FEBRONIUS ABBREVIATUS,

CUM NOTIS,

ADVERSUS NEOTERICOS THEOLOGOS ET CANONISTAS etc.

TOMUS I.

FRANCOFURTI ET LIPSIAE.

1785.

PRAEFATIO OPERIS.

Justini Febronii Icti de Statu Ecclesiæ, et Legitima Potestate Rom. Pontificis *Liber singularis* universo orbi notissimus est, neque a prima sui editione diu ignorari potuit, utpote quem Summo Pontifici, Regibus ac Principibus, Episcopis Ecclesiæ Catholicæ, denique Doctoribus Theologiæ et Juris Canonici novo ausu, nec minori præfidentia inscripsit Author.

Pronum erat, ut singuli, ad quos dirigebatur, opus pervolverent, et doctrinam vel consilia sibi proposita pro suo quivis munere ac Potestate ponderarent. Vidit Rom. Pontifex, ab ignoto homine in suo Jure Primatus

 ter-

terminos ſibi præſcribi, ultra quos, ut ait Author, quidquid ſuſcipitur, ſanctæ noſtræ Religioni exitioſum eſſe intelligitur. Nec minis parcit, Divini Judicis Tribunal, et ſeculi Poteſtates ad tollendos ſacri Regiminis exceſſus objiciendo. Nil dicam de genio Curiæ et Romanæ gentis effigie, quam ſat fœde depingit.

Exin excitat *Regum* ac *Principum* attentionem et vigilantiam ad ponendos Pontificii Primatus nimietati veros limites, dum ille a turba hominum, qui *Exempti* vocantur, ſuſtentatur, atque Reipublicæ perſæpe noxius eſt.

Provocantur Epiſcopi, ut fortiter Jura ſua reſtaurent: dicitur, ex rigore et inflexibilitate Auæ Romanæ potiſſimas eorum jacturas et damna nata fuiſſe, inviſos Romanorum mores, et Populorum vexationes tandem Principes Germaniæ determinaſſe ad excutiendum jugum, et acceptandum Lutheri Syſtema,

ma, iisdem caussis præcludi adhucdum illorum cum Ecclesia reunionem. Sat inverecunde Episcopis exprobrat Author pluralitatem Episcopatuum, translationem ad fœcundiores Cathedras, Brevia eligibilitatis, retentionem Prælaturarum inferiorum cum Episcopatibus etc., quibus inescati non valerent latrare, Ecclesiæ et Dei caussam defendere.

Doctoribus Theologiæ, et Juris Canonici magno Supercilio objicit *absolutam in Ecclesia Monarchiam*, unde tanquam corollaria deducit magnum numerum opinionum, assertionum, quæ revera non minus absurdæ, quam nimium excessivæ ac commentitiæ sunt.

Nemo dubitabat, hæc ad invidiam dicta fuisse, dum omnes absurdæ quæstiones, quæ dispersim in variis authoribus rudioris adhuc seculi inveniuntur, non modo uni, alterive, sed integris Scholis, et Doctorum Collegiis tanquam propriæ ac communes adscribuntur.

 Ra-

Rari ſunt, inter Juriſperitos præcipue et Moraliſtas, authorum libri, qui ab omni labe im̃unes ſunt. Offendit ſæpe una ſententia in authore male, vel magis temere aſſerta: at ſi ex omnibus, qui prodierunt libris, harum aſſertionum indicem texere, et omnia ſimul in unum cumulum projicere velis, mox fœdiſſima Doctrinarum vorago exurget, quam ſi velut communem objicere audeas, de injuria ſibi illata expoſtulabunt omnes; neque enim, quod ab uno peccatum fuit, etiam alter luere debet. Omnes autem illæ opiniones, quas inibi recenſet author, nunquam communes, et noſtro ævo ita obſoletæ ſunt ac derelictæ, ut vix unam a quopiam defendi videas, quin continuo contradictionibus et ſibilis ſe expoſitum ſentiat: tanti intereſt, rem genuina, qua patet, et non contorta, atque adverſa facie præſentare.

Poſtremo Theologis et Canoniſtis Deſpoticum Monarchatum, ac Doctrinam de infallibilitate Rom. Pontificis ob-

objectat Febronius, tanquam præcipua reuniendi Protestantes cum Ecclesia Catholica obstacula, cum tamen hanc ultimam sententiam nullibi ut Dogma fidei venditant, nec priorem, qualem ipse depingit, defendunt.

Stabat rei novitate et insolentia perculsus totus orbis, dum ignotus author summos in utraque Republica Magistratus, Papam, Episcopos, Reges, Principes, omnium Sapientum, Doctorumque Magisteria in sua vota publice interpellare ausus est. Catholici Principes, dum Ecclesiasticos et Romam potissimum hoc opere lacessitos cernerent, interim manum retrahentes quiete exspectabant, quos animorum motus et sensa intempestivus hic partus procreaturus esset.

Attamen non siluit Roma, ubi Liber Justini Febronii die 27. Februarii anno 1764. damnatus atque prohibitus fuit, quæ damnatio et prohibitio in sin-

gulos poſtea authoris libros renovata eſt: ſequebatur Cenſura Univerſitatis Colonienſis publice edita idibus Septembris anno 1765. Nec minus plures Epiſcopi hunc librum pro ſuo eximio Zelo ſtigmate notarunt, ejusque lectionem prohibuerunt.

His neutiquam fractus Febronius, qui jam in ſuo libro et cenſuras Romanas contemnere, et Vaticana fulmina non timenda eſſe docuit, Cenſuræ Romanæ Viennenſem in Auſtria opponit, ubi ejus liber innocuus declaratus fuit, addens, eundem Venetiis, in Portugallia, Gallia et Belgio Doctorum virorum manibus teri, multumque æſtimari. At quantumcunque de cenſura Viennenſi ſibi glorietur, illa Judicio Romano, Epiſcoporum et integræ Academiæ utique poſthabenda erit, dum controverſiæ in materia Doctrinæ et Religionis ad Tribunal Eccleſiaſticum pertinent, illaque Cenſura privatorum Doctorum fuit; quibus fors, quod Febronius Roma-

manis etc. cenſoribus objicit, æquo ſi non majori jure dicere liceat, eos proprio ſuo Syſtemate ac opinionibus præventos fuiſſe. Certe haud leviter mirabantur alii, Cenſores Viennenſes non advertiſſe ad quædam principia, præprimis de Subtractione obedientiæ et reſiſtentia opponenda legitimo Capiti Eccleſiæ, quæ ſi valerent, non minus ſummis Principibus et Monarchis infeſta eſſe poſſent.

Surrexerunt interim viri in Germania et Italia non minus graves, quam doctrina et eruditione præſtantes, qui opus Febronii hinc inde vellicabant: quippe exiſtimabant, eo ipſo remedio, quo reunio Proteſtantium quæritur, et facilior horum reditus ad Eccleſiam ſpecioſe obtenditur, potius planiſſimam viam ad Schiſmata ſterni et dum unio quæritur, ipſum unionis centrum deperdi. Poſtquam enim Author Papam ſub obtentu ſalvandi Epiſcoporum Jura omni Juriſdictione exuit, hanc in tota Ec-

clesia ita reponit, ut infallibilitatem fidei et morum dogmata, atque in his ultimatum judicium tandem ad solum Concilium generale deferat, nempe ad Judicem, qui non, aut rarissime existit, sicque dissoluto, vel tenuiter tantum cohærente nexu unionis, Episcopos Potestatibus secularibus adglutinat: vere nonnemo Febronii Systema duobus verbis expressit: *Reformatio Anglicana*.

Ast respondit, quantumcunque et undique sat valide impetitus, mira animositate Febronius, sic tamen, ut continuis repetitionibus laboret, quin et sæpius omnes justæ moderationis leges excedat. Offendunt enim haud parum honestas aures contumeliæ, improperia, sarcasmi, queis Summum Pontificem Despotam et Dominum Dominantium tom. 2. pag. 23. superbum, ambitiosum, authorem et caussam Schismatum tom. 3. pag. 36. et alibi sæpe, Romanam Curiam et urbem Sedem impietatis, luxuriæ, hypocrisis etc., denique

que ut plura alia taceam, celeberrimam Academiam Colonienſem complofam factionem, homines ignavos, adulatores etc. compellare non veretur. Non parcit aliis doctis viris, gravibusque authoribus, queis hactenus eruditus orbis literarium honorem detulit. Ex adverſo obſtupuere omnes, dum Gerſonem, Boſſuetum, Natalem Alexandrum, Fleurium Sanctis Patribus proxime accenſet, *quorum*, ut ait, *ſcriptis Sancta Mater noſtra Eccleſia tantum debet, ut nulli in hoc genere poſt Sanctos Patres debeat amplius.* tom. 1. in Præfat.

Habuit hic liber tamen Patronos æque Potentes atque illuſtres, de quibus in Præfatione tomi 2. Author, vel quisquis alius ſuo nomine gloriatur, Politicos nempe, et multos Aularum Miniſtros: his jungebatur ingens Sciolorum et Semi-doctorum turba. Nec mirum! eo præſertim tempore, in quo aliunde diffidia inter Eccleſiaſticum et Politicum ordinem gliſcebant, et ambo

non

non raro collidebantur. Dissimulandum quoque non est, in Clero fuisse non paucos, qui vel eruditionis Specie capti, vel propriis affectibus indulgentes, aut quia cernebant inibi quædam ad vota sua impugnari, ultra quam oportet, vel Doctrinæ suæ penus ferebat, sapere volentes, authori ambabus manibus adplaudebant.

Res plausus inter et Laudes haud stetit; fructus protulit infelix hæc arbor undequaque pessimos. A multis jam annis coacervatim et plena libertate sparguntur Schediasmata, libelli, quibus Papa, Episcopi, omnisque Clerus dirissime impetuntur, proscinduntur-que: in his Romano Pontifici ea Potestas et jura palam denegantur, quæ priora etiam Ecclesiæ secula, Patres, Canones, Concilia eidem adjudicarunt, vel in ipso venerata sunt; Potestas, rectus usus, abusus, excessus, defectus, omnia miscentur, nihil distinguitur: Papa sic inter Episcopos reponitur, ut sit

ſit numero quidem primus , Poteſtate tamen æqualis , et Divinus Primatus jam non in aliquo Jure , ſed in mera Politia et præcedentiæ cæremonia conſtituatur : onus vigilantiæ, adhortationis , correptionis eidem imponitur , attamen quidquid agat , in omnibus iterum Epiſcopis et fidelium cætui uſquequaque ſubjicitur, umbra honoris ipſi relicta , Poteſtate ſubtracta.

Epiſcopi , ut ajunt , in primogenia ſua jura revocantur , ſubordinatione tamen ad Petri Primatum ſublata , vel ea, quæ inter ideas imaginarias vix locum habet : quantum Romano Pontifici detrahitur , in Epiſcopos æquo jure diſpertitur, ne Jurisdictio et Poteſtas Eccleſiæ omnino contempta ac derelicta eſſe videatur ; verum dum Epiſcopi his blandimentis trahuntur , nexus *unitatis*, quæ Eccleſiæ Catholicæ Character eſt, vix non diſſolvitur , et centrum deperditur : tot ferme Primatus aſſurgunt, quot Epiſcopi numerantur ; omnes omnia

nia poſſunt, nullus, niſi ad ſpeciem tantum, et politice ſubordinatur. Quod autem una ex parte pro exaltatione Epiſcoporum, et eorum Jurium impenditur, altera ſub jugum Poteſtatis ſecularis trahuntur, una manu ſolvuntur, altera ligantur, et alienæ Poteſtatis Servi fiunt.

Quid dicam de contemptu Cleri, Regularis præcipue? volvito infames hos libellos, et iniqua horum Conſilia: Clericorum bona, loca, Perſonæ Poteſtati ſeculari ſubduntur: Regulares præprimis omnium peripſema ſunt, deridentur impune, vexantur, exſpoliantur, a ſua vocatione, ſtatu, bonis, juribus deturbantur, non honori, famæ Perſonarum, aut integri alicuius ordinis, nec Sanctitati locorum parcitur, vitium unius, alteriusve toti Ordini imputatur. Infelix hominum genus! in his Divitiæ invidiam excitant, in aliis paupertas diſplicet, omnibus otium, diſciplinæ ſolutionem exprobrant. Ipſi om-

omni Juri ſubjiciuntur, ſed nullum eis, nec naturale, Gentium, Divinum, humanum patrocinatur, quaſi vita Monaſtica, quæ eſt Apoſtolorum æmula, non jam a primis naſcentis Eccleſiæ Fidelibus, poſthac ex Thebaide et Aegypto, a ſanctiſſimis quoque vel legislatoribus vel reſtauratoribus, ſed ex orco ſuum ortum haberet.

Sed *opes* unde illis advenerunt? a pietate Majorum, qui eas non in luxum et luxuriam profuderunt, ſed ad Dei cultum impenderunt: Statui tunc nihil detractum videbatur, quando tot ex ſtatu hominibus, ſibi invicem ſuccedentibus in ſecula uſque pro ſua ſuſtentatione proviſum eſſe cenſebatur. Si per parſimoniam auxerunt, an non jure poſſident? utique Jus Naturæ ſuum cuique et tribuit, et conſervat. Si ſunt, qui diteſcunt per fraudes et rapinam, ſi bona ſua dilapidant, ut prodigus, talibus per me auferte.

Pau-

Pauperes ſunt? hoc ipſo, quod Monachis opes inviderent Laici, fuere medio ævo etc. alii Sanctiſſimi Ordinum Inſtitutores, qui novellas ſuas plantationes in ſtricta paupertate vivere voluerunt: ſive ergo pauperes, ſive Divites ſint, eos odio habet mundus, quia de mundo non ſunt.

Otium exprobrant? Si ſancta meditari, legere, orare, pſallere, Divina peragere otium eſt, de hoc etiam quamplurimos Sanctos a primis uſque ſeculis accuſes, neceſſe eſt, et cælum evacuabis. Mirum! otium vocant, et totus mundus, quin et otioſiſſimi in eo homines ab iſto otio tantum abhorrent.

Diſciplinam ubivis ſolutam eſſe contra veritatem prætenditur: in Monaſteriis Germaniæ non paucis accuratius obſervavi, Diſciplinam optime vigere, in quibus autem non viget, reformentur, ſi exemptiones, Privilegia ruentis Diſciplinæ cauſſa ſint, tollantur, non omnia

nia ſus deque vertantur, crimen unius vel paucorum toti Ordini non imputetur: quod ſi jugum, cui ſe ſponte addixerunt, portare nolint, ſi Eccleſiæ, ſtatui aut ipſi Ordini inutiles, quin et nocivi ſint, tunc de medio tollantur.

Equidem ego de numero eorum non ſum, qui Monachorum patrocinium ſuſcipiam; quis enim eos amplius defendat, cui ſoli hominum generi nulla, ſanctiſſima quamvis jura ſuffragantur, nec contra odium, invidiam, detractiones, calumnias, direptiones defendere valent?

Taceo dein, modo omnem Diſciplinam Eccleſiaſticam, loca, bona, Perſonas Poteſtati ſeculari ita ſubſterni, ut in has et in illa Papa, Epiſcopi et Prælati Eccleſiæ ſine iſta vel nihil omnino, vel non niſi precario valeant. Tribunal ſeculi in Eccleſia erigitur, unde jam non ut olim leges ſubſidiariæ, atque rogatæ (quod tutorum ac defen-

ſorum eſt) ſed propria authoritate ac Principali in ipſam dimanant, quaſi totus ignoraret mundus, Apoſtolos, Pontifices, Epiſcopos per prima tria ſecula, et poſthac continua traditione, absque interventu Poteſtatis Civilis Diſciplinam, Eccleſias ordinaſſe, propria authoritate Canones, ſtatuta circa bona, loca, Perſonas ſacras, quin et ipſos Monachos edidiſſe, diſpoſuiſſe. In Concilio Chalcedonenſi, uti potiſſimi circa diſciplinam Canones de depoſitione Flaviani atque Dioſcori, de Clericis, Monachis, ſacratis Deo virginibus, Monaſteriis in diverſoria Secularium non convertendis, de foro et cauſſis privatis Epiſcoporum, Clericorum etc. ſunt editi, dum Judices Imperiales rogarent, utrum Patres res Epiſcoporum ex Sacris Canonibus, vel legibus Pragmaticis decidere vellent, clamavit Sancta Synodus: *contra Canones Pragmaticum valeat, Canones Patrum teneant.* Contra hæc omnia nihil valent inanes Gloſſæ, violen-

tæ

tæ interpretationes, ineptiæque indoctæ, quippe nimium clara ac certa ſunt. Dele prius Sacras Paginas, Apoſtolorum Acta et Scripta, tolle prima tria ſecula, Traditionem, hiſtoriam, Documenta, Canones veteris Eccleſiæ, et tum talia perſuadere audebis; verum quisque perſpiciet, ſe non amplius ad veterem, et primævum Eccleſiæ ſtatum revocari, ſed novum omnino ſuperſtrui.

Talibus argumentis, quæ hactenus dixi, hodie omnia folia implentur, exigua ſunt, ut facilius et copioſius emantur, lingua vernacula eduntur, ut Plebs infima quoque Veneno imbuatur. Nulla honeſtatis, modeſtiæ, debitæ Reverentiæ aut Chriſtianæ Charitatis ratio habetur. Abuſus, Scandala, et neceſſariam inde reformationem obtendunt, ſed idem a multis ſeculis ſi a Montaniſtis et Donatiſtis incipias, obtendebant hæretici, et tamen ſua reformatione ſemper deformarunt Eccleſiam,

 ſe-

ſeque ipſos ab ea abſciderunt. Bonum ſtatus prætexitur? at num bonum ſtatus cum bono Eccleſiæ ſtare non poterit? ſtetit per plura ſecula absque diminutione Poteſtas Eccleſiaſtica firmiter in Rom. Pontifice, Epiſcopis, Conciliis etiam tum, quando ſtatus Civilis maxime florebat. Cur hodie ſtare non poſſit?

Facile ad hoc reſpondent Politici: Principia ſtatus, aient, mutata ſunt; ante hac bonum Eccleſiæ, uti tunc ferebat, cum bono Status Politici facile combinari poterit, modo amplius non poteſt. Profecto in hoc jamjam totius rei cardo vertitur: novimus, Puffendorfium jam præluſiſſe, qui ſtatum in ſtatu admittere noluit: hodie recentiori Philoſophia exculti Pragmatici Rempublicam jam non Chriſtianam, ſed Platonicam ſibi effingentes talem ſtatus ideam tenent, quæ ab omni (niſi fors naturalem excipias) Religione præſcindit; poſtquam autem Principia ſemel arrepta ac ſtabilia ſunt, ut hæc firma per-

permaneant, atque ſuum effectum et finem certius ſortiantur, neceſſe eſt, ut qui Gubernaculum ſtatus tenet, omnia poſſit, et nihil non poſſit. Obſtet igitur huic ſtatus Philoſophiæ Religio aut Poteſtas Eccleſiæ, quæ in hac ſtatus idea non comprehenditur, quocunque modo aut via cedere debebit, ne principia ſemel ſtabilita, ac ſtatus ipſe evertantur. Vides hinc fundamentalem rationem, ob quam Eccleſia hodie *Serva* fiat, et jamjam Religio ſtatui ſubeſſe cogatur. Vides etiam, in Eccleſiam Dei prima iterum reverti tempora, ubi Philoſophi Ethnici Apollonius Thyanæus, Euphrates, Demetrius Cynicus, Muſonius, ejusque Gener Artemidorus, Damis Pythagoræus, Dio, Lucianus Epicureus aliique novellum Chriſtianorum gregem ore, calamo vehementer oppugnarunt, quando hodierna Philoſophia pariter inimica eſt Eccleſiæ, et ſi ſingula Eccleſiæ ſecula ſuas hæreſes tulerunt, moderni ſeculi hæreſin recte

Philosophiam dixeris. Scripsit seculo V. S. Gelasius I. P. in Commonitor. ad Faust. contra fautores Acacii, qui Imperatoris favore se defendebant: *Si quantum ad Religionem pertinet, nonnisi Apostolicæ Sedi juxta Canones debetur totius summa judicii: si quantum ad seculi Potestatem, illa a Pontificibus, et præcipue a Beati Petri Vicario debet agnoscere, quæ divina sunt, non ipsa eadem judicare; nec sibi hoc quisquam potentissimus seculi, qui tamen Christianus est, vindicare præsummit, nisi religionem forsitan persequens.* Agebatur autem ibi de excom̃unicatione et absolutione Acacii Episcopi Constantinopolitani. Talia Principia tunc palam tenuit, sibique imperterrite vindicavit Ecclesia, neque cum bono status pugnare tunc videbantur.

Porro his omnibus, quibus Dei Ecclesia modo impetitur, oppressionibus, quamquam fundamentum non posuit, attamen modum, viamque præscripsit Febronius, quatenus illa princi-

pia

pia ſtatus ac Philoſophiæ facilius, et ſpecioſiori ſub prætextu in effectum deducantur. In dictis ſupra Schediaſmatis atque libellis famoſis vix argumentum, de quo tractant, invenies, quod non in opere Febroniano ſimilibus rationibus defenditur, oppugnaturve, quod ſi totum confutando oppreſſeris, etiam illi fundamento carebunt. Accedit, idem fere fatum huic operi, quod Iſidori Decretalibus eveniſſe, ut ſicut hæ in id tempus inciderent, quo Diſciplina in Eccleſia longe aliis ex cauſſis neceſſario mutata fuit, ita illud tum publicam lucem aſpexit, quando principia ſtatus variationem ſubiere; equidem diſciplina in - et ab Eccleſia mutari potuit, quia variabilis eſt: at principia ſtatus Catholici cum detrimento Religionis mutari non poſſunt, niſi et hæc mutari aut abrogari velint. Fuerunt utique Egregii Viri, qui Febronium ſtrenue refutarunt, et ad incitas usque redegerunt; his quod addam (ſincere fateor)

non habeo, quin et huic meo qualicunque labori perſæpe Duces atque Magiſtros fore, lubens concedo; alia tamen laborem hunc ſubeundi, mihi inſedit ratio. Liber Febronii manibus plurimorum teritur: ejus argumenta ad cælum usque extolluntur, opiniones avide imbibuntur, et jamjam in praxin deduci a multis diu exoptabantur, modo deducta fuiſſe lætantur.

Ex adverſo Refutatores Febronii in paucorum manibus hærent, tum quia præcipui eorum, utpote Itali, in terris noſtris admodum rari ſunt, tum quia fuſiori Stylo, et per ambages ſæpe rem tractant, quæ refutandi methodus delicato huic ſeculo parum arridet, minus ea delectantur, qui jam tota mente ſua Febroniani ſunt. Accedit, multos tunc ea nondum vidiſſe, quæ modo videmus, manibusque palpamus.

Exiſtimo etiam, multum ad confutandum aliquem librum referre, ut non tantum argumenta et aſſertiones,

quibus refellendis adverſarius ſe occupat, ſed integer ſenſus et verba authoris in medium proferantur, ut lector non tam ab adverſario præveniatur, quam ipſe inter cauſſam et cauſſam judicare poſſit, qua ratione ad audienda utriusque partis momenta facilius inclinatur; quippe hoc ævo nemo lectione alicujus libri inſtrui cupit, ſed quivis Cenſorem ac Judicem agit. Dein neceſſe eſt, ut res quam breviſſime abſolvatur, ne lectores tædio afficiantur.

Febronium igitur ſiſto, ſed abbreviatum. *Notas* addo, quæ tot reſponſiones ſunt aut refutationes Febronii, quem preſſo pede ſemper ſequor. Habent Febroniani ſuum Febronium, habent hi et alii ejusdem refutationem, quam pariter quantum gravitas materiæ, aut veritatis indagatio patitur, in compendium contraxi.

Quæret quiſpiam (nam critico huic ſeculo etiam pro quavis vocula ratio

 red-

reddenda est) quare refutationes meas *Notas* compellaverim, cum sint ipso textu sæpe prolixiores? Respondeo, non esse Notas decoratorias vel explanatorias, quas textu breviores esse convenit, sed esse Notas refutatorias, vel si mavis, Criticas, quæ non cum textu, sed cum materia, de qua tractatur, proportionem habere debent, et ideo sæpe prolixiores esse.

Scio interim, quid mihi hodierni reponant scioli, et novi seculi scriptores: *antiqua hæc sunt*, aient, *sæpiusque recocta, moderno gustui amplius non quadrant.* Respondeo: quoties eadem objectio repetitur, sufficit, et optime quadrat eadem responsio, quamdiu hæc nullo contrario argumento convincenter eliditur: contra eundem morbum semper idem Antidotum propinatur, et errori aut falsitati eadem veritas opponitur. Attamen in Notis meis vetera et nova leges, fors etiam talia, quæ alibi non legeris: lectori æqualiter et argumenta

Fe-

Febronii, et contraria reſponſio oculis ſubjiciuntur, ſolum quæritur, utrane pondere prævaleant? ſi guſtui non ſapiant, hic vel nimium delicatus, vel parum ſanus eſt.

Monarchatum Papæ defendo, non deſpoticum, non dominatum in Eccleſia, non talem, qualem Febronius et Adverſarii fingunt, ſed certos intra limites coarctatum, qualem Sacræ Paginæ, et Traditio nobis oſtendunt.

Quæſtionem, *utrum Concilium ſit ſupra Papam*, vel econtra *Papa ſupra Concilium generale?* ad inutiles diſceptationes rejicio: utraque Propoſitio aut falſa idea de Concilio aut æquivocatione laborat. Papa non eſt ſupra - nec infra - ſed in - et cum Concilio generali, quia ſine præcipua parte Eccleſiæ, ſine Capite tota Eccleſia et Concilium *generale* nec eſt, nec intelligi poteſt: plus non probant ea omnia argumenta, quæ pro authoritate Conciliorum generalium

lium adducuntur. Nihilominus Papa est supra Concilium quodcunque maximum, quod Pontifici vel non fuit unitum, vel in quo Capitis Authoritas non intercessit: idipsum demonstrant vicissim ea momenta, quibus Rom. Pontificis Authoritas supra Concilia propugnatur. Hoc sensu dixit S. Gelasius I. P. Epist. contra fautores Acacii, *quod firmavit in Synodo Sedes Apostolica, hoc robur obtinuit, quod refutavit, habere non potuit firmitatem, et sola rescindit, quod præter ordinem Congregatio Synodica putaverit usurpandum.*

Infallibilitatem Rom. Pontificis extra Concilium in controversiis fidei ac morum sustineo, utique non absque *consensu Ecclesiæ*, attamen non *expresso* nec *futuro*, quia uterque impossibilis foret, dum prior, eo quod diutius exspectari deberet, celerius medendo malo non conveniret, posterior autem insuperabili difficultati obnoxius est, dum omnium vel plurimorum in orbe Episcoporum

con-

consensus vix aut nunquam certo explorari vel innotescere posset: igitur consensu *tacito* atque *præsenti*. Est autem semper præsens, quia Pontifex nihil definit, nisi prius consultis et consentientibus suo Concilio Domestico, Ecclesia Romana, Episcopis illius Regni et Provinciæ, ubi quæstio ac controversia agitatur, vel orta fuit, reliquorum autem Episcoporum consensus, ad quos quæstio vel non attinet, vel non pervenit, jam certo adesse præsumitur: hujus ratio sufficiens et certa est nexus communionis cum Sede Apostolica in fide atque doctrina, vi cujus in his eidem consentiunt reliqui Episcopi, et quia e contrario nullam caussam habent dissentiendi; hinc sequitur, hunc consensum respectu priorum esse expressum, respectu reliquorum tacitum atque prudenter et juste præsumptum, ideoque hoc ipso præsentem; quo igitur sensu non *solus* Pontifex, sed hic *cum Ecclesia* sibi adhærente et consentien-

tiente definit. Hæc fuſius tractantur Cap. V. et VI in Not.

Huic interpretationi nec minimum obſtat, quin potius cum ea plane concordat Gallorum declaratio, quam die 19. Martii anno 1682. edidit Clerus Gallicanus Propoſit. IV. *In fidei quæſtionibus præcipuas Summi Pontificis partes, ejusque Decreta ad omnes et ſingulas Eccleſias pertinere, nec tamen irreformabile eſſe judicium, niſi Eccleſiæ conſenſus acceſſerit.* Satis indeterminate loquitur Clerus Gallicanus: dicit, ſummi Pontificis *præcipuas eſſe partes*, petit *conſenſum Eccleſiæ*: attamen non explicat, quænam ſint illæ *præcipuæ partes*, qualis *conſenſus*, tacitus vel expreſſus, præſens atque præſumptus vel futurus? In decidendis quæſtionibus *præcipua pars* eſt definire, decernere: in noſtra ſententia definit, decernit Pontifex: non excludimus, ſed addimus *conſenſum Eccleſiæ* partim expreſſum, partim tacitum, ſed tamen juſte præſumptum, ac moraliter præſentem.

Equi-

Equidem nos in quatuor articulos declarationis Cleri Gallicani alicubi noſtras animadverſiones in Notis profeſerimus, nec omnibus ſcriptoribus Gallis aſſentimur; idcirco tamen nihil honori, Reverentiæ Eccleſiæ Gallicanæ, quæ eruditione, Zelo, Doctrina, Diſciplina aliis multum præſtat, detractum eſſe volumus: nos hic non quærimus, quid privati Doctores, Scriptores, Epiſcopi, Clerici hinc inde in Gallia ſenſerint, aut modo ſentiant, ſed toti Eccleſiæ Gallicanæ aſſurgimus, omnique reverentia complectimur: Dogmata Gallicana (Eccleſiæ intelligo; nam quorumvis Scriptorum, Miniſtrorum, Politicorum aut Secularis Poteſtatis placita nobis Canones non ſunt) haud refugimus, ſed amplectimur, quando Febronium et adverſarios cum Eccleſia Gallicana non conſentiri, haud ſemel demonſtravimus, de qua tamen falſo et in vanum ſibi gloriantur.

Me Iſidorianum eſſe objicient alii. Aſt

Ast omnino falluntur. Studio genuina certaque testimonia collegi, ut plurimum Isidori Decretalibus anteriora, et si posteriora, tunc eorum authorum ac talia, quæ nemini suspecta esse possunt: traditionem, Patres, Concilia, non Isidorum secutus sum. De his me judicet lector. econtra Febronius non semel, dum genuina et certiora testimonia ei non suppetebant, spurias merces in medium profert, in quo alios judicat, seipsum condemnans.

Præjudiciis me teneri ulterius insimulabunt. Sed argumenta mea ponderent adversarii, videantque, utrum præjudicia sint? illa prius solvant, non deridendo, contemnendo, æquivocationibus, vanis glossis, interpretationibus verum sensum invertendo, alienum substituendo, et si hæc nihil proficiant, accusando, criminando, calumniando, prout egit Febronius. Hic equidem quæcunque ad respondendum apta esse videbantur, jam omnia corrasit, omnium

nium Syſtemata et libros exhauſit; hisce iterum reſpondimus. Quod ſi ergo noſtra reſponſa non ex integro evacuent, adverſarii vel nova et firmiora adferant argumenta (nam repetita atque recocta reſpuimus) reſponſum amplius non feremus, quin potius ipſos *de Præjudiciis* reos agimus, qui ſua Syſtemata, opiniones, argumenta jamjam pro certis venditant, quin oppoſitis rationibus ſatisfacere, eas enervare, aut ſuas ſatis firmare valeant. Studium atque favorem utriusque Partis rurſum abjiciat lector, æquam ſententiam ferat, quis præjudiciorum magis reus ſit?

Opponent cohortem *authorum*, *Scriptorum*, *Canoniſtarum*, quin et *Theologorum*, qui hodie, heri, vel nudiustertius nati ſunt. His tamen nihil moveor; idipſum præjudicium eſt, quod in numero authorum ponitur. Recentiores fere omnes uno ore, ſed tamen unus ex alio loquuntur, alios ſpernunt, ſibi invicem applaudunt, laudantque, ſed

recenter nati nec traditionem facere, nec traditionis testes esse possunt, cum traditio sit vetus testimonium et consuetudo. Quandoque non veritatis studio, non impigre ruminando, non propria conscientia edocti, sed lege sibi data, quæ proponuntur, defendunt, quin et adulationis pruritu trahuntur. Quem talium moveat authoritas? absint præjudicia, argutiæ, violentiæ, temerariæ elocutiones et judicia, quævis res et actio eo ordine ac facie, qua patet, non aliena, quam ignorantia vel invidia ei affingit, inspiciatur, minime suspecta authoritas et testimonia veterum audiantur, nihil temere innovetur; nam quidquid quovis modo ad Religionem pertinet, semper periculosum est innovare, id Ethnicis jam certum erat, atque Eusebius Philosophus apud Stobeum, et Isocrates apud Nicoclen gravissime monuerunt: *In his, quæ ad Deorum cultum pertinent, ita facito; quemadmodum est a Majoribus præceptum; novitatem semper exhorruerunt sapientes.*

Tandem dum adverſarii non habent, quod amplius cum honore objiciant, ad evitandam convictionis ſuæ confeſſionem, argumento, ut ita dicam, thraſonico ſæpe utuntur, de Pedantiſmo, Fanatiſmo, Enthuſiaſmo, atra bili, et quidquid ſtultitiæ eſt, ſibi adverſantes arguunt. Perpendat Lector, utrum leviter, temere, cum vano ſupercilio (quod pedantum eſt) utrum ſolo imaginationis æſtu impulſus, fictisque ideis plus æquo indulgens (quod de fanaticis dicitur) utrum irretento res imaginarias propugnandi zelo ſtimulatus (de quo Enthuſiaſtæ culpantur) meum Syſtema, ſententias, argumenta defendam? veritas quæritur: ſi hanc teneo, ſi argumentis eam evinco, tunc utique ſupercilium explicare, eandem cum ardore et zelo propugnare licebit? Bilem interim Medicis ſcrutandam relinquo.

Ad *Conſequentiarios* me ablegabis? invidioſe hoc nomen ab iis excogitatum fuit, qui de veritate ſuæ Doctrinæ deſpe-

ſperant, ſibi absque ulteriori indagine fidem haberi ſuperbe et cum imperio poſtulant, aut ſuas fraudes, dolosque latere volunt. Docti hoc nomen non horrent, quia et principia et ſequelas ruminant, ſoli indocti ad has non attendunt; tales autem eſſe, qui adverſarios illo nomine compellant, comperimus. Modo conſequentia legitime deducatur, quid habes, quod opponas? ſi talem Doctrinam aut principia adferas, quæ malam aut falſam ſequelam poſt ſe trahunt, jam non alios, ſed teipſum accuſa.

Cæterum ſi Febronii Syſtema meas per notas penitus enervetur, nihil eſt, quod amplius deſiderari poſſit, non enim ſingula verba et periodi enucleatim ut elidantur requiritur, ſufficit totum Syſtema funditus everſum fuiſſe, quod me per notas effeciſſe confido, plura, ſi neceſſe foret addere paratus. Interim de omnibus absque partium ſtudio eruditus judicet Lector.

Caput I.

De exteriori forma Regiminis, quam In Ecclesia sua Christus Dominus instituit.

§. I.

De Methodo rite interpretandi textus S. Scripturæ ad hanc materiam pertinentes.

Theologiæ moderni nævi.

Pro statu Ecclesiæ, eiusque Regimine dignoscendo Author duos ponit fontes, *Scripturam* & *Traditionem*. Ad interpretandam Scripturam ex Vincentio Lirinensi iubet abesse dialectica Ratiocinia, & umbratilem Scholasticorum disputandi modum, sed sequendum esse sensum Patrum *universalem*, qui, si ex eorum scriptis liquido non constat, ex eorundem Patrum atque Ecclesiæ agendi ratione erui debet; ubi vero Patres ipsi inter se dissentiunt. *Antiquitatem novitati* proponendam esse. Inde sequitur traditionem esse necessariam; *usus* quique *constans*

& uniformis disciplina plerumque certa sunt.

Exin de nævis Theologiæ scholasticæ atque Differentia inter illam & Theologiam positivam multum discurrit, illius originem & incrementa refert ex Lud. de Gendre Tract. de mor. & Consuetud. Gallorum. Lutherum, utTheologorum Scholas ignominiose traduceret, Theologiam Scholasticam definiisse, ait, *quæ à Parisiensium Sorbona mixtione quadam ex divinis eloquiis & philosophicis rationibus, tanquam ex Centaurorum genere, biformis Disciplina conflata est.* Hanc absurdam Methodum sectari, qui divinarum Institutionam authoritatem ad calculos dialecticos aut metaphysicos contrudunt, contra quos citat Tertull. de præscript. Cap. 7. item Apostolum ad Colofs. 2. v. 8. *videte, ne quis vos decipiat per philosophiam & inanem fallaciam, secundum traditionem hominium, secundum elementa mundi, & non secundum Christum.* Et Ambrosium L. I. de fide Cap. 13. *credimus Piscatoribus non Dialecticis.* Postquam autem hæc ex Gregorio Zallwein, & Melchiore Cano

con-

confirmaverat, admittit; tamen argumentum, quod à ratione ducitur, non tamen tale, quod ex Ariſtotelis placitis, & tribus ejus formis ſtatus politici, non quod à maiori aut ſimili, nec quod à naturalibus deducitur.

Pari modo à Theologia removeri vult certas quasdam Diſtinctiunculas in Philoſophorum Schola enatas, inter *mediate* & *immediate*, inter *vim directivam* & *coactivam*, *directe* & *indirecte*. Has ad ſubruendam magis veritatem, quam ad eam aſſerendam, & fere ſolum ad declinandam convictionis confeſſionem inventas eſſe contendit, pugnas verborum eſſe, prætereaque nihil.

Demum acerbe dolet, eſſe inter Theologos docentes & Doctores, qui ex inſtituto profitentur principia Italica, eadem obtrudunt omnium Nationum Diſcipulis, in id veluti conducti, ut Libertates & Prærogativas regni vel Patriæ ſupprimant, aut ſenſim ignorari & negligi faciant. Quærit dein anxie **Febronius**, an à talibus Doctoribus inſtituti

viri aliquando utiliter servire possint in aulis & Episcoporum Curiis? quales ex his Scholis olim prodituri sint Theologi ad futurum forte concilium mittendi? quis horum audebit loqui de resuscitandis è pulvere Decretis Concilii Constant. & Basileensis? quis pro Libertate Ecclesiæ Germanicæ? quis pro salute totius Ecclesiæ Catholicæ per Reformationem Curiæ Romanæ procurandæ?

Displicet eidem, quod Juventus Germana olim frequentius ad universitatem Bononiensem missa fuerit, nihilque interesse ait, utrum Italia accedatur pro Studiis, vel in Germania italicis principiis imbuantur Germani, indeque infert, Catholicorum potius in Germania academias emendandas esse. Præstitisset Ecclesiæ, Innocentium III. PP. nec tam juvenem electum fuisse, nec Bononiæ, imo nec Parisiis studuisse. Tandem quod de misera Theologiæ facie, idem de moderno Jure Canonico ex Benedicto Oberhauser deplorat.

Nota

Nota.

Quandoquidem de dogmate aliquo Religionis, seu Doctrina Catholica, vel etiam statu Ecclesiæ sermo est, Scripturam & traditionem præcipuos fontes esse, nemo Theologorum est, qui ignorat, atque in interpretanda Scriptura dialectica ratiocinia abesse, & quoad fieri potest, communem consensum Patrum vel constantem Ecclesiæ sensum sequendum esse, sicque novitatem antiquitati cedere debere, non ex uno Vincentio Lirinensi omnes scimus. Distinguimus tamen inter Dogmata & Disciplinam, quæ mutari potest, & ubi sæpius antiquitas novitati cedere debet. Cogita solum Canones pœnitentiales & Disciplinam veterem Ecclesiæ circa Pœnitentiam publicam &c. *Regula fidei*, ait Tertullianus L. veland. virg. *una omnino est, sola immobilis & irreformabilis; hac lege fidei manente, cætera iam Disciplinæ & conversationis admittunt novitatem correctionis.* Jam quod attinet eos S. Scripturæ textus, quibus ultramontani, ut ait Febronius, monarchicum Ecclesiæ Regimen probant, &utrum hi eosdem in suam

ſententiam inepte interpretentur, quos idcirco *Sophiſtas verboſos* appellat, nondum eſt hujus Loci definire. Prius hoſtis vincendus eſt, quam arroganter ei inſultandum.

Neque utrum Theologia *poſitiva Scholaſticæ* ſit præferenda? hic multum contendo. Hoc norunt omnes Docti, utramque ſolum accidentaliter & ſecundum methodum differre. Nævos autem, ſtylum incultum, multas quæſtiones inutiles, frivolas in Theologiam Scholaſticam irrepſiſſe non negamus, quod tamen vitio ſæculorum & hominum imputare debemus, non indoli & naturæ ipſius Theologiæ, nunquid & aliis ſcientiis idem contigit? ſors Poſteri Docto huic, uti vocant, ſæculo multa obiicient, ſaltem in ſcientiis majorem profunditatem, quam elegantias, aliasque minutias deſiderabunt. Abuſus igitur corrigendi, non vero damnanda ipſa Scientia, quamquam ab his nævis ut plurimum iam purgata eſt theologia Scholaſtica. Noverit interim Febronius ex cit. Ludov. de Gendre, theologiam Scholaſticam in Gallia natam, & excultam, atque in Sorbona

bona Civitate donatam fuisse, qui nobis Doctrinam gallicanam toties obiectat, laudatque. Equidem non miror, Lutherum theologiæ Scholasticæ infensum fuisse, hoc tamen vituperio non caret, quod Febronius hujus ignominiosam definitionem modernis Theologis mox aptare audeat. Lutherus cum asseclis certe huic Scientiæ non ideo infensus erat, quod inutilis aut mala esset, sed quia ope illius, & disputando se sæpius in angustias redactos videbant: notum est illud Lutheri: *tolle Thomam, & sustulisti Ecclesiam*, & illud Buceri: *tolle Thomam, & dissipabo Ecclesiam.* Pariter Franciscus Stancarus Anglus: „*plus valet unus Petrus Lombar*„*dus, quam* 100. *Lutheri*, 200. *Melanchtones*, „300. *Bullingeri*, 400 *Petri Martyres*, & 500 „*Calvini, qui omnes si in mortario contunderen*„*tur, non exprimeretur unica uncia veræ theolo*„*giæ.*„ Habeat hœc Febronius ex ore hæreticorum pro Theologia Scholastica, qui contra eam Lutherum in authoritatem assumit, & capiet, qua de causa & mente alicubi contra illam vociferentur. Ex adverso SS. Patres si audiamus, ii non solum in ex-

ponenda Catholica Doctrina ratiocinatione & argumentis usi sunt, de quibus à Dyonisio Areopagita incipiendo, per singula omnino sæcula exempla proferre possemus, verum etiam aperte dialecticam ad stabilienda Dogmata utilem esse dixerunt, atque laudarunt. Clemens Alex. L. I. Strom. *Opem fert Dialectica, ne prosternamur ab hæresibus, quæ faciunt incursiones.* Basil. in Cap. 2. Isai. *Dialectica instar muri est Dogmatibus, quod ea non sinit facile decipi, & quorumlibet incursioni patere.* Aug. de Doctrin. Christ. C. 13. *Disputationis Disciplina ad omnia genera quæstionum, quæ in Litteris sanctis sunt penetranda & dissolvenda, plurimum valet. Tantum ibi cavenda est Libido rixandi, & puerilis quædam ostentatio decipiendi adversarium.* Legantur opera Patrum, præprimis Tertulliani, Ambrosii, Hyeronimi &c. quos citat Febronius, quos omnes dialect.ca & omni Philosophica Disciplina insigniter imbutos fuisse constat, quin & in asserendis dogmatibus, ac præcipue in refellendis hœreticis argumentis & rationis è Dialectica petitis usi sunt. Scire potuit & debuit hoc Febronius, qui ubique SS. Patres

iactat.

iactat. Dum autem alicubi Patres Dialecticæ strepitum ab Ecclesia procul arceri volunt, contra eos potissimum agunt, qui è Platonis & Aristotelis Philosophia tela depromserunt, quibus fidei Doctrinam impugnarent, ac per fraudulentas sophismatum artes, & Argutiarum Laqueos, incautos & simplices circumvenêre, quique fidei Dogmata ad Leges dialecticæ expendebant, ac ratiociniis subesse voluerunt, unde natæ sunt hœreses Valentini, Marcionis, Manetis, Aetii, Eunomii &c. Contra abusum vel malum usum clamabant igitur aliqui Patres, Dialectica & jugi ratiocinio ipsi utebantur, imo laudabant. Sic loquitur Tertullianus: sic intelligi debet apostolus. Ambrosius vero aperte non de theologia, quæ est scientia, sed de fide loquitur, quæ utique non humanis nititur ratiociniis. Eadem mens & sensus est S. Leonis, & Hadriani PP. quos in suo theodoro à Palude adhuc addit Febronius, quippe ultimus neutiquam contra theologiam, sed contra dialecticam Disputationem insurgit. Neque Florianus Dalham citatus à Febronio ei favet, dum post Relata

in ſuo Theodoro à Palude verba Cap. 1. pag. 343. mox ſic proſequitur: "*non tamen id à me*
"*eo dictum exiſtimet, perinde atque dum cum per-*
"*verſis agendum eſt, eorumque errores perſtrin-*
"*gendi, nullum eſſe velim ratiocinio locum; nul-*
"*la enim ſeria tractatio, nulla diſputatio, nul-*
"*la falſi confutatio fieri ſine ratiocinio poteſt.* —
"*Quod ſi tamen quis ſyllogismi modulos inferre*
"*voluerit, nou ei repugnabo modo dicacitate non*
"*excedat, neve negotium per ſolas formulas con-*
"*ficiendum putet.*" Idem Dalham poſtquam ſibi objecerat præter alios cit. à Febronio textum Pauli ad Coloſs. §. 313. ſic reſpondet: "*ſed in his & ejusmodi locis ſcriptura in-*
"*telligit rationem corruptam, & malitia ac paſ-*
"*ſionibus Philoſophorum, quorum effata paſſim*
"*pro naturali Lumine habebantur, deturpatam.*"
Et revera Paulus utique vult, eſſe Epiſcopum potentem, exhortari in Doctrina ſana, & vaniloquos ac ſeductores, qui contradicunt, arguere. Denique idem Dalham §. 314. ſic finit. "*Eodem quoque in ſenſu in-*
"*telligendi ſunt Patres, quibus primis Chriſtia-*
"*nismi temporibus acris & perpetua erat contra*
"*Paganos Philoſophos colluctatio, qui fallacì*
"*Dia-*

"*Dialectica abutentes Christianos imperitos cir-*
"*cumvenerunt. Quin imo fateri oportet, eos-*
"*dem — — — æstu disputationis & fidei ardore*
"*abreptos durius nonnunquam contra rationem*
"*locutos esse.*" Nil ergo contra theologiam Scholasticam conficit Febronius, dum Florianum Dalham objectat. In hunc sensum loquitur etiam Petavius Tom. 1. Theol. Dog. in Proleg. ubi Febronius egregie adumbratur, dum ille ait, eos maxime theologiam Scholasticam atrocius insectari, qui à communi & Ecclesiastica Doctrina quomodocunque dissentiunt.

Sed neque distinctiunculæ illæ *inutiles pugnæ verborum sunt, prætereaque nihil.* Sunt verba significantia, habentque suum sensum & vim in quæstionibus declarandis. Habent enim & scientiæ suos, ut ita dicam, terminos technicos, per quos verbis concisis dicunt quæ alias per ambages & fusiori explicatione proferri deberent. Quod si illæ Distinctiunculæ in quæstionibus, utrum Episcopi suam Potestatem *immediate* à Deo habeant? utrum Pontifex quoad *vim coactivam* subjicia-

tur

tur Conciliis ? utrum hic nec *indirectam* Poteſtatem habeat in temporalia &c. ? Dico, ſi hæ Diſtinctiunculæ nil niſi pugnæ verborum ſunt, anne operæ pretium fuit, ut Febronius tot folia conſcriberet ad refellendas adverſariorum ſententias, quando hi aliunde jam convicti per tales Diſtinctiunculas ſolum probroſam convictionis confeſſionem declinant. Utique & ipſe Febronius in his diſtinctionibus quandoque magnam vim & integrum ſyſtema collocat, præcipue §. ſequenti, ubi claves *immediatius* Eccleſiæ, quam Petro datas fuiſſe, operoſius contendit.

Interim ne ſollicitus ſit Febronius, quales viri ad futurum fors concilium mittendi ſint ? certe tales, quales in Conciliis Conſtant. Baſile. & Tridentino fuêre, omnes utique theologia ſcholaſtica imbuti, quæ tunc maxime florebat, modo dein ſanis, & ſtatui Eccleſiæ proficuis principiis nitantur. An Febroniana ſint talia? ſub judice Lis eſt, de quibus in decurſu patebit. Certe in germania ſi academiæ ſint emendandæ, Eccleſiæ, & bono religionis, quin & politico tali refor-

formatore male consultum foret. An tantus est Febronius, ut etiam antiquissimae ac celeberrimae Academiae Bononiensi invidiam creare possit, unde viri summi prodierunt Pontifices, Cardinales, Doctores &c., quorum Doctrinam totus venerabatur orbis, & ipse Febronius non paucos in rem suam cum encomiis in opere suo citat? & Innocentius III. ubinam suo tempore debuisset scientiarum fundamenta ponere, si eidem praestitisset, nec Bononiae, nec Parisiis studuisse? nempe Principia Italica tunc etiam Parisiis & in tota Gallia regnabant. Caeterum hunc Pontificem, quem viri gravissimi doctissimum, & in jure consultissimum, Febronius e contra interpretem exoticum apellat, non tamen in hunc solum injurius.

§. II.

Diversae Patrum sententiae circa textum Math. 16, v. 18. referuntur.

Inter has communior, & materiae conveniens interpretatio adoptatur.

Febronius affert textum Math. 16. *quem dicunt homines esse filium hominis?* respondens

dens Petrus: *tu es Christus filius Dei vivi.* Regerens Jesus: *Beatus es Simon Barjona, quia caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in cœlis est. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & Portæ inferi non prævalebunt adversus eam, & tibi dabo Claves regni cœlorum, & quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis, & quodcunque solveris super terram, erit solutum & in cœlis.* Ex hoc textu, ait author, Romani, eorumque fautores concludunt, soli Petro immediate à Christo datas esse Claves Ecclesiæ, atque per hunc reliquos Apostolos, horumque successores Episcopos omnem sacram authoritatem dimanare. Quod autem hæc sententia Patribus & universalis Ecclesiæ sensui haud conveniat, sequentibus vult ostendere.

1. Per *Petram hanc*, ait, multi Patres intelligunt *fidem*, seu *confessionem* Divinitatis Christi à Petro factam. Citat, pro hac interpretatione Hilarium, Gregor. Nyss. Chrysost. Ambros. Gregor. M. Theodoret. summos Pontifices S. Leon. Innocent. II. Urban. II.

Ha-

Hadrian. I. Nicola. I. Stephan. VI. Item orationem in Missa vigiliæ Apostolorum Petri & Pauli, cui non repugnat oratio pro festo Cathedræ Rom. die 18. Jan. in Missali & Breviario. Ait denique in eundem sensum ab eruditis laudari saltem triginta quinque Patrum & antiquorum scriptorum commentarios.

2. Alios per *Petram* intelligere Christum, qui secundum scripturas revera est Lapis angularis, fundamentum & Caput essentiale Ecclesiæ. Pro hac sententia citat Augustin. Hyeron. Theodoret, ac Hildebertum Archiepisc. Turon.

3. Communior denique sententia est, qui per Petrum intelligunt omnes Apstolos, quia omnes sunt fundamentum Eoclesiæ, & sicut Petrus Domino omnes interroganti nomine omnium respondit, ita & in replica Christi cum Petro intelliguntur omnes Apostoli. Citat. Origen. Hyeron. Augustin. S. Leon. Theophilact. Eucher. Paschaf. Radbert. Hincmar. Odon. Cluniac. Pet. Bles. Gratian. Card. Cajetan. Hanc sententiam

Sæ-

Sæculo VIII. communem fuiſſe ait, atque cum Boſſueto pro uno in contrarium mille poſſe recenſeri.

4. Has Patrum interpretationes in ſpeciem contrarias, in ſubſtantia non diſcordare, nullibi tamen ab iis agnoſci formam Monarchicam in Eccleſia, cujus regimen ſoli Petro committatur, aliis Apoſtolis tantum in partem ſollicitudinis vocatis. Quod ſi autem aliqui verba citati textus ſacri Romano Pontifici adplicent tanquam primati, honoris gratia id fieri, neque idcirco eos excludere reliquos Apoſtolos & Paſtores.

5. Ex his tamen Chriſti verbis probari primatum Petri, qui tamen *fines Directorii & formæ* non excedat.

6. Addit reflexiones ex Gregorio Zallwein. Etſi Petrus ſit fundamentum Eccleſiæ fixum & inconcuſſum, ſi tamen fundamento nullum ædificium ſuperſtruatur, ſi partes ædificii inter ſe & cum fundamento non conglutinentur, ſi Lapides angulares deficiant, fundamentum nihil valet, neque

ufui

usui est. Sic nisi fabrica Ecclesiæ Petro tanquam fundamento superstruatur, atque indissolubili nexu eidem conjungatur, nihil prodesse firmitatem Petri. Unde concludit, immobilitatem fundamenti haberi ab ædificio seu Ecclesia, quatenus hæc indissolubiliter cum fundamento cohæret.

7. Hoc experientia firmari in causa rebaptizantium, quartodecimanorum, & trium Capitulorum. Controversiæ, Lites & hæreses terminari non potuerunt, nec pax in Ecclesia fuit, quamdiu non fuit concentratio inter Pontifices & Ecclesiam.

Nota.

Cum cit. textus Math. 16. unum ex præcipuis fundamentum ex scriptura habeatur, unde Primatus, forma, & ordo regiminis in Ecclesia probatur, ideo omnes vel Papatus, vel Ecclesiæ hostes, dum eum ex SS. Literis expungere non valent, saltem in alienum sensum detorquere nituntur, ut vel omnino non de Petro intelligi, vel ei saltem nihil præcipuum hic collatum fuisse velint.

In isto igitur textu præcipuus quæstionis cardo vertitur, in quo tum vindicando tum explanando nos diutius detineri Lector haud male vertet; quod si huic textui genuinus sensus aut relinquatur, aut explosis adversariorum ratiunculis & frivolis interpretationibus restituatur, totum Febronii systema nutabit, immo corruet.

In universa Ecclesia apud omnes Theologos & Interpretes communis & certa Doctrina est, S. Scripturam semper intelligendam esse in sensu litterali & proprio, quamdiu nullus error aut inconveniens sequitur, & postea primum allegoricos sensus admitti posse, quia in illo fundatur Dogma fidei. Quæro igitur, quisnam sit in hoc textu sensus litteralis à Spiritu S. intentus? quod si ille obvius, & materialis non subsistat, atque Patres, & interpretes in interpretando textu dissentiant, erit igitur hic textus sine certo & intrinseco sensu, consequenter pro regula fidei sumi non poterit. Hinc amplius sequitur, eum textum nulli sententiæ unice inservire, & si sententia Italorum inde non

pro-

batur, multo minus adverſariorum opinionem firmari. Imo in ſenſu Febronii nec Primatum, qui tamen fide divina creditur, ex illo textu, neque ex aliis probari poſſe.

Nos igitur dicimus, ſenſum litteralem in textu Math. 16. eum eſſe, quem verba & littera exprimunt: hæc autem verba in ſenſu litterali & obvio tam clara ſunt, ut certe nulla explicatione, nulla interpretatione indigeant.

Quis enim Legens hunc textum ſecundum ſenſum litteralem in his verbis, *reſpondit Petrus, caro & ſanguis non revelavit tibi, tibi* dico, *tu es Petrus, tibi dabo claves, quodcunque ligaveris, qupdcunque ſolveris*, ubique non ſolum Petrum, ſed potius omnes Apoſtolos, & totam Eccleſiam ſubintelligeret? Dum tamen tota oratio ad ſolum Petrum dirigitur, & Salvator, ſi reliquos Apoſtolos voluiſſet comprehendere, tam facile in *plurali* proſequi potuiſſet, ac prius cœperat, *quem vos me eſſe dicitis*? nempe dicendo: *vos eſtis beati, vobis dico, vobis dabo* &c. Si Petrus non ex ſua ſententia, ſed nomine om-

nium respondit, cur solus *beatus Simon Bar-jona?* an vero & alii Apostoli sunt, & vocantur *Bar-jona?* an & aliis nomen mutatum est? verum *huic*, qui est Barjona, *huic*, cui Pater revelavit divinitatem Christi, *huic* dicitur, quod sit Petrus, & *huic*, qui est Barjona, & vocatur Petrus, dantur Claves regni cœlorum.

Hæc omnia in sensu litterali apertissima sunt. Si tam clarum textum Febronius pro se citare posset, ad nullam aliam interpretationem confugeret, ad solum litteralem sensum provocaret, & Patres alium sensum eidem applicantes figurate tantum aut accomodatitie loqui contenderet. S. Franciscus Sales serm. 32. de Ecclesia contra hæreticorum ministros, qui cum Febronio in hoc textu per Petrum totam Ecclesiam intelligunt, sic ait: *omnem lapidem movent, ut quantum possunt, inquinent fontem Evangelii, ne Petrus ibi reperiat Claves suas - - - - si igitur hoc interpretandi modo non pervertatur scriptura, nunquam ab aliquo in alienum sensum detorquetur.* Et infra. *Quod si sic liceat expli-*

care

care loca clara, nihil omnino in ſcriptura reperietur, quod in omnem ſenſum retorqueri non poſſit. Scio, Febronium ad hæc Tom. 3. pag. 287. reſpondiſſe. *Fuit vir hic ſanctiſſimus magnus aſceta; non in ſtudio critico Canonum & Conciliorum peræque expeditus, dubitare licet.* Verum hic non de ſtudio critico, Canonum & Conciliorum agitur, ſed de ſimplici expoſitione textus ſecundum litteram, ubi nullæ utique falſæ Iſidori decretales occurrunt. Fuit autem Saleſius in utroque Jure magiſterio donatus, fuit Epiſcopus, fuit certe theologus, qui ultra 72000. ad veram fidem convertit, fuit, ut ait Cardinalis Petra, toti Galliæ, & univerſo catholico orbi venerabilis. Febronius igitur inurbana ſua criſi in hunc ſanctum conticeat.

Verum ait Febronius, SS. Patres hunc textum diverſimode explicant. Ita eſt, ſed ſalvo ſemper ſenſu litterali, quem nullibi excludunt, imo etiam ſæpe adſtruunt.

Si igitur SS. Patres hujus textus ſenſum litteralem non admittant, ſed ipſi adſtruant,

 dein

dein ratio dari poteſt, quare eidem aliquando aliam notionem ſubſtituant, tunc Febronius ex diverſa illa interpretatione contra nos nihil evincet.

Jam accedamus Patres, quos pro prima ſententia, nempe quod per *Petram* intelligatur fides, *ſeu* Confeſſio Divinitatis, ex Launojo & Dupinio citat Febronius. Verum hi ipſi alibi in ſenſu litterali per *Petram* intelligunt Petrum, ſicque noſtram ſententiam confirmant. Ita Hilarius Lib. 6. de Trinit. ait: *Beatus Simon ædificationi Eccleſiæ ſubjacens, & claves regni cœlorum accipiens.* Idem in Pſalm. 131. *Petrum primum filii Dei confeſſor & fundamentum*, & in Cap. 16. Math. de Petro ex profeſſo ſic loquitur. *O in nuncupatione novi nominis felix Eccleſiæ fundamentum, dignaque ædificatione illius Petra, quæ inferorum leges diſſolveret.* Petrus ergo hic fundamentum Eccleſiæ dicitur. Gregor. Nyſſen. Serm. 2. de S. Steph. *Celebratur Petri memoria, qui Apoſtolorum eſt caput, & una quidem cum ipſo cætera membra Eccleſiæ glorificantur, Dei vero Eccleſia in IPSO ſolidatur. Hic enim*

jux-

juxta prærogativam ſibi à Domino conceſſam firma ac ſolidiſſima Petra eſt, ſupra quam Salvator Eccleſiam fundavit. En! Petrus Apoſtolorum Caput, & Petra Eccleſiæ. S. Chryſoſt. Petrum ſæpe nominat *Eccleſiæ baſin, columnam, fundamentum fidei,* & hom. 9. de pœnit. *Petrum cum dico, Petram nomino infragilem crepidinem immobilem.* Item in ſerm. de negat. Petri. *Beatum me prædicaſti, ac Petram Eccleſiæ nuncupaſti dicens, tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam.* Ambros. Comment. in Luc. Cap. 9. v. 20. *Petra autem eſt Chriſtus; etiam diſcipulo ſuo hujus vocabuli gratiam non negavit, ut & ipſe ſit Petrus, quod de Petra habeat ſoliditatem conſtantiæ, fidei firmitatem.* Hic apte diſtinguitur Eccleſiæ fundamentum primarium & ſecundarium. Idem in hymno de S. Petro ait; *hoc ipſa Petra Eccleſiæ canente culpam diluit.* Item clariſſime in Pſalm. 40. *Ipſe eſt Petrus, cui dixit: tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam.* Theodoretus quidem hac materia incidenter tantum loquens Confeſſionem Petri fundamentum Eccleſiæ aſſerit, quo autem ſenſu tales locutiones intelli-

telligi debeant, inferius patebit. Quod attinet Rom. Pontifices, plura poſſent afferri loca, ubi authoritatem ſuam & fidei firmitatem in cit. Mathæi loco & promiſſione Chriſti reponunt. Pariter triginta quinque Patres & Scriptores, quorum meminit, & pro hac ſententia allegat Febronius, per *Petram* Petrum intelligere, certa ſuperſunt monumenta, ſi vacaret tot textus exſcribere, & quorum clariſſima teſtimonia affert Carrichius. Interim hic ſufficiat, eosdem Patres, quos nobis hoc loco objicit Febronius, per *Petram* ipſum *Petrum* etiam intellexiſſe.

Allegat dein pro *Doctrina*, ut ait, *Eccleſiæ* orationem Miſſæ in Vigilia Apoſtolorum, cui nullatenus repugnare dicit orationem pro feſto Cathedræ: *Deus, qui B. Petro Apoſtolo tuo collatis Clavibus Regni cæleſtis ligandi atque ſolvendi Pontificium tradidiſti &c.* At hic aperte Claves utique dicuntur Petro traditæ. Et revera textus D. Mathæi in his memoratis Officiis, in Hymnis, Verſiculis, Antiphonis, Reſponſoriis, Lectionibus litteraliter ubique regnat.

Ipſi

Ipſi græci quoque in Euchologio ſic orant : *Deus, qui Principi tuorum Diſcipulorum & Apoſtolorum Petro Eccleſiam tuam inædificaſti, & qui claves ei dediſti.* Item in Lithurgia Methodii Patriarchæ Conſtant. *Domine Deus, qui regni tui clavibus Petro Apoſtolorum tuorum Principi creditis, ſanctaque tua Eccleſia ſuper eum ædificata &c.* Ita orat Eccleſia græca, ita latina : & ſi legem credendi lex ſtatuit ſupplicandi, ut ex Cœleſtino I. concludit ipſe Febronius, hæc potius Doctrina Eccleſiæ erit. Cæterum ſi hæc ipſa prima ſententia, qua Eccleſia ſupra fidem & confeſſionem Petri fundata dicitur, Febronio, ut ait, videtur eſſe *Doctrina Eccleſiæ*, quare eam non ſequitur ? cur potius tertiam ſibi ſententiam eligit ? ſecunda ſententia per Petram intelligit Jeſum Chriſtum. Pro hac citat Febronius Hyeronimum & Auguſtinum. Ille autem ſignificat clare Petrum eſſe illam Petram, ſuper quam Eccleſia ædificata eſt, L. 1. adverſ. Pelag. *quid Platoni & Petro ? ut ille Princeps Philoſophorum, ita hic Apoſtolorum fuit, ſuper quem Eccleſia Domini ſtabili mole fundata eſt.* Item tom. 4. part. 1. Comm.

in cap. 16. Math. edit. Parif. Mart. *Sicut ipfe lumen Apoftolis donavit, ut lumen mundi appellerent, cæteraque ex Domino fortiti vocabula, ita & Simoni, qui credebat in Petram Chriftum, Petri largitus eft nomen, ac fecundum Metaphoram Petræ recte dicit ei: ædificabo Ecclefiam meam fuper te.* Etfi autem Chriftus alicubi dicatur Petra, non ideo ubicunque legitur verbum *Petra*, intelligi debet Chriftus, fic in illis verbis, *lapis offenfionis & Petra fcandali, femen cecidit fupra Petram*, in fenfu litterali nullibi denotatur Chriftus; quippe nomina metaphorica non ubique eundem, fed prout ad diverfa objecta referuntur, diverfum fenfum habent. Quod fi vero cit. Math. loco Petra Chriftus eft, verba textus habebunt contortum hunc fenfum: tu es Petrus, & fuper me ædificabo Ecclefiam. Quid ad hoc opus mutatione nominis, & Simonem novo nomine vocare Petrum? ad quid illa verba: *& fuper hanc*? utique fenfus planus, obvius & naturalis eft: cum tu fis Petrus feu Petra à me conftitutus, fuper hanc Petram ædificabo &c. Nempe *hanc* fe refert in fenfu obvio ad id, de quo

modo

modo fermo erat. De S. Auguftino notant peritiores, eum ob imperitiam linguarum exiftimaffe, vocem *Cephas* non fignificare Petram, ideoque Petrum & Petram non idem effe, hinc in his verbis myfterium latere putans, Petram Chriftum dixit, cujus etiam rationem dat L. 1. retract. C. 21. *Non eft dictum illi* (Petro) *tu es Petra, fed tu es Petrus.* Et loco à Febronio citato; *non enim à Petro Petra, fed Petrus à Petra vocatus.* Ecce putabat utriusque vocis, ficut in latino, ita & in græco & fyriaco diverfam effe fignificationem. Natal. Alex. Differt. 4. Sæc. I. §. 3. Aliam rationem affert hujus diverfæ interpretationis; verum ex verbis S. Patris ifta, quam nos damus, fatis manifefta eft. Non tamen hæc Auguftino tam certo infedit fententia, ut alibi per Petram Petrum intelligendo, non etiam noftram amplexus fit fententiam, uti ipfe cit. loco fatetur. Sic in Pfalm. 69. *Petrus, qui paulo ante eum confeffus erat Filium Dei, & in illa confeffione appellatus erat PETRA, fupra quam fabricaretur Ecclefia.* Et *Serm.* 15. *de Sanctis. Petrum itaque fundamentum Dominus nominavit, --*

fupra

ſupra quod eccleſiaſtici ædificii altitudo conſurgit. Quæ dein ex Theodoreto & Hildeberto Turonenſi opponuntur, hoc loco momentum non habent. Non enim negamus, Chriſtum principale, & primarium Eccleſiæ fundamentum ac Petram eſſe, in quo ſenſu iſti loquuntur; ſed neque hi negant, in allato textu Petrum fundamentum ſecundarium, & quaſi vicarium à Chriſto conſtitutum fuiſſe.

Sequitur ſententia tertia, & communior, ut ait, & quam ipſe adoptat Febronins, quæ in allato textu per Simonem Petrum alios quoque Apoſtolos intelligit. Contrarium ego ex iis ipſis, quos pro ſe citat, Patribus oſtendo. D. SS. Auguſtino & Hyeronimo mox dixi. Miror autem, quod Origenem citat Febronius, qui loco objecto ait: *Petra eſt quilibet Chriſti Diſcipulus, & ſuper talem conſtruitur omnis eccleſiaſtica Doctrina.* Ergo non ſoli Apoſtoli, ſed omnes Chriſtiani Petra Eccleſiæ ſunt: igitur aperte in ſenſu accomodatitio ibi loquitur Origenes. E contra hom. 5. in Exod. §. 4. Petrum vocat *magnum Eccleſiæ fundamentum, & Petram ſolidiſ-* ſi-

lidiſſimam, *ſuper quam Chriſtus fundavit Eccleſiam.* Hic de ſolo Petro loquitur. Item idem in Cap. 16. Math. *neque adverſus Petram, ſuper quam Chriſtus ædificat Eccleſiam, neque adverſus Eccleſiam portæ inferi prævalebunt,* S. Leo. in loco à Febronio cit. *cum ego* (Chriſtus) *ſim inviolabilis Petra, ego lapis angularis, - - - ego fundamentum, - - - tu tamen quoque Petra es, quia mea virtute ſolidaris, ut quæ mihi ſunt propria, ſint tibi mecum participatione communia.* De Theophilacto, neſcio, an ſui compos fuerit Febronius, dum eum allegavit, dum ille præfatum textum Math. aperte de ſolo Petro interpretatur. *Licet*, ait Theophil., *ad Petrum TANTUM dictum ſit illud, tibi dabo claves &c. tamen omnibus Apoſtolis olim datum eſt, quando dicit, quorum remiſeritis &c.* Utique hic quæritur, utrum textus Math. de ſolo Petro intelligi debeat? Theophilactus ait, hoc *tantum* de Petro dictum eſſe, aliis Apoſtolis vero etiam poteſtatem *olim*, id eſt, alio loco collatam fuiſſe, nempe *per verba, quorum remiſeritis &c.* quid clarius?

De

De Paschasio Radberto, Eucherio, Hincmaro infra ostendam, quo sensu intelligi debeant, & locuti fuerint, quippe dum textum Mathæi ad alios quoque Apostolos extendunt, neque sensum litteralem, neque Petrum excludunt, imo de hoc ipso principaliter & proprie intelligi volunt.

Ut autem mens SS. Patrum & vetus traditio circa interpretationem hujus textus latius adhuc pateat, addo alios etiam Patres, omnes tamen referre nimis longum foret. S. Basil. L. de Judic. Dei. *Petrus, qui & cæteris antelatus Discipulis fuit, cuique magnificentius, quam reliquis omnibus datum testimonium est, - - - - cui claves regni cælestis commisit.* Cyrill. Alexand. in Joan. L. 2. C. 12. *Nec Simon jam fore nomen ihi, sed Petrus, prædicit, vocabulo ipso commode significavi, quod in eo tanquam in Petra, lapideque firmissimo suam esset ædificaturus Ecclesiam.* Tertull. L. de Præscript. *Latuit aliquid Petrum, ædificandæ Ecclesiæ Petram dictum?* Epiphan. hæres. 59. *summus Apostolorum, qui factus est nobis vera firma Petra, fundans*

Do-

Domini fidem, in qua ædificata eſt modis omnibus Eccleſia, quod confeſſus eſt Chriſtum Filium Dei, audivitque, quoniam ſuper hanc ſolidæ fidei Petram ædificabo Eccleſiam meam. Chryſoſt. hom. D. S. Ignat. M. *quem toti terrarum orbi præfecit Petrum, cui claves cælorum dedit, cujus arbitrio & poteſtati cuncta permiſit.* Ignat. Patriarch. Conſt. apud Harduin. Tom. V. fol. 979. *O Claviger regni cælorum & Petra, in qua Chriſtus Deus ſuam firmavit Eccleſiam.* Cyprian. L. de Unit. *ſuper illum unum ædificat Eccleſiam.* Optatus Milevit. L. 7. adverſ. Parmen. *præferri omnibus Apoſtolis meruit, & claves regni cælorum communicandas cæteris ſolus accepit.* Petrus Damiani. *Cum intueor Petrum, quem ipſa manus omnipotentis regni cæleſtis clavibus inveſtit, - - - ſuper quem fundatur Eccleſia, cui Poteſtas ligandi & ſolvendi conceditur, qui cælos claudit, & aperit &c.* Dicat nunc Febronius, noſtram ſententiam Patrum, imo univerſalis Eccleſiæ ſenſui parum convenire, poſtquam demonſtravimus præter hucusque adductos, etiam eos, quos contra nos citat, Patres ſenſum litteralem textus Math. 16.

ſecun-

secundum nostram interpretationem admittere, imo diserte adstruere.

Quid? si ipsos Febronii heroes contra infelicem hunc pugilem in aciem producere possem!, Ludovicum Maimburgum de Institut. & Prærog. Ecclesiæ Rom. Alphons. Tostat. in Cap. 16. Math. Petrum de Marea de Discrim. Cleric. Bossuet. T. 1. Defens. Declar. Cleri Gall. L. 3. C. 12. ubi ait, ob gloriosam fidei confessionem Petrum dignum fuisse ea inviolabili promissione, qua Ecclesiæ fundamentum constitutus fuit. De hoc tamen alibi.

Jam ad id deveniamus, quid ex tribus à Febronio allatis sententiis, & applicatis unicuique horum Patrum ac scriptorum testimoniis ipse concludat, dein quid nos inde concludamus?

Ni fallor, Febronius ita concludit, per istas tres sententias totam traditionem exhaustam esse, atque in iis universalem Ecclesiæ sensum latere, ita quidem, ut sententiæ Romanorum, prout eos apellat, ex Patribus

tribus & traditione nihil ſit reliquum, quo Petrum fundamentum Eccleſiæ conſtitutum, eique *uni* Claves à Chriſto datas eſſe probare poſſint; idque tam certo Lectori perſuaſum eſſe vult, ut deinceps in ſuo opere ſæpius ad id, tanquam ad rem jam liquido demonſtratam provocet.

Ego vero ſic concludo: 1mo cum pro explicando textu Math. 16. Febronius tres afferat SS. Patrum ſententias, inter quas ipſe tertiam adoptat, eo ipſo Febronius non habet, nec ſequitur *univerſalem* ſenſum & doctrinam Eccleſiæ, cum & ſuam ſententiam tantum dicat communiorem, atque ipſo teſte pro prima ſententia præter à ſe citatos Patres adhuc ab eruditis laudentur ſaltem triginta quinque Patrum & antiquorum graviorum ſcriptorum Commentarii. Ubique autem jactat Febronius, ſe ſequi certam traditionem & conſtantem doctrinam Eccleſiæ.

Dicit equidem, has Patrum ſententias in ſpeciem diverſas in ſubſtantia non diſcordare. Dicit, ſed non probat, nec eos concordare facit. Certe ſecunda ſententia, quæ

per *Petram* intelligit ipſum Chriſtum Dominum, quomodo cohæret cum illa. Tertia Febronii, ubi per *Petram* intelliguntur omnes apoſtoli? ſi *Petra* Chriſtus eſt, utique apoſtoli non ſunt *Petra*? ais: Chriſtus eſt fundamentum unicum *primarium & eſſentiale*, apoſtoli ſunt *ſecundarium & miniſteriale*. Bene! ſed extra Rhombum. Hoc ipſo loco quæritur, utrum Chriſtus in cit. textu Mathæi fundamentum aliquod *ſecundarium* & *ſui vicarium* conſtituerit, vel ſolum ſeipſum indigitaverit? negat illud ſententia ſecunda, & aſſerit Chriſtum ſe ipſum tanquam *Petram* & fundamentum Eccleſiæ deſignaſſe, adeoque iſta expoſitio aperte excludit fundamentum ſecundarium, ſenſusque eſſet: *tu es quidem Petrus, & ego ſum Petra, ſuper quam ædificabo Eccleſiam meam.* Nihil hic pro reliquis apoſtolis inferri poſſet, etſi alibi etiam dicantur fundamenta Eccleſiæ; ſiquidem fundamentum primarium non ita neceſſario includit ſecundarium, ut omne id, quod de primo dicitur,

etiam

etiam de ſecundo intelligi poſſit, ſed e contra ſecundarium ſupponit principale, ut quod de illo dicitur, principaliter ad primarium referri debeat; uti nos poſtea in noſtra ſententia convenientius explicabimus. Neutiquam itaque ſecunda ſententia cum tertia Febronii cohæret, aut concordari poteſt.

Concludo 2do ipſos Patres, quos pro qualibet ex his tribus ſententia citat Febronius non adeo conſtanter allegatæ ſententiæ adhæſiſſe, ut non alibi per *Petram* ipſum & ſolum Petrum intellexerint, uti patet ex textibus ſupra à me ad quamlibet ſententiam adductis.

Concludo 3. quando omnes citati Patres, aliique nulli ex allegatis tribus ſententiis conſtanter inhæſere, ſed etiam noſtram amplexati ſunt, cenſendum eſt, eos potius in explicando ſenſu litterali textus in noſtram conſenſiſſe, præcipue ſi aliæ explicationes à noſtra non multum diſcordant, & facile conciliari poſſint. Quippe cum ſenſus litteralis ſcripturæ ſit certus & primarius præſum-

mendum eſt, Patres ab eo in explicando non receſſiſſe, niſi quando tantum adplicative & figurate loquuntur: & aliunde ſi Patres alicubi de aliquo textu obſcure loquntur, explicandi ſunt per ea, quæ alibi clarius dicunt, & textui magis conveniunt. Proin cenſeri debet, SS. Patres, dum textu Math. 16. alium ſenſum ſubſtruere videntur, non in ſenſu proprio & litterali locutus fuiſſe.

Sed & facile cæteræ ſententiæ, in quas quandoque Patres propendere viſi ſunt, cum noſtra concilientur. Et quidem *prima* vult, per *Petram* intelligi fidem ſeu confeſſionem divinitatis Chriſti, quam fecit Petrus. Nobis nihil obſtat; nos enim dicimus, Petrum, non ut eſt filius Jonæ, ſed ut eſt primus Confeſſor divinitatis Chriſti fundamentum Eccleſiæ conſtitui, ita ut illa publica Confeſſio divinitatis & fides Petri fuerit cauſa meritoria hujus prærogativæ, ſicque fides Petri cauſa eſt, propter quam datur, & Petrus Perſona, cui datur hæc prærogativa. Pono vades hujus interpretationis Hilarium & Hyeronimum. Ille in Cap. 16. Math. *dignum plane confeſſio*

Petri

Petri præmium consecuta est. Deinde de Petro sic loquitur: *ò in nuncupatione novi nominis felix Ecclesiæ fundamentum.* Ecce! causam meritoriam, ecce! subjectum, cui præmium datur. Iste Epist. 61. ad Pammach. ait, non Petrum, sed *fidem Petri ambulasse super aquas.* At certe Petrus verè ambulavit super aquas; fidei igitur tanquam causæ tribuitur, & solum significatur, Petrum non propriis naturæ viribus, sed virtute fidei hoc miraculum patrasse. Ratio ergo, cur Petrus *Petra* sit, fides est seu confessio Petri, ita ut Petrus quatenus primus confessor & fidelis sit Petra & fundamentum Ecclesiæ.

Quid multa? si Febronius hanc sententiam & fidem Petri cum omnibus Apostolis, quare ego non facilius & rectius cum solo Petro conciliare possim?

Secunda sententia est, per *Petram* intelligi *Christum.* Augustinus præcipuus hujus assertor, ut dixi, peritia Linguarum destituebatur, quæ tamen juxta Dalham prima regula interpretis esse debet. Error igitur mani-

 festus

feſtus præjudicio eſſe non poteſt, & quamvis reliqui authoritate Auguſtini decepti (ſunt autem tantum numero ſex) hanc ſententiam amplexi ſunt, & ejusdem verba exſcripſerint, nullum pondus adjicere poſſunt, quia hæc opinio ſemper errori innititur. In hoc tamen Febronio veniam dare non poſſumus, quod citet etiam Auguſtini L. 1. retract. quaſi ibi ſuam ſententiam confirmet, cum tantum eam referat, & ex duabus, quæ lectori probabilior videatur, eligendam relinquat. Sed dicat Febronius, quænam ſit altera, quam S. Doctor ibi refert? utique non illa Febronii, quod omnes Apoſtoli ſint Petra, ſed noſtra, qua per Petram ſolus intelligitur Petrus: ſic enim clare l. c. ait S. Pater. *Dixi in quodam Loco de Apoſtolo Petro, quod in illo tanquam in Petra fundata ſit Eccleſia.* Ecce hanc ſententiam etiam alicubi tenuit, & hæc noſtra, non Febronii eſt. Pergit S. Aug. *qui ſenſus etiam cantatur ore multorum in verſibus beatiſſimi Ambroſii.* Ergo hic ſenſus, hæc ſententia jam tum multorum fuit. Imo cum præter hos duos ſenſus & ſententias de nulla alia mentionem faciat S. Doctor, & inter has duas ſolum

ſolum optionem det Lectori, ultro ſequitur, eum præter has nullam interpretationem agnoviſſe.

Cœterum juxta illam ſententiam *Petra* Chriſtus eſt: Petrus autem à Petra appellatur, quaſi aliquid à *Petra*, ſcilicet ſicut nomen, ita & rem hoc nomine ſignificatam participaret, quo ſenſu etiam cum noſtra ſententia convenientius conciliari poſſet, quam cum illa Febronii, uti ſupra vidimus; non tamen opus eſt, illam, quæ in errore fundatur, operoſius conciliare.

Tertia ſententia Febronii eſt, qui per *Petram* omnes Apoſtolos intelligit: omnes Apoſtoli, ait, fundamentum Eccleſiæ ſunt, juxta illud ad Ephes. Cap. 2. v. 20. *ædificati ſupra fundamentum Apoſtolorum.* Quis hoc negat? verum juxta hunc textum etiam veteres Prophetæ fundamentum Eccleſiæ Chriſti ſunt, *ſupra fundamentum Apoſtolorum & Prophetarum;* igitur per *Petram* etiam Prophetæ deberent intelligi? habent ergo & iſti claves Eccleſiæ? quod ex interpretatione Febronii

fequeretur. Juxta nos cœteri Apoftoli funt fundamentum Ecclefiæ, fed non in hoc loco Math. 16. conftitutum, ubi de folo Petro fermo eft; illi funt fundamentum, fed Petrus fecundum hunc textum fpecialius & præcipuum eft.

Opponis Patres, qui in Petra omnes Apoftolos intelligunt: at hi Patres textum non litteraliter ibi interpretantur; nam ego fupra adduxi & horum, quos Febronius opponit, & aliorum Patrum teftimonia, qui cit. textu in fenfu litterali per *Petram* folum Petrum intelligunt. Ut autem conftet, quomodo Patres in fpeciem contrarii concilientur, fit quæftio.

Quo fenfu aliqui Patres per Petrum omnes Apoftolos intelligant?

Præprimis fciendum eft, aliquas prærogativas in SS. Litteris confignatas omnibus Apoftolis communes effe, aliquas uni Petro proprias. Omnibus communes funt.

1mo. Vocatio ad apoftulatum. *Vocavit Difcipulos, & elegit duodecim ex ipfis, quos & Apofto-*

Apostolos nominavit. Math. c. 10. Marci c. 3. Lucæ c. 6.

2. Poteſtas ligandi & ſolvendi. *Quæcunque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo, & quæcunque ſolveritis &c.* Math. 18.

3. Authoritas docendi. *Qui vos audit, me audit, qui vos ſpernit, me ſpernit.* Math. 10. Luc. 10. Joan. 13.

4. Miſſio. *Locutus eſt eis dicens. -- -- -- euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos &c.* Math. Cap. 28. Marci Cap. 16.

5. Ordinatio in Epiſcopos & Presbyteros, atque Poteſtas remittendi peccata. *Accipite Spiritum S., quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis &c.* Joan. Cap. 20.

Prærogativæ uni Petro propriæ ſunt.

1. Mutatio nominis. *Simonem, quem cognominavit Petrum.* Luc. Cap. 6. Math. Cap. 10. & Marci Cap. 13. Item *tu es Simon, filius Jonæ, tu vocaberis Cephas &c.* Joan. Cap. 1.

 2. Fun-

2. Fundamentum Ecclesiæ: *tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam.* Math. Cap. 16.

3. Cura, & officium pascendi oves Christi. *Pasce agnos meos, -- -- -- pasce oves meas.* Joan. Cap. 21.

4. Potestas Clavium Ecclesiæ; *Tibi dabo Claves regni cœlorum &c.* Math. Cap. 16.

5. Firmitas in fide & officium confirmandi Fratres. *Ego autem rogavi pro te, ne deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma Fratres tuos.*

Certum est, ubicunque communis aliqua omnibus Apostolis prærogativa collata est, etiam præsentem fuisse Petrum, nec ullibi exclusum fuisse. Econtra ubi singulares Petro prærogativæ conferuntur, nullibi fieri mentionem reliquorum Apostolorum, adeoque eas in Petro quid amplius significare & operari, quam illas communes, quas Petrus cum cœteris Apostolis æqualiter accepit.

Quando igitur aliqui Patres etiam reliquos Apostolos fundamentum Ecclesiæ, eis-

que

que claves datas esse dicunt, vel non ad hunc textum Math, 16., sed alias prærogativas communes respiciunt, vel saltem non in sensu litterali interpretantur, & hæc ratio est, quare iidem Patres textum Mathæi modo de solo Petro exponunt, alibi vero, quod hic de Petro dicitur, etiam ad alios Apostolos adplicant. Certe nisi hoc dicas, eorundem Patrum textus diversi conciliari non possunt, Clare hoc patet in objectis à Febronio textibus Hyeronimi & Theophilacti. Sic Hieron. loc. cit. habet: *Super Petram fundatur Ecclesia, licet idipsum ALIO IN LOCO super omnes Apostolos fiat.* Et Theophilact. *Licet ad Petrum TANTUM dictum sit, tibi dabo Claves &c. tamen omnibus Apostolis OLIM datum est.* Patet hic, Patres se referre ad alios textus & prærogativas communes omnibus, nec prærogativam illam singularem Math. 16. idicirco Petro denegare. Imo Theophil. expresse ait, ibi ad Petrum *tantum* dictum esse, *tibi dabo Claves &c.* Quid sequitur? in aliquo sensu verum esse, omnes Apostolos æqualiter cum Petro esse fundamentum Ecclesiæ, habuisse Claves, sed tamen

men Mathaei 16. solum Petrum singularitér, specialius, & eminentiori modo fundamentum designari, ac immediate accepisse Claves. Quid enim opus fuisset, mutare nomen Petri, & eum verbis tam amplis ac magnificis alloqui, si ei nihil singulare datum fuit, quod non jam cum cæteris Apostolis accepisset.

Hoc sensu intelligendi sunt etiam illi Patrum textus, qui dicunt, Petrum figuram & Personam Ecclesiæ aut Apostolorum gessisse, nomine Ecclesiæ claves accepisse. Nam Petrus ibi Persona publica à Christo, NB. non ab Ecclesia constituitur, & Claves accipit Ecclesiæ, id est, pro & propter Ecclesiam, non ut delegatus Ecclesiæ, sed ut supremus post Christum Princeps, Pastor & Rector Ecclesiæ. Unde ipse Augustinus, qui in hunc sensum sæpius citatur, se ita explicat in Tractat. 124. in Joan. *Petrus Apostolus propter Apostolatus sui Primatum Ecclesiæ gerebat figurata quadam generalitate Personam.* Id est, ut Primas non ut Procurator & legatus Ecclesiæ. Cœterum figurata expositio

non

non impedit veritatem hiſtoriæ. Sic juxta eundem Auguſtin. Pſalm. 108. Judas erat figura malorum, ſicut Petrus ratione ſui primatus figura bonorum & Eccleſiæ: ſicut ergo nihilominus verum eſt, Judam ſolum vere & perſonaliter prodidiſſe Chriſtum, ita & Petrum vere & perſonaliter accepiſſe Claves.

In hoc igitur ſenſu omnes objecti Patrum textus cum noſtra ſententia facile conciliantur, ſecus autem cum ſententia Febronii ii Patres, qui textum Mathæi de ſolo Petro interpretantur.

Dicit equidem Febronius, quando Patres, de S. Petro aut Rom. Pontifice honorifice loquentes, ei hunc textum ſpecialius adplicant, non inde reliquos Apoſtolos excludere. At gratis dicit, nec probat, imo contrarium probant ipſi textus Patrum, qui ſic de Petro loquuntur, ut de aliis Apoſtolis nec mentionem faciant; nec facere velle ſigno aliquo produnt, quinimo quandoque alios aperte excludunt. Vid. ſupra textus à me citatos.

Ad-

Adhuc refugium Febronio ſupereſt. Ex verbis Patrum, qui textum Mathæi de ſolo Petro interpretantur; ait, tantum inferri Primatum Petri. Recte; ſed tecum confligis Febroni. Ergo hoc ipſo in textu quid ſpeciale de ſolo Petro intelligitur, quod ad alios apoſtolos referri non poteſt, ſicque per Petrum non omnes intelliguntur apoſtoli. Primatus utique infertur, ſed etiam qualis ſit, inde probatur. Nunquid omnibus apoſtolis cum Petro dictum eſt, *quæcunque alligaveritis, quæcunque ſolveritis?* det igitur Febronius rationem, quare Math. 16. ſoli Petro dictum ſit, *quodcunque ſolveris, quodcunque ligaveris?* ſi dicat, quod Chriſtus Petro tanquam Primati promiſit, dein ad alios Apoſtolos extendiſſe; ergo Chriſtus etiam primatum ad alios extendit, & tot conſtituit primates, quot ſunt apoſtoli, ſicque Petrus erit tantum primus inter pares, ſeu numero primus. Qui igitur genuinus primatus inde inferri poteſt? ſi autem ibi Petrus ſpecialius Petra & fundamentum Eccleſiæ conſtituitur, ſi ei ſingulariter claves dantur, ſi ei ſpecialior Poteſtas ligandi & ſolvendi tribuitur, tunc prima-

tui

tui huic amplior authoritas, quam nudi *di-rectorii* & *formæ*, ut somniat Febronius, inhæret, & hoc est, quod ex Textu Mathæi in nostra sententia sequitur, de quo postea. Econtra dum in sententia Febronii in dicto textu omnes ædualiter ubique intelliguntur apostoli, neque Primatus inde probari posset, quia Petrus nihil speciale haberet præ reliquis præter nudum novum nomen.

Dissimulari quoque non potest, quod Febronius ait, cum Dominus omnes interrogaverit, *quem vos me esse dicitis*, etiam Petrum *nomine omnium* respondisse, *tu es Christus &c.* ideo quoque in replica Christi omnes intelligi apostolos. Volo enim, quid Febronius intelligat *nomine omnium*? an Petrus sententiam *omnium* fors propalavit, & in respondendo eorum vices tantum egit? neutiquam; nam Patres dicunt, eum primum & ante cœteros solum respondisse, utique propriam suam sententiam; quippe nullibi constat, in commissis habuisse, aliorum edicere sententiam, & Hilarius in Math. Cap. 14. §. 17. aperte dicit: *nam ignorantibus cœteris primus respon-*

dit

dit, tu es Christus &c. Dein quod respondit, non aliorum sententia, sed divina revelatione edoctus habebat, quod de cæteris qui non potest; alias non diceretur solus *beatus Simon Bar-jona*, neque ei soli diceretur, *tibi revelavit Pater.* Scio, Hyeron. in Math. Cap. 16. dicere, *Petrum in Persona omnium Apostolorum*, & August. serm. 76. Cap. 1. §. 1. *unum pro multis dedisse responsum.* Sed his non obstat, si dicamus, Petrum, cum alii ignorarent, quid respondeant, revelatione edoctum; loco omnium *suam propriam* publice dixisse sententiam, & hac responsione alios potius erudiisse, quid de Christo sentirent, ideoque ipse solus beatus dicitur, & præmium confessionis accepit: ex quo sequitur, in replica Christi & verbis sequentibus non reliquos posse intelligi Apostolos.

Fucum dein facit Febronius citans Bossuetum, qui dicit, paucos esse, qui illud, *Portæ inferri non prævalebunt adversus eam*, ad *Petram* referunt, atque pro uno mille in contrarium recenseri posse. Fingit nostram hanc esse sententiam, ut plausum facere, & ali-

quot

quot millia adverſariorum in aciem producere poſſit. At etiam nos dicimus, & pauci ſunt, qui hoc non dicunt, per EAM vi connexionis ſententiæ intelligi Eccleſiam, non vero Petram. Sed quid inde? an ideo Petrus non eſt *Petra?* vel forte non eſt firma *Petra?* Dico ego, eo ipſo firmiorum eſſe; nam ſi Portæ inferi non prævalebunt adverſus Eccleſiam, etiam non prævalebunt adverſus Petram, quæ eſt fundamentum Eccleſiæ; ſiquidem deſtructo fundamento utique rueret totum ædificium. Hinc bene ait Origenes in Cap. 16. Math. *neque adverſus Petram, ſupra quam Chriſtus ædificat Eccleſiam, neque adverſus Eccleſiam Portæ inferi prævalebunt.* Eadem habet S. Thom. in Catena.

Quas Num. 6. in confirmationem ſuæ ſententiæ Febronius reflexiones addit, potius æquivocationes aut paralogiſmi ſunt. Scimus fundamentum abſque ædificio nihil prodeſſe, ſcimus, neceſſe eſſe, ut partes ædificii inter ſe & fundamento cohæreant. An idcirco fundamentum ab ædificio & ejus partibus firmitatem habet, an ædificium & ejus partes,

quantumcunque conglutinatæ, firma esse possunt absque fundamento? an ædificium labili fundamento superpositum, quantumcunque huic cohæreat, firmum & solidum est? utique qui sic ædificat, *similis erit viro stulto, qui ædificavit domum suam supra arenam, & descendit pluvia, & venerunt flumina, & flaverunt venti, & irruerunt in domum illam, & cecidit.* Math. 7.

Quod de necessaria concentratione inter Pontifices & Concilia meminit Febronius N. 7., apte nos reservamus, ubi de superiorite Conciliorum supra Papam, & Cap. sequ. de Centro unitatis.

§. III.

Genuinus & Patrum Judicio conformis sensus verborum Christi Joan. 21. proponitur.

Febronius ait, pro *indefinita & monarchica* Potestate S. Petri allegari alium textum Joan. 21. ubi Petrus de amore Christi interrogatus, ter oves ejus pascendas accepit. *Pasce agnos meos, pasce oves meas.* Inde inferri, *uni Petro & soli successori* in Cathedra Petri,

Petri, independenter à Corpore Paſtorum *illimitatam & nullis vinculis reſtrictam* ſolvendi, ligandique poteſtatem conceſſam eſſe; verum etiam hæc Chriſti verba ex ſenſu Patrum in Perſona Petri ad omnes Paſtores dirigi.

1. Citat Auguſtin. Serm. 108. Cap. 4. De divers. Ambros. L. 2. de dignit. Sacerd. Cap. 2. Chryſoſt. hom. 79. in Math. Baſil. Conſtit. Monaſt. Cap. 22. quod autem hæc verba Chriſti ad Petrum dirigantur, fieri propter ſolam ejus præeminentiam.

2. Qualitatem *Paſtoris* & *conductoris* gregis dominici non eſſe ſingularem & propriam ſolius Petri, ſed omnibus Apoſtolis & Epiſcopis communem ex præfat. Miſſæ de apoſt. *quos operis tui Vicarios eidem contuliſti præeſſe Paſtores.* Item 1. Petri Cap. 5. -- Diſtinctionem inter agnos & oves eſſe imaginariam, antiquitati incognitam, noviter ad ſuſtinendam abſolutam Rom. Pontificis Poteſtatem inventam.

3. Nullam verbo *paſcendi* ineſſe authoritatem & Poteſtatem, quæ non æque ac

amplius contineatur in illis verbis *ficut mifit me Pater, & ego mitto vos.* Item *euntes docete omnes gentes.*

4. Hos & fimiles textus facros quos SS. Patres &c. in varios fenfus exponunt, firmum pro uno fenfu, aliis exclufis, erui non poffe argumentum; hinc Romanos in fcriptura folidum non invenire præfidium, neque eorum defideriis in Epifcoporum, aliorumque gravamen ac præjudicium concedendum effe.

Nota.

Fallit hic, & dolofe Lectores fuos præoccupat Febronius, quando dicit, ex hoc textu nos *indefinitam*, *illimitatam* & *nullo vinculo reftrictam* Petri & Rom. Pontificis *monarchicam* Poteftatem probare, ita eft *monarchicam* inde probamus, fed non *indefinitam & illimitatam*, fed jugiter *temperatam*, de quibus infra.

Interim textus Joan. 21. in fenfu obvio & litterali iterum per fe clarum eft. Petrum alloquitur Chriftus, quem defignat nomine

pro-

proprio & Patris sui, *Simon Joannis.* De amore Petri, & non aliorum interrogat, *diligis me?* imo cæteros excludit, *diligis me plus his.* Ergo Petrus proprio, non aliorum nomine de suo amore responsum dedit: *tu scis Domine, quia amo te,* sequitur: *pasce oves meas, pasce agnos meos.* Omnes fideles, qui sunt in Ecclesia, sunt oves vel agni Christi: ergo omnium, id est, universalis Ecclesiæ Pastor Petrus constituitur. Nam peto: Episcopi & Apostoli suntne de grege Christi, vel non? suntne oves vel agni relate ad Christum summum Pastorem, vel non? insanus es, si negas, apostolos fuisse oves Christi; si admittis: clare sequitur, quod Petrus fuerit etiam Pastor apostolorum, dum ei Christus indistincte omnium ovium & agnorum curam commisit. Clarissime hoc comprobat, & ratiocinatur S. Bernardus natione Gallus, & in gallia scientiis imbutus L. 2. de Considerat. Cap. 8. ad Eugen. Papam. *Sunt alii Cœli janitores, & gregum Pastores, sed tu tanto gloriosius, quanto & differentius utrumque præ cæteris nomen hæreditasti: habent illi sibi assignatos greges, singuli singulos; tibi universi*

 cre-

crediti, uni unus: nec modo ovium, ſed & Paſtorum tu unus omnium Paſtor. Unde id probem, quæres? ex verbo Domini; cui enim non dico Epiſcoporum ſed etiam Apoſtolorum, ſic abſolute & indiſtincte commiſſæ ſunt oves? ſi me amas Petre, paſce oves meas. Quas? illius vel iſtius populos Civitatis? aut regionis, aut certi regni? oves meas, inquit. Cui non planum, non deſignaſſe aliquas, ſed aſſignaſſe omnes? nihil excipitur, ubi diſtinguitur nihil, -- -- -- ergo juxta Canones tuos alii in partem ſollicitudinis, tu in plenitudinem Poteſtatis vocatus es. Hæc Bernardus, quem alibi pro ſuis dicteriis egregie abutitur Febronius. Eadem fere tradidit Gregor. M. L. 4. Epiſt. 32. ad Maurit. Aug. En igitur ideam Regiminis monarchici in Imagine Paſtoris & gregis, non ab Italis confictam, ſed ab ipſo Chriſto in Evangelio conſtitutam.

Infert Febronius: ergo cæteri Apoſtoli & Epiſcopi non ſunt Paſtores? nonne & ipſis mandatum eſt, *paſcere gregem Dei?* reſpondeo, falſam eſſe conſecutionem. Chriſtus eſt Sacerdos primus & univerſalis; anne

ne ſequitur, nullum alium eſſe Sacerdotem? Petrus eſt Princeps Apoſtolorum; an igitur nullus alius eſt Apoſtolus? cum D. Bernardo dico, *ſunt & alii Janitores & Paſtores*, ſed non univerſales & univerſæ Eccleſiæ, non ſicut Petrus cum tanta authoritate: *habent illi ſibi aſſignatos greges, ſinguli ſingulos.* Petro *univerſi crediti ſunt, uni unus* & totus grex, *nec modo ovium, ſed & Paſtorum ipſe unus omnium Paſtor.* Revera ſi omnes Apoſtoli in hoc textu æqualiter fuiſſent conſtituti Paſtores, inſulſa & irrationabilis foret Chriſti ſententia, nam ſic concluderet: quia tu Petre me amas plus his, ideo paſcite omnes æqualiter agnos & oves meas, vosque omnes conſtituo æquales in Miniſterio & Poteſtate.

Mandatum utique eſt Apoſtolis & Epiſcopis 1. Petri Cap. 5., *paſcere gregem Dei*: ſed quis mandavit? nonne ipſe Petrus? & quem gregem? *qui in vobis eſt*, qui vobis creditus & aſſignatus eſt, non univerſum. Verum hæc luculentius ex dicendis patebunt. Ad 1. Auguſtinum opponit Febronius, qui ait: *non ſolus Petrus meruit paſcere dominicas*

oves. At etiam nos, cum Petrum Paſtorum Principem, & univerſalem nominamus, utique & alios Paſtores eſſe volumus, non enim eſſet Princeps, non primus, ſi ſolus eſſet, neque univerſalis Paſtor particulares excludit. Verum & ipſe Auguſtinus loco citato mox addit: *Petro primitus, quia in apoſtolis eſt primus.* Idem Lib. 2. contra Donat. Cap. 1. *quis enim neſcit, illum apoſtolatus principatum cuilibet Epiſcopatui præferendum eſſe.* Et Pſalm. contra part. Donati: *tenet me in Catholica Eccleſia ab ipſa Sede Petri Apoſtoli, cui paſcendas oves Dominus commendavit.*

Chryſoſtomum objicit: verum hic loco cit. ait, illa verba, paſce oves meas, *non ad ſacerdotes ſolùm, verum ad ſingulos noſtrum, quibus vel minimus grex commiſſus eſt, dicta eſſe.* Si ita: nonne & omnes Patres -- & Matres familias, & Magiſtri in Scholis, quilibet ſuperior in Monaſterio, & Magiſtra inter Moniales Epiſcopi erunt? Chryſoſtomus aperte textum ad litteram non interpretatur, ſed applicative in ſenſu accommodatitio & extenſivo loquitur. Pari modo loquitur Baſilius citatus, ſi tamen ſit author Conſtitut. Monaſt.

naſt. ibi enim alloquitur Cœnobitas & horum præfectos, quibus textum Joan. 21. adplicat. Quis autem dicet, cuilibet Archi-Mandritæ eandem in ſuos Monachos eſſe Poteſtatem, ac Epiſcopo in ſuos Diœceſanos? ex ipſo textu advertere potuiſſet Febronius, aliam longe eſſe Baſilii mentem & interpretationem. Sic enim ait: *hoc à Chriſto docemur, dum Petrum Eccleſiæ ſuæ Paſtorem poſt ſe conſtituit:* Ecce! Petrum vicarium Chriſti poſt ſe in ſua Eccleſia. Pergit dein: *& omnibus præterea deinceps Paſtoribus ac Magiſtris eandem tribuit poteſtatem.* Vides, Baſilium hic non de apoſtolis tantum, ſed de omnibus Paſtoribus ac Magiſtris loqui; an autem omnes Magiſtri ſunt Epiſcopi? item Baſilius non dicit, hanc poteſtatem omnibus paſtoribus, & Magiſtris hic loci, ubi de Petro ſermo eſt, ſed *deinceps* tribui.

Quod attinet Ambroſium, ille loco objecto non de apoſtolis, & Epiſcopis tantum, ſed & de omnibus Sacerdotibus etiam ſecundi ordinis loquitur. Si valet igitur hæc ſententia Ambroſii, *Petrus nobiscum oves paſcen-*

das ſuſcepit, & cum eo illas nos ſuſcepimus omnes, tunc æque pugnant contra Febronium, ſicque in textu Joan. 21. neque Petro, neque cæteris Apoſtolis, neque Epiſcopis aliquid ſingulare tribueretur. Alium igitur ſenſu Ambroſio ſubſtituat Febronius, aut nihil agit.' Imo quam maxime hoc argumentum Febronio ſolvendum erit. Nam ſi omnes Paſtores ſunt æquales, & ſi ex verbis Joan. 21. & Petri Epiſt. 1. Cap. 5. omnes Apoſtolos in munere paſcendi pares eſſe contendis, etiam Parochi erunt Epiſcopis æquales, ſiquidem ſacerdotali & paſtorali munere, atque miniſterio practico illi erga gregem ſibi creditum non minus ac Epiſcopi perfunguntur; quis autem Epiſcoporum hoc feret, ſe cum Parochis comparari? Dicent utique, ſe ſponſos eſſe Eccleſiæ ſuæ, curam gregis primariam & univerſalem totius Diœceſeos habere, Parochos tantum ejusdem gregis portionem tenere ab Epiſcopo ſibi commiſſam cum dependentia &c. Idem nos de ſupremo Paſtore à Chriſto conſtituto relate ad alios Paſtores & cum proportione aſſerimus.

Om-

Omnes igitur à Febronio allati textus non ſunt ad rem, contra nos nihil probant, vel etiam contra ipſum pugnant. Econtra Patres textum Joan. 21. communiter de ſolo Petro interpretantur, quos omnes adducere longum foret. Unum tantum, alterumve profero. Theophilact. in Cap. ult. Joan. *totius orbis ovium præfecturam Petro committit: non autem alteri, ſed huic Tradit.* Gregor. M. L. 5. Epiſt. 20. *cunctis Evangelium ſcientibus liquet, quod voce Dominico ſancto & omnium Apoſtolorum Petro Principi totius Eccleſiæ cura commiſſa eſt. Ipſi quippe dicitur: Petre amas me? paſce oves meas.* Leo M. Serm. 3. de Aſſumpt. ſua. *De toto mundo unus Petrus eligitur, qui -- -- -- & omnibus Apoſtolis, cunctisque Eccleſiæ Patribus præponatur. Ut quamvis in populo Dei multi ſint Sacerdotes, multique Paſtores, omnes tamen proprie regat Petrus, quos principaliter regit & Chriſtus.* Confer. ſupra D. Bernard. Conſil. Florent. Definivit, *Rom. Pontificem omnium Chriſtianorum Patrem & Doctorem exiſtere, & ipſi in B. Petro paſcendi, regendi & gubernandi univerſalem Eccleſiam à Domino noſtro Jeſu Chri-*

ſto

sto plenam potestatem traditam esse. Nos igitur ex verbis Christi & hucusque dictis, quidquid sentiat Febronius, cum certitudine fidei colligimus, D. Petro universi gregis & totius Ecclesiæ curam demandatam fuisse.

Ad 2. Nos pariter non urget, quod Ecclesia in Præfatione de Apost. canit, *quos operis tui vicarios eidem contulisti præesse Pastores.* Nam nos non negamus, imo asserimus, & cæteros Apostolos & Episcopos esse Pastores, at non universales totius Ecclesiæ, non cum tanta authoritate, sicut Petrus, constitutos, secus tot essent Papæ, quot Apostoli & Episcopi. Ecclesia in Missa sic orat, & omnibus Sacerdotibus hanc orationem pro Papa præscribit: *Deus omnium fidelium Pastor & Rector, famulum tuum N., quem Pastorem Ecclesiæ præesse voluisti, propitius respice, da — — — ut ad vitam una cum grege sibi credito perveniat sempiternam.* Hic certe non intelligitur. Ecclesia illa particularis Romana, neque oratur pro illo particulari grege, si igitur valet illa regula à Febronio supra §. 2. ex Cœlestino I. assumpta

ta, quod lex ſupplicandi ſtatuat legem credendi, nec aliter credat, & aliter oret Eccleſia, hinc credendum eſt, Petrum eſſe Paſtorem univerſalem Eccleſiæ, utique non alibi, niſi Joan. 21. conſtitutum.

Ex verbis Petri Epiſt. 1. Cap. 5. à Febronio citatis quid concludam? utique Petrus mandat, & quidem pro officio tanquam Paſtor univerſalis, & mandat Epiſcopis ac Presbyteris Eccleſiarum in Ponto, Gallatia, Cappadocia, Aſia, Bythinia conſtitutis: quid mandat? *paſcite, qui in vobis eſt, gregem Dei*, utique non totum mundum, ſed gregem quilibet ſuum, & ipſis commiſſum. Primatum hic potius ſuum oſtendit Petrus, & officium in Epiſcopos exercuit, modum & formam paſcendi præſcribens. Hæc ſi attente legiſſet Febronius, Paſtorem univerſalem ita loquentem non induxiſſet.

Quod attinet diſtinctionem inter oves & agnos, quaſi per illas Epiſcopi, per hos cæteri fideles intelligantur, de hac non multum laboro, verbis Domini &c. ſufficienter innixus. Habe tamen ex S. Eucherio Lugdun.

dun. Episcopo de Nat. Apostol. *prius*, inquit, *agnos, deinde oves commisit ei, quia non solum Pastorem sed Pastorem Pastorum eum constituit. Pascit igitur Petrus agnos, pascit & oves. — — — Regit & subditos & Prælatos. Omnium igitur Pastor est, quia præter agnos & oves in Ecclesia nihil est.* Vixit autem S. Eucherius anno 441. S. Hilario Arelat. coævus. Vel si item ex!&c. Duo dicantur Eucherii, vixit alter anno 529. S. Cæsario Arelat. æqualis. Similia fere habet Bernardus. Insignis igitur calumnia est, si dicat Febronius, hanc distinctionem imaginariam esse, & pro sustinenda absoluta Rom. Pontificis potestate à Scholasticis noviter inventam.

Ad 3. Putat Febronius, verbo *pascendi*, si etiam soli Petro dictum sit, nullam authoritatem aut potestatem inesse, ita ut non æqualis imo amplior contineatur in illis verbis: *sicut me misit Pater, & ego mitto vos.* Et, *euntes docete omnes gentes.* At inepte & falso hoc contendit. Quantamcunque hæc verba authoritatem & potestatem contineant, utique cum cæteris Apostolis etiam Pe-

tro

tro dicta ſunt, proin ad prærogativas communes pertinent. Si quid ergo præter hæc ſpecialiter Petro dictum eſt, ſi ei ſpecialis cura paſcendi commiſſa eſt, ei etiam quid amplius & ſpecialius confertur. Hic iterum audio, ſolum Primatum intelligi, & huc Scripturæ atque Patrum textus referri debere. Bene eſt: Primatus infertur, & ſimul, qualis ſit, intelligitur, nempe cura totius Eccleſiæ, & officium paſcendi omnes oves & agnos Chriſti. Hanc igitur curam, hoc officium paſcendi eo modo, quo Petrus non habent cæteri Apoſtoli, ſecus plures eſſent Primates, & hoc ipſo nullus verus Primatus.

Ad 4. Confidenter, imo audacter & falſo concludit Febronius, ex eo, quod SS. Patres allatos textus Scripturæ varie interpretentur, Romanorum, ut per contemptum vocat, ſententiam in Scriptura ſolidum non invenire præſidium, proin ab iis certiora aſſerenda eſſe.

Ego ex dictis certiora aſſero, & confidentius concludo. Verba textus Joan. 21.

per

per se clara sunt, hic loquitur de solo Petro; Patres à Febronio in contrarium citat; non sunt ad rem, & contra nos nihil probant; imo SS. Patres communiter textum in nostro sensu interpretantur, distinctio inter agnos & oves non est nova, per verbum pascendi Petro quid specialius & amplius confertur. Idem superius de textu Mathæi demonstratum est: ergo Febronius hactenus operam perdidit, & nullibi firmum præsidium invenit.

Duo falsa committit Febronius, quod præterire non possum. Statim ab initio, ut prævertat Lectores, dicit, duos esse fontes, Scripturam & Traditionem, è quibus certa aliqua sententia aut dogma hauriri possit, hosque ita conjungit, ac si Scriptura sibi ipsi nunquam sufficiat, sed semper ab interpretatione aliorum dependeat. Si Febronius Theologus, & non tantum Jurisconsultus esset, scivisset, hanc legem Theologis & Interpretibus Scripturæ præ omnibus poni: non esse recedendum à sensu litterali, nisi manifesta cogat ratio. 2do ait: Ubi Pa-

trum

trum sententiæ sunt diversæ, nullum argumentum formari posse, quod in genere dictum, etiam falsum est. Siquidem attendendum est, quomodo diversæ sint sententiæ? si revera negent, ac reiiciant multi, quod alii asserunt, admittimus regulam, usque dum accedat definitio Ecclesiæ. Si vero rem eandem tantum diverso modo exprimant, aut in diverso sensu, modo litterali, modo mystico & figurato loquantur, ita ut in substantia conciliari queant, falsissima est regula, & vix Scripturæ locus esset, de cujus sensu certi esse possemus. Quippe tunc ea interpretatio præhabenda, quæ ad sensum litteralem Scripturæ accedit.

Videas hic fallaciam simul & inconstantiam Febronii. Cum adverteret, in allatis Math. 16. & Joan. 21. textibus clarum Scripturæ sensum, mox ad interpretationem Patrum provocavit, & primo quidem omnes suos, vel saltem nullum pro nobis esse finxit: postea fors sibi larvam detrahi veritus, in fine quoad hos textus saltem diversas esse Patrum sententias fatetur, adeoque à nobis

 nul-

nullum certum argumentum erui posse. Quod si verum esset, nec Febronius inde aliquid probare potuit. At nos per decursum jam demonstravimus, Patres & Doctrinam Ecclesiæ nobis certius & apertius, quam Febronio consentire.

§. IV.

De aliis S. Scripturæ locis, quæ in hanc causam allegantur.

Affert Febronius ex Bellarmino quinque adhuc Scripturæ loca, quæ Romanæ Curiæ Advocatos in suam sententiam pertrahere, ait. Dein prosequitur.

1. Silentium S. Scripturæ in re tanti momenti de absoluta Monarchia & illimitata potestate Rom. Pontificis ingens excitare dubium de veritate hujus sententiæ, neque Christum Ecclesiæ satis prospexisse, si rem tantam tam obscuris & incertis expressionibus, ut sunt dicta quinque loca, involvit, neque ex aliis textibus eam sententiam integra Regna & Provincias Catholicas adhibito impigro studio invenire potuisse.

Scri-

2. Scripsisse Lucam integrum Librum de Actis Apostolorum, nullibi tamen ex iis colligi, cæteros Apostolos suspexisse Petrum ut Magistrum & Præceptorem, minus ut talem, a cujus nutu & voluntate illorum ministerium dependeret. Contrarium potius colligi ex Act. 8. v. 14. ubi Apostoli audientes. Samariam recepisse verbum Dei, *miserunt ad eos Petrum & Joannem*, & ut Gerson ait tract. de Potest. Eccles. Consid. 11. *tanquam subditos Ecclesiæ.*

3. Posse Interpretes exercere ingenia sua circa curiositates historicas Scripturæ, & alia Religioni innoxia, non vero in iis, quæ Religioni, & Ecclesiæ præjudicium afferre possunt, uti est Systema monarchicum, ubi tot sacros textus, nullo præeunte Patre, quin magis contra omnium sensum in rem suam violenter detorquent contra Decretum Trident. Sess. 4.

4. Tournelium equidem excusare Bellarminum, quia Ecclesia nusquam declaravit, interpretationem alicujus textus Scripturæ eo ipso esse rejiciendam, quod non sit

ex communi Patrum consensu, alias sequeretur, ex innumeris Scripturæ Locis nihil theologice inferri posse, cum pauca sint, quæ SS. Patres non varie explicaverint. Hoc ait Febronius, in pluribus admitti posse, non tamen in his textibus, queis Bellarminus utitur; nam ex iisdem facile esset, quemlibet Episcopum, imo & Laicum supra Ecclesiam præponere.

Nota.

Sciat Febronius, nos quidem non rogatos, nulla spe illectos, neque mercede conductos Rom. Curiæ advocatos, sed authoritate Scripturæ & Majorum convictos nostram sententiam in duobus supra allatis Scripturæ textibus potissimum ac principaliter fundare, quanquam non desint & alia loca, quæ huic sententiæ patrocinantur. Nostrum non est Bellarminum ubivis defendere; hoc tamen & Bellarmino & cuivis Theologo licet, quod alibi in S. Scriptura obscure reperitur, ad illud, quod alio in loco de eadem re clarius dicitur, referre & explicare.

Ad I.

Ad 1. Non ſiluit, ſed ſatis clare loquitur Scriptura Math. 16. & Joan. 21. hinc illa quinque loca à Bellarmino citata, ubi Eccleſia familiæ, Domini, ovili, corporis comparatur, conjuncta cum illis duobus textibus ſtatum & formam Eccleſiæ aperte declarant. Nimium autem dicit Febronius, integras Provincias & regna, hanc regiminis eccleſiaſtici formam ibi hucusque invenire non potuiſſe. Invenerunt certe Patres, quos magno numero ſupra adduximus. Verum de hoc infra amplius videbimus. Fors Chriſtus voce *Monarchia* uti debuiſſet, ut tandem id ſubordoraret Febronius? at non proprie & in ſenſu ſtricto Monarchiam in Eccleſia inſtituit, neque ad leges Monarchiæ politicæ eam gubernari voluit. Febronius autem haud ſincere agit, dum ſemper verbo *illimitate &c.* utitur. Nam talem Monarchiam in ſenſu Febronii in Scriptura non inveniri ultro fatemur. De quibus ſuo loco.

Ad 2. Si legerit Febronius acta Apoſtolorum, *Petrus Apoſtolorum Princeps & ſupremus Græco Eccleſiæ*, ut ait Cyrill. Cate-

ches. 11. primus inter Apoſtolos recenſetur. Act. 1. utique non ratione vocationis aut ætatis, nam utraque Andreas erat prior. Item Act. 2. *Petrus & undecim.* Act. 5. *Petrus & Apoſtoli.* Primum Concilium pro electione Mathiæ convocavit, ſhujusque convocandi cauſam propoſuit. Act. 1. Primus poſt acceptum Spiritum S. præſentibus cæteris Apoſtolis Evangelium promulgavit. Act. 2. Et in ejus confirmationem primum miraculum patravit. Act. 3. Ananiam & Saphiram mentientis tanquam ſupremus à Chriſto veritatis Judex & vindex coram Apoſtolis publice increpando morti tradidit, & ut ait Hyeron. Dei judicium annuntiavit. Act. 5. Primus cœleſti viſione edoctus juſſit gentiles baptizare contra opinionem eorum, qui ex circumciſione erant. Act. 10. & 11. Controverſiam de circumciſione & legalibus non poterant finire Paulus & Barnabas Apoſtoli, ideoque congregatur Concilium hyeroſolomis, & cum magna diquiſitio fieret, Petrus primus ſententiam dixit, ad quam conticuerunt omnes, & mox cæteri quoque Apoſtoli ſecuti ſunt. Act. 15. Notari merentur verba Vi-

carii

carii Christi, quibus sententiæ suæ authoritatem conciliavit. *Viri fratres, vos scitis, quoniam ab antiquis diebus Deus in nobis elegit PER OS MEUM audire gentes verbum Evangelii, & credere.* Ecce Petrus dicit, se specialiter à Deo electum esse, ut *per os suum* audirent gentes Evangelium, suam Doctrinam perciperent, & crederent, & hoc dicebat coram omnibus Apostolis, nemine contradicente; hæc si non singula, saltem simul sumpta, & rite expensa probant non solum Primatum honoris & Præcedentiæ, sed & majorem authoritatem ac Potestatem, quam Petrus præ cæteris Apostolis, & coram illis exercuit. Paulus tertio post conversionem anno, quantumvis à Deo vocatus & Spiritus S. edoctus, ascendit Jerosolymam, videre Petrum. In quem finem? *studio honoris priori Apostolo deferendi* ait S. Hyeron. Tom. 6. pag. 124. S. Chrysost. hom. 87. in Joan. *Petrus os erat Apostolorum, & Princeps & vertex ipsius cœtus, propterea & Paulus eum præter alios visurus ascendit, simul ut ei ostenderet, jam sibi fiduciam habendam.* Paulus igitur licet à Deo vocatus Apostolus, aposto-

latus officium exercere non ausus fuit, nisi prius honorem deferret Petro & Missionis suæ rationem eidem daret: & revera quantumvis jam antea in Synagogis prædicaret Christum, discipuli tamen sibi ab eo metuebant, neque ei fidebant, donec Petro de sua vocatione & missione rationem dedisset. Puto etiam, illa verba Chrysostomi, *Petrus os erat Apostolorum &c.*, nonnihil dicere. Hæc omnia cum antecedentibus vel non legit Febronius, vel non suo, sed alieno oculo legit, fucumque obtendere voluit Politicis, & scripturam ignorantibus, quasi Petrus pro collata sibi potestate nihil singulare gesserit. At ais, Apostoli miserunt Petrum cum Joanne ad Samaritas? quid tum? non omnis missio Imperium & Jurisdictionem præsupponit. Sic Christus dicitur mittere Spiritum S. Lucæ 24. & Joan. 16. sic Josuæ 22. Israelitæ miserunt Phineen Principem suum, & teste Josepho L. 20. antiq. Judaic. Ismaelem Pontificem. Gersonem ego non moror, authorem privatum, & in opinione de superioritate Concilii supra Pontificem nimium præoccupatum: huic oppono Cajetanum, cele-

brem

brem commentatorem in S. Scripturam, qui in hunc locum ait: miſerunt non imperio, ſed fraterna Charitate, ut Capitulares ſubinde mittunt Epiſcopum ad aulam. Intereat autem, ut genti Samaritanæ, quæ alias implacabili Schismate à Judæis diſſidebat, Princeps Apoſtolorum & Vicarius Chriſti præ aliis præſto eſſet, non ad prædicandum Evangelium, quia Samaria jam receperat verbum Dei, ſed poſtquam ambo Apoſtoli Samaritis per impoſitionem manuum dediſſent Spiritum S. Petrus eos in fide confirmaret, ordinaret eorum Eccleſiam, conſtituendo in ea Presbyteros & Epiſcopos, quod officium hierarchicum ad Petrum præcipue ſpectabat.

Ad 3. Iterum mala fide agit, & Lectoribus imponit Febronius, ac ſi noſtra ſententia ſit contra communem Patrum ſenſum, & textus ſacri violenter in eam detorqueantur. Jam ſupra oſtendimus, Math. 16. & Joan. 21. ad litteram claram eſſe ſcripturam: legat dein Patres, quos longa ſerie pro nobis adduximus, legat eos, quos pro ſe inepte citavit, & nobis potius favent, & deſinet

 toties

toties clamare Patres. Quæro hic, quo præeunte Patre Gerson supra dixit, Apostolos misisse Petrum & Joannem *tanquam subditos Ecclesiæ?* anne fors hæc conclusio theologica est, ubi minor, quæ supponitur, nempe quod omnis missio fiat à Superiore tanquam ad inferiorem, falsa est?

Ad 4. Non ita facile ex Bellarmino concluditur, quemlibet Episcopum, imo Laicum supra Ecclesiam poni posse. Sed sic concluditur: si Ecclesia comparatur in S. Scriptura familiæ, Domui, ovili, Corpori, Sponsæ, tunc sicut in familia Paterfamilias, in Domo Herus, in ovili Pastor, in corpore Caput, in uxore Maritus pro bono regimine constituitur, sic etiam in Ecclesia non quivis, sed qui à Christo ad hoc ordinatus est, Petrus & ejus successores pro bono regimine constituuntur. Hoc argumentum theologicum est, non frivola interpretatio, & in hoc etiam valet regula Tournelii, etiamsi de eo silerent Patres.

§. V.

§. V.

Formam Ecclesiæ non esse monarchicam, ex scriptura demonstratur.

Febronius ait, formam Ecclesiæ non monarchicam, ex scriptura claros haberi textus, & quidem quod Concilia œcumenica immediate à Deo suam authoritatem habeant ex Joan. 14. *Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum, spiritum veritatis.* Math. 18. *ubi duo vel tres sunt congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* 1. Epist. Timoth. C. 3. *ut scias, quomodo oporteat te in domo Dei conversari, quæ est Ecclesia Dei vivi, columna & firmamentum veritatis.* Act. 15. *visum est Spiritui S. & nobis.* Nihil magis pro hac authoritate, aut ab ullo mortalium pro majori robore dici & exspectari debere, ait, citatque in hunc sensum Patres Concilii Basiliens. ad Eugenium P. Pergit, singulis Apostolis, ne primo quidem excepto, à Christo dictum esse, ne vocentur Rabbi, Patres, quia omnes sunt fratres, & unus est Pater in cœlis, & Magister Christus. Math. 23. item quod authoritas Papalis ab Ecclesia de-

pen-

pendeat, erui ex Math. 18. *si peccaverit in te frater tuus, vade, & corrige eum. — — — Si non audierit eos, dic Ecclesiæ* &c. Hic sub fratris nomine etiam Papam intelligi, qui si corripientem fratrem non audierit, denuntiandum esse Ecclesiæ in Concilio congregatæ, quod fieri non posset, si ipse foret Ecclesia superior.

1. & 2. Hoc argumentum confirmat ex Gersonio tract. de Potest. Eccles. Consid. 4. qui citato textu etiam Papam comprehendit, ubi potestatem excommunicandi, definiendi, decernendi, obligandi multimodo principalius in Ecclesia, quam in Papa esse ait.

3. Omnes Apostoli sunt fratres & membra ejusdem corporis: unum autem membrum minorem authoritatem habet, quam totum corpus. In nullo statu monarchico subditi fratres Regis dicuntur, nec Princeps membrum Reipublicæ. Naturale est Ecclesiæ, etiam ex instituto Christi coire in corpus, seu Collegium, quod non fit in statu monarchico, & subditi collegialiter deliberent, & statuant. Quare Ecclesia tanquam

Cor-

Corpus major eſt authoritate, quolibet membro. Hinc Hyeron. ait: *ſi authoritas quæritur, major eſt urbe.*

4. Ex Petavio Lib. 3. de Eccles. hierarch. C. 15. Monarcha definitur, cui regendi, gubernandi, imperandive ſuprema & ultima Poteſtas ineſt, à qua Magiſtratuum omnium authoritas manat, diſperſa per ſingulos: & ad eam tanquam fontem revocatur. Quærit Febronius: ſi ita, cur non Chriſtus Apoſtolos pro accipienda Poteſtate ad Petrum miſit, cur ipſe immediate eos vocavit, & Poteſtatem contulit?

Nota.

Mirum! textus Math. 16. & Joan. 21. qui cuivis legenti tam clari ſunt, ut ex verbis & circumſtantiis de nullo alio, quam ſolo Petro intelligi poſſint, Febronio tamen ita obſcuri ſunt, ut eos potius ad omnes Apoſtolos detorqueat, Patresque in hunc ſenſum aptet, & cogat. Nunc autem textus producit, quos claros eſſe dicit, cum tamen neque ad rem ſint, nec in his explicandis conveni-

venienti teſtimonio fulciatur. Equidem Baſileenſes Schismaticos & Gerſonem ego non curo. Ad Patres ſupra provocavit Febronius, horum teſtimonia oportuiſſet adducere. Idcirco majori ego jure ipſi ſua verba ſupra §. 4. num. 3, in proprium ſinum repono, *quod tot ſacros textus nullo præeunte Patre, quin magis contra omnium ſenſum in rem ſuam violenter detorqueat contra trident.* Febronio conſultius fuiſſet in titulo à verbo, DEMONSTRATUR, abſtinere, cum formam Eccleſiæ non eſſe monarchicam, ex ſcriptura ne quidem ad veriſimilitudinem probare poſſit. Videamus autem, ſin vera ſint.

Conciliorum generalium authoritatem immediate à Chriſto eſſe, ait Febronius, erui ex Joan. 14. admiſſo hoc, quid ſequitur: ergo regimen Eccleſiæ non eſt monarchicum? anne Concilia œcumenica ſemper præſto ſunt? an Eccleſia extra Concilia non regitur? an Concilia quotidie, ſicut in Civitate Magiſtratus congregari poſſunt? dein unde conſtat, in cit. textu Joan. 14. de Conciliis ſermonem eſſe; certe de his nec verbo

bo fit mentio. Confolatur Chriftus difcipulos de difceffu fuo, promittit eis Confolatorem Spiritum S., qui fuggerat eis veram doctrinam & omnem veritatem, quique cum ipfis maneat in æternum. Infallibilitatem Ecclefiæ in genere inde quidem eruimus: at *nihil hic* de Conciliis, multo minus de modo & forma regiminis agitur. Imo textus ne quidem de Apoftolis, ut in concilio congregatis loquitur. Nil igitur contra formam monarchicam concluditur. Idem aperte fenfus eft 1. ad Timoth. 3. nempe de Ecclefia in genere, non de ea ut congregata in Concilio. Math. 18. ne quidem de Ecclefia, minus de conciliis mentio fit; fed manifefte ad quosvis fideles pertinet, quod ibi dicitur. Nempe fi duo in nomine Chrifti petierint aliquid, fiet illis à Patre Cœlefti, quia ubi duo vel tres funt congregati in nomine Chrifti, ibi Chriftus in medio eorum eft. Hoc folum per confequentiam, quod argumentum theologicum vocatur, inde deducimus: fi ubi duo vel tres congregati in nomine Chrifti petant aliquid, Chriftus in medio eorum eft, & certo exaudiantur, multo magis in medio erit, & exau-

exaudietur tota Ecclesia, & Pastores in Concilio in unum congregati. Textus ergo per se nec loquitur de Concilio, neque de forma regiminis, sed tantum Promissio & assistentia Christi pro Concilio per Conclusionem theologicam inde eruitur. Sic ex eodem textu argumentantur S. Gregor. M. Lib. 7. Epist. 110. Concil. Chald. Epist. ad Leon. P. Synod. VI. Act. 17. Quod si verba textus in sensu Febronii sumantur, sequitur, etiam Concilia particularia, imo duos vel tres Parochos aut Cives in nomine Christi congregatos esse infallibiles. Pari sensu illud Act. 15. intelligimus, in quo Concilio Petrus praesedit, & primus sententiam dixit. Authoritatem & infallibilitatem Conciliis legitimis generalibus non negamus: at non de hoc quaeritur, neque Ecclesia in Concilio semper est collecta: de forma & modo regiminis quaeritur tum in - tum extra concilia. Febronius ergo extra Scopum aberrat.

Porro quid sibi hoc loco vult textus Math. 23. *nolite vocari Rabbi &c. Patrem nolite vocare vobis super terram?* Paulus seipsum

vocat

vocat Doctorem gentium. 1. Timoth. 2. Et utique licet filio genitorem suum appellare Patrem ? manifeste hic sola prohibetur arrogantia & affectatio honoris, atque insinuatur, unum esse tantum principaliter & per Excellentiam Magistrum Christum, & unum Patrem in cœlis. Hæc, quæ in cit. textu dicuntur, nequaquam infinite absunt ab omni Idea Monarchæ, ut ait Febronius, non enim de illa hoc loco agitur : verum Febronius longissime abest à genuino sensu & interpretatione textus. Imo si vellemus argutari, diceremus, eo ipso Apostolos fuisse revera Magistros & Doctores; si enim non fuissent, quare Christus eos hoc nomine solum ob humilitatem & in sui reverentiam appellari prohibuit ? item eo ipso inter eos unum fuisse primum & quasi Patrem; nam quare non dixit: nolite vocari Patres, sed potius nolite vobis vocare Patrem, nisi quia revera unus inter illos erat Pater, Pastor & Princeps præ aliis ordinatus: attamen ne obliviscantur Patris summi & æterni, qui in cœlis est. Verum his adminiculis non indigemus.

Sequitur textus Math. 18. v. 15. *si peccaverit in te frater tuus.* Verum qualem correctionem, quid sub nomine *fratris* & *Ecclesiæ* intelligit Febronius? hæc verba, item & illa, *dic Ecclesiæ*, ad Petrum dicta esse contendit. At hoc falsum est. Ex integro textu patet, quod Christus ad omnes discipulos locutus fuerit, quippe primum v. 21. dicitur, *tunc accedens Petrus ad eum dixit* &c. si igitur tantum postea Petrus ad Christum accessit, & cum eo collocutus est: ergo prius nondum cum solo Petro loquebatur Christus. Ait ulterius Febronius tom. 2. apolog. p. 227. &c. in antiquis Missalibus in Missa feriæ tertiæ post Dominicam tertiam quadragesimæ Evangelium sic legi: *in illo tempore respiciens Jesus in discipulos suos dixit Simoni Petro: si peccaverit in te frater tuus.* Postea loco illorum verborum positum fuisse: *Dixit Jesus discipulis suis* &c. Hanc mutationem à Correctoribus Romanis, Bellarmino & Collegis suis factam esse; quia prior Lectio Petrum Ecclesiæ subjectum perspicue declarabat, atque similes mutationes, quæ illorum prætensionibus officiunt, à Genio Romanorum alienas non esse,

fe, teftes hujus rei adhibet Richerium, Baluzium, Pereiram. Verum oftendat Febronius, qua authoritate illa priora Miffalia prodierint, utrum debita folertio revifa, correcta &c.? faltem Lectio horum Miffalium cum textu vulgatæ non confentit, ubi verba illa *dixit Simoni Petro* non leguntur: hæc autem vulgata à Concilio Tridentino in omnibus fuis partibus approbata eft, habuitque jam prius authoritatem ab antiquiffimis fæculis roboratam, ad huius igitur formam correctio facta fuit: præterea tefte Pio V. in Bulla anno 1570. confulti funt antiquiffimi Codices minus corrupti tum vaticanæ, tum aliarum infignium bibliothecarum. Clemens VIII. anno 1603. in fua Conftitutione queritur, à tempore Pii V. iterum multa in Miffali præcipue in textibus Epiftolarum & Evangeliorum circa eorum initia perturbata & mutata fuiffe. Si igitur à tempore Pii V. usque ad Clementem VIII. non obftante feveriffima prohibitione nihilominus multa iterum mutata funt, an non prioribus temporibus, ubi nulla talis cura adhibebatur, nec talis prohibitio exiftebat, etiam tantæ mutationes

 fieri

fieri potuêre. Correctio dein facta est non arbitrarie, sed ad normam & verba vulgatæ à Concilio universali approbatæ, & hoc solum eam justam & authenticam esse convincit, dum interim ab adversariis alia Lectio quidem ex Missalibus ostendi, hujus tamen authoritas vel authentia demonstrari non potest.

Insigniter quoque falsum est, textum in forma à Febronio allata *per multa sæcula* & *in omnibus antiquis Missalibus*, uti hic ait, in Ecclesia legi, tum quia ne quidem Missale ante Constant. Concilium producere possit, in quo textus eo modo legatur, tum quia Correctio non tantum ad textum nostræ vulgatæ, ut dixi, sed etiam ad antiquiores Codices & Missalia, in quibus illa verba non inveniebantur, facta fuit.

De Calumnia igitur postulari debet Febronius, dum præstantissimo Cardinali Bellarmino & sociis Correctoribus audacter affingit, eos Clementi Papæ suggessisse, ut verba illa, *dixit Jesus Simoni Petro*, expungeret: & deinceps legeretur, *dixit Jesus disci-*

pulis

pulis suis, & hoc solum ideo, ne Petrus videatur subjectus Ecclesiæ. Denique ut Italos de crimine depravationis jure accusare videatur, atque Lectores facilius ei fidem adhibeant, eos ad Edmundum Richerium, Balluzium & Antonium Pereiram remittit. Verum ipse Febronius tom. 1. append. 1. Richerium vocat osorem Papatus & inimicum Pontificum, similia de Balluzio & Antonio Pereira ostendi possunt. Num hi igitur accusatores & testes idonei esse possunt?

Jam ad textum Math. 18. revertamur, in quo cum Febronio, Gerson, Tostatus, Almainus, Ocham, Joannes major, Nicolaus Cusanus, Sarpius, Richerius sibi multum gloriantur. Inprimis textus manifeste loquitur de peccato & offensa privata, & correctione fraterna, *si peccaverit IN TE frater tuus, tunc corripe inter TE ET IPSUM SOLUM.* Hoc non proficiente malum tantum manifestetur inter unum vel duos &c. Sermo igitur non est de correctione paterna aut judiciali, quipe hæc ad solum Patrem & superiores pertinet, neque tenetur Pater fi-

 lium,

lium, Judex reum prius apud alios deferre. Dein *dic Ecclesiæ.* Hic sub nomine Ecclesiæ intelligitur Pastor, vel Prælatus illius particularis Ecclesiæ, cujus frater peccans membrum est; Prælatus enim repræsentat Ecclesiam, sicut Magistratus Rempublicam. Ita S. Chrysost. Theophilact. Euthym. quod si per Ecclesiam hoc loco, nec Petrus, nec Papa, nec Apostoli singulatim sumpti intelliguntur, tunc etiam nec Episcopi, nec Rex aut Princeps subintelligi possunt: igitur hi de injuriis proximo illatis non possent judicare, nec incorrigibiles reprimere, nec excommunicare ab Ecclesia, sed sola tota Ecclesia. Congregari igitur debet Concilium generale, quotiescunque privata offensa vindicanda, corrigendus aliquis protervus, aut Excommunicatio in aliquem induratum ferenda. Quis hæc non rideat? certe Petavius hoc ridendum putat, du Hamel & Calmetus ipsi Galli hic per Ecclesiam Pastores & Præsidentes Ecclesiæ interpretantur. Quod si tamen Papa privatim peccaret in fratrem, fraterne etiam moneri posset cum reverentia ab uno vel pluribus, quod si non audiret, ulterius defer-

deferri non poteſt, quia non habet Prælatum ſuperiorem ſe, ſed ut ait S. Thomas, tolerari debet, & recurri ad Deum. Hæc ſi in Papa capere non potes; capies utique in Monarcha Politico, de quo eandem ſententiam defendere debes.

Si autem Febronius velit, ſolum reſpectu Papæ *per Eccleſiam* intelligi Concilium, non vero reſpectu aliorum, de quibus, ut dixi, neque intelligi poteſt, hoc utique eſſet, ſenſum textui pro Libitu affingere & adplicare.

Quæro dein: ſi quis peccaret in Papam, factaque monitione unius vel plurium non reſipiſceret, an Papa deberet convocare Concilium & eum deferre? hoc utique non dices, quod eſt contra praxin totius antiquitatis & Eccleſiæ à tempore Apoſtolorum usque huc; ſed ipſe Papa habet Poteſtatem corrigendi & plectendi talem inobedientem; per Eccleſiam ergo non intelligitur Concilium, ſed ſolum Superior in Eccleſia habens poteſtatem judicandi, excommunicandi, inter-

dicendi &c. Ex his jam patet, quid sentiendum sit de argumento Gersonis num. 1. & 2. allatum, quippe hic textum tam inepte, quam ipse Febronius interpretatur.

Ad 3. Febronius totum Scopum aberrat, falsoque concludit: etiam Christus Math. 28. Apostolos vocat fratres: ergo Christus & Apostoli sunt æquales? Christus est caput Ecclesiæ, nosque membra ejus, *quis autem dubitet*, verba Febronii sunt, *uni membro minorem esse authoritatem, quam toti Corpori?* caput vero est etiam membrum, ergo Christus minorem authoritatem habet, quam totum Corpus Ecclesiæ. Quis talia ratiocinia admittet, & tamen Febronii sunt.

Dicimus itaque, quod Papa frater noster sit, & Coepiscopos fratres appellat, idcirco nihil de ejus authoritate decedit æque, ac dum Christus Apostolos fratres suos nominavit. Dein in toto corpore intelligitur etiam caput, & in hoc sensu majus est authoritate singulis membris seorsim sumptis. Idem dicimus de Ecclesia, vel Concilio, Pontifice

tifice etiam tanquam Capite computato: at ſine hoc neque totum, neque perfectum corpus eſt. Eſſet quidem extenſive & multitudine majus, non vero intenſive & authoritate. Nam ſicut caput in Corpore eſt pars Dominans ac regens, atque in hoc ſenſu non eſt cœteris membris authoritate inferius: ſic neque Pontifex reſpectu aliorum Epiſcoporum in Concilio. Hoc ſenſu S. Gregor. citat. Lib. 5. Epiſt. Cap. 18. dicit, Petrum eſſe primum membrum totius Eccleſiæ, cæteros Apoſtolos tantum ſingularium plebium Capita, omnes autem eſſe membra ſub uno Capite Chriſto. Non negat, Petrum eſſe Caput Eccleſiæ, ſed tantum reſpectu ſupremi Capitis Chriſti vult eſſe membrum, & quidem primum, & ſic eſſe Caput univerſalis Eccleſiæ, ſicut cæteri Apoſtoli Capita ſingularium plebium.

Pariter quod Eccleſia coeat in corpus ſeu Collegium, quod Princeps vocetur membrum Reipublicæ, ſecus ac in regis monarchicis fieri ſolet, rationem mox infra dabimus. Nec denique effatum Hyeronimi ad

rem eſt. Non enim hic comparat authoritatem Pontificis cum authoritate Concilii vel Eccleſiæ, ſed conſuetudinem particularem urbis Romæ, à Pontificibus nunquam approbatam, vi cujus Diaconi ſe æquiparabant Presbyteris, cum conſuetudine aliarum Eccleſiarum, dicitque has propterea non debere à ſuis moribus & conſuetudine recedere.

Ad 4. Ludit potius, quam argumentatur Febronius. Quis enim dicit, Chriſtum conſtituendo Petrum Caput & Rectorem totius Eccleſiæ, ita abdicaſſe ſuam Poteſtatem, ut non potuerit aliquam conferre cæteris Apoſtolis? & ſi non abdicavit, nihil obſtat Poteſtas Petri, quo minus etiam conferat aliquam reliquis.

Cæterum cum Febronius continuo omnia miſceat, & in Eccleſia Poteſtatem monarchicam qualemcunque pro Libitu, imo deſpoticam frivole ſupponat, aut ſaltem à nobis affirmari fingat, intereſt, ut circa hoc punctum ſenſum noſtrum apertius explicemus. Hinc oritur nobis quæſtio:

Utrum

Utrum Regimen Ecclesiæ sit monarchicum?

Nolim ego multum de nomine ac vocibus litigare. Nam apud omnes certum est, Ecclesiam non esse Collegium mere Pædagogicum, neque ejus supremam Potestatem esse penes Principes ac Magistratus civiles, uti volunt Protestantes; quippe hoc ipsum quantum à praxi trium primorum sæculorum alienum sit, nemo non videt: sed esse Rempublicam sacram, in qua alii sunt Imperantes, alii obedientes; Christus enim in Ecclesia Imperium non negavit, sed tantum modificavit, primum à Regimine Regum gentium, dein à se ipso sumens exemplum: *vos autem non sic*, scilicet despotice, sicut Reges gentium, sed sicut ego, qui summus Præceptor, & Dominus vester ministravi vobis, sicut unus ex minimis. Quis vero Christo in Ecclesia summum denegat Imperium? jam vero hoc Imperium adhucdum, utrum monarchicum sit, videamus?

Respectu Christi Imperium in Ecclesia esse proprie & perfecte monarchicum, nemo negabit. Ipse enim est supremus & independens Doctor, Legislator, Rex, Dominus & Monarcha. Pater cœlestis de Cœlo jussit, eum audire, *ipsum audite.* Math. 3. quo declaratur Doctor & Magister totius orbis. De Christo dicitur Psalm. 2. *ego autem constitutus sum Rex super Sion, montem sanctum ejus, prædicans præceptum ejus. — — — Et nunc Reges intelligite, erudimini, qui judicatis terram. Omnia tradita sunt mihi à Patre.* Math. 11. *data est mihi omnis Potestas in cœlo & in terra.* Dein ut prætercam innumera Prophetarum, tum alia veteris & novi testamenti testimonia, nonne Christus propria authoritate Ecclesiam, quæ est Regnum ejus, fundavit, Leges & præcepta dedit, Ministros & Pastores ordinavit, præmia merentibus, & supplicia male facientibus æterna constituit, omnis Potestas ab eo solo in Ecclesiam manavit, quæ dispersa per singulos ad ipsum tanquam ad fontem revocatur? Ejus Potestas est suprema & independens. Num quid amplius pro supremo Monarcha desideres?

nisi

nisi forte fastum, Pompam, & externa Potestatis insignia adesse velis? verum hæc sua Doctrina & miraculis ita supplevit, ut etiam Dæmones coram ipso contremiscerent, & homines stupore ac reverentia perfunderentur.

Porro Christus ex hoc mundo discedens ad Patrem, anne formam regiminis immutavit in Ecclesia, aliamque substituit? nequaquam: mansit & adhuc est supremus Legislator, Dominus, Monarcha & Caput Ecclesiæ, quantumvis invisibile. Verum quia ipsum tanquam præsentem videre, audire & percipere non possunt subditi fideles, ideo fecit, quod facit aliquis Monarcha diu absens, aut in longe à se dissito regno suo. Hic interim constituit cum suprema Potestate sui vicarium, cui tamen ipse certas Leges & conditiones pro gubernandis populis præscribit, ipse denominat inferiores Præsides Provinciarum & Civitatum, ita tamen, ut huic suo Pro-regi & vicario sint subordinati, eique de officio suo rationem reddere teneantur; hic vero eorum administrationi intendere,

dere, negligentias supplere, defectus corrigere, exigente necessitate novis mandatis instruere, & si bono communi aut ipsi Monarchæ noxi inveniantur, eos deponere, aliosque, qui tamen qualitates à Monarcha præscriptas habeant, instituere possit, ac debeat. Nihilominus in rebus summi momenti, unde salus Regni & Populorum dependet, hi Præsides cum Pro-Rege & Regni Vicario conveniant, deliberent, atque cum ipso pro bono communi concludant. Anne hoc regimen non amplius est monarchicum, ubi omnia quidem Vicario modo geruntur, nomine tamen & authoritate unius ordinantur?

Talem ordinem Regiminis Ecclesiastici à Christo constitutum fuisse, constat ex dictis, & ex dicendis adhuc amplius constabit. Posuit Apostolos omnes & eorum successores tanquam columnas & fundamenta Ecclesiæ, sicut Monarcha Præsides Provinciarum Columnas Regni sui: posuit eos regere Ecclesiam Dei, quemlibet Portionem & Ecclesiam sibi commissam, sicut quilibet

Præ-

Præſes Provinciam vel Civitatem ſuæ Curæ traditam; imo poſuit eos, etiam concurrere & curam habere pro univerſa Eccleſia, vel referendo ad Primates & Eccleſiæ Caput, vel ſtatuendo & definiendo in Concilio, & hæc eſt ſollicitudo omnium Eccleſiarum, ſicut Præſides Provinciarum in Conventu regni cum vicario ſtatuere debent: Dedit eis Jurisdictionem & Poteſtatem ligandi atque ſolvendi, ſicut Præſides poteſtatem habent Jus dicendi & gubernandi, & hæc quidem omnibus Apoſtolis communia ſunt. At prætetea unum tanquam ſui vicarium cum ſuprema Poteſtate elegit, nempe Petrum, cui cœteros omnes ſubordinavit: non enim fruſtra ipſum mutato nomine ſpecialiter Petrum Eccleſiæ ſuæ conſtituit, cum alias jam eſſet fundamentum ſicut cœteri Apoſtoli: non ei fruſtra Claves, authoritatis & Poteſtatis ampliſſimæ Inſignia dedit cum facultate ligandi & ſolvendi, cum hanc utique jam haberet communem cum cœteris Apoſtolis: non ei ſoli fruſtra cum tanta verborum energia & repetitione omnes ſuas oves & agnos paſcendos dedit: non denique fruſtra Chri-

ſtus

ſtus oravit, ne deficiat fides in Petro, & juſſit ei, confirmare fratres ſuos. Hæc niſi quid ſingulare pro Petro ſignificent, dicerem ego, nec iſta, nec alia pro reliquis Apoſtolis aliquid ſignificare. Verbo: illa omnia ad Petrum dicta vel nihil omnino ſignificant, vel contra claram litteram ad omnes æqualiter Apoſtolos referenda ſunt, vel ſaltem Primatum pro Petro ſingulariter indicant. Primum absque blasphemia non audes aſſerere. Si ſecundum: ergo nec Primatus *nudi* Directorii inferri poterit? ſi tertium, tunc non ſolum Primatum honoris, Præcedentiæ, ſed veræ Poteſtatis & Jurisdictionis admittere debes: equidem illa verba verba ad omnes Apoſtolos dicta, *quodcunque ſolveritis, quodcunque ligaveritis* &c. veram Jurisdictionem important: ergo dum Petro adhuc ſpecialiter cum traditione clavium dicitur, *quodcunque ſolveris, quodcunque ligaveris* &c., ſpecialis Poteſtas & Jurisdictio tribuitur. Sic etiam verbum *paſcendi* in SS. litteris ſummam deſignat Poteſtatem & Jurisdictionem, imo Regium officium. Ita 2. Reg. 5. ad David Deus loquitur per Prophetam: *tu paſces* *popu-*

populum meum. Et Isai. 44. *Ego dixi Cyro, Pastor meus es tu.* Hinc S. Leo in anniversf. assumpt. de Petro dicit: *tu quoque Petra es quia mea* (Christi) *virtute solidaris, ut quæ mihi Potestate sunt propria, sint tibi mecum participatione communia.* Ecce Potestatem supremam, sed tamen vicariam! quid multa? omnes, & ipse Febronius per illa verba Petri, *pascite, qui in vobis est, gregem Dei,* Potestatem & Jurisdictionem intelligunt: ergo & per illa verba Christi ad Petrum, *pasce oves meas,* Potestas & Jurisdictio intelligi debet, & quidem summa ac universalis, quia omnes sine exceptione oves ei commissæ sunt, & Pastor universalis constituitur.

Præterea utique talis est forma & regimen Ecclesiæ, qualis in S. Scriptura demonstratur. At ibi Ecclesia comparatur, & vocatur una *familia* Math. 24. una *vinea* Math. 21. unum *Regnum.* Ibid. unum *ovile.* Joan. 10. unum *Corpus* Rom. 12. una *navis.* 1. Petri 3. omnia autem hæc ab uno supremo gubernatore reguntur: familiæ cum authoritate

& Poteſtate praeeſt Paterſamilias, vineæ Dominus eiusdem, Regno Rex, ovili Paſtor, membris Caput, navi Navarchus, & omnes hæ figuræ ad demonſtrandum regimen monarchicum aptiſſimæ ſunt. Quis ergo dubitet, illud conſtitutum eſſe in Eccleſia?

Jam quid amplius deſiderat? forte quia nomina *Monarchia*, *Monarcha* in Scriptura & Patribus non inveniuntur, ideo res per iſta nomina ſignificata negabit? ergo lis de nomine inſtituet? nonne ſufficit ibi rem poni & ſignificari, quidquid de nomine ſit. At hoc non obſtante Richerius, quem toties exſcripſit Febronius, ſtatum Eccleſiæ *monarchicum*, & Papam *Monarcham* appellat. Hoc non obſtante Petrus de alliaco, Natal. Alexander, Petrus de Marca, Gibert, aliique galli regimen Eccleſiæ *monarchicum* eſſe dicunt. Hoc non obſtante Gerſon Cancellarius Conſid. 1. de ſtatu Eccles. ſic ait. *Status Papalis inſtitutus eſt à Chriſto ſupernaturaliter & immediate, tanquam Primatum habens. Monarchicum & regalem in Eccleſiaſtica hierarchia, ſecundum quem ſtatum unicum & ſupremum Eccle-*

ſia

ſia militans dicitur una ſub Chriſto. Quem ſtatum quisquis impugnare, vel diminuere, vel alicui eccleſiaſtico ſtatui particulari coæquare præſumit, ſi hoc pertinaciter faciat, hæreticus eſt, ſchismaticus, impius atque ſacrilegus. Cadit in hæreſin toties expreſsè damnatam à Principio naſcentis Eccleſiæ uſque hodie, tam per Inſtitutionem Chriſti de Principatu Petri ſuper alios apoſtolos, quam per traditionem totius Eccleſiæ in ſacris eloquiis ſuis & generalibus Conciliis. Vides Febronium hoc teſtimonio in multis omnino feriri. Idem tract. Conſid. 9. *Chriſtus voluit Eccleſiam ſuam regi principaliter ſub uno & ab uno monarchice ſicut eſt una fides, unum baptiſma & una Eccleſia unitate de pot. Ecc. Capitis tam primarii, quam vicarii: quoniam iſte eſt optimus Principatus, præſertim in ſpiritualibus ad conſervationem unitatis fidei, ad quam obligantur omnes.* En! Papam Monarcham, en! Principatum optimum in ſpiritualibus. Fateor equidem, nomen *Monarchia* Eccleſiæ non univoce convenire, ſicuti corpori politico; in hoc tamen ambo conveniunt, quod ab uno tanquam ſupremo principaliter regantur, atque in hoc ſenſu regimen Eccleſiæ di-

cimus monarchicum. Quippe Regimen Ecclesiæ vel residet in omnibus, vel in aliquibus, vel in uno, vel in nullo: si primùm, erit Democratia, si secundum aristocratia, si tertium Monarchia, si quartum anarchia & regimen nullum. Duo prima negat Febronius, qui tom. 1. append. 3. pag. 42. aperte ait, *de fide catholica esse, formam Ecclesiæ nec esse democraticam, nec simplicem aristocraticam.* Tertium, quod sit *monarchica*, toto nisu contradicit Febronius: *totum præsens opus nostrum*, ait tom. 1. C. 1. §. 9. *in eo versatur, ut eiiciamus ex animis Italorum, & quorumdam aliorum, ideam status monarchici in Ecclesia.* Quid igitur restat, nisi Anarchia, ut adeo nullum sit regimen in Ecclesia? quod hæreticum est. Ecce, in quem labyrinthum se involvat Febronius!

Interim ideo Nomina *Monarcha*, & *Monarchia* in Scripturis & Patribus non reperiuntur, quia Christus noluit regimen Ecclesiæ, quantumvis monarchicum ad modum Monarcharum politicorum pro libitu, arbitrarie, vel etiam despotice Potestate domi-

nan-

nante, sed Charitate serviente exerceri; tum etiam quia respectu Papæ non est *proprie* & *perfecte* monarchicum, quia ipse non propria, sed vicaria Potestate regit. Ex his

Sequitur 1mo. falsissimum esse, quod Febronius semper repetit, & lectoribus ad nauseam usque inculcat, ideam status monarchici in Ecclesia ortum habere ex falsis decretalibus Isidori, quippe ex hactenus dictis constat, nos sola scriptura, nulla vero omnino falsa decretali inniti, de qua fallacia & impostura Lectorem non abs re ad noscendum Febronii animum serio admonitum esse volo.

Sequitur 2do. Quod Papa teneatur regere Ecclesiam conformiter ad leges præstabilitas Juris naturalis & divini; ipse enim tantum vicarius est; hinc leges naturales & divinas nequaquam abrogare, mutare, neque pro libitu & proprie in iis dispensare, bene tamen interpretari potest.

Sequitur 3tio. Quod teneatur reverentiam habere legibus universalibus Ecclesiæ &

Canonibus, qui ſpiritu Dei conditi ſunt. Quod enim ab apoſtolis, vel ab univerſa Eccleſia in œcumenicis Conciliis, quæ habent aſſiſtentiam Spiritus S., vel antiqua Praxi & Conſuetudine totius Eccleſiæ ſemel ſtatutum & conſecratum eſt, vicarius Chriſti non poteſt de iis perperam & pro libitu diſponere, abolere, quia ei Poteſtas in totam Eccleſiam ſolum data eſt in ædificationem, non in deſtructionem. Hinc Tertullian. L. de Præſcript. C. 8. *nobis nihil ex arbitrio indulgere licet. -- -- -- Apoſtolos Domini habemus authores, qui nec ipſi quidquam ex ſuo arbitrio, quod inducerent, elegerunt, ſed acceptam à Chriſto diſciplinam fideliter Nationibus aſſignaverunt.* Poteſt nihilominus pro exigentia neceſſitatis, vel boni Eccleſiæ in iis diſpenſare, eis derogare, mutare &c. vel alias pro caſu neceſſitatis providere; hæc enim variari & antiquari poſſe conſtat in Lege Concilii apoſtolici de ſanguine & ſuffocato, de Canonibus pænitentialibus &c.

Sequitur 4to. Papam poſſe leges condere novas exigente vel neceſſitate vel bono Eccleſiæ,

fiæ, & ad has omnes fideles obligare, & hoc quidem non ex consensu tacito Ecclesiæ, sed ex præsumpto Christi, cuius assistentiam habet, quia non est vicarius Ecclesiæ, sed Christi, sicut Prorex non nomine, authoritate & consensu subditorum, sed nomine & authoritate sui Monarchæ, cuius vicarius est, leges condit.

Sequitur 5to. Omnes controversias & Lites tandem ad eius tribunal deferri & finiri debere, quamdiu Principalis Monarcha est inaccessibilis, sicut controversiæ particularium Provinciarum ad tribunal Proregis, sive dein per se, sive pro gravitate Causæ in Concilio rem definiat.

Hactenus dicta ab iis etiam admittuntur, qui regimen Ecclesiæ quidem monarchicum, sed aristocratia temperatum esse volunt, uti Bellarminus; siquidem hi contendunt, quod Potestas Papæ sit immediate à Deo, universalis, & à cœteris membris inferioribus independens, quamvis Episcopi etiam Potestate propria, aut à Deo accepta regant Ecclesias particulares, atque in Conciliis ut veri Judices definiant, nihilominus quoad

exercitium suæ Potestatis eidem subordinentur, eo ferme modo, quo supra de Præsidibus Provinciarnm dictum est. Qui vero regimen Ecclesiæ simpliciter & pure monarchicum esse volunt, ut Card. de Luca, hi vocem *Monarchia* non in tam lato sensu intelligunt, ut Potestas Papæ sit arbitraria, illimitata, nullisque legibus aut regulis restricta, sed solum evincunt, eius potestatem non esse ab Ecclesia, nec Ecclesiæ subiectam, neque quod in eius exercitio ab Ecclesia dependeat. Hæ autem sententiæ reipsa in idem fere recidunt, nisi litem de nomine movere velimus.

Febronius igitur, dum per regimen monarchicum Ecclesiæ *Dominatum absolutum, arbitrarium, despoticum, illimitatum, nullisque regulis restrictum* intelligit, & hos terminos ubique immiscet, vel à toto scopo aberrat, vel talem sensum & modum regiminis solum ad conflandam invidiam nobis affingit, quod à viro prudenti & honesto longissime abesse debet. Nihilominus invidiosis illis obiectunctulis, quibus sua commenta amplius hinc in-

inde firmare nititur, nos per decursum congrua responsa dabimus.

§. VI.

Potestas Clavium universitati Ecclesiæ à Christo data est. Illam hæc per Ministros suos exercet. Inter quos Rom. Pontifex primarius quidem est, nihilominus universitati subiectus.

Febronius ita orditur: quando anterioribus §§. probavimus, non unum Petrum esse fundamentum Ecclesiæ, neque illi soli traditas esse Claves cum potestate solvendi, atque ligandi, illud volebamus, & debebamus inferre, *Petrum solum non esse subiectum immediatum Potestatis ecclesiasticæ*, sed Clavium Potestatem *universitati Ecclesiæ* proprie & ita transscriptam esse, ut illa per eius Ministros pro sua cuiusque portione, ac inter hos per Summ. Pontificem exerceatur. Hanc dicit communem Theologorum Galliæ sententiam tam veterum, quam recentiorum. Citat dein Alphonsum Tostatum in C. 13. Num. quæst. 48. qui ait, Claves non esse datas Petro aut apostolis, tanquam determinatis Personis, sed tanquam Ministris Ecclesiæ,

 ideo-

ideoque magis toti Ecclesiæ, quæ eas habeat *radicaliter* secundum *originem* & *virtutem*, Prælati autem Ecclesiæ tantum *quoad usum*. Dein in confirmationem adfert.

1mo Tridentinum sess. 14. Can. 15. *si quis dixerit, Claves Ecclesiæ datas &c.* sess. 25. *cum Potestas conferendi indulgentias à Christo Ecclesiæ data sit.* Sess. 14. C. 5. *neque enim per lateranense Concilium Ecclesia statuit.* Item sess. 25. *cum Ecclesia Catholica in sacris Conciliis, & novissime in hac œcumenica Synodo docuerit.* In his duobus locis, ait, Ecclesia distiguitur à Concilio. Dein in Professione fidei à Pio IV. edita dicitur, sanctæ Matris Ecclesiæ esse, judicare de vero sensu, & interpretatione Scripturæ; si ad Ecclesiam pertinet iudicare, infert Febronius, hæc Potestas illi à Deo collata est, quam per suos Ministros exercet.

2do. Omnibus retro sæculis hanc fuisse Patrum sententiam, citatque Tertullian. Scorpiac. C. 10. Augustin. Lib. de Agon. Christian. C. 30. Item tract. 50. in Joan. quam interpretationem etiam Gratianus

Caus.

Caus. 24. quæſt. 1. C. 6. adoptat. Item Auguſt. tract. 124. idem ferm. 108. de diverſ. Cyrill. Alexand. Lib. 12. ſup. Joan. v. 22. Fulgent. Lib. 1. de remiſs. peccat. C. 19. item C. 24. & Lib. de fide ad Pet. C. 3. Gregor. I. Lib. 6. expoſit. in Cap. 16. Lib. I. Reg. Cap. 3. Beda in Cap. 19. Math. Idem homil. de S. Petro. Hi omnes dicunt claves Eccleſiæ datas eſſe, & Petrum, dum eas accepit, ſiguram Eccleſiæ geſtaſſe; alia plurima adhuc Patrum & Doctorum teſtimonia, continuata ſerie uſque ad Concil. tridentinum referre Launoium Epiſt. ad Hadrian. vallantium.

3tio. Hinc ulterius infert, cum Eccleſia poteſtatem *principaliter* & *radicaliter* habeat, eam iuxta propriam ſuam diſpenſationem, id eſt, Canone regi, Concilii authoritatem ſuperiorem eſſe illa cuiusque Miniſtri, etiam Papæ, hunc non poſſe abrogare Legem in Concilio univerſali latam, nec in ea diſpenſare, niſi conſenſu ſaltem præſumpto Concilii, Epiſcopos in Synodo Generali congregatos eſſe Judices omnium Controverſiarum ec-

clesiasticarum & Personarum, etiam Pontificum Rom. frequentem Conciliorum celebrationem perutilem esse, & vix non necessariam.

4to. Romanæ Curiæ Fautores uti hisce effugiis: Claves in Persona Petri non tam ipsi Ecclesiæ, quam in *commodum totius Ecclesiæ* datas esse, item hoc non fuisse privilegium Petri, eius morte finiturum, sed eius Primatui perpetuo adhæsurum, & in hoc sensu Ecclesiam accepisse Claves, quia in ipsa per summos Pontifices semper subsistent. Verum has interpretationes utut de se bonas ac veras non exhaurire totam vim traditionis. Citat dein iterum Augustinum Serm. 149. *nunquid istas Claves Petrus accepit, & Paulus non accepit?* Item tract. 2. in Joan. *Petrus universam significat ecclesiam. Ergo si* apostoli *Personam gerebant Ecclesiæ, sic eis hoc dictum est, tanquam ipsi diceretur Ecclesiæ.* Idem Lib. 3. de Baptis. C. 4. denique Natal. Alexand. histor. Eccles. sæc. 15. & 16. differt. 8. num. 54.

Nota.

Nota.

Contradictionibus fcatet hic Paragraphus, & continua petitione Principii, tandem Febronius ad Richerii Syftema prolabitur. Aft neutiquam, quod nunc ita vult, etiam debat inferre. Meminerit, fe fuperioribus §§. hoc folum probare voluiffe, *Petrum non folum*, fed etiam *cæteros Apoftolos æqualiter* effe fundamenta, & Paftores Ecclefiæ conftitutos. Quomodo ergo fequitur, totam Ecclefiam effe fubiectum immediatum Poteftatis Clavium proprie & ita, ut illa hanc per *Miniftros fuos* exerceat? quid intelligit Febronius per *Ecclefiam*? anne *Docentem*? id eft, Apoftolos, omnes Paftores, & Epifcopos? verum hi non per Miniftros, fed per fe ipfos hanc poteftatem exercent. Vel intelligit Ecclefiam *credentem*? id eft, omnes fideles, & tunc fequeretur, non folos apoftolos effe fundamenta & Paftores Ecclefiæ, non his folis claves datas fuiffe, quod in anterioribus §§. contendebat, fed omnes fideles, feu totam congregationem fidelium effe fundamenta & Paftores, habere claves, quod

quam

quam ridiculum & abſurdum ſit, cuivis ſtatim patet. At magis adhuc pateant contradictiones, & falſiſſimæ ſequelæ.

1mo Si allati textus probant, Claves immediate Eccleſiæ, non Petro datas fuiſſe, & poteſtatem Clavium ab Eccleſia per Petrum & Apoſtolos, atque Epiſcopos tanquam per Miniſtros exerceri, tunc totaliter deſtrueretur Primatus Petri, ſiquidem Petrus jurisdictionem non à Chriſto, ſed ab Eccleſia haberet, vel ſaltem Primatus à Chriſto inſtitutus eſſet puri ordinis absque Poteſtate & Jurisdictione, quod pluries damnatum eſt.

2. Si Eccleſia immedite accepit claves, & Petrus ab Eccleſia, tunc Eccleſia præexiſtebat ante Petrum. At fides contrarium docet: nam Petrus deſignatus fuit Petra fundamentalis, ſupra quam ædificanda erat Eccleſia; igitur Petrus exiſtebat ante Eccleſiam, non potuit ergo Eccleſia nondum ædificata accipere Claves. Hoc argumentum etiam contra Febronium adhuc pugnat, quando per *Pëtram* intelligit omnes apoſtolos: nam hi omnes non niſi fundamentum Eccleſiæ eſſent,

ſent, ſupra quod Chriſtus adhuc ædificaturus eſſet ipſam Eccleſiam.

3. Si Claves immediate datæ ſint Eccleſiæ, tunc Petrus & Apoſtoli eas non acceperunt à Chriſto, ſed ab Eccleſia, adeoque nec horum ſucceſſores Rom. Pontifex & Epiſcopi. Quomodo ergo verum eſt, quod Epiſcopi poſiti ſint à Spiritu S. regere Eccleſiam Dei, & quod immediate à Deo habeant ſuam jurisdictionem, quod tamen Febronius etiam pro aris & focis propugnat? ecce iisdem argumentis, quibus Papam Eccleſiæ ſubiicere laborat, etiam Epiſcopos ſua prærogativa & jurisdictione privat, & gregibus ſuis ſubiicit.

4. Sic tota Eccleſia, ſeu omnes fideles eſſent originaliter fundamenta & Paſtores ſui ipſius, haberentque Claves ex inſtitutione Chriſti, Epiſcopi vero tantum haberent uſum & Exercitium huius Poteſtatis à Communitate ſibi conceſſum; hinc Eccleſia non eſſet fundata in Petro, neque in Apoſtolis, ſed Petrus & Apoſtoli in Eccleſia: Petrus non paſceret oves, ſed oves Paſtorem Petrum. Idem dicendum foret de Epiſcopis. Jam quid

de

de Toſtato, quem in ſcenam producit Febronius? Alphonſus Toſtatus ſchiſmaticam baſileenſium Doctrinam ſecutus eſt, à qua tamen poſtea eum diſceſſiſſe ait Cardinalis Petra. Quidquid ſit, Toſtatus ſuam ſententiam tantum meticuloſe & opinanter ponit, dicens: *de Eccleſia videtur, quod &c.* Febronius autem pro certo ponit. Rationes Toſtati, quibus innititur, falſæ ſunt: ait enim, ſi claves non toti Eccleſiæ datæ ſunt, ſed Petro, ſequeretur, quod Apoſtoli non habuiſſent claves; & quod defuncto Petro non manſiſſent claves in Eccleſia. Falſum eſt, quod ſupponit; nam claves Eccleſiæ, prout ſignificant ſupremam in Eccleſia Poteſtatem ſecundum ſenſum litteralem ſcripturæ ſolus accepit Petrus, quamvis cæteri Apoſtoli etiam habuerint Poteſtatem ligandi & ſolvendi, uti iam probavimus. Mortuo autem Petro claves manent, quia adhuc manet primarium fundamentum & Caput Chriſtus, qui aſſiſtit Eccleſiæ, & à quo in ſucceſſorem Petri tota Poteſtas transfunditur. Pro hoc caſu plura adverſariis ſolvenda ſunt. Mortuo Monarcha ubinam ſe recipiat Poteſtas monarchia? & à

quo

quo novus succeſſor eam accipiant ? mortuo Epiſcopo, quomodo ejus ſucceſſor jurisdictionem immediate accipiat à Deo, ſi claves & tota Poteſtas ſit in Eccleſia? Melchior Canus L. 4. de loc. Theolog. Cap. ult. ſic reſpondet. *Mortuo ſummo Pontifice una ſine dubio Eccleſia manet, & manet in ea ſpiritus veritatis, ſed manca & dimminuta ſine Chriſti Vicario, & Eccleſiæ uno Paſtore relinquitur. Quocirca licet* veritas tunc etiam in Eccleſia ſit. — — — *At ſi Controverſiæ Fidei & Religionis oriantur, Eccleſiæ judicia ſine Capite in terris non adeo certa ſunt.* Denique Toſtatus argumentum ſumit à Communitate civili. *Ubi eſt communitas, ait, ibi erit jurisdictio, & quia non poteſt adminiſtrari per univerſam Communitatem, adminiſtratur per unum de Communitate, ſed jurisdictio eſt magis in communitate.* Hæc ſi vera ſunt, Reges & Principes erunt tantum Vicarii & Procuratores Populi, ut notat Podienſis Epiſcopus; hac ratione & prætextu poterit quisque Seditionem movere, ſicque Solia & Coronæ nullibi ſecuræ erunt. Periculoſam autem hanc Doctrinam Regibus etiam Febronius adaptat; Toſtati le-

locum in extenſo jam produxit Launonius, hunc in compendium contraxit Dupinius, & Febronius ex iſto ſic exſcripſit, ut verba verbis, puncta punctis, commata commatis omnino reſpondeant, imo vero ſolœciſmos, menda, Depravationes perfecte immitatus eſt: hinc ſcimus, quos habuerit Duces & exſpoliaverit Authores. Jam ulterius reſpondeo.

Ad 1. Febronius hic prodit ultro ſuum Syſtema democraticum. Si enim Corpus epiſcopale in Concilio congregatum, quod eſt Eccleſia regens ac docens, diſtinguitur ab Eccleſia, quæ proprie immediatum ſubjectum clavium eſt, tunc per iſtam Eccleſiam nihil intelligi poteſt, quam Plebs, multitudo fidelium, ſeu Eccleſia credens.

Interim in cit. Tridentini locis revera per Eccleſiam ipſum Concilium, ſeu Eccleſia regens ac docens intelligitur: dum ergo dicitur, Eccleſia in - vel per Concilium ſtatuit, idem eſt, ac Corpus Paſtorum, Eccleſia regens in unum ſeu in Concilio congregata ſtatuit. Sic etiam quando dicitur, Eccleſiæ claves datas eſſe, intelligitur, Eccleſiæ re-

genti:

genti ; nam quod ad commune bonum Ecclesiæ datur, toti Ecclesiæ datum esse dicitur, & corpori expensum fertur, quod pro bono corporis datum est.

Imo communi usu loquendi dicimus, Ecclesiæ potestatem absolvendi à peccatis, & consecrandi corpus Dominicum concessum esse, & prior quidem facultas ad Potestatem clavium pertinet. Quis vero audet hoc de Communitate interpretari dicendo: neminem absolvi, nec consecrare posse, nisi voluntate & consensu totius Corporis præsumpto ? & tamen hoc sequeretur in sententia Febronii. Meminerit interim, quæ scripserat supra §. 1. An non ipse egregium Sophistam agit, dum hic verbis tricare vult: Dein illa distinctiuncula *mediate* & *immediate*, quam ibi ad *pugnas verborum* ablegat, hoc loco *ad subruendam veritatem* abutitur.

Ibidem allegat etiam S. Paul. Coloss. 1. *Pro corpore ejus , quod est Ecclesia, cujus factus sum ego Minister.* At truncavit textum Pauli, nullo enim interjecto statim sequitur, *secundum Dispensationem Dei, quæ data est mi-*

hi in vos. Quod clare indicat, Paulum non fuiſſe Miniſtrum Eccleſiæ ab ipſa conſtitutum, ſed à Deo, à quo accepit Poteſtatem.

Ad 2. Textus Tertulliani, *memento Claves hic Dominum Petro, & per eum Eccleſiæ reliquiſſe*, præterquam quod ad rem non ſit, ut patet legenti locum integrum, nihilominus directe contra Febronium pugnat. Si enim Chriſtus claves primum Petro, dein per Petrum Eccleſiæ reliquit, tunc utique Petrus erit prius & immediatius ſubjectum clavium, quas Eccleſia à Petro, non Petrus ab Eccleſia accepit. Adhuc luculentius eſt teſtimonium Tertulliani Lib. de Pudicit. Cap. 21. *qualis es evertens & immutans manifeſtam Domini intentionem perſonaliter hæc Petro conferentem: ſuper te, inquit, ædificabo Eccleſiam meam, & tibi dabo Claves, NON ECCLESIÆ, & quæcunque ſolveris & ligaveris, non quæ ſolverint, & ligaverint.* Videat igitur Febronius Tertullianum ſibi omnino adverſari.

Dum autem ad Auguſtinum recurrit, repeto ea omnia, quæ autem jam ſuperius ad ob-

jecta

jecta (nam Febronius etiam eadem fere repetit :) ex eodem S. Patre respondi, itemque textus, quos pro nostra sententia ex S. Augustino allegavi. Ratio autem, cur S. Pater sæpius in Petro Claves Ecclesiæ datas esse dicat, alia non est, quam quod contra Donatistas pugnare debuerit, qui negabant, Sacramenta à malis ministris valide administrari posse : horum errorem prævertere volens ubique Claves & Potestatem Petro & Pastoribus non tanquam privatis personis, sed præsentantibus Ecclesiam, sicque Ecclesiæ datas esse dicit.

Interim ex Augustino certum est 1*mo*. Quod nullibi Claves Ecclesiæ sic datas esse dicat, ut neget eas etiam datas esse Petro. 2*do*. Si Ecclesia *in* Petro, vel *per* Petrum claves accepit, uti semper loquitur S. Augustinus, tunc utique Petrus *prius* & *immediatius*, quam Ecclesia accepit, neque Petrus per Ecclesiam eas habet sed e contra Ecclesia per Petrum. 3*tio*. Si Petrus accipiendo claves personam gerebat Ecclesiæ, tunc ipse accepit ut persona publica nomine Eccle-

 siæ,

ſiæ. At *Chriſtus*, non *Eccleſia*, utpote tunc nondum ædificata, Petrum conſtituit perſonam & figuram Eccleſiæ: igitur non ut Vicarius & Delegatus, ſed ut Princeps & Caput Eccleſiæ accepit claves, hicque character in Petro & Succeſſoribus ſemper manſit. Hæc autem omnia pugnant contra Febronium.

Eodem ſenſu intelligendi & explicandi ſunt Fulgentius & Beda, qui objecta loca ex S. Auguſtino deſumpſere, quod etiam de Gregorio I. tenendum eſt, quippe ut jam ſuperius notavi, SS. Patres, & etiam nos dicere, Eccleſiam habere claves, & has eſſe in Eccleſia, ſed in hoc ſenſu, quo Sacrificium & Sacerdotium habet, quæ tamen à Chriſto, non à multitudine dependent. Hom. in die Sancto B. B. Petri & Pauli Apoſt. opp. Bedœ Tom. VII. Edit. Baſil. Anno 1563. pag. 112. *Petrus ſpecialiter claves regni cœlorum & Principatum iuridicæ Poteſtatis accepit.* Quomodo hæc cum ſententia Febronii conciliari poſſunt?

Lo-

Locus Cyrilli pro Febronio omnino nihil probat: non ibi Sermo eſt de Jurisdictione, non de tota Eccleſia, ſed de ſolis Apoſtolis, qui virtutem Spiritus S. acceperunt. Quomodo ergo inde probat, Poteſtatem clavium *immediate* reſidere in tota Eccleſia?

Ad 3. Cum falſum ſit, formam Eccleſiæ eſſe democraticam, omnem Poteſtatem principaliter eſſe penes multitudinem, Papam & Epiſcopos eſſe meros Miniſtros Eccleſiæ ſic, ut tantum ab ea poteſtatem communicatam habebant, ſequitur, etiam ſequelas à Febronio inde deductas falſas eſſe.

Ad 4. Si noſtræ interpretationes *veræ* ac *bonæ* ſunt, tunc verum eſt, claves non tam *ipſi Eccleſiæ*, quam *in commodum Eccleſiæ* datas eſſe. Ergo falſum eſt, quidquid Febronius toto hoc §. dixit. Si *veræ* ac *bonæ* ſunt, quare non exhauriunt totam vim Traditionis? aut hoc tantum innuitur, aliorum Patrum dicta per has interpretationes vere ac bene explicari, non tamen adhuc Auguſtinum, qui rurſus obiicit? ergo tota Traditionis ſeries in unico Auguſtino innititur?

 cum

cum tamen §. 1. Febronius nullam Traditionem admittat, nisi quod constanter, ubique & ab omnibus traditum fuit. Interim primus Augustini locus cit. utique loquitur solum de Paulo & Apostolis, non de tota Ecclesia, nihil ergo pro Febronio probat, qui claves *universitati credentium* datas esse contendit.

De cætero quomodo Petrus figuram Ecclesiæ gestarit, & quo in sensu claves sint in Ecclesia, satis dictum est. Confer. etiam §. 2. §. 3. ubi liquido demonstratum est, textum Math. 16. de solo Petro intelligendum esse, eique soli universalem Potestatem & Jurisdictionem traditam fuisse. Nobis volupe non est, prout Febronio, eadem semper repetere.

Superést, ut Febronii Doctrinam cum Richerii aliorumque ejusdem notæ damnatis Doctrinis conferamus. Edmundus Richerius Gallicanus Presbyter & Facultatis Theologicæ Parisiensis Syndicus in Lib. de ecclesiast. & polit. potest. sic tradit: *Deum & naturam prius atque immediatius ad totum*

sup-

ſuppoſitum, quam ad aliquam partem ſuppoſiti, quamvis nobiliſſimam intendere. Inde concludit 1mo. *Chriſtum fundando Eccleſiam PRIUS, IMMEDIATIUS Claves ſive Jurisdictionem TOTI dediſſe Eccleſiæ, quam Petro.* 2do. *Papam & Epiſcopos non niſi Miniſtros eſſe, ut Jurisdictionem illam exerceant nomine & cum conſenſu totius Corporis.* Fuit autem hic liber Richerii à duobus Conciliis Provincialibus damnatus, & ipſe Author authoritate regia & Decreto facultatis à Syndicatu depoſitus eſt.

Quesnellii Propoſitio nonageſima hæc eſt: *Eccleſia Poteſtatem excommunicandi habet, ut eam exerceat per primos Paſtores de conſenſu ſaltem præſumpto totius corporis.* Hæc propoſitio *ab univerſa Eccleſia proſcripta eſt.*

Hexaplorum Scriptor in eandem Quesnelli propoſitionem ſic ait, *Claves univerſali Eccleſiæ commiſſas eſſe, non corpori Paſtorum duntaxat, ſed & fidelium, quia Petrus horum ex æquo figuram geſſit, cum Chriſtianus & Apoſtolus eſſet.* Hi omnes anteſignanum habent Lutherum Lib. de Captivit. Babylon. Dicentem,

tem, neque Pontificem, neque Episcopos ullam Jurisdictionem habere in christianum Populum, nisi de fidelium consensu.

Jam an non hactenus Doctrina Febronii vix non ipsissimis verbis descripta est? Dixit Richerius, Claves *prius*, *immediatius*, essentialius *toti* datas esse *Ecclesiæ*, quam Petro, *Papam & Episcopos* non nisi *ministros* esse, ut Jurisdictionem *exerceant nomine & cum consensu totius Corporis*.

Quesnellus dicit, Ecclesiam Potestatem suam exercere *per primos Pastores de consensu saltem præsumpto totius Corporis*. Hexaplorum Scriptor ait, Claves *universali Ecclesiæ* commissas esse, quatenus Pastores & fideles comprehendit.

Febronius hoc paragrapho ait, *Potestas Clavium universitati Ecclesiæ data est, illam hæc per Ministros suos exercet*. Item *Petrum solum non esse subjectum immediatum Potestatis ecclesiasticæ, sed Clavium Potestatem universitati Ecclesiæ proprie & ita transscriptam esse, ut illa per ejus Ministros — — — exerceatur*. Et infra.

Eccle-

Ecclesiam principaliter, radicaliter obtinere Potestatem Clavium, quæ ab illa in omnes ejus Ministros derivatur, & singulis — -- — communicatur. Hæc Febronii verba & sensus cum prioribus omnino eadem sunt: priores autem propositiones ex authoribus allatæ sunt damnatæ ab Ecclesia, & Richerius quidem in sua Palinodia ad suam primam propositionem dicit, *hanc propositionem Doctrinæ Ecclesiæ Catholicæ à sanctis, vetustisque Patribus fideliter expositæ adversari, libere fateor.* Ad suam secundam Propositionem, quod Papa & Episcopi sint tantum ministri & executores potestatis Ecclesiæ, ait, *hanc propositionem seu potius hæresin ex putridis Lutheri & Calvini fontibus me hausisse non diffiteor, qui ambo impie falsoque contendunt, proprie & immediate Jurisdictionem Ecclesiæ fuisse datam à Christo, non S. Petro, aliis Apostolis, & Episcopis, nisi per accidens, instrumentaliter, & nomine Ecclesiæ.* Inde videmus, quales Ductores habuerit Febronius. Equidem Launoio, Dupinio, Natali Alexandro adhuc gloriatur, verum hi viri, ubi Primatum Pontificis nimium coarctant, & deprimunt, ab

omni-

omnibus perstringuntur, & ad Richeristas ablegantur. Launoii imaginem fædissime depingit Theophilus Ragnaudus, Dupinii Bibliotheca etiam in gallia damnata fuit, Natalem alibi, præsertim in sua tholog. mor., de Pontifice aliter sensisse inferius dicemus.

Denique suo se ore condemnat Febronius. In suis vindiciis append. 3. pag. 42. ait, *de fide catholica esse, Ecclesiæ formam haud esse democraticam, neque aristocraticam simplicem.* At ubi tota Potestas est penes multitudinem, ubi hæc potestas tantum à Communitate communicatur, ubi solum nomine & consensu hujus exercetur, revera forma democratica est: hanc autem formam statuit Febronius in Ecclesia, uti ex eius verbis plane constat; ergo statuit formam in Ecclesia, qualem in eo non esse, de fide Catholica est; quod autem fidei Catholicæ opponitur, utique hæreticum est. Hæc non mea, sed tua sunt, Febroni!

De Palinodia Richerii adhuc tricantur aliqui, eamque tanquam vi extortam, & postea iterum à Richerio revocatam ex Bailleto impugnant. Verum quis est iste Bail-

letus

letus ? Bollandiſtæ & Graveſon eum atro colore depingunt : quidquid ſit , Bailletus hanc fabulam ex Moriſoto mandaciſſimo Scriptore deſumpſit ; quippe Moriſotus in hac ipſa narratione multa falſa committit, dum circa ætatem Richerii , annum mortis, & tempus Palinodiæ erravit : huic igitur Scriptori tota fabula de retractatione innititur , neque de hac tabulæ aut teſtes proferri poſſunt.

E contra publicis tabulis & Inſtrumentis à Notario publico Petro Le Gaii anno 1631. confectis ex teſtimonio trium Presbyterorum & Theologorum Pariſienſium compertum eſt, Richerium in extremo morbo palam & libere declaraſſe, ſe illam Palinodiam ſeu declarationem nullius metu, gratia, impulſu aut minis, ſed ſponte, ampliſſima Libertate , & plenaria voluntate ſubſcripſiſſe, eosque ſuos inimicos declarat, qui dicunt , ipſum invitum, aut contra voluntatem ſuam hæc feciſſe. Hoc documentum produxit Duvallius , quod hactenus de ſubleſta fide convinci non potuit. Ipſe Duvallius vero Magiſter Sorbonæ & Profeſſor Re-

gius

gius, quem instrumenta publica confinxisse haudquaquam credibile est, vocatur à Brietio vir doctissimus ac sanctissimus. Hanc denique ultimam declarationem Richerii agnoscunt Galli Morerius verbo Richerius, Tournelius tom. I. de Eccles. q. 5. art. 2. monumenta Trivoltiensia tom. I. ad annum 1703. &c. interim Palinodia ista sive vera sit, sive ficta: nobis satis est, Richeri doctrinam ubique proscriptam esse.

§. VII.

Omnium Apostolorum in ecclesiastica Potestate aequalitas, salvo Petri Primatu, ex scriptura demonstratur, item ex Synodo hyerosolomitana, disciplina primitivae Ecclesiae, tam sub Apostolis, quam Episcopis.

Febronius ita argumentatur: si Christus ab uno homine, totam Ecclesiæ summam omni tempore dependere voluisset, divinæ Sapientiæ haud conforme fuisset, in re tanti momenti, & omnibus scitu necessaria fideles in dubio relinquere insuperabili & errore, quod neque ex SS. Litteris, neque ex sæculorum observatione uniformi manifeste

habe-

habetur ; nec verisimile esse, eum constitutum fuisse supremum Judicem, qui controversias & causas finaliter terminare, ac hæreses damnare non potuit, ita ut ab eo non daretur provocatio, eique omnes hæretici & Catholici adquiescerent.

1. Verba Lucæ 22, v. 24. & 25. ait, vix posse in alia, quam hac significatione accipi: *Reges gentium dominatum gerunt, & qui Potestate ista summa fulgent, beneficiorum titulo ornantur. Absit autem hoc à vestro cœtu, sed in eo, qui Prior, Seniorve est, sit velut junior, & qui res dirigit, ministrum se esse cogitet.* Hic munus *Præcessoris* ait, opponitur Excellentiæ Regis, & Status monarchicus excluditur.

2. Omnes Apostolos in Potestate æquales esse iterum probat ex S. Paulo ad Gal. 2. v. 7. ex Cyprian. de unit. Eccles. *Hoc erant utique & cæteri Apostoli, quod fuit Petrus, pari consortio præditi honoris & potestatis.* Ex Hyeron. Lib. 1. advers. Jovin. *At dicis, super Petrum fundatur Ecclesia, licet hoc ipsum alio in loco super omnes Apostolos fiat, & cuncti claves Regni cœlorum accipiant, & ex æquo*

super

super omnes Ecclesiæ fortitudo solidetur. Inde ait, omnes Apostoli à Patribus & Ecclesia Vicarii Christi appellantur, fundarunt Ecclesias, Evangelium annuntiarunt, Episcopos constituerunt, omniaque, quæ Petrus, fecerunt, exceptis solis functionibus Primatus.

3. Ex Act. 15. Sic discurrit Febronius de Concilio Hyerosolomit. ascenderunt Paulus & Barnabas in qualitate *condisputantium* & *Deputatorum* ab Ecclesia Antiochiena, non signanter, *ad Petrum*, sed in communi *ad Apostolos & Presbyteros.* Suscepti sunt Hyerosolimæ *ab Ecclesia*, *ab Apostolis*, *& Senioribus.* Hic notat, gradationem fieri à majori ad minores. Facta conventione & disquisitione Petrus peroravit, non ut se solo *definiturus*, sed argumentis *persuasurus. Tacuit multitudo*, non quasi jam conclusum esset, sed ut audirent Paulum & Barnabam: postea Jacobus sententiam dixit, monens ulteriora scribenda gentilibus. Dein conclusum commune factum est, & Decretum expediebatur sub communibus nominibus ap-

pella-

pellativis accurate juxta votum Jacobi; ut aliqui dubitent, an non plus hic fecerit authoritas Jacobi, quam Petri. Petrus itaque non decidit solus, quod haud dubie fecisset, si potuisset, nec decisionem suo nomine publicavit: Dein vellicantur adhuc Cardinales Bellarminus & Orsi.

4. Apostoli inspirati erant quoad ea, quæ relata sunt in Canonem Scripturæ, non vero quoad omnes actiones suas relativas ad Ecclesiarum gubernationem.

5. Synodus Hyerosolomit. ab omnibus pro norma Conciliorum habetur. Quæ autem adversus necessitatem Conciliorum, & pro decisionum papalium sufficientia allegantur, huic Concilio non convenire, quia hoc opus non fuisset, si Apostolis cognitum erat, soli Petro omnem authoritatem & judicii certitudinem inhærere.

6. Alio suborto dubio, an ad Evangelii gratiam gentes vocandæ sint? Petrus cœlitus edoctus suam visionem hac in re coapostolis aperuit. Act. 11. v. 18. His auditis

tacuerunt, divina revelatione à Petro narrata edocti; quod si Petrus de proprio sententiam protulisset, non tam facile tacituri fuissent.

7. Ex modo, quo gubernata est Ecclesia per novem priora sæcula ab Apostolis, horum Discipulis & istorum Successoribus, cognosci potest forma regiminis Ecclesiæ: sed viventibus Apostolis Ecclesia universalis non fuit gubernata à Petro ut Monarhca, sed ab Apostolis conjunctim cum illo: Discipuli Apostolorum horum exemplum secuti sunt. Episcopi rexerunt particulares Ecclesias inconsulto Pontifice. Citantur in hanc rem Concilia Africana & quinque priora Orientalia. Item quod Canones Concilii Niconi IV. V. VI. Antiocheni XIII. & XIV. Sordicensis III. & VII. in Judiciis Episcoporum recursum ad Pontificem primum induxerint.

8. Etsi ante annum 325. nulla œcumenica Concilia celebrata sunt, non ignorabantur tamen Jura eorum in ordine ad regimen universale, nec deerant media, quibus Ecclesiæ

clefiæ particulares de communibus negotiis conferrent.

9. Cum Melchiades P. in Synodo romana Donatiftas damnarat, & hi non quiefcerent, Auguftinus non dixit, iftud judicium fuiffe peremtorium, fed Donatiftas potuiffe adhuc plenarium Concilium adire. Idem Epift. 162.

10. In Caufa Apiarii Epifcopi Africani nil detulerunt appellationi ad fedem Romanam, obtendentes decreta Nicœna unde patet, quomodo Patres ifti authoritatem Pontificis authoritati Conciliorum pofthabuerint.

11. A Cœleftino P. in Synodo Romana in Neftorium fententia Excommunicationis & Depofitionis lata eft; attamen in Synodo Ephefina Act. 1. citatus adhuc vocatur *Reverendiffimus & Religiofiffimus Epifcopus Neftorius;* cum vero fententia à Synodo in ipfum lata fuit, apellatur fimpliciter Neftorius, unde patet, caufas in Conciliis eo modo tractari & examinari perinde, ac fi prius à Rom. Pontifice iudicatæ non fuiffent.

12. Eutyches à Flaviano Patriarcha Conſtant. & Leone P. damnatus fuit. Provocavit hic ad Concilium: conſenſit Leo, paſſi ſunt Legati Pontificis Epiſtolam Leonis in Concilio Chalcedon. rurſus examinari, audebant hoc Patres congregati: ſed hæc omnia facta non fuiſſent, niſi eorum omnium ſententia fuiſſet, ſupremum & ultimum Eccleſiæ tribunal reſidere penes Concilia, & ibi Rom. Pontificis judicium retractari poſſe.

13. Vigilius P. tria Capitula probavit prohibens, nihil huic ſuo conſtituto contrarium ſcribere, proferre, aut ullam deinceps movere quæſtionem. Nihilominus Synodus Conſtanſtin. damnavit tria Capitula, cui poſtea ſubſcripſit ipſe Vigilius, igitur Vigilius, & qui eius ſententiam ſequebantur, Occidentales Epiſcopi, non ſenſerunt, Pontificem eſſe ſupra Concilium generale, ſecus omni Jure reclamâſſent. At hoc nemini in mentem venit.

Nota.

Totum hunc §. omittere potuiſſet, imo contra ſeipſum conſcripſit Febronius: quippe priori

priori §. totus in id incubuit, ut ostendat, Claves universitati Ecclesiæ, & quatenus omnes fideles comprehendit, datas esse: Papam & Episcopos Potestatem, seu potius Potestatis usum habere tantum ab Ecclesia, unde sequitur, regimen Ecclesiæ esse mere democraticum. Nunc autem iterum probat, Jurisdictionem & Potestatem supremam esse penes Concilia, omnes Apostolos æquales, sicque regimen facit aristocraticum. Taliter hic vir sibi ipsi nusquam constat, & perpetuo contradictionibus involvitur.

Interim neutiquam tacuit S. Scriptura in re tanti momenti, sed satis aperte loquitur in locis & textibus à me hactenus adductis, & Patres omnium sæculorum ex testimoniis allatis de hac re non obscure testantur. Neque obstat, quod aliqui contradicant, vel regimen monarchicum in Ecclesia se in scripturis non invenire dicant. Quot enim sunt S. Scripturæ effata, dogmata & mysteria, quibus contradixere hæretici, & quæ textus aliter interpretantes recognoscere noluêre? an vel ideo non sunt dogmata, mysteria? an nobis circa ea tacuit scriptura? Dubium vero de

Jurisdictione summi Pontificis utique *serius motum est*, quippe editor Epistolarum Launoii testatur ætate Launoii has quæstiones, quas nempe ipse Febronius etiam propugnat, timide adhuc tractandas fuisse ob proscriptamRicherii doctrinam; imo claves immediate Ecclesiæ corpori datas esse, vocat *Novitiam & Politicam* opinionem, ecce! quam Senectutem præferat sententia Febronii? Dein Author in eodem labyrintho semper circumerrat, si inter omnes Apostolos in Ecclesiastica Potestate perfecta datur æqualitas, quomodo salvabitur Primatus Petri? repugnat enim vera inter omnes æqualitas Potestatis, & maior ac specialis in Petro; vel solum admittes Primatum puri ordinis, numeri & nudi nominis absque omni Potestate, & tunc omnes quoque hæretici tecum consentiunt?

Ad 1mum. Si ad verba Lucæ 22. totam Febronii interpretationem admittimus, an ideo status monarchicus excluditur? nequaquam: nisi Febronius velit, ipsum Christum sua suprema in Ecclesiam Jurisdictione exuere. Legat Febronius ulterius textum integrum;

grum; an non Chriſtus mox proponit ſuum exemplum? *quis maior eſt, qui recumbit, an qui miniſtrat? ego autem in medio veſtro ſum, ſicut qui miniſtrat.* Non negat igitur Chriſtus, unum cum poteſtate præeſſe cæteris, ſed ſupponit, & affirmat, *qui major eſt, qui præceſſor eſt.* Neque de ſimplici præcedentia *honoris*, *ſed veræ Poteſtatis & Jurisdictionis* ibi agitur. Ad quid enim adduxiſſet exemplum Regum gentilium, & ſuum proprium, ſi non de poteſtate & regimine ageretur? igitur ſolum de modo regiminis ſermo eſt: primus ad modum regum gentium excluditur, *vos autem non ſic*: ſecundus ad exemplum Chriſti præſcribitur, *qui Præceſſor eſt, fiat ſicut miniſtrator, ſicut ego, qui miniſtravi vobis.* At Chriſtus utique, qui ſe in modo regiminis Eccleſiæ Præceſſori exemplum propoſuit, qui eſt Rex Regum, & Dominus Dominantium, etſi miniſtravit Diſcipulis, ſupremam & monarchicam in Eccleſia habet Poteſtatem; non igitur excluditur, ſed potius inde probatur ſtatus monarchicus in Eccleſia, neque corruit, ſed firmatur, quod in hunc locum ſcripſit Cardin. Orſi. Imo huic

argumento ex Lucæ 22. Deprompto jam olim respondit Origines.

Principes gentium dominantur eorum, at Principes Ecclesiæ serviant subditis — — — Non ista dicimus, ut inclinemus ecclesiasticum Principatum. Est enim interdum, quando secundum Apostolum peccantes coram omnibus, arguant. — — — Est interdum, ut utens potestate sua tradat peccantem sathanæ. Febronius fors magis, gaudet testimonio acatholicorum: habeat tale ex Saravia Calvinista in Hollandia L. 2. de Minist. Eccles. *Dominus dixit Apostolis: vos autem non sic. Quis sanæ mentis interpretabitur, idem esse, ac si dixisset, non vocabimini Domini? sensus verborum Domini nunquam fuit ab usitatis honorum vocabulis — — — interdicere Discipulos. Docere tantum voluit, evangelicum ministerium, civile Imperium, addo ego, gentilem tantum, & despoticum Dominatum à suis Discipulis abesse voluit, non qui evangelica modestia temperatus est.*

Cæterum si in hoc textu Lucæ 22. non solus abusus Potestatis reproboretur, tunc inter-

interpretatio Febronii nimium probaret, nempe excluderet omnem Poteſtatem & Dominatum ab Apoſtolis & Eccleſia, ſic neque Concilium generale authoritatem in fideles haberet; ſinguli enim Eccleſiæ diſperſæ vel congregatæ poſſent objicere: *Reges gentium dominantur eorum, vos autem non ſic.* Denique Febronius vocem *major* interpretatur *Senior*, & vocem minor *Junior.* Ad quid iſta? fors verba *major* & *Præceſſor* pro Pontifice ipſi jam nimium dicunt? nos inſiſtimus verbis vulgatæ noſtræ; ſciat tamen Febronius, quod vox *ſenior* in Scriptura ſit nomen non ſolum ætatis & reverentiæ, ſed & dignitatis authoritatisque. Ad 2. Epiſt. ad Gal. 2, v. 7. tantum ſermo eſt de officio apoſtolatus & prædicandi Evangelium, nempe Paulo creditum eſſe Evangelium præputii, ſicut Petro circumciſionis, & in ratione apoſtolatus omnes æquales fuiſſe, nemo negat, quia omnibus æqualiter dictum eſt: *ite, prædicate Evangelium* &c. at hic de forma regiminis quæritur. Male igitur in hunc locum textum Pauli allegatur Febronius.

Ad Hyeronimum jam ſupra, quod ſatis eſt, dixi ad §. 2. num. 3. ſcilicet primitus ſupra Petrum fundatur Eccleſia, dein alio in loco ſuper omnes Apoſtolos, & ſuper hos omnes ex æquo Eccleſiæ fortitudo ſolidatur; attamen hic non eodem modo, ſicut ibi ſuper ſolum Petrum. Nam ubi ex æquo ſuper omnes fundatur Eccleſia, etiam Petrus præſens erat, & hoc ad prærogativas omnibus Apoſtolis communes pertinet; ubi autem ſuper ſolum Petrum fundatur, prærogativa ſpecialis eſt, conſtituitur Petrus fundamentum ſpeciale & primarium, eique dantur Claves Eccleſiæ, & hoc modo non fundatur ſuper alios. Ad Cyprianum dico, Febronius truncavit textum; addat, quæ præcedunt, & ſequuntur, & patebit, Cyprianum, totus quantus eſt, contra Febronium pugnare. Loco cit. Sic habet S. Pater: *loquitur Dominus ad Petrum, ego tibi dico, quia tu es Petrus, & ſuper hanc Petram* &c. hic integrum textum Mathæi 16. affert: dein proſequitur: *& iterum eidem poſt reſurrectionem ſuam dicit, paſce oves meas; ſuper ILLUM UNUM ædificat Eccleſiam ſuam, & illi paſcen-*

ſcendas mandat oves ſuas. Habes igitur hic primo, quod Cyprianus textum Math. 16. & Joan. 21. de ſolo Petro litteraliter intelligat; pergit dein: *quamvis Apoſtolis omnibus poſt reſurrectionem ſuam parem poteſtatem tribuat, & dicat, ſicut me miſit Pater, & ego mitto vos, accipite Spiritum S., ſi cui remiſeritis* &c., *tamen ut unitatem manifeſtaret, unam Cathedram conſtituit, & unitatis ejusdem originem ab uno incipientem ſua authoritate diſpoſuit.* En! in quibus parem dicat poteſtatem Apoſtolorum, atque hanc ipſam, licet parem poteſtatem ab UNO incipere originem, tanquam uni ſubordinatam. Denique infert Cyprianus: *hoc utique erant & cæteri Apoſtoli, quod fuit Petrus, pari conſortio prœditi, & honoris, & Poteſtatis, ſed exordium ab unitate proficiſcitur: Primatus Petro datur, ut una Chriſti Eccleſia, & Cathedra una monſtretur.* Cyprianus igitur Primatum Petri in illis verbis Chriſti Mathæi 16. & Joan. 21. conſtituit: dein eam poteſtatem, quam Chriſtus omnibus æqualem tribuit, uni tamen, nempe Petro ſubſtituit, denique hanc parem poteſtatem, quaſi repetendo, ideo ab unitate

& Petro proficiſci dicit, ut una Eccleſia monſtretur. In ſenſu Febronii Cyprianus debuiſſet dicere, exordium à pluralitate & æqualitate, non ab unitate proficiſci. Sane quam plurima alia Cyprianus pro Primatu Petri aſſeruit, quæ cum Febronii ſententia reconciliari non poſſunt.

Ad 3. Febronius in Concilio Hyeroſolomitano mirum ſibi complacet. Verum an non eadem adhuc forma habetur in Concilio œcumenico? In quo ſi Pontifex præſens eſt, ubinam ſolus decidit? ubinam decreta concilii ſuo ſolum nomine promulgat? quin hoc præiudicet ſtatui monarchico Eccleſiæ, quem ſupra deſcripſi. At quæris: quare Petrus non ſola ſua authoritate controverſiam diremit, ſi potuit? quæro ego: quare Paulus & Barnabas Apoſtoli eam non diremerunt? erant utique ambo Spiritu S. inſpirati, & iuxta Febronium in Poteſtate pares Petro & cœteris Apoſtolis? omnes Epiſcopi utique, ait Febronius ſunt Judices fidei, hos duos Apoſtolos non faciet Epiſcopis inferiores: at re vera ignominiam facit duobus hiſce Apoſtolis, dum eos in hac controverſia *in qualitate con-*

diſpu-

disputantium collocat. Quis Episcopus feret, si in Ecclesia sua particulari lis oriatur, se tantum in *qualitatem condisputantis* reponi? cum ipse Ecclesiæ suæ judex sit. Quæro igitur ulterius: Paulus & Barnabas Apostoli vel non potuerunt soli decidere controversiam, vel potuêre? si primum: ergo non erant æquales in Potestate Petro & cæteris Apostolis: si secundum, quare non diremerunt? De Petro respondeo: potuisset utique, ut ait Bellarminus, solus, sicut cæteri Apostoli Spiritu S. inspirati controversiam dirimere, sed expediebat, ut res tanti momenti, qualis erat vocatio gentilium ad Ecclesiam, à quibus tanquam immundis & reprobis omnes Judæi horrescebant, publicæ & coram tota multitudine tractaretur, atque de voluntate Dei edocerentur Judæi. Hinc Petrus, postquam sententiam dixisset, illos increpavit: *nunc ergo quid tentatis Deum?* hæc verba satis inuunt, quod Petrus post dictam suam sententiam loquatur tanquam de re jam definita, etiam antequam aliorum suffragia audivisset; non enim increpare poterat, nisi jam damnatos, vel de errore convictos.

Cæte-

Cæterum Petri ſententiæ, tanquam regulæ fidei ſtatim omnes adhæſerunt, *tacuit omnis multitudo*, nec alii Apoſtoli leguntur, ſuffragium dediſſe, excepto ſolo Jacobo; hic vero non quaſi propriam ſententiam dixit, ſed illam Petri repetiit, magis adhuc explanans per verba Prophetarum, & poſtea monens, adhuc ulteriora ſcribenda gentilibus. Ex his patet, totam controverſiam in Concilio reſpective ſolo Petri judicio finitam fuiſſe, non quaſi cæteri Apoſtoli non habuerint jus ſuffragium ferendi & judicandi, ſed quod ſententiæ Petri ſi non unice, ſaltem plurimum detulerint. Hæc rite expenſa noſtræ ſententiæ quam maxime patrocinantur. Hic tria adhuc notari merentur, quæ calliditatem, & minus ſinceram Febronii mentem mire produnt. 1. Dicit, Petrus peroravit, non quaſi *definiturus*, ſed *perſuaſurus* cætum, nempe ut Pontifici in Concilio omnem definitionis authoritatem detrahat. At Legat Febronius citatum Locum Act. 15. & videbit, Petrum vere definiiſſe, & ſuam ſententiam pronuntiaſſe. Si enim hic non definiens locutus eſt, certe nullibi in hoc Concilio.

cilio. Imo mox ipſe ſibi contradicit Febronius, dum ait, inde morem invaluiſſe; ut ſacri cætus Principes primi ſententiam dicerent. Quî autem hic mos inde deduci poterit, ſi Petrus non definiturus, ſed perſuaſurus peroravit, ſi Conſiliarium, non judicem egit? 2. ait, gradationem fieri à majori ad minores, quia Paulus & Barnabas ſuſcepti ſunt ab Eccleſia, ab Apoſtolis, à Senioribus. Quare hoc? nempe ut inde confirmet ſuam opinionem, poteſtatem ſupremam eſſe penes multitudinem ſeu Eccleſiam, & Epiſcopos eſſe tantum hujus Miniſtros, & Executores; hinc non veretur, ipſos Apoſtolos multitudini ſubordinare, quos toties tamen ab ipſo Chriſto ſuam poteſtatem accepiſſe affirmat. Verum tunc Eccleſia nondum erat congregata in Concilio, nam primum poſtea convenerunt, ut habet ſacer textus: igitur illa ſuſceptio fuit tantum politica & civilis, adeoque pro Febronio nihil probat. 3. Ait, quia Decretum accurate juxta votum Apoſtoli Jacobi expediebatur, nonnullos dubitaſſe, an non plus hic fecerit authoritas Jacobi, quam Petri? quinam au-

tem

tem ſunt hi dubitantes ? fors S. S. Patres ſunt ? nam ad Patres & Traditionem provocat ubique Febronius. Quare non nominat ? Sciat tamen Lector, quinam ſint ? eſt Calvinus, eſt Abulenſis ille, qui plura ſcripſit haud facile excuſanda. En Authores Febronii ad deprimendam Petri & Pontificis authoritatem !

Ad 4. Licet Petrus & Apoſtoli non fuiſſent inſpirati quoad omnia Eccleſiæ gubernationem concernentia, certi tamen erant quivis de Poteſtate ſua à Chriſto accepta, quam præcipue in rebus majoris momenti illis deeſſe non voluit Salvator. Non ergo defectus inſpirationis cauſa fuit Concilii congregandi.

Ad 5. Reſpondebimus, ubi de Conciliis quæſtio erit. Interim licet Apoſtolis cognitum fuerit, ſolam Petri authoritatem ad dirimendam quæſtionem ſufficere, non tamen id aliis & præcipue partibus litigantibus, & in Religione adhuc Novitiis cognitum fuit, qui neque duobus Apoſtolis Paulo & Barnabæ ceſſêre; conſultius igitur erat, ad indul-

gen-

gendum infirmitati eorum rem in communi definire. Quæro ex Febronio : Paulus utique par erat authoritate & poteſtate cætcris Apoſtolis ; cur ergo eidem non adquievêre litigantes ? nunquid deerat , adhuc Caput Apoſtolorum , nempe Petrus ? vel aliam rationem ſufficientem afferat, ſi poſſit.

Ad 6. Quid facturi fuiſſent Apoſtoli, ſi Petrus ſuam viſionem divinam non narrâſſet, ſed ſententiam de proprio dixiſſet, non ſatis eſt tantum divinare. Argumenta proferat Febronius, non vanas conjecturas.

Ad 7. Quæ fecerit Petrus pro authoritate Primatus & ſuprema ſibi collata Poteſtate in Eccleſia , jam ſupra enumeravi §. 4. ad num. 2. Quæ alii deinceps fecêre Pontifices Succeſſores per ſingula ſæcula, in decurſu patebit. Nolo enim toties repetere ſingula, ubi etiam de citatis Canonibus ſuo loco ſermo redibit. Hic ſolum noto, hos omnes ad finem Febronii nihil probare.

Ad 8. Reſpondebo, ubi illa media in medium producet Febronius. Quippe ut Le-

ctores in partes trahat, multa prævie supponit, vel probare spondet, quæ tamen nunquam probabit.

Ad 9. Extra rhombum vagatur, & nos non tangit hæc objectio. Nam. 1. de quæstione meri facti agebatur, utrum crimina Cœciliano objecta fuerint vera? utrum fuerit *traditor*? & à traditore ordinatus? in quæstione autem meri facti, quis dicit, judicium summi Pontificis, imo & Concilii œcumenici esse infallibile? *2do.* Concilium Arelatense ad summum fuit nationale, unde si objectio quid probaret, sequeretur, Pontificem non solum Concilio generali, sed etiam nationali subjectum esse, quod hactenus neque ipsi adversarii postulare ausi sunt. 3. In eodem Concilio Arelatensi, de quo loquitur S. Augustinus, sederunt Judices & Legati Pontificis Claudius & Vitus Presbyteri, Eugenius & Ciriacus Diaconi, & tres Episcopi Galli Maternus, Rogaticius & Marinus, qui prius cum Pontifice in Concilio Romano judicarunt, quod fieri non potuisset, si vera & legitima fuisset appellatio à Papa ad Conci-

cili-

cilium; unde potius in re facti ad eosdem Judices melius informandos, quam ad novum tribunal causa delata est. At Augustinus dicit, donatistis post judicium Pontificis adhuc reliquum fuisse plenarium Concilium? audio: sed quid si Augustinus nostram hic omnino confirmaret sententiam? ita revera est: Augustinus non dicit, Donatistis in via Juris adhuc reliquum fuisse Concilium, imo aperte ait, post judicium Rom. Pontificis Concilium non fuisse necessarium, ideoque causam pro finita habuit, sed tantum eorum *perversitati & ad impudentiam* cohibendam, non juri datum fuisse. Verba Augustini L. C. sunt: *dedit aliud Arelatense Judicinm, aliorum scilicet Episcoporum, NB. non quia jam necesse erat, sed eorum perversitatibus cedens, & omni modo cupiens tantam impudentiam cohibere.* En! perversitatem & impudentiam S. Doctor vocat, quod romanae sententiae Donatistae non adquieverint, neque fuisse necessarium Concilium. Quod si habuissent jus appellandi, utique necesse fuisset, eis aliud judicium concedere, propter quod nec perversitatis nec impudentiae insimulari pos-

ſent. Dum vero Auguſtinus prius dixerat, ipſis plenarium Concilium reliquum fuiſſe, non in proprio, ſed in ſenſu Donatiſtarum, & ſibi obiiciendo loquitur, quod clare patet ex verbis: *Ecce putemus, illos Epiſcopos, qui Romæ judicarunt, non bonos judices fuiſſe.*

Ad 10. 11. 12. & 13. Singulariter reſpondebo, ubi de Legibus, Appellationibus &c. quæſtio erit, ne cogar continuo eadem repetere. Hic tantum in genere noto, ex his objectis noſtram ſententiam neutiquam infirmari, ſed potius probari: quod ſuo loco patebit. Oſtendat Febronius Concilium legitimum, ad quod à Rom. Pontifice itidem legitimo appellatum fuit, & in quo neque Pontifex, neque ejus Legati præſederunt, nec partem habuêre, neque à Pontifice confirmationem accepit: oſtendat dein jus, non mera facta afferat. Vera appellatio proprie fit ab inferiori ad ſuperius tribunal, ubi judex inferior, à quo adpellatur, non amplius poteſt ſuſtinere perſonam judicis. Ubique autem in allegatis Conciliis Papa per Legatos adhuc Perſonam Judicis

egit,

egit, in iis præcipuam partem habuit, aut saltem judicium cum authoritate confirmavit. Ipse Febronius Cap. 4. §. 2. Num. 16. de causis majoribus sustinet, esse summi Pontificis, curare, ne quid definiatur in Conciliis, quod in communem Ecclesiæ statum impingat, & ideo Cyrillum Alexand. comperta Nestorii hæresi duxisse, Officii sui esse, rem tanti momenti cum Papa communicare. Et Cap. §. 2. Num. 8. dicit, controversias, causas & lites hæresum terminari non potuisse, quamdiu non fuit concentratio inter Pontifices & Concilia : in exemplum affert causas Rebaptizantium, quartodecimanorum atque trium Capitulorum, hancque ultimam causam finem obtinere non potuisse, donec Vigilius P. cum Patribus Concilii Constantin. II. & hi cum Vigilio in unum conspiraverint : ergo per sententiam dictæ Synodi causa nondum finita fuit, vel sibi ipsi contradicit Febronius.

Est igitur supremum & ultimatum Ecclesiæ judicium penes summum Pontificem, & penes Concilia, sed in his non sine Ponti-

tifice tanquam Capite. Quod autem aliqui Judicio Rom. Sedis non adquieverint, haud ſequitur, hujus judicium non eſſe ſupremum & infallibile, vel ultimatum judicium ſolummodo penes Concilia eſſe. Quot enim Epiſcopi olim Conciliis generalibus Nicæno, Epheſino, Chalcedonenſi &c. reſtiterunt? quis inde concludit, Concilia generalia non habita fuiſſe infallibilia in Eccleſia? talis igitur reſiſtentia, & nuda facta non probant defectum Poteſtatis in ſummo Pontifice. At tum quidem ad reprimendam tumultantium audaciam, vel frangendam Hæreticorum pertinaciam, & ut Auguſtinus ait, eorum impudentiam cohibendam Concilia quandoque vel utilia, vel neceſſaria ſunt. Si vero Febronius ad ſuam ſententiam conſequenter loqui velit, neque penes Concilia, ſeu Corpus Paſtorum, ultimatum & infallibile judicium foret, à quo amplius adpellari non poſſet, ſed penes communitatem & univerſitatem Eccleſiæ, utpote quæ ſola claves immediate habet, & in qua principaliter ac proprie omnis Jurisdictio eccleſiaſtica reſidet; ad hanc igitur per gradationem adhuc

ad-

adpellari poſſet. Proteſtantes Germaniæ petierunt, ut in Concilio Tridentino Doctores & Theologi ſuæ Sectæ cum jure ſuffragii deciſivi admittantur. Febronius adhuc ulterius progreditur, ſi ſua ſententia ſtare velit. En! quam lata Porta omnibus erroribus aperta ſit, certe nunquam amplius claudenda. Hæc interim ſufficiant.

§. VIII.

Capitalis hæc quæſtio de forma Eccleſiæ monarchica in Concilio Tridentino agitata nec tamen favore Rom. Pontificis deciſa fuit.

Argumenta pro Pontifice in Synodo allegata referuntur, & confutantur.

Febronius ait, ante falſas Decretales nullum prudens dubium fuiſſe in favorem prætenſi ſtatus monarchici, ſed dum in illa verba ab omnibus juraretur, etiam in Tridentino agitatam fuiſſe quæſtionem, num Rom. Pontifex pro univerſalis Eccleſiæ Epiſcopo & Rectore haberi debeat? at ſingulari Dei Providentiæ adſcribendum eſſe, quod quæſtio iuxta Romanæ Curiæ placita & ultramontanorum deſideria deciſa non fuerit.

Tefert dein Canonem octavum iam præparatum, *anathema esse, qui dixerit, B. Petrum per institutionem Christi non fuisse primum inter Apostolos, & eius Vicarium in terra, vel non necesse esse, ut sit in Ecclesia unus Pontifex, Petri successor, eique æqualis in authoritate Regiminis, atque in summa sede legitimos eius successores ad hoc usque tempus non habuisse Jus Principatus in Ecclesia, nec fuisse Patres, Pastores & Doctores omnium Christianorum, nec fuisse ipsis traditam à Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem pascendi, regendi & gubernandi Ecclesiam universalem.* Gallos admittere noluisse postremas voces, *pascendi, regendi, & gubernandi Ecclesiam universalem*, & Cardinalem lotharingum schisma minitatum fuisse, quia authoritatem Concilii supra Rom. Pontificem propugnant: Pontificem de hoc edoctum adquivisse sic, ut nec de sua nec de Episcoporum Potestate, nempe eorum Institutione, jure & authoritate, utrum immediate à Deo sit, quidquam exprimeretur, exceptis iis definitionibus, in quas Patres unanimi voce conspirarent.

1. Ait

1. Ait Febronius, adminiculum pro ſententia Italorum quæſitum eſſe à rationibus Politicis, Cardinalem Simmonetham ſparſiſſe, diminutionem Pontificiæ Poteſtatis toti Italiæ probroſam fore, quæ vix ullam, quam à ſummo Pontifice haberet exiſtimationem; Ipſum Didacum Lainez Jeſuitarum Generalem in ingreſſu orationis pro jure Pontificio publice profeſſum eſſe, complures eum ab eo opere dehortatos, ne in vituperationem Aſſentatoris Pontificii caderet. Gentianum hervetum anno ſequenti Salmeroni Lainii ſocio exproprâſſe, Jeſuitas ſub ipſa Societatis initia vitiis Pontificum & Curiæ Romanæ adulatos fuiſſe &c.

2. Paulus Sarpi refert, Præſides initio exiſtimâſſe, ab Epiſcopis aliud non intendi, quam ut eorum authoritati aliquod decus & incrementum accedere; at ſerius ex Patrum ſuffragiis & rationibus obſervatum fuiſſe, cujus ſequelæ ſint hæ quæſtiones, nempe claves non ſoli Petro datas eſſe, Concilium eſſe ſupra Pontificem, Epiſcopos excepto Primatu ei eſſe æquales, præeminen-

 tiam

tiam Cardinalium præ Epiſcopis vix ſubſtituram &c. Ideo Legatos omni opera impediiſſe, ne plura Italorum ſuffragia Hiſpanis accederent.

3. Cum Cardinalis Lotharingus hanc rem in medio relinqui vellet, repoſuit Granatenſis Archiepiſcopus, & Hiſpani Præſules, indignum & Patribus probroſum eſſe, nolle poſt tam accuratas diſcuſſiones definire rem æque certam, ac ſint ipſa decalogi præcepta, tandem ægre ſatis quieviſſe.

4. Præter textus S. Scripturæ pro monarchico ſtatu adductos, quos Febronius ſyſtemati huic parum favore, ſupra ſatis probatum eſſe ait, Simon Florentinus adhuc propoſuit, Imperium monarchicum eſſe perfectiſſimum, & Lainez Jeſuitarum Generalis, Chriſtum in terris verſantem Eccleſiam ſuam rexiſſe abſolute & monarchicè, proinde cum eadem Poteſtate & Regiminis forma Vicarios ſibi conſtituiſſe S. Petrum, & ejus Succeſſores; hoc patere etiam ex eo, quod Chriſtus moriturus ei adjecerit privilegium infallibilitatis

Lucæ

Lucæ 22. *& tu aliquando converſus confirma fratres tuos.* Verum reſpondet Febronius.

5. *Ad 1mum.* Theologum non debere regimen Eccleſiæ ad regulas humanæ Politices, ſed quas præſcripſit Jeſus Chriſtus, reducere: non eſſe certum, quod ſtatus monarchicus ſit perfectiſſimus, quia omnes Republicani hoc negant: neque hunc congruere Eccleſiæ, in qua per totum orbem diffuſa non poſſit unus omnibus intendere, eundem facile in deſpotiſmum degenerare, non ſic cogitaſſe antiquos Pontifices &c. nec expedire mere Ariſtocraticum, cum ſit ſemen Diſcordiarum, ideo inſtitutum eſſe Primatum ad ſervandam unionem.

6. *Ad 2dum.* verum eſſe, quod Chriſtus in terris Eccleſiam ſuam indefinita authoritate rexerit; at ſupoſititium eſſe, quod parem Poteſtatem primo ex ſuis Vicariis reliquerit, Chriſtum in cœlis exercere eandem Poteſtatem in ſponſam ſuam non ſolum interiori gratiarum influxu, ſed etiam exteriori aſſiſtentia. Similia ex Petavio & Baſileenſibus exſcribit.

7. *Ad*

7. *Ad* 3*tium.* Siniſtram eſſe interpretationem textus Lucæ 22. eo loco Petro mandatum eſſe, ut à ſuo gravi lapſu erectus fratres ſuos impediat, ne probroſa morte ſui Magiſtri ſcandalizati in fide infirmentur, ſed maneant conſtantes. *Hæc ad judicia Doctrinæ Petri* & Succeſſorum ejus applicari non poſſe.

8. Ex dictis longe aliam fuiſſe mentem Tridentini, quàm agnoſcere aut declarare monarchicum Eccleſiæ ſtatum, & ideo in hunc ſenſum minime accipiendum eſſe illud Seſſ. 14. Cap. 7. *Pontifices maximos pro ſuprema Poteſtate ſibi in univerſa Eccleſia tradita cauſas aliquas criminum graviores ſuo peculiari judicio reſervare potuiſſe.* Et Seſſ. 24. C. 1. de Reform. *Romanum Pontificem ſollicitudinem univerſæ Eccleſiæ ex muneris ſui officio debere.* Paulum Sarpi narrare, Cardinalem Lotharingum in Galliam reducem, etiam hanc exprobrationem ſuſtinuiſſe, quod poſtquam per decem menſes adverſus prætenſam Pontificis Poteſtatem & ſollicitudinem *univerſis Eccleſiæ* legitime decertaſſet, hic eandem

mi-

minus cauta expreſſione quaſi ſignificari paſſus ſit. Accuratius cum Paulo ad Corinth. 2. Cap. 11. ponendum fuiſſet, *ſollicitudinem omnium Eccleſiarum.*

9. Trident. Seſſ. 25. Cap. 21. declaravit, ut in Decretis de Reformatione ſub quibuscunque Clauſulis, *ſalva ſemper Authoritas apoſtolicæ Sedis & ſit, &, eſſe intelligatur*, Romanos hinc velle, ſalvum eſſe arbitrium & voluntatem Pontificis. Barthelium dicere, hoc propter Proteſtantes additum eſſe, qui authoritatem Pontificis oppugnant, & Gibert ſub hac Clauſula intelligere, ſi Pontifex ex validis rationibus cenſeat expedire, ut in certis circumſtantiis ab obſervatione Decretorum Concilii ceſſet, Concilium tunc conſentire.

10. Quia falſitas Decretalium Iſidori tempore Concilii Trident. necdum aperta erat, hinc mirum non eſt, ex his principiis nonnulla in acta publica Conciliorum generalium irrepſiſſe, quæ nullum veritati poſtea detectæ præjudicium generant.

11. In-

11. In Trident. Synodo Legatos Pontificios suas prætensiones, cum *directe* non possent, saltem *oblique* insinuasse, Cisalpinos Episcopos illegale jugum & Catenas immerite servitutis propter minorem numerum rumpere non potuisse, cui objiciebatur numerus multo amplior Italorum huic servituti adsuetorum. Quod si nonnullorum Jurium Possessio Episcopis restituta sit, nunquam tamen concessum esse, suam illos Jurisdictionem Jure Divino & virtute Characteris temere, & quod recuperaverunt, ipsis solum tanquam summi Pontificis delegatis concessum est, non tanquam jus eorum dignitati inhærens. Hinc Thuanus Histor. lib. 6. scribit, Episcoporum Potestatem in Concilio Tridentino non solum non auctam, sed ex ea multum delibatum esse. Et Philippus II. Hispaniæ Rex dixisse fertur, *Prælatos, qui Tridentum ivêre, ut Episcopi, inde rediisse ut Parochos.* Etsi autem excessu Politici zeli pro commodis suæ Curiæ forte peccaverint Legati Romanæ Sedis, ex altera tamen parte, etiam teste Paulo Sarpio, hanc justitiam eis deberi, quod in materiis Doctri-

næ

næ sese satis continuerint, & impartiales gesserint.

12. Sequitur testimonium Petri Gibert Corp. Jur. Can. Tom. 1. fol. 158. Hæreticos à reditu ad Ecclesiam absterritos fuisse, quod Pontifices Ecclesiam regerent despotice, & declaraverant, hanc unam esse ex separationis suæ causis; proin Concilium, dum multoties Hæreticos invitavit, & omnem securitatem promisit, attribuendo Pontifici Imperium absolutum, vel non egit consequenter, vel nulla est probabilitas, quod mero Pontificis arbitrio Decreta sua subjicere voluerit.

Nota.

Dum rursum Febronius statum monarchicum ad nauseam objectat, jam diximus, si intelligat Monarchiam absolutam, indefinitam & illimitatam, pessima fide procedit, cum nullus unquam eorum, qui etiam regimen perfecte monarchicum in Ecclesia admittunt, in sensu Febronii istud defenderit, quin certis legibus & regulis divinis circumscriptum sit. Si vero tale regimen monarchi-

chicum intelligat, quale nos ſupra deſcripſimus, temperatum, Vicarium & Miniſteriale, ſtamus nos verbis, & jure prætendimus, omnes textus Scripturæ, Patrum & Conciliorum, quos hactenus pro hac quæſtione attulimus, & quos ipſe Febronius ſubin de Primatu Papæ allegabit, nosque adhuc ulterius afferemus, tale regimen monarchicum in Eccleſia invicte demonſtrare. Quod ſi autem tantum de voce *Monarchia* ſcrupulus oriatur, non amplius cum eo litigabimus. Sicut autem nos non apocryphis decretalibus, ſed ſcriptura & veris antiquorum ſcriptorum teſtimoniis innitimur, ita ante omnes falſas decretales nullum unquam dubium fuit contra regimen monarchicum Eccleſiæ, & tridentini Patres non aliam niſi hanc ipſam in Eccleſia omnium ſæculorum doctrina, uſu & praxi firmatam, atque in Conciliis generalibus lateranenſi V. & florentino, aliisque iam definitam regiminis formam tenebant, gallis tantum nonnullis non circa idem regimen, ſed circa quædam verba tricas moventibus. Sed iuvat rem altius indagare.

Fal-

Falsum est, Potestatem & Jurisdictionem Pontificis in Concilio tridentino in dubium aut Controversiam vocatam fuisse, sed quaestio erat, si illa ipsa Jurisdictio, quam certam praesupponebant, iterum novo Canone definienda esset, quibus verbis is concipi deberet? imo ipsi Patres, qui pro Episcoporum divina institutione & authoritate tam fervide perorabant, idcirco authoritati & Jurisdictioni Rom. Pontificis nihil detractum esse volebant. Sic Delgado lugensis Episcopus dixit, se pro potestate Episcoporum ita ferre sententiam, *ut propterea non imminuatur authoritas sanctissimi Pontificis, qui in Ecclesia Primatum tenet, & est successor Petri & vicarius Christi, prout in Concilio florentino.* Ecce se refert ad Concilium florentinum! estne hoc potestatem in dubium vocare, vel potius probare? imo ulterius subiunxit: *neminem*, inter eos Patres, qui pro Episcopis perorabant, *negare authoritatem summi Pontificis, & eum omnia posse, quaecunque expediunt pro universali Ecclesia in aedificationem & non in destructionem.* Gibertus de Nogueras Aliphanus Episcopus in verba: *pasce oves meas, dixit Christum locu-*

tum fuiſſe cum Petro una cum reliquis, ut oſtenderet, eam authoritatem in reliquis etiam perſtituram, poſtea cum eo ſolo locutum fuiſſe, ut ſignificaret, licere ipſi eam ſine reliquis exercere. Guerrerus nomine omnium hiſpanorum edixit, ſe non obſtituros, imo ſibi probari, ut poneretur in Canone de Epiſcopis, eos Jure divino ſubiectos eſſe Rom. Pontifici, & ad ipſi parendum obſtrictos. Hæc hiſpani Epiſcopi, qui tam ferventer inſtabant pro definitione, quod Epiſcopi ſuam inſtitutionem & poteſtatem habeant ex Jure divino. Ipſe Cardinalis Lotharingus in ſua oratione, poſtquam Primatum Petri non decretalibus Iſidori, ſed indubitatis ſcripturæ teſtimoniis firmaſſet, voluit Canonem conſtitui, quo anathemate feriantur, qui dicunt, Petrum inter Apoſtolos non fuiſſe *primum*, *ſummum* Chriſti in terris *vicarium*, nec *unum* eſſe *ſupremum* Pontificem, Petri ſucceſſorem, eique *parem in authoritate regendi.* Idem dixit, *Eccleſiam non habere facultatem efficiendi, ut non regatur à Rom. Pontifice, & ab Epiſcopis, neque conſtituendi ſibi Ariſtocratiam aut Democratiam, ſed neceſſe eſſe, eam regi per Monarchiam à Pontifice*

uni-

universali, & ab Episcopis particularibus. Dicat Febronius, num hoc sit dubitare, utrum Papa sit universalis Ecclesiæ Pastor, quando dicitur vicarius Christi *unus, supremus, summus, par cum Petro in Authoritate regendi,* & necesse esse, ut *Ecclesia universalis regatur à* Rom. Pontifice? audiat dein Febronius, à Lotharingo invisam sibi *Monarchiam* in Ecclesia asseri in publico conventu Patrum, de quo tamen nullibi exprobrationem tulit. Pariter Psaumæus & ipse gallus, Doctor Sorbonæ & Episcopus verdunensis in orat. habita die 5. decemb. Canonem petiit constitui *de Primatu Petri & plenitudine Potestatis SS. Domini Papæ, quam habet in universas totius Ecclesiæ Catholicæ oves, ut universalis Ecclesiæ authoritate hæreticorum improbitatem retundamus, quorum conatus & vires omnes tendunt, — ut Monarchiam papalem, supremamque eius authoritatem funditus evertant.* Hæc ipse Psaumæus. Atque ex his patet, quæ fuerit mens Patrum, & præcipue Gallorum ac Hispanorum de regimine NB. monarchico & Jurisdictione Pontificis in Concilio tridentino. Imo Bellicarius Episcopus metensis à

 Lotha-

Lotharingo & duodecim Epiſcopis gallis reprehenſus eſt, quia paulo acerbius viſus eſt peroràſſe obſcurando pontificiam authoritatem. Ita Pſaumæ & Pallavic.

At Lotharingus admittere noluit eas voces, *Pontificem habere à Chriſto plenam poteſtatem paſcendi, regendi & gubernandi Eccleſiam univerſalem.* Ità eſt, tricas movit, verum non in ſenſu Febronii; hic Papam non ſolum Concilio ſubeſſe, ſed etiam omni Jurisdictione vult exuere. Lotharingus ei Jurisdictionem aſſerit, regimen monarchicum extrà Concilium generale agnoſcit, & ſolum ſe oppoſuit, ne offendat Sorbonam, & eos Gallos, qui Concilium ſuperius Pontifice eſſe volunt, quia ipſi videbatur per ea verba hanc ſententiam damnatam iri. Idem Lotharingus in fine Concilii inter acclamationes, quas ipſe compoſuit, & cui præcinenti reliquorum Patrum Chorus reſpondit, Pium IV. vocabat *Pontificem ſanctæ & univerſalis Eccleſiæ* teſte Pallavic. L. 24. Cap. 8. qui ait, ibi viſum eſſe, à Lotharingo Papæ tribui prærogativam *ſupra Eccleſiam univerſalem*,

quæ

quæ prius ab eodem & à Gallis fuerit impugnata.

Ex Concilio tridentino rectius ego sic concludo: ibi Canon de universali Potestate & Jurisdictione Pontificis, & quidem, ut ipse fatetur Febronius, pene ad verbum exscriptus ex Concilio florentino, iam paratus erat, nil restabat, nisi promulgatio eiusdem, fere soli resistebant galli; *cum pars maxima assentiretur, solum habita ratio est paucorum gallorum, qui ne decima quidem Concilii pars erant.* Pallavic apparat. ad histor. C. 10. n. 3. Hic Canon dein pacis causa fuit omissus, non retractatus, non damnatus; nihilominus Concilium ubique in decretis suis salvam voluit esse authoritatem sedis apostolicæ ita quidem, ut propterea etiam galli oscitantiæ accusarent Cardinalem Lotharingum. Igitur mens Concilii neutiquam fuit, Concilio subiicere Pontificem, illa exceptio ad normam Canonis suppressi intelligenda erit, & idea regiminis monarchici in dicto Concilio se satis ubique manifestat. Dein in Concilio utique mens potioris partis non paucorum resi-

ſtentium attenditur. Denique iam dixi, ipſos Gallos, quos iam ſupra nominavi, & præcipue Lotharingum in publico Concilio Monarchiam papalem ſaltem extra Concilium aſſeruiſſe, quod Febronio favere non poteſt.

Ne quis autem exiſtimet, magnam vim argumenti in illa Cardinalis Lotharingi ad Britonem ſecretarium ſuum Epiſtola latere, cuius fragmentum affert Febronius, Hyacinthus Serri ipſe Gallus & Doctor Pariſienſis tract. de Rom. Pontif. eam omnino fictitiam & ſuppoſititiam cenſet, vel ſi vera ſit, Cardinalem de nimio exceſſu in exaggeranda parſienſis academiæ ſententia accuſat, & falſum eſſe ait, Theologos pariſienſes ſententiam de ſuperioritate Concilii, ut fidei caput habuiſſe, ita ut contrarium aſſerentes tanquam hæretici notarentur, imo ridendam eſſe illam auxeſin, gallos de vita potius, quam de ſua ſententia diſceſſuros: hæc ultima verba, quæ in Epiſtola Lotharingi leguntur, Febronius tamen ſtudioſe omiſit. Cæterum quid de ſententia gallorum circa ſupe-

ſuperioritatem Concilii ſit tenendum dicam inferius.

Ad 1. Illa materia, de qua Tridenti tam frequenter & acriter diſputatum fuit, & circa quam ab una parte ſtabant NB. Hiſpani cum Gallis, non erat de forma monarchica, neque de ſuperioritate Pontificis ſupra Concilium, uti Febronius omnia miſcens ſubdole hic vult innuere, imo Lotharingus publice vocavit Monarchiam, atque hanc à Pontifice regi debere; Ferrerius quoque orator Galliæ, etſi de religione aliquantum ſuſpectus cum aliis quibusdam Gallis affirmabat, Pontificem Concilio præeminere; ſed quæſtio ſæpius & acriter mota ab Hiſpanis & Gallis fuit de titulo Concilii, atque de Jurisdictione & Inſtitutione Epiſcoporum, utrum hæc ſit immediate à Deo? hæc autem ſententia nedum cum monarchico regimine, ſed & cum ſuperioritate Pontificis ſupra Concilium ſtare poteſt, & multi eam defendunt, qui nihilominus priorem de præeminentia Pontificis ſupra Concilium firmiter propugnant. Neque opus eſt, pro iſta cum Cardinali Simmonetta (ſi tamen verum eſt)

adminicula ex rationibus Politicis quærere, dum fundamentum in Scripturis, traditione & Conciliis fatis firmum habeat.

Ad 2. Non ferius, fed jam ab initio fub Crefcentio Legato obfervatum fuit, cujus fequelæ effe poffint hæ quæftiones, non quidem apud Patres præfentes, uti ex mendaci fuo Paulo Sarpi refert Febronius, fed ut ait Pallavicinus L. 18. C. 15. n. 18., quæ ab aliquo turbulento ingenio poffent inferri, quale præ fe fert Febronius, fuique fimiles, qui optima quæque ex adverfa facie repræfentant. Quippe Patres, Hifpani præfertim, qui divinam inftitutionem & Jurisdictionem Epifcoporum maxime urgebant (de hac fola enim quæftione ibi fermo erat) proteftati funt, fe propterea authoritatem Pontificis nolle diminuere, imo eam aperte profeffi funt, & Lotharingus etiam ea de re fpecialem Canonem voluit conftitui? fi igitur ad mentem horum Patrum dicamus, Epifcopos immediate à Deo habere fuam Jurisdictionem, nondum fequitur, Claves non foli Petro datas effe Concilium effe fupra

Pon-

Pontificem, Episcopos Papæ æquales esse; quippe illud semper intelligendum erit cum subordinatione & dependentia ad Caput & vicarium Christi. Nam ut ait Thomassin. de vet. & nov. Discip. pag. 1. Lib. 1. Cap. 50. n. 2. *Longe aliud est, quempiam delegare, & ei præesse. Petrus à Christo super omnes Apostolos evectus est, & illi tamen à Petro nec missionem, seu delegationem, nec authoritatem obtinuerunt suam, sed ab uno immediate Christo.*

Ad 3. Granatensis & Hispani Præsules non agebant ibi de sententia, utrum Pontifex sit Pastor universalis Ecclesiæ, & supra Concilium; nam idipsum sentiebant, ac profitebantur Hispani, sed insistebant definitioni de Potestate & Jurisdictione Episcoporum, quam jam dixi, priori sententiæ & regimini monarchico in nostro sensu nullatenus præjudicare. Decipit ergo Lectorem Febronius, quasi illam priorem sententiam impugnantes, contrariam tam certam dixissent Hispani. Quantum inde, Authori decedat, necesse est!

Ad 4. Neutiquam adhuc probavit Febronius, textus S. Scripturæ nostro Syste-

mati parum favere, imo nos contrarium demonſtravimus. Jam videamus, utrum ad ea, quæ Seripandus & Jacobus Lainez in Concilio ulterius argumenta proponebant, apte reſpondeat Febronius.

Ad 5. Non ad humanæ Politices, ſed ad divinæ Sapientiæ regulas Theologi reducunt regimen eccleſiaſticum, dum monarchicum eſſe volunt. Certe Deus totum mundum monarchice gubernat, quin tamen ejus regimen ad humanæ Politiæ regulas conſtrictum ſit. Ita enim argumentantur Theologi: divinæ Sapientiæ congruit, ut in Eccleſia ſua inſtituat regimen perfectiſſimum in ordine ad finem ſuum conſequendum; ſed tale eſt regimen monarchicum, en! *ex divinæ*, non *humanæ ſapientiæ* regulis ita deducit Theologus, Dein tale regimen revera à Deo inſtitutum fuiſſe, ſatis probatum eſt ex ſcripturis. Republicani quidem negant, regimen monarchicum eſſe perfectiſſimum, ex eo potiſſimum, quia facile in deſpotiſmum degenerat, & hoc ex vitio hominum ac regentium, non ex natura & Conditione regiminis: huic

ſatis

ſatis à Chriſto præcautum eſt, tum quia omnem faſtum & dominatum arbitratrium proſcripſit, tum maxime, quia Pontifex non propria, ſed vicaria & quaſi delegata Poteſtate gubernat, quæ Poteſtas certis legibus circumſcripta eſt. Dum vero unus non poteſt omnibus in tota Eccleſia per totum mundum diffuſa intendere, ideo Epiſcopos cum ampla Poteſtate inſtituit, ut tanquam Paſtores certis gregibus invigilent, & regant. Ne autem hi à via ſua aberrent, in partes eant, & inde ſciſſuræ ac bella in Eccleſia oriantur, iis omnibus unum præfecit, qui eos in officio contineat, ipſis invigilet, atque diſcolos pro ſua poteſtate coerceat. Quid ſibi timet Febronius à tali regimine? ubi nec oves, nec Paſtores, nec ipſe ſummus Paſtor à conſtituta ſibi via aberrare audet, & cuivis pro ſuo officio Leges à Deo præſcriptæ ſunt.

Ad 6. Revera nihil reſpondet Febronius. Quod Chriſtus in terris indefinita authoritate rexerit, & in cœlis interiori influxu & exteriori aſſiſtentia adhuc regat Eccleſiam, nemo negat. At præter iſtum influxum & aſſiſten-

ſtentiam nullane Poteſtas & Jurisdictio in Ecclesia exiſtit? certe ſi pro regenda Eccleſia ſufficit ille interior gratiarum influxus & aſſiſtentia Chriſti, tunc neque Epiſcopi ullam habent Poteſtatem & Jurisdictionem, imo nulla omnino eſſet in Eccleſia, quod ſequeretur ex reſponſione Febronii. Nos itaque dicimus: Chriſtus monarchice rexit Eccleſiam: aſcendens in cœlum conſtituit pro regenda Eccleſia ſui vicarium Petrum cum Poteſtate & Jurisdictione: ergo regimen Eccleſiæ adhuc eſt monarchicum. Ad quid enim vicarius? & quomodo hic regat Eccleſiam absque Poteſtate & Jurisdictione anne ſufficit huic argumento reſpondere: Chriſtus per gratias adhuc influit, & aſſiſtit Eccleſiæ? nam ſtante hoc influxu & aſſiſtentia Epiſcopi habent veram Jurisdictionem & Poteſtatem in Eccleſias ſuas particulares, imo hæc Poteſtas & Jurisdictio ad eas regendas neceſſaria eſt: ergo multo magis ſummus Chriſti vicarius ampliſſimam pro tota Eccleſia Jurisdictionem & Poteſtatem habet, ideoque adhuc monarchice regitur Eccleſia. Neque

que Petavii & Basileensium testimonia ad rem sunt, aut aliter intelligi debent.

Ad 7. Quo sensu intelligendus sit textus Lucæ 22., dicemus suo loco, quia Febronius de eo alibi adhuc multum disputat: interim advertimus, interpretationem Febronii pro libitu confectam esse.

Ad 8. Ex Actis Tridentini & Dictis hucusque convincitur, Concilium non contrarium fuisse, imo agnovisse monarchicum Ecclesiæ statum, Canonem circa id præparatum infallibiliter fuisse enuntiandum, nisi pauci galli preces, minas & obstacula interposuissent, nihilominus Concilium Sess. 14. Cap. 7. rotunde affirmare & docere, Pontifici supremam in universa Ecclesia Potestatem traditam esse, ipsum Lotharingum, qui tam solerter suæ Sorbonæ cautum voluit, in hac fuisse sententia, & Ecclesiam publice Monarchiam appellâsse. Inde nulla omnino ratio est, ut illa verba Tridentini tam clara, *pro suprema Potestate sibi in universa Ecclesia tradita*, item *sollicitudinem universæ Ecclesiæ*, in alium sensum accipiamus; quin potius majo-

majori ego Jure verbis ipsius Febronii initio hujus §. hic utor: *pro singulari divinæ Providentiæ & Sapientiæ effectu, nec non Christi etiamnum Ecclesiam in- & exteriori sua assistentia regentis operatione habendum, ut vis veritatis in gratiam genuinæ & nativæ formæ regiminis ecclesiastici perrumperet, quamvis res ipsa verbis expressis in hoc Concilio definita non fuerit.* Et quare alius illis verbis apertis sensus substituendus est? an Patres non intellexerunt, quid dicatur? an non singula verba multoties examinata, & mature ponderata sunt, antequam in Canonem referrentur? an hæc Lotharingum & gallos in singula verba attentos fugere poterant? sed nunquid vis veritatis, ut iterum utor Febronii verbis, erat maior omni perspicacia hominum? at ille in Galliam reversus idcirco exprobrationem tulit? si verum est; ergo Galli per decem menses adversus prætensam Pontificis potestatem decertantes nihilominus tandem veritati victas dederunt manus. Dein à quibus exprobrationem tulit? ab Ecclesia gallicana? sed hæc erat repræsentata in ipso Concilio, atque cum Lotharingo & oratoribus regiis

ade-

aderant 26. Episcopi galli, à Parlamento? sed huius non est Doctrinam in Ecclesia statuere. à Sorbona? at una Schola non potest toti Ecclesiæ suam opinionem obtrudere. An à privatis doctoribus? verum quid hi contra tot Patres & Doctores omnium Nationum in Concilio. Apage cum nœniis: exprobratio ista nullum pondus vel auhoritatem habet.

Ad 9. quid hic Febronius cum Barthelio? quærit Clar. Barthel, an Pontifici vi illius Clausulæ *maior* Potestas competat circa abrogationem Decretorum Conc. trid. quam aliorum? Respondet, Romanos eam Clausulam ita explicare, ut salvum sit arbitrium & voluntas Pontificis, hoc esse contra mentem tridentini, illam Clausulam additam esse contra Protestantes, à quibus authoritas Pontificis oppugnata fuit, pariter alia Concilia, licet non expresserint, eam authoritatem salvam voluerunt. Quænam est igitur illa Potestas Pontificis, quam vi huius Clausulæ negat Barthelius, & quænam quam ipse affirmat? negat, quod per hanc clausulam Pontifici NB. *maior* potestas afferatur ad abroga-

roganda decreta huius Concilii, quam aliorum, & circa hæc eius arbitrium ita salvum sit, ut possit arbitrarie & pro mero Libitu ea abrogare, in iis dispensare &c. & hoc recte, quia Pontifex tenetur prudenter uti sua Potestate, & non tantum, ut ipse ait Barthelius, ex plenitudine potestatis, verum & ex plenitudine Justitiæ agere. Fallitur autem, si putat, omnes Romanos eam Clausulam sic explicare. Econtra Barthelius circa Concilii Decreta Pontifici eam Potestatem affirmat, quam negant Protestantes, & quam alia Concilia, licet non expresserint, semper salvam voluêre, nempe quod possit justa cum causa in iis dispensare, derogare, &c. uti seipsum magis explicat eod. Tit. ad Num. 85. removet ergo D. Barthel ex mente Tridentini, quod est nimium; econtra Gibert nimis parum dicit, nempe Concilium consentire, ut in quibusdam circumstantiis cesset observatio Decretorum, si Papa ex validis rationibus id expedire ducat, quod esset tantummodo interpretari legem per Epikeiam. Verba autem clausulæ quid amplius significant; siquidem authoritatem Sedis Apostolicæ, quam salvam esse

vult

vult Tridentinum circa Decreta, non primum dat, sed jam supponit Concilium. Sensus igitur est; quamvis Pontifici per istam clausulam à Concilio major potestas non sit attributa circa hæc Decreta, nolle tamen impedire vel restringere authoritatem Papæ, vi cuius pro rerum exigentia, & ex certis causis in istis decretis, sicut in aliis dispensare, vel mutare aliquid possit. Sed hæc nihil pro Febronio, ubi authoritas Papæ non negatur, sed asseritur, & roboratur contra Protestantes. Dein idem Barthel annot. ad L. 1. tit. 33. dicit, regimen Ecclesiæ esse monarchicum aristocratice temperatum: à Catholicis ut dogma fidei teneri; Pontificem ex Cathedra loquentem esse infallibilem, probabilius videri, Pontificem independenter à Consensu Episcoporum, & se solo esse infallibilem. Item ad tit. 2. Pontificem posse Leges ferre pro tota Ecclesia. An etiam Febronius ita loquitur de Potestate Pontificis?

Ad 10. Cum iam prævideret Febronius, multa ex tridentino Concilio sibi non favere, vel non in suam partem trahi posse, iterum

accusat falsitatem decretalium Isidori, hasque in causa esse ait. Hæc accusatio si quid valeret, multa nobis in illo Concilio suspecta esse deberent, & qualis tunc foret authoritas Concilii? quis valor decretorum? quæ certitudo Doctrinæ? an non eadem retorquere possemus, in Concilia Constantiense, Basileense, Pisanum? an non à Sæculo VIII. usque omnes hæretici regere possent, Patres nostros ignorantiæ tenebris obvolutos fuisse deceptos? an Spiritus S. & eius assistentia dependent à regulis critices, per quas nobis veritas innotescat? Certe non ista sunt argumenta hominis catholici. Nos credimus, Concilio adsuisse assistentiam Spiritus S., ut in Doctrina fidei & morum errare non potuerit.

Ad 11. multa in suo sensu, quo nimis abundat, hic congerit Febronius. Ego solum quæro! si prævaluit numerus Italorum, quem Aula Romana pro suis prætensionibus multo ampliorem semper obiecit, quare ille Canon de Potestate Rom. Pontificis non fuit editus? cur solum ratio habita fuit quorundam Gallorum? si Legati Pontificii

ipso

ipſo Sarpio teſte in materiis Doctrinæ ſe ſatis continuerunt, & circa vota Patrum & deciſiones impartiales ſe geſſerunt, cur ergo illos toties accuſat Febronius, quod non attenta reſiſtentia Patrum ſuam Doctrinam vel directe urgerent, vel oblique inſinuarent? aut cur Patres contrarium, non definiêre? fallitur Febronius, ſi putet, Synodi Patres circa formam regiminis Eccleſiæ in ſua opinione fuiſſe, uti iam ex dictis conſtat. Quam fidem ſibi merentur Thuanus & Sarpius, dum aiunt, Epiſcoporum Poteſtatem in hoc Concilio non parum imminutam fuiſſe? contrarium probat Pallavicinus in apparatu hiſtoriæ Concil. trid. & alibi, & præcipue Philippum II. Hiſpaniæ Regem, contra quam ſpargit Sarpius, dixiſſe, *hi homines Concilium tanquam Parochi adiêre, iidem tot ſummi Pontifices rediêre.*

Ad 12. Poſtulata Proteſtantium, præcipue Saxonum, qui auditi ſunt 24. Jan. 1552. hæc erant: ſtatim declaretur, num Pontifex ſit ſupra Concilium: hic non ut Judex, ſed ut pars & reus adſit Concilio, con-

tra quem graves habeant accusationes, Episcopi à Juramento Pontifici præstito absolvantur, Theologi Protestantium jure suffragii gaudeant, omnia hactenus in Concilio irritentur.

Jam si mens Concilii fuit contra monarchicum regimen Ecclesiæ, nempe Papam subesse Concilio, in eo ipsum non esse supremum judicem, in eo ut partem & reum posse accusari & iudicari, quare non detulit postulatis Protestantium, quare non audivit accusationes, quare non judicavit? gravissimas rationes habuisset id faciendi, Protestantes nempe reuniendi Ecclesiæ, tot milliones animarum ab æterno exitio liberandi, tot bellis & Cladibus finem ponendi: imo hic scopus & causa fuit Concilii congregandi. Certe aliam mentem insedisse Concilio censendum est, vel totum Concilium de vitio assentationis erga Rom. Pontificem accusare debemus. Male igitur & falso concludit Gibertus eximius ille, ut ait Febronius, Theologus & Canonista. Ego inverto argumentum: non ignorabat Concilium postulata hæreticorum, sciebat, depressione authori-

tatis pontificiæ faciliorem fore viam reuniendi Proteſtantes, non tamen hoc fecit; imo de hoc faciendo nequidem quæſtio fuit mota; ergo nulla eſt probabilitas, quod mens tridentini fuerit, regimen Eccleſiæ non eſſe monarchicum, & quod voluerit Pontificem ſuis decretis ſubiicere. Res magni momenti agebatur, nempe reditus hæreticorum ad Eccleſiam; controverſia erat de doctrina, à cuius deciſione ille reditus multum dependebat: Patres & Theologi in Concilio non ignorabant, quæ in hac materia in Conciliis conſtantienſi, baſileenſi, lateranenſi, florentino, & aliis retro Synodis acta fuerint, non tamen putabant, ſe poſſe in favorem hæreticorum decidere. Dicat nunc Febronius, omnes Patres aſſentatores Pontificis fuiſſe, vel falſis Iſidori decretalibus deceptos? utrumque, ne quid amplius dicam, iniurioſum & falſum eſt. Ego interim dico, Concilium, utpote legitimum habuiſſe infallibilem Spiritus S. aſſiſtentiam. Hoc tamen non obſtante, Concilium hæreticos multoties invitavit, non ut eorum iniuſtis poſtulatis conſentiret, ſed ut errorem dedoceret.

§. IX.

Ecclesia hodieque regitur exteriori Christi Institutoris assistentia, inde suam habet Infallibilitatem, quæ non est revelationis, sed directionis, hæc non solum verbis S. Scripturæ, sed & rationis celeberrimorum Philosophorum & Thelogorum angliæ demonstratur.

Probat hic multis Febronius, Ecclesiam esse infallibilem, per exteriorem Christi assistentiam. Nempe ne fideles in omni vento Doctrinæ circumferantur, & perpetuo fluctuare debeant, necessariam esse legitimam authoritatem, enatas controversias decidendi: neque unitati fidei satis consultum fore, si hæc authoritas esset mere persuasiva & pœdagogica, non autem publica, quin & ab omni errandi periculo remota, cui omnis humana ratio se submittere debeat. Hanc authoritatem nec simpliciter divinam, quia hominibus accomoda, nec simpliciter humanam, quia certissima esse debeat; itaque humanam quidem, sed divinitus directam, & non tantum à Deo communicatam, sed etiam inerrantiæ dono perpetuo munitam esse oportebat per assistentiam Spiritus S. Probat

hoc

hoc dein textibus S. Scripturæ in hunc finem afferri solitis, & testimonio Augustini. Interim hanc Spiritus S. Assistentiam non esse revelationis, qualis fuit Prophetarum, sed directionis & Providentiæ, qua Spiritus ille vigilat, & impedit, ne Pastores concordent ad proponendum fidelibus, & ne hi pari conformitate amplectantur aliquid difforme regulis fidei in verbo sacro contentis. His servatis regulis nunquam evenire, ut Concilia in errore concordent. Eandem esse disciplinam sacrarum Doctrinarum, quæ constanter & uniformiter in Ecclesia observatæ sunt, contra quas juxta Regulam Augustini & Vicentii Lirinensis non licet novam invehere. Hoc autem Privilegium inerrantiæ, quod *universitati* Ecclesiæ tribuit Christus, in *unius*, licet primi, Persona recognosci non posse. Totum opus Febronii in eo versari, ut eiiciat ex animis Italorum & quorundam aliorum Ideam status monarchici in Ecclesia, quæ à detecta falsitate Decretalium Isidori plurimum vacillat, & iam ante apud Gallos & Hispanos nihil Authoritatis habuit, & in Concilio Tridentino egregie oppugnata caput at-

tollere non potuit. Quidquid huic ſyſtemati ex traditione & longa ſæculorum obſervantia adverſatur, etiam officere *unius* infallibilitati in materiis fidei; textus vero Scripturæ pro ſolius Rom. Pontificis infallibilitate in alium ſenſum iam explicatos eſſe.

1. Eccleſiæ infallibitatem tam apertam & firmam eſſe, ut aſſenſus prudentum ei negari non poſſit, probat ratiocinio trium anglorum, & primo Joannis Locke in ſuo opere le Chriſtianiſme raiſonable. p. 368. fuſiſſimum Lockii ratiocinium in eo abſolvitur: cum apud Proteſtantes Scriptura ſit unica fidei regula, & infallibilem Scripturæ interpretem non habeant, hinc inter eos non convenire, & unum poſſe reiicere, quod alter credit. Econtra Catholicos in ratiocinio ſibi magis conſtare, quia dicunt, Eccleſiam Romanam infallibilem, quo admiſſo huius Eccleſiæ definitionibus ſe neceſſario ſubmittere debent. Hic mox intercedit Febronius, ſi per Romanam Eccleſiam intelligatur Catholica, id verum eſſe, ſi vero intelligatur illa particularis Eccleſia Italiæ, de hoc etiam inter Catho-

tholicos valde, ne quid amplius dicat, dubitari &c. &c.

2. Sequitur Guillielmus Sagwell in Epistolas Launoji, qui ait, totam Potestatem penes Pastores esse, iis obediendum, eorum fidem sequendam, & eorum Doctrinam præcipue ex Conciliis generalibus percipiendam. Concilia tamen generalia non esse *unum & solum* modum per se & absolute necessarium, quo Ecclesia suam Doctrinam exponit: eandem esse authoritatem Pastorum extra Concilia, si ex Scriptura, antiquorum Scriptis & usu passim recepto res nobis tradantur. -- -- -- Si à Romanensibus tolleretur, quod superadditum est, & à reformatis restitueretur, quod ommissum est, nulla disceptandi causa restaret. Addit alia, & præcipue promissionem Christi, quod sit semper adfuturus Ecclesiæ, unde Pastores neç extra Concilium à vera doctrina aberrent.

3. Excipit Febronius nonnihil contra Sagwelli ratiocinia, quod hic de Ecclesia docente extra Concilia tradit de quo se acturum dicit Cap. 6. §. 8.

4. Subiungitnr Guilielmus Cave in Epist. Apologet. advers. Joan. Clericum tom. 2. hist. Litter. hic ait, post scripturam, ad probandam Doctrinam Ecclesiæ & confutandas hæreses nihil validius afferri, quam constantem & universalem veterum Doctorum consensum & testimonia.

5. Disputat Febronius contra Protestantes, qui pro stabili Doctrina Ecclesiæ petunt Concilia legitime congregata, & Patres libere unanimi sensu judicantes. Cum vero talia Concilia semper haberi non possint, omnia forent incerta, & Ecclesia contra promissum Christi non esset certa regula supra montem posita, sed quasi in angulo abscondita.

6. Protestantes nihil reformasse in moribus, sed potius Licentiæ fræna laxasse; reformasse equidem in Doctrina, at ideo non sustulisse dubia & controversias, siquidem ipsos circa illa inter se divisos esse. Non esse autem hominis veritatem sincerè diligentis, de una Communione transire ad aliam, tantum ad mutandas opiniones absque maiori certitudine ex Capite evidentiæ, multo autem

tem minore ex Capite authoritatis. Temerarium esse absque necessitate & ratione evidenter certa damnare formulas ab antiquitate sacratas. Docente Vincentio Lirinensi, esse proprium Christianæ modestiæ & Gravitatis, non sua Posteris tradere, sed à maioribus accepta servare. Juxta Hugonem Grotium *in voto pro Pace*, Catholicis minus exprobrari posse repudiationem essentialium veritatum, quam superfluorum & inutilium adoptionem. Inter superflua autem illud nunc à Febronio debellari, quod cœteris omnibus intolerabilius est, sed posse, imo debere id debellari sine Schismate, imo sine Generali Concilio.

Nota.

Nemo Catholicorum unquam negavit, Ecclesiam esse infallibilem; sed quæritur, ubinam, in quibus residet illa infallibilitas? Febronius eam denegat Papæ tanquam Capiti, sic Ecclesia absque ullo absurdo carere omnino poterit Pontifice, manetque sine eo adhuc infallibilis: destructo autem sic statu monarchico necessario exurget aristocraticus vel democraticus; siquidem authoritas & in-

falli-

fallibilitas tunc vel residebit in solis Episcopis, sicque erunt saltem respective ad suas diæceses & Ecclesias particulares tot Capita, quot sunt Episcopi, & quod nunc Papæ denegat, singulis Episcopis cedere debet Febronius; vel infallibilitas residebit in omnibus Christianis, & tunc omnes ruricolæ & mulieres interrogari, vel saltem consentire debent; in hoc ultimum intendere videtur Febronius, qui inter Ecclesiam credentem & docentem nullibi distinguit, & pro suo systemate Richeriano ubique *universitatem* Ecclesiæ subdole substituit, quasi infallibilitas in docendo etiam ad totum cœtum omnium fidelium pertineret, atque inde judicium ultimatum exquiri deberet.

Juxta nos Ecclesia est infallibilis in credendo & docendo. Ecclesia in credendo infallibilis comprehendit totam congregationem fidelium tam Prælatorum, quam subditorum cum suo Capite, & hæc à Theologis vocatur infallibilitas passiva: Ecclesia in docendo infallibilis comprehendit corpus Pastorum & Episcoporum cum suo Capite sive infi-

ve

ve extra Concilium & hæc dicitur infallibilitas activa. Igitur certum est, Ecclesiam in credendo & docendo infallibilem esse, nempe quod à toto Cætu fidelium fide divina creditur, vel à toto corpore Pastorum, tanquam fide divina credendum proponitur, certum & infallibile est. His iam certo suppositis adhuc quæritur: si nova controversia in materia fidei oriatur, si ipsi Doctores & Episcopi dissentiant, imo si hæc lis inter ipsos Pastores Episcopos exurgat, si Concilium generale non est congregatum, nec congregari potest, ubi residebit tunc infallibilitas? quis tunc erit Judex controversiæ infallibilis, cuius sententiæ & Judicio stare debemus? an Concilium? at, ut dixi, non est congregatum, nec congregandum. An Consensus *omnium* Episcoporum totius Ecclesiæ? at iam aliqui dissentiunt, imo sic Dissensus unius vel alterius Episcopi iam infirmaret totam infallibilitatem, & sic nullum unquam Judicium erit infallibile. An Consensus *maioris partis*? petis, quod moraliter est impossibile. Núm omnes in orbe Episcopi erunt interrogandi? quis numerabit? quis sciet mentem Episco-

porum

porum in Indiis orientalibus & occidentalibus? ut tandem dignoſcatur, cui ſententiæ maior pars adhæreat? & quis hunc conſenſum fidelibus certo annuntiabit? quid ſi plurimi Epiſcopi errarent, uti factum in ipſis Conciliis ariminenſi & Epheſino II.? quid reſtat, Cætus fidelium, Laicorum, mulierum, Civium, ruſticorum, militum &c.? ſed horum eſt audire, non docere, credere non judicare, paſci non paſcere. Nos igitur dicimus, in tali caſu eum, qui à Chriſto conſtitutus Petra ad firmandam Eccleſiam, cui datæ ſunt Claves, cui omnes oves & totus grex ad paſcendum commiſſus eſt, qui iuſſus eſt confirmare fratres, nempe Chriſti Vicarium Rom. Potificem ſe ſolo eſſe Judicem controverſiæ infallibilem, ſecus non eſſet ſatis proviſum Eccleſiæ, ſecus fideles ſemper in incerto fluctuare deberent, & hæreſes impune graſſarentur, vires acciperent, donec ſis iſta per Concilium œcumenicum, vel fors nunquam terminari poſſet. Igitur Eccleſia credens & docens, tum active, tum paſſive eſt infallibilis, ſed nunquam ſine ſuo Capite Rom. Pontifice, imo hic, ſi ex Cathedra lo-

qua-

quatur, etiam sine prævio consensu Episcoporum & Ecclesiæ, infallibilis est, secus paritati & Certitudini fidei ac Doctrinæ nunquam satis prospectum foret. Contrarium toto suo opere non evincet Febronius. De mente Tridentini supra dictum est: textus autem S. Scripturæ à se in genuinum sensum explicatos fuisse, ex supra dictis falsissimum est, atque in vanum sibi gloriatur Febronius, verum ab illo in alienum sensum violenter detortos fuisse vidimus.

Ad 1. Ad demonstrandam Ecclesiæ infallibilitatem haud opus erat trium Anglorum testimoniis, dum nobis argumenta ex Scriptura & Traditione abunde sufficiant, quamvis & illa contra ipsos Protestantes quasi argumentando ad hominem haud incongrue producantur. Quantum vero ad nos adhuc multo æquiores sunt hi tres Angli ipso Febronio. Lockio enim dicenti, Catholicos in ratiocinio sibi magis constare, quam Protestantes, quia *Romanam Ecclesiam* dicunt infallibilem, & inde haberi judicium & Interpretem Scripturæ infallibilem, con-

tinuo

tinuo se opponit Febronius, cui Lockius jam nimium dixisse visus est. *Si per Romanam, ait ille, intelligatur particularis illa Ecclesia Italiæ, certe de hoc non quæritur solum, sed inter ipsos Catholicos valde, ne quid amplius dicam, dubitatur.* Est revera; cur se contineat Febronius, equidem jam amplius, quam veritas patitur, dixit. Lockius ad demonstrandum Catholicorum ratiocinium eam sententiam protulit, quam inter eos judicavit esse communem & veram: num in hoc erravit? revera communis est & *ubique recepta*, ut loquitur Benedictus XIV. in Litt. ad Inquisitor. General. Hispaniæ die 13. Jul. anno 1748. fundatur aperte in Scripturis & Traditione, quod neutiquam subruere potuit Febronius. Fuit hæc sententia antiquorum Gallorum, cui noviter Clerus gallicanus aliquam modificationem addere ausus fuit; verum huic novæ sententiæ seq. §. Epocham statuemus, neque ista plene à communi & antiqua recedit, dum *in quæstionibus fidei præcipuas summi Pontificis partes esse, atque ejus Decreta ad omnes & singulas Ecclesias pertinere* vult. Verum de his inferius.

Ad

Ad 2. & 3. Sagevellus ultimatum judicium, totam Poteſtatem & Authoritatem docendi, regendi &c. in Paſtoribus & Epiſcopis ſive in Concilio congregatis, ſive per orbem diſperſis reſidere ait. Neque hoc placet Febronio, qui citans ſuum Caput 6. §. 8. Eccleſiæ docenti, ſive Pontifici cum Epiſcopis diſperſis nullam infallibilitatem & judicium irreformabile concedit. Quid cogitemus de Febronianis? anne Catholici ſunt? neque ſentiunt nobiscum, qui alias communem ſententiam tenemus, neque cum Gallis, quorum ſententia eſt, judicium Pontificis irreformabile ac certum eſſe, ſi conſenſus Eccleſiæ diſperſæ accedat. Soli Hæretici ſpretis judiciis Epiſcoporum ſuorum, Synodorum particularium, & ipſius Pontificis à Conciliis œcumenicis ultimatum judicium expetiêre.

Ad 4. Audio, quibus argumentis Doctrina Eccleſiæ contra Hæreticos defendi, iique efficacius confutari poſſint: at nihil invenio contra infallibilitatem Pontificis, nihil de infallibilitate Eccleſiæ, quam Febro-

 nius

nius in titulo hujus §. ratiocinio iftius Angliceni Theologi demonftrare promifit, verum fæpius in devia aberrat.

Ad 5. & 6. Hoc folum quæro: utrum Hugo Grotius Celebris alias Jurifta, in hac quæftione teftis idoneus fit contra Catholicos, & utrum inter fuperflua reputanda authoritas fummi Pontificis? de qua tamen inter Proteftantium duces non infimus (Proteftantem Proteftanti, quin & Febronio oppono, fi tamen ab his argumenta mutuanda fint:) Melanchton tefte Boffueto Lib. 5. variat. Num. 14. ita fcribit: *quod ad Articulum attinet de fuperioritate pontificia & Epifcoporum authoritate, non eft diffenfio, & facile poffunt retinere authoritatem fuam Rom. Pontifex, & cæteri Epifcopi, & ut maxime fi nulli effent Epifcopi, tamen creari tales oporteret. Prodeffet etiam NB. Monarchia Romani Pontificis, ut Doctrinæ confenfus retineretur in multis communitatibus.* Quid? Melanchton facile admittit, & etiam profuturam dicit Monarchiam Rom. Pontificis? certe Ifidorianus non eft: ergo inter adulatores, fautores, Pe-

dissequos Romanæ Curiæ Melanchtonem Febronius numerabit. Saltem hic Augustanæ Confessionis Consarcinator non inter superflua & inutilia, multo minus præ omnibus aliis intolerabiliorem censuit Romanam Monarchiam, quam tanto nisu debellat Febronius pro reuniendis hæreticis. Imo Brandenburgici per suum legatum Slavium ad Concil. trident. Julium III. appellant *summum Pontificem sanctæ Ecclesiæ Romanæ & universalis.* Aequiores ergo habemus acatholicos pro Rom. Pontifice ipso Febronio.

§. X.

Ultramontanorum Doctrina de Rom. Pontificis Infallibilitate neque ab aliis Catholicis Ecclesiis agnoscitur, nec practicam habet utilitatem.

Universalis Ecclesiæ infallibilitatem transalpinos etiam soli Rom. Pontifici asseре ait Febronius, nihilominus textus & Loca Patrum ab iis prolata in catholicum sensum apte exponi posse, & à plerisque SS. Patribus ac celeberrimæ Galliæ Theologis de facto exponi. Duo dein principia affirmat: 1. quod cadente Rom. Pontificis Monarchia,

etiam prætenſa eius infallibilitas nutet. 2. quod aſſertio pontificiæ inerrantiæ parum practicæ utilitatis habeat, ex quo regulam dirimendarum controverſiarum fidei nunquam valeat conſtituere. Mera etenim opinio eſt, contradicta à viris celeberrimis præcipue Gerſone, Toſtato, Dyoniſo Carthuſ. Petro de alliaco, Almaino, Adriano VI. P., Claudio Santeſio, Boſſueto, Colleto, atque à maximis apprime catholicis Eccleſiis reiecta. Nec replicam pati ait, quod tradit Boſſuet. in defens. Cleri gallicani L. 15. C. 16: *ſi vouere, aut potius ſomniare placet, certe expetent homines, ut Rom. Pontifex tanti gregis ductor non modo nullo errore, ſed etiam nullo peccato, nulla ignorantia, aut negligentia aut cupiditate teneatur.*

1. Eccleſiæ Græcæ Sæculo XII. teſte Anſelmo havelberg. Dial. 3. Cap. 8. per os Nechitis Nicomediæ archiepiſcopi ſuum de hac re ſenſum ita declaravit, ſi Romani Pontificis authoritas ſuper omnes eſt, ſi ipſe ſolus Epiſcopus, ſolus Magiſter, ſolus Præceptor &c, ad quid Scripturarum Scientia,

Lit-

Litterarum ſtudia, Magiſtrorum doctrinalis diſciplina, ſapientum græcorum ingenia? in nullo Symbolo Rom. Eccleſiam ſpecialiter, ſed unam Catholicam & Apoſtolicam profiteri jubemur; illam quidem venerandam, ſed non per omnia ſequendam eſſe. Sic & in Concilio Florentino Eccleſia græca noluit Rom. Pontificem agnoſcere infallibilem, aut Concilio ſuperiorem. *Scimus*, ait, Beſſarion Seſſ. 9. *quæ ſint Jura*; *& Prærogativæ romanæ Eccleſiæ, nihilominus, ſcimus etiam Prærogativæ ejus, quos terminos habeant.* Et infra, *quantacunque facultate polleat Romana Eccleſia, minus tamen pollet Synodo œcumenica & univerſali Eccleſia.*

2. Eccleſia Africana haud aliter ſenſit, dum ſententiam de Baptiſmo Hæreticorum à Stephano P. damnatam in tribus Conciliis Carthaginenſibus acriter propugnavit, inattento, quod Pontifex Africanos Epiſcopos à ſua communione propterea removere tentaverit.

3. Eccleſia Gallicana Decretis Conciliorum Conſtant. & Baſileenſis de Superioritate

Concilii ſupra Pontificem adhærens anno 1682. Pontificem in Decretis fidei, niſi accedente Eccleſiæ conſenſu pro infallibili haud agnoſcere, conſpirantibus omnibus Regni Ordinibus, Curiis & Academiis ſolemniter profeſſa eſt.

4. Eandem eſſe Eccleſiæ Germaniæ ſententiam, quæ Decreta Concil. Conſtant. & Baſil. acceptavit, & hæc Concilia pro œcumenicis & legitimis habuit. Hæc non everti privatis Doctrinis & Academicis prælectionibus quorumdam Doctorum, præcipue Monachorum Romanæ Sedi adulantium, licet ſuprema authoritate (quod forte fieri deberet) nondum ſuppreſſis.

5. Ipſe Cardinalis Orſi in Præfat. Tom. I. adverſus declar. Cleri Gallicani fatetur, Romæ & alibi plures fuiſſe nec malos, nec indoctos, aut imperitos, qui expenſo opere Boſſuetiano cauſam hanc non ultra à Romanis ſuſtinendam, ſed veluti conclamatam & dimittendam eſſe cenſerent.

6. Si qui Romani cum Bellarmino dicunt, ſuam ſententiam *eſſe vere de fide*, quæritur,

ritur, quid hoc monſtri ſit? nempe quod vel Deus *fere* revelaverit, vel Eccleſia *fere* definierit: at quod Deus plene non revelavit, nec Eccleſia plene definivit, nullo modo de fide eſt. Econtra multi Gallorum contrariam ſententiam de fide eſſe ſuſtinent. Verum & hi exceſſu peccant, ſicut illi.

7. Itaque eſt, & ſemper manebit verum, quod Collectus Gallicanus Theologus, circa Pontificis authoritatem tamen valde moderatus Tom. 2. Theolog. Tournel. pag. 592. ſtatuit, ſcilicet infallibilitatem pontificiam, quam tantopere jactitant ultramontani, nullius in fidei controverſiis momenti eſſe.

Nota.

Ita eſt; Eccleſiam dicimus infallibilem, & Rom. Pontificem, quando hic exigente neceſſitate & Eccleſiæ bono aliquid ex Cathedra definit. Quid autem vult Febronius dum ait, textus & loca à nobis in hanc ſententiam citata poſſe in ſenſum *catholicum* exponi? noſtra igitur ſententia catholica non eſt, vel an omnino hæretica eſt? vix puto,

to, illud id crimen nobis imputare, ſed ſolummodo hac voce uti, ut ſententiam ſuſpectam de errore, vel ſaltem deſpectam redderet. Mox mitiora loquitur: *opinio* eſt, at contradicta à viris celeberrimis, & à maximis apprime catholicis Eccleſiis rejecta. Si *opinio*, ergo & contraria ſententia ad ſummum itidem opinio erit? Verum hoc pugnat cum Adverſariorum Principiis; ſi enim eorum ſententia in tribus Conciliis generalibus, Piſano, Conſtantienſi, & Baſileenſi, ut ajunt, legitime definita eſt, tunc eorum ſententia non mera opinio, ſed de fide erit, & contraria hæretica eſt, quod nec ipſi Adverſarii audent dicere. Serius loquar cum Febronio. Noſtra ſententia de infallibilitate Pontificis Doctrina communior eſt, à paucis quidem contradicta, & à nulla Eccleſia rejecta, uti falſo aſſerere audes, quod mox, & præcipue de Eccleſia gallicana oſtendam: viris autem tuis celeberrimis, qui omnes vel exceptionem vel explicationem admittunt, & ſaltem Monarchiam papalem, invito Febronio, aſſerunt, his, inquam, viris oppono ego gregem Doctorum, Patrum, ſancto-

rum-

rumque, quorum nullus hanc noſtram ſententiam retractavit. Plus dico, noſtra ſententia prudens perſuaſio & veritas eſt quantumvis quorundam argutiis aliquamdiu obfuſcata; continetur enim in notione Primatus & officii paſtoralis. Ad quid enim Primatus & munus paſtorale, ſi fideles, ſi grex non tenentur audire vocem Paſtoris, ſi periculum ſubſit deceptionis & erroris in fide? ſi illi non tenentur ducem ſuum ſequi, ſi continuo periculum ſit, ne Paſtor noxio pabulo paſcat oves, eas mactet, & perdat? Epiſcopi quidem etiam Paſtores ſunt, at hi nullibi in Scriptura leguntur infallibiles: à quibus igitur hi docendi erunt, num à ſuis ovibus? vel potius pabula, & Doctrinam fidei à præpoſito ſibi ſupremo Paſtore recipere tenentur, ut ſit unus grex & unum ovile? fruſtra recurris ad Concilia generalia, hæc enim in Eccleſia, propter difficultates ea congregandi & alia obſtacula, media extraordinaria ſunt: nunquid præter alia vix ſuperabilia, etiam penes ſolos Principes ſtat impedire, ne talia congregentur, & ne Epiſcopi in unum conveniant? ſi conſenſum Eccleſiæ

 diſper-

disperſæ requiris, iterum ad id provocas, quod moraliter vix poſſibile eſt, neque ipſe Febronius in illa infallibilitatem vult agnoſcere. Certe ſi Chriſtus Eccleſiæ ſuæ bene conſulere voluit, ei providere debuit de medio ordinario, ut enatis controverſiis ſemper præſto ſit judex certus, ne plures fideles in errorem inducantur, vel diu in eodem detineantur. Utique omnis Communitas, omnis Reſpubica media habet ad ſui conſervationem neceſſaria tum ordinaria, tum extraordinaria; putas Chriſtum minus providiſſe Eccleſiæ ſuæ, quam usque ad finem mundi duraturam eſſe voluit; habet quidem illa perpetuo influxum & aſſiſtentiam à Chriſto; verum hic influxus & aſſiſtentia ſunt inviſibiles, debet igitur canalis ille eſſe certus, ſemper præſens & apertus, per quem influxus & aſſiſtentia in Eccleſia viſibili operatur. Cœterum principia alias debent eſſe certa: illa autem duo, quæ Febronius affirmat, ſatis labili fundamento nituntur. Certe Monarchia Rom, Pontificis inſtitutione Chriſti, Scriptura, praxi & poſſeſſione tot ſæculorum firmata, etiam in Concilio Tri-

den-

dentino sese satis exeruit, atque ab ipsis gallis haud obscure asserta fuit, uti hactenus vidimus; itaque ejus infallibilitas exinde neutiquam nutat. Quam autem practicam utilitatem hæc sententia in Ecclesia habeant, mox infra dicemus.

Replicam autem omnino patitur illud defens. Cleri gallic. siquidem sufficit, Christum, qui assistit Ecclesiæ, impeccabilem, omniscium esse, nullaque cupiditate teneri, de eius vicario hoc non expetimus, quippe non quæritur, qualis debeat, esse sanctitas, qualis scientia summi Pontificis, sed qualis authoritas & assistentia Spiritus S.; neque eius vita, conversatio & mores ad imitandum nobis proponuntur, sed eius Doctrina ad audiendum & credendum, atque in hoc habet assistentiam Spiritus S. tanquam Pastor & Magister universalis Ecclesiæ. Tam insulsa à Celeberrimo Bosueto vix exspectare possumus, & Febronio autem adhuc longe peiora indulgemus.

Unum adhuc notari meretur. Quidquid Salmasius, Molinæus, Antonius de dominis, aliique ad evertendum Pontificium Primatum excogitarunt, Febronius contra regimen

men monarchicum corrasit substituendo *Primatui* nomen *Monarchiæ.* Latet in hoc artificium & dolus Febronii. Primum decipiendi erant Lectorum animi, & nomen Primatus aliquamdiu retinendum erat, ne Liber ab acatholico prodiisse videatur; cuniculis dein agendum, & sub Schemate Monarchiæ ipse Primatus ita dilacerandus & destruendus erat, ut de eo nilnisi nudum nomen remaneret, quod quam insigniter præstiterit, videbimus Cap. 2. ubi de Primatu ex professo tractat.

Ad 1. Ecclesia græca per os Nechitis loquitur, id est, Ecclesia Schismatica per Schismaticum suum sensum prodit, & quidem eo ipso Schismatica, quod negando Primatum & supremam in Ecclesia Pontificis authoritatem se ab illo centro unitatis separaverit; nam rabida Nechitis declamatio vel Schismaticum, vel saltem iratum in Latinos animum prodit. An igitur conveniens est testimonium Nechitis? cœterum Nechites quæstionem nostram non tangit, imo nimium & falsum dicit; non enim dicimus Papam *solum* Episcopum, *solum* Magistrum &c. sed

sup-

ſupremum & *univerſalem*, qui tamen alios inferiores, vel ei ſubordinatos non excludit. Idem dicimus de Beſſarione, qui iſta proferebat diſputans, & dum adhuc in errore eſſet. Imo ſi Eccleſia græca audienda eſt, puto tum maxime, quando per os Patriarchæ ſui loquitur. At in Concilio florentino Joſephus Patriarcha paulo ante mortem ſuam ſcripto profeſſus eſt, *ſe omnia credere, quæ catholica & apoſtolica Eccleſia Romæ veteris credit, Beatiſſimum autem Patrum Patrem, ſummum Pontificem, Romæque veteris Papam D. N. J. Chriſti Vicarium eſſe.* Ubi notandum eſt, Concilia etiam orientalia per Eccleſiam apoſtolicam intelligere, & ita vocare Romanam.

Loquantur tamen & alii græci. S. Baſilius Epiſt. 74. de Euſtathio Epiſcopo Sebaſteno depoſito, & à Liberio P. reſtituto: *quæ ſint illa à beatiſſimo Epiſcopo Liberio profecta, & ad quæ conſenſerit, nobis clam eſt, niſi quod Epiſtolam attulit, per quam reſtitueretur: eam, ubi tyanæ ſynodo exhibuit, in ſaum locum reſtitutus eſt.* Tantum adeo tunc græci deferebant

bant judicio Pontificis. S. Flavianus Epist. ad S. Leonem rogat confirmari damnationem à Concilio contra Eutychetem latam. *Causa enim*, ait, *eget solummodo vestro solatio & defensione, qua debeatis consensu proprio ad tranquillitatem & pacem omnia perducere. Sic enim hæreses & turbæ facillime destruentur, de cooperante per vestras sacratissimas litteras.* Flavianus igitur judicavit, sententiam Concilii non fore satis firmam absque Confirmatione Rom. Pontificis, & hanc esse efficacissimam ad destruendam hæresin. Mennas Patriarch. constantinop. in Synodo ibi habita inquit: *nos apostolicam sedem sequimur, & obedimus, & ipsius communicatores, nos communicatores habemus, & condemnatos ab ipsa & nos condemnamus.* Quid Clarius? Stephanus Larissæ Episcopus in Libello Bonifacio II. P. oblato. *Authoritas Sedis Apostolicæ, quæ à Deo Salvatore nostro summo Apostolorum data est, sanctarum Ecclesiarum privilegiis antecellit, in cujus confessione omnes requiescunt Ecclesiæ.* Barlaamus Hieracensis Episcopus in Epist. 1. de Rom. Pontifice sic habet: *quem omnes honorant, & metuunt, tanquam ab ipso D. Christo*

ſto ordinatum , & in terris , ut gerat vices ejus , conſtitutum. Itaque mandata illius cum omni reverentia omnes ſuſcipiunt , & ipſe cum ea , quæ circum ſe eſt , Synodo , cum grandi authoritate & poteſtate corrigit omnia , retractat , confirmat , irritat , ſtatuit , inhibet &c. Confer ſupra Græcos Patres in textus Math. 16. & Joann. 21. §§. 2. & 3. Interim hæc omnia judicium Rom. Pontificis ſupremum & irreformabile arguunt.

Ulterius Theodorus Studites in ſuis Epiſtolis Papam vocat *Caput omnium Capitum & ſupremum Paſtorem Eccleſiæ ſuper terram , Petram fidei , ſuper qaam Eccleſia Catholica fundata eſt. Portæ inferi , id eſt Hæreſes nunquam prævaluerunt , neque prævalebunt contra eum usque ad conſummationem ſæculi. Roma eſt , unde nos debemus recipere ſecuritatem fidei &c.* Ipſo tempore Schiſmatis Authoris Photii ſcripſit Imperator Baſilius Nicolao I. P. *Ut autem Divinum & Apoſtolicum Judicium de Sanctiſſimo Patriarcha , & infeliciſſimo Photio palam fiat , miſſi ſunt ab utraque parte legati , ut præſentibus illis cauſa à te finiatur.*

Igna-

Ignatius vero Patriarcha sic scripsit : *in membris Christi -- -- -- unum tantum ac solum selectum ac universalissimum medicum, tuam nempe fraternam, paternamque sanctitatem supremum Dei verbum constituit; cum Petro supremo vertici dixit, tu es Petrus &c. &c.* - *Hujusmodi enim beatas voces non soli Apostolorum Principi privata quadam sorte transscripsit, & assignavit, sed & per illum ad omnes Rom. Sedis Pontifices illius successores transmisit. Hinc retro olim, cum Hæreses & scelera pullularent, noxias illas herbas & Zizania Apostolicæ Sedis vestræ successores extirparunt.* Denique Græci in Concilio Florentino publice professi sunt, Rom. Pontificem esse verum vicarium Christi, totius Ecclesiæ caput, omnium Christianorum Patrem & Doctorem existere, ipsi à Christo pascendi, regendi, gubernandi universalem Ecclesiam plenam potestatem traditam esse. Hucusque ex ore Græcorum. Taceo authotitatem & judicia, quæ à Rom. Sede sæpius ipsi expetierunt Græci, Pontifices in Oriente exercuerunt, & quæ etiam in Conciliis ab eis cum plausu & reverentia suscepta sunt.

Ad

Ad 2. si in illis tribus Conciliis totam Ecclesiam africanam constituas, dicam ego, totam Ecclesiam africanam erraſſe. Siquidem certo illa Concilia circa Baptiſmum hæreticorum cum Cypriano erravêre. Non est ergo, cur hic Ecclesiam africanam obiicias. At dices, errâſſe quidem in quæstione de Baptiſmo hæreticorum, sed tamen Stephanum Papam non censuit infallibilem, quia eidem definienti non consensit. Cave sis, ne Cypriano maius adhuc crimen obiicias, & facias omnino hæreticum. Nam Stephano P. contra 50. orientales & 70. afros Episcopos consensit totus occidens, & innumeræ aliæ Ecclesiæ, adeoque maior omnino, imo maxima pars totius Ecclesiæ. *Si omnino*, ait S. Augustin. L. 3. contra Crescon. C. 3. *iam credendum sit, quinquaginta Episcopis orientalium ideſſe visum, quod septuaginta afris, vel aliquanto etiam pluribus contra tot millia Episcoporum, quibus hic error in toto orbe displicuit.* & L. 2. contra Gaudent. C. 8. *Stephani fuiſſe inummerabiles toto orbe Collegas, qui eiusdem sententiæ participes erant.* Est autem indubitata inter Catholicos Doctrina, si cum Capi-

te & Pontifice *definiente* pars longe maxima Episcoporum, sive Collective in Concilio, sive dispersim sumptorum consentiat, tale judicium esse irrefragabile: tali autem judicio iuxta Febronium, & quidem in re dogmatica, ut ipse tenet Cap. 6. §. 9. Restitit Cyprianus cum afris: ergo & in hoc erravit, quia non consensit. Præsensit Febronius hunc teli jactum; igitur ut illos jure restitisse dicat, se refert ad Caput suum 6. §. 9. ubi judicium Pontificis cum consensu Episcoporum per orbem dispersorum non sufficere, nec certum esse sustinet, nisi in Concilio congregentur. Utrum autem hoc sit catholice sentire, ibi videbimus. Nos dicimus, Stephanum P. illam quæstionem non definiisse ex Cathedra, sed solum rescripto prohibuisse aliquid innovare. Dum autem Pontifex solum ut definiens sit infallibilis, illa resistentia Ecclesiæ africanæ nondum quid probat contra eius infallibilitatem; imo potius eam firmaret, quia tandem in universo orbe Christiano eius obtinuit sententia, nec quidquam obstante, quod numerosa in Africa & Asia Concilia, & Insignes Ecclesiæ tenuerint oppositam.

Febro-

Febronius plurimum defert Cypriano, eiusque in hac caufa acerbius dicta contra Stephanum, quavis occafione ac fæpius, ad deprimendum Pontificem refert. Nolo ex Cypriano exfcribere tot præftantia teftimonia, quibus Primatum jurisdictionis in Sede romana profitetur, atque defendit. Loco omnium fufficiat, & Febronio femper oppono, quod fcripfit S. Cyprianus Epift. 55. ad Cornel. P. *Neque enim aliunde hærefes obortæ funt, aut nata funt Schifmata, quam inde, quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Ecclefia ad tempus Judex vice Chrifti cogitatur, cui, fi fecundum magifteria divina obtemperaret fraternitas univerfa, nec adverfum Sacerdotum Collegium quidquam moveret, nemo poft divinum judicium, poft populi fuffragium, poft coepifcoporum confenfum, Judicem fe, iam non Epifcopi fed Dei faceret, nemo diffidio unitatis Chrifti Ecclefiam fcinderet, nemo fibi placens ac tumens feorfim foris hærefin novam conderet.* Jam quis eft ifte *unus* ad tempus *Dei Sacerdos*, & vice Chrifti *Judex*, cui obtemperare debet *univerfa fraternitas*, nifi Rom. Pontifex? cui fi non ob-

 tem-

temperatur, Ecclesia Christi scinditur, hæreses & Schismata oriuntur. An vero hæresis est, non obtemperare aut credere Pontifici fallibili, & Judici nullam Jurisdictionem habenti? Infallibilem ergo supponit Cyprianus, eiusque judicium irretractabile & supremum, secus nihil valeret argumentatio Cypriani. In sensu Febronii autem dicere debuisset hic sanctus Doctor, inde hæreses & Schismata oriri, dum non obtemperatur universæ fraternitati & Collegio Episcoporum. Nunc in Galliam vocamur.

Ad 3. superius iam promisimus, sententiæ gallorum de fallibilitate Pontificis Epocham statuere, quam ipse Febronius figit in Anno 1682., in quo celebris illa declaratio Cleri gallicani ortum habuit. Hinc jure quæritur, utrum illa declaratio Cleri sit, semperque fuerit sententia & Doctrina totius Ecclesiæ Gallicanæ, uti incessanter & speciosius jactat Febronius? prius tamen in causas huius declarationis inquiramus.

Anno 1680. Jus Regaliæ Innocentium XI. & Ludovicum XIV. Regem gravissime colli-

collisit, dum Reges longo jam tempore Beneficia ecclesiastica vacantia conferre, & fructus beneficiales, donec provisum fuerit, percipere consueverant. Sitæ ad montes Syrenæos Provinciæ ab hoc Regalium jure exemptæ erant; ad has jus suum extendere volenti Regi acriter se opposuêre Episcopi Arelatensis, & Apamiensis cum suis Capitulis, à sententia Archiepiscopi sui contra eos in hac causa lata ad Sedem apostolicam Appellantes. Innocentius XI. tribus Brevibus ad Regem datis de Regalium extensione, ceu novitate Ecclesiis perniciosa queritur, & totidem Brevibus adhortatur Ecclesiasticos ad Immunitatem suam defendendam. Hæc origo litis.

Indignante Rege, convocatus extra ordinem Conventus Cleri, in quo 40. tum Archiepiscopi, tum Episcopi comparuerunt. Causa pro Rege decisa fuit, jus regaliæ jam à tempore Philippi Pulchri habitum fuisse pro jure regio, coronæ annexum, Pontificem falsa relatione deceptum fuisse. Pontifex interim sub pœna Excommunicationis

prohibuit, ne quis per viam Regalium ingreſſus in Apamienſi Diœceſi fungeretur Officio eccleſiaſtico, Confeſſiones & Matrimonia coram his inita, irrita declaravit. Parlamentum vero hoc Breve illico ſuppreſſit. Hinc magis utrinque exacerbati animi.

Tum Decretus Conventus generalis Cleri totius Franciæ. Cum autem Reges à multo tempore conferebant Beneficia & Dignitates eccleſiaſticas, quin proviſi ullam acciperent Inſtitutionem canonicam aut miſſionem à Prælatis, hinc Epiſcopi ea turbarum occaſione utendum rati, Regi ſupplicarunt, ut huic inconvenientiæ modum poneret. Rex igitur, ut Epiſcopos adverſus Romam eo certius ſibi unitos haberet, edicto ſancivit, nulli Dignitas vel Beneficium conferatur, niſi qualitates à Jure canonico præſcriptas habeat, dein ut Proviſus ſe ſiſtat ſuo Epiſcopo pro approbatione & Inſtitutione canonica, antequam ullam functionem ſuſcipiat. Tantopere id placuit Epiſcopis, ut omnes in extenſionem Regalium conſenſerint. Pontifici autem ſcripſerunt, potius eſſe ali-

quid

quid Juris immolare, quam Pacem Ecclesiæ turbare, & offendere Regem tam potentem; obstitisse quidem anno 1608. extensioni regalium Antecessores suos, se vero mutatis temporum rationibus aliis motivis teneri; multis dein Potentiam Regis, & quæ fortiter pro bono Ecclesiæ, atque contra hæresin gessisset, commemorant.

Pontifex his neutiquam motus, omnia in Conventu Cleri circa Regalia acta declaravit irrita, illis Constantiam Ivonis Carnotensis obiiciens, & si vel modicam Prælati opposuissent firmitatem, Regem haud dubie in eorum petita concessurum fuisse, nec tamen unum fuisse, qui se murum opposuisset pro defensione Domus Dei.

Exin Deputati Conventus Cleri gallicani in Innocentium XI. minus propensi, atque vel metu, vel reverentia in Regem, vel magis placendi studio declarationem famosam Anno 1682. quatuor Articulis comprehensam ediderunt. En! occasionem & Causam huius declarationis, quæ videbatur ipsi Regi iustos limites excedere, & in periculo

erat, omnino ut hæreticam damnatam iri. Nolo, ut meis verbis fides habeatur. Acta prostant. Legatur ipse magnus Bossuet Contin. histor. univers. ad Annum 1682. cuius verba postea adducam.

Jam certum est, ante hanc declarationem non fuisse sententiam communem, multo minus Doctrinam Cleri aut Ecclesiæ gallicanæ de fallibilitate Pontificis. Audiamus antiquiores Gallos, & celeberrima huius Ecclesiæ lumina. Patres Concilii arelatensis Anno 455. in Epist. Synodicæ ad S. Leonem P. *Apostolatus vestri Scriptum ita ut Symbolum fidei, quisquis sacramenta Religionis non negligit, tabulis cordis inscripsit, & tenaci ad confundendos hæreticorum errores memoriæ commendat.* At Doctrinæ fallibili & incertæ tanta adhæsio & reverentia non præstatur, ut Symbolo fidei.

Anno 517. S. Avitus viennensis nomine totius Ecclesiæ gallicanæ ab Hormisda P. Responsum & instructionem petit: *quia*, ait, *iam securus non dicam de viennensi, sed de totius Galliæ devotione polliceor, omnes vestram*

super

super statu fidei captore sententiam. Anno 567. Concilium turonense II. sic habet de virg. Deo dicatis matrimonio non iungendis. *Quis Sacerdotum contra talia Decreta, quae à sede apostolica processerunt, agere praesummat. — — — Et quorum Authorum valere possit praedicatio, nisi, quos Sedes Apostolica semper aut intromisit, aut Apocryphos fecit; & Patres nostri hoc semper custodierunt, quod eorum praecepit authoritas.* Nos *ergo hoc sequentes, quod vel Apostolus Paulus, vel Papa Innocentius statuit in Canonibus nostris inserentes statuamus — — observandum.* Ivo Carnutensis Epist. ad Archiepiscop. senon. ait: *Apostolicae Sedis iudiciis & Constitutionibus obviare, plane est haereticae pravitatis notam incurrere.* Omissis pluribus aliis ad posteriora tempora deveniamus.

Anno 1324. Stephanus Parisiens. Episcopus in Decreto cum consensu Academiae Parisiens. edito sic habet: *S. Romana Ecclesia omnium Mater & Magistra in firmissima Petri Christi vicarii Confessione fundata, ad quam velut ad universam regulam catholicae veritatis pertinet approbatio vel reprobatio doctrinarum, declara-*

tio dubiorum, determinatio tenendorum, confutatio errorum.

Eadem Academia obtulit Clementi VII. Avenione tractatum, in quo sic argumentatur. *Prima Conclusio est, quod ad S. Sedem Apostolicam pertinet Authoritate judiciali suprema, circa ea, quæ sunt fidei, judicialiter definire. Et hoc probatur. Quia ad illius tanquam supremi judicis Authoritatem pertinet in fide judicialiter definire, cujus fides nunquam deficit: sed S. Sedis Apostolicæ fides nunquam deficit, quia de hac dictum est: Petre rogavi pro te, ut non deficiat fides tua.* Citat dein Cyprianum & Hieronimum. Similia eadem facultas teste Buleo Hist. Paris. anno 1387. pro infallibilitate Pontificis profitetur. Eandem sententiam tota Natio gallicana in Libello ad Clementem V. P. dato declaravit. *Non quæritur de hæresi Papæ quondam, ut Papæ, sed ut privatæ personæ; nec enim ut Papa potuit esse Hæreticus, sed ut privata persona, nec unquam aliquis Papa, in quantum Papa fuit Hæreticus.* Habes hinc ex Gallia, distinctionem inter Papam ut Papam, & hom-

hominem privatum non recens intentum esse.

Clerus gallicanus in Comitiis generalibus Meloduni anno 1579. Omnia acta Judicio & Authoritati Sedis apostolicæ subijcit, *cujus ex præceptis populum fidelem institui, & certam fidei ac morum correctionis regulam constitui oportet.*

Anno 1626. Comitia generalia Cleri gallicani statuunt, *hortandos Episcopos, ut Sedem observent apostolicam, Ecclesiamque romanam infallibili Dei promissione fundatam. - - -- -- Petro cum clavibus datam infallibilitatem fidei, quam videmus divinæ Potentiæ miraculo in Petri Successoribus ad hodiernum usque diem immobilem permanere.*

Anno 1650. Episcopi 85. congregati, cum turbas occasione Libri Jansenii excitatas compescere non possent, per litteras remedium expetiêre ab Innocentio X. P. his verbis: *Majores causas ad Sedem apostolicam referre, solemnis Ecclesiæ mos est, quem fides Petri nunquam deficiens, perpetuo retineri pro*

jure

jure suo postulat. Æquissimæ huic legi obsequentes &c. &c. Fatenter igitur Episcopi Galli, consuetudinem recurrendi in caussis Religionis ad summam Sedem semper servatum fuisse. Inferius autem dicunt; *intercludendum autem penitus speramus effugium, si, ut precamur, sanctitas tua, quid hac in re sentiendum sit, clare, distincteque definiat.* Irreformabile ergo censuerunt & ultimatum judicium Pontificis Episcopi Galli, à quo ulterius appellari non possit, si per illud omne effugium penitus intercludi dicebant.

Emanata Constitutione in hac causa iidem Episcopi & Clerus gallicanus lætantes rursum anno 1653. Pontifici rescripserunt, de hac Constitutione ita loquentes: *quo in negotio illud observatione dignum accidit. ut quemadmodum ad Episcoporum Africæ relationem Innocentius I. pelagianam Hæresin damnavit olim, sic ad gallicanorum Episcoporum Consultationem Hæresin ex adverso pelagianæ oppositam Innocentius X. Authoritate sua proscripserit. Enim vero vetustæ illius ætatis Ecclesia catholica SOLA Cathedra Petri Commu-*

nione

nione & Authoritate fulta — — — — Pelagianæ Hæreſis damnationi abſque cunctatione ſubſcripſit. Perſpectum enim habebat, non ſolum ex Chriſti Domini noſtri pollicitatione Petro facta, ſed etiam ex actis priorum Pontificum — — — — judicia pro ſancienda regula fidei à ſummis Pontificibus lata ſuper Epiſcoporum conſultatione, ſive ſuam in actis relationis NB. ſententiam ponant, ſive non ponant, prout illis collibuerit, Divina æque ac ſumma per univerſam Eccleſiam Authoritate niti, cui Chriſtiani omnes ex officio ipſius quoque mentis obſequium præſtare tenentur. Ea nos quoque ſententia ac fide imbuti, romanæ Eccleſiæ præſentem, quæ in ſummo Pontifice Innocentio X. viget, Authoritatem debita obſervantia colentes, Conſtitutionem divini Numinis inſtinctu à b. v. Conditam promulgandum curabimus in Eccleſiis & Diæceſibus noſtris, atque illius executionem aput fideles populos urgebimus &c. Hæc clariſſima ſunt. Nihil hic de examine Bullæ ab Epiſcopis facienda, ſed ſtatim promulgationem & executionem ſpondent: nihil de conſenſu Eccleſiæ diſperſæ exſpectando, nihil de Concilio congregando, imo judicia Ponti-

tifi-

rement le droit regale ſur toutes les Egliſes de ſon Royaume, dont pluſieurs avoient été jusques-la exemptes. Ce droit ſe rendoit maître de tous les revenus des Eveches & des Abbayes la premiére annèe de leur vacance, & le mettoit en état de jouir de toute l' autoritè & toutes les prærogatives annexées à la dignitè du Prelat vivant, exceptè celles, qui regardent le fonctions ſpirituelles. Innocent s' oppoſoit à cette innovation, fonde ſur l' uſage reçu, ſelon le quel ſes Præceſſeurs, & le Roi mem'e avoient conſiderè, Ces Egliſes commè exemtes, & ſur ce, qu' elles avoient ètè declarèes telles dans un Concile de la Nation, tenu à Lyon l' ann. 1274. Le Clergè de France néanmoins y donnoit le mains, peu-être plus par reſpectu pour l'Authorité regale, que par aucune perſuaſion, que la choſe fût conformé au droit, au-moins Eccleſiaſtique. Ce reſpect, ou cette crainte, animée peut-être par d'autres Paſſions, porta le Clergé à s'aſſembler cette année à Paris, & à y faire des declarations touchant les droits du S. Siegé & le pouvoir du Pape, qui Innocent

trouva

trouva outrées, & qû il fût sur le point de declarer Heretiques.

Vides, ipſum Boſſuetum cauſam huius declarationis non perſuaſioni, ſed reverentiæ erga Regem, timori, & non obſcure aliis paſſionibus attribuere. Sed nunc ipſam vim & affectum hujus declarationis inſpiciamus.

Inprimis ex centum triginta Epiſcopis, quos Eccleſia gallicana numerat, tantum 34., vel ut alii 40. huic Conventui præſentes aderant, neque alii vocati ſunt, aut comparuerunt, & quamvis pauci adhuc quidam deputati aderant, horum tamen non erat de Doctrina judicandi & definiendi Authoritas. Hinc dici non poteſt, hanc declarationem eſſe Definitionem & Deciſionem totius Cleri & Eccleſiæ gallicanæ.

Dein teſte Hyacintho Serry Sorbonæ Doctore coævo, & tunc temporis præſente L. de Rom. Pontif., item alio, R. Pontificis Privilegia intitulato, Sorbona in hac declaratione, & condendis quatuor articulis non modo nullam partem habuit, ſed in ea accep-

ceptanda non modicam vim paſſa eſt. Quippe non Præſes Curiæ cum Conſiliariis & Procuratore Generali juſſu Regis univerſitatem accederet, ut quatuor articulos hujus declarationis reciperet, & in publicas Academiæ tabulas regiſtrarentur, tam acres inter Doctores turbæ & diſſidia orta ſunt, ut Præſes re infecta abſceſſerit. Poſt aliquot dies non exſpectata Doctorum deliberatione, nec eorum conſenſu quæſito, in ſupremam Senatus Curiam vocatus eſt publicus Academiæ Notarius & ſcriba, & dicti Cleri declarationem Academiæ tabulis inſcribere juſſus eſt. Quod vero poſtea Baccalaurei illos ipſos articulos per aliquot annos theſibus ſuis inſcripſerint, ac etiam propugnarint, ut poſſint ad Magiſterii gradum promoveri, non Academiæ Statutum aut Juſſum, ſed debitum Regi obſequium fuit. Ita laudatus Serry.

Dein multi Doctores etiam de hoc querebantur, & quidem juſtiſſime, quod facultati theologicæ adimeretur ſua libertas, & quod quæ in Scholis dictarent, Procuratori Generali homini Laico, velut pro cenſura

exhibere tenerentur. Et revera quæ ſit amplius Authoritas alicujus Scholæ, vel Academiæ, ſi ſententias non proprio motu, deliberatione, & indagendæ veritatis ſtudio atque Judicio, ſed cæco quaſi ductu & premente Poteſtate etiam inviti ſæpius proponere tenentur? maxime ſi ab iis hoc fiat, quibus non ineſt Authoritas in hac vel illa materia certam Doctrinam ſtatuere.

Cœterum illi ipſi Præſules, huius declarationis Authores ſuam ſententiam non pro certa Doctrina, multo minus pro fidei veritate, ſed tantum pro opinione venditabant. Sic enim in Epiſtola ad univerſos Galliæ Præſules data Anno 1682. dicunt: *ea ratio nos impulit, ut eam aperiremus, quam veram eſſe ARBITRAREMVR Catholicorum ſententiam.* Non defuêre tamen tunc temporis, qui quatuor articulos de Janſeniſmo accuſare non verebantur, præcipue Author Libelli, Status præſens facult. Lovanien. qui ait: *ubi eſt Janſeniſmus? dicam tibi, eſt in noſtris quatuor articulis, eſt Janſeniſmus Cleri Franciæ & Sorbonæ.* Alii, ut Author *teſtamenti politici*, ad

Calum-

Calumnias usque progressi dicebant, Episcopos in eo Conventu sic devotos Regi fuisse, ut si voluisset Alcoranum substituere Evangelio, ocius manus dedissent.

Tandem huius declarationis exitum & finem spectemus. Innocentius XI. per litteras in forma Brevis 11. April. Anno 1682. omnia in dicto Conventu acta rescidit, cassavit, interdixit, & perpetuo irrita esse declaravit, quæ Alexander VIII. eiusdem Successor solemniori Constitutione, quæ incipit *inter multiplices*. 4. Aug. Anno 1690. repetiit. Interim ex his, qui dicto Conventui aderant, si ad Sedes Episcopales sive novas, sive altiores à Rege nominati sunt, à Pontifice confirmationem non obtinuerunt, donec sub Innocentio XII. inter ipsum & Regem conventum erat, ut illi ipsi Episcopi Litteras supplices & retractationem ad Papam darent, quibus profitebantur, se de gestis in præfatis Comitiis *vehementer, & super omne id, quod dici potest, ex corde dolere*, ac eadem pro non decretis & deliberatis habere & habenda esse &c. &c. Iidem quoque Episcopi in alio Con-

 ven-

ventu congregati retractârunt illam priorem declarationem teste eodem Bossueto L. cit. denique ipse Rex Christianissimus, qui dato Edicto hos quatuor declarationis articulos ab omnibus teneri & tradi prius jusserat, postea ad Innocentium XII. P. scripsit, se mandata dedisse, ut illud præfatum Edictum circa quatuor articulos nullum effectum & sequelam habeat. Rex istam revocationem edicti vocat in suis litteris testimonium publicum suæ venerationis erga summum Pontificem. Jam colligamus dispersa. Doctores, Sorbona, Episcopi, & Comitia Cleri, imo tota Natio & Ecclesia gallicana antiquitus & ante hanc declarationem de anno 1682. aperte profitebantur infallibilitatem Pontificis, uti ex testimoniis supra allatis constat, Occasio, causa hujus declarationis non erat doctrina majorum, aut persuasio & convictio veritatis; sed longe aliæ rationes hanc machinam movebant, metus, reverentia erga Regem, studium placendi, & fors aliæ passiones, teste ipso Bossueto præsente & eidem declarationi subscribente. Ipsa declaratio à minima parte Præsulum confecta

fuit

fuit, ut adeo non possit dici declaratio & definitio ipsius Ecclesiæ gallicanæ: ipsi fabricatores horum quatuor articulorum suam sententiam tantum opinionem, & se arbitrari dicebant: Sorbona ad hanc declarationem acceptandam adacta fuit: ipsa dein declaratio à summis PP. improbata, cassata, denique ab illis ipsis Episcopis, à quibus condita fuit, iterum retractata, atque ab ipso Rege revocata fuit. Quale robur, quam authoritatem ergo habet ista declaratio, quam toties obiectat Febronius? si eius Natales etiam omni vitio carerent, ei adhuc ipsi Præsules & Rex, quorum pondere prius sustentabatur, postea iterum revocando omnem authoritatem ademerunt. Quo jure ergo ausit dicere Febronius, hanc esse Doctrinam Ecclesiæ gallicanæ? At dices: ab eo tempore saltem ea communis in Gallia sententia fuit. Quid quid sit, Novitia tamen est, malum Parentem habuit infelix soboles: sive spectes authoritatem nascentis, sive tempus invalescentis huius doctrinæ, an tanti est, ut omnes etiam exteri doctores huic assurgere debeant? an soli Galli sapiunt? an novas identidem sententias & opi-

niones, ficut novos crines crifpandi modos ex gallia avocare debemus? ipfi Galli hac in parte æquiores funt, fuosque mores & Doctrinam exteris nolunt obtrudere. *Aliarum Ecclefiarum difciplinæ ac moribus non præiudicant gallicani mores*, ait Natalis t. 1. Theolog. dogmat. & mor. L. 2. de facram. Ord. Chriftoph. de Beaumont Archiepifc. Parif. Anno 1763. & Jacobus de Montesquiou Epifcop. Parlat. Anno 1764. in fuis litt. Paftoral. dicunt, indignum & ftolidum effe, exteros Doctores afpernari, aut illis indignari, quod Doctrinæ Cleri gallicani non confentiant.

Attamen etiam poft declarationem Cleri gallicani Infallibilitas Pontificis à multis Doctoribus in Gallia propugnata fuit, uti funt fupra cit. Hyacinthus Serry, Malagola &c. Gilbert de choifeul du Pleffy Praslin Epifcop. tornac in Epift. ad Steyaertium fcripfit: *magna gallorum Catholicorum pars, ac totus vel ferme totus extra galliam orbis Chriftianus contra* (propofitiones gallicanas) *fentire videtur*. Nec minus ipfemet Boffuetus teftatur, adverfus quatuor articulos gallicanos excita-

tam

tam fuiſſe non modo Romam, ſed & Bataviam, Hungariam, Italiam, Hiſpaniam, & magna ex parte ipſammet Galliam. Imo Præſules gallicani, cum nimium premerentur turbis Janſenii & Quesnelli, neque litibus finem ponere poſſent, à ſede Apoſtolica judicium ſupplicantes multum remittere, nec ſententiæ de fallibilitate Pontificis tenaciter inhærere viſi ſunt, quin eius infallibilitatem in Doctrina fidei vix non aperte profeſſi ſunt. Cum enim Anno 1706. occaſione Bullæ, *vineam Domini* quidam in Conventu Cleri dixiſſent, Conſtitutiones Pontificum obligare totam Eccleſiam, poſtquam à corpore Paſtorum fuiſſent acceptatæ, hancque acceptationem fieri ex parte Epiſcoporum per viam judicii, Clemens XI. hac Clauſula ſe offenſum oſtendit, eo quod hac ratione Epiſcopi congregati fuerint non tam ad recipiendam Bullam, quam ad authoritatem S. Sedis reſtringendam, vel potius evertendam.

Igitur anno 1711. data ad Papam Epiſtola ſe ita explicarunt; per id ſe non intellexiſſe acceptationem, quæ ſit *ſolemnis*, ne-

que ut Conventus velut judex Constitutionem examinaret, aut Tribunali suo subijceret, sed ut Conformitatem suæ Doctrinæ cum Apostolica, magno cum gaudio accepta significaret, simulque Jansenistis omne præcludatur effugium. Nunquid haud male quis dixit: solvantur vela ventis. Interim saltem fatentur, sententiam gallicanam Hæreticis etiam lite jam decisa adhuc præbere effugium.

Quidquid igitur sit de sententia Gallorum circa infallibilitatem Papæ; olim non fuit, & à suo ortu non est sententia totius Ecclesiæ gallicanæ. Ostendimus ejus Natales, progressum, & finem. Quare autem adhuc hodie communiter propugnetur, possemus sufficientes rationes afferre: magis Politicorum hæc causa est; sed dicta sufficiant. Nunc in Germaniam transeamus. Igitur

Ad 4. Respondeo: dum Febronius pro Ecclesia Germaniæ citat Synodos Constantiens. & Basileens. Nihil adhuc dum probat contra infallibilitatem Papæ, etsiamsi Ger-

Germania integras has Synodos recepiſſet, de quo tamen ſuo loco. In his enim Conciliis non illa quæſtio de infallibilitate Pontificis, ſed de ejus ſubjectione ad Concilium agebatur. Theologi autem has duas quæſtiones non ita confundunt; nam etiam ſuppoſita infallibilitate Papæ in rebus fidei & morum, poſſet tamen Concilio adhuc ſubjici quoad alia, puta correctionem, reformationem, depoſitionem &c. quod autem fuerit circa infallibilitatem Pontificis communis ſententia in Germania tum ante, tum poſt hæc Concilia, haud opus eſt indagare, quia notum eſt omnibus. Inſignis tamen tum falſitas, tum calumnia Febronii eſt, dum dicit*, hanc fuiſſe *quorumdam Doctorum, tum maxime Monachorum R. Sedi adulantium, & propria commoda quærentium privatam doctrinam.* Quaſi tantum pauci Doctores Germani, & hi fere ſoli Monachi ita ſenſiſſent. At hæc ſententia publice in Scholis & Academiis docetur, eſt, & erat ſententia Doctorum & Cleri communis in Germania, publice typis & libris propugnata. Monachi autem quid ab Italis, à Roma ſperare pote-

 rant,

rant, quid obtinuere ? quæ proterviæ hominis ! dum omnes in unam ſententiam conſpirare videt, ut hujus Authoritate detrahat, illos de adulatione & commodo propria accuſat, & totius Nationis Germanicæ Theologos ac Doctores publice contemptui exponit,

Optat dein doctrinam de infallibilitate Pontificis ſuprema Authoritate ſupprimi. Quæ eſt autem illa ſuprema Authoritas ? haćtenus in doctrina fidei, morum, diſciplinæ eccleſiaſticæ, & in materia theologica penes Epiſcopos & Eccleſiam fuit judicare, uti monet, & præſcribit Apoſtolus. Interim non video, quid Principibus Sæcularibus obſit infallibilitas Pontificis in rebus fidei & morum ? quandoque potius prodeſſe poterit. Utinam poſt ultimas Galliæ turbas acutius videant Germani ! optaſſent forſan Reges Galliæ in illis turbis Janſenianis & Quenellianis, dum Epiſcopi regni in Anguſtias redacti operam perdebant, & omni ſua Authoritate malo reſiſtere non poſſent, imo & horum aliqui ipſo torrente abrepti ſunt,

ita

ita ut tandem pro efficaciori remedio illi cum Rege ad Pontificem recurrere debebant, optassent, inquam, fors Reges, ut Galli Pontificem crederent infallibilem, sic ut causa, & omnis controversia ejus judicio finiretur: Pax & quies publica post tam diuturnum tempus reduceretur. Verum quid profuit, imo quid non obfuit illa sententia gallicana? tela procusa in proprium sinum reciderunt, dum iis ipsis armis instructi stabant adversarii: Rex urgebat acceptationem Bullæ *Unigenitus*, Ministerium regium fortiter Regis mandata promovebat, Parlamenta ex adverso obsistebant, Præsules ipsi disjunguntur, obstinati in illa sententia Cleri gallicani effugium inveniunt, hinc tot appellationes ad futurum Concilium, hactenus nunquam, & forte nec nunquam congregandum. Nunquid arbor bona bonos fructus facit? Germaniæ nostræ meliora ego exopto.

Ad 5. Cardinalis Orsi fideliter narrat, quosdam viros nec malos, nec indoctos lecta defensione declarationis Cleri gallicani

exi-

existimâsse de sententia Infallibilitatis Pontificiæ conclamatum esse. Quid tum? an sic etiam visum est ipsi Cardinali & aliis? neutiquam. Insanum fuisset, causam jam deploratam, cui ne probabilitas amplius superest, defendere. Defendit tamen, & quidem egregie hic Cardinalis, quidquid dicat Febronius. Eandem defensionem declarationis Cleri gallicani fortiter oppugnarunt, & contriverunt Cardinales quoque Ursi, Lucini, de Blanchis, Archiepiscopus Mansi, Roncaglia, Petrus Ballerini, aliique. Elegantia styli, methodus & eruditio hoc opus Bossueti commendabant, & sicut in hodiernis sæpe pessimæ notæ pagellis plerumque fit, lectores decipiebant: non equidem magnum Bossuetum cum eiusmodi infimæ sortis Scriptoribus comparare (sunt enim maxima viri merita) neque eius honori quidquam detractum esse volo. At nihilominus verum est, quandoque plausibiliorem esse defensionem erroris ipso errore, & sæpe sunt falsa probabiliora veris.

Ad 6. Illud *fere de fide est*, quod per discursum ex revelatis à Deo infertur, seu Con-

clu-

clusio theologica, cuius vel utraque præmissa est revelata, vel una revelata, & altera aliunde certa. Tali conclusioni. ut sit de fidei, nihil deest, quam definitio Ecclesiæ. Hæc Febronius, si non modo Juris-Consultus, sed & Theologus est, scire debuit. Igitur indignum est, captare voces, & hisce minutiis inhærere.

Ad 7. Dixerat Febronius in titulo huius §. Doctrinam de Infallibilitate Pontificis in Ecclesia nec practicam habere utilitatem. Probat hoc ex Colleto Tournelii Continuatore, qui dicit, eam sententiam nullius in fidei controversiis momenti esse. Gallum in testem affers? utique cum Gallis nobis controversia est, illi etiam pars sunt, nos affirmamus, illi negant. Non sufficit ergo ex Colleto solum afferere, sed etiam probari debet, quod dixerat. Dein verum est quod Colletus ait, in fidei controversiis cum hæreticis, qui aliunde Papam infallibilem non agnoscunt, hæc sententia per se non habet firmam & certam utilitatem: inter Catholicos autem apud nos certe suam utilitatem ha-

ſpectum fuiſſet, ſi nobiscum ſenſiſſet, uti iam ſupra notavi. Cœterum noſtra ſententia de infallibilitate vicarii Chriſti Rom. Pontificis adhuc temperamentum & explicationem recipit ex iis, quæ dicemus infra Cap. 5. §. 1. quo Lectorem remitto.

Expenduntur, quæ Febronius alibi contra ea, quæ in hoc Capite I. dicta ſunt, vel obiicit, vel in Confirmationem dictorum ſuorum affert.

Mihi animus non eſt, ea omnia in unum conferre, quæ Febronius vel eius defenſores per integros tres tomos contra adverſarios diſputant, vel in medium producunt. Multa & enim iam dicta repetit, multa trita ſunt, ac ſæpius iam convulſa. Nec minimum etiam in hoc Febronii artificium latet, ſi ubicunque aliquis S. Doctor vel Pater de Rom. Epiſcopo tantum incidenter & absque ſpeciali honoris & authoritatis ſignificatione loquatur, mox hic in ſcenam producitur, quaſi de Papa nullibi, niſi adiunctis ſpecialibus honoris & Poteſtatis prærogativis ſermo eſſe potuiſſet. Neque facta, hinc inde allegata, aliquid probant, ſe de Jure

quæ-

quæritur, quo quis egerit; nam dum nos facta Pontificum & dicta reponimus, Febronius cum suis affeclis mox ea inter usurpationes & abusus rejicit. Quisquis historiam à primo tantum limite salutavit, novit utique, inter multiplices controversias Pontificum cum Principibus, hos sæpe nimium excessisse, atque ad extremum aliquod declinasse, non quod ipsi sentirent, se jure id facere, sed ut Papam in vota sua facilius inclinarent: qui inde semper jus aliquod eruere vellet, in Politia sæculi & Aularum Principiis sat peregrinus deprehenditur. Denique quoad præsens saltem Caput aliorum recentiorum Doctorum dicta & testimonia, quibus in defensionibus suis se munit Febronius, haud semper attendere debemus, cum ipse statim initio traditione & Patrum eloquiis rem agere promisit. At quid ergo in defensionibus suis nobis toties obiectat Gersonem, de Aliaco, Cusanum, Zarabellam, Bossuet, Natalem, Fleurium & tot alios, quorum plurimi ab omni Labe non sunt immunes. Dum econtra nostræ partis authores una voce mox explodit, adulatores, Mercenarios, aulæ Roma-

næ ſervos criminatur, atque append. 3. pag. 43. Imperii fiſco indigitandos eſſe vult.

Non eſt igitur, cur eadem multoties repetamus, vel cuiuslibet dicta & facta ponderemus, ſed ea tantum, quæ notabiliora ſunt, & pondus aliquod ſententiæ Febronianæ afferre videntur, in medium proferemus.

Dixi §. 6to, Febronium damnatam Richerii ſententiam de poteſtate clavium defendere. Similia ei præſagiit Kleinerus Jeſuita & Profeſſor Heidelbergenſis. Reponit Febronius appendic. 3. pag. 41. in hoc Richerium à Doctrina gallicanæ Eccleſiæ diſcrepare, quod docuerit, Pontificem eſſe duntaxat Caput *ſymbolicum* ſeu *figurativum*, *miniſteriale*, *accidentarium*, *non neceſſarium.* Citat in hunc finem Tournel. tract. de Eccles. quæſt. 5. art. 3. At Tournelius loco citato ex Richerio quatuor propoſitiones ponit, quas omnes pro *erroneis*, *ſcandaloſis*, *& ut ſonant*, *hæreticis*, atque *ſchismaticis* damnatos dicit. Harum 1ma eſt: *Chriſtus ſuam fundando Eccleſiam prius, immediatius, & eſſentialius Claves ſeu jurisdictionem toti dedit Ec-*

clesiæ, quam Petro & aliis Apostolis. 2da. Tota Jurisdictio ecclesiastica primario, proprie & essentialiter Ecclesiæ convenit, Rom. Pontifici autem, atque aliis Episcopis instrumentaliter, ministerialiter, & quoad executionem tantum. In 4ta dein primum ponit, *Papam esse Caput symbolicum.* At Tournelius etiam illas duas priores propositiones damnatas asserit, harum vero doctrinam in §. 6. aperte tenet Febronius: ut quid ergo contra se ipsum citat Tournelium? quid negat, se sequi Richerium? quin etiam haud difficile foret ostendere, quod Febronius reapse illam quartam propositionem de Capite symbolico & ministeriali admittat. Si tamen innocens est Febronius de doctrina & sensu Richerii, quare tom. 3. pag. 9. &c. Richerium in Cap. 2. libri sui vix uno, alterove verbulo mutato tam solerter exscripsit?

Denique non attento, quod Richerii Systema & Doctrina hæc in Gallia damnata sit, audet Febronius in suo Daniele Bertono tom. 3. f. 13. adhuc defendere, Richerii Systema in hoc neque novum, neque impium, sed veram, piam, statui & Instituto Ecclesiæ con-

conformem Doctrinam esse. Anne licet ita Lectoribus imponere ? in hoc, ais, Richerium errasse, quod statum ecclesiæ faciat aristocraticum. Verum an non Febronius in hoc totus est, ut omnes Apostolos & Episcopos in Potestate & Jurisdictione faciat æquales? hoc utique est statum Ecclesiæ facere aristocraticum: igitur & tu errasti Febroni? imo Richerius juxta omnes democraticum facit statum Ecclesiæ: id ipsum facit Febronius, qui nullibi sibi constans in tom. 1. Cap. 1. §. 6. totam Potestatem universitati & omnibus fidelibus adjudicat: & revera si status Ecclesiæ non sit monarchicus, nec aristocraticus, democraticum esse necesse erit. Quidquid igitur dicat, ubivis Richerium sequitur, quem tamen appendic. 1. *osorem Papatus & inimicum Pontificum* appellat, *qui Lutherum & Calvinum habuit ductores.* Suomet ergo ore convincitur.

Tom. 2. in respons. ad Epistol. Ladislai pag. 86. Febronius audacter quærit: tu non vis Claves Ecclesiæ datas esse? ait dein, Tridentinum hoc expresse innuere, Petro quidem Claves promissas esse; sed non *soli*,

 imo

imo *effective* omnibus Apoſtolis datas eſſe. Allegat iterum Auguſtinum & Bedam. Et ego confidenter reſpondeo, Math. 16. Petro & huic *ſoli* Claves promiſſas & datas eſſe: hunc ſolum alloquitur Chriſtus, huic ſoli, ait, ſe daturum Claves, quamvis alibi aliis Apoſtolis non tam Claves, quam harum poteſtatem alio modo tradat, fucum Lectori haud memori facit Febronius, dum ex tot aliis clariores pro ſe excerpit textus, quaſi ad eos reſponſum nondum fuiſſet, vel reſponderi non poſſet. At legantur, quæ hoc capite ſpeciatim ad §§. 2. & 6. diximus. Videbit Lector, quo ſenſu Tridentinum & nos Claves Eccleſiæ datas eſſe dicamus. Auguſtinus rationem habuit, quare Claves potius Eccleſiæ datas afferat, noſtram tamen ſententiam non reprobat, imo allegat, ſupponit, & alibi non obſcure amplectitur. Dum enim Auguſtinus dicit, *huic Eccleſiæ Claves datæ ſunt, cum Petro datæ ſunt*, quis ſanæ mentis huic loquendi modo aliam notionem ſubſtituet, quamque in his planis verbis continetur? nempe Eccleſiam Claves *in* & *per Petrum* accepiſſe, unde clare ſequitur, Petrum immediatius, & Eccle-

Ecclesiam per Petrum accepisse Claves, non è converso, ut vult Febronius, Petrus *per* & *ab Ecclesia* eas accepit, secus Augustinus dicere debuisset, Petro datæ sunt, cum Ecclesiæ datæ fuêre. Beda ex Augustino loquitur, ita tamen, ut alibi soli Petro Claves datas esse asserat. Sic non textum textui ejusdem Patris conbinamus, & paucos in speciem quandoque aliter sentientes cum pluribus aliis haud invitos conciliamus. In his ergo volumus Lectorem ad jam dicta superius revocare, ne talia toties repetere necessum sit.

In not. Crit. in P. Zech S. J. Febronius ait, in Controversiis fidei & morum *competentes* Judices esse Episcopos, Synodos Diæcesanas, Provinciales, Nationales, summum Pontificem, Concilia generalia, Ecclesiam universalem non congregatam. Recte, quamquam de Synodo diæcesana nonnihil moneri posset, utrum quivis Parochus, Sacerdos sit Judex competens in controversiis fidei? cæterum admisso, illi sint Judices *competentes*, sed non *infallibiles*, uti ipse ait Febronius, nisi Ecclesia in œcumenica Synodo congregata sit, sive extra illam consentiens in unum; sine hac

igitur non habebitur Judicium certum & ultimatum, à quo appellari amplius non posſit, etſi competenter & legitime judicent Synodi minores: Epiſcopi ſummus Pontifex. Facilius eſt hoc dicere, quam in praxi tenere. Si enim nova oriatur quæſtio, ubi Concilium generale non eſt congregatum, nec congregabitur, partes vero Judiciis Epiſcoporum, Synodorum Provincilium, & ſummi Pontificis non acquieſcunt, ſemper ulterius appellantes, uti nuper in Gallia factum eſſe vidimus, quomodo, & quando Lis terminabitur? quando, ubi, quomodo & unde innoteſcet conſenſus Eccleſiæ in unum? nam hoc ſolum remedium ſupereſſet, quis ſciet, quando & quod omnes ac ſinguli Epiſcopi atque Eccleſiæ per orbem conſentiant? & antequam hic conſenſus certo innoteſcit, credere nondum teneor. Interim manent omnia incerta. Quam practicam utilitatem habet hæc ſententia? revera nullam; imo toti Eccleſiæ plurimum noxia eſt, ac periculoſa; quippe per eam Schiſmati & hæreſibus impunitas conceditur, oſtium & via planiſſima, vix amplius claudenda aperitur. Verum eſt: conſenſus Eccleſiæ

clesiæ etiam extra Concilium est Signum infallibile & certa regula à posteriori, quod aliquid sit de fide credendum, vel in moribus tenendum, quia tota Ecclesia errare non potest; at à priori, ubi nova controversia exurgit, nihil operatur, quia nondum adest hic consensus, nec tam facile & longissimo tempore sciri potest, utrum & quando adsit. Interim prætensa illa reverentia erga Decreta Synodalia & Pontificia languescit, obsequiosum silentium, quod decretis hisce provisionalibus deberi aiunt, rumpitur, & sic Lites nunquam cessabunt, quod experientia docuit.

In Apolog. Febronii contra 4. Theolog. art. 2. iterum in medium proferuntur noti textus Math. 16. Joan. 21. & Lucæ 22. pro statu monarchico & infallibilitate Pontificis à nobis allati. Opponit Febronius ex Gallis Tournel. Bossuet, Natal. Alexand. ex Germanis Gregor. Zallwein, & Benedictum Oberhauser. Quidquid sit: ostendat prius Febronius, quis sit sensus litteralis horum textuum, in quo dogma fundatur, & quo omisso, om-

nes reliqui ſenſus incerti ſunt, nihilque probant? dum autem gallos authores nobis opponit Febronius, non ignoramus, eos pro defenſione quatuor articulorum ſcripſiſſe, quorum authoritatem iam ſupra expendimus, atque gallorum illecebra Germanos nonnullos, & inter hos etiam præſtantiſſimos viros, captos fuiſſe, non inficiamur. Nihilominus Febronio ſuis propriis verbis in cit. Apolog. pag. 173. (tantum Gallis ego, Romanos ſubſtituo) idipſum reſpondeo: ubi Patrum & Doctorum interpretationes certorum textuum S. Scripturæ variant, & ſemper variarunt, & Eccleſia nunquam decidit, non licet uni parti ſuos alteri commentarios, & opinamenta tanquam legem imponere, neque tenetur ſe illis ſubmittere. Tantum autem abeſt, ut Eccleſia ſe declaraverit pro interpretamentis, quæ hac in parte *Galli* ſequuntur, ut ex adverſo *romana* firmiter teneat Eccleſia, Concilium Generale Conſtantienſe *non* declaràſſe *eorum ſententiam*. Habeat hæc Febronius contra gallos ex ſuo proprio ratiocinio. Item hoc adhuc intereſt gallos & inter & Romanos, quod illi ſententiam ſuam habeant pro

opi-

opinione, quam aliis, exteris præfertim nolunt obtrudere, ut fuperiori §. oftendi; Romani econtra fuam fententiam pro veritate habent, quia fundatur in fenfu litterali Scripturæ, à quo nulla neceffitas, nec ratio cogit abfcedere. Ut quid ergo femper gallos nobis inclamat, quos tamen ipfe non fequitur Febronius? ipfe utique ex Natali Alex. Differt. 4. §. 3. ait, fecundum triginta quinque Patrum & tractatorum ecclefiafticorum expofitionem in textu Math. 16. nomine Petræ intelligi fidem, & illa verba, *& Portæ inferi &c.* ad fidem Petri & Ecclefiæ, non ad Perfonam eius & fucceſſorum Pontificum referre NB. theologos Parifienfes: fed Febronius hanc non fequitur fententiam, fed per Petram omnes vult intelligi Apoftolos, ideoque nec ipfe cum parifienfibus Theologis fentit, quos continuo allegat. Nos nihil diffimulavimus, omnes expofitiones §. 2. in noftram fententiam facile conciliavimus. At Febronius fibi ipfi conciliari nondum poteft.

Profequitur L. cit. Febronius, duas in textu Math. promiffiones diftinguendas effe,

per primam Petro afferi Primatum, per fecundam depofitum Clavium, quæ ibi tantum promiffæ, nondum actu traditæ erant. Profecto fatis ingeniofe! ibi Petro datur Primatus, quare non etiam Claves? fi quæro, ubinam acta traditæ fint Claves? refpondet, quando omnibus apoftolis communiter datæ funt: *accipite Spiritum S., quorum remiferitis &c.* ego de Chrifto Dei filio aliter fentio, eum non humanis infirmitatibus, & mutationi obnoxium fuiffe, atque quod promifit, etiam impleviffe credo, & quidem eo modo, quo promifit. Dum ergo in textu allato foli Petro promifit claves, etiam foli dedit, quia fecundum divinum agendi modum promittere, eft etiam implere promiffum. Econtra iuxta Febronium promittuntur Claves Petro, & actu traduntur omnibus apoftolis. Quod fi vero contra clarum textum, uti alibi vult, per Petrum ibi omnes apoftolos intelligat, quid opus erat ifta obfervatione & diftinctione inter promiffionem & traditionem? unam adhuc obfervationem addit Febronius ad Cap. Math. 18. v. 12. & feq. quod ibi Chriftus loquatur *in plurali* ad omnes difcipulos. Si hoc

ob-

obſervatione dignum eſt eo loco, notet ſibi Febronius, Math. 16. eum ad Petrum loqui *in ſingulari.*

Quod ulterius ad verba Joan. 21. & Lucæ 22. affert ex Natali, repetitiones ſunt, & iam reſpondimus ſupra ad loca & Patres citatos. Nos dicimus, Eccleſiam & Concilium generale eſſe infallibile: at Eccleſiam & Concilium generalé non intelligimus ſine Capite, ſine Rom. Pontifice, inſuper etiam hunc ſolum dicimus infallibilem, ſi pro rei neceſſitate extra concilium aliquid in materia fidei & morum definiat.

Citat. Apolog. adverſ. 4. theologos pag. 175. ex natal. alexand. citat 26. Patres & interpretes, quos illa verba Lucæ 22. *ego rogavi pro te &c.* pro perſeverantia finali S. Petri in fide interpretari ait, idque eſſe privilegium perſonale Petri, quod ad ſucceſſores non manaverit. Verum oſtendat Febronius, quot & quinam ex his dicant, eſſe privilegium perſonale Petri, *NB.* quod ad ſucceſſores non manaverit? imo plures ex his ipſis, quos citat, illa verba interpretantur de indeficien-

ficientia Petri in fide, & inde tum huius, tum succesforum Rom. Pontificum infallibilitatem eruunt, & probant: sic Cyprianus, Leo, Bernardus & alii apud Bellarminum L. 4. de Rom. Pont. C. 3. ita pariter Agatho P. in Synodo IX. Leo IX. Innocentius III. S. Thomas, & Sorbona ipsa ex hoc textu in tractat. Clementi VII. oblato infallibilitatem Papæ probat. Hanc etiam Academia Parisiensis Anno 1387. & Conventus octoginta quinque Episcoporum Galliæ Anno 1655. ex his verbis publice profitetur, uti jam supra retuli.

Interim textus oppido clarus est: rogat Christus, *ego rogavi*, nec dubium est, quin fuerit exauditus: rogat pro indeficientia in fide, *ne deficiat fides tua*, Hæc verba ad solum Petrum non ad alios Apostolos diriguntur: *Simon rogavi pro te, ne deficiat fides tua.* Imo alii aperte excluduntur, quia ideo pro Petro rogatur, ut alios fratres suos confirmet. Dein hæc indeficientia in fide promittitur, & datur Petro, non ut privatæ Personæ, sed ut Capiti & Pastori Ecclesiæ, quippe

pe in hunc finem datur, ut confirmet fratres ſuos in fide, quod eſt officium Paſtoris & Capitis; quod autem ad officium Paſtoris & Capitis ſeu Primatus pertinet, utique ad ſucceſſores tranſiit. Et dicat Febronius, quare Chriſtus pro fide Petri ſpecialiter rogaverit, quare hunc juſſerit confirmare fratres? ſi non ideo, quia ad hunc ſpecialiter hoc pertinebat, qui conſtitutus erat Caput & Primas Eccleſiæ. Male igitur Febronius hanc indeficientiam in fide ad ſolum Paſſionis tempus reſtringit, in quo utique ſolus Petrus, nullus autem aliorum Apoſtolorum Chriſtum negavit. Neque de perſeverantia finali & gratia fidei dici poteſt; nam utique omnes Apoſtoli, Juda excepto, hac gratia præditi in fide mortui ſunt? Dum igitur quidam verba Lucæ de firmitate & perſeverantia in fide interpretantur, non intelligunt tantum gratiam finalem, ſed veram indeficientiam, & dum ad tempus Paſſionis interpretantur, caſum & occaſionem ſignificant, quo primario & neceſſario Capitis Eccleſiæ indeficientia requiritur, non tamen hanc indeficientiam Capitis ad ſucceſſores demanaſſe negant.

Cit.

Cit. Apolog. pag. 176. Febronius Do. Kauffmans minitatur à Procuratore generali regio, quod præfumpferit Conventum Cleri gallicani de anno 1682. vocare *confpirationem*, citatque Edictum regium de 23. Martii ejusdem anni. Ego confpirationem non voco; attamen cum Cardinali de Aguirre, *tam Propofitiones, quam Decretum regium non à Concilio aut matura Confultatione, fed fubita quadam animi commotione prolata fuiffe*, ipfam declarationem non totius Ecclefiæ gallicanæ effe contendo, Epifcopos ibi præfentes quid humani paffos, reverentia, metu &c. inductos juftos limites exceffiffe dico ex ipfo Boffueto fupra citato; hinc mihi de Procuratore regio nihil metuo. Hæc fi non fufficiant, ego tanquam exterus ipfam hujus declarationis revocationem ab eodem Clero, regio confenfu factam apello: ad Litteras Regis Chriftianiffimi provoco, quibus à fe illud Edictum revocatum effe; profitebatur, ut nullum effectum & fequelam habeat, atque mandata ifta Rex vocat teftimonium publicum. Ubi funt ergo ifta mandata, & quare illis obtemperatum non fuit?

Pag.

Pag. 179. l. c. ait, non modicum ſibi profeciſſe videri adverſarios, quod in Gerſone & Natali Alexandro titulum Monarchæ Papæ attributum deprehendant. At quare tam facile Gerſoni & Natali ignoſcit Febronius, qui in nobis nomen Monarchæ tantopere abhorret? reſpondet: admittant Theologi noſtri reſtrictiones & terminos, quos Gerſon, & Natalis Monarchiæ romanæ merito ponunt. Verum ſi illi Pontifici omnes qualitates & prærogativas Monarchæ denegant, cur eum ita appellant? an verbis ludunt viri hi celeberrimi, quorum Magiſterium nobis quavis pagina obtruditur? qualiter ego Monarcham dixerim, ex ſupra dictis patet. Per me tamen appellatio in quæſtionem de nomine recidat, dummodo aſſerta ibi authoritas eidem remaneat, aptiusque Papam ſupremum Hierarcham, quam Monarcham dixerim.

Neſcio interim, quomodo ſibi conſtet, vel utrum ludere tantum velit Febronius. Tom. I. Cap, 2. §. 12. ſuſtinet, nullam omnino ex tribus formis ariſtotelicis ſtatui Ec-

cle-

clesiæ convenire. Et Tom. 4. Differt. 2. Cap. 1. §. 1. hoc lemma proponit : *Status Ecclesiæ non est pure monarchicus.* Ex Romanis sibi adversarios præponit Bellarminum & Petrum Ballerinium Veronensem. At primus Regimen Ecclesiæ dicit monarchicum Aristocratiâ & Democratiâ temperatum, alter Aristocratiâ mixtum. Dein Febronius circa hanc rem Gallorum mentem inquirit; Petrus de Alliaco, Gerson, Petrus de Marca, Gibert, & Tom. 2. flores sparsi Cap. 8. §. 2. Natalis Alexander &c., omnes dicunt, Regimen Ecclesiæ esse monarchicum Aristocratiâ temperatum. Tantum concludit: *hæc sufficiunt ad evincendum, statum Ecclesiæ non esse pure monarchicum.* Quis non rideat? assummit sibi probare, statum Ecclesiæ non esse *pure* monarchicum: id ipsum dicunt adversarii, quos in scenam suam producit, idipsum in testimonium vocati Galli. Nunquid aerem verberavit? si qui tamen simplicem Monarchiam defendunt, meminerit Febronius, hos tamen admittere, imo supponere, Christum esse proprie & principaliter Monarcham Ecclesiæ, Papam vero tantum

eius

eius in Regimine monarchico vicarium, & inde non habebit, quod cavilletur.

Art. 3. Apolog. pag. 181. dum Febronio obijcitur, quod doceat, claves immediate datas esse *universitati credentium*, & in ea principaliter residere potestatem Jurisdictionis, respondet hoc Sophisma esse, quod sic resolvatur: *Denominatum* est tota universitas, & *subjectum Denominans* sunt soli Episcopi & Presbyteri. Apte eidem hic repono, quod L. 1. C. 1. §. 1. de quibusdam distinctiunculis dixit: sunt pugnæ verborum, prætereaque nihil, quæ ad subruendam magis veritatem, quam ad eam asserandam, & solum ad declinandam convictionis confessionem inventæ sunt. Imo neque ad hoc valent. Dum enim Febronius per subjectum *Denominans* intelligit Episcopos & Sacerdotes, *Denominatum*, prout distinguitur à *Denominante*, nihil amplius complectitur, quam laicos & totum populum credentem. At C. 1. §. 6. dixerat, *potestatem clavium universitati Ecclesiæ proprie transcriptam esse, & radicalius residere in Ecclesia, quam in Prælato,*

Ecclesiam hanc potestatem per suos ministros exercere. Ergo hæc universitas credentium, seu Ecclesiâ, prout distinguitur à suis Ministris & Episcopis, immediate; radicaliter, proprie habet claves, *sive Denominantum*, sive *Denominans subjectum* eam voces. Habet itaque juxta Febronium universitas, multitudo, atque Laici eam Potestatem, quam Petro negaverat; at huic negavit principalem Potestatem, Jurisdictionem, Claves: ergo has tenet universitas, non denominatione tantum, sed reipsa, en! Scyllam, unde nemotam facile evadet. Nos itaque has voces philosophicas melius, ac genuino in sensu in rem nostram adplicamus: dum dicitur, & etiam nos dicimus, *in Ecclesia esse Claves*, *Ecclesiam habere claves denominatum* est tota Ecclesia cum Episcopis, Papa & omnibus fidelibus, *subjectum denominans* vero Petrus est seu Pontifex. Quippe, ut constat ex Logica, denominatio fit à parte nobiliori, sive ergo unius, sive plures habeant Claves, dummodo sint in Ecclesia, verum est, in Ecclesia esse, & eam habere Claves; dum autem Pontifex est caput & Princeps in Ecclesia, adeoque pars nobilior, denomina-

tio

tio ab eo derivatur in denominatum, quia denominatum eſt omnium eorum ſubiectum, quæ ſunt in Eccleſia; ſic Imperium ab Imperatore, regnum à Rege, ducatus à duce denominantur, quamvis unus tantum in toto ſit Imperator, Rex, dux. Habet hic Febronius aptam ex penu ſua reſponſionem ad omnes textus & phraſes, ubi dicitur, Eccleſiam habere Claves, huic datas eſſe &c. Cœterum quos è pulvere & tenebris in auxilium qualecunque vocavit authores, & quos Columnas Eccleſiæ vocare non veretur, minimum curo. Certe ſi talibus argutiis & philoſophicis rationibus, ut illi, ex noſtris quis incederet, plauſum faceret, & ad ſophiſtas nos continuo ablegatur, interim omnes vel inter baſileenſes, vel eorum ſectatores fuere.

L. c. pag. 182. Lectori fors momentum facere poſſet Concilium Baſileenſe, quod in hanc rem citat Febronius, nempe Claves Eccleſiæ, non Petro proprie datas eſſe. Dicit itaque, ita ſenſiſſe Anno 1432. in Synodali reſponſo ad Eugenium P. Patres numero cir-

citer trecentos: dicit, hanc doctrinam traditam esse mox post sess. II. cum Eugenio Papæ adhuc essent uniti, & de eius mandato Cardinalis Julianus præsideret Synodo: dicit, Bellarminum L. 3. de Ecclesia C. 16. fateri, Concilium ante sessionem 26. adhuc fuisse legitimum: dicit, hoc ipsum declarasse Eugenium in Bulla, *exposcit debitum.* Hæc sola dicta Febronio omnem fidem abrogare merentur. Falsum est, hoc Synodale responsum datum esse mox post sess. II. quippe illud consignatum fuit Anno 1432. die 2. septembris, & die 6ta eiusdem secuta est sessio 6ta. Igitur proxime ante sessionem 6tam, non mox post sess. 2. editum fuit. Falsum est, ita sensisse Patres circiter trecentos. In sessione 6ta aderant Cardinales tres, Prælati 32. cum Protectore Concilii. Quomodo ergo trecenti Patres intra triduum tam cito evanuêre: Die 2. septemb. Synodale responsum editum fuit, & hic ait Febronius, adfuisse trecentos, die 6ta eiusdem septemb. præter 3. Cardinales in ipsa sessione vix adfuere triginta duo. Falsum est, eo tempore Eugenio Papæ adhuc unitos fuisse, cum statim

tim à prima sessione ab Eugenio dissolutum est Concilium, nec restitutum ante sess. 16. Hinc pariter falsum est, Julianum adhuc ex mandato Eugenii Synodo præsedisse. Falsum est, Bellarminum dicere, Concilium ante sess. 26. adhuc fuisse legitimum, si hoc intelligas per omnes præcedentes sessiones usque ad sess. 26. Nam bellarminus tantum affirmat, *ab initio*, nempe prima sessione & Conventu fuisse legitimum. Falsum est, Eugenium hoc declarasse in sua Bulla, in qua de eo nulla vox apparet. Ecce quot falsa vel mendacia in una Linea! quis amplius viro huic credat?

Ut Constet, quantum Partium studio deditus sit Febronius, in suo Theodoro à Palude pag. 372. prout etiam L. 1. C. 1. §. 8. occultis Italorum Machinationibus, rationibus politicis, & illegalibus causis tribuit, quod Capitalis illa quæstio de forma monarchica in Ecclesia contra Pontificios non sit definita in Concil. tridentino, quod ex Pallavicino probare conatur. Verum altum silet de motivis politicis & æmulatione alia-

rum Nationum, hispanorum & gallorum, quos Pallavicinus eo Loco non minus adducit. Quales motus unica thurificationis cæremonia peperit, ut propter hanc solam galli Schisma minitarentur vid. Pallavicinus L. 21. C. 8. 9. &c. Nempe quidquid agunt Itali & Pontifices, crimini imputatur, aliis quævis sint innocua. Interim sciet Febronius ex eodem Pallavicino, de forma monarchica haud fuisse quæstionem, & hispanos cum Italis & aliis de prærogativa Pontificis supra Concilium consensisse, solos gallos, sed neque hos omnes, in hoc restitisse.

Quæ Febronius in suo Daniele Bertono tom. 3. circa ea, quæ ad hoc Caput 1. referuntur, rursus affert, meræ repetitiones sunt. Ad fucum faciendum clariores solum textus seligit ex Origene, Hyeronimo, Augustino, ubi claves non soli Petro, sed omnibus Apostolis & Ecclesiæ datæ dicuntur. Verum de his, aliisque textibus, similibusque loquendi formulis satis hucusque diximus, ut adeo supervacaneum foret, amplius respondere. Neque cessat variis argutiis ad

fal-

fallendum aptis profligatas ſuas opiniones firmare. Pro exemplo ſit, dum ibi §. 1. pag. 8. ait: *dum Chriſtus Petrum alloquitur: tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & Portæ inferi non prævalebunt adverſus eam, non dixit, tuam Eccleſiam, aut portæ inferi non prævalebunt adverſum te. Item paſce oves meas, agnos meos, non dicit tuas oves, tuos agnos.* Inde concludit, Petrum & ſucceſſores Pontifices ad meram adminiſtrationem, non ad Principatum monarchicum vocari. At prudens Lector meminerit, Chriſtum eſſe ſummum Monarcham & Paſtorem Eccleſiæ, hinc vocat *ſuam Eccleſiam, ſuas oves:* Petrum vero & ſucceſſores Pontifices in regimine Eccleſiæ & Poteſtate paſcendi eſſe vicarios Chriſti, ex quo ſequitur, eos ad Principatum monarchicum vocari, quem adminiſtrant nomine ſummi Monarchæ Chriſti, non nomine Eccleſiæ; igitur proprie non ſunt Miniſtri Eccleſiæ, ſed Chriſti.

Tom. 4. diſſert. 1. C. 3. Febronius omni vi labem Richeriſmi à ſe vult abſtergere. Ex Cardinali Perronio in Epiſt. ad Cauſobo-

 num

num refert propositiones, quæ in Libello Richerii damnatæ sunt: at nihil, ait, sive hic, sive alibi de Clavibus aut quæstione, an illæ universali Ecclesiæ, au Prælatis tantum creditæ sint? admitto interim: at Propositiones ibi à Perronio allatæ sunt tamen principia generalia, unde consecutiones deducuntur, inter quos etiam hæc est, *Christum fundando Ecclesiam, prius, immediatius, essentialius Claves seu Jurisdictionem toti dedisse Ecclesiæ, quam Petro, Rom. Pontifici & Episcopis illam solum convenire ministerialiter & quoad executionem.* Hanc consecutionem & expositionem ipse Richerius deducit, & putat sequi ex illo principio, *quod Deus & natura prius & immediatius ad totum suppositum, quam ad aliquam partem intendant, & influant;* dum igitur hoc principium utique ex se falsum non est, non tam ipsum principium, quam sequela & expositio damnari debuit, quippe Concilium Senonense damnavit Libellum Richerii tanquam continentem propositiones, expositiones, & allegationes falsas, erroneas, scandalosas, & prout sonant, Schismaticas, atque hæreticas. Igitur principia, quæ allegat

gat Perronius, non propter ſe, ſed propter annexas expoſitiones & ſequelas damnata ſunt. Cæterum Battaglinus in hiſtor. Concil. ad annum 1612. refert, à Duvallio etiam illam propoſitionem de Clavibus ex Libello Richerii extractam Concilio Senonenſi propoſitam & damnatam fuiſſe. Certe omnes galli Scriptores, quibus de hoc argumento eſt ſermo, præcipuum errorem Richerii in hoc conſtituunt, quod Jurisdictionem eccleſiaſticam & Claves in communitate & toto corpore reponat, Papam & miniſtros tantum executores Eccleſiæ faciat, hoc unum ex principiis fundamentalibus Richerii eſſe, ait Cardinal. Biſſi tractat. Theologiæ tom. 2. Hanc ipſam ſequelam & errorem ſupra verbis Richerii deſcriptam Tournelius inter ejus propoſitiones ſuas damnatas recenſet. Quid multis. Ipſe Richerius, dum propoſitiones ſuas damnatas retractat, inter illas primam ponit, qua Claves prius, immediatius, & eſſentialibus Eccleſiæ datas eſſe, & alteram, qua Papam & Epiſcopos non niſi miniſtros & executores eccleſiaſticæ Poteſtatis eſſe dixerat, vid. ſupra in Not. ad §. 6. Habemus

 ergo

ergo Richerium ipſum teſtem, quid in eo damnatum ſit, nempe non illud principium generale, quod Deus & natura tendant prius in totum ſuppoſitum, quam in partes, ſed quod inde deduxit, Claves immediatius & eſſentialius toti Communitati Eccleſiæ datas eſſe, quam Petro, Papam & Epiſcopos non niſi mere miniſtros & executores hujus Poteſtatis eccleſiaſticæ eſſe.

Narrat Febronius tom. I. appendic. I. virum amicum, nec vulgariter eruditum non dubitaſſe, ſibi totam Romanæ Curiæ indignationem & vindictam augurari, facta Pauli Sarpii & Edmundi Richerii objiciendo. Amicus hic, qui certe amico & neutiquam ſuſpecto oculo legit Febronii librum, deprehenderit igitur in eo quid ſimile illorum doctrinæ & aſſertionibus, dum ſimilia fata amico ſuo timuit. At illos oſores Papatus & inimicos Pontificum fuiſſe, qui Lutherum & Calvinum habuêre ductores, ait Febronius, à quibus ipſe toto cœlo diſtaret. Verum ſi nihilominus damnatam Richerii Doctrinam ſequitur, ut §. 6. ſupra &c. oſtendimus, non

ſolum

ſolum falſi, ſed etiam cum illo Lutherum & Calvinum Duↄtores habuiſſe, propria Confeſſione convincitur. Verum Febronius ſua de Clavibus aſſerta communi theologorum galliæ ſententia defendere audet, hoc ſub ſcuto ſe tutum latere arbitratur. Citat igitur natalem Alexandrum hiſtor. Eccles. Sæc. 15. Diſſert. 8. dicentem: *Claves toti Eccleſiæ à Chriſto datas eſſe, immediate ipſi collatam authoritatem ligandi & ſolvendi, poteſtatem Jurisdictionis in tota univerſitate Eccleſiæ principaliter reſidere, atque hoc unum eſſe ex fundamentis ſententiæ, quam Eccleſia gallicana, & ſacra facultas Pariſienſis propugnant.* Profecto quis ad hæc Febronium non illico abſolvat; ſi cum præſtantiſſima Eccleſia gallicana ſentiat? verum rem ad calculum revocemus: Academia Pariſienſis & tota Eccleſia gallicana agnoſcunt, & profitentur, Papam eſſe Caput, & *jure divino* habere. Primatum non tantum honoris, ſed & Jurisdictionis in tota Eccleſia. Nolim ego hic privatos theologos gallos & Sorboniſtas adducere, inter quos ipſe Fleurius & Maimburgus numerantur, ſed & Clerus gallicanus, tum Sorbona iſtud ſæpius,

pius, & quidem ille præcipue anno 1681., iſta autem adverſus Marcum Antonium ita declaraverant, ut qui ab hac veritate diſſentiret, Schismaticus, imo hæreticus eſſet.

Defendunt quidem nunc galli, poteſtatem Epiſcoporum, quam habent in Eccleſia, eſſe immediate à Deo, eisque *jure divino* competere. Dicunt denique, Concilium œcumenicum eſſe ſupra Papam.

Juxta gallos igitur omnis Poteſtas & Jurisdictio eccleſiaſtica reſidet in Corpore Paſtorum, nempe in Pontifice & Epiſcopis, omnis autem hæc Poteſtas in Doctrina gallicana eſt immediate à Deo, non ab Eccleſia, ſicut hujus ſint tantum Miniſtri & executores, ex quo ſequitur, ut ubicunque dicant, Claves non ſoli Petro, ſed Eccleſiæ datas eſſe, per Eccleſiam intelligant Corpus Paſtorum, ſeu Eccleſiam Regentem, ita ut Poteſtas non uni & ſoli Petro ſit collata, quatenus omnibus Paſtoribus in Concilio congregatis Jurisdictione præemineat. Neque aliter Natalis exponi, aut alio in ſenſu intelligi debet, quando dicit, hanc ſententiam unum ex fundamen-

tis

tis Ecclesiæ gallicanæ esse, secus à vero multum aberraret, quamvis & hunc authorem quandoque minus exacte, magis incaute, aut satis temere locutum fuisse notum est, ita ut se ipsum accuratius explicare, atque à suis religiosis censoribus emendari necessum fuerit.

Jam ad Febronium redeamus. Hic manifeste Pontifici omnem Primatum Jurisdictionis abnegat L. 1. Cap. 2. & alibi. Illam Potestatem & Jurisdictionem, quam Papa & Episcopi exercent in Ecclesia, non immediate à Christo, sed ab Ecclesia in eos derivari, atque Ecclesiæ nomine exerceri, hujusque solum ministros & executores esse ait, ex quo sequitur, Papam & Episcopos principaliter & proprie non habere Claves, imo has proprie & immediate habere universitatem Ecclesiæ seu fidelium. Idem L. 1. C. 1. §. 6. & alibi. Quæso, quomodo hæc cum principiis & Doctrina Ecclesiæ gallicanæ conveniunt? an non merus & nudus hic Richerismus est à Sorbona & Ecclesia gallicana damnatus? quomodo ergo Febronius hanc suam pro communi Ecclesiæ gallicanæ Doctrina venditare audet? certe insignis hæc in celeberrimam illam Eccle-

siam

ſiam calumnia eſt, à gallis pro merito vindicanda. . Auſſerat Febronius Claves Laicis atque mulieribus, reddat eas Petro & ſucceſſoribus cum Primatu Jurisdictionis in Eccleſia ex Inſtitutione divina, concedat eos Epiſcopis pro ſua quavis portione itidem tanquam à Deo, faciat eos Miniſtros Chriſti, non vicarios & Executores Eccleſiæ, & tum fors qualecunque refugium in gallia obtinebit.

Tandem Febronius eo dilabitur, ut Richerium omnino innoxium, ejusque Cenſuram iniquam fuiſſe probet tom. 4. pag. 32. &c. quod præſtare non potuit, niſi maximis viris teterrimam notam impingendo, ad quod ipſi potiſſimum inſervit nuperus Fleurii Notator in hujus diſſertationem de libertatibus Eccleſiæ gallicanæ. Verum quæritur, utrum hic notator Idoneus teſtis ſit? certe coævus non eſt, teſtibus idoneis igitur & tabulis agendum foret, nudæ relationi nullam fidem debemus, maxime, ſi viris magnis peſſima crimina imputantur.

Reſta-

Reſtaret, ut contradictiones Febronii in hoc Capite 1mo nec leves, nec numero paucas ad Authoris mentem penitius inſpiciendam in medium proferamus; verum ne nimium diſtrahamur, huic labori ſuperſedemus, dum per decurſum talia ſæpe jam notavimus, & attento Lectori plura adhuc occurrunt; advertet tamen hic, quomodo primum Febronii Caput cum mox dicendis cohæreat.

Caput II.

Caput II.

De primatu in Ecclesia, & genuinis ejus Juribus.

§. I.

Probatur existentia Primatus ex Scriptura & traditione.

Quamvis, ait Febronius, in Ecclesia non sit status monarchicus, nec *Monarcha proprie* dictus, inde tamen non sequitur, in ea neque Primatum esse, neque Primatem. Imo interest Ecclesiæ, ut aliquis sit primus inter Episcopos, bono communi intentus, & continuo vigilans, ut arceantur profanæ novitates, & disciplina ecclesiastica servetur integra. Conveniens est, ut hic Primatus credatur Episcopo, qui dignitate & præcellentia suæ Sedis plus habeat authoritatis. Hic Primatus sit spiritui Christi conformis, sanctus & Apostolicus, sine contagio humani dominatus, quique fundetur in charitate.

1. Bini illi textus Mathæi 16. & Joan. 21. non obscure indicant, præcipuum aliquid

in

in Petro præ reliquis Apoſtolis. Citat dein in probationem Tertullianum: Leonem P. Baſilium, Eucherium Lugdunenſem, Bedam.

2. Hunc Primatum annuntiant Evangeliſtæ, qui enumerando Apoſtolos Petrum non modo primo loco nominant, ſed & primum fuiſſe affirmant Math. Cap. 10. Marci Cap. 3. Lucæ 6. Act. Apoſt. Cap. 1. Ne autem quis exiſtimet, nihil per hoc ſpeciale à ſcriptoribus intendi, audiat Originem in Joan. Euſeb. Cæſareens. Lib. 3. de demonſtrat. Evang. & in Pſalm. 69.

3. Perinde eſt, quam ob cauſam Chriſtus hanc prærogativam Petro contulerit, dum alii Patres ejus ætati, alii priori vocationi, alii ejus in Chriſtum charitati eam tribuant; ſufficit, quod effective dederit ipſum Caput ſuæ Eccleſiæ, ſine quo corpus non potuiſſet non ſæpius nutare.

4. Hunc locum etiam poſt mortem Chriſti retinuit Petrus. Conſtat ex actis Apoſtolorum: primus pro eligendo Mathia coegit Concilium, primus Chriſtum annuntiat; co-

mitem habet Joannem, folus tamen refpondet, & orationem habet: in caufa legalium iterum Synodum congregat, eique præfidet, unde magis, magisque declaratur ejusdem jus Ecclefiæ cœtibus præfidendi, ut illud nemo in controverfiam vocarit, nemo non libentiffime tulerit.

5. Petrus in apoftolatu, Epifcopatu, & doctrina par eft reliquis Apoftolis, eft cum his una ex Petris vivis Ecclefiæ, fed eft primus lapis ex minifterialibus adeo, ut quodamodo fingularius de illo dixerat Chriftus, *tu es Petrus* &c. manente tamen Chrifto lapide angulari ædificii ecclefiaftici.

6. Loca Patrum in Confirmationem Primatus Petri ubivis proftant, paucorum tamen fe afferre ex græcis & latinis dicit Febronius. Sunt autem Bafilius in proæm. de Judicio Dei. Cyrill. hyerofol. Catechetes. 2. & 11. Gregor. Nazian. orat. 26. & orat. 7. Ephrem Syrus de compunct. jtem in Panop. Gregor. Nyfs. ferm. 2. de S, Stephano. Epiphan. hæres. 59. & in Anchorato Cap. 9. Chryfoft. hom. 5. de pænitent. tom. 2. item

tom.

tom. 3. pag. 4. item homil. 87. Theodoret. Epist. 77. Ambros, L. 10. in Luc. item in Cap. 12. Epist. 2. ad Corinth. Hyron. L. 1. advers. Pelog. Augustin. L. 2. de Baptis. item serm. 76. |Lib. 1. contra Julian. C. 4. Cyprian. Epist. ad quintum. Augustin. L. 2. de Baptis. C. 1. Gregor. M. Lib. 5. Epist. 20. Lib. 3. Epist. 30. Lib. 5. Epist. 13. Lib. 7. Epist. 19. Alcuinus Epist. ad Eanbald. tom. 2. Lect. Canisii. Paschasius Radbertus L. 6. in Math. C. 10.

Nota.

Conferat Lector hunc §. cum priori Capite, & judicet, utrum & quomodo sibi constet Febronius? Febronium igitur sibi ipsi opponam. Statim initio hujus §. ait, juxta relata à se in Ecclesia non esse *Monarcham proprie dictum*, ergo saltem Monarcho improprie dictus est in Ecclesia, quod etiam nos & nobiscum omnes defendunt, qui ajunt, Regimen Ecclesiæ Aristocratia temperatum esse; non est igitur ab Ecclesia arcendus omnis omnino status monarchicus, & Febronius

 in-

incassum insudat, omnem status monarchici Ideam ex animis Italorum ejicere.

Ad 1. Hic Febronio bini illi textus Math. 16. & Joan. 21. *non obscure indicant præcipuum aliquid in Petro præreliquis Apostolis.* Mirum! perspicatior sit modo Febronius, qui in Cap. 1. in istis textibus nil tale deprehendere potuit. Verum si Febronio modo ad istos textus id repono, quod nobis priori Capite respondit, quomodo se extricabit? sit autem:

Dum SS. Patres binos istos textus varios in sensus exponunt, ita ut alii per Petram non Petrum, sed ejus *confessionem seu fidem* supra C. 1. §. 2. n. 1. alii *Christum* ibi n. 2. alii cum Petro simul *reliquos Apostolos*, n. 3. intelligant, plures *Petrum* à sensu per Christum intento *directe includant*, idem Febron. in Daniel. Berton. tit. 1. §. 1. Hinc firmum pro uno sensu, adeoque pro Primatu etiam, argumentum erui non potest. Idem tom. 1. C. 1. §. 3. n. 4. Imo si aliquid dicatur de Petro, debet & *tantundem* asseri de reliquis Apostolis. Ibi §. 2. n. 3. ergo hi tex-

tus

tus ne obſcure quidem *præcipuum* quid indicant in Petro. Tertullianum, Leonem, Baſilium, Eucherium, Bedam, quorum textus adducit Febronius, hos ipſos contra nos ſuperius de omnibus Apoſtolis, & ſic quidem interpretatus eſt, ut quamvis ibi Primatum non excludat, nihil tamen *præcipuum* relinquatur Petro, quam quod ſit primus, & hic Primatus fines meri Directorii non excedat, nempe qualem aſſeruit Antonius de dominis, & haud inviti concedent Proteſtantes. Seipſum ergo deſtruit Febronius, & ſuis propriis principiis refellitur.

Ad 2. Repono iterum illud Febronii Cap. 1. §. 3. num. 2. *Scripſit Lucas integrum Librum de actis Apoſtolorum. -- -- -- Nihil in eo conſpicitur, ex quo colligi valeat, cæteros Apoſtolos ſuſpexiſſe Petrum ut Magiſtrum & præceptorem ſuum, qualem reveriti fuerant Chriſtum, minus ut talem, à cujus nutu & voluntate illorum miniſterium dependeret. CONTRARIUM potius ex eadem Apoſtolorum hiſtoria intelligitur. Scilicet -- -- -- Apoſtolos miſiſſe in Samariam. Petrum & Joannem,*

 tam-

tanquam ſubditos Eccleſiæ. En! *Primatum & Primatem ſubditum Eccleſiæ.* Circa Concil. Hyeroſol. *nonnullis in mentem venit dubitare, an non plus ibi fecerit authoritas Jacobi, quam Petri.* ibi §. 7. n. 3. *Quamdiu Apoſtoli vixere, teſtantibus id eorum actis, Eccleſia univerſalis non fuit recta à Petro ut Monarcha, ſed ab Apoſtolis conjunctim cum illo.* Jam quæro: quando Petrus in Regimine Eccleſiæ nil *præcipuum* habuit, quid eſt ergo illud *ſpeciale, quod à ſacris Scriptoribus intenditur,* dum illum *primo loco collocant, & primum eſſe affirmant?*

Ad 3. *Si Eccleſia juxta propriam ſuam diſpenſationem, id eſt Canone regitur.* Febron. C. 1. §. 6. n. 3. *ſi regitur exteriori Chriſti fundatoris ſui aſſiſtentia, qua ſervetur in paritate & univerſitate fidei.* ibi §. 9. non eſt timendum, ut Corpus ſive Eccleſia etiam ſine Capite Pontifice ſæpius nutare debeat. Quod ſi tamen hoc fieret, *ſuſcitabit* utique *Deus quosdam è fidelioribus ſuis Miniſtris, qui favore Orthodoxæ fidei adverſus talem prævaricationem reclamet: dabit illorum verbis & actibus efficaciam, quæ ſeductionem diſſipet, & veritati triumphum pa-*

ret.

ret. ibid. §. 9. Fateatur ergo Febronius ex propriis ſuis verbis, vel Caput Eccleſiæ omnino non eſſe neceſſarium: illam exteriorem Chriſti aſſiſtentiam, & in caſu extraordinario illud remedium extraordinarium adeſſe & ſufficere, vel illud Caput non tantum neceſſarium, ſed etiam Corpus ab illo habere inevitabilem & eſſentialem dependentiam, ſi juxta relata hic n. 3. absque iſto Capite *non potuiſſet non ſæpius nutare*, quod certe majorem influxum, quam ſimplicem præcedentiam & nudum directorium demonſtrat. Contradictio Febronii in aperto eſt. Nihilominus in ſuo Daniel. Berton. tit. 2. §. 1. Rom. Pontificem iterum negat eſſe Caput Eccleſiæ, ſcripturam & Patres communiter hanc dignitatem ſoli Chriſto tribuere, ejus promiſſionem & aſſiſtentiam Eccleſiæ in omni caſu ſufficere, nomen Capitis, quod aliqui Pontifici tribuerunt, quibusdam anſam ſuperbiendi dediſſe, quæ omnia ex Janſeniſta anonymo fideliter exſcripſit, ſed minus feliciter, dum ſibi toties ubique contradicit.

Ad 4. Repeto, quod mox ad num. 2. ex verbis Febronii retuli ad ea, ubi, quæ ex actis Apostolorum pro nobis allegari possunt, ipse in contrarium sensum exposuit. Ait Febronius, ibi *magis, magisque declarari jus Pontificis præsidendi Ecclesiæ cœtibus, ut illud nemo in controversiam vocarit, nemo non libentissime tulerit.* At videtur ipse Febronius hoc jus in controversiam vocare, dum Cap. 6. §. 4. non tantum duplex præsidium Imperatorum & Pontificum agnoscit, sed de hoc ultimo ita statuit: *nisi Concilio aliter visum fuerit, in hujus etenim facultate est, etiam præsentibus pontificiis Legatis alteri deferre Præsidium.* Quæro dein, quare non etiam ex actis Apostolorum magis, magisque declaratur Pontifici jus *convocandi* Concilia generalia, dum ipse Febronius Concilia Apostolorum à Petro congregata fuisse asserat?

Ad 5. Videtur hoc numero Febronius temperamentum suis dictis afferre, ne nimium sibi contradixisse credatur. Omnes igitur Apostolos iterum facit æquales, tantum *ut quodamodo singularius de Petro dictum sit,*

tu

tu es Petrus &c. Exiguum causæ iam proditæ remedium.

Ad 6. Hos ipsos Patres & eorum textus nos supra pro Petro jam adduximus. At quid respondit Febronius, per Petrum ab his Patribus *intelligi quoque reliquos Apostolos*, & si verba Christi *Petro specialius adplicent*, *inde tamen haud sequitur*, *quod reliquos Apostolos*, *horumque successores ab illius vera significatione ac sensu*, *& à Christi*, *Collegium Pastorum instituentis intentione excludant.* Supra Cap. 1. §. 2. num. 5. si eadem ipsi Febronio ad hæc Loca respondeo, integra illa turba Patrum pro Primatu nihil efficiet. Quis non stupescat tot tantasque contradictiones vix in ingressu operis in Authore, qui integrum orbem & urbem interpellare ausus fuit?

§. II.

Fundamentum huius Primatus est bonum unitatis in Ecclesia.

Causa instituendi inter Apostolos, & fundandi in Ecclesia Primatus est bonum unitatis in eadem servandæ, sine quo impossibi-

ſibile eſt, Eccleſiam ſubſiſtere aut perdurare. Quod probat ex Optato Milevit. L. 2. contra Parmen.

1. Idem Optatus hanc Eccleſiæ unitatem Primatui Petri annectit Lib. 7. dicens: bono unitatis B. Petrus -- -- -- & præferri *Apoſtolis omnibus meruit, & Claves regni cœlorum communicandas cæteris ſolus accepit.* Revera, ait Febronius, quæ Math. 16. Petro datæ ſunt Claves, erant poſteaMath. 18. & Joan. 20. communicandæ reliquis apoſtolis, equidem immediate à Chriſto, ut ex iisdem textibus apparet.

2. Illam de Primatu propter bonum unitatis inſtituto ſententiam eſſe communem SS. Patrum. Sic Hyeron. L. 1. adverſ. Jovin. Auguſtin. tract. 108. S. Pacianus Epiſt. 3. Leo P. ſerm. 3. Cyprianus Epiſt. 59.

Nota.

Lubens in hoc §. Febronio conſentior, hoc ſolum quærens, quare ad illa verba optati, *Petrus Claves communicandas cæteris ſolus accepit*, mox intercedat dicens: Petro Math. 16. revera datas eſſe Claves, poſtea Math.

18.

18. & Joan. 20. à Chriſto communicatas reliquis apoſtolis. Certe in ſenſu vulgari & obvio illa verba optati ſignificant, eas cœteris communicandas fuiſſe ab eo, qui SOLUS accepit. Neque verum eſt, reliquis Apoſtolis Math. 18. & Joan. 20. Claves à Chriſto datas eſſe. Nihil ibi de clavibus habetur; poteſtas ligandi & ſolvendi, remittendi & retinendi peccata confertur: hæc poteſtas quidem in Poteſtate Clavium continentur, & huius pars eſt; ſed ipſa Poteſtas Clavium amplior eſt, claves ſiquidem ſignificant plenitudinem Poteſtatis, id eſt poteſtatem ſupremam & univerſalem. Niſi hoc admittas, etiam Parochos & ſimplices Presbyteros Epiſcopis & Papæ æquales facis; nam etiam hi habent poteſtatem ligandi & ſolvendi vi ſacramenti ordinis. Dein Febronius ad Epiſt. Ladislai tom. 2. pag. 86. item apolog. adverſ. 4. theolog. art. 2. ait, Petro tantum promiſſas eſſe Claves Math. 16. non actu traditas, hic vero ait, ibi revera datas eſſe. Ita ſecum confligit. At nondum ſatis. In Daniel. Berton. tom. 3. tit. 2. §. 2. totum hunc paragraphum deſtruit. Nam quærit, qua ratione

huius

huius unitatis Centrum erunt Rom. Pontifices, si ipsi evadant Schismatici, nonnullos SS. Patres suæ ætatis Pontifices pro Schismaticis habuisse, sic Firmilianus Stephanum, Hilarius Liberium, integra Concilia Africæ, Illyrici & Dalmatiæ vigilium vel à Communione fidelium segregarunt, vel ab eorum Communione se seiunxerunt, Schismati orientali, anglicano & occidentali tempore Lutheri ansam & proximam occasionem dedisse Rom. Pontifices, denique ut mox superius notavi, sæpius dicit Papam ut Caput Ecclesiæ non esse necessarium &c. Jam ex his quid sequitur? nempe ad conservandam unitatem inutilem fore Primatum, adeoque nullo modo necessarium; quippe Pontifices si Schisma faciunt, tunc non sunt, nec esse possunt centrum unitatis: igitur Febronius dum uno loco Primatum stabilire se simulat, alio rursus totum profligat. De adductis exemplis hic nihil addam: attentata enim illegitima non probant, nec faciunt jus, nominati Episcopi notorie in errore fuerunt, qui dein damnatus fuit ab Ecclesia, reliqua exempla sunt falsissima, quæ tamen à Febronio laudantur, & in exemplum assumuntur

tur

tur, quasi illi jure à Communione Rom. Pontificis recesserint, & id, quod constitutum est Centrum unitatis, sit fomes & causa discordiæ. Redibit tamen de his sermo.

§. III.

Quæ ratio movit ad instituendum Primatum eadem illum fecit perpetuum.

Hic Primatus Rom. Præsuli creditus esse probatur, non quidem à Christo, sed à Petro & ab Ecclesia, adeoque ejus authoritate ad aliam Sedem transferri potest.

Eadem ratio unitatis in causa est, ut Primatus in Ecclesia sit perpetuus. Personas tamen hujus gerendi muneris post mortem Petri Salvator non designavit, sed Petrus ipse solus, vel cum eo Ecclesia. Rite id exponit Bellarminus L. 2. de Rom. Pontif. Cap. 12. Cum itaque firmum maneat, quoad Personam & Locum successoris in Primatu à Deo nihil provisum, statutumque esse, reliquum est, ut penes Ecclesiam steterit, & etiamnum perduret jus determinandi, per quem primum in Ecclesia officium geri velit. Sicut ergo ex ratione *convenientiæ humana authoritate* Rom. urbis antistiti Primatus creditus

tus fuit, ſic ex rationalibus motivis *authoritate Eccleſiæ* eundem ad alium Epiſcopum, eg. Mediolanenſem, Pariſienſem transferri poſſe, recte ſtatuit Scotus, Cardin. de Cuſa, Cordubenſis, Bannez & alii: Sæculo XVI. fuit conſtantiſſima Regni Galliæ ſententia in articulis Smalcaldæ propoſitis, his verbis: *ſentire Regem Gallorum, jure tantùm humano, non divino Rom. Pontificem habere Primatum.* Seckendorff. hiſtor. Luther. tom. 2. pag. 105.

1. à morte Petri Primatum hunc à ſolis Rom. Pontificibus geſtum, & in illis agnitum fuiſſe probat Febronius ex Conciliis Nicæno, Chalcedonenſi, Conſtantinopolitano anno 381., Aquileienſi, Milevitano. Conſtantienſe damnat hanc Wicleffi ſententiam: *non eſt de neceſſitate ſalutis credere, romanam Eccleſiam eſſe ſupremam inter alias Eccleſias. Et hanc Joan. Huſs: Romanus Pontifex non eſt Caput romanæ Eccleſiæ.* Florentinum ſic ſanxit; *definimus, ſanctam apoſtolicam Sedem, & Rom. Pontificem in univerſum orbem tenere Primatum, & ipſum*

ipſum Rom. Pontificem ſucceſſorem eſſe B. Petri, Principis Apoſtolorum.

2. & 3. His addit ſententias Patrum, inprimis græcorum, Athanaſii Epiſt. ad Felicem P. Gregor. Nazian. Carm. de vit. ſua. Theodoreti Epiſt. 116. Chryſoſt. ad Innocent. I. Dein latinorum Cypriani Epiſt. 55. ad Cornel. P. Hyeron. Epiſt. 57. ad Damaſum P. Auguſtini Epiſt. 43. Epiſcoporum Galliæ ad Leon. P. ipſius Leonis ſerm. 2. in annivers. aſſumpt. Proſperi Carm. de ingrat. Bernardi Lib. 2. de Conſider. ad Eugen. P. Valentiniani Imp. ad Theodos Imp.

4. Inter tot primorum Sæculorum Pontifices nullus deprehenditur, qui non crediderit hanc prærogativam ſibi collatam, ut eſſet totius Eccleſiæ Caput. Econtra inter reliquas omnes, etiam ab apoſtolis fundatas Eccleſias nullum offendimus, qui ſe Eccleſiæ totius Caput affirmare non vereretur excepto Photio, qui cum ſuis affirmare non timuit: *quando de romana urbe Imperatores Conſtantinopolin ſunt translati, tum & Primatum Rom. Sedis ad conſtantinopolitanam Eccleſiam trans-*

transmigrasse, & cum dignitatibus regiis Ecclesiæ romanæ privilegia translata fuisse.

5. Singulari Dei Providentia factum est, ut totius Ecclesiæ Caput in urbe totius orbis domina sedem fixerit, ubi ex sublimi loco commodius excubare, & ex toto Imperio, naturali Civium confluxu aptius conveniri poterat per se, vel per Epistolas, atque ab eo responsa accipi. Roma quoque sita erat, quasi in meditullio orientis, occidentisque, apta ad novas Ecclesias fundandum, & fundatis prospicendum.

6. Sententia, licet in se verissima, de transferendo authoritate Ecclesiæ Primatu cum omni jure suo, non placet Romanis, eique singulariter irascitur Benedictus XIV. de Synod. diœces. L. 2. Cap. 1. quamvis fateatur *in aliquo sensu* (*non exprimit in quo*) *supremam Ecclesiæ Monarchiam jure tantum humano Rom. Sedi annexam esse.* Hujus translationis hactenus legitimæ causæ defuisse videntur, & Christo Primatus authori adscribendum, qui suam ei fecit in Rom. sede constare firmitatem, quod id factum non fuerit

tem-

temporibus persecutionum, seditionum & schismatum, & fors probabiliter etiam non fiet.

Nota.

Primatum, quem hic probare se gloriatur Febronius, quasi per insidias potius evertere conatur. Neque contradictionum hic finis est. Quia Salvator Personas in hoc Primatu successores aperte non designavit, id vel à Petro solo, *vel ab Ecclesia cum eo* factum esse ait. Quare ab Ecclesia? nempe ut inferre possit, eum à sede romana avelli & ad aliam ab Ecclesia transferri posse, sicque Primatum quoad Personas & Locum Ecclesiæ subiectum esse, & monstrosam illam sententiam stabiliat, omnem Potestatem Clavium & Authoritatem ecclesiasticam Ecclesiæ traditam esse. Verum non tantum dicat, sed probet Febronius, Primatum Sedi romanæ ab Ecclesia collatam fuisse: ostendat ubi, quando, quomodo? proferat Concilia? Patres? secus obtinet trita illa Augustini sententia: *quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, non*

nisi authoritate apostolica traditum esse rectissime creditur.

Ait quidem Febronius, à Patribus Concilii Chalcedonensis Can. 28. dictum fuisse, *Sedi senioris Romæ, quod urbs illa imperaret, Patres jure privilegia tribuerunt*; atque hæc non minus de alligatione Primatus cum romana Ecclesia, quam de Juribus patriarchalibus dici posse. At sibi ipsi reddatur Febronius: hoc ipso loco ait, Petrum & Ecclesiæ Caput Romam venisse, ibi Sedem fixisse, & hoc *singulari divinæ providentiæ Concilio* factum esse, ut *ipse & ejus successores* ex hoc *sublimi loco* muneris sui partes commodius explere possent. Si igitur ista omnia *singulari divinæ Providentiæ consilio* facta sunt ab ipso Petro, quamnam partem Ecclesia & Patres in his habuerunt, aut quid in hoc amplius facere potuerunt? rursus ipso Febronio teste, *Christus Primatus Author & conservator non obstantibus tot, tantisque vicissitudinibus suam ei fecit in romana sede constare firmitatem.* Ut quid ergo contendit, illum, si ita visum fuerit, posse alio transferri, quod tamen, ne fieret unquam, divinitus hucusque impeditum fuit?

Jam

Jam ad Concilium Chalcedonenſe reſpondeo. Canon ille citatus à S. Leone P. rejectus, ab ipſis græcis è numero Canonum expunctus, & apertiſſime falſus eſt: 1. quia abſentibus Sedis romanæ Legatis & aliis Patriarchis furtim & clandeſtine cuſus fuit fraudibus Anatolii Patriarchæ Conſtantinopolitani. 2. Quia Anatolius ſe refert ad Concilium Nicænum, quaſi romanæ Sedi Primatum conceſſerit, cum genuinus Canon ſextus Concilii ſic habeat: *Eccleſia romana ſemper habuit Primatum: antiqua autem conſuetudo ſervetur.* Si ſemper habuit jam ante Concilium Nicænum, ergo non à Concilio obtinuit. 3. Quia Rom. Eccleſiæ ideo Primatum conceſſum aſſerit, quod Roma ſedes eſſet Imperii, quod falſum eſſe oſtendit S. Leo in Epiſt. ad Marcian. Imp. & S. Gelaſius ad Epiſcopos Dardaniæ, qui ait, Mediolanum, Syrmium, Ravenna, Treviriis, Nicomedia multis temporibus ſedes Imperii fuerunt, nihil tamen prærogativæ iis datum Eccleſiis. Patet igitur, quo jure & valore Febronius hunc Canonem 28. Concilii Chalcedon. pro genuino vendat, nempe ut Juriſdictione Papam vel

 exuat,

exuat, vel pro libitu aliorum judicio subjicere posuit. Pergit Febronius, Sæculo XVI. hanc de Primatu Pontificis romani jure tantum humano introducto constantissimam fuisse Regni Galliæ sententiam. Quidni! tota Callia ita sensit? nequaquam. Sleidanus author hujus narrationis histor. Lib. 9., si tamen vera sit (hanc conditionem, si Sleidanus in authoritatem vocatur, semper apponere non abs re erit) verba Legati Gallici ita refert, *De Pontifice placere Regi, non esse primum neque præcipuum jure divino, sed humano, sicut Philippus Melanchton affirmet, Theologos affirmare Caput illum esse Ecclesiæ jure divino.* Vides hic solum Regis opinionem, aliam vero fuisse Theologorum, & illa sit constantissima regni Galliæ sententia? certe si Regni Galliæ fuisset sententia eorum omnium, quæ Sleidanus ibi de legato refert, tunc Gallia eo tempore catholica esse desiisset. Interim Galli malas grates habebunt Febronio, quod ista sive vera, sive falsa in publicum proferat.

Ad num. 1. 2. 3. 4. & 5. quamquam speciosa sint argumenta & testimonia Concilio-

rum,

rum, Patrum &c., quæ pro Primatu R. Pontificum ibi affert Febronius, si tamen rursus ejus verba ex Cap. 1. §. 2. n. 5. iisdem applicem, quamquam *Patres -- -- -- de Rom. Pontifice tanquam Primate Ecclesiæ honorifice loquentes -- -- -- figuram sacrorum verborum specialius ad eum adplicent, inde tamen non sequitur, quod reliquos Apostolos, horumque successores ab illius vera significatione ac sensu excludant*, quid post hæc restabit amplius ex omnibus, nisi fors merum nomen Primatus & nuda præcedentia; verum hæc pro genuino à Christo instituto Primatu non sufficiunt. Dein illa Concilia & Patres nullibi dicunt, hunc Primatum à Sede romana avelli posse, & de eo potius loquuntur, tanquam perpetuo ibi stabilito, & cui semper indubitato inhæreat.

Ad 6. Quod in Sede romana Primatus semper fuerit, à Petro ortum habuit, qui in eadem sedit, atque mortuus fuit, & propter hanc causam Primatus dicitur jure humano annexus Ecclesiæ romanæ; inde tamen non sequitur, ab Ecclesia aufferri

 posse,

poſſe, quia ab Eccleſia huic Sedi annexus non eſt, ſed à Petro, quod ad traditionem & inſtitutionem apoſtolicam pertinet. Quin & ipſe Febronius fatetur, Primatum ſingulari divinæ Providentiæ Conſilio romanæ Sedi annexum, & à Chriſto firmatum eſſe hinc ſententia de transferendo Primatu ad aliam Sedem, in ſe probabilius falſiſſima, merito non placet Romanis, neque placere poteſt. Nam 1. huic Sedi non aliquod Concilium, non alii homines, ſed ſolus Petrus, & quidem ſi non ſpeciali præcepto, ſaltem inſtinctu divino Primatum adnexuit. 2. Sedes Primatus tot inter procellas mirabiliter conſervata fuit, ut nec Pagani, nec hæretici contra eam prævalere potuerint, dum econtra omnes aliæ Eccleſiæ apoſtolicæ & Sedes Patriarchales àb hæreſibus & infidelitate abſorptas eſſe videmus. 3. Romana Eccleſia ultra mille ſeptingentos annos in quieta poſſeſſione Primatus fuit, & à primis usque temporibus nullum Concilium, nullus S. Pater, nullus Imperator vel cogitavit, vel dixit, Primatum hunc à Rom. Sede ad aliam transferri poſſe, quod ſilentium & Poſſeſſio contrariam

ſen-

ſententiam de aufferibilitate faciunt omnino incredibilem & temerariam. 4. In aliis Ecclefiis, ad quas forte transferretur Primatus deficeret Apoſtolicitas, id eſt, non foret apoſtolica, tum quia ab Apoſtolis neque fundata, neque à Petro imediate gubernata fuiſſet, ſicque regrediendo à ſæculo ad ſæculum, usque ad Petrum perveniri non poſſet, in quo tamen præcipuum argumentum contra hæreticos poſuerunt SS. Patres Irenæus, Cyprianus, Auguſtinus, traditionem apoſtolicæ doctrinæ per continuam ſeriem Rom. Pontificum demonſtrantes, dum aliæ Ecclefiæ vel incertam, vel ſaltem non apoſtolicam habebant originem. 5. Per talem translationem periret ipſa traditio Patrum, qui dicunt, ideo Primatum in romana Ecclefia hærere, quia hæc à S. Petro fundata & usque ad mortem ſuam gubernata fuit, atque ab eodem depoſitum doctrinæ tenet, atque cuſtodit. 6. Talis translatio foret cauſa Schismatum & fomes litium nunquam finiendarum. Ad quam enim Ecclefiam transferri deberet, cui non repugnarent Principes, adquieſcerent omnes Ecclefiæ, obtemparet to-

 tus

tus, orbis? nunquid Ecclesia græca, dein cæteræ Ecclesiæ Patriarchales in oriente hanc sibi prærogativam præ reliquis deberi contenderent? nec unquam alteri quam Ecclesiæ romanæ colla submittent. In occidente quoque an unquam consensus in tali translatione & Pax speranda foret? atque ex hoc Capite illa sententia de translatione Primatus videtur omnino impossibilis. Quid juvat ergo disputare de eo, quod nunquam fiet, & consideratis omnibus ne quidem fieri potest? Nihilominus huic sententiæ singulariter irasci Benedictum XIV. contemptim ait Febronius. Verba Pontificis sunt: *Attamen non videtur posse sustineri illorum opinio, qui asseruerunt, præfatam annexionem ita esse de jure humano, ut possit ab Ecclesia dissolvi, & una ab altera separari.* Suntne hæc verba singulariter irati hominis? Dicit ulterius, Benedictum, quamvis fateatur, in aliquo sensu jure tantum humano Primatum romanæ Sedi annexum esse tamen, non tamen exprimere, *in quo sensu:* si oculos illico non clausit Febronius, mox legisset nullo interjecto verbo, *quia nimirum utriusque ratio, nexus & colligatio or-*

tum

tum habuit ex facto Petri. Hic ſenſus fuerat Pontificis. Videbimus jam, qualiter Febronius, quem Cap. 1. ſubruere cœpit, initio hujus Capitis iterum ſtabilire videtur, nunc penitus deſtruere nitatur Primatum.

§. IV.

In quo conſiſtat Primatus, & quæ ſint genuina ejus Jura?

Novatores Primatum in Eccleſia vel negant, vel deprimendo ejus jura in nihilum redigunt: Romanæ Curiæ adulatores enormiter illum extollunt: Saniores rem ex Jure & æquitate æſtimant. Febronius eum in ſtatu monarchico, quem penitus ab Eccleſia exulare vult, nullatenus deprehendit, qualiter nempe ab inſtitutione Chriſti & ante falſas decretales exercitus fuit. Pro genuini Primatus principio ſtatuit: *omnia illa & ſola eſſe primogenia & eſſentialia Jura Primatus, ſine quibus unitas non poteſt conſervari.* Ne autem in adplicatione hujus Regulæ facile affectibus indulgeatur, contra quoscunque enaſcituras difficultates & dubia circa ſingulas Primatus partes & jura conſuli debet con-

 ſtans

ſtans uſus & diſciplina Eccleſiæ, qualis fuit primis ſex vel ſeptem ſæculis ante falſos Canones, & in quibus Scholæ omnes catholicæ conveniunt.

1. Nulli apoſtolorum in particulari erat Poteſtas ſeu Jurisdictio proprie dicta in alium, ſinguli ſubiiciebantur Collegio. Qualis in Senatu eſt Præſes, talis propemodum in Collegio Apoſtolorum Petrus. Ille ſententias rogat, non cogit, ſuo arbitrio nihil decidit, reliquorum actibus intendit, monet, arguit, ſed non deſtituit, *Caput* eſt ac *major*, non ſtricte *ſuperior*, minus *Dominus*. Caput erat Petrus, hinc ei deferebatur primus honor, eius ſententiæ multum tribuebatur, ſine eo nihil maioris momenti definiebatur, ipſe proponebat, & cum opportunum eſſet omnium loco ac nomine loquebatur.

2. Inter hos *nudi directorii* fines iura Primatus non ſubſiſtunt, huic annexa eſſe debet ſollicitudo, ut per univerſum orbem obſerventur Canones, ut fides illibata cuſtodiatur, iidem ritus ſubſtantiales in adminiſtrandis ſacramentis obſerventur, & omnes unam,

ſanam

ſanam doctrinam moralem profiteantur. Ad hæc Rom. Pontifici competit authoritas, refragantes ad id compellendi mediis ſyſtemati convenientibus & per Canones in hunc finem ſtatutis, ſicut in Concilio florentino diſponitur.

3. Pontifex quamvis ſolus non poſſit, in magna tamen Conciliorum generalium congregandorum difficultate ei conceditur Poteſtas, proponendi leges generales, nullam tamen vim habituras, quam communi conſenſu fuerint receptæ.

4. Habet *præcipuas* in iudicando *partes* quoad definitiones fidei & morum, ut *proviſorie* eius Judicio, licet non irrefragabili, ſit obſequendum, ſaltem *ad non dogmatiſandum* contrarium, quamdiu Eccleſia non reclamat.

5. Si pertinacius ſit malum, poteſt & debet Concilium generale congregare, aliis hoc facere ommittentibus.

6. Ad ipſum tanquam *centrum unionis* gravioris momenti negotia, & univerſam Eccleſiam reſpicientia referuntur pro bono communi-

muni & uniônis etiam extra Concilium conservando.

7. Patitur Ecclesia universalis, ut in legibus à Conciliis, etiam generalibus latis sapienter dispenset in casu, quo etiam Concilium dispensaturum fuisset.

8. Inter *Instantias* & judicia, suprema, saltem in occiente, non quidem simpliciter, certo tamen modo ei per Concilia, præcipue Sardicense, convenienter attribuitur.

9. Quia Ecclesia romana in occidente ad fidem convertit, & fundavit Ecclesias in Italia, Gallia, Hispania, hinc *Mater* & *Magistra* cæterarum Ecclesiarum dicta fuit. Dat hic respectus fundamentum reverentiæ & gratitudinis, non omnimodæ dependentiæ & subiectionis: responsa illius respectum merentur, at leges non sunt.

10. Hæc summa *reservatorum* pontificiorum in Primatu fundatorum, quæ pro re nata, & dum Ecclesiæ utilitas exigit, mutationi obnoxia sunt.

Nota.

Nota.

Dum Febronius de ſingulis his tum hoc Capite, tum alibi tractat, ſuis quoque locis notamina noſtra & reſponſa reſervamus. Hoc tamen prætereundum non eſt: Petro vi Primatus etiam in reliquos apoſtolos Poteſtatem & Jurisdictionem conceſſam eſſe, ex Capite I. contendimus, quod perperam negat Febronius. Ut quid hic pro dignoſendo Primatu Petri imaginem Præſidis in Senatu adfert, quam nullibi in ſcriptura legimus? quare non magis imaginem Paſtoribus, Patrisfamilias ex SS. Litteris adhibet, dum de munere & officio Petri ſermo eſt? Imago Præſidis neutiquam apta eſt ad explicandam genuinam Ideam Primatus. Chriſtus utique non ut Præſes in ſenatu dirigebat ſuos diſcipulos & Eccleſiam; Petrus autem vices Chriſti ſubiicit in dirigenda Eccleſia. Paſtorem ſe nominavit Chriſtus, Paſtorem voluit eſſe Petrum, dum ei omnes agnos & oves ſine diſtinctione, ſine exceptione paſcendas commiſit. Imago igitur Paſtoris à Chriſto propoſita ad noſcendum Primatum Petri potius adhiben-

hibenda fuiſſet, at iſta Febronio non arridebat, quia Paſtor oves & gregem non ſicut Præſes in ſenatu, ſed cum Poteſtate & authoritate dirigit. Taceo, quod imago Præſidis in ſenatu tantum ſe referat ad Concilium congregatum, non vero ad Régimen Eccleſiæ extra Concilium.

Obiter adhuc noto, quod Febronius Cap. 1. §. 2. n. 6. dicat, ex quorumdam Patrum textibus rite inferri ac probari Primatum, ſed talem tantummodo, qui *fines Directorii & formæ* non egrediatur: hic vero ait, jura Primatus inter *nudi Directorii fines* non ſubſiſtere. Sed quamquam ſibi nullibi conſtans modo coarctet, modo dilatare videatur Primatum, in eo tamen nihil adhuc Poteſtatis & Jurisdictionis deprehendimus, quod non ad nudum Directorium referri valeat.

§. V.

Eccleſia, cui Primatus annectitur, per hoc fit centrum unitatis.

Inter reliquas proprietates univerſalis Primatus una ex primariis eſt, quod ſit *centrum*

trum unitatis refpective ad omnes Ecclefias particulares, ut ubique detegantur errores, & perftet una fides. Per hoc medium communi bono confulitur, & diffitæ Ecclefiæ etiam extra Concilium generale inter fe conferunt, principia & articuli fidei communicantur, & ipfa Communio omnium inter fe per Symbola aut figna idonea demonftratur, tefte optato Milevit. Lib. 2. contra Parmen. Huic communioni opponitur excommunicatio eorum, qui unionem fcindere, vel Schisma facere voluerint.

1. Romanì ex genio *unitatis* & natura *Centri* concludunt, in Petri Cathedra, ejusque authoritate & Judicio univerfam debere quiefcere Ecclefiam, neque ab illa ad Concilium generale recurri poffe. Verum differt centrum phyficum à morali neque enim hoc illius indolem ita fequitur „ ut quod in phyficis obtinet femper in mortalibus non declinet unquam.

2. Ad verba Irenæi L. 3. adverf. hæres. C. 3. *ad hanc Ecclefiam* (Romanam) *propter potiorem Principalitatem neceffe eft omnem convenire Ec-*

cle-

clesiam, hoc est, eos, qui sunt undique fideles, Renatus Massuetius commentatur Differt. 3. Art. 4. §. 30. *ne omnes Episcopi semper cum maximo gravamine simul in unum locum cogi deberent, necesse fuit, primam aliquam inter omnes Ecclesiam constitui, quæ cæteris omnibus præesset, pro jure invigilaret, ac veluti quoddam unitatis centrum esset. Cognita igitur hujus primæ Ecclesiæ sententia, cæterarum omnium satis ut plurimum cognita fuerit. -- — -- Hæc cæterarum caput, cui arctissime adhærere tenentur omnes.*

3. Ex his Febronius nil colligit, quam Præsidium, Directorium, Vigilantiam & nexum Communionis. At ex his non sequitur, caput illud non indigere vicissim subsidio Corporis, à quo sustentetur, & nutans sublevetur.

4. Hoc sensu intelligitur Bonifacius I. Epist. ad Episcopos Thessaliæ, dum ait, Ecclesiam Romanam esse *velut Caput suorum membrorum, à quo se quisquis abscindit, fit Christianæ Religionis extorris, cum in eadem non cœperit esse compage.*

Nota

Nota.

Ad 1. Differt centrum phyſicum à morali. In quo? quod idea & natura Centri in ſe includit, in hoc centrum phyſicum à morali non differt, ſecus inepta foret comparatio, quæ à centro phyſico ad morale deducitur. Puto autem, in hoc ſimile verſari, quod ſicut in circulo phyſico centrum ſtat immobile, & omnes à peripheria ductæ Lineæ in eo æqualiter deſinere, atque cum centro æquam proportionem habere debent, ita omnes per orbem Eccleſiæ cum romana tanquam centro morali in fide & doctrina collimare ac conſpirare debeant. Quod ſi una Eccleſia ab hoc centro recedat, quæro, anne conſpirat adhuc cum reliquis Eccleſiis, vel non? ſi non: ergo hoc ipſo non à centro ſolum, ſed à tota peripheria, id eſt, à toto corpore extorris eſt, & quomodo tunc à centro, id eſt, à romana Eccleſia ad alias, vel ad Concilium generale recurrere poteſt, ſi jam ab omnibus diſſentiat. Si primum: non erit cauſa recedendi; quippe cæteræ Eccleſiæ cum centro collimant, igitur hoc ipſo,

so, dum cum cæteris Ecclesiis conspirat, etiam cum centro collimare deberet, vel simul à centro recederet, & non recederet, quod contradictorium est; non ergo à centro Ecclesiæ romanæ recedere potest, nisi simul ab aliis Ecclesiis & toto corpore recedat, & proportionem Peripheriæ solvat. Si vis totam reliquam Ecclesiam, id est, omnes particulares Ecclesias posse à dicto centro recedere, tunc perdis unitatem, & destruisti Ecclesiam,

Ad 2. & 3. Ego ex verbis Massuetii adhuc plura colligo, nempe emergentibus controversiis Concilia non semper esse necessaria, sufficere hoc centrum unitatis pro dignoscenda Ecclesiæ sententia & sensu, atque quod huic communionis nexui & Capiti *arctissime adhærere teneantur omnes.* Hæc ex verbis Massuetii perspicua sunt, & certe Febronii principiis & doctrinæ neutiquam conveniunt. Sed libet ei omnia in rem suam interpretari, dum alios cæcutire putat. *At inde non sequitur, ait, caput illud non indigere vicissim subsidio corporis?* quod si non sequeretur, tamen non

indi-

indiget, quare? quia hoc caput influxum non habet à corpore, nec ab eo dependet, sed à Christo Capite primario, cujus illud vicarium est, & à quo omnem influxum, potestatem & authoritatem accepit. Corpus ergo indiget subsidio Capitis, non vicissim, & in hoc sensu majori ego jure & veritate dicere possum: differt hoc Caput morale à Capite physico, neque ab hoc ad illud à pari argumentari licet.

Ad 4. Iterum nos cæcos esse vult Febronius, Bonifacius I. adducitur, & hic in illo sensu Febronii de mero Præsidio, Directorio, vigilantia, & communionis nexu intelligendus sit? Bonifacius, qui ante omnes falsas decretales, sua authoritate jussit, Episcopos galliæ Synodum congregare, & de maximo sententiam ferre, qui Episcopis Illyrici prohibet, absque suo vel vicarii sui consensu conventum habere, & quod ab apostolica sede semel statutum est, de eo rursus *tractari nunquam licuisse*, ait, qui Epist. 15. ad eosd. Episcop. Illirici *in Petro Ecclesiam universalem fundatam, certum esse*, asserit, *ne-*

 minem

minem unquam apostolico culmini, de cujus judicio non licet retractare, manus obvias audacter intulisse. Hic idem Bonifacius L. cit. à Febronio, in Ecclesia romana non nudum Præsidium, Directorium: sed *Regimen, Potestatem* agnoscit, supra quod *Synodus Nicæna* non ausa sit aliquid constituere, cum noverat, huic Ecclesiæ *omnia Domini sermone concessa esse.* Ita suo ævo Bonifacius P. Astute Febronius, cum aliquem ex antiquis sibi contrarium sentit, Lectorem præoccupaturus non alio quam in suo sensu intelligendum esse præmonet.

§. VI.

Quæ ad Ecclesiæ Statum attinent, ubivis gerantur, ad Rom. Pontificem referenda sunt, ut is sollicitudinem suo Ministerio convenientem expleat.

Hanc Ecclesiarum relationem ad Sedem rom. probat ab ipso Ecclesiæ nascentis Exordio ex Epistola Corinthiorum ad Clementem PP. ex Conciliis Sardicensi, Arelatensi, Carthaginensi, item Milevitano, & alio Carthaginensi ad Innocentium I. P., hujusque litteris responsoriis ad eosdem afros.

1. Hoc

1. Hoc argumentum profequitur ex Synodo Ephefina in fuis ad Cæleftinum P. litteris.

2. Ex Concilio Chalcedonenfi ad Leonem Papam.

3. Ex avito Viennenfi Epifcopo Epift. 36.

4. Ex Juftiniano Imp. Lib. 7. Cod. de fumm. Trinit.

5. Ex Xyfto P. III. ad Joan. Antiochen. Epift. 6.

6. Specialia univerfalis follicitudinis, ad omnes Provincias & Ecclefias fefe extendentis exempla fubjungit ex Bafilio Cæfareæ Epifcopo ad Damafum P. anno 371. ex Bonifacii I. Epiftol. 15. anno 422.

7. Ex Epifcopis Afris Carthagine congregatis anno 401. de Anaftafio I. P.

8. Ex Epift. 3. Innocentii I. circa annum 404. ad Synodum Toletanam.

9. Cœleftinus P. tefte profpero in Chronico ad annum 429. Germanum Antifiodor. Epifcopum apoftolicum legatum in Britta-

niam ad deturbandos hæreticos, & pro Scotis Palladium Epiſcopum ordinavit.

10. Idem Papa de puritate fidei in Eccleſia Conſtantinopolitana ſollicitus ſcripſit ad ejusdem urbis Clerum & populum Epiſt. 14.

11. Sic Eutherius Thyanenſis & Thelladius Tarſenſis Epiſcopi orientis anno 433. contra novitatum Authores opem implorant à Xyſto P.

12. His innoteſcit, quomodo Sæculo IV. & V. Romani Præſules in toto orbe Primatus ſui miniſterio in bonum fidei & diſciplinæ ſatis fecerint.

13. In omnibus his pro pleniori intellectu addendum illud, quod ad Eulogium Epiſcopum Alexandrinum ſcripſit Gregor. M. L. 8. Epiſt. 30. *verbum juſſionis peto, à meo auditu removete, quia ſcio, quis ſum, qui eſtis: Loco enim mihi fratres eſtis, moribus Patres, non ergo juſſi, ſed quæ utilia ſunt, indicare curavi.*

Nota.

Hæc ipſa monumenta manifeſte probant ſummam Pontificis Rom. in Eccleſia authorita-

ritatem, cujus ſententia, juſſu & decretis ſtare debent omnes, ſi illa attente legantur. Cum vero Febronius ex iis omnibus perſpiceret, non modo conſuetudinem, ſed & neceſſitatem, & antiquiſſimis temporibus deductam referendi ad Papam ex univerſali Eccleſia, in dubiis conſilium, in controverſiis ſententiam & opem implorandi ne jam nimia ex antiquis hiſce monumentis effulgeret Pontificis authoritas, iterum Lectorem ad alium ſenſum diverſurus verba Gregorii M. intempeſtive in medium profert, quaſi Pontificis in his omnibus nil niſi ſuadere, monere potuiſſent. Quod ſi autem in Pontifice non fuit alia authoritas, certe iis antiquis Patribus & Conciliis non adeo neceſſarium viſum fuiſſet, omnia ad eum referre, ejus Concilium, ſententiam ac judicium tantis locorum & temporum diſpendiis exquirere, nihil inde reportaturis, quam Conſilia & monita, quibus ſæpius carere, & iisdem ſe haud ſatis tutos credere potuiſſent. Absque ulla igitur ratione, & contra communem antiquorum ſenſum illa verba Gregorii M. in univerſalem regulam aſſummit Febronius, quæ ipſe ex

humilitate & ad confundendam ambitionem antiſtitum Alexandrinorum, qui teſte Socrate L. 7. C. 7. ſedis ſuæ authoritatem ſupra modum jactabant, ad Eulogium ſcripſit. Certe ex actis & geſtis Gregorii conſtat, quod exigente rerum ſtatu ſæpe decreverit, mandaverit, juſſerit, non tantum monuerit, indicaverit, juſſerunt quoque ante ipſum alii ſanctitate & doctrina inſignes ſummi Pontifices, uti ex eorum decretis & decretalibus Epiſtolis ſatis patet. Verba igitur Gregorii neque pro ipſo, multo minus pro aliis Pontificibus in univerſalem regulam aſſummi debent, & fruſtra petit Febronius, in his omnibus *verbum juſſionis* abeſſe. Sed audiemus illum de hoc iterum.

§. VII.

Rom. Pontifex eſt tutor & vindex Canonum per univerſam Eccleſiam.

In horum fideli obſervatione Papa ſui Primatus invictum Præſidium invenit.

Primis ſæculis omnibus perſuaſum fuit, munus Rom. Pontificum eſſe, ut traditiones apoſtolicas & Canonum ſtatuta ſedulo,

lo, sanctéque coli curarent, & quoad hæc erudirent imperitos, erigerent desides, novarum rerum amantes dedocerent, & si nihil promoverent monitis, hortationibus, minis, adversus contumaces obverterent media in hunc finem à Canonibus præscripta. Hæc autem talia non sunt, ut absolutam in Ecclesia supponant Monarchiam, sed è contrario excludant. Hinc Papa non potest per se refractarios deponere, bene vero excommunicare. Sed excommunicatio non arguit jurisdictionem proprie talem in Personam excommunicati, vel saltem talis jurisdictio ex Scoti & aliorum sententia communi totius Ecclesiæ nomine, & ex ejus delegatione exerceri dicenda esset.

Multis laudibus dein extollit Gregorium VII., quod petitioni Regis Arregoniæ non detulerit, quia Canonicis decretis obviaret, talis concessio in malum exemplum trahi posset, & apostolica Sedes multa quidem toleret, sed nunquam in suis decretis à Concordia Canonicæ traditionis recedat. Si optima hæc consuetudo perdurasset, non legeremus in

Commonitorio Adriani VI. ad ſuum in Germaniam Legatum Franciscum Cheregatum: *ſcimus, jam aliquot annis in hac S. Sede multa abominanda fuiſſe, exceſſus in mandatis, abuſus in ſpiritualibus, & omnia tum demum in perverſum mutata.* Item in Concilio à delectis Prælatis Paulo III. dato: *in aula romana prodierunt Doctores, qui docerent, Pontificem eſſe Dominum beneficiorum omnium, ac ideo quod Dominus jure vendat, quod ſuum eſt, neceſſario ſequi, in Pontificem non poſſe cadere Simoniam.* Item. *Abuſibus illis, quibus jam pridem Eccleſia Dei laborat, & præſertim hæc Romana Curia effectum probe eſt, ut paulatim ad ſenſim ingraveſcentibus peſtiferis his morbis, eam in magnam ruinam traxerit &c.*

Quod olim Ludovico Thomaſſino objectum eſt, *faciendo Pontifices meros executores Canonum, hoc eſt illis ſub verbis magnificis illudere*, Febronius ejusdem verbis & reſponſione à ſe removet: *cavendum, ne ſecus ſentire vel loqui fœdiſſima ſit adulatio. Pulchrius, optatius, magnificentius & magis imperatorium eſt, executorem eſſe Canonum, quam pro arbitrio*

domi-

dominari, proviſorem eſſe publicæ rei ad conſulendum, quam ſolutum legibus & ſalutis publicæ incurioſum, ſuæ unius gloriæ cupidum regnare.

1. Cæleſtinus P. Epiſt. 4. dicit, ſe à Deo conſtitutum, ut quæ cœrcenda ſunt, reſecet, & quæ obſervanda, ſanciat. Nempe ait Febronius, reſecare rebellia membra excommunicando, ſanciendo per conſtitutiones & reſcripta ea ratione, quam ipſe exponet §. ſeq. & Cap. 5. §. 1. n. 2.

2. Zoſimus S. Epiſt. 9. ad Heſychium dat exemplum *ſanctionis* pœnalis, in qua tamen hæc duo coniungit: *quisquis hoc poſthabita Patrum & apoſtolicæ ſedis authoritate neglexerit.* Plerumque autem Pontifices non quamlibet, ſed *congruam* minabantur pœnam; ſic Siricius Epiſt. 1. ſic Cœleſtinus Epiſt. 5. aiunt, pœnam *congruentem regulis.*

3. Iidem Pontifices hoc non de ſuis privatis conſtitutis & decretis dicunt, ſed de Canonibus & regulis.

4. Siricus Epiſt. 5. & Innocent. Epiſt. 1. aiunt, *litteras tales dare placuit, quæ non nova*

ali-

aliqua præcepta imperent, ſed quibus ea, quæ per ignaviam, deſidiamque aliquorum neglecta ſunt, obſervari cupiamus, quæ tamen apoſtolica & Patrum Conſtitutione ſunt conſtituta. Et Liberius Epiſt. 4. ad Conſtantium Imp. *nunquam mea ſtatuta, ſed apoſtolica, ut eſſent ſemper firmata, & cuſtodita, perfeci.* Non fuit horum Pontificum animus, novum jus condendi, ſed antiquos Canones renovandi.

5. Gelaſius P. Epiſt. ad Fauſtum contra Acacium Cap. 2. & Epiſt. ad Epiſcopos dordan. C. 2. declarat, Pontifices eſſe executores ſententiæ Conciliorum. S. Bernard. L. 3. de Conſider. ad Eugen. P. C. 5. *intendat Conſideratio tua, — — .- — ſi demum veſtra ipſorum apoſtolica mandata & inſtituta ea, qua dignum eſt, ſollicitudine obſerventur.* Per apoſtolica mandata & inſtituta Bernardus intelligit, imo clare indicat ea, quibus jubetur ſacrorum Canonum executio, non quibus his per Privilegia derogatur; nam addit, *ne quid in agro Domini aut neglectu incultum, aut fraude ſurreptum inveniatur*, quod fit derogatione Canonum.

6. Boſ-

6. Boſſuet in defens. Declarat. Cleri gallic. tom. 2. dicit: Pontifices *exequendi authoritate* freti absque nova Synodo Imperatores & totam orientalem Eccleſiam ad condemnandos Rebelles ſola ſedis apoſtolicæ authoritate compulerunt. Pelagianis vero, *Eccleſiarum Conſenſione* freti nec illud Solatium reliquerunt, ut ab æcumenica Synodo damnarentur.

7. Idem L. c. invicti fuere Romani Pontifices, cum Canones ab Eccleſiis, ſede apoſtolica ſive authore, ſive probante ſuſceptos vindicarunt &c. Contrarium, ait Febronius, ſanctiſſimæ huius diſciplinæ obſervamus in hodierna Politia romana.

8. Stabit Primatui ſuus vigor, quamdiu Pontifex ſecundum paternorum Canonum regulas rem geret, ſecus ceſſat quoad hoc ſubordinatio, & oritur Confuſio, quod teſtatur Leo M. Epiſt. 62. Primatus & Canonum obſervantia ſunt duo Cardines, quorum uno convulſo, alter fere extra activitatem ponitur. Ita ſenſit etiam Gregor. M. Lib. 13. Epiſt. 44.

9. Pri-

9. Primatus habet jura ſua partim ex *Jure divino*, partim *humano*; imo plura ex hoc, quam ex illo: Epiſcopi ſua fere omnia habent ex divino. Quoad reciprocam horum Jurium obſervantiam & defenſionem par debet eſſe, & æqualis ratio. Sic Gregor M. Lib. 3. Epiſt. 29. ad Clerum Mediolan. Gregor. VII. L. 1. Epiſt. 24. Innocentius III. L. 1, Epiſt. ad Rectores Thuſciæ aiunt, ſicut Pontifices jura ſua volunt ſervari ab aliis, ſic & aliorum Jura ſervare cupiunt. Quod ſi igitur Pontifex Canonum tutor & vindex jura Epiſcoporum non defendat, ſed omnino tollat, aut evertat, quoad hoc tutor non agnoſcetur, donec officii ſui partes debite reſumpſerit.

Nota.

Singulare eſt in commentandis ſcriptoribus Febronii artificium, dum ſæpe eos, qui omnino contra ipſum pugnant, in medium affert, ipſis in rem ſuam Longe alium ſenſum ſubſtituendo præoccupat Lectorem, qui ſibi relictus fors aliam de textu tuliſſet ſententiam. Pontifex, ait, per ſe non poteſt refractarios

depo-

deponere. Hoc falſum eſſe dicemus ſuo loco. Poteſt tamen excommunicare, quare? quia Excommunicatio non eſt proprie actus Jurisdictionis. At Excommunicatio eſt utique pœna eccleſiaſtica graviſſima, pœnam autem graviſſimam ſtatuere & infligere eſt actus jurisdictionis? ſed de hoc iterum ſuo loco. Multo minus Pontifex cenſendus eſt, talem jurisdictionem exercere nomine Eccleſiæ: Ipſe enim ſuam Poteſtatem non habet ab Eccleſia, ſed imediate à Chriſto, cujus Vicarius eſt, non Eccleſiæ Miniſter & Executor, uti Cap. ſuperiori abunde demonſtratum eſt.

In Commonitorio Adriani VI. & Conſilio Paulo III. dato tantum ſibi complacet Author, ut ea ſæpius, & ſingulis omnino libris repetat, quibus etiam alibi reſpondebimus. Interim tantum noto, hæc quantacunque ſint, nondum gravioribus Febronii accuſationibus convenire, haſque probare. Adrianus P. ait, abominanda *jam aliquot annis* in romana Sede fuiſſe, Febronius vero dicit, iſta à falſis decretalibus jam ortum traxiſ-

traxiſſe, & romanam Curiam omnino incorrigibilem depingit: Pontifex ait, fuiſſe *exceſſus in mandatis*, Febronius verbum *juſſionis*, & poteſtatem mandandi à Pontifice penitus removeri vult. Delecti Prælati dicunt, in aula romana prodiiſſe Doctores, qui dicebant, Papam eſſe Dominum beneficiorum, & in eum Simoniam cadere non poſſe; Febronius hanc doctrinam toti Curiæ affingit: iidem dicunt, non ſolum Curiam Romanam, ſed totam Dei Eccleſiam abuſibus laborare, Febronio omnia ubivis ſunt munda, ſola Curia purganda eſt. Oſtendat dein Febronius vel Curiam epiſcopalem, aut Miniſterium, Aulam & Statum politicum, ubi vel nullus unquam irrepſit abuſus, vel adhuc dum non vigeat: Dicemus ibi ad Clavum ſedere angelos, non homines, & junctis manibus Babylonem expugnabimus. Quid ſi tollendorum abuſuum, aut ſuperiores ac Principes ad nativa & primæva jura ſua reducendi prætextu rebellare, vel ſaltem eorum errata cum exageranti criſi & petulanti calamo, toti mundo, poſthabito omni reſpectu denuntiare liceat, vel integer orbis refor-

man-

mandus erit, vel nil tutum & quietum perſtabit.

Multi altum ſemper clamant, *abuſus, reformatio.* At hæc vox *reformare*, ut ait Pallavic. hiſtor. L. 7. C. 4. n. 1. ab unoquoque ſic intelligitur: commune regimen ad ſuæ mentis ideam peculiarem conformare. Ad Thomaſſinum reſpondeo, aliud eſt, *pro arbitrio* dominari, ſolutum eſſe legibus, & ſalutis publicæ *incurium*, ac *ſui unius gloriæ* cupidum, & aliud merum *executorem* Canonum eſſe. Primum cum exceſſu, alterum cum defectu diceretur. Etſi Pontifex non pro arbitrio ac Libitu, neque pro privato ſuo commodo regere debeat, non deſtituitur tamen ſuprema Poteſtate & Jurisdictione ipſi in ædificationem collata. Grates interim debemus Febronio, quod ſaltem laude ſua dignum æſtimet Gregorium VII., cujus Characterem alibi tam nigris coloribus depingit.

Ad 1. *Obſervanda ſancire*, in ſenſu proprio & juridico ſignificat, legem præcipientem ſtatuere. Nihil igitur moramur gloſſam

Febronii, quam ipſe pro ſuo genio ſe allaturum promittit.

Ad 2. Ita eſt: Zoſimus P. hæc duo coniungit, *Patrum & apoſtolicæ ſedis authoritas.* Sive ergo hæc duo collective ſive diſtributive ſummas, Pontifices non meros executores efficies: ſi collective: ergo nec Patrum authoritas pro lege valet, niſi cum ea apoſtolicæ Sedis coniuncta: ſi diſtributive, igitur & iſta ſicut illa regulam ſtatuit. Imo in hoc ultimo ſenſu verba illa intelligenda eſſe, patet ex contextu, *poſt tot prohibitiones*, & *quidquid interdictum toties uſurpatur*, nempe tum à Patribus per Canonem, & ab apoſtolica ſede per Conſtitutionem. Violatores autem Canonum pœna *congrua* coercendos eſſe, nemo dubitat.

Ad 3. Quædam prohibita vel præcepta fuêre, & adhuc ſunt per Canones à Conciliis univerſalibus latos, vel aliis in Eccleſia receptos, quædam per ſpeciales Conſtitutiones Pontificum, quædam ab utrisque ſimul. Hinc Pontifices modo ſolos Canones, modo ſuas Conſtitutiones, modo utrosque opponunt, ſicut Siricius P. ait, *contra Canones & interdicta noſtra.* Ex eo ergo, quod Pontifi-

ces

ces quandoque citent ſolos Canones, non ſequitur, ſua ſtatuta non habere vim Legis: imo hoc ipſo, quod præter Canones alicubi allegent ſuas Conſtitutiones, ſequitur, in ipſorum ſenſu has non minus, quam illos ligare.

Ad 4. An bona eſt illatio? Siricius & Liberius PP., dum alicubi obſervationem antiquorum Canonum urgent, ibi dicunt, ſe non nova aut ſua præcepta imperare, igitur nullibi nova ſtatuta condunt, vel condere ſe poſſe fatentur. An non contrarium potius inde eruitur. Si Siricio nunquam fuit animus, novum jus condendi, quare Hymerio Epiſcopo Tarraconenſi ad Conſultationem tot mandata, quot reſponſa dedit, non ab eo ſolum tenenda, ſed quæ per Africam, Luſitaniam, Galliam & vicinas Provincias promulgata ab omnibus obſerventur, atque ſtatuta ſua æque ac definitos Canones vult obſervari; *quamquam*, ait, *Statuta ſedis apoſtolicæ, vel Canonum venerabilia definita nulli ſacerdotum Domini ignorare ſit liberum.* Et inferius: *quæ à nobis non inconſulte, ſed provide ſub nimia cautela & deliberatione ſunt ſalubriter conſtituta, intemereata*

permaneant, & omnibus impoſterum excuſationis aditus, qui iam nulli apud nos patere poterit, obſtruatur. An ſupremus quivis legislator ſuam legem maiori vigore urgere poterit? hanc poteſtatem præcipiendi, & nova ſtatuta condendi ſibi certo non primus uſurpavit Siricius multo minus ea ad omnes Provincias Africæ, Bæticæ, Luſitaniæ, Galliæ mittere auſus fuiſſet, niſi in hac Poteſtate præiviſſent ſui anteceſſores Pontifices, & eam in Pontifice indubitanter agnoviſſent tot Provinciarum Epiſcopi. Conſtatigitur, quis fuerit Sæculo IV. & iam anterius mens Epiſcoporum & Eccleſiæ de Poteſtate Papæ circa Conſtitutiones & leges ferendas.

Ad 5. Nemo dubitat, Rom. Pontificem præ cæteris executorem eſſe Canonum & ſententiæ Conciliorum: at dicimus, non *ſimplicem & merum executorem* eſſe quaſi alienæ Poteſtatis. Eſt executor tum ſuarum, tum conciliarium Legum propria authoritate, vel ſi mavis authoritate Chriſti, ſicut Princeps eſt executor ſuarum Legum, per quod non excluditur, ſed ſupponitur vera jurisdictio.

Ex

Ex verbis Bernardi qualis consecutio? per verba, *ne quid in agro Domini neglectu incultum, aut fraude surreptum inveniatur*, juxta Febronium indicantur mandata apostolica, quibus per privilegia Canonibus derogatur: ergo per mandata & instituta, quae observanda esse dicuntur, Bernardus intelligit ea, quibus jubetur Canonum executio, quasi praeter privilegia nulla alia mandata & Constitutiones apostolicae existerent, vel Pontifex statuere posset, nisi tantum executoria Canonum. Hic Febronius jam pro certo ponit, de quo ipse litem movet. Neque verum est, illa ultima verba Bernardi solum ad mandata apostolica referri, fed ad omnia praevie dicta de subjectione Plebis ad Clerum, de disciplina Cleri & monasteriorum &c. pertinent, & horum quasi Epiphonema snnt. Fallitur Febronius, si existimet, Bernardum Papae denegare jus Leges, & nova statuta condendi. Plura & insignia in hanc rem sunt dicta Bernardi, quorum aliqua alibi referemus.

Ad 6. & 7. Nos 4. articulos Cleri gallicani, & horum defensionem non acceptamus:

mus:

mus : de articulis supra Cap. 1. in nota ad §. 10. satis diximus, de defensione declarationis horum articulorum respondeo : quid per eam defenditur, nisi quod à Pontificibus damnatum, cassatum, ab ipsis authoribus retractatum, & à Rege revocatum fuit? si objicias authoritatem Bossueti; verum & ipse Bossuetus in conficiendis 4. articulis anno 1682. præsens fuit, atque subscripsit; dum igitur ipso Bossueto teste in contin. histor. univers. ad an. 1682. iidem Episcopi quatuor articulorum authores in alio conventu Palinodiam cecinêre, & priorem suam declarationem retractarunt, utique & Bossuetus cum aliis morem gessit, retractavitque; defenditur ergo in hoc opere, quod ipse author destruxit, retractavit, damnavit, & de quo se dolere contestatus fuit, sicque nullam amplius à suo authore authoritatem habet. Dein ipse Bossuetus hanc defensionem declarationis in Lucem haud edidit, sed primum post ejus mortem ad hanc pervenit, unde ipsus illam tenebris dignam esse censuit. Si igitur Bossuetus sit author hujus operis, certe illud statim post declarationem quatuor articulo-

rum,

rum, dum adhuc fervērent animi, & ante dictam retractationem conscripsit; postea mutato animo longe aliter sensit, uti ex modo dictis, & quæ supra Cap. 1. ex eodem Bossueto notavi, optime colligitur. Interim nihilominus si verba hujus defensionis accuratius inspiciantur, Papam non merum executorem Canonum, sed etiam authorem eorundem facere videntur: id significant verba, *authore & executore Petro*, item illa, *cum Romani Pontifices Canones ab Ecclesiis, Sede apostolica NB. sive authore, sive probante susceptos vindicarunt.* Hoc tamen fortiter negamus, Pontifices *sola* ex exequendi authoritate fretos Ecclesiam orientalem ad condemnandos rebelles compulisse, & *sola Ecclesiarum consensione fretos* Pelagianos absque Synodo condemnasse. Ubi hoc dicunt illi Pontifices? et si non dicunt, unde licet, in re momenti illis talia motiva & mentem affingere, ut videantur non propria sua authoritate egisse. Tanti interest additio unius vel alterius vocis, qua res sæpius longe alio in prospectu præsentatur, & integrum Systema non raro confunditur.

Ad 8. Probare debuisset Febronius, quod Leo M. & Gregorius M. citatis locis per Canones intelligant eos solummodo à Conciliis, non vero à Sede apostolica latos. Sanè S. Leo P. Epist. ad Episcop. Campaniae sua statuta inter Canones numerat, sic scribens: *ne qua excusatio de ignoratione* (super à se statutis) *nascatur*, *quamquam ignorare nunquam licuerit Sacerdotem*, *quid Canonum regulis fuerit definitum*, *hæc scripta* -- -- -- *direximus*. Et infra: *omnia decretalia constituta tam B. recordationis Innocentii*, *quam omnium decessorum nostrorum*, *quæ de ecclesiasticis ordinibus*, & *Canonibus promulgata sunt Disciplinis*, -- -- -- *custodiri debere mandamus*. Pontifices Sæculi IV. & ultra ubique & continuo in suis decretis se referunt ad Canones & Statuta majorum, cum tamen eo tempore nulli in universa Ecclesiæ, romana præcipue, Canones Conciliores agniti fuerint, quam solius Concilii Nicæni. Sic Innocentius I. anno 405. ad Clerum Constant. §. 3. scribit: *quod ad Canonum observationem attinet*, *solis illis parendum esse dicimus*, *qui Nicææ definiti sunt*, *quos solos sectari* & *agnoscere debet ecclesia catholica*. Gregorius

gorius M. L. 6. Epist. de Concil. Constantinop. I. *romana Ecclesia eosdem Canones hactenus nec habet, nec accipit: in hoc autem eandem Synodum accepit, quod per eam contra Macedonium definitum est.* Ad minimum hoc inde deducitur, Canones etiam conciliares nullam vim legis in universa Ecclesia obtinuisse, nisi postquam ab Ecclesia romana robur ac firmitatem acceperint, & ab ea fuerint promulgati.

Ad 9. De hoc redibit, quæstio, quænam jura Primatus ex jure divino, & quæ ex humano descendant? iterum utrum Pontifices Episcopis sua jura servaverint, vel tollendo usurparint.

§. VIII.

Summus Pontifex habet jus, universalis Ecclesiæ nomine Leges, aliaque observanda proponendi.

Sicut Petrus Math. 16. pro omnibus *unus* respondit, *tu es Christus filius Dei vivi*, ita Petri successor communi Episcoporum sensu, & ex universali traditione ad Ecclesiam loquitur. Quæ in fide aperta, & ex

Scriptura omnibus manifesta sunt, ante omnem sententiam omnes facile audiunt; dum autem suborta quæstione & dubio Petri successor veritatem depromit ex alto, hanc si omnes, vel fere omnes recognoscant, tum in Petri decreto communem totius Ecclesiæ sententiam venerantur. Hoc sensu dixit S. Leo sermon. III. Cap. 3. *manet ergo Petri privilegium, ubicunque ex ipsius fertur æquitate judicium.* Idem Epist. 93. ad Theodor. Episcop. Cypri. *Gloriamur in Domino, qui -- -- -- quæ nostro prius ministerio definierat, universæ fraternitatis irretractabili firmavit assensu, ut vere à se prodiisse ostenderet, quod prius à prima omnium Sede formatum, totius Christiani orbis judicium recepisset.*

Quod si vero graves oriantur seditiones, & Episcopi seu integræ Ecclesiæ inter se collidantur, unicum superest, ut ad communem Synodum recurratur, in qua Petrus ipse sit Princeps, judicium autem communi sententia proferatur, ubi ad exemplum Petri à Paulo reprehensi nemo pertinaciter suo sensui inhæreat, ut docet Cyprianus Epist. 71. Si

autem

autem Pontifex extra Concilium aliquid ediceret, in quo Ecclesiæ suam traditionem non recognoscerent, his competit jus contradicendi; hinc Pontifici cautelis opus est, de quibus Cap. 4. Hoc non solum in legibus condendis, in gravibus negotiis universam Ecclesiam tangentibus, in causis fidei, sed etiam in materiis disciplinæ locum habet, attamen in his tantum ibi, ubi decreta Pontificum pro fundamento habent Canones, ab Ecclesia agnitos, maxime Conciliores, & ad horum executionem pertinent.

1. Non ob quamvis subortam quæstionem Concilia generalia vocanda sunt, nec ulla lex jubet, ut omnes quæstiones de *magna* quavis re, sed de *obscura*, *ancipiti* ad Concilium deferantur, si graves dissensiones oriantur, nec aliter pax coalitura videtur. Sic Concilium Apostolorum non ideo præcise collectum fuit, quod suborta esset quæstio, sed quia post quæstionem facta fuit *seditio non minima*.

2. Si Pontifex non proponat, sed imponat & imperet, quæ videantur injusta, aut

mi-

minus opportuna, magisque pro Elatione suæ Ecclesiæ, reliquarum vero depressione adinventa, quam bono Religionis & Ecclesiæ profutura, faciendum est, quod in S. Cypriano laudavit S. Augustinus, de quo Cap. II. §. 12. & Cap. V. §. 9.

3. Ad damnandos & extinguendas hæreses, neque summi Pontificis, neque Conciliorum authoritas semper desideratur. Sic Augustin, L. 4. ad Bonifac. C. 12. *nunquid congregatione Concilii opus erat, ut aperta pernicies damnaretur? quasi nulla hæresis aliquando, nisi synodali congregatione damnata sit, cum potius rarissime inveniantur, propter quas damnandas necessitas talis extiterit, multoque sint incomperabiliter plures, quæ UBI extiterunt, ILLIC improbari, damnarique meruerunt, atque INDE per cæteras terras devitandæ innotescere potuerunt.*

4. Quando in edicto publico circa materiam fidei traditio ut motivum credendi proponitur, non provocatur ad traditionem particularis Ecclesiæ romanæ, sed aliarum etiam, præcipue Apostolicarum.

5. Mo-

5. Modus promulgandi Decreta apostolica fiebat per Synodum, vel per Denuntiationem singulis Episcopis factam, *ut omnium consensu, studioque firmentur*, prout ait Innocent. I. Epist. 24. Ubi vero consensus, ibi quoque deliberandi, atque dissentiendi facultas supponitur.

6. Per viam Concilii Lateranensis II. Innocentius II. Decretum Gratiani promulgari studuit, licet irrito aliquamdiu conatu, cum non possent non subolfacere Reges & Principes, quid monarchicis hisce Principiis affectet Aula romana. Rem sic refert Odericus Vitalis, qui floruit circa annum 1140. *Multa* (Patribus Concilii Lateranensis) *Papa Innocentius de priscis Codicibus propalavit, insignemque sacrorum Decretorum textum congessit. Sed nimis abundans per universum orbem nequitia terrigenarum corda contra ecclesiastica scita obduravit. Unde remeantibus ad sua Magistris apostolica Decreta passim per Regna divulgata sunt. Sed nihil, ut manifesto patet, oppressis & opem desiderantibus profuerunt, quoniam à Principibus & Optimatibus regnorum eum subjectis plebibus parvi pensa sunt.*

7. De-

7. Decreta Synodalia haud raro eo fine ad Rom. Pontificem dirigebantur, ut per ipſum omnibus Eccleſiis potiſſimum innoteſcerent, uti ajunt Patres Concilii Arelatenſis ad Sylveſtrum P.

Nota.

Præſenti §. Febronius Pontifici concedit facultatem *nomine Eccleſiæ proponendi*, non tamen ſua authoritate *ſtatuendi* Legem in quem finem omnia corraſit, unde probaret, conſenſum ſaltem Epiſcoporum (nam *de univerſitate Eccleſiæ* id efficere non poteſt) neceſſarium eſſe ad legem formandam. Ad ſingula igitur reſpondendum erit. Negavimus ſupra Cap. 1. §. 2. Petrum unum pro omnibus reſpondiſſe, Quod ſi autem ita eſſet, adhuc de illatione cum Febronio contenderem : ibi Petrus, dum Chriſto interroganti reſpondit, nondum conſtitutus erat Caput Eccleſiæ, ſed primum per verba ſubſequentia Chriſti conſtituebatur ; ergo inde colligi non poteſt, Petri ut Primatis & Capitis ſucceſſores, dum ad Eccleſiam loquuntur, etiam nomine omnium ſeu Eccleſiæ lo-

qui.

qui. Quantumcunque hæc levia videantur, absque nota præteriri non possunt, quia Febronius hisce verborum formulis semper suam de clavibus universitati Ecclesiæ traditis opinionem tacite involvit, quo fundamento posito, vel admisso, Pontificem nihil nisi nomine Ecclesiæ vel hujus consensu posse, secure concludit.

Verba Leonis P. Febronium potius feriunt: hic vult, sententiam Papæ in quæstionibus fidei suam firmitatem recipere ab acceptatione omnium, si nempe omnes vel fere omnes veritatem recognoscant: S. Leo ait, opus Domini esse, qui quod prius suo Ministerio definierat, postea etiam universæ fraternitatis firmavit assensu, ut illud vere à se prodiisse ostenderet. Quid hoc aliud significat, quam hunc assensum demonstrare, & à posteriori signum esse infallibile, quod Deus per Leonem locutus fuerit? non quod hic assensus ad constituendam regulam fidei fuerit necessarius. Quippe quod Leo P. à Deo per suum Ministerum jam NB. *definitum* esse credidit, hoc utique absque aliorum consen-

ſenſu certum eſſe judicavit. Sed audiamus S. Leonem Epiſt. ad Concil. Chalcedon., de quo hic ſermo eſt, de ſua Epiſtola dogmatica ſcribentem, ubi de cauſa à ſe jam definita non amplius permittit diſputare; ſic enim habet: *Rejecta penitus audacia diſputandi contra fidem divinitus inſpiratam vana errantium infidelitas conquieſcat. Nec liceat defendi, quod non licet credi; cum ſecundum evangelicas autoritates, ſecundum propheticas voces, apoſtolicamque Doctrinam pleniſſime, & lucidiſſime per litteras, quas ad B. Mem. Flavianum Epiſcopum miſſimus, fuerit declaratum; quæ ſit de Sacramento Incarnationis D. N. J. Chriſti pia & ſincera confeſſio.* Profecto non ſic ſcripſiſſet S. Leo, ſi ſuum judicium à Concilio reformabile, vel hujus aſſenſu primum firmitatem ac robur accipere putaſſet.

Idem S. Leo Marciano Imperatori, Synodum Chalcedone congregari volenti, aſſenſum præbuit hac conditione, Epiſt. 82. alias 62. *ne cujusquam procaci, impudentiquæ verſutia, NB. quaſi de incerto, quid ſequendum ſinatis.* Similiter Epiſt. 90. 93. 94. eundem im-

Imperatorem rogavit, ne pateretur fidem in Synodo *quasi dubiam retractari.* Ex his patet mens S. Leonis. nempe quod ſuum judicium dogmaticum etiam in generali Synodo irretractabile & infallibile exiſtimaverit, & aſſenſus Synodi non adfirmandum dogma atque judicium, ſed potius ad ejus receptionem & obſervationem valuerit.

Alludit dein ex verbis Cypriani Febronius ad Papam, ne ipſe in Synodo ſuo ſenſui pertinaciter inhæreat. At exemplum non eſt ad rem. Paulus reſtitit Cephœ non in Synodo, nec propter doctrinam, ſed propter factum ſuum privatum, quod putabat gentibus ſcandalum eſſe poſſe. Econtra Petrus in Synodo Apoſtolorum Hyeroſolimis primus ſententiam dixit, cæteri omnino tacuerunt, ſolus Jacobus adhuc locutus eſt, non contradicens, ſed repetens Petri ſententiam, & eandem confirmans & Scripturis Prophetarum. Interim ſtatuat Febronius, quid Papæ ſit faciendum in Synodo, ſi circa Doctrinam fidei & morum non conſentiant Epiſcopi, aut graves lites oriantur. An ipſe taceat ?

vel solum aliorum sententias & vota exquirat? cuinam parti se iungat? an potiori? sed potior pars errare potest. Certe erravit in Conciliis ariminensi, Constantinop. VI. sub Capronimo, Sirmiensi. Puto ego, Pontificis vocem & sententiam præprimis audiendam esse, non solum quia in Synodo præcipuæ esse debent eius partes, quod etiam Galli non inviti fatentur, sed quia hoc exigit natura & centrum unionis, ut reliqui cum ipso conspirent, non ut ipse, renitentibus aliis, ad quosdam accedat, quia per hoc potius solveretur, quam obtineretur unio, pro qua obtinenda igitur alii potius ipsius judicium sequantur, necesse est, quam ipse alicui parti accedat, ubi sententiæ variant. Inepte igitur Febronius verba Cypriani ad eum, cuius in Synodo est *primo* sententiam dicere, nempe ad Papam applicat, quod magis de aliis dici deberet.

Extra Concilium vero, si in definitione Pontificis una alterave Ecclesia particularis suam traditionem non inveniret, non illico habet jus contradicendi, quia quævis Eccle-

siæ

ſiæ particulares errare poſſunt, & præſumptio ſtat pro Pontifice; poſſunt tamen de hoc certiorem reddere Papam, ſuamque mentem cum Reverentia exponere. Ad 1mum equidem cum Febronio conſentio, at

Ad 2. non ſufficit tantun *videri* legem eſſe iniuſtam, aut bono communi nocivam, vel minus opportunam, ſed manifeſte & certe debet eſſe talis, ſecus via panderetur turbis & ſeditionibus: quod ſi autem revera talis eſt, tunc pro particularibus Eccleſiis valent ea omnia media, quæ ſubditis in tali caſu ſupppetunt erga Legislatorem, idque eo magis, quia regimen Eccleſiæ fundatur in Charitate, unde facilius & certius ſublevamen exſpectari poteſt, quod ab experientia patet, quia multæ Leges pontificiæ univerſales in certis Provinciis non obſervantur, dum Epiſcopi de difficultate Papam informarunt, & Pontifices tolerant, ac aquieſcunt, ſi eorum conſtitutiones ſine magna difficultate recipi aut executioni dari non poſſunt. Faciendum igitur tunc, quod ad Archiepiſcop. Ravennæ ſcripſit Alexander III. Cap. 5. X. de Reſcript.

 &

& ipſe Febronius pro exemplo admittit Cap. 4. §. 2. *Si quæ animum tuum exaſperare videntur, turbari non debes. Qualitatem negotii — — — diligenter conſiderans, aut mandatum noſtrum reverenter adimpleas, aut per litteras tuas, quare adimplere non poſſis, rationabilem cauſam, prætendas.* Fors hoc non diffitebitur Canoniſta noſter: ſi Rex ferat legem toti regno utilem, quamvis alicui Civitati vel Provinciæ gravem & importunam, hæc nihilominus propter ſubordinationem ad bonum commune iſtam legem obſervare debet, etiam cum proprio detrimento, quia ut pars & membrum Communitatis tenetur ad bonum commune concurrere. Nos igitur loquimur à pari de lege pontificia, ſi tendat ad bonum totius Eccleſiæ.

Ad 3. Ità eſt, ſi hæreſis ſit *aperta*, & malum non latius ſerpat, ut validiori indigeat remedio.

Ad 4. Ad quamnam *apoſtolicam* Eccleſiam, præter romanam nunc pro traditione provocari poterit, cum omnes reliquæ à tot ſæculis vel in infidelitate, vel hæreſi ſepul-

tæ

tæ jacent? item ad quam apoſtolicam traditionem antiqui Patres potiſſimum provocarunt, quam laudarunt maxime, niſi eam, quæ in Sede Petri & Eccleſia romana ſemper cuſtodita fuit?

Ad 5. Quid multa? ſcimus, hunc fuiſſe modum promulgandi decreta pontificia. At vero conſenſus ille non *intrinſecam*, ſed *extrinſecam*, uti ajunt Canoniſtæ, legis firmationem efficit eo modo, quo C. in iſtis. 3. Diſt. 4. dicitur, *leges firmantur, cum moribus utentium comprobantur.* Id eſt, executionem, obſervantiam, ac ſtabilitatem à conſenſu & moribus utentium accipiunt. Quid deeſt hiſce decretis ad ſubſtantiam legis? num poteſtas Legislatoris? inſanus & ridiculus eſſet, qui toti orbi juberet, dum ne in partem quidem poteſtatem jubendi haberet. At Pontifices præcipiunt, decernunt, jubent, pænam in non obedientes vel jam ſtatuunt, vel minitantur, promulgationem & executionem mandant, absque quod conſenſum vel exſpectent, vel requirant, & hoc quidem non à tempore falſorum decretalium, non de-

 no-

novis ſolum, ſed de antiquiſſimis Pontificum conſtitutionibus patet. Conſenſus igitur ille non ad quaſi implendam & perficiendam Poteſtatem Legislatoris pertinet, ſed potius ad executionem ſpectat, ſecus longe alio ſtylo uſi fuiſſent veteres illi Pontifices; unde deliberandi & diſſentiendi facultatem non ſupponit, niſi forte hæ leges cuidam Eccleſiæ ſint difficiles, aut noxiæ, de quo licet informare Pontificem, & interim earum executionem ſuſpendere. S. Leo P. Epiſt. ad Thuribium anno 447. Poſtquam ſuum judicium de ſexdecim Capitulis ſibi propoſitis protuliſſet, ſtatim Concilium Nationale congregari juſſit, an emendicaturus conſenſum? haudquaquam. *Sed ut NB. NOSTRÆ ORDINATIONIS AUTHORITAS ad prædictarum Provinciarum Epiſcopos deferatur.* Idem Leo Epiſt. ad Januarium Epiſcop. Aquilei. *hanc Epiſtolam noſtram ad omnes ſratres comprovinciales tuos Epiſcopos facias pervenire, ut omnium OBSERVANTIÆ proſit AUTHORITAS.* Item Cœleſtinus I, Epiſt. ad Orient. Epiſcop. præcipue Cyrillum Alexandrin. *Eadem autem ſcripſimus & ad ſanctos fratres & Con-*

Coepiſcopos noſtros Joannem, Rufum, Juvenalem, Flavianum, ut nota ſit de eo (Neſtorio) *noſtra, imo Chriſti noſtri ſententia.* En! nullo requiſito, imo ne exſpectato conſenſu ad Orientales Patriarchas & Epiſcopos ita ſcribit, & ſuum judicium notum facit Cœleſtinus.

Ad 6. Odericus Vitalis manifeſte *abundanti nequitiæ hominum*, quæ corda eorum *contra Eccleſiaſtica ſcita obduravit*, cauſam adſcribit, quod à Principibus & Optimatibus regnorum parvi penſa & recepta non ſint. Quo pacto igitur Febronius ex his verbis affectationem aulæ romanæ & hujus principia monarchica pro cauſa hujus contemptus deducere poteſt? nempe ut dixi, Febronius cuivis authori ſuum proprium ſenſum pro libitu ſubſtituit, Addit Odericus, has leges utiles fuiſſe, eo quod *oppreſſis & opem deſiderantibus profuiſſent*, ſi executioni mandatæ fuiſſent. Si igitur huic authori innitatur Febronius, has leges non obſtantibus principiis monarchicis bonas & utiles fuiſſe, ac Principes non jure reſpuiſſe, concedat, neceſſe eſt.

Ad 7. Febronius ex illo Concilio arelatensi I. vult eruere, quod Papa statuta Conciliorum etiam non generalium debeat recipere & promulgare. Verum notet Febronius, illud Concilium arelatense non solum consensu & voluntate Sylvestri P. celebratum, sed ejusdem Legatos & Concilii Praesides, duos Presbyteros, & 2. Diaconos, praesentes fuisse, unde merito Concilii acta & decreta ad eum prius dirigi debuerunt, antequam promulgarentur, ut ejus vel confirmatione, vel quod idem valet, promulgatione firmitatem legis acciperent.

§. IX.

Qua ratione Papa sollicitudinem suam pro Canonum observantia ad omnes Ecclesias exercere debeat, ex SS. Cypriano & Augustino declaratur. Idem Exemplis ab Ecclesia orientali desumptis ostenditur.

S. Augustinus Lib. contra duas Epist. Pelagian. C. 1. ad S. Bonifacium P. scribit: *cum sit communis omnibus nobis, qui fungimur Episcopatus officio, quamvis in eo praemineas celsiori fastigio, specula Pastoris.* Communis

munis igitur eſt omnium Epiſcoporum ſollicitudo, ut quivis exurgenti novo errori in ſua, qua enaſcitur, Diœceſi, ſeſe objiciat. Quod ſi facere negligat, aut ſua authoritas non ſufficiat, ſanctæ ſedis pondus adjiciendum eſt: ut malum eo certius, fortiusque comprimatur. Hac diſciplina uſi ſunt Epiſcopi Africæ, qui damnata in Conciliis Carthagin. & Milevit. Pelagianorum hæreſi ſuum judicium Innocentiæ Papæ communicarunt, ut apoſtolicæ Sedis authoritate eis ad ſuffocandum errorem accederet. Atque ea ratione decreta Rom. Pontificis in materia fidei ad univerſam Eccleſiam pertinent, ſalvo tamen Jure Epiſcoporum hæc decreta examinandi. Eodem ſenſu Cyprianus in cauſa Marciani Epiſcopi Arelatens, ſcripſit ad Stephanum P. Epiſt. 13. L. 3. *cui rei noſtrum eſt conſulere & ſubvenire, frater Chariſſime, qui divinam Clementiam cogitantes, & gubernandæ Eccleſiæ libram tenentes* &c. En! communem pro bono univerſalis Eccleſiæ omnium Epiſcoporum vigilantiam: *idcirco copioſum eſt corpus Sacerdotum, -- -- -- -- ut ſi quis ex Collegio noſtro hæreſin facere, & gregem Chriſti lacerare & vaſtare tentaverit, ſubveniant*

 cæte-

cæteri. Hoc principio Cyprianus à gallia remotus eidem venit in adjutorium ; amplius tamen jus in Pontifice recognoſcit. *Dirigantur, inquit, ad Provinciam & ad plebem Arelate conſiſtentem litteræ, quibus obſtento Martiano aliús in locum ejus ſubſtituatur, & grex Chriſti colligatur.* Non ſolius Stephani authoritate Marcianus deponendus, & alius in ejus locum ſubſtituendus dicitur, ſed ut promotore Stephano Epiſcopi galliæ excitarentur ad ſatisfaciendum officio ſuo, cujus negotii cauſa in gallia Synodum collectam fuiſſe, prudenter creditur. Simili vigilantia Cœleſtinus P. à S. Cyrillo monitus contra Neſtorium uſus fuit.

1. Quæ circa dogmata & diſciplinam ſit Rom. Pontificis authoritas, & Epiſcoporum, Cap. IV. tradetur.

2. Prævie aſſeritur, principalius jus Pontificis eſſe, ut *ante omnes alios* curet, ut circa *fidem & mores* ſtatuta Canonum maneant illibata. Mores, ſi Legi divinæ non repugnant, & ſubſtantiam rerum credendarum non ingrediantur, pro genio, uſu & ſtatu Pro-

vin-

vinciarum & regnorum varii esse possunt, nec tenentur populi & Diœceses particulares suos usus, si quidem illaudabiles non sint, universalitati accomodare.

3. Græci eadem, sicut supra Augustinus & Cyprianus, disciplina utebantur respectu primæ Sedis. S. Basilius Epist. 69. scripsit ad Athanasium. *Visum est mihi consentaneum, ut scribatur Episcopo romano, ut, quæ hic geruntur, consideret, & sententiam expromat.* Nempe si pro Religione *in commune* consulendum est, minime prætereundus est Rom. Pontifex, qui causa legitime discussa primus suam sententiam expromat. Idem Basilius Epist. 70. ad Damasum P. scripsit, Dyonisium Papam à Prædecessoribus suis interrogatum per Litteras invisisse Ecclesiam Cæsareensem, Patres consolatum fuisse, & misisse qui fratres captivos redimerent, tunc illum propter latius grassantem hæresin ad suppetias ferendas excitat. Tale etiam exemplum jam datum est in Cœlestino P. respectu Nestorii.

4. Dum Dyonisius Alexandrinus, quasi male de SS. Trinitate sentiens delatus fuisset

apud

apud Dyonisium P., missa ad eum Apologia se ab omni hæresis suspicione purgavit, quia in isto universalem Ecclesiæ curam agnovit.

5. Quando Papa nonnunquam hæresin & ejus authorem damnavit, ac suo loco, etsi Episcopus esset, pellendum decrevit, censendum est, Pontificem non proprio jure deposuisse, sed depositionem damnationis & excommunicationis sequelam esse, vel ut depositio in Synodo postea confirmaretur. Hoc modo Siricius P. Jovianum & Socios proscripsit, dum ait, non tam se iudicare, quam Apostoli præcepto obsequi, ejusque judicium denuntiare. Huc pertinet etiam decretum Zosimi P. §. 7. num. 2. relatum. Item Ephesina Synodus confirmavit Cœlestini P. in Pelagianos latam depositionis sententiam.

6. Interim perstat, à Pontifice ipso utcunque pertinaces non fuisse depositos, sed nec alia ratione punitos. Sic Gregorius M. Joannem Patriarcham Constantinop. *universalis Episcopi* titulum usurpantem nec depositionis, nec alia pæna coercere tentavit, scribens ad Patriarchas Alexandrin. & Antiochen.,

ochen., Deum orandum esse, ut hunc erro. rem à mente illius avertat, & ne Litteras cum nomine *universalis* dare vel accipere præsumant.

Nota.

Non negamus, sed jure asserimus, Episcopis & Synodis particularibus potestatem judicandi & damnandi hæreticos. Verum si his non acquiescant, quale *pondus adjicet*, tum Pontifex, quantumcunque eminens, sed æque fallibilis, cujus decreta quivis Episcopus & Synodus particularis examinare poterunt? an hujus sententiæ magis stabunt, aut stare debent hæretici, qui ne integris quidem Synodis adquiescunt? Pontifici aut major longe & efficacior Potestas concedenda erit, vel certe istæ meræ relationes Episcoporum & Synodorum, atque ipsa decreta Pontificia contra hæreses prorsus inutiles sunt, quidquid dicat Febronius. Mirum est, quod in hac causa ad Concilia Carthaginense & Milevitanum provocet, dum illud licet 34, hoc vero 61 Episcoporum nihilominus longe adhuc in Pontifice majorem au-

tho-

thoritatem, quam in se ipsis recognoscant; quippe primum Epist. ad Innocent. I. ait: *hoc gestum charitati tuæ intimandum duximus, ut statutis nostræ mediocritatis etiam apostolicæ Sedis adhibeatur authoritas pro tuenda salute multorum, & quorumdam perversitate corrigenda.* Et alterum, nempe Milevitan. in Synodal. ad Papam: *arbitramur, authoritati Sanctitatis tuæ, de S. Scripturarum authoritate depromptæ, facilius eos, qui tam perversa & perniciosa sentiunt, esse cessuros. Certe vel aliis, quos possunt implicare, cernit venerabilitas tua instanter & celeriter providendum.* Igitur tanta tunc temporis in Africa fuit authoritas Pontificis, ut solo ejus judicio censerentur etiam pertinaces hæretici ab errore revocandi, & alii ab eodem prohibendi, quod Episcopi omnes ne quidem per Synodos impetrare poterant. Afris ergo Papa non fuit merus executor, aut legum synodalium promulgatur. Jam audiamus Innocentium Papam rescribentem ad idem Concil. Carthagin. *Ad nostrum referendum approbastis esse judicium, scientes, quid apostolicæ Sedi debeatur. -- -- -- -- Quod Patrum instituta non censetis esse calcanda, quod*

illi

illi non NB. humana, ſed divina decrevere ſententia, ut quidquid quamvis de diſiunctis, remotisque Provinciis ageretur, non prius ducerent finiendum, niſi ad hujus ſedis notitiam perveniret, ut NB. tota hujus authoritate. Juſta, quæ fuerit, pronuntiatio firmaretur, indeque ſummerent cæteræ Eccleſiæ, — — — — quid præcipere, quid abluere debeant. Dein ad Concil. Milevit. Ita ſcribit idem Papa: *congrue Apoſtolici conſulitis honoris arcana. — — Super anxiis rebus, quæ ſit tenenda ſententia; antiquæ ſcilicet regulæ formam ſecuti, quam toto ſemper ab orbe mecum noſtris eſſe ſervatam. — — — — — Præſertim quoties fidei ratio ventilatur, arbitror, omnes fratres & Coepiſcopos noſtros, non niſi ad Petrum, id eſt, ſui nominis & honoris, authorem referre debere, ſicut nunc retulit veſtra dilectio, quod per totum mundum poſſit Eccleſiis omnibus in commune prodeſſe. — — — — Jubemus ſane* &c. Talia Innocentius anno 416. ad Epiſcopos Africæ, his non reclamantibus provocans *ad regulam antiquam* & inſtituta Majorum non humana, ſed divinâ decreta ſententiâ. Si poſterioribus hiſce temporibus ſuam authoritatem ita extuliſſet aliquis Pontifex,

fex, continuo falsis decretalibus innixus, & principiis monarchicis imbutus diceretur. Addo S. Prosperum, qui in eadem causa de plenario totius Africæ Concilio anno 438. in Chronico sic habet: *Concilio apud Carthaginem habito, ducentorum decem & septem Episcoporum, ad Pontificem Zosimum Synodalia decreta prolata sunt, QUIBUS PROBATIS, per totum mundum hæresis pelagiana damnata est.* Non suffecerat Concilium plenarium, sed quam primum accessit Confirmatio & sententia Rom. Pontificis, totus mundus hæresin damnavit.

Neque Cyprianus favet Febronio, qui ait, ad deponendum Marcianum *Synodum in Gallia collectam fuisse prudenter creditur.* Unde hoc? *quia de simili Rom. Pontificis Jure tunc ne cogitabatur quidem.* Ostendat ergo Febronius Synodum, in qua depositus est Marcianus: nos ejus conjecturis fidem non habemus. Certe de hoc jure cogitavit ipse Cyprianus petens, ut Stephanus P. ad plebem arelatensem Litteras dirigat, NB. *quibus abstento* (excommunicato) *Marciano alius in ejus locum substituatur.* Quid verba ista aliud signi-

ſignificant, quam ut per iſtas Litteras excomunicetur, & ſimul alius ſubſtitui præcipiatur, quod utique depoſitionem ſupponit. Talis autem excomunicatio, & depoſitio eſt certe effectus Juriſdictionis, alioquin potuiſſet idem præſtari à Cypriano, cujus vigilantia ſe in Galliam usque extendit. Litteær autem ad Plebem arelatenſem ideo dirigendæ erant, quia tunc temporis adhuc Populus cum Clero ſibi eligebat Epiſcopum.

Ad 2. Conformiter ad ea in Nota ad Num. 2. §. ſuper. Dico, quamlibet Eccleſiam particularem per ſe teneri mores & uſus ſuos univerſitati accomodare, præcipue ſi tenderent in damnum, vel magnam diffor-mitatem communitatis Eccleſiæ. Aliud eſt, ſi per privilegium vel conſuetudinem legitime præſcriptam eximantur.

Ad 3. Si S. Baſilium in exemplum adducis, ſcias cit. loco ex eo probari, quod Græci longe majorem Authoritatem & Poteſtatem in ſolo Pontifice romano recognoverint, quam in Patriarcha & tota ſua Eccleſia Orientali, & quidem Poteſtatem non *Di-*

rectionis tantum, sed *jurisdictionis*; quanta autem fuerit Poteſtas illorum, nemo neſcit. Quare romanus Pontifex ſuam ſententiam expromat? utique non quia in communi cauſa extra Concilium ipſe primus dicat ſententiam, ſed quia hujus ſententia ultima eſt, & rei deciſiva; quippe diſciplina græcorum fuit, ut cauſas prius deferrent ad Synodos & Patriarcham, ſi pax inde & quies obtineri non poterant, tunc primum ad Rom. Pontificem referebantur, ut ejus judicio terminarentur. Sic pariter Baſilius cit. Epiſtola rogat ſuppetias à Papa contra Arianos hæreticos, *niſi jam ad ferendas ſuppetias excitemini:* ſed contra quos & quales ſuppetias? non tantum contra plebem Arii hæreſi ſeductam, *hæreſis, quæ ab Ario ſeminata eſt, nunc jamjam prævalet*, ſed etiam contra ipſos Epiſcopos hæreſis defenſores, *ſanæ doctrinæ defenſores expelluntur*, pergit Baſilius, *illis vero, qui jam captivos ducunt ſimpliciorum animas, concreditur agendorum Poteſtas.* Vult autem Baſilius, ut Legatos mittat Pontifex, qui vel pacem Eccleſiæ reducant, vel ſi hoc non profecerit, in mali authores inquirant, quos

dein

dein à communione removeat : *viros mittatis unanimes, qui vel diſſidentes inter ſe componant, vel Dei Eccleſiam reducant ad amicitiam, vel ſaltem perturbationis hujus Authores vobis notiores faciant, ut & vobis deinceps compertnm ſit & exploratum, quibuscum communionem habere debeatis.* His verbis Baſilius à Papa petit, ut tandem contumaces excommunicet, in quem finem ei neceſſario competere debet jus applicandi media requiſita, v. g. jus viſitandi, inquirendi, citandi, judicandi, ut ait Amort Differt. I. de Prim. Pap. Hoc remedium autem Baſilius cenſuit efficaciſſimum ad pacem reſtituendam, & hæreſin extirpandam, ſi Papa ſuam authoritatem adplicet, *hoc malorum unicum remedium eſſe duximus.* Certe in inermi Pontifice & directore, cujus decreta à quovis Epiſcopo examinari & judicari poſſunt, tanta fiducia non fuiſſet ponenda, nec inde exſpectandum remedium efficacius tota poteſtate orientalis Eccleſiæ, dum Græci in ſuo Patriarcha longe adhuc majorem authoritatem venerabantur. Nec dicat Febronius, à Baſilio ibi non intelligi *excommunicationem proprie talem.* Nam ſola non

communio per litteras neque fuiſſet remedium efficax, neque conſuetum in antiqua Eccleſia contra hæreticos; nam Pontifices non tantum abſtinebant à communione cum hæreticis, ſed eos excommunicabant, atque à corpore Eccleſiæ prorſus abſcindebant. Ne vero de hoc nullum dubium relinquatur, & Febronio omnis exceptio præcludatur, videamus ex reſponſo Damaſi P., de qua excommunicatione ibi ſermo fuerit. Dedit Baſilius citatam ſupera Epiſtolam ad Damaſum anno 371. Damaſus ea de cauſa anno 372. celebravit Romæ Synodum nonaginta ex Italia & Gallia Epiſcoporum. Dein Epiſtola ſynodica ad Orientales & Illyricos ſic reſpondet Epiſcopos: *neque præjudicium* (Nicenæ Synodo) *aliquod fieri potuit per numerum* (Epiſcoporum) *Arimini congregatum, quando conſtat, romanum Epiſcopum, cujus ante omnia eos decebat exſpectare decretum, neque Vincentium* (Legatum Papæ) *neque alios talibus præbuiſſe aſſenſum. -- -- -- Credimus autem, languentes in iſto conamine non tarde à noſtra ſeparandas eſſe communione, & ab eis Epiſcopatus nomen auferri, quatenus populi eorum liberati errore*

reſpi-

respirent. Certe illa separatio à Communione, qua quis etiam ab Episcopatus gradu dejicitur, est excommunicatio *proprie* talis: dein ex verbis prioribus constat, quod Damasus nullum Concilium, quomodocunque numerosum, etiam in Oriente censuerit esse firmum, atque in authoritatem Ecclesiæ assummendum absque R. Pontificis decreto & assensu. Basilius ergo, quem in testem pro tota Ecclesia orientali producit Febronius, eidem neutiquam patrocinatur. Verum de his specialius adhuc redibit sermo Cap. III. & V.

Ad 4. Dicat Febronius, quod res est. Patriarcha Alexandrianus non qualitercunque delatus fuit, sed quidam Clerici Alexandrini ea de causa Romam navigarunt, & suum Patriarcham apud Rom. Pontificem Dyonisium proprie accusarunt. Scripsit Papa accusationis Capita Patriarcham, ut desuper se purgaret; is humiliter obtemperans suam Apologiam in quatuor libris Papæ transmisit. Ita testatur Athanasius in Epist. de sent. Dyonisii & Lib. de Synod. Num Clerici Alexandrini Romam usque navigantes

apud Papam accuſâſſent ſuum Patriarcham, ſi in illo non niſi communem aliquam *curam & ſollicitudinem*, nullam vero in ſuum Patriarcham *Jurisdictionem* recognoviſſent? num hic tam cito & humiliter obtemperaſſet tantus Patriarcha orientalis.

Ad 5. Inepte omnia. Depoſitio eſt vere actus jurisdictionis, ſi igitur hæc ſequæla ſit excommunicationis, qualis tamen ſemper non eſt, in excommunicante jurisdictionem eſſe oportet. Dum igitur Pontifex excommunicationem & ejus ſequelam decernere poteſtatem habet, utique jure ſuo decernere dicendus eſt. Non negamus Patriarchis & Synodis provincialibus poteſtatem deponendi Epiſcopos, iis tamen ſolis non aſſerimus; nam etiam à Rom. Pontificibus multi ſunt depoſiti absque Synodi provincialis ſententia, vel ſi aliquando in hunc finem Synodus habita fuit, cauſæ accuratius diſcutiendæ gratia fiebat, ubi Pontifex per Legatos præſidebat, & mandatum depoſitionis ad eam dabat, ut adeo potius Pontificis ſententiam exequi, quam confirmare debuerit. Sic Bonifacius P. in Epiſt. ad Epiſcopum galliæ maximo

ximo inobedienti gratiæ loco dat, ut intra Provinciam congregetur Synodus, & ibi judicetur, in quem ipſe jam debuerat ferre ſententiam. Interim quid obſtat, quod Siricius P. prius Cleri ſui ſententia judicaverit, dein quod præcepto Apoſtoli obſequi, & Dei judicium ſe denuntiare profiteatur? an propterea Siricius non judicavit, vel ſententiam tulit? utique Presbyteri & Diaconi in Conciliis, ubi dogmata fidei tractantur, non habent votum definitivum, nec poſſunt judicare, ſed tantum conſulere. Quandocunque Pontifices circa fidem & mores ſententiam ferunt, non niſi præhabita prius conſultatione & deliberatione ſui Cleri & Doctorum judicium proferunt, ſed hoc ſuum robur habet à Pontifice, talis autem ſententia, dum ex Cathedra & definiendo loquitur, cenſetur eſſe divini judicii declaratio. Dein falſum eſt, quod Siricius profiteatur *non tam ſe judicare, quam Apoſtoli judicium denuntiare*, nam diſerte ait, *divina ſententia, & noſtro judicio in perpetuum damnati extra Eccleſiam remaneant.* Præceptum vero Apoſtoli, *quia aliter docent, quam quod accepimus*, non eſt ipſum judicium,

quod denuntiat Siricius, ſed motivum, quo ad judicandum motus fuit.

Tandem iterum de Zoſimo tibi blandiris Febroni, qui toties judicium ſemel à ſe prolatum à nemine neque ab Epiſcopis, neque à Synodis reaſſummi aut retractari concedit. Vid. ejus Epiſt. ad Concilium Carthaginenſe: *ut de ejus* (Sedis Apoſtolicæ) *judicio diſceptare nullus auderet.* -- -- -- -- *Cum tantum nobis eſſet authoritatis, ut nullus de noſtra poſſet retractare ſententia.* -- -- -- -- *NB. dantes hæc fraternitati veſtræ, ut in commune conſulentes, non quia quid deberet fieri, neſciremus, ſed pariter vobiſcum voluimus habere tractatum de illo, qui apud vos fuerat accuſatus.* Hæc ad Epiſcopos in Concilio congregatos. Quis Pontifex hodierna die ita audeat loqui? Ad Synodum epheſinam reſpondeo, non fuiſſe *confirmatoriam*, ſed tantum *executoriam* Synodum ſententiam; quippe ibi non tractata, neque diſcuſſa, ſed tantum lecta ſunt, quæ circa Pelagianos fuerunt geſta & definita à Pontifice, cujus ſententiæ haud prævio juridico examine per viam

am confirmationis, ſed ſimplicis aſſenſus acceſſere Patres, hinc Synodus tantum ait: *Lectis geſtis, quæ celebrata ſunt in depoſitionem -- -- -- -- quæ definita fuerunt à tua reverentia, -- -- -- cenſemus, -- -- -- conſentanei ſumus in tua ſententia.* Imo quid hic contendit Febronius, Cœleſtini P. depoſitionis ſententiam in Pelagianos à Synodo epheſina confirmatam fuiſſe, dum tamen mox ſupra §. 7. Num, 6. ex Boſueto referat, Pontifices ſola Eccleſiarum conſenſione fretos ſuperbis Pelagianis ne illud ſolatium reliquiſſe, *ut ab œcamenica Synodo damnati viderentur?* hæc utique non concordant?

Habeas denique aliud ex Oriente exemplum. Cyrillus Alexandrinus Patriarcha palam erumpente errore Neſtorii ad eundem Papam Cœleſtinum ſic ſcribit: *ab illius communione palam & aperte noſmetipſos non prius devellimus, quam hæc pietati tuæ indicaverimus. Digneris igitur nobis declarare, quid tibi videatur, & utrum aliquando cum illo communicare oporteat? an libere denuntiare, neminem cum eo, qui talia ſentit, ac docet, communicare.*

 Opus

Opus eſt autem, ut tuæ pietatis ſententia ſuper hac re Macedoniæ Epiſcopis, tum omnibus Orientis Antiſtitibus manifeſta fiat per litteras. Quare Cyrillus Patriarcha rem ad Papam defert, quærens, utrum cum Neſtorio communicare adhuc liceat, aut excommunicatum declarare? quare Papa ſuam ſententiam omnibus Orientis Epiſcopis manifeſtam faciat, ſi nullam vim habeat, niſi à Synodo confirmetur? an non potuiſſet tantus Patriarcha breviori via Synodum congregare, & cauſam cum ſubjectis ſibi Epiſcopis decidere, quid in hac re tota Eccleſia alexandrina tenere debeat? certe major tunc Orientalibus Epiſcopis & Patriarchis de Jurisdictione Papæ inſedit opinio, quam de ſola ſuperintendentia & ſollicitudine. Imo latius adhuc progreſſus Cœleſtinus Papa Epiſt. 11. Cyrillo reſpondit: *Neſtorio ſit ſpes veniæ corrigenti, ſit aperta ſententia perduranti. — — — Authoritate igitur tecum noſtræ Sedis adſcita, noſtra vice uſus hanc exequêris diſtricto vigore ſententiam, — — — — aut niſi hoc fecerit, mox ſanctitas tua illi Eccleſiæ, proviſura à noſtro eum corpore modis omnibus ſciat eſſe removendum.*

dum. En ! ſententiam depoſitionis à Pontifice romano in Patriarcham Conſtantinopolitanum latam. En ! Cyrillum Patriarcham in hac cauſa Vicarium & Executorem ſententiæ à Papa conſtitutum. Quin eadem Cœleſtinus ad alios duos Patriarchas adhuc, & ad Epiſcopos Theſſalonicenſem & Philippenſem, atque ad ipſum Neſtorium perſcripſit : ſic ſententiam tulit, & in toto Oriente promulgavit nemine obſtante, nulloque reſpectu ad aliquod Concilium habito.

Dicet Febronius : cauſa tamen per ſententiam Pontificis finita non fuit, ſed ad finiendam debuit congregari Concilium. Verum hic agimus de poteſtate, quam oſtendit, & exercuit Cœleſtinus P. in Oriente, & cui acquievit totus Oriens, & poſtea non improbavit, ſed potius agnovit, & reveritum fuit ipſum Concilium. Dein verum eſt, Concilium congregari debuiſſe, non quia judicium Pontificis cenſebatur illegitimum aut incompetens, ſed quia Neſtorius tam potens Patriarcha in pertinacia perſiſtebat, fraudes & technas nexuit, novas ſemper turbas con-

citan-

citando, & ipſum Joannem Antiochenum in ſuas partes pertrahendo, eo modo, quo Imperator Conſtantinus Donatiſtis poſt judicium romanum conceſſit Concilium arelatenſe, *non quia amplius neceſſarium eſſet*, ait S. Auguſtinus, pro hæreſi damnanda, *ſed eorum perverſitatibus cedens.*

Sed videamus, quæ fuerit mens dein Concilii de geſtis antea, & ſententia Cœleſtini P. hic in Epiſt. ad Synod. ait: *Direximus* (hic Legatos ſuos nominat) *qui eis, quæ agentur, interſint, & quæ NB. antea à nobis ſtatuta ſunt, exequantur. Quibus præſtandum à veſtra ſanctitate non dubitamus aſſenſum, quando id, quod agitur, videatur pro univerſalis Eccleſiæ ſecuritate decretum.* Num forte reclamarunt Patres, Papam ſibi jus præripuiſſe aut uſurpaſſe? neutiquam, ſed acclamarunt omnes ſimul Epiſcopi: *hoc judicium juſtum eſt.* Tum ibidem Act. 2. Projectus Legatus Papæ dixit: *quæ Cæleſtinus & dudum ante definire, & nunc in memoriam revocare dignatus eſt, juxta communis fidei regulam, catholicæque Eccleſiæ utilitatem, ad finem*

nem

nem numeris omnibus absolutum deduci jubeatis. Firmus Cæsareæ Episcopus nomine Concilii respondit. *Apostolica & sancta Sedes Cœlestini sanctissimi Episcopi -- — -- de præsenti negotio sententiam dixit, regulamque præscripsit, quam nos quoque secuti — -- — — formam illam executioni mandavimus, Canonicum, Apostolicumque judicium in illum proferentes.* In his omnibus non nisi executio sententiæ pontificiæ deprehenditur: Cœlestinus à Patribus per Legatos jubet *exequi* suam sententiam, ad quod petit assensum Concilii: ipse Legatus rogat eam definitionem ad finem deduci, id est, ejus executionem: Concilium agnoscit sententiam latam, & per id regulam sibi præscriptam esse, quam *sequi & exequi* mandat. Sententia autem, de cujus solum executione agitur, jam prius firma esse debet, & ab executoribus nullum intrinsecum robur accipit: nullibi reclamarunt Patres, minus dixerunt, Papam non suo jure egisse, causam ad se pertinere, vel ejus definitionem suum robur à Concilio accipere, ac firmari. Et hæc Cœlestinus in Oriente absque omni respectu ad Concilium po-

stea

ſtea habitum. Dicat nunc Febronius, ex veteri diſciplina Pontifices tantum habere jus decreta ſua proponendi, non ſuo jure decernere, ſuam firmitatem à Synodis, vel Epiſcoporum aſſenſu recipere. Non ita Damaſus, Bonifacius, Zoſimus, Leo, Cœleſtinus, Innocentius ſenſerunt, ut ex eorum geſtis conſtat. Si vero aliquando mitius agentes cauſam Synodo decidendam reliquerunt Pontifices, utique ipſi talem Synodum congregari mandarunt, modum tractandi cauſam præſcripſerunt, ordinarie etiam Legatos ad eam miſerunt, & acta inde ſibi tranſmiſſa confirmarunt. Nihil ergo inde lucrabitur Febronius.

Ad 6. An putat Febronius, cauſam Patriarchæ Antiocheni tantam fuiſſe, ut etiam de jure damnationem & depoſitionem meruiſſet. Non agebatur de aliquo dogmate aut morum diſciplina, neque in diſciplina Eccleſiæ contra Canones peccatum fuit, ſed tantum de privata ambitione & novatione Patriarchæ, quæ externa œconomiam Eccleſiæ potius ſpectabat; neque per hunc ti-

tulum

tulum Joannes Patriarcha se solum Episcopum esse volebat, quamquam in communi sensu id sequeretur, uti interpretabatur Gregorius. Crimen igitur tale non erat, ut censuris ecclesiasticis plecti debuisset, sed ad frangendam, vel etiam plectendam superbiam sufficiebant media à Gregorio præscripta, nempe ne litteras cæteri Patriarchæ & Episcopi sub nomine *universalis* dare vel accipere præsummant. Similibus igitur exemplis Lectores suos vel inescare, vel decipere vult Febronius. Interim Jurisdictionem suam pro causarum merito in longe dissitos Episcopos & Provincias exercere non ignoravit, neque dubitavit humillimus Gregorius. Quo jure enim Presbyteris Sardiniæ deficientibus Episcopis, non obstante Canone, Sacramentum Confirmationis administrare concessisset? L. 1. Epist. Cap. 41. Quo jure Syagrio Augustodunensi Episcopo cum Pallio primum in Provincia Lugdunensi post Metropolitam locum dedisset? L. 4. Epist. 50. 52. & 53. Quo jure Castorium Episcopum Ariminensem Episcopum à Jurisdictione in Monasterium Abbatis Luminosi exuisset,

ſet, ſola ipſi, ejusque ſucceſſoribus ordinatione Abbatis permiſſa ? L. 4. Epiſt. 43. Quo jure Epiſcopum, inſolentiam Clericorum ſuorum, Monaſteria Gravantium refrænare diſtrictius juſſiſſet ? L. 6. Epiſt. 40. Sic etiam L. 1. Epiſt. 7. ſibi reſervat cauſas majores: L. 1. Epiſt. 54. Præcipit Epiſcopis in Gallia, ut Virgilio Arelatenſi ſuo Vicario obedirent. L. 1. Epiſt. 19. & L. 3. Epiſt. 26. caſſat, & annullat quorumdam Epiſcoporum judicia. Plura adhuc addi poſſunt, quibus authoritatem & Jurisdictionem, ultra quam Febronius permittit, tuebatur, & exercebat Gregorius; male igitur hactenus ille ſuis exemplis ac teſtimoniis ſibi conſuluit.

§. X.

Rom. Pontifex habet jus mittendi Legatos ad opus officii ſui Primatus.
Ne vero committantur abuſus, in plerisque regnis Numeri & functioni Legatorum fines ponuntur.

Promittit Febronius, reliqua rom. Pontificis reſervata *ſolide* ſuis locis elucidare. Hic admittit Papæ pro uſu & exercitio Primatus facultatem habendi *Vicarios & Legatos*

tor in Provinciis & regnis, quod probat exemplo Innocentii I. & Gregorii M. quia nempe Papæ vi muneris sui excumbit inspectio, cura, superintendentia in omnes Ecclesias, & ipse omnibus adesse non potest, prohiberi nequit, suas partes per Nuntios expleri; hinc nullibi *quoad hoc* habetur pro extraneo, & Cap. 20. de Consuet. inter extravag. Commun. Principes & subditi excommunicantur, si prohibeant ingressum Legati Pontificis. Crescentibus per falsas decretales juribus Pontificum etiam crevit Legatorum authoritas, ita ut posthac nullum Concilium ratum haberetur, nisi Pontifex per se vel Legatos suos præsedisset, nec Episcopus deponi posset, nisi authoritate Sedis apostolicæ, unde frequentissimi Legati mittebantur. Exarescentibus dein Conciliis, Pontificibus non deerant obtentus Legatos in Provincias mittendi. Generales admodum & indefinitas rationes mittendi Legatos Alexander II. Epist. 21. & Innocentius III. L. 4. Epist. 104. attulêre, quibus increvit Legatorum frequentia & authoritas, ut cuncta negotia ad eos deferre licuerit. Tridentinum huic abusui limites po-

 suit,

fuit, ac posteritati relictum est, detecta decretalium falsitate & injustitia, quidquid Regnis noxium, & Episcoporum juribus adversum, emendare.

1. Initio Legati Papæ nullam Jurisdictionem exercebant, sed erant meri apocrisiarii & responsales, Imperatores commitabantur ad instar Legatorum Principum.

2. Sæculo IX. post falsas decretalis Nuntii apostolici concurrentem cum Episcopis Jurisdictionem exercentes instar Præsidium Provinciarum se gerebant, maxime vero eorum authoritas ad omnem vel contentiosam vel voluntariam Jurisdictionem exercendam sub Gregorio VII. & Bonifacio VIII. aucta fuit. Merito igitur se opposuerunt Reges, Principes, præprimis Angliæ, Scotiæ, item Archiepiscopi & Episcopi habemus Exemplum recens de non admisso per rempublicam Genuensem in Corsicam Legato & visitatore pontificio.

3. Per Concilia Constant. Basilieens, & potissimum Tridentinum restricta est excessiva Legatorum potestas, & Episcoporum Juris-

risdictio quasi postliminio restituta, ut sub pœna nullitatis causæ in prima instantia coram Episcopis tractandæ sint, nec detur nisi à definitivis eorum sententiis appellatio.

4. In Gallia, Belgico, Sicilia nullam jurisdictionem exercent. In Gallia non nisi permissione Regis admittuntur, Bulla Legationis à Parlamento examinatur, modificatur, approbatur, registratur, & Nuntius jurat, se non aliter approbatis his facultatibus usurum, nisi ita, & quamdiu Regi placuerit.

5. In Germania, quamvis non ubique, ampliori utuntur Potestate, & causas in secunda & ulteriori instantia judicant. Hæ autem variationes sufficiunt ad probandum, hæc omnia cum essentialibus juribus primatus non necessariam habere connexionem, mutationi esse obnoxia, & pro fundamento in *origine* habere falsas decretales, in conservatione majorem vel respective minorem Potentiam, tenuinorum Jurium notitiam, quæ omnia in *sacris* non faciunt jus.

6, Idem contigit *Vicariis* apostolicis. Sic Drogonem Episcopum Metensem à Sergio II. anno 844. suum vicarium constitutum noluerunt admittere Patres Concilii Vernensis, nisi post Episcoporum Galliæ, Germaniæque consensum, qui' teste Hincmaro Epist. 44. Cap. 30. nunquam subsecutus fuit.

7. Similiter Episcopi in Synodo Pontigonensi Ansegisum Vicarium apostolicum aliter quam servato singulis Metropolitanis jure non receperunt, & cum Imperator Carolus Calvus eum absolute recipi, atque in Sella plectili ante omnes Episcopos collocari juberet, reclamavit Hincmarus Rhemensis, hoc factum sacris regulis obviare.

Hæc sufficiunt ad probandum jus Episcoporum, Principum, Nationum contradicendi litteris Legatorum & Vicariorum papalium, si eorum juribus & Canonibus præjudicant. Quod si tamen talis contradictio in similibus alias haud facta fuisset vel aliquorum indulgentia, vel veri Juris ignorantia, vel alia quavis causa, per hoc romanæ Curiæ rationibus nequidquam accedet.

Nota.

Nota.

Videtur Febronius hoc loco omnino pugnantia tradere. Mox initio inter jura Primatus recenset jus mittendi & habendi in Provinciis & Regnis *Vicarios* atque *Legatos* ita, ut Pontifex quoad hoc nullibi haberi poſſit pro extraneo, nec prohiberi queat, quo minus per Nuntios ſuas partes expleat; rationem vero affert, quia eidem vi muneris ſui incumbit generalis cura, inſpectio, & Superintendentia, ipſe vero per ſe omnibus adeſſe non poſſit. Hanc ipſam & non aliam rationem mittendi Legatos afferunt Alexandro II. & Innocentius III. & Febronius confeſtim eam vocat admodum Generalem, indefinitam, & obtentum Provinciis Legatos obtrudendi. Prius dixerat, quod Pontifex prohiberi nequeat mittere Legatos, & quod Principes ac ſubditi excommunicentur, ſi prohibeant ingreſſum Legati Pontificis: dein ait, merito ſe oppoſuiſſe Reges, Principes, Epiſcopos Legationibus Pontificiis, & in exemplum adducit rempublicam genuenſem, quod in Corſicam non admiſerit Legatum

Pontificis. Prius missionem Legatorum inter necessaria Primatus jura refert, postea ait, fere non aliud habere fundamentum, quam in origine falsas decretales, nec necessariam cum juribus essentialibus Primatus habere connexionem. Novi tamen, quæ in hac materia mentem Febronius vellicant: nunquid frequentia, authoritas & abusus in hisce Legationibus stomachum movent: at distinguamus tempora præterita atque moderna.

Missionem Legatorum non à falsis decretalibus ortum habuisse, sed hoc jus cum ipso Primatu connexum esse, atque à primis sæculis in usu fuisse, inficiari non potes: si tamen *frequentiam* Legationum à sæculo VIII. & IX. accusas, velim, attendas simul causas harum Legationum & circumstantias temporum. Flebilis undique status Ecclesiæ per incursiones Barbarorum, continua Bella, æmulationes, dissensiones, oppressiones inter ipsos Ecclesiasticos, collapsa ubique disciplina in causa fuerunt, imo necessitatem imposuerunt, ut Pontifex vi Primatus sui authoritatem interponeret, & restaurandæ disci-

disciplinæ per Synodos efficacius provideret. Germania ab Idololatria nondum penitus purgata fuit, debebant primum multis in locis Sedes episcopales & Monasteria erigi, Clerus formari, & disciplina ecclesiastica sensim stabiliri: in Gallia propter Bella civilia, & debilitatem Regum etiam in Ecclesia omnia in pejus ruebat, Synodi intermittebantur, Laici vel Clerici adulteri, scortatores, usurarii &c, Episcopatus & Beneficia ecclesiastica possidebant, eadem vel adhuc alia mala in cæteris regnis Ecclesiam turbabant, quibus scatent historiæ ecclesiasticæ, & Thomassinus P. I. Lib. II. C. 119. probat, etiam seculo XI. adhuc necesse fuisse, ut frequentiores fierent Legationes romanæ propter grassantia ubique in Clero Simoniæ & incontinentiæ crimina. Scias autem, ipsos Reges sæpius ad ista mala eradicanda, & disciplinam revocandam vel stabiliendam Legationes auxilium à Roma expetiisse. Hæc omnia eruditis notissima sunt, quæ simul *frequentiam* Legationum romanorum necessariam fuisse comprobant, quod officium laboranti Ecclesiæ si non præstitissent Pontifices;

de oscitantia & neglecto munere suo jure accusari potuissent.

At displicet tanta *Authoritas* & Potestas Legatorum, & Febronius mallet meros esse Responsales. Verum totum id ea quæstione absolvitur, utrum Pontifex habeat Primatum Jurisdictionis in omnes Ecclesias, sic ut per se, vel si ipse adesse non possit. per Legatos suos hanc Jurisdictionem & Potestatem exigente necessitate vel bono totius Ecclesiæ aut etiam particularium Ecclesiarum exercere possit, ac debeat, quod hactenus luculenter demonstravimus, & adhuc ultra contra Febronium propugnamus. Et quid prodesse possunt Legati mere responsales, si hi nil nisi ad Pontificem referre, iste solum monere, rogare, nulla autem malo præsentaneo & alias immedicabili remedia efficacia opponere possit.

Restat igitur solum *abusus* Potestatis, si nempe ea abutantur Legati, vel ultra modum & limites præscriptos extendant; tales abusus non approbamus, neque inficiamur, multos olim excessus & abusus in Legationibus

nibus extitisse; attamen ab usu ad non usum, vel omnino carentiam Potestatis non licet arguere, imo ipse abusus Potestatis supponit, & probat veram Potestatem, nec hujus genuinum & legitimum usum excludit. Fallitur autem, qui omnem Jurisdictionem, quam authoritate Papæ olim exercebant Legati, inter abusus reijceret, quamvis moderno tempore revera tales essent. Verum est, Legati Synodos congregabant, Episcopos deponebant, apellationes inferioris Cleri admittebant, & causas judicabant etiam in prima instantia, Beneficia conferebant. At scimus ex historiis, collapsam & calcatam undique fuisse disciplinam ecclesiasticam, Synodos intermissas, causas vel non judicatas, vel ad Sæcularia tribunalia delatas, Episcopos aut in aula absentes, aut in exercitu armatos pugnasse, vel saltem militiam & exercitum secutos fuisse, Beneficia ecclesiastica in manibus Laicorum hærebant, & raro Clerici inveniebantur, qui non communi ejus Sæculi labe infecti, & secundum Canones habiles erant. De his monumenta supersunt, & inter alia litteræ

S. Bonifacii Episcopi satis testatum faciunt; sic etiam Alexander II. Epist. 18. ad Gervasi. Archiepiscop. Rhem. Archiepiscopis imputat, quod crimen Simoniæ tam liberaliter etiam inter Episcopos grassaretur, quia sine discretione consecrant. Necessitas igitur fuit, non ambitus romanæ Curiæ, ut Papa suam authoritatem interponendo, Ecclesiis & populo Christiano, etiam pulsis lupis, quandoque de aliis Pastoribus provideret: neque Episcoporum & Metropolitanorum jura præripiebantur, utpote quæ vel omnino negligebant, vel non secundum Canones exercebant, sed solum eorum defectus supplebantur, aut corrigebantur. Hæc utique si nostris temporibus contingerent, revera abusus forent, & Episcopi merito sua jura læsa quærerentur, qui modo suo gregi strenue invigilant, disciplinam Cleri exacte ordinant, non nisi idoneos & probatos præficiunt, errores corrigunt, Discolos coercent, & ubi in eorum Curiis Ordo & Justitia regnant. Res itaque suis temporibus & circumstantiis ponderanda est, & quod nunc abusus foret, non semper abusus, sed tunc

necef-

neceſſitas fuit. Interim dum Legati apoſtolici omnia ad ſe trahebant, & jura exercebant, ſenſim evigilare cæperunt Epiſcopi, etiam jura ſua ſibi rurſus vindicabant, & quod diſſimulandum non eſt illis temporibus tamen adhuc fuiſſe aliquos viros tum ſanctitate, tum experientia & zelo inſignes, qui turbatæ diſciplinæ, quantum poterant, remedia afferebant, & jura ſua ferventer exercebant; igitur cum hi officio ſuo ſtrenue fungerentur, illi vero manus ad clavum iterum admovere cæpiſſent, ortæ ſunt quærelæ, quas legimus, ab Epiſcopis contra nimiam Poteſtatem Legatorum etiam in aulis Principum interpoſitas fuiſſe; ſed hæc non obſtant, quo minus hæc Poteſtas prius neceſſaria fuerit, & eam Legati, cum alii ſuo numeri deeſſent, legitime exercuerint.

Febronius ubique in omnibus ſuis libris in Nuntios apoſtolicos vehementer invehitur, unde haud vana ſuſpicio eſt, eundem ab horum aliquo quid minus gratum tuliſſe. Tom. 2. pag. 120. dicit, eos in aulis rem politicam aulæ romanæ curare, extra

aulas

aulas Processus & Jurisdictiones, mores Cleri ac populi sint quales, quales; si suggeratur eis remotio publicorum scandalorum, trahere humeros, causantes, se destitui mandato apostolico. Dein pag. 378. & seq. ex Ivone Carnotensi fere similia Legatis objicit. Verum si ipsis incumbat reformatio morum in Clero & populo, remotio scandalorum publicorum &c., an non tunc in jura ordinariorum involarent, an hæc præstare possent, si Authoritate & Potestate destituantur? Tom. 3. concedit Legatis potestatem extraordinariam & supplentem; de hac autem hactenus nos solum loquimur, quidquid sit de potestate ordinaria, de qua modo non disputamus, & quam exercere etiam non expediret. Tom. 4. Part. 2. pag. 86. &c. memorat varias querelas, motus, gravamina etiam apud Cameram & Comitia Imperii contra Jurisdictionem Legatorum apostolicorum. Verum quis nescit, limites utriusque Potestatis tam sacræ quam profanæ nondum accurate esse positos, hinc utramque sæpe inter se collidere, varias esse regnorum consuetudines, & in uno ad politicum tribunal

defer-

deferri, quod in alio apud Ecclesiasticum judicatur, multas causas esse mixti fori, in quibus unum ab alio prævenitur? talia sæpe etiam in Curiis Episcoporum contingunt, ubi de foro contenditur, & alterutra Potestas se præventam, despectam aut læsam esse queritur: hæc substantiam genuinæ Potestatis non invertunt, neque inutilem faciunt, aut omnino intolerabilem. Verum jam ad alia respondendum erit.

Ad 1. Integrum ferme §. ex D. Barthelio annot. ad Jus Can. Tit. de Offic. Legati exscripsit Febronius, inde accusationis capita promens, sed studio reticuit excusationes & temperamenta, quæ ex eodem authore nunc supplebo, & responsionis loco inserviunt. Ita est, ab initio Legati apud Imperatores & Principes erant meri *responsales*; verum tunc Pontifices ad causas ecclesiasticas habebant alios Legatos cum Potestate, nempe suos *vicarios*, uti notat Barthelius, quos in provinciis constituebant, & ad hos causæ deferri debebant; quandoque tamen & illis Legatis speciale mandatum

tum dabatur. Unde ruit, quod subdole hic insinuare vult Febronius, quod initio Pontifices per Legatos nullam potestatem & Jurisdictionem exercuerint.

Ad 2. Falsum est, ideo Reges, Principes, Episcopos se opposuisse Legationibus hisce, quia pro rerum exigentia & necessitate Jurisdictionem exercebant, imo in hunc finem sæpe ab iisdem petebantur. Verum ideo se opposuere, quia Legati ab Ecclesiasticis nimias procurationes & subsidia petebant, Episcopos, qui rite munere suo fungebantur, in sua Jurisdictione turbabant, jurisdictionalia quælibet, etiam ultra quam in mandatis habebant, ad se trahendo, Beneficia conferendo. In his abusus contigisse nemo negat. Verum ostendisset Febronius, Legatos talia in mandatis habuisse, priusquam hosce abusus Sedi apostolicæ ad conflandam invidiam, & non magis ipsis personis sua Potestate abutentibus adscriberet. Cæterum jam dixi, ab abusu Jurisdictionis ad nullam omnino Jurisdictionis potestatem quis male argumentaretur, neque ab offi-

cio

cio per quosdam male administrato ad tollendum ipsum officium, alias utile vel necessarium prudenter fit illatio, quia error non fuit in officio, sed in administrante.

Exempla allata non sunt ad rem. Principes quidem abusus præcavere vel impedire possunt, nullatenus vero legitimam & genuinam Legatorum Potestatem coarctare aut cohibere. Ipse Febronius fatetur, quod *Pontifex prohiberi nequeat, suas partes per nuntios explere, & nullibi quoad hoc sit extraneus,* citatque Cap. 20. de consuet. inter extravag. Quoad Rempublicam Genuensem non memorat, quæ postea in hac causa acta & tractata fuerint, neque considerat rationem status & temporis in illis turbis & seditionibus Regni Corsicæ, cui obstabat interesse proprium Pontificis propter veterem prætensionem in hoc Regnum.

Ad 3. Abusus sublatos esse nemo non approbat; vera tamen Jurisdictio, præcipue in supplenda negligentia Prælatorum, in appellationibus &c. sublata non fuit, nec auferri potest.

Ad

Ad 4. De Gallia notat D. Barthel. loc. cit., hoc introductum esse ob diffidium Bonifacii VIII. cum Philippo Pulchro, qui dein nectus est Pontifices Gallos, & hi ibidem residentes ad placitum ejus multa debuerunt permittere, sicque adhuc hodie connivente Pontifice practicatur. Simile Privilegium, ait, habet Belgium & Sicilia, & hoc ultimum Regnum ab Urbano II. A mero igitur facto & Privilegio, ab ipsis Pontificibus concesso, non potest exemplum trahi, multo minus aliquod jus ad alia Regna. Hinc Barthel ad quæstionem, an Princeps vel Rex possit prohibere Legatum Pontificis, ne ingrediatur Regnum suum? respondet, per se loquendo negative ex supra allatis rationibus, & quod Principes ac subditi excommunicentur, si prohibeant, ingressum Legati Pontificis. Male igitur Regibus consuleret noster Jurisconsultus, qui sub obtententu abusum non tam Legatorum Potestatem, sed quod inde sequitur, ipsa genuina Pontifici Primatus jura subvertere nititur.

Ad

Ad 5. Haſtenus diſta probant, quod tam miſſio, quam genuina Poteſtas & officium Legatorum neceſſariam cum juribus eſſentialibus Primatus habeant connexionem, & quod variationes circa abuſum quidem laudabiliter ſaſtæ ſint, aliæ vero circa genuinum uſum pro fundamento habeant Privilegia & voluntatem ipſius Pontificis. Item quia munus ac jurisdiſtio Legatorum jam antiquiſſimis conſtat monumentis, dum nempe Pontifices Vicarios ſibi conſtituebant in Provinciis cum Poteſtate delegata, ideo ſuam *originem* non habere in falſis decretalibus valide demonſtratur.

Ad 6. & 7. D. Barthel cauſas, propter quas *Vicarii apoſtolici* aboliti ſunt, has recenſet, quia hanc facultatem à Papa non ſemper ſolebant petere, quia ſuas facultates ad apicem perducebant, quia has jure proprio & independente exercere vellent. En! iterum abuſum, vel etiam uſum Poteſtatis, quam ne quidem amplius habebant: huic igitur contradicebant Metropolitani & Epiſcopi, non legitimæ Poteſtati & Jurisdiſtioni,

ni, quam à Papa habebant. Quandoque ex æmulatione collidebantur Metropolitani & Epifcopi, fi Pontifex alicui præter morem hanc facultatem delegaffet, uti Arelatenfis ante Drogonem à longo tempore illa eminebat, qua dein fe privari ægre ferebant, fed de his & præcipue Hincmaro dicemus alio loco. Cæterum Epifcopi Concilii pontigonenfis ne cogitaverunt quidem de refiftentia contra Poteftatem & jurisdictionem Vicariorum apoftolicorum, fed potius fuam obedientiam aperte profeffi duos omnino Canones de Jurisdictione Papæ in Epifcopos condiderunt, atque in primo ajunt, *ftatuimus*, -- -- *ne quisquam contra jus & Poteftatem ipfius* (romanæ Sedis) *aliquid injufte agere præfumat, fed liceat ei debitum tenere vigorem, & pro univerfali Ecclefiæ exhibere curam.* In fecundo dicunt: *ut honor Domino* -- -- -- *univerfali Papæ ab omnibus confervetur & quæ fecundum facrum minifterium fuum authoritate apoftolica decreverit, cum fumma veneratione ab omnibus fufpiciantur, & debita illi obedientia in omnibus confervetur.* Quomodo hæc combinari poffunt cum illa prætenfa refiftentia

Epi-

Epiſcoporum in eodem Concilio contra mandata apoſtolica circa ſuum vicarium? totum, quod volebant Epiſcopi, erant certa Privilegia à Sede apoſtolica conceſſa, quæ ſarta tecta eſſe petebant, uti ſuo loco videbimus. Notet interim Febronius illos duos Canones, qui totum ſuum Syſtema evertunt, ſimulque advertat, Hincmarum, qui eidem Concilio præſens erat, & quem Febronius contra Pontifices ſpecialem ſibi Patronum elegit, eisdem non adeo infeſtum fuiſſe, de quo tamen alibi adhuc plura dabimus.

Hæc itaque ſufficiunt ad probandum Epiſcopis, Principibus, Nationibus non competere jus contradicendi litteris Legatorum & Vicariorum apoſtolicorum in rebus ſpiritualibus & eccleſiaſticis, quia jus mittendi & conſtituendi Legatos cum Poteſtate & Jurisdictione Pontifici competit vi Primatus, quod etiam veteri diſciplinæ & genuinis Canonibus non adverſatur. Quod ſi facta hominum abuſus irrepant, remedium afferri poteſt, ſalva ſemper Poteſtate & authoritate Papæ: quæ vero circa Legatos alicubi vi-

 gent

gent aliæ consuetudines, Privilegia sunt pontificia ab aliis Regnis non in exemplum, multo minus in jus trahenda,

§. XI.

Primatus summi Pontificis non tam est Jurisdictionis, quam ordinis & consociationis.
Quo sensu Papa dicatur Episcopus universalis?

Romani frustraneo Conatu in Tridentino laborarunt, ut Pontifex declaretur universalis Ecclesiæ Episcopus & Rector. confer. Cap. 1. §. 8. & quamquam ei incumbat sollicitudo omnium Ecclesiarum, eis Leges proponere possit, non tamen in eas habet Jurisdictionem proprie dictam, nec pertinet ad eum de quibuscunque causis cognoscere, neque ante Concilium Sardicense jus appellationis ad eum pertinuit. Potest convocare Concilium, sed & Senatum congregat Præses, quin solus Jurisdictionem teneat, quæ penes corpus residet. Potest scandalosum vel hæreticum Præsulem excommunicare, sed non deponere. Neque ista excommunicatio est proprie actus Jurisdictionis. Vix quem-

quemquam bonum Catholicum aliter ſentire ait, quam Clerus gallicanus in ſua declarat. Anno 1682. edixit, *Judicium Pontificis* irreformabile non eſſe, niſi Eccleſiæ conſenſus acceſſerit. Et mox: *in quæſtionibus fidei præcipuas eſſe ipſius partes, ejusque decreta ad omnes & ſingulas Eccleſias pertinere.* Quæ conjunctim ſumpta ſatis excludunt *imperium*, quod in Jurisdictione vere tali reperitur.

1. Cyprianus in nota controverſia cum S. Stephano P. hunc in Concilio Carthag. III. ita perſtringit: *neque enim quisquam noſtrum Epiſcopum ſe eſſe Epiſcoporum conſtituit, aut tyrannico terrore ad obſequendi neceſſitatem collegas ſuos adigit, quando habeat omnis Epiſcopus pro Licentia Libertatis & Poteſtatis ſuæ arbitrium proprium, tanquam judicari ab alio non poſſit, cum nec poſſit ipſe alterum judicare. Sed exſpectemus univerſi judicium D. N. J. Chriſti, qui unus & ſolus habet poteſtatem & præponendi nos in Eccleſiæ ſuæ gubernatione, & de actu noſtro judicandi.* Talem hic præterpropter S. Cyprianus fatebatur Primatum Papæ in *univerſali* Eccleſia, qualem ipſe gerebat in *africana*, qui verum *Imperium*

& coactionem excludebat, eo semper salvo, quod Stephani Primatus sit Institutione Christi, Cypriani e contra humanæ ordininationis.

2. Quod multi in Papa Jurisdictionem vocant, nos *authoritatem* dicimus: quis rectius loquatur, judicent peritiores. Forte in re convenimus, saltem cum Tridentino loquimur, quod semper *Authoritatis*, nunquam *Jurisdictionis* vocabulo utitur. Sermo autem est de Juribus Primatui *à Deo* annexis, non *ex facto hominum*, quique est non simplex nominis & gradus prærogativa, sed jus vigilantiæ, admonitionis, relationis, & Excommunicationis in sensu supra dicto.

3. Graviter peccant, qui Papam *catholicæ Ecclesiæ Episcopum* eo sensu dici existimant, quasi catholica Ecclesia ejus Diœcesis sit, in qua ipse proprio jure Episcopum agat, reliqui Episcopi præter nomen, vicariam illius unius tantum Præfecturam administrent, quod sæpe perstringit Gregorius M. præsertim L. 8. Epist. 30.

4. Edi-

4. Editores operum S. Gregorii M. idem esse dicunt *oecumenicum* ac *universale*, igitur universalis Episcopus esse non potest, nisi exclusis cæteris Episcopis, quo sensu Papæ hic titulus non congruit. Interim cæcutiunt, qui Gregorium non vident de sua authoritate modeste sentientem; Jurisdictionem tamen in tota Ecclesia exercuisse liquet. Ita Editores benedictini.

5. S. Leo M. alias contentus hac inscriptione, *Episcopus verbis Romæ*, Epistola 26. ad Theodosium Imperatorem se vocat *Papam Ecclesiæ catholicæ urbis Romæ.* Hoc autem tantum significat *catholicæ communionis Episcopum.* Nam & Aurelius, Augustinus, & Fortunatianus se dixerunt *Ecclesiæ catholicæ Episcopos*, ut nempe se ab hæreticis, præcipue donatistis discernerent.

6. Bellarminus contra heterodoxos testimoniis Gregorii M. abutentes ait, nomen *universalis* in hoc sensu, ut aliquis solus sit Episcopus, & cæteri non sint Episcopi, sed tantum vicarii hujus, sit profanum, Sacrilegum & Antichristianum, atque in hac signi-

ficatione etiam loquitur Gregorius. Alio modo poteſt dici Epiſcopus univerſalis, qui habet curam totius Eccleſiæ, ſed generalem, ita ut non excludat, particulares Epiſcopos, & hoc modo tribui poteſt Rom. Pontifici, & tributum fuit Leoni M. in Concilio Chalcedonenſi. At Leo hunc titulum rejecit teſte S. Gregorio, utique non in primo ſenſu, in quo Concilium ei certe non dedit, ergo in poſteriori.

7. Hac diſtinctione poſita, etiam in ſecunda acceptione, quod Rom. Pontifex habeat tantum *curam generalem* totius Eccleſiæ, numquam probabitur, *univerſalis* Epiſcopi titulum excludere, aut arctare particularia jura ſingulorum Epiſcoporum.

Nota.

Ex iis, quæ Cap. hoc hactenus à nobis allata ſunt, ſatis conſtat, Rom. Pontifices veram & proprie dictam jurisdictionem tenere in univerſam Eccleſiam, ſed dum Febronius in hac re nos ad alios libri ſui locos ableget, ulteriora ibi reſpondebimus; quæ tamen

men hic recolligit, jam ſatis convulſa ſunt. Interim temeritate non vacat, quod de religione ſuſpectum facere, & *vix bonum Catholicum* eſſe velit, qui non cum quatuor articulis gallicanis ſentiat. At non terrent nos judicia hujus viri, & neutiquam ſibi perſuadeat, declarationem Cleri gallicani de anno 1682. nobis in aliquo pretio vel authoritate eſſe, de qua ſatis Cap. 1. dictum fuit. Sciat, ne ipſos quidem omnes Gallos iſta declaratione contentos eſſe, aliquos jam ſupra C, 1. nominavi; imo etiam illam quandoque impugnant, quod non minus ſolide ac liberaliter præſtat P. Deſirant Tom. 1. Conſil. Pietat. in dedicat: *quis enim*, ait, *conſenſum, quem quærunt, poſſit recognoſcere, quem ipſe hactenus nequiverint definire? -- -- -- parvi temporis opinio heri nata de tempore diſputat, quod ad ſtabiliendum tacitum conſenſum conveniat, & tempus fallitur. Alii -- -- -- conſententium turbam in loco volunt adunatam, aliis abſentia ſufficit, ſed placet unanimitas, ad quam condendam diſcordi ſententia tot & tanta cumulant, ut ad impoſſibilitatis metam redigant, cumque ſint admodum pauci, non dubitant decidere,*

 qua-

lis omnium consensus debeat esse. Quemlibet Episcopum statuunt Collegæ suo parem, nec unum in alterum jure proprio quidquam posse: & in una mundi regione dissentientes de totius mundi consensu ambiunt jura dare, quæ non consentiunt ab aliis accipere. — — — — Stabit ergo & inconclusa manebit infallibilitas spiritus S., Ecclesiam Christi per Petrum, Petrique successores omnem veritatem irretractabiliter docentis.

Ad 1. Cyprianus, ut ex contextu patet, aperte ibi loquitur non de Stephano P., sed de suis Episcopis congregatis; legantur verba, quæ præcedunt; *superest*, ait, *ut de hac ipsa re, quid singuli sentiamus, proferamus, neminem judicantes, aut à communione aliquem, si diversum senserit, amoventes.* Dein sequntur illa à Febronio objecta. Sic etiam Augustinus Lib. 3. de Bapt. Cap. 3. expresse tradit, Cyprianum per illa verba ad Episcopos Africæ in Synodo præsentes respexisse. Imo similia Cyprianus ad ipsum Stephanum scripsit, non quidem de Stephano, sed de quibusdam suis Collegis contradicen-

dicentibus, de quibus etiam in Epistola ad Fubajanum queritur. Quid igitur contra Primatum Pontificis ex Cypriano colligere potest Febronius, quando nec de Stephano, nec de ejus Primatu sermo fuit? hoc utique est lectoribus imponere.

Ad 2. Quid vult Febronius? dum *Authoritatem* non vero *Jurisdictionem* Pontifici concedit. Nunquid authoritas, quam habent Episcopi in suas particulares Ecclesias, & exercent, est vera Jurisdictio, quidni & in Pontifice authoritas, quæ dicitur *suprema*, erit Jurisdictio? quidquid sit tamen de voce, de re nobis quæstio est. Ante falsas decretales antiquissimi Pontifices præceperunt, sub pæna sanxerunt, puniverunt, decreverunt, & Leges statuerunt, agnoverunt Episcopi & Concilia in Papa hanc Potestatem, uti vidimus supra §. 8. & 9. habet igitur Pontifex Primatum non solum qualiscunque authoritatis, sed veræ Jurisdictionis. Attamen in fine hujus Capitis irrefragabilia etiam ex Gallia dabimus testimonia de Pontificis Primatu Jurisdictionis, ut Febronianos pudeat provocare

ad

ad peritiores, quis rectius loquatur? neque nos inescari patimur, dum dicitur, *forte in re convenimus*, fallacia verba, imo falsa! nam dum ipsi *authoritatem* vocant, revera à Primatu omnem *Jurisdictionem* excludunt, quod ex singulis paragraphis hujus Capitis manifestum est, & huic ipsi §. titulus præponiti *Primatus summi Pontificis non est tam Jurisdictionis, quam ordinis & consociationis.*

Ad 3. Jam iterum repetit Febronius verba Gregorii M., *verbum jussionis, peto, à meo auditu removete.* Ad hæc supra §. 6. & 9. jam respondi. Tria tamen hic sibi adhuc notet 1. certe Patriarcha Alexandrinus non dubitavit, Gregorium *posse* jubere, secus non scripsisset, *sicut jussistis.* 2. Ipsi Editores operum S. Gregorii loco à Febronio citato dicunt, *cæcutire, qui non vident Gregorium ipsum de se suaque authoritate tam modeste sentientem, Jurisdictionem tamen in tota Ecclesia exercuisse liquet.* Igitur in citatis locis Pontifici non negatur, sed plene asseritur Jurisdictio. 3. Iidem Editores ajunt: *Hæretici apostolicæ Sedis infensissimi ex sancti viri modestia, & humilitate fragrantibus illis floribus non*

mel

mel ut apes, sed venenum conficiunt ut araneæ, quare? quia *Pontificis Primatum, & amplissimam in omni Ecclesia Jurisdictionem hac sententia pulsari contendunt.* Idipsum præstitit Febronius.

Ad 4. 5. 6. *&* 7. Titulus *universalis Episcopus* in hoc sensu, quod sit unicus & solus Episcopus, ita ut cæteri non sint Episcopi, Rom. Pontifici nec competit, nec tribuitur, atque in hoc sensu, ut bene probat Bellarminus ex ipsis Gregorii verbis, à S. Gregorio rejectis fuit, & etiam à S. Leone, non quidem quia in hoc sensu Leoni P. oblatus est à Concilio Chalcedonensi, uti ipse fatetur Febronius, quod dicere injuriosum foret Concilio, sed quia à malevolis in hunc sensum trahi poterat, & hinc ei invidia creari. In alio igitur sensu, nempe quia Papa habet curam generalem & Jurisdictionem in totam Ecclesiam, quin propterea excludat particulares Episcopos, horumque Jurisdictionem in suas Diæceses, hoc nomen ei tribui potest, & tributum fuit S. Leoni à Concilio Chalcedonensi. Cæterum Febronius

nius adducendo Concilium Chalcedonenſe ſibi ipſi fixit aculeum. Eo fatente hoc Concilium generale in poſteriori ſenſu S. Leoni obtulit titulum *univerſalis Epiſcopi*, ſive ergo S. Leo eum admiſerit, ſive rejecerit, ſaltem judicavit Concilium hunc titulum ei competere. At munus & dignitas Epiſcopi non ſolam curam, ſed etiam Jurisdictionem in ſuum gregem particularem importat, igitur dum Concilium Papam *univerſalem Epiſcopum* vocat, in eo etiam univerſalem Jurisdictionem recognoſcit.

Leve autem eſt, quod tandem concludit Febronius, ex titulo univerſalis Epiſcopi non probari, quod hic excludat, vel arctet particularia Jura Epiſcoporum. Utique nos rem non ex ſolo nomine æſtimamus, aliis longe gravioribus motivis & argumentis innixi. Si tamen ex titulo *univerſalis* argumentari liberet, diceremus, inde non excluſionem, nec qualemcunque coarctationem jurium particularium, ſed tamen horum dependentiam probari.

§. XII.

§. XII.

In primævo Statu, in quo Primatus octo Sæculis perstitit, bono unitatis optime perspectum fuit.

Præoccupat Febronius objectionem, non satis à Deo perspectum fore Ecclesiæ & Securitati fidei, si Pontifex ex natura Primatus non habeat jus proprium & absolutum in rebus sacris decidendi, statuendi, imperandi, dum judicium universalis Ecclesiæ non semper ac statim haberi possit. Verum respondet, se suam sententiam reducere ad hunc Symboli articulum: *Credo in spiritum S., sanctam Ecclesiam catholicam.* Neminem existimare, à veris Christianis, qui se corde & ore filios Ecclesiæ agnoscunt, & subditos profitentur, particularium Synodorum, & Rom. Pontificum decreta facile contemnenda.

1. Male quis Febronio affingeret, eum sic arma suppeditare ad resistendum legitimo Capiti Ecclesiæ; quod, quando, per quos & quomodo fieri, seu à Papa ad Concilium recurri possit, alibi dicetur. Nemo dubitet,

talem

talem resistentiam posse esse legitimam, & talem probavit etiam Bellarminus in Cypriano contra Stephanum P. Lib. 4. de Rom. Pont. Cap. 7.

2. Quid si integrum, regnum, magna Provincia, & plures Episcopi prudentes ac pii rationabiliter credant extare casum, de quo Urbanus I. in Decreta Gratiani caus. 25. quæst. 1. C. 6. *Si quod docuerunt Apostoli & Prophetæ, Romanus Pontifex destruere, quod absit, niteretur, non sententiam dare, sed magis errore conviaceretur, sed hoc procul absit ab eis, qui semper Domini Ecclesiam contra luporum insidias optime custodierunt*,

3. Primis octo Sæculis, dum authoritas Rom. Pontificis continebatur intra fines Petro præscriptas, per media Ecclesiæ connata omnis hæresis sublata fuit, nec ulla remansit. Postquam autem in Monarchiam excrevit, prudentissime ambigitur, an, quoad illa in hoc statu permanserit, exspectari possit funestissimi Schismatis, quo Ecclesia ultra duo Sæcula premitur, exitus. De hoc Cap. 8. post hæc judicet quisque bonus

&

& æquus, quo ſyſtemate bono unitatis melius conſultum ſit.

4. Finaliter extollit ſuum ſyſtema tanquam primitivæ eccleſiæ conforme, nec ulli Poteſtati ſæculare præjudicium generans, recenſet inſuper omnia, quæ toto hoc Capite dixit, & quibus Pontificem ſua à Chriſto collata Jurisdictione exuit, ſolo ei monitoris, inſpectoris, & nudi Præſidis ſollicitudine relicta.

5. Cardinalis Perronius Epiſt. ad Cauſobonum in replica ad Regem Britanniæ ſubſtantiam ſacri Primatus in hoc collocat, quod Eccleſia romana ſit centrum & radix unitatis epiſcopalis, & Communionis eccleſiaſticæ, ac antiquitas ei ſemper detulerit Primatum & ſupremam intendentiam in omnes cauſas ſacras & eccleſiaſticas, & hoc unicum eſſe, cujus confeſſionem Eccleſia exigit tanquam articulum fidei &c.

6. Exſpectabit tandem lector, ut accuratius definiatur, quæ in Eccleſia dicenda ſit vigere Regiminis ? reſpondet cum Samue-

le à Puffendorff. *Abſurdæ ſunt quæſtiones, monarchica, ariſtocratica, an democratica forma competat Eccleſiæ? hæ quippe formæ cadunt in Statum aliquem ſeu Civitatem. Eccleſia autem Status non eſt.* Hac autem in parte ille vera tradidit.

Nota.

Fallaciter incedit Febronius! *etiam nos credimus in Eccleſiam catholicam.* Verum de jam definitis non quæritur, de quibus jam locuta fuit Eccleſia. Sed ſi novum dubium & quæſtio oriatur, ſi ipſa Eccleſia in partes ſcinditur, ſi diſſentiant inter ſe Epiſcopi, in quanam parte ſit vera Doctrina & Eccleſia catholica? etiam in hoc caſu proſpectum debet eſſe Eccleſiæ, ut tunc poſſit inveniri & demonſtrari vera Eccleſia & Doctrina, in quam credere debeamus. Donatiſtæ etiam dicebant, veram Eccleſiam eſſe in parte Donati: Auguſtinus eos refellens, neque ad fidem & Doctrinam particularium Eccleſiarum vel Epiſcoporum, neque ad Concilium recurrit, ſed ſolo hoc argumento uſus eſt, ut eis monſtraret Eccleſiam romanam, qua-

cum

cum cæteræ Ecclesiæ in fide necessariam connexionem habere debeant, & hac ipsa communione & nexu monstrari, eos tenere veram fidem & doctrinam. Simili modo ratiocinabantur etiam S. Iraenæ. Lib. 3. Advers. Cap. 3. Optat. Milevit. Lib. 2. contra Parmenian. Aliæ Ecclesiæ igitur ideo veram fidem tenent, quia cum Romana conspirant; hæ quippe ab illa regulam credendi mutuant, non econtra romana ab aliis, quia quævis Ecclesiæ particulares, quantumvis magnæ ac spectabiles errare possunt, & multas defacto errasse constat. In tali igitur dissidio clamat, quantum velit, Febronius, credo in Ecclesiam catholicam, etiam sic clamabit alter, & se posita Ecclesia romana, nemo monstrabit veram Ecclesiam, seu ubi sit veritas, donec causa fors Concilio generali decidatur. Sic utique verum erit, interim in incerto fluctuare Religionem, non satis prospectum fore Ecclesiæ, quia Concilium generale non nisi difficulter, post longum tempus, & fors omnino non congregabitur. Multa enim sunt, quæ volentibus & annitentibus etiam Rom. Pontifice & Episcopis,

tamen hanc congregationem impedire possunt, quo casu Ecclesia omnino careret remedio, vel saltem difficile & satis opportunum non esset.

Lenimen afferre, aut potius suum errorem obtegere vult Febronius, quando ait, à veris Christianis decreta particularium Synodorum, & Rom. Pontificum non facile contemni: hæc ultima in Febronii sententia adeo multum æstimanda non forent. Attamen hic non quæritur, quid à bonis Christianis *fieri debeat*, verum quid à quibuscunque *fieri possit*, & jam *factum sit?* in omni autem casu Ecclesia debet habere remedium mali efficax, præsentaneum & opportunum. Contra Episcopos & Synodos particulares semper opponi potest exceptio fallibilitatis, quod si hac exceptione etiam eludi possunt definitiones & decreta Pontificum: quid restabit, nisi Concilium generale difficile, ut dixi, vel fors nunquam congregandum? ad quod ultro etiam provocabunt errantes, quiete interim conculcando vineam Domini, & si tandem post longam moram congregetur, victis

non

non deerunt obtentus reclamandi, neque hoc ſtabunt. Noviſſima exempla habemus in Proteſtantibus noſtris, & Janſeniſtis. Quis credat, Eccleſiam tamdiu remedio deſtitui, vel non niſi vix moraliter poſſibili ſuffultam eſſe, quæ tamen continuam habet aſſiſtentiam Spiritus S.? neque iterum in circulum redeat Febronius, pro regula & ſigno veræ doctrinæ aſſignando conceſſum Eccleſiæ. Nam utique conſenſum hunc Eccleſiæ diſperſæ à plurima parte Epiſcoporum cum Rom. Pontifice, non multis ex adverſo ſtantibus negat *ultimatum & irrefragabile judicium conſtituere*, *nec eſſe definitivum* univerſalis Eccleſiæ, ſeu *infallibiliter* deciſivum, Cap. 6. §. 8. ergo ad hunc conſenſum illi non datur refugii locus. Nil igitur certum habemus, fluctuare debemus, usque dum Concilium generale congregetur. Ecquid interim Spiritus S. aſſiſtentia operatur, ſi errorem à veritate, malum à bono infallibiliter & certo non poſſumus ſecernere, errantes revocare in viam juſtitiæ, & reducere ad ovile Chriſti? Agnoſcit auctor plurimas hæreſes, tribus primis præcipue ſæculis, nullo interveniente Con-

cilio sola Rom. Pontificum authoritate damnatas fuisse. Quæro : anne hoc judicium fuit ultimatum & infallibile, vel non? In ejus principiis non fuit, quia tale judicium non in Pontifice, imo nec in tota Ecclesia dispersa juxta dicta, & ut hoc ipso loco iterum fatetur, recognoscere vult: ergo istæ hæreses omnes nondum sunt certo & infallibiliter hæreses, & si quis eas defenderet, formalis hæreticus haud esset. Quantum autem hoc communi totius Ecclesiæ sensui repugnet, nemo non videt. Et tamen audet dicere, *hanc suam sententiam esse eandem cum sententia Patrum, & conformem Systemati florentissimorum Ecclesiæ sæculorum.* Tanta erat præsumptio viri.

Dein quare in sua Professione omittit vocem *apostolicam* Ecclesiam? uti in Symbolo tradiderunt Concilia Nicænum, & Constantinopolitanum I. hoc valde suspectum reddit, dum eandem Professionem ommissa voce *apostolicam* repetit tom. 2. pag. 147. advertit, per eam vocem romanam Ecclesiam nimis aperte indigitari. Ea enim apostolica

Eccle-

Ecclesia est, quae doctrinam & traditionem Apostolorum tenet; quamquam autem hanc universa teneat Ecclesia, tamen illa maxime custoditur in Ecclesia romana, à qua cæteræ Ecclesiæ per communicationem hanc doctrinam & traditionem recipiunt; ita senserunt Patres, & ideo romanam Ecclesiam per excellentiam vocarunt apostolicam, non quia ab Apostolis fundata fuit, siquidem & alias Ecclesias Apostoli fundarunt, sed quia illa tenet depositum doctrinæ & traditionis apostolicæ. Attamen hæc Febronio minus arridebant.

Ad 1. Protestatio facto contrario! negat Febronius, se arma suppeditare *ad resistendum* Rom. Pontifici? & hoc ipso loco Lectori suum Caput 6. §. 8. assignat, ut videat, *quando, per quos & quomodo* à Papa ad Ecclesiam *recurri possit*, vel verius resisti: huc pertinet etiam caput nonum. Dein iterum Lectori omne dubium tollit, talem *resistenstentiam* posse esse legitimam. Male tamen Bellarminum in subsidium inobedientiæ vocat; aliud est enim non consentire propter

repugnans conſcientiæ dictamen ſuperiori nondum præcipienti, & ubi res decisa non eſt, ſicut revera illa controverſia à S. Stephano definita non fuit, aliud non obedire vel reſiſtere ſuperiori legitime præcipienti. Solum in priori ſenſu loquitur, & Cyprianum excuſat Bellarminus.

Ad 2. Id ipſum dico, in propoſito caſu tenendum eſſe, quod ſibi cit. loco reſpondet Urbanus P., nempe *non ſententiam dare, ſed errare cenſendus eſt.* In tali caſu certe non ex Cathedra loquitur, nec pro tota Eccleſia definit; imo ne hoc fiat, aſſiſtit Spiritus S., & Chriſtus oravit, ne deficiat fides ejus. Vidimus integra & maxima Concilia ſine Pontifice erraſſe, nunquam vero Pontifex definiendo erravit. Quod autem Papa privatim, & ut Perſona privata poſſit errare, quin & in hæreſin cadere, nemo negat.

Ad 3. Ridicula argumentatio! Dum minor erat authoritas Rom. Pontificis, omnis hæreſis ſublata fuit, nunc dum major eſt, prudentiſſime ambigitur, an finis moderni Schismatis exſpectari poſſit? an per hoc,

quod

quod authoritas Papæ in Monarchiam excrevit, aliquid decessit pristinæ illius authoritati & Potestati? non puto: igitur adhuc tantum potest, quantum potuit priscis illis temporibus. Hoc ego potius inferrem, primis Sæculis majoris æstimatam fuisse authoritatem Pontificis, quam nunc à Febroniano Pontificum hostibus, & hoc ipsum signum esse, quod non cum antiqua Ecclesia sentiant. Quia tamen ad Cap. VIII. remittit dicemus ibi plura.

Ad 4. Per decursum hujus Capitis ad hæc jam responsa dedimus, & adhuc alibi plura dabimus. In summa dicimus, totum Febronii Systema falsum, nec ullo convincenti argumento aut testimonio niti. Magna assentatio est, dum dicit, suum Systema nulli Potestati sæculari præjudicium generare. An ergo oportet, Religionem quibusve Politicorum placitis ac principiis accomodare? alia nobis prostant exempla Patrum, & vidimus in veteri Ecclesia Sacerdotium cum Imperio sæpe collisum fuisse. Hoc utique optandum foret, ut neutra Potestas suos limites

 pro

pro libitu extenderet, aut ea, quæ ſaltem externam Politiam & æconomiam ſpectant, ad apicem usque perduceret.

Ad 5. Nihil Perronius cum Febronio. Ille certe non alium Primatum intelligit, niſi qui à Catholicis defendebatur, quem Clerus gallicanus, ut infra dicam, toties profeſſus eſt, & Concilia generalia definierunt, ita ut qui eum non admitteret, pro Schismatico declaretur. Verum hic Primatus non eſt honoris & directionis tantum, ſed Jurisdictionis: de Primatu in ſenſu catholico loquebatur Perronius, non hæreticorum, & aliorum ab Eccleſia damnatorum Richerii, Spalatenſis &c. atque ſimilium. Cæterum quis ſenſus fuerit Perronii de Primatu & Jurisdictione Pontificis, apertius demonſtratur ex illa diſputatione, quam in publicis Regni Galliæ Comitiis coram Rege & Regina habuit cum Oratore tertii ordinis, uti refert Gramondus natione Gallus ac ſupremi Senatus tholoſani Præſes in hiſtor. Galliæ ad ann. 1615. pag. 65. & ſeq. Hic præterire non poſſum, Cardinalem Perronium ibi illam ipſam opinionem

de

de Poteſtate regia, quæ dein in declaratione Cleri gallicani anno 1682. in primo articulo aſſerta fuit, publice dixiſſe *novam*, *Luthero & Calvino fautoribus nuper natam*, contrariam vero ſi galliam demas, ab omnibus Sæculis in toto orbe catholico communem eſſe, & ipſos Doctores Galliæ ſuam novam ſententiam numquam pro dogmate venditaſſe, ſed politicam duntaxat aſſeruiſſe, contra hanc dein citat authores gallos Joannem Paris. Almainum, Gerſonem, Sylvam, Fabrum, Auferium, Preſtium, Gregorium Tholoſanum &c. in ſententiam Perronii tunc itum eſt à duobus ordinibus Eccleſiaſticorum & Nobilium, quamquam tertius ordo Plebis cum Parlamento repugnaret. Vides hic novum argumentum contra quatuor articulos Cleri gallicani.

Ad 6. Ita eſt: ſi Eccleſia ſtatus non eſt, fruſtra quæritur, quæ ſit Regiminis forma? at peſſime egit Febronius, dum cum Puffendorfio negavit, Eccleſiam ſtatum eſſe. *Status* nihil aliud eſt, quam multitudo ſtans per ſe, & *ſuis legibus vivens*, ſicut respubli-

ca

ca dicitur, familiarum, rerumque inter se communium summa potestate colligata, & ratione moderata multitudo. Puffendorfius itaque negat, Ecclesiam esse talem statum, aut sacram Rempublicam. Quare autem negavit? quia si Christus talem statum & regnum sacrorum instituit, ait Puffendorfius loco à Febronio cit., *nil superest, quam ut cervices iterum submittamus* (Protestantes) *nec amplius justam causam secedendi præbere poterunt corruptelæ, — — — non magis, quam civibus fas est, obsequium in Principes exuere, ubi hisce secus, quam par erat, in republica administrata appareant.* *Hoc solum*, nempe quod Ecclesia sit status, *ubi pervicerint*, romani, *totam causam obtinuerunt. — — — Ad hanc igitur adversæ partis, velut arcem subruendam, necessum est, ad fundamentum Regni sacrorum penetrare, quæ si commentitia esse demonstratum fuerit, totam, quæ superstructa est, molem ultro corruere oportebit.* Ideo ergo author negat, Ecclesiam statum esse, quia si esset, totam causam obtinerent, & triumpharent Catholici contra Protestantes. Igitur negandus est in Ecclesia status, ut potissimum fundamen-

damentum, quo se tuentur Catholici, evertatur. Jam Febronius ait, authorem hic vera tradidisse. Ergo & ipse Ecclesiam statum esse negat, quo argumento Puffendorfius secessionem Protestantium ab Ecclesia legitimare, & simul Doctrinæ catholicæ ultimam stragem intentare conatus est.

Ab hoc Labyrintho se explicare volens Febronius tom. 2. pag. 381. dolo & fraudibus utitur. Nempe sic loquitur loco cit. *Dixerat Febronius cum Samuele Puffendorfio — — siquidem hæ formæ solum cadant in statum civilem, seu politicum, qualis non est Ecclesia.* Apello omnes Lectores, utrum idem sit: *Ecclesia status non est, & Ecclesia non est talis status, qualis politicus.* Prima propositio negat omnino & simpliciter, Ecclesiam statum esse, secunda autem asserit statum, sed negat esse politicum. Primam autem adoptat Febronius hoc Paragrapho. Igitur falsi reus habetur. Dum vero tom. 2. pag. cit. etiam pro se citat Basilieensis & Amortum, nihil inde lucratur. Hi quidem negant in Ecclesia formam regiminis, sicut in politicis obtinet, non

non negant autem Ecclesiam statum esse, qui propriis suis legibus regitur Febronius è contra simpliciter negavit statum esse.

Pro Coronide hujus Capitis juvat quædam addere, quæ erroneam Febronii mentem & doctrinam apertius demonstrant. Hic essentialia & primigenia Primatus jura recensens, Pontifici tamen nullam omnino in universam Ecclesiam Jurisdictionem, sive leges statuendi, sive in rebus fidei judicandi, sive refractarios puniendi concedit, nisi vel consensus vel authoritas Ecclesiæ intercedat. Quid hoc in re aliud est, quam Primatum Pontificis Ecclesiæ esse subjectum, suaque jura ab Ecclesia, non ab institutione divina trahere. Huic igitur opponimus, non solum ex dictis hucusque veterem Ecclesiæ disciplinam, unde constat, quid circa Primatum Papæ senserint veteres Patres, & priora Concilia, item quæ vi ejusdem gesserint antiquiores illi Pontifices, quibus ex vetustis documentis plura alia addere possemus. Verum noverit Febronius etiam, qualiter in hac re mentem suam tota Ecclesia in Conciliis

Poste-

poſterioribus etiam temporibus declaraverit, & quod nec in Gallia pro ſua opinione juſtum refugium habere poſſit.

In Concilio Lateran. IV. anno 1215., ubi convenêre 1283. Patres, inter quos Patriarchæ Conſtantinopolitanus ac Jeroſolomitanus in Perſona erant præſentes, Antiochemus & Alexandrinus per Legatos, item utriusque Imperatoris occidentalis & orientalis Legati, reſervatur Pontifici jus appellationum in territoriis Patriarcharum, & Can. 5. dicitur, *quod romana Eccleſia diſponente Domino ſuper omnes Eccleſias alias NB. ordinariœ Poteſtatis obtineat Principatum.*

Concilium florentinum ſeſſ. 25. *Definimus, S. apoſtolicam ſedem & Rom. Pontificem in univerſum orbem tenere Primatum, eſſe ſucceſſorem B. Petri, — — — verum Chriſti vicarium, totiusque Eccleſiœ Caput — — — exiſtere, & ipſi in B. Petro paſcendi, regendi ac gubernandi univerſalem Eccleſiam à D. N. J. Chriſto plenam poteſtatem eſſe traditam.*

Con-

Concilium Lateran. V. sess. 11. ita habet, *solum Rom. Pontificem pro tempore existentem, tanquam authoritatem super omnia Concilia habentem Conciliorum indicendorum, transferendorum & dissolvendorum plenum jus & potestatem habere.*

De Clero & Ecclesia gallicana jam diximus supra Cap. 1. §. 10. ex posterioribus Sæculis solus sufficere posset S. Bonaventura Academiæ Parisiensis Alumnus & Magister, cui ipse Gersone inclinante ætate se dicavit, atque aliis, ut ejus Lectioni operam darent, commendavit. Sic autem S. Doctor scribit in opusc. *quare fratres minores prædicent?* -- -- *Secundum curæ pastoralis amplitudinem etiam quilibet istorum* (Episcoporum) *accepit certam authoritatis Potestatem, residente plenitudine potestatis ecclesiasticæ apud Sedem apostolicam romanæ Ecclesiæ, cui Apostolus Petrus Princeps Apostolorum præsidet, & successoribus suis ibidem eandem Potestatem reliquit. Triplex est autem hujus Potestatis plenitudo, scilicet quod ipse summus Pontifex solus habeat totam Plenitudinem authoritatis, quam Christus Ecclesiæ contulit,*

lit, & quod ubique in omnibus Ecclesiis habet illam, sicut in sua speciali romana Sede, & quod ab ipso manat in omnes inferiores per universam Ecclesiam omnis authoritas, prout singulis competit eam participari &c.

Gerson. tom. I. de Potest. Eccles. Consider. 10. *Potestas ecclesiastica in sua plenitudine est formaliter & subjective in solo Rom. Pontifice, -- -- -- -- ex institutione Christi nullus iu Ecclesia debet dare, vel suscipere gradus hirarchicos, -- -- -- si non interveniat vere vel interpretative authoritas summi Hierarchæ vel Monarchæ in Ecclesia sancta Dei, scilicet Rom. Pontificis, quatenus in ea vitetur Confusio, & optimo regimine gubernetur, scilicet monarchico ad exemplar Ecclesiæ triumphantis.*

Petrus de Marca de discrim. Cleric. Cap. 3. Petrum divina institutione Caput Ecclesiæ esse, & Primatum habere, vi cujus totum gregem à Christo pascendum & regendum accepit, contumaces ligare & censuris percellere possit, cujuscunque sint conditionis, sive Episcopi, sive Clerici, sive Laici, & quod alii Apostoli particulares Ecclesias à se funda-

tas Petro subjicere tenerentur. In Libello vero contra Molinæum Innocentio X. oblato defendit, Rom. Pontificem posse appellationes ex aliis Provinciis recipere, judicia dare, solvere & dispensare valide & licite à Canonibus Conciliorum generalium etiam sine causa *publica*, novas Leges condere. Quæ tamen idem Petrus de Marca in libro de Concordia Sacerdotii & Imperii contra Pontificis Potestatem liberius & temere scripsit, ipso fatente Stephano Balluzio in ejus vita, solenniter coram Notario & testibus die 19. August. anno 1647. retractavit, revocavit, & correctionem promisit, hanc correctionem demandavit Balluzio, qui tamen verbo non stetit, sed post mortem Petri de Marca incorrectos libros edidit contra expressam demortui voluntatem, de quo Fagetus cognatus Petri de Marca Balluzium accusat.

Ludovicus Maimburgus traitè historique de l' Eglise de Rome. Cap. 4. *Dicam id solum, quod exploratum, certumque omnes Catholici habent, Jesum Christum ex omnibus Apostolis unum Petrum elegisse, cui Primatum non modo*

modo ordinis, honoris atque gradus conferret, — — verum Jurisdictionis insuper Primatum, Potestatisque & authoritatis in omnes fideles in tota Ecclesia, cujus ipse caput eum constituit.

Claudius Fleurius Institut. Jur. Canon. part. 3. *Christus significanter ac nominatim S. Petrum ducem gregis sui constituit, eique mandavit, confirmare fratres suos. Credimus & Jure divino Papam Jurisdictionem habere supra omnes Episcopos & totam Ecclesiam.* Idem in Catechismo histor. tom. 2. part. 1. Lect. 46. *Episcopus romanus, quem hodie appellamus Papam, semper habitus est omnium Episcoporum primus, cum habeat supra alios Primatum Jurisdictionis Jure divino, sitque visibile Caput Ecclesiæ & Vicarius Jesu Christi.*

Natalis Alexander, dum ei Censores objicerent, eum Jus Primatus in sola vigilantia pro observatione Canonum constituere, sic protestatur, & se explicat. *Non solum in Canonum urgenda observantia Rom. Pontificis Primatum positum agnosco & profiteor, sed etiam in novarum latione legum, in veterum Canonum interpretatione, & prudenti dispensatio-*

 ne,

ne, in convocatione, præſidentia, confirmatione Conciliorum, in Judicio appellationum, in ſollicitudine & regimine omnium Eccleſiarum &c. Et in ſua Theolog. moral. Cap. 11. de ordine poſtquam ſimilia & adhuc plura repetiit, ita claudit: *Controverſiarum fidei etiam extra Concilia œcumenica præ cæteris omnibus, & ſupra ſingulos Epiſcopos ſummus Judex eſt, legum per univerſam Eccleſiam conditor & diſpenſator, & interpres Canonum. Graviorum Criminum abſolutionem ſibi reſervare poteſt, toto orbe Chriſtiano plenarias indulgentias concedere. Hæc Jura Pontificii Primatus inconcuſſa.*

Nolo repetere declarationes & Cenſuras Cleri gallicani de anno 1681. & Sorbonæ de annis 1542. 1683. Item contra Antonium de Dominis, ubi aperte profitentur Primatum *Jurisdictionis* in Rom. Pontifice, imo contrarium ut Schismaticum & hæreticum condemnant. Loco omnium ſit ultima declaratio Cleri gallicani in Comitiis generalibus pariſienſibus anno 1728. die 8. Maii in litteris ad Regem Chriſtianiſſimum. *Primatus, quem nos in Papa recognoſcimus, non reſtringi-*

tur

tur intra ſimplicem honoris præeminentiam. -- -- *Neceſſe eſt igitur, ſecundum catholicam fidem recognoſcere in ſummo Pontifice Primatum honoris ſimul & Jurisdictionis, uti agnitus fuit primis quoque Eccleſiæ temporibus.* Quid clarius? idem legimus anno 1728. dans Lett. des Card. Arch. & Ev. fur la Confult. des Advocats. Denique D. Barthelius annot. ad L. 1. tit. 33. inter eſſentialia Primatus jura etiam refert, quod *Papa ſit Judex controverſiarum in rebus fidei,* -- -- -- *ad ipſum ſpectet* -- -- -- *ordinationes & ſtatuta in rebus moralibus & fidei facere, pænas ſtatuere refractariis, pœnitentes iterum abſolvere &c.* citat quoque Habert tom. 7. fol. 294.

Addo Cl. D. Riegger introd. in Jus. Eccl. pag. 21. quo tamen Cenſore Liber Febronii Siennæ innocuus abiiſſe dicitur. hic L. c. ait: *erat neceſſe, ut mortuo S. Petro Princeps in Eccleſia fidelibus omnibus non ſolum authoritate ſuadendi, ſed etiam jubendi poteſtate præeſſet, & diſſenſiones dirimeret.* Et infra. *Eſt autem Poteſtas Clavium S. Petri ſucceſſoribus à Chriſto tradita amplior, quam ut anguſtis*

Conciliorum limitibus coarctari queat; poſcit enim Eccleſiæ per univerſum orbem diſperſæ natura & indoles, ac unitatis in Cathedra Petri tanquam centro ſtabilitæ, ac perpetuo conſervandæ nexus, & ratio, ut detur poteſtas regendi Eccleſiam ſine Conciliorum ambagibus exercenda.

Quare Febronius hos duces non ſequitur in iſta quæſtione, quos tam ſæpe alibi ſibi propitios habet, quorum teſtimoniis ac authoritate tantum gloriatur, & qui certe de adulatione in Papam neutiquam ſuſpecti ſunt? quare non cum his ſentit id, quod, ut ait Maimburgus, omnes Catholici certum & exploratum habent? num hæc Febronium latere, potuerunt? tanta eſt perverſitatis illecebra, ut, ſi mentem cujusquam ſemel corripuit, etiam plena in meridie cæcutire faciat.

Caput III.

De Incrementis Jurium Papatus, illorumque anſis tum fortuitis & innocuis, tum ſontibus.

§. I.

Epiſcopatus in Eccleſia unus eſt, & omnibus Epiſcopis certo modo communis.

Febronius ex Cap. 1. §. 6. ſupponit, claves non uni Petro, ſed corpori Eccleſiæ à Chri-

Christo datas esse, primario gerendas per Apostolos, ita ut horum quilibet æqualem in eis partem habuerit, non quidem quoad externum regimen, sed quoad partem essentialem Religionis, fidei nempe & Doctrinæ propagationem atque conservationem. Hoc sensu S. Chrysost. hom. 17. ait, S. Paulo totius orbis terrarum curam commissam esse, & hom. 6. Timotheum vocat, universi orbis Episcopum. Hoc jus & obligatio subveniendi in periculo fidei etiam divisis Diæcesibus mansit in Episcopis Apostolorum Successoribus; quippe Diæceses ad bonum ordinem tempore pacis conservandum spectabant, fides autem res universalis erat, respectu cujus universus orbis una Diæcesis, & tota Ecclesia unus grex habebatur.

1. Hoc sensu Augustinus Lib. 1. contra 2. Epist. Pelag. ait, omnibus Episcopis communem esse speculam Pastoralem. S. Cyprian. Epist. 68. Ad S. Stephan. P. si quis ex Collegio Episcoporum hæresim facere, & gregem Christi lacerare tentaverit, subveniant cæteri. Sic Gregor. Nazian. orat. 18.

Cyprianum dicit Episcopum universalem, & de S. Athanasio, quod dum Alexandrino Populo præfectus fuerit, idem sit, ac si universo terrarum orbi præfectus fuisset. Item Basilius de S. Athanasio, eum omnium Ecclesiarum curam gessisse. Et Symachus Papa Epist. ad Æon. Arelat. unam & individuam per universos Antistites esse Potestatem & Sacerdotium.

2. Hinc Cyprian. Epist. 7. de Unit. Eccles. ait: *Episcopatus unus est, cujus à singulis in solidum pars tenetur.* Et S. Leo M. Epist. 12. ad Anastas. Thessalon. C. 2. agnovit *communem* inter omnes Episcopos dignitatem. Item Epist. 4. ad eund. C. 1. fraternum omnium Episcoporum *Collegium.* Hanc sententiam tenent præstantissimi Theologi & Canonistæ.

3. Etiam exemplis hæc sententia firmatur. Teste Socrate Athanasius extra suam Diæcesin, ne Ecclesia Arianismo obrueretur, multos ad SS. ordines evexit. Idem fecit Eusebius Samosatenus tempore persecutionis arianæ, & Epiphanius paulinianum Diaconum

num & Presbyterum in quodam Monaſterio propter cauſam neceſſitatis ordinavit. In Synodo alexandrina Oſius Cordubenſis Judex & Arbiter ſedit. Athanaſius in Oriente damnatus Sardicæ in Occidente abſolutus fuit. Chryſoſtomus in Concilio conſtantinop. aſiaticorum Epiſcoporum, nihil ad ſe pertinentium cauſam tractat, Epheſi Epiſcopum ordinat, & Aſiæ Eccleſias reformat. Cyrillus Alexandrinus Neſtorium, Acacius Conſtantinop. Petrum Mongum Alexandrinum Antiſtitem damnat.

4. Hoc ſenſu Poteſtas Epiſcopi *eugubenſis* tam Late patet, quam Epiſcopi *romani*, & Epiſcopus *rheginenſis* æque totius Eccleſiæ Epiſcopus erat, ac *conſtantinopolitanus*, quia omnis epiſcopalis officii actus *exigente neceſſitate* ad fidem ſpectantibus, & quæ neceſſariam cum hac connexionem habent.

5. Talia exempla etiam poſteriori ævo produci poſſent, uti in vita Bartholomæi de Martyribus L. 2. C. 2.

6. Hoc tamen non omnibus Presbyteris, quantumcunque Zelofis, fed folis Apoftolis & Epifcopis conceffum eft, quibus dictum fuit: *euntes in mundum univerfum prædicate omni creaturæ*, & *euntes docete omnes gentes*.

Nota.

Multa in hoc §. fatis ambigue dicta funt. Quædam de Poteftate epifcopali, præfcindendo à Primatu Petri intelligi posfunt, de qua etiam præcife dicta funt, attamen nunquam in fenfu Febronii, qui Poteftatem Primatus cum Poteftate epifcopali confundit, & fuo erroneo fundamento, nempe quod claves toti Ecclefiæ datæ fint, fuperædificat. At nos jam demonftravimus, uni Petro datas effe. Dein quæro, quo fenfu Timotheus, Cyprianus &c. dicantur *Epifcopi univerfales?* hunc titulum fupra Cap. 2. §. 11. ægre concedit Epifcopo rom., qui tamen Primatum tenet in univerfam Ecclefiam, modo in aliis Epifcopis indiftincte admittit, eoque probare vult, omnium Epifcoporum in univerfam Ecclefiam Jura & Poteftatem

ſtatem æqualem eſſe. Revera ſi dicta dictis comparamus, Epiſcopis non modo æqualem, ſed majorem, quam Rom. Pontifici omnino Poteſtatem tribuit. Interim non' dicit utique Febronius, illos fuiſſe *Epiſcopos universales* in eo ſenſu, quo hunc titulum rejecit S. Gregorius M., nempe quod ſint ſoli, & præter illos non ſint alii Epiſcopi; quippe hic ſenſus profanus eſt, & antichriſticus; confer Cap. 2. §. 11. igitur in alio ſenſu ſupra à Bellarmino expoſito dicuntur Epiſcopi univerſales, quod ipſis competat ſollicitudo, Superintendentia & Poteſtas in univerſam Eccleſiam. Et ecce! deſtruitur Primatus Petri; omnes ſiquidem forent Epiſcopi univerſales, omnes omnino æquales, omnes tot Primates, & Rom. Pontifici nihil reſtabit, niſi dum ad calculum referuntur Epiſcopi, ipſe ſit numero tantum primus.

Non video, quomodo hinc ſe extricare valeat Febronius, ſi tamen genuinum Primatum ſalvare velit, niſi concedat, hanc curam & Poteſtatem univerſalem in cæteris Epiſcopis *exigente neceſſitate* extraordinariam,

&

& quasi præsumptam, in Rom. Pontifice autem ordinariam existere. Verum id ipsum præfracte negat Febronius, tum quia, uti sæpius contendit, Papa ratione Episcopatus in suo iure par est cæteris Episcopis, tum quia præcipue hoc Cap. §. 2. in Papa hoc jus non nisi extraordinarium esse vult, eo quod Primatus per se non importet jus, functiones episcopales ordinarias & jurisdictionem exercendi in alienis Diæcesibus. Igitur pro Primatu nihil aliud infertur, nec ipse infert Febronius, quam quod hoc jus, hanc Potestatem, cæteroquin omnibus æqualem & communem, primus & præ cæteris exercere possit Pontifex, quia est primus inter pares, unde solus Primatus numeri & Præcedentiæ exurgit, quod doctrinæ catholicæ palam adversatur.

Duo nempe pungunt Febronium, primo quod titulum universalis Episcopi in sensu Gregorii M. rejectum aperte quidem non usurpet Papa, rem tamen ipsam affectet. Dein si Jurisdictio Pontificis in universalem Ecclesiam vi Primatus sit ordinaria & immedia-

dia-

diata, tunc non solum concurrentem habe-ret Potestatem cum Episcopis, sed & hos posset prævenire, spoliare, excludere. Ita Febronius Tom. 2. pag. 36. Item flores sparsi pag. 308. ait: *quid diceret S. Gregorius, si videret suos successores usurpantes tum realitatem universalis Episcopatus, tum ejus titulum, quamvis breviori formula?* rursus tom. 3. pag. 152. tom. 4. part. 1. C. 2. & 3. & alibi pluries.

Sinistram semper de Primatu ideam sibi proponit Febronius, atque omni jurisdictione carere supponit. Loquamur à pari: Primates, Metropolitæ jure humano ecclesiastico habent jus visitandi Episcopos inferiores, suffraganeos cum suis Diæcesibus, defectus illorum supplendi, exigente necessitate vel bono Ecclesiæ, providendi Ecclesiis, ordinandi, causas judicandi &c. Hoc jus in Primate puto, *ordinarium* esse in hoc sensu, quia in ipso officio & dignitate Primatis comprehenditur, sic quidem, ut à nullo alio Episcopo in hoc præveniri vel impediri possit, ipsique per Canones specialiter sit reservatum.

vatum. Nihilominus hoc jus ita eſt reſtri-
ctum, ut non ordinarie, minus pro libitu,
ſed tantum *exigente & jubente Canone* exerce-
ri poſſit. Anne hæc jura Metropolitano-
rum ita officiunt juribus Epiſcoporum, ut hi
ſpoliati, vel reſpectu illorum ſolum Vicarii
dici poſſunt? nemo hoc hactenus ſomniavit.
Jam de Papa. Hic ſuum Primatum habet à
Chriſto, non jure humano aut ab Eccleſia;
hinc eidem neque ab Eccleſia aut quacunque
Poteſtate humana alii limites poni poſſunt,
quam poſuit Chriſtus: inſtituit autem *Pri-
matum* univerſalem in Petro, cui dedit cla-
ves, inſignia Poteſtatis ſupremæ & genera-
lis, omnesque oves ſuas, nulla omnino ex-
cepta, ei ad paſcendum & regendum com-
miſit. Hunc Primatum jam demonſtravi-
mus eſſe Jurisdictionis juxta communem Ec-
cleſiæ doctrinam; ſequitur ergo, hanc Pri-
matus jurisdictionem in univerſa Eccleſia eſſe
ordinariam, officio Primatus inhærentem,
& nulla lege eccleſiaſtica reſtringibilem vel
reſtrictam. Attamen limites habet, quos
ſalvator ipſe poſuit, quos duos tantum eſſe
legimus, qui tamen non tam ipſam poteſta-

tem

tem (quippe Primas & Paſtor univerſalis pro neceſſitate & bono gregis debet omnia poſſe) quam uſum, exercitium, modumque ejus reſpiciunt. *P*rimus eſt, ut qui ſit major, & Primatum teneat, hunc non exerceat ad modum Regum gentium, qui tum non monarchice ſolum, verum & deſpotice regnabant, ſed ſicut Chriſtus, qui monarchice quidem, attamen non Poteſtate dominante, ſed charitate ſerviente Apoſtolos regebat. Alter eſt, quod hic Primatus datus ſit in ædificationem, non in deſtructionem Eccleſiæ, & Petrus conſtitutus fuerit fundamentum ad ædificandam Eccleſiam, *ſuper te ædificabo*; inde ulterius ſequitur, quod Papa vi Primatus univerſalis quidem per ſe omnia poſſit, ſed non omnia expediant, neque pro libitu & arbitrarie vim ſuam expromere debeat. Subtrahat ergo Papæ, quod eſt nimium, nempe exercitium ſui juris & Poteſtatis arbitrarium, vel deſpoticum, & concedat ei Poteſtas divinitus conceſſa, Juriſdictio ſcilicet ordinaria in univerſam Eccleſiam juxta præſcriptum Chriſti exercenda, & non habebunt Epiſcopi, minus alii, quod

con-

conquerantur. Siquidem illis non obest jus Metropolitæ vel Patriarchæ jure ecclesiastico introductum, quo minus jura propria exercere possint, nec oberit Potestas Primatus ordinaria, quo minus sint veri Episcopi, si illa arbitrarie & despotice se non exerat. Quod si qui duplicem hanc Potestatem ordinariam Episcopi & Papæ in singulis Diæcesibus (quippe quoad has Papa nullibi habetur pro extraneo) capere nondum valeat, exemplum etiam summat à Parocho, qui in oves suæ Parochiæ quoad prædicationem Evangelii & Sacramenta administranda ordinariam Potestatem habet, talem autem non minus habet Episcopus. Hoc argumentum nondum solvit Febronius, quidquid de institutione Episcoporum & Parochorum dicat; non enim contendimus, hanc paritatem inter Parochum & Episcopum, item inter hunc & Papam quoad omnia valere. Interim semper verum manet; quod in Parochia qualibet & Episcopus & Parochus habeant *ordinariam* Potestatem, unde demum ista proveniat, nec Jurisdictio Episco-

pi

pi in Parochiam impediat, quo minus sit verè Parochus.

De S. Gregorio M. habeo adhuc, quod respondeam, quid diceret hic S. Pontifex, si videret Primatui Jurisdictionis Rom. Pontificis à Potestatibus sæcularibus hoc ævo non solum limites præscribi, sed & à quibusdam Scriptoribus eum omnino negari? profecto responderet, quod in simili causa de aliquibus Episcopis contra ejus dispositionem querentibus, & idcirco ab Imperatoribus assistentiam petentibus ad Constantinam Augustam scripsit Epist. 21. L. 5. *Si Episcoporum causæ mihi commissorum apud piissimos dominos aliorum Patrociniis disponuntur, infelix ego in Ecclesia ista quid facio?* Hæc verba Jurisdictionem in Episcopos eorumque causas satis aperte loquuntur.

Porro quod contra titulum *universalis Episcopi* respectu Papæ, quasi eidem nullo modo conveniat, adhuc ex Pallavicino in Daniele Bertono Tom. 3. pag. 152. & Tom. 4. pag. 164. memorat Febronius, Gallos huic titulo in Concilio tridentino restitisse, Le-

gentibus manifestum est, ideo solum restitisse, quia videbantur hæc verba adstruere Prærogativam Papæ supra Concilium generale, non tamen respuebant alias voces, quibus Primatus & Jurisdictio in omnes Ecclesias significaretur. Alia igitur mens fuit Gallorum, & nihil ex Tridentino pro se conficit Febronius, qui titulum universalis Episcopi reijcit, ut omnem Jurisdictionem Papæ ab Ecclesiis particularibus excludat. Dum autem Febronius ait, *respectu fidei universus orbis una Diœcesis, & tota Ecclesia unus grex habetur.* Quæso, cui in Scriptura à Christo omnes oves & totus grex commissus est? quis omnium omnino Pastor constitutus fuit? nonne nominatim & singulariter solus Petrus? Ad hæc clara & institutoria Christi verba aliquorum paneggrica effata in sensu accomodo exponenda sunt, non vicissim ab his illa interpretationem admittere debent, Jam igitur respondeo

Ad 1. Illi Episcopi non possunt dici *universales* in sensu à Gregorio M. rejecto, quod ipse fatetur Febronius, nec in sensu, quo

Papa

Papa poteſt dici Epiſcopus univerſalis, ſecus tot eſſent Papæ & Primates univerſales, quot ſunt Epiſcopi, imo ipſe Primatus à Chriſto inſtitutus deſtrueretur, uti demonſtravimus. Igitur illa verba ſolum paneggrice ſunt dicta, nempe pro eximio zelo & ſollicitudine Religionis & Fidei propagandæ; & revera illorum Patrum de his ſanctis teſtimonia non niſi ex Paneggribus deſumpta ſunt.

Ad 2. De Epiſcopatu uno in ſolidum mox infra.

Ad 3. 4. 5. *&* 6. Si Febronius hoc probare intendit ſuis exemplis, quod omnes Epiſcopi in Eccleſia ita habeant æqualem & univerſalem Poteſtatem, quam exigente neceſſitate vel charitate per ſe & propria authoritate ubique etiam in aliena Diæceſi exercere poſſint, ad quid amplius Primatu opus erit? Si in una Diæceſi Fides aut Religio periclitetur, ſi ibi deficiant probi & veri Paſtores, vicimus Epiſcopus ſuccurrere, functiones Epiſcopales exercere, bonos Paſtores ordinare & præficere poterit. Admitto hæc tempore graſſantis hæreſis, & in

 com-

communi periculo subversionis, ubi deest proprius vel verus Episcopus, quia tunc urget charitas, simulque communis Fidei ac Religionis necessitas. At tunc non invadit gregem alienum, sed colligit dispersum suo Pastore carentem, & qua authoritate? in tali casu extraordinario extraordinariâ, quippe per se Episcopus nulla gaudet ordinaria Potestate in alienum gregem, quamvis *Potestas* Episcopi ex institutione sua non sit restricta ad certum locum vel populum, sicut nec Presbyteri ad certam Parochiam, tamen subordinata est, uti docent omnes SS. Patres & communis Ecclesiæ praxis à temporibus Apostolorum, adeoque hoc ipso limitata, ita ut ex lege subordinationis se non possit per se ubivis pro libitu extendere. E-contra Pastor universalis, qui Potestatem habet absolutam & non subordinatam, ratione sui Primatus per se & ordinaria sua Potestate, id est, ex officio subintrat, ubicunque vel deficit vel nutat officium Pastorale.

Certe ubi adhuc adest cum suo Clero vel Verus, quantumvis negligens, vel omnino

nino tale hæresis infectus Episcopus anne patietur, à vicino quovis Episcopo sua jura præverti? anne statim cedet, & ab æquali sententiam recipiet, aut obsistenti adquiescet? has confusiones & diffidia non curat Febronius, & his non obstantibus talem Potestatem facilius cuivis concedit Episcopo, quam ut eam efficaciorem recognoscat in supremo Christi Vicario. Alia fuit praxis & sententia veteris Ecclesiæ. S. Basilius contra Arianos quosdam Episcopos opem non expetiisset à Damaso P. Epist. 70. Cyrillus Patriarcha Alexandrinus non prius Nestorium Ecclesiam nova hæresi turbantem apud Cœlestinum P. detulisset, hujusque sententiam, & quid hac in re agendum sit, quæsiisset, nec Cyprianus ad deponendum Marcianum Arelatensem Stephanum P. excitasset. Cur Cyprianus id ipse non præstitit? Cur Orientales etiam maximi Patriarchæ à dissito longe Occidente auxilium expetiêre, si in quovis Episcopo tantum authoritatis, Potestatisque est, ut non tantum in simili casu subvenire, sed omnem suam Potestatem vi universalis Episcopatus exercere possit

Sunt adhuc innumera exempla, quæ *univerſalem* hunc Epiſcopatum penitus convellunt. Jam ad exempla à Febronio adducta directe etiam reſpondeo, eà nequidquam ad rem eſſe.

Athanaſius & Euſebius Samoſatenus Clericos & Epiſcopos in alienis Diæceſibus ordinarunt. At quando & ubi? tempore perſecutionis arianæ, & ubi veri Paſtores omnino defecerunt vel in exilium miſſi, vel trucidati. Verum hos caſus extraordinarios fuiſſe, nemo non videt, atque ad officium Apoſtolatus, non Epiſcopatus pertinent: officium autem apoſtolatus, in Epiſcopis extraordinarium eſt, de quo infra. Oſtendat Febronius, Epiſcopos talia jure proprio & ordinario in alienis Diæceſibus, etiam ubi legitimi exiſtebant Paſtores & Epiſcopi, exercuiſſe, ſecus ruit ſuus Epiſcopatus univerſalis. Quod autem in communi periculo & neceſſitate extra ordinem fit, utique extraordinarium eſt; igitur ad ordinariam Poteſtatem referri non debet, ſed illa præſummitur, & habetur pro tali caſu ab eo, in quo ordi-

ordinaria & abſoluta Poteſtas inexiſtit. Dein ſi hæc exempla firma ſunt pro probando in ſingulis Epiſcopis *Epiſcopatu univerſali*, cur iisdem eodem tempore contradictum fuit? *cur hæc res Athanaſio aliarum criminationum initium & cauſa fuit, quod nimirum in Paræciis. Quæ ad Jurisdictionem ejus non pertinerent, electionem eccleſiaſticam uſurpare auſus eſſet?* Nicephor. Calliſt. Hiſt. Eccleſ. Lib. 9. Cap. 26. nempe quia prætenſus iſte Epiſcopatus univerſalis tum non agnoſcebatur. Ulterius quare Epiphanius propter ordinationem Pauliniani contra Joannem Patriarcham Hyeroſolomitanum ſe defendere debuit, ſi tanquam Epiſcopus univerſalis hoc jure facere potuit? & qualiter ſe defendit? *non conſiderandum, quid factum ſit*, ait, *ſed quo tempore, quo modo, & in quibus, & quare factum ſit.* Imo negabat Epiphanius, Monaſterium bethlemiticum, ubi ordinatio facta fuit, ad Jurisdictionem Patriarchæ pertinere, *quia*, ut ſcribit ad Joannem, *ejus Provinciæ nihil debeat*, & cum iſte diceret, ſe id prohibuiſſe Epiphanio, hic reſpondet, ſe nihil de tali prohibitione audiviſſe. Haud

opus fuiſſet, tot circumſtantias excuſantes afferre, ſatis fuiſſet Epiſcopatum univerſalem obtendere, nec prohiberi potuiſſet, ſi ita etiam ſenſiſſet Epiphanius.

Oſius Cordubenſis in Synodo alexandrina, quod omnibus notum eſt, tanquam Legatus Sylveſtri P. judex fuit, ſicut ejusdem nomine poſtea etiam in Synodo œcumenica Nicæna præſedit. Scio equidem, Euſebium, Socratem, Sozomenum, Photium affirmare, Oſium à Conſtantino M. Imp. Alexandriam miſſum fuiſſe, unde Natalis concludit, eum non fuiſſe Legatum Sylveſtri P., ſed perperam. Imperator ei hanc Poteſtatem dare non potuit, præcipue quia de cauſa fidei agebatur. Certe Oſius in Oriente Legatus Pontificis fuit; quamquam igitur ab Imperatore ad controverſiam componendam Alexandriam miſſus ſit, certe ut Legatus Rom. Pontificis miſſus eſt, nec alia authoritate hanc cauſam tractare potuiſſet. Quid enim valeret privatus Epiſcopus Hiſpanus in alieno Patriarchatu, tunc poſt Romanum primo & maximo, atque contra ipſum

Patri-

Patriarcham & tot Episcopos Orientales, si non authoritate summæ & primæ Sedis munitus fuit? Equidem Tillemontius negat, Osium etiam in Concilio Nicæno ut Legatum Pontificis interfuisse. Verum præter alia satis refellitur ex ipso Athanasio, qui ibidem præsens fuit, Epist. ad Solitor. & Gelasio Cyziceno Hist. Conc. Nicæn. Lib. 2. Cap. 5. Osius ergo potius probat Potestatem & Primatum universalem Papæ, & directe repugnat sententiæ Febronii.

Athanasius in Oriente damnatus, Sardicæ in Occidente absolutus fuit. Ita est: verum hic iterum intercedit authoritas Papæ, quia à Julio I. sardicense Concilium indictum fuit; qui etiam per Osium, Archidamum, & Polixemum apostolicæ Sedis Legatos eidem præsedit. Quid inde conficis Febroni?

De S. Chrisostomo probet Febronius 1. eum talia egisse in Ecclesia & Episcopis sibi nullo modo subjectis. 2. Proprio jure & authoritate. 3. Et quidem ordinaria, non extraordinarie pro conversione infidelium &

 hære-

hæreticorum, fecus nihil agit; meminerit etiam Chryfoftomum Patriarcham Orientis fuiffe. Vid. quoque Niceph. Callift. Hift. Ecclef. Lib. 13. Cap. 3. Cyrillus Alexandrinus, quantumvis magnus Patriarcha non propria authoritate, fed ut Cœleftini P. Legatus ad id fpecialiter Deputatus, ejusque vice fungens Neftorium damnat, quod invicte demonftratur Cap. 2. §. in Nota.

Petrum Magnum fcies utique, jubente Rom. Pontifice & confentiente Imperatore ab Acacio depofitum fuiffe, quamvis poftea eodem Acacio authore iterum fuerit reftitutus, propter quod Acacius dein etiam à Felice III. P. fuit anathemate mulctatus.

En Febroni! qualiter exempla tua omnia, quæ contra Rom. Pontificis authoritatem pro tuo univerfali Epifcopatu affers, ubique ipfum Rom. Pontificem loquantur, ejusque univerfalem Jurisdictionem, te etiam invito, demonftrent. Quid enim valuiffent fine hujus authoritate Epifcopi alienæ Provinciæ contra exterum Patriarcham? contra te ipfum ergo hactenus peroras. Jam

De

De uno Episcopatu in solidum.

S. Cyprianus Lib. de unitate sic scribit: *quam unitatem firmiter tenere & vindicare debemus maxime Episcopi, qui in Ecclesia præsidemus, ut Episcopatum quoque ipsum unum atque indivisum probemus. - - - - Episcopatus unus est, cujus à singulis in solidum pars tenetur.* Similia Epist. ad Antonian. Quæritur, quisnam sit sensus hujus indivisi Episcopatus in solidum? si dicas, in hoc unico Episcopatu non inesse plures peculiares Episcopatus, tunc hoc utique falsum & ridiculum est. Si velis, in Ecclesia sic existere unum Episcopatum, ut singulis Episcopis in solidum sit pars in toto, tunc nihil præcipuum pro Episcopis, nihil contra Pontificem agis. Quippe quivis Episcopus partem in toto, non totum obtinet, & Rom. Pontifex, qui se dicit Episcopum Ecclesiæ catholicæ, per hoc universam Ecclesiam tanquam unum Episcopatum agnoscit. Si denique cum hæreticis fingas, totum orbem pro una Diæcesi habendam esse, & omnes Episcopos totius orbis Episcopos esse; tunc sequitur, Jurisdictione potestateque pares esse omnes. Cui

sen-

ſenſui cum Paulo Suavi Affinis eſt Febronius. Sic Tom. 2. pag. 383. ait, *Chriſtus Petro & Apoſtolis orbem terrarum pro indiviſo commiſit* Tom. 3. pag. 18. multis teſtimoniis probat, omnibus Epiſcopis *univerſalem Epiſcopatum* & *Eccleſiæ gubernationem* creditam fuiſſe. Tom. 4. pag. 109. & ſeqq. ex Petro de Marca &c. aſſerit, à Chriſto omnibus & ſingulis Apoſtolis *in ſolidum* Eccleſiam fuiſſe commiſſam, ita ut etiam partitione Diæceſium facta, *ſolidum jus adminiſtrationis* penes unumquemque remaneret. Verum ſecernamus ambigua. Theologi in Apoſtolis duplicem ordinem Apoſtolatus & Epiſcopatus diſtinguunt. Ordo Apoſtolatus importat quædam Privilegia perſonalia & officium ſpeciale. Sic quod fuerint ab ipſo Chriſto ſingulariter vocati, teſtes ſuæ doctrinæ & miraculorum, Spiritu S. repleti, & in profeſſione veræ fidei eruditi, infallibiles in docendo & ſcribendo libros canonicos, habuerint donum patrandi miracula, in gratia confirmati, hæc omnia Privilegia perſonalia ſunt. Porro ad officium Apoſtolatus pertinet, prædicare Evangelium in univerſo

mun-

mundo, convertere, docere & baptizare omnes gentes, fundare Ecclesias, atque in iis instituere Episcopos & Presbyteros, hasque regere & ordinare, quin eisdem sint affixi, & etiam postquam proprios jam habent Episcopos & Pastores. Sic Paulus Cretæ Titum, Ephesi Timotheum Episcopos constituit, at nihilominus has adhucdum rexit, ordinavitque Ecclesias.

Jam in hoc omnes conveniunt, Episcopos Apostolis in officio Episcopatus, seu Pastorali, non tamen quoad Privilegia personalia, nec in officio Apostolatus quoad omnia & ex asse successisse. Siquidem si in munere Apostolatus etiam ex asse successissent, tunc ipsis indispensabiliter incumberet onus & obligatio per se ipsos prædicandi Evangelium in universo mundo apud infideles & hæreticos in Asia, in Indiis & Americis &c. neque possent, vel deberent uni particulari Ecclesiæ affigi, quod nemo dicet, imo Traditio, praxis & sensus totius Ecclesiæ contraria est, ubi statim post tempora Apostolorum, & viventibus adhuc ip-

sis

fis Apoftolis fingularibus affigebantur Ecclefiis, quas regebant. Sic Paulus, poftquam Titum Cretæ, Timotheum Ephefi Epifcopos conftituit, ipfis non injungebat, ut mundum peragrarent, & Apoftolatus officium exercerent, fed ut in locis, ubi ipfe Evangelium prædicando jam multos convertit, & Ecclefiam congregaverat; hi officio Epifcopatus ftrenue fungerentur. Sic Epift. ad Tit. Cap. 1. ait: *hujus rei gratia reliqui te Cretæ, ut ea, quæ defunt, corrigas, & conftituas per civitates Presbyteros, ficut ego difpofui tibi.*

Dein utrumque in munere Epifcopali inftruit, dotes, officium Epifcopi atque Diaconi recenfet, qualiter fidem & bonos mores promovere, hæreticis refiftere, atque ipfi in Ecclefia Dei converfari debeant. Sic pariter Petrus Epift. 1. Cap. 5. non præcipit Epifcopis, ficut Apoftolis dictum fuit, *docete omnes gentes, ite in univerfum mundum, prædicate Evangelium omni creaturæ*, fed, *pafcite, qui in vobis eft, gregem Dei.* Et S. Paulus Act. 20. *attendite vobis & univerfo gregi,*

gi, *in quo Spiritus S. posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* In utroque textu per gregem non totus mundus vel universa Ecclesia intelligi potest: sed cujusvis Ecclesia particularis, & præcipue in textu S. Pauli, quo sæpius abutitur Febronius, per universum gregem non nisi tota Ecclesia Ephesina intelligi debet, *in qua* positi erant Episcopi & Presbyteri, quos ibi solos alloquitur Paulus, & de qua sola sermonem habet. Interim omnes illos Episcopos nullibi ad prædicandum aliis populis Evangelium vel ad regimen totius Ecclesiæ evocatos fuisse, aut extra constitutas sibi Diæceses potestatem suam extendisse legimus. Hoc nempe intererat inter munus Apostoli atque Episcopi; inde sequitur, non omne, quod de Apostolis dicitur, & ad munus Apostolatus specialiter pertinet, etiam ad Episcopos referri debere.

Nihil igitur obest, si dicatur, quod & nos fatemur, Apostolis orbem terrarum *pro indiviso* commissum esse, omnibus & singulis Apostolis *in solidum* Ecclesiam universam fundandam, docendam & regendam tradi-

tam

tam fuiſſe: attamen ab Apoſtolis ad Epiſcopos, & à ratione Apoſtolatus ad rationem Epiſcopatus non ſemper argumentari licet; ſecus Epiſcopi primariæ ſuæ obligationi neutiquam ſatisfacerent. Hinc eſt, quod Theologi dicunt, officium Apoſtolatus in Epiſcopis extraordinarium eſſe, & plenitudinem Poteſtatis, quae fuit in Apoſtolis, in Epiſcopos non manaſſe, ſicut nec obligatio in univerſo mundo prædicandi Evangelium in eos pertranſiit. Scio, viventibus adhuc Apoſtolis, & poſt eorum mortem, horum Diſcipulos adhuc converſioni infidelium incubuiſſe, & Eccleſias particulares fundaſſe, quippe per ipſos Apoſtolos nondum totus mundus Evangelium audivit. Attamen nemo dicet, illos fuiſſe vere & proprie Apoſtolos, ſicuti ſeptuaginta Chriſti Diſcipuli, etſi converſioni incubuerint, Eccleſias fundarint, & rexerint, non tamen erant, nec conſtituti ſunt à Chriſto Apoſtoli, ſed ſolum illi duodecim, quos & Apoſtolos nominavit Luc. 6. v. 13. His igitur Diſcipulis non incumbebat obligatio prædicandi in univerſo mundo, ſicut Apoſtolis, attamen hos comitabantur,

tur: in converſione infidelium adjuvabant, & quando etiam aliquam civitatem & locum converterunt, ibi Eccleſiam, at non propria authoritate & independenter ab Apoſtolis vel ſucceſſore Petri fundabant, atque ut Epiſcopi regebant, eo modo, quo poſterioribus temporibus viri quidam zeloſi, & Spiritu Dei repleti quosdam populos ad veram fidem convertere. Igitur Apoſtolatus cum Epiſcopatu confundi non debet, & omnino falſum eſt, quod Febronius Tom. II. in Præfat. ait, Apoſtolatum & Epiſcopatum fuiſſe Synonima. In Apoſtolis quidem Apoſtolatus cum Epiſcopatu conjunctus fuit, & omnes Apoſtoli erant Epiſcopi, at non omnes Epiſcopi fuerunt Apoſtoli; ſic Titus, Timotheus, aliique Diſcipuli Chriſti & Apoſtolorum Epiſcopi fuerunt, ſed non Apoſtoli, & his quidem in officio & authoritate Epiſcopatus, ſicut cæteri omnes Epiſcopi, non tamen in officio Apoſtolatus ex toto ſucceſſerunt.

Conſequenter ad hæc dicta non penitus reijcio, ſed potius aſſummo, quod Febro-

nius ex Petro de Marca Differt. *de forma Regim. Eccles.* nobis opponit, nempe quod jus & Poteftas docendi & prædicandi per univerfum orbem morte Apoftolorum, prout in fingulis exiftebat, extincta fit, fic tamen, ut in folo Petro, ejusque fucceſſoribus permanſeret, vel etiam cum his in toto Collegio Epifcoporum, præcipue tamen in Petro, ejusque fucceſſore. Petrus quippe conftitutus eft vertex non folum Epifcopatus, fed etiam Apoftolatus, dum ei præter communem aliis Apoftolatum adhuc fpecialiter ad pafcendum & regendum commiſſus eft univerfus grex, atque fuper ipfum tota Ecclefia erat ædificanda, quod Privilegium in Petro non perfonale fuit, ficuti in cæteris Apoftolis, ejus morte finiendum, fed ad fucceſſores tranfiit, in quo tota ratio Primatus confiftit. Hinc folus Petri fucceſſor habet jus prædicandi & docendi univerfam Ecclefiam; mittendi viros apoftolicos in totum mundum, fundandi novas Ecclefias. Sunt igitur Epifcopi Apoftolorum fucceſſores in ratione Epifcopatus, feu officii paftoralis, non tamen ex aſſe in ratione Apoftolatus,

nem-

nempe quoad totam plenitudinem Potestatis, sed solum quantum ad gubernandas Diæceses particulares necesse est. Nihilominus hisce limitibus non ita coarctatur illorum Potestas, ut si in vicina Diæcesi omnino deficiat Pastor, aut periculum subversionis urgeat; extraordinarie eam eo usque extendere non possit, ac debeat: quippe hæc non tam locorum terminis, quam ordinatione Primatis & Vicarii Christi & Ecclesiæ restringitur, in quo casu semper adest consensus illius, cui incumbit cura & ordinatio omnium Ecclesiarum.

Ex dictis sententia catholica de Jurisdictione Papæ mire illustratur, atque inde quatuor sponte fluunt. 1. Dum non omnia Jura & Privilegia Apostolorum in Discipulos & Successores Episcopos manarunt, etiam de his non omnia, quæ de Apostolis, dici possunt, ideoque Apostolatus cum Episcopatu confundi non debet. 2. Dum plenitudo Potestatis in universum orbem inter omnes Apostolos æqualis fuit, hinc patet, quo sensu à SS. Patribus omnes Apostoli dicantur

tur æquales in honore & Poteſtate. At quia hæc plenitudo Poteſtatis, ut cum Theologis Petrus de Marca recte ait, cum morte Apoſtolorum extincta fuit, nec in ſingulos ſucceſſores manavit, ideo hi non in eodem ſenſu dici poſſunt æquales, & ab hac æquali & univerſali Poteſtate argumentum non procedit ad ſucceſſores Apoſtolorum. 3. Quia Apoſtoli hanc plenitudinem Poteſtatis in univerſum mundum à Chriſto immediate acceperunt, hinc in ejus exercitio à Petro non dependebat. Nempe quivis Apoſtolus poterat prædicare, fundare, ordinare Eccleſias, conſtituere Epiſcopos propriâ authoritate, ſed non ita, ut hæ Eccleſiæ ſemel conſtitutæ & eorum Epiſcopi Primatui non ſubordinarentur, & nullo modo à Petro dependerent: Unde leviſſimi momenti eſt, & æquivocatione non caret, quod ſemper urget Febronius, Apoſtolos Eccleſias fundaſſe, ordinaſſe Epiſcopos nullibi interveniente Petro, quod verum eſt, quia ex plenitudine Poteſtatis agebant: attamen Apoſtoli non poterant facere, ut hæ Eccleſiæ & Epiſcopi eſſent ſingulares & non ſubordinatæ Petro tanquam

quam Primati univerſali. Dum vero hæc plenitudo Poteſtatis in Epiſcopos ſucceſſores non pertranſiit, hinc iſti ne quidem novas Eccleſias fundare, & Epiſcopos conſtituere poſſunt non interveniente ſucceſſore Petri.
4. Non obſtante hac plenitudine Poteſtatis in Apoſtolis Petrus adhuc conſtitutus fuit Princeps Apoſtolatus, & Epiſcopatus, ut ſi quid minus rectum in prædicatione, doctrina & ordinatione Eccleſiarum ab Apoſtolis interveniſſet, Petrus corrigere potuiſſet ac debuiſſet. Unde etiam circa ipſos Apoſtolos actus hierarchicos exercuit. Ipſe in locum Judæ novum Apoſtolum eligendum ordinavit, & in hunc finem Concilium celebravit, de quo S. Chryſoſt. Hom. 3. in Acta Apoſt. ait, Petrum etiam per ſe potuiſſe eligere novum Apoſtolum Mathiam. Paulus, quamquam à Deo ſingulariter vocatus non prius munus apoſtolicum exercere auſus fuit, niſi poſtquam Petro de ſuà miſſione divina & Apoſtolatu rationem dediſſet. Petrus Hyeroſolimis Apoſtolos in Concilium coegit, atque præſedit. Porro quoniam Chriſtus Primatum Petri voluit eſſe perpetuum, hinc

plenitudo Poteſtatis, quæ fuit in Petro, in ejus ſucceſſores pertranſiit, quod de aliis Apoſtolis dici nequit, atque hoc ſenſu dicitur, Papam vocari in plenitudinem Poteſtatis, Epiſcopos vero tantum in partem ſollicitudinis, nempe reſpective ad univerſam Eccleſiam, prout etiam S. Bonaventura Sermon. 24. in Hexam. ait: *ſola Roma univerſaliter ſicut ſol ſuper Planetas habet plenitudinem Poteſtatis ſuper omnes Eccleſias.*

Solus ergo Papa ex plenitudine Poteſtatis poteſt docere totam Eccleſiam, prædicare Evangelium infidelibus per ſe vel miſſos apoſtolicos ubique in toto mundo, novas ibi erigere Eccleſias, & Epiſcopos inſtituere, item vi Primatus ubivis corrigere errores, ſupplere defectus, punire inobedientes, ſtatuere Leges ſalutares, & alia facere, quæ ad bonum ordinem & regimen totius Eccleſiæ ſpectant.

Poſtquam igitur jura apoſtolatus, quæ in ſucceſſores non manaverunt, ſecrevimus ab officio Páſtorali ſeu Epiſcopatus, quæ confundi non debent, jam facile patebit,

quid

quid sentiendum sit de *uno indiviso Episcopatu in solidum*? certe in hoc sensu non potest dici unus universalis Episcopatus, ut totus mundus sit una Diœcesis respectu singulorum Episcoporum, hique habeant Potestatem & jus pastorale officium exercendi in toto mundo. Siquidem ut dixi, hæc plenitudo Potestatis fuit jus personale in Apostolis, quod ad Apostolatum pertinebat, non tamen in successores transiit, sed à solo Petro in suos successores manavit.

Itaque est unus Episcopatus tum ratione ordinis & characteris, quo quivis Episcopus redditur idoneus ad hujus ministeria in quascunque orbis partes exercenda, si legitime eisdem admoveatur, tum ratione speciei & officii pastoralis, quia ut recte ait Annatus in Apparat. ad Theolog. positiv. Ordo episcopalis est unus specie, qui dein numero est divisus in singulis Episcopis, à quibus ut veris titularibus & solitariis, & non ut à Vicariis ad nutum mobilibus tenetur, ita ut quilibet Episcopus Episcopatum unum habeat, qui est pars subjectiva Episcopatus in

communi & in ſpecie conſiderati, quod non impedit, quo minus Rom. Epiſcopus Primatum habeat ſuper alios, cum ſuum Epiſcopatum non teneant cæteri, niſi cum dependentia & ſubordinatione ad ipſum. Siquidem ſicut in univerſo mundo unus eſt grex; unum ovile, ſic etiam unus eſt Epiſcopatus ſeu officium paſtorale, cui præſidet Paſtor univerſalis Vicarius Chriſti, & ſub hoc ſunt veri Paſtores, quorum quilibet tenet partem totius gregis, ſic tamen, ut non ſeparatum ovile conſtituat, diſtinctam Cathedram contra communem Cathedram erigat, ſed officium ſuum ad normam & leges, atque in bonum totius ovilis impendat, quod utique idem eſt, ac regere non quidem gregem totum, ſed tamen partem in ſolidum.

Si dicerem, in Imperio germanico Principes multos eſſe, ſed Imperium unum, cujus à ſingulis pars in ſolidum tenetur, nullus hoc ita intelliget, quod cuilibet Jurisdictio in totum Imperium pateat, ſed quod quilibet ſuum Principatum ſic regat, ut ta-

men

men hic cum toto Imperio conjunctus sit; atque in bonum totius ordinetur.

At revera talis est sensus Cypriani de uno Episcopatu in solidum. Quippe objecto loco Lib. de Unit. Eccles. totus in eo est, ut unitatem Ecclesiæ demonstrat, in quem finem nullo alio argumento utitur, quam quod una Cathedra in Petro sit constituta, quam qui deserit, aut contra eam aliam constituit, Schismaticum, & ne quidem Ecclesiæ membrum esse. Sic enim L. C. habet: *Schismata & Hæreses non aliunde ortæ sunt, quam quia ad Originem veritatis non reditur, nec Caput quæritur.* Dein ait, hoc facile probari posse, nec multis argumentis opus esse. Quomodo autem probat? ex Primatu Petri. *Exordium ab unitate proficiscitur, Primatus Petro datur, ut una Christi Ecclesia, & una Cathedra monstretur. Hanc unitatem Ecclesiæ qui non tenet, tenere se fidem credit? quam unitatem firmiter tenere, & vindicare debemus maxime Episcopi, qui in Ecclesia præsidemus, ut Episcopatum quoque ipsum unum atque indivisum probemus. — — — — Episcopa-*

tus unus eſt, cujus à ſingulis in ſolidum pars tenetur. Ecce in Petro unitas Epiſcopatûs quæritur, & Cyprianus unitatem Eccleſiæ probat ex Primatu Petri & una Cathedra, quæ in Petro conſtituta fuit, ſiquidem ibidem ulterius ait, *ut* Dominus *unitatem manifeſtaret, unam Cathedram conſtituit, & unitatis ejusdem originem ab uno incipientem ſua authoritate diſpoſuit.* Hanc unitatem in Petro tenere & vindicare debent omnes Epiſcopi, ut unus Epiſcopatus probetur. Quid hoc aliud eſt, quam unam eſſe Cathedram & Epiſcopatum in Petro tanquam in Capite, origine ac fonte, in quo omnes Epiſcopi conſpirent, & tanquam aliquo vinculo colligentur, ſic ut omnes Epiſcopi huius, unius Epiſcopatus partem teneant, non quaſi ſeparatam, *ſed in ſolidum*, ſeu cum toto conjunctam, quæ cum centro unitatis, ſeu Primatu Petri, ubi eſt origo epiſcopalis unitatis, firmiter cohæreat. Hic ſenſus manifeſte patet ex ipſis verbis Cypriani. Id ipſum dein aptis exemplis ſolis, arboris & fontis demonſtrat S. Pater, multos eſſe radios ſolis, ſed unum ſolis lumen,

arbo-

multos ramos arboris, ſed unam radicem, multos rivos, ſed unam fontem, ita etiam in Eccleſia unum Caput eſſe; unam originem & matrem fæcunditatis. Igitur totus quantus noſter eſt Cyprianus, qui in objecto loco non ſolum Primatum Petri egregie firmat, ſed etiam eum Caput, originem & fontem totius Epiſcopatus eſſe comprobat.

Febronius Tom. IV. pag. 115. *hanc explicationem ineptam* dicit, præcipue dum à ſolo, arbore, fonte exempla ſummuntur. Quippe *hæc omnia neque explicant, neque exhauriunt illud Cypriani de Epiſcopatu ſingulorum in ſolidum.* Ergo omnino vel cæcutit, vel frontem obduravit Febronius. Illa explicatio Cypriani inepta ſit, quæ ex ipſis verbis Cypriani petitur? illa exempla ſenſum non exhauriant, quibus ad eum explicandum & exhauriendum ipſe uſus eſt Cyprianus? anne Febronius, aut alius quisque Juriſconſultus mentem Cypriani aptius & verius explicare poterit, quam ipſe Cyprianus?

Repe-

Repeto, noſter eſt Cyprianus, atque in hoc ſenſu etiam Innocentio I. ſcripſit ad Concil. Carthag. *ſcientes, quid apoſtolicæ Sedi debeatur, à qua ipſe Epiſcopatus & tota authoritas nominis hujus emerſit.* In hoc ſenſu S. Leo Serm. 3. in Anniv. aſſumpt. *quamvis in populo Dei multi Sacerdotes ſint, multique Paſtores, omnes tamen proprie regat Petrus, quos principaliter regit & Chriſtus.* Et idem Innocent. I. Epiſt. ad Concil. Milevit. *Omnes fratres & Coepiſcopos noſtros non niſi ad Petrum, id eſt ſui nominis & honoris authorem referre debere.*

Econtra in ſenſu Adverſariorum, in quo quivis Epiſcopus habet jus *in ſolidum* adminiſtrandi, docendi, gubernandi totam Eccleſiam, æqualem curam univerſi, unitas deperditur, quam per ſuum indiviſum Epiſcopatum *in ſolidum* tantopere commendat Cyprianus; quippe ſic quivis propriam & ſingularem Cathedram contra Cathedram in Eccleſia erigere, quod unus ædificat, alter deſtruere, quod unus ligat, alter ſolvere, quod unus condemnat, alter abſolvere poſſet,

quod

quod utique menti Cypriani directe repugnat. Neque huic confusioni satis obsta repossent partitio Diæcesium, Canones & Leges humana authoritate factæ, si hoc jus & obligatio jure divino Episcopis originaliter competeret. Igitur potius præsumendum est, tale jus & obligationem jure divino omnino non existere, quod unitati tantopere necessariæ, & à Christo institutæ penitus adversatur. An non tale jus universale & plenitudo Potestatis in totam Ecclesiam, quæ, ut dixi, fuit in Apostolis, jam tempore ipsorum Apostolorum ansam dederunt scissionis & litium, ut unus diceret, ego sum Apollo, alius, ego sum Pauli, alius Cephæ, quos compescere debuit Paulus, ostendens omnes esse Christi in unitate fidei & Baptismi? nunc pariter omnes sunt Christi. At deficiente post Apostolorum tempora in singulis Episcopis infallibilitate doctrinæ, de nulla particulari Cathedra quis securus esse potest, quod sit Christi, ut igitur ostendi possit, quinam, & quare sint Christi, necesse fuit, constitui unam Cathedram, qua cum omnes aliæ particulares conjunctæ sint, & quasi in unum

co-

coalefcunt, quæ Cathedra tanquam fignum fit, quo demonftrari poffit, ubi fit vera fides & doctrina Chrifti. Hæc autem Cathedra alia non eft nifi romana, feu Cathedra Primatus Petri, in quam folam tota plenitudo Poteftatis, firmitas doctrinæ & fidei, quæ in Petro fuit, defcendit, & perpetuo inhæret.

Tandem tacere non poffum, Febronium S. Hyeronimo hic & alibi abuti, dum ait, Poteftatem Epifcopi *Eugubenfis* tam Late fe extendere, quam Epifcopi *romani*, Epifcopum *Rhegienfem* æque totius Ecclefiæ Epifcopum effe ac Conftantinopolitanum. Non ita Hyeronimus, fed ejus verba Epift. 85. ad Evagri funt: *ubicunque fuerit Epifcopus, five Romæ, five Eugubii - - - ejusdem meriti, ejusdem eft & Sacerdotii.* Nihil hic de Poteftate, fed folum de merito & Sacerdotio Epifcopi. Quid hæc innuunt, in ordine & Charactere omnes Epifcopos æquales effe, atque vi ordinis quemlibet Epifcopum idoneum effe ad adminiftrandam Ecclefiam ubivis in toto orbe, fed non univerfam Eccle-

fiam,

ſiam, quod non ad Epiſcopatum, ſed ad Primatum pertinet, ſeu ad Epiſcopum Primatus, in quo Epiſcopatus cum Primatu conjungitur.

§. II.

Non omnia, quæ Rom. Pontifices in aliorum Diæceſibus geſſere, præciſe vi univerſalis Primatus egiſſet, aut ſua authoritate perfeciſſe cenſendi ſunt plura quædam devolutionis jure ſuſceperunt, quæ ad jus ordinarium minime pertinent.

Suppoſito Epiſcopatu indiviſo etiam poſt diviſionem Diæceſium cura fidei ubivis multo magis tenet Primatem, qui non ſolum coram Deo, ſed etiam coram corpore Eccleſiæ de gravi negligentia, in ſublimi munere admiſſa reſpondere tenetur. Quæ igitur Rom. Pontifex extra ſuam Diæceſin, Provinciam vel Patriarchatum pro ſuſtinenda fide, reprimenda hæreſi, Canonum univerſali manutentione & executione egiſſe legitur, haud ſpecialiorem in agente & proprie dictam, eamque immediatam Jurisdictionem involvunt, quamvis hæc minus peritis ſunt anſa erroris, quaſi talia ſine ordinaria in agen-

agente, & immediata in omnibus Diæcesibus Jurisdictione tractari haud potuissent.

1. In quavis societate singulis membris jure naturali incumbit obligatio procurandi observationem legum communium. Quia vero hæ communiter negliguntur, hinc convenit, ut unus ex officio reliquis intendat, & legum executionem urgeat, qui dein non tam in præmium laboris, quam ut pondus addatur suis admonitionibus, reliquis præferatur honore, loci præeminentia - imo authoritate dicendi.

2. Talis est etiam specialis obligatio roman. Pontificis, sese objiciendi irruentibus erroribus & vitiis, de cujus neglectu Ecclesia ab eo rationem poterit exigere. In hoc sensu dixit S. Gregorius, *cunctos Christianos, ubi peccant, Sedis apostolicæ correctioni subjectos esse.*

3, Huc pertinet jus primæ Sedis præeundi, seu primam sententiam promendi etiam extra Concilium.

4. Ex-

4. Extraordinario quodam devolutionis jure plura juſte ſuſcipiebant ſupremi Pontifices, nimirum urgente neceſſitate, aut ſuadente manifeſta Eccleſiæ utilitate, quæ ad jus ordinarium ita trahi non debent, neo poſſunt, quaſi Pontifex ea regulariter, & quævis occurrentia in alienis Diæceſibus agere, ſicque cum ordinariis concurrere, eos prævenire, vel omnino excludere poſſet. Citatur in finem Thomaſſinus in reſpons. Ad Not. Script. Anonymi.

Nota.

Igitur Rom. Pontifex ratione ſui Primatus non habet majus jus vel Jurisdictionem in totam Eccleſiam, quam cæteri Epiſcopi vi indiviſi & communis Epiſcopatus, niſi quod ei tale jus exercere magis conveniat, aut incumbat, tanquam Primati, unde conſequens eſt, Primatum nullam Jurisdictionem importare, Papam & Epiſcopos in ſuis Juribus omnino æquales eſſe, hos ea omnia poſſe in univerſo mundo, quæ Pontifex, niſi quod hæc exercere Papæ tanquam primo magis

conveniat. Sic falſis ſuis ſuppoſitis ſemper inædificat Febronius.

Negavimus ſupra illum indiviſum & communem Epiſcopatum in ſenſu Febronii, quod quivis Epiſcopus habeat poteſtatem jura epiſcopalia & functiones hierarchicas exercendi in tota Eccleſia *independenter à conſenſu Vicarii Chriſti*, & quod hæc poteſtas ſolum jure humano, facta nempe partitione Diæceſium, reſtricta ſit. Hæc quippe plenitudo poteſtatis, quæ in Apoſtolis extraordinaria, atque ad prædicationem Evangelii & Converſionem totius mundi neceſſaria fuit, ad officium Apoſtolatus pertinebat, & ad ſucceſſores Epiſcopos non pertranſiit.

Quod autem Epiſcopi urgente neceſſitate vel utilitate Eccleſiæ quandoque extra ſuas Diæceſes talia poſſint, nihil probat, quia tunc neceſſario adeſt, & præſummitur conſenſus Primatis univerſalis, quem conſenſum Epiſcopatus univerſalis in ſenſu Febronii excludit, ſic ut Epiſcopi per ſe & proprio jure hæc poſſint.

De-

Demonstravimus dein Cap. II. Primatum Petri cum Jurisdictione divinitus conjunctum esse: sicut autem hic Primatus, ita & Jurisdictio cum ea conjuncta, universalis est; quidquid ergo Pontifices vi universalis Primatus in Ecclesia gesserunt, ordinaria & competente sibi Jurisdictione egisse censendi sunt, quippe non ut Episcopi particularis Ecclesiæ, sed ut Primates universales authoritatem interponebant, uti ipsi ubivis in suis Epistolis testantur. Febronius cum in his gestis Pontificum Jurisdictionem negare non posset, lubentius Episcopis omnibus etiam Potestatem universalem in totam Ecclesiam concedit, quam ut specialem in Primatu Petri admittere debeat.

Denique unde Papa de gravi negligentia in officio Primatus coram Corpore Ecclesiæ rationem reddere tenetur, quando Potestatem sui Primatus nec ab Ecclesia, sed à Christo accepit, nec hæc ab Ecclesia limitari aut coarctari potest, nec ullibi ex Scripturis sufficienter probari possit, quoad Primatum Ecclesiæ subjectum esse?

Ait quidem Febronius Tom. Apolog. Adverf. 4. Theolog. pag. 183. & alibi, Ecclefiam poffe poteftatem Papæ quoad ufum declarare, determinare, regulare. Citat Gerfonem, Card. Cufan., Toftatum, Efcobar, Dionyf. Carthuf., &c. funtne hi illi Patres & Traditio conftans Ecclefiæ, quibus fe inniti promiferat? quanti ponderis fint hæc teftimonia & privatæ authoritates non expendo: Mamachius Lib. 2. Epift. 3. contra Febronium eosdem ei non favere adductis textibus erudite oftendit. Dein omnes loquuntur in Syftemate, quod Pontifex fit fubjectus Ecclefiæ & Concilio. Contrarium jam probavimus, & ultra demonftrabitur. Certum eft. Rom. Pontificem fuam Poteftatem, & jura non accepiffe ab Ecclefia, quam doctrinam catholicam effe oftendimus Cap. 1. & 2. Neque eam Poteftatem in exercitio & ufu ab Ecclefia dependere voluit Chriftus, quod itidem hactenus convincenter probatum fuit. Igitur ab Ecclefia regulari aut determinari non poteft. Nec quidquam valet comparatio allata *cum Epifcopis*, quod & illorum Poteftas fit à Deo: nam certe etiam non diffi-

ten-

tente Febronio, Episcoporum Potestas quoad usum subordinata est, quod de Potestate Papæ ratione Primatus hucusque probare non potuit. Eod. Tom. II. in Responf. ad Epist. Ladislai pag. 91. ubi Papam Canonibus vult subiicere, ait: *dic mecum, Ecclesiam regere ordinarie per Papam & Episcopos non congregatos, extraordinarie per congregatos. Hæc forma constans est.* Ignoscat Febronius. Hæc forma, minus dico, falsissima est: quid est illa Ecclesia regens, si præscindas Papam & Episcopos, hosque facias intermedios & executores ejusdem Potestatis? non Ecclesia regit, sed Christus regit Ecclesiam per Papam & Episcopos. Ad quid enim sui *Vicarium* constituit, si non ipse sit *Rector*? hæc vera norma & constans doctrina Ecclesiæ catholicæ est.

Ad 1. Hæc satis indeterminata sunt. Ex tali ratiocinio, si in solo jure naturali & legibus convenientiæ sistamus, nulla Jurisdictio proprie dicta etiam in civilibus exurgit, sed omnia communi consilio ac voluntate ordinantur. At hic non quæritur, quid

in Ecclesia jure naturali præcipiatur, aut conveniens sit, sed quid à Christo Ecclesiæ fundatore constitutum fuerit.

Ad 2. & 3. Hinc etiam ex solo jure naturali & convenientia non potest determinari Potestas & obligatio capitis Ecclesiæ, minus verba Gregorii M. ad hunc solum sensum adaptari. Dicat Febronius, quare Gregorius asserat, cunctos Christianos *Sedi apostolicæ*, & non potius *Ecclesiæ*, vel omnium Episcoporum correctioni subjectos esse, si Papa non plus valet, quam reliqui Episcopi in tota Ecclesia? & unde probat, hanc subjectionem in sensu Gregorii esse solum *convenientiæ*, non *necessitatis*?

Ad 4. D. Barthel Annot. ad Jus Can. L. 1. Tit. 10. ait, jus devolutum esse translationem Juris inferioris ad superiorem ob delictum vel negligentiam. Febronius Tom. 2. ad Epist. Ladislai pag. 102. &c. pariter ait, *devolutionem* esse jus inferioris Prælati ab hoc neglectum, & ideo gradatim pergens ad altiorem, qui suppleat negligentiam inferioris, non in perpetuum, sed pro hac vice tantum,

tum, qua neglectum eſt, quia in radice ſemper manet in eo, à quo devolutum eſt. Opponit Italus Epiſt. 9. pag. mihi 141., devolvere idem non eſſe ac conferre, conſequenter quando Concilia vel Epiſcopi ad rom. ſedem cauſas ſuas devolvunt, ei non conferunt Jurisdictionem ſuper cauſarum expeditione, ſed reſignant ſupremæ Jurisdictioni nova argumenta, ſive recentes materias exhibent, ſuper quas Jurisdictio papalis judicia ſua extendat.

Reſpondet Febronius Tom. 3. pag. 46. hœc verba nihil proficientia eſſe. Habet Pontifex ſua jura & authoritatem, ſed non indefinitam, habent ſua jura Epiſcopi, Metropolitani, Concilia omnis generis. Vetant autem Canones, ne alter alterius fines invadat, ipſo invito. Verum nec iſta Febronii verba quidquam proficiunt, præprimis certi eſſe debemus, unde & quæ jura habeant Papæ, Epiſcopi & omnis generis Concilia? ubi illi Canones, qui Rom. Pontifici tanquam Primati univerſali vetant, ſua jura exercere extra fines ſui particularis Epiſco-

ſcopatus, nominet tales, ſi poſſit? Dein Italus tantum voluit, talia jura, quæ à Febronio dicuntur *devolvi*, non *transferri*, aut *noviter dari* ſummo Pontifici, ſed in eo jam præexiſtere, hoc vero probat ex ipſis verbis Thomaſſini, qui à Febronio nobis objicitur, & loco cit. ait: *ſi qua Poteſtas dicitur quoad uſum & exercitium deveniſſe, aut devoluta eſſe à Conciliis ad ſummum Pontificem, non eo ſignificatur ab illis ei collata eſſe.*

Metropolitani & Synodi provinciales multa jure devolutionis exercere poſſunt, verum hanc Poteſtatem non habent ex ſe, ſed jure tantum eccleſiaſtico, hinc illud jus in alio caſu vel aliter, quam per Canones ſtatutum eſt, exercere nequeunt, unde jus devolutum e. g. in Metropolitano *extraordinarium* eſt, quia ut ipſe ſatetur Febronius, perpetuum non eſt, & regulariter iterum redit ad eum, à quo devolvebatur. At de Pontifice aliter loquimur. Hic enim ex natura & vi Primatus univerſalis habet Juriſdictionem univerſalem in totam Eccleſiam, uti Cap. 2. in Not. demonſtravimus: hæc

igitur

igitur Jurisdictio à solo Christo Domino collata nec ad tempus nec ad locum restringitur, atque per se subintrat ad supplenda vel corrigenda jura neglecta aut male exercita; unde in Papa jus hoc ordinarium est, nec proprie *devolvi* dicitur, quia in eius officio & Jurisdictione universali iam continetur. Tota igitur quæstionis huius decisio in eo vertitur, utrum Pontifex habeat *Primatum Jurisdictionis*? quod nos Cap. 1. & 2. demonstravimus, hactenus autem perperam negavit Febronius.

At dices, hinc sequi, Pontificis Potestatem esse absolutam, illimitatam & arbitrariam. Ad hoc iam semel respondi arbitrariam esse simpliciter nego. In hoc autem sensu, quatenus universalis est, ab Ecclesia non promanat, nec eidem subiecta est, absolutam ex se quidem & illimitatam assero, attamen non arbitrarie exercendam, sed ex jure præstabilito, non quidem ecclesiastico, sed naturali & divino, quia nempe solum vicaria est, data in ædificationem, non in destructionem.

Debet esse in Ecclesia Potestas plenaria & perfecta, quæ ubivis in omni casu, loco & tempore, si quid desit, possit supplere, si quid inordinatum, corrigere, si quid dubium, resolvere, si quid erroneum, dedocere: at ut sese exerat, debet adesse causa, atque in suo exercitio tendere ad finem sibi à Potestatis authore præscriptum. Idcirco insulsa & vana sunt, quæ Febronius tom. 3. tit. 3. §. 6. respondet, *quod sic Papa nunquam valeat obiici, eum in jure petere nimium, quippe cui debentur omnia, quodque Episcopi & quicunque alii, saltem quoad usum & exercitium sua jura ab illo precario obtineant.* Siquidem nimium non petit defectu Potestatis sed nimium petere potest defectu causæ sufficientis, quia Potestas summa & universalis tunc subintrat, quando particularis & inferior vel omnino cessat, vel errat, aut insufficiens est; ex quo ipso sequitur, quod Episcopi sua jura à Papa non *precario* obtineant, vel exerceant, sed tantum, quod sint limitata & subordinata, sic tamen, ut ea intra suas diæceses proprio jure & plenarie exercere valeant.

Memo-

Memorat dein Febronius, quandoque jura etiam ad inferiores devolvi quid tum? certe regulariter jura inferiorum devolvuntur femper ad fuperiorem; quod fi aliquando à fuperiore ad inferiorem, id fit fpeciali juris difpofitione, & propter urgentem neceffitatem vel utilitatem Ecclefiæ, vel ex tacito confenfu, taleque jus femper extraordinarium erit. At jam diximus, ad Papam jura inferiorum non proprie devolvuntur, fed hoc jus inferiorum jura fupplendi eius Primatui & Jurisdictioni univerfali per fe inhæret; neque ad hoc indiget fpeciali juris difpofitione, quia in eius officio effe reputatur. Miror, quod Febronius alicubi in exemplum afferat Parlamentum parifienfe, quod in cafu, quo Papa illegitime negaret bullas Confirmationis Epifcopis à Rege nominatis, Archiepifcopo vel uni ex Epifcopis Provinciæ iniungere poffet, fuppleri defectum Pontificis, qui fi recufaret, etiam authoritate regia ad id compelli deberet.

An quæ in Gallia quovis tempore funt attentata, ubivis pro jure vendi, & invalefcere debent? quæfo, ubi funt Canones, qui talem

mo-

modum ſupplendi præſcribunt? quænam & unde erit illa Poteſtas ſupplendi? num Canones docent, quod Cauſæ eccleſiaſticæ ad forum civile trahi, & ab eodem jura eccleſiaſtica diſpenſari valeant? an LibertasEccleſiæ gallicanæ in hoc fundatur, ut dum iſta cum Capite Eccleſiæ colliditur, ſeſe Poteſtati Civili ſubiiciat, & in juribus ſuis ab ea dependeat? Multa in Gallia facta ſunt, ſæpiusque lites Sacerdotium inter & Imperium exortæ, ſed nunquam non Poteſtas civilis à primo fervore non parum remiſit, quia ſemper obſervatum fuit, media arrepta non niſi ad Schismata tandem viam ſternere. Talia igitur Principia cæteris populis, à quibus fors Gallorum moderatio exſpectanda non erit, an ſuadenda ſunt, aut conducere poſſunt? verum de his alibi.

§. III.

Varia etiam præter vel contra ſtatuta Canonum in alienis Diœceſibus acta leguntur, quæ in exemplum trahi non debent. Nonnulla ex ſpeciali Privilegio & Prærogativa exercebantur, quæ ultra fines Privilegii extendi non poſſunt.

Altera cautela eſt, ut non à *factis*, ſed à *Jure* normam ſummamus, negari non po-

poteſt, quod extant exempla, Rom. Præſules tantumdem fere authoritatis & Poteſtatis in alienis diæceſibus exercuiſſe, quantum proprios horum ordinarios. At genuina Pontificum Poteſtas non debet judicari ab eo tempore, quo nullis credebatur circumſcripta limitibus, ſed ex actis Conciliorum, ex ſententia doctorum Eccleſiæ, ex proprio Pontificum judicio, attamen quod ferebant ante tempora ignorantiæ. Minus à particulari jure aut Privilegio etiam legitimo concludi poteſt ad jus univerſale. Sic Pontifex etiam primis ſæculis promovit ad Clericatum quoscunque Epiſcoporum diæceſanos. At tale jus etiam competebat aliis Patriarchis & Primatibus, Conſtantinopolitano, Carthaginenſi &c.

1. Hodie non tam facile eſt, veros fines romani Primatus, & jurium ei annexorum determinare, quia per Theologos & Canoniſtas poſt Gratiani & Jſidori aſſerta Primatus, quatenus ex jure divino eſt, confuſus fuit cum novellis opinionibus, quæ ex ſingularibus juribus, partim veris, partim ſuppoſititiis unum ſyſtema monarchicum conflantes Pontifici infinitam Poteſta-

teſta-

teſtatem adiiciunt. Provide igitur huius ædificii partes ſecandæ ſunt, ne vera cum falſis, apta cum ineptis in una mixtura repræſententur.

2. Si alieni Clerici ordinabantur, non licuit eos peregrinis, ſed tantum ſuis patriarchalibus aut primatialibus Eccleſiis deſtinare, quod multum abeſt ab exercitio propriæ & ordinariæ Jurisdictionis in alienis Diæceſibus.

Nota.

Sic raciotinamur de omni Jurisdictione, quæ non ſuprema eſt; at in Jurisdictione ſuprema ſæpe facta etiam jura ſunt, ſeu jus probant. Intereſt autem inter Poteſtatem ſupremam civilem & eccleſiaſticam, quod hæc quoad inſtitutionem, conſervationem, finem & ſpecialem aſſiſtentiam, nempe quatenus Chriſti vicaria eſt, quodammodo divina cenſeatur. Tantum quæritur, utrum talis Poteſtas in Eccleſia exiſtat, atque in Succeſſore Petri reſideat? Febronius hæc negat, & in hac ſuppoſitione totus iſte Paragraphus

phus se fundat. Nos superiori Capite id non solum asseruimus, sed etiam demonstravimus. Dum igitur Potestas hæc suprema & universalis, quamvis vicaria, jura sua non ab Ecclesia recepit, nec etiam inde normam summere, vel de iis judicare debemus. Interim Adversarius, qui exempla hujus Potestatis supremæ negare non potest, quot exceptiones facit, ne ipsam Potestatem & Jurisdictionem admittere debeat? modo facta vocat, modo privilegia, vel jura particularia. Attamen obsequimur Febronio, & jura pontificii Primatus *non ad tempora ignorantiæ & Isidori decretales*, sed ad antiquissima Ecclesiæ tempora, acta Conciliorum, sententiam doctorum (non tamen Schismati faventium vel aliquo stigmate notatarum, quales ipse sæpe producit) dein ad praxin & judicium veterum Pontificum expendemus, & jam expendimus. Egimus autem hoc jam integro priori Capite de Primat. Rom. Pontif. Et per decursum adhuc plura exempla dabimus.

Male

Male argumentatur Febronius à jure particulari aut privilegio alicujus Primatis vel Patriarcharum ad jura Rom. Pontificis, e. g. quod liceat ei Clericum, unde voluerit, ordinare. De carthaginensi Episcopo tale privilegium legimus in Concilio carthaginensi sub Aurelio Episcopo. Patriarchis id pro jure suo competebat, quia sæpe debebant Ecclesiis Episcopos vel Presbyteros dare, & si dignos vel sufficientes in propria nou inveniebat, alios aliunde ordinare necesse fuit, ne Ecclesiæ Pastoribus & Ministris destituerentur. At tale privilegium pro Rom. Pontifice ubinam scriptum, vel ei concessum reperitur? si vis, eidem tanquam Patriarchæ competiisse, sicque Papæ commune esse cum aliis Patriarchis. Quæro, & unde Patriarchæ hoc jus habebant? in nullo Concilio tale quid statutum vel eis concessum legimus. Et jura patriarchalia quid aliud sunt, quam quædam participatio & imitatio Primatus universalis? ut quid ergo Primatui universali negas, quod Patriarchæ eodem ex fonte hauserunt, de quo amplius Cap. 4. Interim manifeste falsum est, tales

Cleri-

Clericos non licuiſſe peregrinis, ſed tantum ſuis Eccleſiis deſtinare. Conſtat enim ex actis minime dubiis, quot rom. Pontifices à S. Lino usque ad Innocentium I. *ordinationes* celebraverint, & ordinaverint Epiſcopos, Presbyteros & Diaconos per diverſa loca, & etiam poſterioribus temporibus quot alienos Clericos pro aliis Eccleſiis ordinaverint, & dederint Epiſcopos, quorum catalogum referre immenſum foret.

Quando igitur Febronius *jura* Rom. Pontificis, quæ negare non poteſt, tantum *particularia* & *Privilegia* vocat, dico ei, hoc falſiſſimum eſſe, nullum Concilium, nequidem Nicœnum auſum fuiſſe Rom. Pontifici aliquid addere vel conferre. Sic Bonifacius I. Epiſt. ad Epiſcopos Theſſaliæ ait: *Nicæna Synodus non aliquid ſupra eam* (Eccleſiam romanam) *auſa eſt conſtituere, cum videret, nihil ſupra meritum ſuum poſſe conferri; omnia denique huic noverat Domini ſermone conceſſa.* Et Nicolaus I. Epiſt. ad Michael. Imp., quæ lecta & laudata fuit in Synodo generali VIII. ſic ſcribit: *Privilegia iſtius ſedis vel Eccleſiæ perpetua*

ſua ſunt, divinitus radicata, atque plantatæ ſunt, impingi poſſunt, transferri non poſſunt. -- -- -- ita igitur Privilegia huic ſanctæ Eccleſiæ à Chriſto donata, à Synodis non donata, ſed iam ſolummodo celebrata & venerata. Vides, unde Rom. Sedes ſua habeat Privilegia? fallitur ergo Febronius, quando nonnulla à Rom. Pontificibus exercita ad particularia Privilegia & Prærogativas refert, dum nulla talia à Conciliis, ab Eccleſia habet; & multo magis fallitur, quando illa ad jus univerſale & ultra fines Privilegii extendi non vult, cum tamen alia non ſint, niſi jura & Privelegia Primatus à Chriſto donata. Vel oſtendat, quænam ſint iſta Privilegia particularia, ubi & quando conceſſa, quæ ad jura Primatus non pertineant? Jura igitur Primatus non in Jure eccleſiaſtico aut Canonibus, tanquam in origine ſua, ſed in traditione, praxi, dictis & factis veterum Pontificum & Patrum quærere debemus, quamvis & veteres Canones traditioni innixi de iis quandoque mentionem faciant. Febronio, qui ait, *hodie non tam facile eſſe, veros fines Rom. Primatus & jurium ei annexorum determinare*, ſatius fuit,

ea

ea omnino negare, retento solum nomine Primatus: nihilominus dicta & gesta veterum Pontificum, quæ ad nos usque pervenêre (multa quippe vel notata non sunt, aut interierunt) ante omnes Isidori decretales tot, tanta ac talia sunt, ut totum Febronii Systema convellant. De his, ut iam dixi, plura suo loco dabimus, & videri potest supra Cap. II. Cæterum ex dictis jam constat, à particularibus Privilegiis Episcoporum & Metropolitanorum ad Primatum & Privilegia Rom. Pontificis neutiquam concludi, quippe illi sua Privilegia ab Ecclesia vel ab ipso Rom. Pontifice habent, iste ab Ecclesia illa non habet, sed in Primatu universali iam includuntur, unde respectu Papæ Privilegia non sunt, sed ad jus ordinarium pertinent.

§. IV.

Antiqua ratio excommunicandi; eiusque jus non erant effectus Jurisdictionis respectu excommunicati.

Ecclesiæ olim inter se communicabant tum per litteras communionis sibi invicem datis, tum per benignam susceptionem eo-

rum, qui ab externis Ecclesiis veniebant, & concessâ eis communione. Hoc communionis commercium ut facilius innotescere & servari posset, fiebat præcipue per magnas quasdam Sedes. Sic Ecclesiæ orientales cum occidentalibus communicabant per Patriarcham *antiochenum* specialiter communione iunctum cum *Romano*: ægyptii per *alexandinum* communicabant cum *Romano*, & occidentales omnes cum orientalibus & ægyptiis itidem per *Romanum*. Hanc Communionem probat author ex Basilio, Optato Milevitano, Augustino, Cypriano, Patribus Concili Aquileiensis anno 381. sic romana Ecclesia erat *Punctum*, in quo & per quod reliquæ Ecclesiæ inter se communicabant, sed hæc communionis jura dirigebantur regulis ab universali Ecclesia dictatis. Huic Ecclesiarum *Communioni* opposita est eorundem *excommunicatio*, nempe dum propter perversam Doctrinam vel disciplinam alicuius Episcopi vel Ecclesiæ nuntius mittebatur eius communioni, vel reiiciebantur, qui inde veniebant. Hac ratione Ecclesia romana alias Ecclesias sæpe excommunicabat, sicut quivis alius Episco-

Epiſcopus Epiſcopum aut Eccleſiam ſive vicinam, ſive longe diſſitam, absque ulla jurisdictionis ſpecie vel umbra.

1. Sic Cyrillus Alexandrin. Epiſt. ad Cæleſtin. P. ſciſcitabatur, utrum cum Neſtorio communicare oporteat, & quamvis hic reiectus fuit à Communione, ultimum tamen judicium de eius fide ab epheſina Synodo prolatum eſt. Sic Urſacius & Valens teſte Epiphanio hæreſi 68. à Julio I. Chryſoſtomus à Theophilo Alexandrino & Synodo ad quercum exauthoratus, ab Innocentio I. Venerio Mediolanenſi &Chromatio aquileenſi communionem petierunt.

2. Si Rom. Pontifex ſine legitima cauſa excommunicationem ferret, tunc excommunicatus pro Schiſmatico habendus non eſſet, dummodo animum retineret ſervandæ unionis, & ad eam recuperandam totis viribus adlaboraret. Hinc nemo Cyprianum & africanos antiſtites, à Communione Stephani Papæ actu pulſos, vel iamiam pellendos, ab Eccleſia alienos fuiſſe iudicabit. Idem eſt de Firmiliano, Meletio, Cyrillo &c. &c.

3. Hæc de excomunicatione refpectu non fubditi. Excommunicatio autem ab Epifcopo in proprium fuum diæcefanum vigore Jurisdictionis vere talis lata ex Canonum difpofitione fe extendit ad univerfam Ecclefiam, ita ut taliter excommunicatus ab alio Epifcopo recipi non debeat. Sic Ecclefia ipfa romana, tefte Epiphanio hæres. 42. Marcionem à fuo Epifcopo excommunicatum non recepit. Et Siricius P. Epift. ad Epifcop. Galliæ ait: *aut removeantur, quibus indigne ordo collatus fuit, aut ad nos nomina eorum deferantur, ut fciamus, à quibus nos abftinere debeamus.* Hoc dedit anfam, viris eruditis fuftinendi, quod Papa & quilibet Epifcopus legitime excommunicans id nomine & vice *totius Ecclefiæ* agat. Sic Almainus & Gerfon.

Nota.

Febronius, dum negare non poffet, multos ubique in tota Ecclefia orientali & occidentali à Rom. Pontifice excommunicatos fuiffe, excommunicatio *vere talis*, quæ olim *Anathema* dicebatur, proprie jurisdictionem & poteftatem ligandi in excommunicante præfup-

ſupponeret, ne hanc in Papa admittere debeat, Lectorem perſuadere vult, omnes excommunicationes papales extra ſuam Diæceſin nihil fuiſſe, niſi *ceſſationem* ſeu *negationem communionis*, quæ eſt cxcommunicatio improprie talis. Verum hæc contra torrentem, & eruditis ridicula ſunt.

Verum eſt, Epiſcopos ſæpe ſe à communione alterius Epiſcopi vel Eccleſiæ occaſione alicujus criminis, vel hæreſis ſe junxiſſe, negando ſolum communionem, quod quivis Epiſcopus facere poterat, quamvis defectu Jurisdictionis in alienum Epiſcopum vel Eccleſiam proprie excommunicare non poterat; at falſiſſimum eſt, quod rom. Eccleſia etiam hac ratione ſolum, nempe abſtinendo à communione, vel nuntium mittendo alicujus communioni ordinarie excommunicaret, ſed ejus excommunicatio proprie talis, & veræ Jurisdictionis erat, qua Rom. Pontifices ſe non tantum ab alicujus communione ſe jungebant, ſed eum proprie etiam à toto Corpore & unitate Eccleſiæ abſcindebant. Vetuſtiſſima exempla id ad oculum demonſtrant.

 Linus

Linus P. Menandrum cum discipulis (ille Samarita, isti ut plurimum Antiocheni erant) *à Consortio conversationis nostræ ejectos æterna damnatione mulctavit.* Prædestinat. apud Sirmond. Tom. 1. pag. 270. Zephyrinus P. Natalium hæresin Theodoti Coriarii abdicantem Ecclesiæ communioni restituit, econtra Proclum Cataphrygem cum Sectatoribus damnavit, & anathematizavit. Euseb. Lib. 5. Cap. 28. & Lib. 6. Cap. 14. & 20. Idem Eusebius histor. Eccles. Cap. 24. secundum interpretationem Joannis Christophorsoni, quæ accuratior est illa Valesii, in causa asiaticorum Episcoporum cum Victore P. sic scribit: *his rebus adductis Victor, qui tum Rom. Ecclesiæ præerat, totius Asiæ Ecclesias cum aliis finitimis, tanquam alterius fidei & opinionis simul omnes, ut complectar brevi, à communi unitate Ecclesiæ amputare conatur.* Item Eusebius secundum editionem Dadræi de S. Irenæo: *Victorem, ne tam multas Ecclesias - - à corpore universæ Ecclesiæ Christi penitus amputaret, - - - - convenienter admonet.* Socrates Lib. 5. Cap. 22. *Victor romanæ urbis Episcopus - - - quartodecimanis, qui in Asia*

erant,

erant, excommunicationis Libellum misit. Jam quidquid sit de illa controversia, utrum Victor Asiaticos actu excommunicaverit, vel excommunicationem tantum minitatus fuerit, illa, de qua agebatur, excommunicatio juxta hos scriptores non erat tantum negatio communionis cum solo rom. Episcopo, sed excommunicatio proprie talis cum jurisdictione, qua quis à tota communione Ecclesiæ prorsus abscinditur, & alienus esse authoritative pronuntiatur. Neque Iræneus aut Asiatici hanc in Victore P. potestatem negabant, sed solum quærebantur, non quod nuntium miserit, vel negaverit eis communionem, sed ut illi scriptores testantur, quod eos à communione *totius Ecclesiæ* abscindere vel tentaverit, vel omnino absciderit. Sic etiam Felix III. Acacium Patriarcham Constantinop. non solum à sua, sed à tota fidelium communione removit. Ita enim habet Epist. ad Acacium: *sententia præsenti - - , sacerdotali honore & Communione catholica, nec non etiam à fidelium numero segregatus, sublatum tibi nomen & munus ministerii sacerdotalis agnosce S. Spiritus judicio, & apostolica per*

nos authoritate damnatus, nunquamque Anathematis vinculis exuendus. Hæc de ſola negatione communionis nec Febronius, nec quisquam alius intelliget. De ſententia excommunicationis Cœleſtini I. in Neſtorium diximus ſupra Cap. II. §. 9. in Nota. Hiſtoria eccleſiaſtica talibus excommunicationum exemplis abundat, quibus Rom. Pontificis hæreticos vel alios etiam Epiſcopos ab Eccleſia proſcripſerê, & ipſi effectus inde ſecuti manifeſte probant, eas non ſimplicem negationem communionis ſed veram ſententiam proſciptionis à toto Corpore Eccleſiæ comprehendiſſe, quia excommunicatus à Rom. Pontifice mox ubique pro excommunicato habebatur, & aliæ Eccleſiæ ab ejus communione receſſerunt, non minus, ac ſi in aliqua Diæceſi quis à ſuo proprio Epiſcopo excommunicatur. Hoc autem absque jurisdictione fieri non poterat. Quis tum igitur dubitabat, Rom. Pontificem vi ſui Primatus habere talem Poteſtatem excommunicandi in tota Eccleſia? Id quoque ratione evincitur.

Eccle-

Ecclesia romana, uti ipse fatetur Febronius, est *Centrum* & *Punctum* communionis totius Ecclesiæ: exigit autem natura centri & unionis, ut quicunque cum hoc non conspirant, ejiciantur, ne unitatem & ordinem perturbent. Siquidem si omnes Ecclesiæ particulares ad hoc centrum respicere debebant, ut unitatem & paritatem in fide & doctrina teneant, debuit in hoc centro vis inexistere, qua expulsis discolis & perturbatoribus hanc unitatem conservet. Hinc est, quod multi ab aliis Episcopis vel Ecclesiis communione privati tam sollicite communionem cum *romana* Ecclesia quærebant; non enim credebantur à toto corpore Ecclesiæ abscissi, nisi etiam à romanæ Ecclesiæ communione amoverentur.

Denique hæc potestas & jurisdictio excommunicandi in Papa ex verbis & institutione Christi demonstratur, hæc quippe ad potestatem Clavium pertinet: Claves autem cum plenitudine Petro datæ sunt. Certe quia Apostolis data est potestas ligandi & solvendi, & hæc potestas ad successores Episcopos

scopos

Alexand. Cœleſtinum P. tantum interrogabat, utrum cum Neſtorio communicare debeat, quia eius hæreſis, & Perſona nulla adhuc ſententia erat damnata; at Cœleſtinus Neſtorium proprie excommunicavit, hæcque ſententia valuit, quidquid ſit de Concilio Epheſino, de quo confer ſupra Cap. II. §. 9. in Not.

Ad 2. non hic agitur de injuſta excommunicatione, ſed de poteſtate excommunicandi. Exempla, quæ affert, ad rem non ſunt, de quibus poſtea.

Ad 3. Quare *diſpoſitione Canonum* opus erat, ut excommunicatus à proprio ſuo Epiſcopo Jurisdictione vere tali ab aliis extra diæceſin in communionem non reciperetur? nempe ſententia Epiſcopi defectu jurisdictionis in aliena diæceſi effectum per ſe non obtinet: igitur hoc ſtatutum eſt ad pacem & concordiam ſervandam, ut ait Concilium ſardicenſe Can. 16. tum etiam ne crimina maneant impunita. Quomodo autem hæc cum Epiſcopatu univerſali Febronii concordant? at ſententia excommunicationis à róm. Pontifice lata in aliquem in quavis mundi parte,

te, absque ulla dispositione Canonum, ex so-
la praxi & disciplina veteris Ecclesiæ ubivis
valuit, talis ab omnibus pro excommunica-
to habitus, eique communio negata fuit.
Porro si Clerus romanus vacante sede (nam
de illo solo loquitur Epiphanius) Marcionem
à Parente suo Episcopo excommunicatum
non recepit, quid sequitur? num ideo Papa
potestatem proprie excommunicandi non ha-
bet? num illegitime excommunicatos solve-
re, & recipere non potest? attamen recepit,
solvitque Athanasium, Chrysostomum alios-
que etiam à Conciliis damnatos. Quis au-
tem dicit, quod omnes etiam iuste proscrip-
tos recipere debeat, aut possit? cæterum de
Potestate Papæ, non Cleri romani hic Ser-
mo est. Quando Siricius P. præcipit, ut in-
digne ad ordines promoti vel deponantur,
vel nominatim ad ipsum deferantur, ut à sua
communione excludantur: tale præceptum
utique jurisdictionem importat, & verba sen-
tentiam nondum latam, sed ferendam signi-
ficant, adeoque Febronio neutiquam favent.
Falsum denique sustinent Almainus & Gerson
in hoc male eruditi, nempe excommunica-
tio-

tionem infligi *nomine Ecclesiæ.* Veteres Patres non ita sentiebant; cur enim necesse fuit, per Canones statuere, ut excommunicatus ab uno Episcopo etiam ab alio pro excommunicato habeatur, si credidissent, nomine totius Ecclesiæ fuisse excommunicatum? Ecclesia non ingreditur, sed subsequitur sententiam excommunicantis, eam adimplendo per non communicationem cum excommunicato: excommunicatio autem ipsa fit Potestate & nomine Christi, non Ecclesiæ, quod manifestum est ex D. Paulo 1. Corinth. Cap. 5. *ego -- -- -- iudicavi ut præsens, eum, qui sic operatus est, in nomine Domini nostri Jesu Christi, congregatis vobis & meo spiritu, cum virtute Domini nostri Jesu Christi tradere huiusmodi Sathanæ ad interitum carnis &c.* Viden! excommunicationis sententia à Paulo pronuntiatur *nomine Christi & virtute Christi*, id est potestate à Christo accepta; illa autem verba, *congregatis vobis*, manifeste nihil aliud significant, ac *publice & coram vobis.*

Verum hisce nondum adquiescit Febronius tom. 2. Epist. de subtract. obedient. pag. 610,

610. &c. in parergo ponit: *censuræ romanæ, si non probentur ab Ecclesia, nullæ sunt.* Ad hoc probandum affert exempla Victoris I. in Asiaticos, Stephani I. in Cyprianum & Firmilianum, aliorumque rom. Pontificum in Meletium & Flavianum, Zosimi P. in Herotem & Lazarum, Leonis M. in Hilarium Arelat. Hilarii P. in Mamertum Viennens. quorumdam Pontificum in Euphemium & Macedonium: hi tamen omnes, utut à Rom. Pontificibus excommunicati, vel à communione seiuncti, nihilominus communione cum aliis Ecclesiis gaudebant, & ut plurimum sanctos veneratur Ecclesia. ita Febronius. Sed vani omnes hi ictus, & sunt iterum falsum dicit Author.

Prius ipsi probandum est, hos omnes à rom. Pontificibus sententia excommunicationis actu & certo proscriptos fuisse, id vero probare nunquam poterit. Solus Zosimus ficta pietate & fide Cœlestii atque Pelagii deceptus, postea meliora edoctus mox sententiam mutavit. Tillemontius & Fleurius, queis Tom. IV. part. 2. pag. 28. innititur Febronius, causam neutiquam decidunt. Etenim præ-

stan-

ſtantiſſimi authores tum veteres, tum recentiores inter ſe controvertunt, utrum ex iis, aliquibus *minitata* ſolum, vel *illata* fuerit excommunicatio, & ſi ultimum, cenſent pacem mox reſtitutam fuiſſe; de quibusdam certum eſt, illam ſolum minitatam, non inflictam eſſe, de aliis, uti Faviano & Meletio nequidem minitata fuit, quamvis Pontifices cum iis aliquamdiu non communicaſſent, in cauſam interim inquirentes, ac concordiam & pacem reducere conantes. Quid igitur prohibet, illos omnes cum reliquis Eccleſiis pacem & communionem habuiſſe, quando à Rom. Pontifice vel omnino excommunicati non fuerunt, vel mox iterum ad pacem redierunt? quid obſtat, illos ſanctos eſſe, ſi in pace, & extra Eccleſiam in excommunicatione non obierunt? igitur iſta exempla neque ad rem ſunt. Nihilominus de his quidquid ſit, probari nequit, quod ullus horum negaverit, ſe à Rom. Pontifice *ex defectu jurisdictiovis* excommunicari poſſe, quin magis ipſa allata exempla oſtendunt, à Pontifice hanc cenſuram infligi poſſe, quidquid demum factum ſit, & econtra quod cæteræ

Ecclesiæ ab illorum communione non recesserint, id ipsum argumento est, actu à Rom. Pontifice excommunicatos non fuisse, vel statim ab errore resipuisse.

Neque plus valet, quod Author ex Petro de Marca affert, Episcopos gallicanos sæpissime authoritatis apostolicæ pondere pressos, frequentibus excommunicationum minis lacessitos fuisse, unde plures sequelas deducit Febronius. Verum dum tot semper excommunicationum Papalium exempla profert Febronius, se ipsum refellit; quippe hæc utique supponunt, & probant in Rom. Pontifice Potestatem & jurisdictionem, censuram excommunicationis infligendi, non impugnant, & quod de Marca de gallicanis Episcopis ait, non potestatem, sed nimium eius usum seu abusum perstringit.

Tandem ad formam Judicii & Leguleiorum normas delabitur. Tom. 4. part. 2. num. 13. ait: *non negabit ille* (Zaccaria) *Papam, si quem actu Jurisdictionis proprie dictæ excommunicare prætendat, essentialia Judicii observare debere. Nunc ex illo quæro, quæ &*

quot

quot exempla producturus sit, quibus Pontifices prævia citatione, partium auditione, testium examine &c. aliquos excommunicaverint? si mihi vel nulla, vel pauca similia judicia papalia proferre potis sit, dicam ego, vel omnes, vel saltem reliquas omnes pertinere ad primam classem excommunicationum, scilicet ad nudam communionis negationem omni Jurisdictionis usu vacuam. Obstrepit alibi Febronius, strepitum forensem in Ecclesiam introductum, & sic Ecclesiam romanam *in Curiam* mutatam fuisse, hic judiciorum ordinem & formam, Curiis civilibus communem, ad amussim observatam esse vult: quidquid agat Romæ, eam carpendi prætextus ipsi non deerit? Dum vero ad ordinem & essentiali judicii provocat, quæro: si crimen aut hæresis *notorietate facti* tam apertum sit, ut nulla tergiversatione celari possit, an adhucdum istas formulas requiris? Dein historia ecclesiastica innumera fere præbet talium judiciorum exempla, ut omnino vel ignorantis, vel effrontis sit, ad ea provocare. Quoties enim legimus, reos & etiam partes ad dicendam causam Romam citatos fuisse? sæpe etiam Patriarchæ,

Primates, Legati Pontificii caufam in partibus iam examinatam, quandoque in particularibus Conciliis difcuffam ad Pontificem referebant, fæpe hic Romæ in Concilio eam amplius examinabat, antequam fententiam proferret.

Sic Stephanus P. contra Cyprianum fe non movit, antequam ifte duobus Conciliis fententiam de rebaptizandis hæreticis firmaffet, horum exemplaria ad Stephanum mififfet, & dum ifte diffentiretur, adhuc numerofius Concilium pro fua ftabilienda opinione collegiffet, fuumque errorem per Litteras ultro defenderet.

Idem Stephanus P. Martianum Arelatenfem, qui Novatiani Schisma amplexus fuerat, non prius, ac per Cyprianum de rei ferie edoctus, atque impulfus fuerat, excommunicavit. Dyonifius P. in Dyonifium Alexandrinum à fuis Clericis accufatum mox fententiam non tulit, fed accufationis Capita pro fui defenfione ad eum mifit, & cum quatuor apologeticis Libris, atque Epiftola ad Papam miffa fe purgâffet, abfolutus fuit.

In

In caufa donatiftorum libellis ab Imperatore miffis, atque prius difcuffis Cœcilianus cum decem Epifcopis teftibus, & decem aliis accufatoribus comparuit, & tum Cœcilianus à Melchiade P. abfolutus, & donatus excommunitus fuit.

Felix III. Acacium Patriarcham Conftantinop. depofuit, & excommunicavit; non tamen prius fententiam tulit, quam caufa probata fuiffet per teftes certos & idoneos, uti conftat ex Epift. Felicis P. ad Acacium, & per confeffionem propriam mediantibus Epiftolis factam, atque prius citatus fuiffet Acacius: *fi examinatio quæritur*, ait S. Gelafius P. Epift. circulari ad Epifcop. Dardan. de Acacio, *iam iudicio non erat opus, poftquam litteris fuis ipfe confeffus eft.*

Cœleftinus I. à Cyrillo Allexandrino de prævaricatione Neftorii liberaliter edoctus, & quod Cyrillus eum iam bis dehortatus fuerit, in Neftorium fert excommunicationis & depofitionis fententiam, fic tamen ut Cœleftinus ad Neftorium prius tertiam dederit mo-

nitionem cum præfixo termino decem dierum, nisi intra hos resipiscat.

S. Leo I. Epist. ad Turib., dum in hispanias hæresis Priscillianistarum irrepserat, jubet *plenissimo discuti examine, an sint aliqui inter Episcopos, qui huius hæresis contagio polluantur*, hos dein à communione statim vult separari, *si nefandissimam sectam per omnium sensuum pravitates damnare noluerunt.* At hic utique de excommunicatione proprie dicta sermo est. Idem Leo Epist. ad Nicetam aquilei. Episcopum statuit, ut Clerici pelagiana hæresi prius impliciti, & qui nullo examine discussi in catholicam communionem pervenerunt, aperte *omnes errores damnent, & ab omni suspicione se purgent. Quod si quisquam salubribus præceptis satisfacere detrectaret, sive ille Clericus, sive sit Laicus, ab Ecclesiæ communione pellatur.*

Nolumus esse longiores. Febronius tam parce eruditus non est, ut nesciret, plurima exempla adhuc proferri posse, quibus ostenditur, excommunicationes papales legitime, & non sine indicta, vel probata causa

pro-

processisse. Testantur hoc acta, & ipsæ litteræ excommunicationis, atque ut iam dixi, facta sæpe & crimina erant notoria, ut illa juris adminicula superflua essent. Præterea quoties partes Romam citabantur? quoties judices ad partes mittebantur? quoties Legati pontificii vel Primates causam iam instructam & satis probatam ad Papam mittebant? ut sola sententia desideraretur. Hæc negari non possunt: fateatur ergo Febronius, etiam in excommunicando Rom. Pontifici jurisdictionem vere talem inexistere.

Tandem Author tom. III. p. 186. & tom. IV. p. 379. acerbo stylo invehitur in excommunicationem *latæ sententiæ*, quod sit *novioris* inventionis, effectus *despotismi*, ad *vindictam*, *avaritiam*, & *ambitionem* inventa, quæ nunc propter multiplicatas Constitutiones in immensum excreverit. At conqueri desinet, si rem non ex livido in Rom. Pontifices oculo, sed penitiore indagine inspexerit. Dantur etiam leges pænales civiles, ipso facto incurrendæ, admodum graves, inhabilitantes, bonis aut juribus privantes, his quoque

ſua dicteria adapte ſi audeat? dein excommunicatio latæ ſententiæ ut plurimum fertur in transgreſſionem alicuius Canonis iam certi & univerſalis, vel ſaltem in eo fundatur: an autem non licet pœnam ſtatuere in transgreſſores legis, & quidem latæ ſententiæ, præcipue dum frequentibus transgreſſionibus cohibendis ſententia à Judice primum ferenda inefficax ſit? ſint hæc minora, quam ut Febronio ſufficiant, alia maioris momenti dabimus.

Veſtigia Excommunicationis *latæ ſententiæ* jam deprehendimus in veteri Eccleſia. Synodus gangrenſis circa annum 324. viginti edidit Canones, ubi cuivis ſubſcribit, *anatema ſit.* Atque ut conſtet de *Anathemate ipſo facto*, & absque omni Judicis ſententiæ incurrendo ſermonem eſſe, in Præfatione ait Concilium: *propterea ergo coactum eſt hoc Concilium in Eccleſia gangrenſi habitum, ut Canones iſtos exponeret, quibus probantur memorati eſſe extra Eccleſiam. - - - Quod ſi quis renuerit hæc, quæ hodie conſtituta ſunt, tanquam Hæreticus & Anathematizatus & damnatus ejiciatur, & erit non ſolum in-*

com-

communicatus, verum etiam & ab Ecclesia habeatur extorris. Concil. Antiochen. anno 341. Can. 1. ſtatuit, Laicos, qui Paſcha cum Judæis celebrant, *NB. excommunicandos* eſſe, dein ſic proſequitur: *ſi quis autem eorum, qui præſunt Ecclesiæ, Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus poſt hanc definitionem tentaverit, - - - - cum Judæis Paſcha celebrare, ſancta Synodus hunc alienum jam hinc ab Eccleſia judicavit.* Aperte hic diſtinguitur inter excommunicationem *ferendæ* & *latæ* ſententiæ. Concil. Laodicenſ. Can. 29. *qui reperti fuerint Judaizare; Anathema ſint in Chriſto.* Pluribus ſuperſedeo; talia Anathemata & excommunicationes *latæ ſententiæ* per Concilia ſancitas oppido plurimas eſſe, quis neſcit? & hæc jam ſufficiunt ad probandum, illas non eſſe *novioris inventionis*, ſed omnino veteris etiam diſciplinæ. Quod ſi ergo Febronius Rom. Pontifices de excommunicationibus latæ ſententiæ tanquam injuſtis accuſare velit, etiam Concilia de his accuſet, neceſſe eſt. Si ſolum frequentiam talium excommunicationum improbet, itidem Conciliis imputet, quod de Sæculo ad Sæ-

 culum

culum tot & novos plerumque Canones ftatuerint, ni potius malit hoc vitiis & perverfitati hominum imputare, quibus femper tot Canones & Conftitutiones ecclefiafticas opponere neceffe fuit, non minus ac leges pænales civiles propter multiplicata damna boni publici & contemptum legum augeri debuerint. Si denique *folas Rom. Pontificum* excommunicationes impugnare velit, quafi hæ pro fine non nifi *vindictam*, *avaritiam* & *ambitionem* habeant, meminerit Febronius, utrum ipfe fit legitimus accufator contra Ecclefiam romanam, tot Pontifices à Sæculis fanctos, vel toti Ecclefiæ venerabiles? utrum non calumniæ & invidiæ reus haberi debeat? utrum fufficienter probare poffit, has excommunicationes, & præcipue contra quas maxime ftylum acuit, prifcis Canonibus de immunitate bonorum vel Perfonarum ecclefiafticarum, qui Originem fuam Ifidori decretalibus neutiquam debent, vel non conformes effe, vel faltem iisdem non inniti, fed pro mero effectu *vindictæ*, *avaritiæ* & *ambitionis* habendas fore? quod uno, alterove exemplo efficere nondum poterit,

quia

quia in tanta rei gravitate non quosvis oblocutores audire debemus, & propter factum particulare unius vel alterius non licet primariam totius Ecclesiæ sedem in communi infamare, & publice despectam reddere. An tale quid in civili statu unquam licuit? ipse Claudius Fleuri Instit. Jur. Eccles. Part. 3. Cap. 20. frequentiam excommunicationum, & eas, quæ sunt latæ sententiæ, harumque causam non *in despotismum* Pontificis, & quæ sunt alia calumniarum genera, sed in vitia & duritiem hominum refundit. Sic enim ait; *quo magis autem Christianorum mores in peius ibant, & Episcoporum probitas decrescebat, eo magis causæ Excommunicationum augebantur, & moderatio in usu extremi hujus remedii minuebatur.* Et infra: *augescente hominum duritie decursum est ad rigores veteribus inauditos, ut Familiæ, Provinciæ, Regna excommunicentur, - - - - ut Excommunicationes ipso facto introducerentur.* Quæ tandem Febronius amplius in hac materia ex Gallia affert, nempe *notorietatem facti* in Gallia, nequidem in casu percussionis Clerici locum habere, uti asseruit procurator regius Jolii

de

de Fleurii anno 1755. Hæc, inquam, momentum non habent. Homo laicus & aulicus Poteſtati eccleſiaſticæ leges, & legum modos præſcribere non poteſt: ita ſaltem ſenſit tota veneranda antiquitas, ad quam alias provocare ſolet Febronius. Quidquid tamen ſit de praxi Gallorum, quæ contra communem regulam non facit jus, neque Theologi galli impugnant excommunicationem latæ ſententiæ, ſed exceptionem circa notorietatem facti faciunt, quod ſit difficile diſcernere, an factum poſſit, vel non poſſit, aliqua tergiverſatione celari, ſicque ſcrupulis & anxietatibus timoratorum non ſatis obviari. Daëlman Obſerv. de Cenſ. Vid. etiam infra Caput. VI. §. 5. Num. 6.

§. V.

Qualitas Sedis patriarchalis Romæ adhærens cum univerſali Primatu miſcetur, & errores generat.

Cum Rom. Pontifex ſit *Patriarcha Occidentis* ideo ejusdem Decreta fidei non ab *Occidentalibus* ſolum habentur pro Orthodoxis, ſed ab *Orientalibus* reputabantur tanquam

quam declarationes *totius Occidentis.* Hoc ſenſu Auguſtinus, Hyeronimus, Innocentius II. ſententiam Rom. Præſulis tanquam judicium totius Eccleſiæ Occidentalis proponunt. Rom. Sedes Diſt. 22. de Eccleſ. Can. 6. item Can. 7. & Novell. Juſtiniani 103. expreſſe recenſetur inter *Patriarchales.* Interim Canoniſtæ ſenſim rom. Pontificem è numero, & ordine Patriarcharum expunxerunt, quatuor tantum numerantes, quos ſecutus Innocentius III. in Cap. 23. X. de Privileg. de romana Eccleſia dicit: *quæ diſponente Domino ſuper omnes alias ordinariæ Poteſtatis obtinet Principatum, utpote Mater univerſorum Chriſti fidelium & Magiſtra.* Sic abolito romani *Patriarchatus* titulo & jure omnia olim intra fines hujus Patriarchatus geſta deinceps habita ſunt, quaſi acta jure *univerſalis Primatus.*

1. Ex Can. 28. Concil. Chalcedon., *antiquæ Romæ throno, quod urbs illa imperaret, Patres haud immerito privilegia tribuerunt*, Proteſtantes exiſtimarunt, his Privilegiis *Primatum ipſum* contineri, proinde hunc non

eſſe

esse juris divini, sed humani. At hic non agitur de *Primatu*, sed de jure *patriarchali*.

2. *Jura patriarchalia* qualiacunque *humanæ* sunt *Institutionis*: hæc non minuunt Jura episcopalia, sed potius ad horum tutelam instituta sunt. At postea multa censebantur à primo universalis Ecclesiæ Episcopo facta, quæ à Patriarcha Occidentali gesta sunt.

3. Ex spuriis Decretalibus Papæ tribuitur *Plenitudo Potestatis*, reliqui Episcopi tantum in *partem sollicitudinis* vocari dicuntur. Hoc fundamentum habere videtur in Epist. S. Leon. ad Thessalon. Episcopum, suum in Illyrico Vicarium. *Vices nostras ita tuæ credidimus charitati, ut in partem sis vocatus sollicitudinis, non in plenitudinem Potestatis.* At hic aperte agitur de Potestate patriarchali, cujus partem sollicitudinis Vicario committit, non de Primatu, quasi ipse *solus* per *omnes* Ecclesias haberet plenitudinem Potestatis.

4. S.

4. S. Hilarius Lib. de Synod. ad Patriarchatum Rom. refert Galliam, Germaniam primam, & fecundam & Brittanniam. Innocentius P. Epift. 13. addit Illyrici Provincias, nempe Achaiam, Theffaliam, Epirum veterem & novam, Cretam, Daciam mediterraneam & rippenfem, Mæfiam, Dardaniam Prævalum.

5. Dubitari nequit, Inftitutionem & Prærogativas fedium patriarchalium pro bono Ecclefiæ mutari, ampliari vel reftringi poffe; id agnofcente etiam Bellarmino Lib. 2. de Concil.

In Appendice Num. 1. ad Cap. 3. §. 5. Febronius ex D. Barthel refert, jus confecrandi Epifcopos olim Metropolitano proprium fuiffe, uti Metropolitani poftulabant in gravaminibus moguntinis anno 1440. Nunc Papæ refervatum effe non vi Primatus, fed Patriarchatus. Interim Papam antiquitus juribus patriarchalibus extra *Diœcefin* faltem *fuburbicariam* nunquam ufum fuiffe.

Nota.

Prætermissa æquivocatione, dum Febronius orthodoxiam ad qualitatem Patriarhcatus refert, quam tamen tum occidentales, tum orientales non in illo, sed in communi centro totius Ecclesiæ atque in Petro, igitur in Primatu quærebant, collocabantque, uti omnium testimonia manifeste convincunt, his, inquam, prætermissis, Febronii mentem hanc esse colligo. Rom. Pontifices multa in occidente gessêre, quæ Jurisdictionis sunt, & ad jnra patriarchalia pertinent: igitur ex iis nulla Primatus jurisdictio inferri debet. At festinemus lente. Nam

1. Prætensus error & confusio jurium patriarchalium cum Primatu saltem imputari non potest integris Conciliis, præsertim generalibus, & Patribus, ut si quid isti à Papa jure Primatus actum fuisse censeant, ad jus patriarchale trahi debeat.

2. Primatus est Potestas patriarchali superior, cui etiam ipsi Patriarchæ subordinantur, eam vero veræ jurisdictionis esse, iam

satis

ſatis demonſtratum eſt. Non eſt igitur in occidente operoſius inquirendum, quo Jure Papa agat, quia eius Poteſtas ſemper ſuprema eſt.

3. Quo jure quis agat, ſi multiplici poteſtate in idem polleat, præprimis ab agentis determinatione deſummendum eſt. At Pontifices in ſuis decretis & Conſtitutionibus ordinarie declararunt, ſe authoritate apoſtolica, & vice Chriſti, adeoque jure Primatus agere. Si quid ergo Juriſdictionis interceſſit, hoc ipſo cum Primatu Juriſdictionem connexam eſſe oſtenditur.

4. Unde jura patriarchalia ſuam originem habent, ſaltem prout in primævis & apoſtolicis Patriarchis antiocheno & alexandrino exiſtebant? nam Patriarchatus Ieroſolomitanus primum ſæc. V. erectus fuit. Certe illa in Conciliis inſtituta fuiſſe nullibi legimus, & Concilium nicænum ea non inſtituit, ſed tantum confirmavit, *tanquam ab antiqua conſuetudine* profecta. Igitur non niſi à Petro, harum Eccleſiarum authore & fundatore, ad quem uſque ſuam traditionem refe-

runt, iſta privilegia deſcendunt, ſuntque participatio quædam jurium Primatus Petri. Quomodo ergo iſta jura patriarchalia Primatui negari, vel ab his Primatus excludi poteſt, ſi ab eodem originarie deſcendunt?

5. Rom. Pontificcs Jurisdictionem non in occidentem ſolum, ſed & in orientem, atque in ipſos Patriarchas exercuerunt, uti hactenus exemplis multoties monſtratum eſt: igitur ſecluſo etiam omni jure patriarchali adhuc jure potiori & univerſali in omnes Eccleſias gaudent. Licet ergo Pontifices in occidente multa geſſerint, quæ ad jura patriarchalia referri poſſunt, non tamen inde eos nihil jure Primatus feciſſe concluditur: imo nec in iis Primatus directe excluditur, quia Papa jure Primatùs etiam jura Patriarcharum ſupplet. Patriarchatus titulus equidem ſplendorem quemdam ſedi romanæ adiicit, ſed inferiorem Primatu, cuius vim intrinſecam nec minuit, neque adauget.

Interim falſum eſt, quod poſt Concilium VIII. celebratum anno 869. Rom. Pontifex orte Canoniſtarum è numero Patriarcharum

ex-

expunctus sit. Siquidem in Concilio florentino Papa expresse primus inter Patriarchas numeratur, & novissime de Motta, item Benedictus XIV. Lib. 2. de Synod. Cap. 1. &c. de Patriarchatu occidentali & romano multa discurrunt; & quid imaginaria ista expunctio vel ommissio obesse poterit, si jura patriarchalia in ipso Primatu, tanquam in suo fonte & origine includuntur, atque ab hoc expleri possunt. Hoc sensu igitur Innocentius III., dum Patriarchatum apertis verbis non expressit, idcirco non negavit, sed solum tacendo, quod est inferioris ordinis, Primatum, qui supremus est, memoravit. Hisce responsio ad 1. & 2. iam præoccupatur. Hoc solum noto, Can. cit. 28. revera non Concilii Chalcedon., à Leone I. & subsequentibus Pontificibus non confirmatum, sed reiectum illegitimum & nullius authoritatis fuisse, de quo iam dixi Cap. II. §. 3. de hoc etiam S. Gelasius P. in suo anathematismo ait: *alia autem, quæ per incompetentem præsumptionem illic* (Chalcedone) *prolata sunt, vel potius ventilata, quæ sedes apostolica gerenda nullatenus delegavit, quæ mox à vi-*

 cariis

cariis Sedis apostolicæ contradicta manifestum est, quæ Sedes apostolica, etiam petente Marciano Principe, nullàtenus adprobavit, quæ Præsul Ecclesiæ Constantinopolitanæ tunc Anatolius nec se præsumpsisse professus est, & in apostolicæ Sedis antistitis non negavit posita Potestate, quæ ideo, sicut dictum est, apostolica Sedes non recepit, quia Privilegiis universalis Ecclesiæ contraria probantur, nulla ratione subsistunt. Hæc autem omnia ad intrusum & falsum hunc Canonem 28. Concil. Chalcedonensis pertinent.

Ad 3. unde demum ille modus loquendi ortum habeat, non negamus Episcopis in suis diæcesibus Potestatem, quam revera habent, non solam sollicitudinem. Attamen eorum potestas in omnes Ecclesias non extenditur, & etiam in eorum diæcesibus subordinata est, atque in hoc sensu dicuntur non habere plenitudinem potestatis. Quia vero Episcopis incumbit sollicitudo non tantum propriæ Ecclesiæ, sed universæ, ita ut in commune bonum totius Ecclesiæ adlaborare, & promovere debeant, hinc dicuntur

voca-

vocari in partem ſollicitudinis, nempe *univerſalis*, quæ primario reſidet, & incumbit Rom. Pontifici. Interim omnino falſum eſt, quod S. Leo loc. cit. ſolum agat de ſua Poteſtate patriarchali, non de Poteſtate Primatus. Sic enim habet: *quanta fraternitati tuæ à B. Petri Apoſtoli Sede comiſſa, & quali etiam noſtro tibi favore ſint credita, ſi - - - ponderares, — — — dilectioni tuæ priorum ſecutus exemplum vices mei moderaminis delegavi, ut curam, quam univerſis Eccleſiis principaliter ex divina inſtitutione debemus, imitator noſtræ manſuetudinis adiuvares, & longinquis à nobis Provinciis præſentiam quodamodo noſtræ viſitationis impenderes.* At *cura*, quæ in Papæ *univerſis Eccleſiis ex divina inſtitutione* debetur, & *vice B. Petri* committitur, non patriarchalis eſt, ſed ad Primatum univerſalem pertinet: igitur S. Leo, ibi plenitudinem Poteſtatis revera huic Primatui adpropriat.

Ad 4. & 5. circa Sedes & Prærogativas patriarchales mutationem fieri poſſe, nullus dubitat, quia humanæ inſtitutionis ſunt. Verum talia de Primatu dici non poſſunt.

 Vid.

Vid. Cap. II. §. 3. in not., qui tamen omnia jura patriarchalia eminenter, & tanquam in fonte comprehendit.

Tandem in appendice 1ma Febronius optato ad D. Barthel recurrit, quem ad confundendum Febronium præ manibus habeo. Idem Barthelius Annot. ad Jus. Can. Lib. 1. Tit. 33. §. 4. de Patriarchis ait: *præcipua eorum poteſtas erat, ordinare omnes Archiepiſcopos & Epiſcopos. 2. Convocare Concilia plenaria, ſcilicet patriarchalia, ubi de cauſis majoribus Metropolit. Archiepiſcoporum tractabatur. Patriarcha autem romanus, quia ejus Provinciæ nimis erant remotæ, poteſtatem ordinandi Epiſcopos non exercebat, niſi in ſuburbicariis, & adiacentibus Inſulis. — — — — Succeſſu temporis hanc ſibi Poteſtatem cum pluribus, quæ erant olim communia Archiepiſcopis, reſervavit.* Igitur jus conſecrandi, & quod conſequens eſt, ut ait de Motta, confirmandi Epiſcopos in Occidente ad Epiſcopum rom. ſaltem tanquam Patriarcham Occidentis pertinet. Si ita: quare hoc jus Febronius Rom. Pontifici denegat, præſertim inferius

Cap.

Cap. 4. &c. Et toties queritur, jura Metropolitanorum in his læſa fuiſſe? Si Patriarcha Rom. aliquandiu hoc jure uſus non eſt, an illud amplius revocare non poterit? & ſi poſtea exercet, anne utitur jure alieno? anne gravamina illa nationis Germanicæ in hoc ſatis fundata erant, quando juri patriarchali Romano adverſabantur? an jus deperditur præcipue in eo, qui ſupremam habet Poteſtatem, ſi in actum non reducatur, vel ab inferioribus patitur adminiſtrari? verum de his plura, ubi de cauſis majoribus.

Quod Diæceſes ſuburbicarias attinet, etiam fallitur Barthelius: nolo omnes authores afferre, qui hac de re ſcripſerunt. Benedictus XIV. de Synod. Lib. 2. Cap. 2. multos recenſet, inter quos præcipue Sirmondus, Pagius, Schelſtrate, Bachinius, oſtendunt, ſuburbicariam Regionem eſſe omnem illam, quæ non urbis Præfecto, ſed urbico romano Magiſtratui olim ſuberat. adeoque porrigi in univerſum Occidentem. Dein ſubdit Pontifex: *ei dimicationi cum Salmaſio & Gothefredo finis eſt impoſitus, ut jam*

nemo sit inter eruditos, inquit laudatus Valesius, qui non Sirmondi sententiam ambabus, quod ajunt, ulnis amplectantur. Si igitur per suburbicariam Regionem totus Occidens intelligitur, & olim Papa in suburbicaria Diæcesi consecrando & confirmando Episcopos jus patriarchale exercuit, igitur in toto Occidente exercuit. Quid ergo modo queritur Febronius?

At inquis ex Barthelio: *omnes Metropolitanos & Episcopos -- -- -- -- in Dardania, Africa, Hispania, Anglia, Gallia & Germania -- -- -- singulos suis in Conciliis fuisse ordinatos constat.* Quidquid sit de facto, etiamsi totum admitto, de jure quærimus. Febronium cum suis Adversariis monstrare oportet, hæc sine elegatione, licentia & consensu rom. Pontificis peracta fuisse. Non valet illatio: Metropolitani ordinarunt Episcopos, igitur Patriarcha non habet jus eos ordinandi, quando hoc jus in Patriarcha jam prævie inexistit, & aliunde certum est. Dein Canones, qui tale jus tribuunt Metropolitanis, non excludunt Patriarchas, imo

Canon

Canon nicænus, qui in hac re præcipuus eſt, de his maxime intelligendus eſt, hinc Patriarcha Conſtantinop. omnes Epiſcopos ſui Patriarchatus non per Metropolitanos, ſed per ſeipſum ordinavit. Tandem ſi in Occidente contrarium etiam exemplis oſtendere poſſem, anne jus Pontificis confirmandi & conſecrandi Epiſcopos in Occidente adhuc in dubium vocari, & quod nunc reſervatum dicitur, iniquum aut uſurpatum vocari poterit? at videamus,

In Dardania & Illyrico certum eſt, quod Pontifices ibi conſtituerint, & habuerint ſuos Vicarios, ſine quorum licentia vel conſenſu non licebat ordinare Epiſcopos. Siricius P. Epiſt. 4. ad Anyſ. Theſſalon. ſuum in Illyrico Vicarium ſic ſcribit: *Dudum litteras dederamus, ut nulla licentia eſſet, ſine conſenſu tuo in Illyrico Epiſcopos ordinare præſummere. -- -- -- -- ad omnem eiusmodi audaciam comprimendam vigilare debet inſtantiâ tua, ut ipſe, vel quos judicaveris idoneos, dato conſenſu dirigas, qui loco defuncti vel depoſiti poſſit Epiſcopum vita & moribus probatum ordinare.* Ita etiam

Cœleſtinus P. Epiſt. 3. ad Epiſcop. Illyrici S. Leo Epiſt. ad Anatholium.

Idem Siricius P. Epiſt. 5. ad Epiſcop. Africæ: *obſervari cupiamus, quæ apoſtolica & Patrum conſtitutione ſunt conſtituta. Primum ut extra conſcientiam Sedis apoſtolicæ, hoc eſt, Primatis nullus audeat ordinare.* In fine: *ſi quis inflatus mente carnis ſuæ ab hac Canonis ratione voluerit evagari, ſciat ſe à noſtra communione ſecluſum, & gehennæ pœnas habiturum.*

Zoſimus P. Arelatenſem Epiſcopum ſecundum veterem conſuetudinem in Provinciis Narbonenſi & Viennenſi apoſtolicæ Sedis Vicarium conſtituit. Epiſt. 1. 5. 6. 7. & 10. prohibet autem Epiſt. 1. 6. & 11. ſine ejus conſenſu ordinari Epiſcopum. Et Epiſt. 11. ad Cler. Maſſilienſ. ait: *curam veſtri Metropolitano Patroclo iterum committo, ut ejus obtemperantes nutibus dignum accipere poſſitis Sacerdotem.*

De Anglia & Germania nullum dubium eſt. Omnes norunt, iſtas Provincias à viris

ris apostolicis SS. Augustino & Bonifacio ad fidem conversas fuisse, qui speciali authoritate Sedis apostolicæ muniti Episcopatus fundarunt, Episcopos consecrarunt, quod dein legationis & dignitatis officium, disponente Sede apostolica ad certas Sedes episcopales & successores transmissum est. Hinc tot ex omnibus Provinciis relationes ad Sedem rom., & vicissim tot ordinationes atque Epistolæ decretales Rom. Pontificum circa electiones & ordinationes Episcoporum emanarunt.

Ecquid igitur obstat, hoc jus rursus ad Papam revocari, si prius à Metropolitis & Conciliis provincialibus non propria authoritate, sed solum delegata, vel consensu & permissu Papæ exercitum fuit. Nec mirum est, in jure hanc prærogativam Conciliis & Metropolitis asseri; nam & hoc ipsum faciunt sæpe Pontifices in suis decretalibus; at inde non sequitur, illis jure ordinario & originario deberi; quippe Pontifices sua jura delegata & ordinem à se ipsis constitutum sæpius in aliis defendere debuerunt.

Febro-

Febronius cum fuis affeclis equidem fe fundat in Canone Nicæn. IV., quo ordinatur, ut Epifcopus ab omnibus, vel faltem à tribus in Provincia ordinetur: *firmitas autem eorum, quæ geruntur, per unamquamque Provinciam à Metropolitano tribuatur Epifcopo.* Et Can. VI. *quod fi quis præter fententiam Metropolitani fuerit factus Epifcopus, hunc magna Synodus definivit Epifcopum non effe opportere.*

At fciet Febronius, tempore Concilii Nicæni nomen Patriarchæ ignotum fuiffe, & relate ad Epifcopos chriftianos in nullo documento ecclefiaftico reperiri ante Sæculum V. quippe prima vice occurrit in Socrate anno 450. Ideoque nomen Metropolitani à Concilio Nicæno adhiberi pro Patriarcha, uti obfervat Chriftian. Lupus Oper. de Appellat. Cap. 15. Porro *Metropolis* idem eft ac *matrix*, quæ prœrogativa tantum Ecclefiis Apoftolicis & nativis, præcipue à D. Petro, nempe Romanæ, Antiochenæ, in quibus fedit, & Alexandrinæ in tranfitu per D. Marcum conftitutis principaliter debetur.

Igitur

Igitur jus confecrandi & confirmandi Epifcopos juxta Nicænum primario ad Patriarchas fpectabat, quamvis poftea propter multiplicatas Ecclefias epifcopales & diftantiam locorum hoc jus, vel potius ejus excercitium deferebatur aliis Epifcopis per Provincias, tanquam Metropolitis inferioribus conftitutis. Quare Metropolitani hodierni ius illud vi Concilii Nicæni neutiquam, fed folum primævi Patriarchæ prætendere poffunt.

Nihilominus etfi hæc fors ad eo certe & vera non effent, quæro adhuc, in quonam & ubi ante Concilium Nicænum, atque primis temporibus, quando necdum Metropolitani inferiores erant inftituti, neque Provinciæ diftributæ, jus iftud confirmandi Epifcopos refederit? certe jus hoc femper exiftebat, atque neceffitas confirmandi Epifcopos Concilio Nicæno tanti vifa fuit, ut definierit, cum omnino Epifcopum non effe oportere, qui absque confenfu vel confirmatione Metropolitani factus fuerit Epifcopus, atque *hoc generaliter* jam *clarum effe* dixit. Igitur initio hoc jus folum penes Patriarchas

chas apostolicos, atque præprimis penes Petri successores, utpote à quo in principales has Sedes transfusum est, originarie residebat, à quibus, utique non invitis, dein ob bonum ordinis & Ecclesiarum ad inferiores constitutos Metropolitas post divisionem Provinciarum transmissum, non omnino sublatum fuit. Sic D. Barthel supra cit. ait, Patriarcharum potestatem fuisse, *ordinare omnes Archiepiscopos & Episcopos.* Hanc Potestatem Constantinopolitanus in toto suo Patriarchatu non obstante Canone Nicæno & aliis, exercuit, quamvis esset Patriarcha tantum ecclesiasticus, non apostolicus: Romanus Patriarcha equidem hoc jus ubique in suis Provinciis non exercebat, at utique non minus, quam alii Patriarchæ, habebat; unde etiam postliminio ad se revocare, & reservare potuit. Itaque cum D. Amort Differt. 3. de Jurisdict. Papæ sic concludo.

Ecclesia romana merito gaudet titulo ac jure patriarchali, tum quia à D. Petro Apostolorum Principe fundata fuit, tum quia per suos Missionarios fundavit omnes Eccle-

sias

ſias Occidentis, ut ait Innocentius I. Epiſt. ad Decent. Eugub. fundatori autem Epiſcopatuum eccleſiaſtico competit jus, ſibi & ſuis ſucceſſoribus reſervandi Jurisdictionem in Epiſcopos fundatos, quia hæc reſervatio neque repugnat ordini epiſcopali, neque legi naturali, divinæ vel eccleſiaſticæ, ſed potius conformis eſt juri divino, quinimo omnia jura Patriarchalia (de Patriarchis primitivis & Apoſtolicis loquor (in hoc titulo fundantur. Quare jus conſecrandi & confirmandi Epiſcopos romano Epiſcopo tanquam Patriarchæ Occidentis in Occidente jure originario, & ad tenorem ipſius Concilii Nicæni debetur, atque merito ſibi reſervare poteſt. Quod ergo Papæ tanquam Vicario Chriſti denegat (taceo enim, hoc jus primario ex Primatu D. Petri deſcendere) ſaltem Patriarchæ apoſtolico Occidentis concedat Febronius, & qualitercunque, uti prætendit, hæc jura invicem confundantur, ſemper eidem aliquo titulo debentur, ſicque inane erit reſervationis gravamen.

§. VI.

§. VI.

Apoſtolicæ Eccleſiæ *Dignitas*, *Romanæ præcipue competens*, & Sanctitas *Epiſcoporum ejus magnam illi Authoritatem conciliavit, ſed nativi Primatus juribus nihil addidit.*

Idem obſervandum de qualitate Matris & Magiſtræ, *quæ Romæ reſpectu Eccleſiarum Occidentis tribuitur.*

Titulus & Dignitas Capitis Eccleſiæ, *nec non Vicarii* Chriſti *Rom. Pontifici propria abſolutam proprietatem non importat.*

Qualitas *apoſtolicæ* Eccleſiæ Sedi romanæ magis propria eſt, quod ab Apoſtolorum *Principe* plantata noſcatur. Traditio quidem in omnibus catholicis Eccleſiis locum habet, & majoris ſemper æſtimata fuit in Eccleſiis ab Apoſtolis inſtitutis, præcipue in romana, etiam independenter ab omni Primatu, tanquam fundata à Petro, & utriusque Apoſtoli Petri & Pauli ſanguine irrigata.

Singulare ei decus addit *ſanctitas* romanorum Præſulum, quippe in nulla Eccleſia refulſerunt tot Epiſcopi ſanctitatis Gloria illu-

ſtres:

ſtres: ſanctitate autem maxime populorum reverentia conciliatur.

Accedit qualitas *Matris*, quam Romæ promeruit ſpiritualis generatio plurimarum Eccleſiarum Occidentis, & naturali quodam impulſu receptum erat, ut Eccleſiæ Matres eſſent centrum unionis & communionis eccleſtaſticæ. Porro Eccleſia Romana, quæ ſub Innocentio III. in Concil. Lateran. appellata *fuit Mater univerſarum Eccleſiarum*, quamquam revera & in proprio ſenſu non eſſet, ſub Innocentio I. ſolum dicitur Mater Eccleſiarum Occidentis.

Docet ratio, ut in dubiis pro interpretatione legum recurratur ad eos, à quibus, & per quos illæ præfectæ ſunt; hinc ad rom. Eccleſiam tanquam ad Canonum interpretem, fidei alumnam & *Magiſtram* pro explicatione dogmatum & legum recurrebatur. Chalcedon. Concilium Papæ tribuit qualitatem *Capitis Ecclnſiæ*, tum quia ipſe Concilio per Legatos præſedit, ſicut caput præeſt membris, tum ut quædam decreta probaret, ſicut Concilium ejus probavit litteras.

Insuper *Vicarii Christi* primo Pontifices appellantur apud Gelasium Epist. 27.

2 Hic notandum est ex Andrea Duvallio de Suprem. Pontif. Potestate Part. 4. Quæst. 7. etsi Concilium florentinum definivit, Papam rom. esse *Vicarium Christi*, totius *Ecclesiæ caput*, non tamen idcirco definivit, esse supra Concilium, & universam Ecclesiam legitime congregatam. Christus est caput *essentiale* & *principale* Ecclesiæ, Pontifex tantum *ministeriale*: Ecclesia corpus Christi est, non Pontificis &c. Interim omnes illi tituli facile incautos in transversum agunt, & Romani adhuc hodie has expressiones in favorem prætense Monarchiæ suæ captant.

1. *Ecclesiæ apostolicæ* non una ratione dicuntur. Romana *apostolica* appellatur, quia à Principibus apostolorum fundata, & horum sanguine consecrata fuit, alexandrina, quia per D. Marcum Petri discipulum fundata, antiochena, quia christianum Nomen in ea primum exortum fuit, aliæ Ecclesiæ, quia ab apostolis fidei semina acceperunt, &

ad

administratae sunt, vel apostolicum virum, qui tamen cum apostolis perseveravit, habent authorem, vel traducem fidei ab apostolis mutuarunt, vel apostolicas epistolas accipere meruerunt. Ita Theodoret. Tertull. August. S. Leo. Inter romanam tamen & reliquas apostolicas sedes hoc discrimen est, quod hæ Privilegia per Canones, & Jure ecclesiastico, adeoque humano tantum obtinuerint, illa vero totum id retinuerit Juris, quod Apostolorum Princeps fuerat à *Domino* consecutus: sed hoc ad dignitatem Primatus pertinet, de quo hic abstrahitur.

2. *Sanctitatis* nullum novum jus superaddit, & si daret humanum foret, & per contraria scandala, præsertim sæculo X. ammissum dici posset. Sanctitate sua Pontifices facilem accessum, & decreta impetrabant ab Imperatoribus extra ordinem, uti S. Leo M. sub- & obreptione præventus à Valentiniano III. obtinuit decretum gallicanæ Ecclesiæ derogans.

3. Titulus *Matris & Magistræ omnium Ecclesiarum* fundamentum potuit habere in

ſpuria Epiſtola Calixti P. & dein in aliis Canonibus Corporis Juris clauſi. Verum hæc Capitula commode explicari poſſunt, & proprie ſpectant ad rom. Eccleſiam comparatam cum ſingulis aliis *ſeorſim* ſumptis, & ut *plurimum* ſaltem in occidente ab illa conditis, quo ſenſu etiam intelligendum eſt trident. ſeſs. 14. Cap. 3. Sane ea authoritate, qua Chriſtus eſt *Magiſter*, nec Petrus, nec eius ſucceſſores Magiſtri dici debent, hoc expreſſe prohibetur Math. 23. quod autem romana Eccleſia non poſſit dici *Mater catholicæ & univerſalis Eccleſiæ*, manifeſtum eſt, quia ante romanam aliæ in oriente & Palæſtina coaluerunt, ut hyeroſolomitana, cretenſis, epheſina, cæſarienſis, heracleenſis &c. Cyprianus Epiſt. 45. ad Cornel. P. non intelligit romanam *per matricem & radicem eccleſiæ catholicæ*, ſed ut ex Epiſt. 71. ad Quint. patet, *per matricem* intelligitur in genere Eccleſia catholica, prout diſtinguitur ab hæretica. Simili ſenſu accipi debet formula Profeſſionis fidei à Pio IV. edita.

4. Ca-

4. *Caput* eſt rom. Pontifex univerſalis Eccleſiæ, ſed non omni Capiti competit ſuperioritas proprie dicta in univerſum Corpus. Dantur Corpora ſuo Capite ſuperiora, uti pleraque Capitula, Collegia Judicum, & Univerſitates &c. De univerſis ſemper manebit verum, quod ſcripſit Sixtus III. Epiſt. ad Epiſcop. Illirici: *ut omne corpus Capite regitur, ita ipſum Caput, niſi Corpore ſuo ſuſtentetur, firmitatem & vigorem perdit, & non tenet, quam habuerat dignitatem.* Sicut autem Metropolitanus decretis Concilii provincialis, & ipſi Concilio provinciali ſubiicitur, etſi huius Concilii Caput & Præſes ſit ita rom. Pontifex univerſali Concilio & huius Canonibus ſubiicitur, licet huius Caput ſit, eique præſideat. Hoc tantum ſenſu Patres baſileenſes rom. Pontificem Caput Eccleſiæ eſſe dixerunt Epiſt. ad Eugen. P.

5. Quod Papa ſit *Vicarius Chriſti*, ideo à ſimili vicariatu non excluduntur reliqui Epiſcopi, æque ac ille, apoſtolorum ſucceſſores. Sic Epiſcopi in Theodonis villa anno 844. in Concil. Meldens. Anno 845. in Cariſiaco anno 858. ſe dixerunt vicarios Chriſti, in eo ſolum

 diffe-

differunt, quod Pontifex in hoc vicariatu parem cum Petro partem habeat, & ſit primus vicarius, adeoque in ſenſu iam explicato cœterorum Caput. Sed evenit haud difficulter, ut quod in ſua origine in *reverentia filiali*, in *magiſtrali authoritate* & in *mero Primatu* fundatum eſt, poſt *in Imperium* dominante ignorantia & ignavia pertrahatur.

Nota.

Si rem rite perpendimus, Febronius toto Paragrapho id agit, quod hi tituli ſint tantum relativi & reſtricti, non proprii & generales, ſolumque in reverentia filiali, magiſtrali authoritate vel in Primatu fundentur, ideoque nullam veram jurisdictionem importent, utpote in quo ſenſu male intelligerentur.

Verum nos Primatum Jurisdictionis univerſalem in Papa ſupra non ex his titulis, ſed legitimis teſtimoniis à S. Scriptura, Patribus & traditione petitis probavimus. Non igitur rem titulo aut verbis demonſtramus, ſed viciſſim titulum & verba rei iam aliunde demon-

demonſtratæ adaptamus. Quod ſi Primatus Jurisdictionis univerſalis in omnes Eccleſias revera ſubſiſtat, uti Cap. I. II. & hoc Capite hactenus abunde monſtravimus, non eſt, cur hisce titulis aliam, & longe quæſitam, vel præſcindentem notionem ſubſtituamus, imo hi ipſi rem iam comprobatam magis illuſtrant. Reſpondebimus tamen adhuc aliqua.

Ad 1. Etſi aliæ Eccleſiæ quoque ab Apoſtolis fundatæ fuerint illæ tamen, ut cretenſis, epheſina &c., imo etiam antiochena & alexandrina ab ipſo D. Petro fundatæ communiter non appellabantur *apoſtolicæ*, ſed hic titulus *ſoli romanæ* ſtatim ab initio conſtanter adhæſit, ut, ut ſimpliciter & per antonomaſiam diceretur *apoſtolica*. Unde hoc? utique non ideo ſolum, quia ab aliquo apoſtolo fundata aut recta fuit, vel quia in eadem mortem oppetiit; nam hac ratione nec ſola nec magis in communi diceretur *apoſtolica*, quam reliquæ, atque ſic non minus alia, quam romana poſſet intelligi. Eſt ergo alia ratio, quare hic titulus à primævo tem-

pore soli romanæ ecclesiæ adhæsit, hæc sola tali voce communiter adpellata, & intellecta fuit? dicit Febronius, eam per excellentiam vocari *apostolicam*, quia à *Principibus apostolorum* fundata, & utriusque sanguine consecrata fuit. At clarius loquuntur SS. Patres, & romanam ecclesiam vocant apostolicam, quia in ea *Cathedra Petri collocata est*, & in ea *semper apostolicæ Cathedra viguit Principatus*. Apostolica ergo per excellentiam vocatur propter Principatum Cathedræ, seu propter Cathedram Primatus Petri, id, quamvis obscure, fatente ipso Febronio; subdole igitur & male hic abstrahi vult à Primatu, quando ipse Primatus huius tituli principalis ratio & causa existit, Titulus *apostolicitatis* equidem juribus nativi Primatus nihil addit, attamen hunc aperte loquitur.

Ad 2. *Sanctitas* Personis venerationem conciliat, nullum tamen dignitati incrementum aut jus superaddit. Quamvis igitur dos sanctitatis subditos ac Principes ad jura dignitatis tuenda inclinare, & proniores facere

soleat,

ſoleat, hæc tamen dignitas in non ſanctis haud minor eſt, aut quidquam de jure ſuo deperdit, quia non à moribus hominum, ſed ab inſtitutione, promiſſione, & aſſiſtentia Chriſti dependet, neque Pontifices nobis dati ſunt ad exemplum vitæ inſtituendæ, ſed ad Magiſterium doctrinæ tenendæ, & Eccleſiæ gubernandæ. Quod addit Febronius, S. Leonem P. à Valentiniano Imp. decretum Eccleſiæ gallicanæ derogans obtinuiſſe, refellitur ex ipſa Epiſtola S. Leonis & decreto Imperatoris. St. Leo quippe ad Epiſcopos per provinciam viennenſem conſtitutos in cauſſa Hilarii arelatenſis Epiſcopi ait ipſum Hilarium exceſſiſſe: *beatiſſimi Petri reverentiam verbis arrogantioribus minuendo, cui cum præ cæteris ſolvendi, & ligandi tradita ſit poteſtas, paſcendarum tuum ovium cura ſpecialius mandata eſt, cui quisquis principatum æſtimat denegandum, illius quidem nullo modo poteſt minuere dignitatem, ſed inflatas ſpiritu ſuperbiæ ſuæ ſemetipſum ad inferna demergit.* Ergo S. Hilarius in cauſa Chelidonii & Proiecti cum S. Leone P. non tam jura Eccleſiæ ſuæ vindicaſſe, quam jura Pontificis minuere vo-

 luiſſe

luisse dicendus est. Imperator vero per suum decretum tantum sententiam Leonis P. executioni dedit, aiens, illam *per gallias etiam sine Imperiali sanctione valituram*, & idcirco *veterem consuetudinem* allegat. Igitur teste Imperatore contra jura Ecclesiæ gallicanæ nihil actum est, & prætensæ huius Ecclesiæ libertates tum nondum valebant.

Ad 3. Titulum *Matris* ad solas occidentis Ecclesias refert Febronius, & revera relative ad has specialior ratio habetur, fundationis nempe & institutionis. At ideo non excluditur ratio generalis huius tituli fundata in sollicitudine generali & Jurisdictione universalis Primatus. Si receptum erat, uti ait ipse Febronius, quod Ecclesiæ *Matres* essent centrum communionis ecclesiasticæ respectu filiarum, quare Ecclesia romana, quæ à Christo per Petrum constituta fuit centrum universalis Ecclesiæ, non poterit dici *Mater* respectu omnium Ecclesiarum, sive seorsim sive simul sumptorum, quia cura sedis apostolicæ se non solum ad singulas, sed & in universam Ecclesiam extendit, & centrum

non

non ſolum ad partes, ſed ad totum relationem tenet. Porro Febronius quodamodo Concilium œcumenicum lateran. IV. ſugillare videtur, quod Can. 5. de romana Eccleſia ait: *quæ diſponente Domino ſuper omnes alias ordinariæ Poteſtatis obtinet Principatum, utpote Mater univerſorum Chriſtianorum.* Singula hæc verba mire pungunt, totumque Febronii ſyſtema evertant, ideo hæc in ſenſu proprio vera non eſſe contendit: at non licet tanto Concilio figmenta privati hominis anteferre. Maior eſt huius Concilii authoritas, quam ut poſthæc adverſarius audiri mereatur: quippe in illo præter Innocentium III. P. præſentes erant duo Patriarchæ conſtantinopolitanus, & hyeroſolomitanus, 70. Archiepiſcopi, 400. Epiſcopi, in omnibus cum legatis abſentium 1258. Patres, præterea orientalis & occidentalis Imperii, atque omnium Regum & Principum legati; in Conciliorum autem de finitionibus ſingula verba prius accurate expenduntur.

Idem eſt de titulo *Magiſtræ*, unde demum proveniat. Si ex toto orbe ad Ro-

manam

manam ſedem referri debet, & inde reſponſa ac Decreta manabant, ſi illa tenet traditionem & depoſitum fidei, tunc iſte titulus eidem convenienter & merito tribuitur. Nullius momenti, & næniæ ſunt, quæ Febronius hic objectat. Chriſtus prohibuit diſcipulis vocari Magiſtros Mathæ. 23. an ideo Epiſcopi non ſunt Magiſtri, & Doctores Eccleſiarum ſuarum? an male ſe Paulus vocat Doctorem gentium? an teſte Paulo non ipſe Chriſtus dedit alios Doctores in ædificationem Corporis Chriſti? prohibuit Chriſtus, eos vocari *Magiſtros* ea authoritate & ratione, qua ipſe per excellentiam erat Magiſter, nempe ne illi ſua propria authoritate aliam, & ſingularem doctrinam proponerent, ſed licet eſſent Magiſtri, & Doctores Populorum, nihilominus tanquam diſcipuli ſummi Magiſtri eam tenerent, ac prædicarent, quam ipſe docuit. Atque in hoc, non alio in ſenſu Eccleſia romana etiam dicitur *Magiſtra* Eccleſiarum: neque illa titulo & ratione fundationis, utpote qua utique aliæ quædam priores erant *Magiſtra* appellatur, ſed ratione depoſiti fidei, & certitudinis doctrinæ, quæ

in

in ea à Petro univerſali Paſtore, & Rectore cum prærogativa, ad ſucceſſores manante, depoſita fuit; unde etiam prius fundatæ Eccleſiæ, decedentibus Apoſtolis ſuis fundatoribus, ab illa dependere, atque in fide & doctrina cum ea conſonare debebant. Sic in cauſa quartodecimanorum, licet aſiaticæ Eccleſiæ ſe fundabant in traditione S. Joannis Apoſtoli, tamen ſententiæ Victoris rom. Pontificis cedere debuerunt.

Parum ingenioſa etiam videtur illa Febronii interpretatio in Epiſtolas S. Cypriani, ſcilicet quod in Epiſt. 45. Cypriani ad Cornel. P. *per matricem* & *radicem* non debeat intelligi Eccleſia romana, *ſed unitas catholica*, quia Cyprianus Epiſt. 71. ad Quint. ait, hæreticum converſum redire ad *Matricem. Hoc igitur eſt*, ait Febronius, *catholicam tenere Matricem in Epiſtola ad Cornel.*, *quod hæreticum redire ad Matricem in Epiſtola ad Quint.*

Verum Cyprianus Epiſt. ad Cornel. P. ait, ſe omnes *Romam* navigantes hortatum eſſe, ne ibi Schismati Novati adhærerent, ſed *Matricem* & *Radicem* agnoſcerent, & tene-

nerent: igitur aperte fermo eſt de Eccleſia *romana catholica*, prout diſtinguitur à Schismatica Novati. Dein Cyprianus ibi non ſimpliciter dicit, ut teneant *Matricem* & *Radicem*, ſed *NB. catholicæ Eccleſiæ Matricem & Radicem*, atque his verbis tota vis ineſt: igitur juxta Cyprianum Eccleſia romana, de qua loquitur, Eccleſiæ Catholicæ & unitatis *Radix* & *Matrix* eſt. Econtra Epiſt. ad Quint. ſolum ait, hæreticos *errare digeſto ad veritatem Matricem*, ſeu catholicam unitatem redire, quod in terminis non idem eſt, ac *ad catholicæ Eccleſiæ ſeu unitatis radicem & matricem* redire, æque ac ſi dicerem, *ad unitatem redire*, *& ad unitatis centrum redire*, quod ultimum ſpecialius quid importat.

Ad 4. Pontifex eſt *caput Eccleſiæ*. Hoc Concilium Chalcedon. S. Leoni P. aſſeruit, hoc Concilium Florent. aperte definivit: hæc erat ante Schisma græcorum communis, & certa totius orientalis & occidentalis Eccleſiæ doctrina, & quidem jam ante Concilium Chalcedon. Patres Rom. Pontificem *Caput Eccleſiæ* appellabant, *Petro omnes jure divino Caput inclinant*, *& Primates mundi tanquam*

ipſi

ipſi Domino Jeſu obediunt. — — — Debemus nos, ut qui membra ſumus, Capiti noſtro Rom. Pontifici & apoſtolicæ Sedi adhærere. Cyrill. Alexand. Lib. Theſaur. contra hæret. *totius orbis Chriſtiani Caput, romanam Eccleſiam agnoſcere, unde in omnes venerandæ Communionis jura dimanant.* Concil. Aquilei. in Epiſt. Synod. ad Impp. tom. I. Opp. S. Ambros. anno 381. *Columna Eccleſiæ, fidei Baſis, apoſtolici chori Caput Petrus.* S. Chryſoſt. Homil. de usque ſuperſunt de Ps. 50. T. I. Edit. Paris. *Sanctitatis veſtræ ſcripta, quæ ad Sedem apoſtolicam miſiſtis, tanquam ad Caput, ut inde accipiatis reſponſa, unde omnis Eccleſia totius religionis ſumpſit exordium, gradanter accepi.* Felix P. IV. Epiſt. 1. *Hanc Eccleſiis toto orbe diffuſis velut Caput ſuorum certum eſſe eſt membrorum.* Bonifacius P. I. Epiſt. ad Epiſcop. Theſſal. optat. Miles. Lib. 3. cont. Parmen. aliique. Hæc & alia nota ac certa ſunt. Quid igitur Febronius? Papam facit eſſe caput iners, quod nullum vigorem, nullum influxum vel authoritatem habet, corpori & vix non pedibus ſubjicit. *Dantur corpora*, ait, *ſuo Capiti ſuperiora, Metropolitanus Concilio Provin-*

ciali

ciali ſubjicitur, ita & Papa Concilio generali. Recte P. Sangallo eidem reſpondet, quod illa corpora in exemplis à Febronio adductis, & quæ majorem ipſo capite tenent authoritatem, ſibimet ſuum caput conſtituant, eique authoritatem tribuant, hinc etiam Capite ſuperius ſunt. Idem eſt de Metropolitano, qui tantum Jure eccleſiaſtico conſtitutus eſt caput Concilii provincialis, & eodem jure eidem etiam ſubjicitur. Non ſic de Papa: hic non ab Eccleſia ſeu Corpore ſuam authoritatem accepit, ſed à Chriſto; hæc igitur authoritas Capitis, non eccleſiaſtica, ſed divina eſt, ſuperior omnibus & ſingulis membris.

At Febronius tom. 2. Apolog. adverſ. 4. theolog. Art. 5. hæc facile explodit, dicens, *ſibi ſufficere, ſe clare demonſtraſſe, quod Eccleſia per ſe & immediate à Chriſto ſuam habeat Poteſtatem & jurisdictionem, quod hanc non mutuetur à Papa, quod Pontifex primarium in Eccleſia gerat officium, ſed S. Matri Eccleſiæ ſubordinatum.* At præterquam quod prætenſæ hæ demonſtrationes hactenus ſatis convulſæ, atque

que contritæ ſit, ſemper adhuc æquivoco laborant. Nam quæro: an Eccleſia, ut præciſa à ſuo Capite, & acephala hanc accepit à Chriſto Poteſtatem, vel ut iuncta Capiti? an Eccleſia ſine, & præciſo Capite accepit propriam, & diſtinctam Poteſtatem, quæ etiam à capite nullo modo dependeat, atque vi huius diſtinctæ Poteſtatis caput eidem ſubordinetur? hæc Febronius demonſtrare debuiſſet. Sane ſub nomine Eccleſiæ intelligitur totum corpus & membra ſimul cum Capite; ſi igitur illa diſtinctam accepêre poteſtatem præcipue in ipſum caput, hæc non de Eccleſia in genere, ſed de illis ſpeciatim probari debuiſſet.

Tandem Febronius, quod hoc paragrapho concedit, Papam *Caput Eccleſiæ* eſſe, tom. 3. tit. 2. omnino negare videtur. Quare? quia Scriptura ſolum Chriſtum vocat *Caput* Eccleſiæ, quia Auguſtinus Petrum non appellat Caput, ſed Chriſtum, itidem S. Leo, & Concil. Tolet. VIII. Hunc loquendi modum, ait, tenere fuiſſet ſecurius, quam talem adhibere locutionem, quæ quibusdam præbuit anſam ſuperbiendi, & actu multis dedit occa-

fionem tribuendi Capiti Ecclefiæ *minifteriali*, quæ tantum debentur *effentiali*, quod eft Chriftus. Tom. 2. flores fparfi. Cap. 3. n. 5. ait, fi Papa moriatur, hæreticus, vel Schifmaticus fiat, *non definit Ecclefia effe, atque ita Ecclefia per aliquod tempus fine minifteriali Capite fubfiftere poteft.* Item eod. tom. 2. inter addenda. pag. mihi 621. ex Panormitano, quod *Papa non fit vere Caput Ecclefiæ*, & ex academia cracovienfi, *Papa dicitur Caput per metaphoram.*

Quis crederet, Febronium absque pudore improbare, quod veteres SS. Patres, & Concilia diftincte profeffi funt, Papam effe Caput Ecclefiæ? fed quid iuvat, tot ac tanta difputare? *primarium & effentiale Caput Ecclefiæ* Chriftus eft: hoc nemo negat. An ideo *minifteriale*, *vicarium* & *vifibile* caput in Ecclefia militante non datur? hoc Concilia æcumenica, traditio & Patres afferunt, atque declarant, & ne quid novitatum amatoribus defit, etiam galli & Concilii bafileenfes Patres profitentur, ac credunt; quod Pontifex, aiunt ifti Epift. ad Eug. P. *caput fit,*

&

& Primas Ecclesiæ; vicarius Christi, non ab hominibus vel Synodis aliis Prælatus, — — — — ista plane fatemur, & credimus. Id igitur Catholico, & Febronio negare nefas eſt. Huic Capiti *vicario* & *miniſteriali* non totum tribuitur; quod debetur *eſſentiali* & *primario*, ſecus vicarium & miniſteriale non eſſe, tantum; quantum neceſſe eſt ad regimen Eccleſiæ externum, & viſibile, eidemque tantum collatum ſuiſſe, & neceſſario deberi, 1mo & 2do Capite hucusque oſtendimus: & quamvis Eccleſia hoc Capite *viſibili* & *vicario* ad tempus carere poſſit, ſicut, Imperium Monarchâ, Regnum ſuo Rege, & quidem eo magis, quod adhuc adſiſtat Eccleſiæ Caput inviſibile & principale, tamen non ſemper carere poteſt, quia regimini externo, & viſibili neceſſarium eſt caput viſibile. Ideo mirum eſt, eruditum Febronium, verba Cracovienſium in vim argumenti afferre, nempe Papam per metaphoram dici caput Eccleſiæ, nam ex eorundem verbis, & argumentorum ſerie oſtendi poteſt, eos in hoc ſatis metaphorice locutos fuiſſe, ſimiliter diſcurſum baſileenſium, quem Febronius tom. I.

 citat,

citat, paralogiſmis, & æquivocationibus laborare legenti manifeſtum eſt. Tales argutiæ incautis, & parum eruditis imponere, & ſpeciem argumenti conficere valent, verum à rerum gnaris vix attenduntur. Tanti intereſt, in quorum manus perniciofus quisquam liber incidat.

Adhuc præterire nequeo, quod Febronius tom, 1. hoc Cap. & paragrapho citet Epiſtolam Sixti III. P. ad Epiſcop. Illyr., quæ Epiſtola nullibi in Labbeo, Binio, Baronio, Pagio aut nova Conciliorum collectione D. Manſi, ſed in ſolo Petro Conſtant invenitur, & pro ſpuria habetur. In quo alios judicat, in hoc ſeipſum condemnat, nempe aliis ſemper ſpurias Iſidori merces obiicit, nunc talibus ipſe in rem ſuam utitur. Num hæc ſinceritatem authoris commendant?

Ad 5. Papa eſt *vicarius Chriſti:* at etiam *Epiſcopi* ſunt vicarii Chriſti? ita eſt, quilibet in ſua diæceſi eſt, & agit vicarium Chriſti, ſed non quilibet Epiſcopus eſt vicarius Chriſti *univerſalis* reſpectu totius Eccleſiæ, & cum tanta plenitudine Poteſtatis, ſicut Petrus.

Hinc

Hinc male ſcribit Febronius; *à ſimili vicariatu* non excluduntur reliqui Epiſcopi: nam hæc *ſimilitudo* ſe non extendit, nec ad præeminentiam gradus, nec ad univerſalitatem Poteſtatis, in utraque Pontifex maior eſt. Epiſcopus vices Chriſti agit in ſua propria Eccleſia, Pontifex in univerſa: Epiſcopus tanquam vicarius Chriſti proprium ſuum gregem Poteſtate & jurisdictione regit; quidni & vicarius Chriſti univerſalis hac Poteſtate & Jurisdictione in totum gregem potietur? haud exiſtimo, amplius repetendos eſſe tot S. Scripturæ & Patrum textus. Florentinum Concilium hoc, ſubſcribentibus græcis expreſſe definivit: quis nunc Catholicus dubitare audeat? ſi autem definiente florentino Pontifex in Eccleſia tota verus Chriſti vicarius eſt, tunc vicarius non per ſe proprie, ſed Chriſtus inviſibilis per ſuum vicarium viſibilem etiam viſibiliter ſuam regit Eccleſiam, ſecus cum heterodoxis dicere debes, Eccleſiam Chriſti inviſibilem eſſe. Male igitur iterum, imo peſſime concludit Febronius, *ut quod in ſua origine in reverentia filiali, in magiſtrali authoritate, demum in mero Primatu fun-*

datum eſt, poſt in Imperium ſacrum pertrahatur. Deneget prius, ſi poſſit, vel Chriſtum habere Imperium in Eccleſiam, vel deneget, rom. Pontificem ejus Vicarium eſſe in Eccleſia, vel deneget omnino in Eccleſia Imperium eſſe. Nam ſi vel nullum Imperium eſt in Eccleſia, vel Chriſtus non habet Imperium in illam, vel ſi tale quidem Imperium exiſtit, attamen non uni, ſed multitudini datum eſt, tunc utique ille unus tale Imperium non habebit; verum hoc ipſo Chriſti Vicarius, eum repræſentans non erit, neque Chriſtus, neque Eccleſia tali Vicario indigebit, ſicque tollitur Primatus, & Democratia in Eccleſiam inducitur.

§. VII.

Relationes in gravioribus & dubiis cauſis ad rom. Sedem fieri ſolitæ, magnum ei authoritatis pondus addidere.

Relationes, quæ de ſe minime ſunt argumentum ſtatus monarchici, in hunc ſenſum paulatim tractæ ſunt, dum Pontifices iis adſueti deinceps *pro jure* poſtularunt, & quod prius conſuetudo fuit multorum, poſt-

poftea *in neceſſitatem* traxerunt. Non ad folum Romanum, fed etiam ad alios magnæ authoritatis Epifcopos, e. g. ad S. Cyprianum, recurfus fummebantur. Theodofius Imp. tale Privilegium indulfit Epifcopo Conftantinop.; igitur hoc jus fua origine nulli Sedium proprium eft, & tamen ab una parte ftrictius vindicatum, ab altera remiffius agnitum viam aperuit, mutandi *Conſilia* in *Mandata*, *Directorium* in *Imperium*.

1. Primus id feciffe videtur Innocentius I. de *majoribus cauſis* ex *prætenſo Synodi ſtatuto & veteri conſuetudine* Sedi rom. referendis ad Victricium Rothomag. Item alia Epift. ad Nucerian. in Epift. ad Concil. Milevit. & S. Leo P. ad Epifcopos Galliæ Epift. 10. fed dicebant hi Pontifices fe effe *conſultos*.

2. Hac eo tempore modeftia utebantur Pontifices, ut non *novum jus* conderent, fed confulti de jure conftituto in dubiis refponderent, quamvis Innocentius I. de caufis majoribus jam ad fe referri debere contenderet. Hoc tamen curabant, ut fua refponfa, quæ &

 decre-

decreta vocabant, in aliorum notitiam pro norma diſciplinæ deducerentur, & ut ait Petrus de Marca, ut mentes revocarent *ad obſervationem Canonum & antiquæ traditionis.*

3. Hac authoritate reſponſis rom. Pontificem tributâ, in unum collecta fuerunt à Dyoniſio exiguo & aliis, non ut eorum eſſet publica authoritas, attamen hæc collectio à romana Eccleſia ſuſcepta & probata fuit, ut à Nicolao I. Leone IV. &c. *Codex Canonum* dicta ſit.

4. Hactenus ſatis moderate. At introducto jure Iſidoriano alia rerum inducta facies, & Epiſcopis impoſita fuit neceſſitas & obligatio recipiendi, & ſe conformandi rom. Pontificum decretalibus. Hoc prætextu Sæculo IX. Joannes VIII. Wiliberto Archiepiſcopo Colonienſi Pallium negavit.

5. Cum tempore res longius proceſſit. D. Barthel Annot. in Jus Canon. in Proœm. ait: poſtquam Sæculo XII. ſtudium Juris civilis invaluit, etiam Pontifices totum Proceſſum forenſem in Eccleſiam introduxerunt.

runt. Ceperunt tunc Difpenfationes, Exemptiones, Privilegia, indulta: Pontifices fe Canonum *Dominos* dixerunt, cum antecesfores fe tantum *Cuftodes*, *vindices* & *executores Canonum* nominarent; hinc tot fupplicationes, confultationes & refcripta prodierunt: Ecclefia *romana* cæpit vocari *Curia*, nova difciplina & politia introducta eft.

6. Juftinianus Imp. relationes fibi factas prohibuit Novell. 125. Pontifices contraria politia utebantur, confulentes, & referentes laudabant ex ratione ftatus, & Fleurius ait, Pontificum potentia nulla re magis cenferi poffe videbatur, quam fi difpenfationes à Canonum obfervantia in infinitum extenderentur. De hujus rei veritate nemo dubitat, fed ad fequioris ævi corruptelas pertinet. Aliter fenfit proba antiquitas.

7. Hæc intelligenda funt fine præjudicio relationum *de rebus ftatum univerfalis Ecclefiæ tangentibus*, & ad Pontificem referendis. Interim neceffariæ hæ relationes anfa fuerunt relationum de rebus ad officium Primatis non pertinentibus.

8. Magnum in Ecclesia obsequium præstant in destruenda vesana securitate operam locantes, ne sub scuto dispensationum, indulgentiarum, exemptionum &c. ab obligatione communis legis quis immunis credatur, & Potestas Pontificis in immensum extollatur ad parandum præsidium adversus conscientiæ remorsus.

Nota.

Romana Ecclesia est centrum unionis: ad hoc centrum & jus essentiale Primatus pertinet, ut *in negotiis gravioris momenti*, tum etiam quæ *universam Ecclesiam respiciunt*, *ubivis gerantur*, ad rom. Pontificem referantur. Hoc non solum fatetur, sed etiam multis exemplis probat Febronius Cap. 2. §. 4. Num. 6. & præcipue §. 6. per totum, uti ibidem retulimus.

Ipse loc. cit. hanc relationum consuetudinem & praxin non solum ex Conciliis Ephesino, Chalcedonensi, Sardicensi, Africanis & vetustissimis Pontificibus confirmat, sed etiam antrorsum à Concilio Arelatensi

usque

usque ad Ecclefiæ nafcentis exordia & Clementem P., qui ad Corinthios fcripfit Epiftolam, refert. Dum igitur una ex parte natura Centri & unionis has relationes exigit, eæque ad jura Primatus pertinent, inter quæ ab ipfo Febronio reponuntur cit. §. 6. Ex altera parte à primitivis Ecclefiæ Sæculis originem fuam habeant, quarum Epocha affignari nequeat, hinc fequitur, eas fecundum tritam Auguftini regulam ad traditionem apoftolicam, vel omnino divinam referri debere, ideoque hoc ipfo, & præcipue quia in jure Primatus originario & effentiali fundantur, à Pontifice *pro jure* poftulari. Fruftra l. c. Adverfarius illud Gregorii M. fubjungit, *verbum juffionis, peto, à me removete*, & hic iftas relationes vocat *confuetudinem multorum* & non neceffariam: vel integrum fuum paragraphum fextum in Cap. 2. expugnat Febronius, vel modo concedat, has relationes Pontifici *jure* deberi, & *pro jure* poftulari. Quare jus relationum ftatum monarchicum omnino firmat, imo præfupponit.

Evane-

Evanescit quoque illa inanis distinctio hic Num. 7. adhibita inter relationes de *rebus statum universalis Ecclesiæ tangentibus.* Utique Papa vi Primatus suam sollicitudinem *ad omnes Provincias & Ecclesias* extendere debet, uti ipse Febronius fatetur, & exempla, testimoniaque à Febronio allata Cap. 2. §. 6. probant, & clare demonstrant, *de singulis quibusque Provinciis*, ait Concilium Sardic. & Innocentius I. *Per omnes Provincias, quod per totum mundum possit omnibus Ecclesiis in commune prodesse, diversorum consulta ad Petri Sedem referenda esse.* Igitur non solum ea, quæ universam simul Ecclesiam, sed etiam singulas particulares Ecclesias attinent. Quæ autem referri debebant, iisdem Febronii exemplis exponuntur. *Quoties fidei ratio ventilatur.* Innocent. I. Epist. ad Conc. Milev. *super anxiis rebus, quæ sit tenenda sententia*, idem l. c. *in rebus ad Ecclesiæ statum pertinentibus, si quid dubitationis fuerit exortum.* Avit. Vien. Epist. 36. *in causis & litibus Episcoporum.* Concil. Sardic. Can. 3. 4. & 7. *ea omnia, quæ ad ecclesiasticum spectant statum.* Justin. l. 7. Cod. de SS. Trinit. *quæ ad disci-*

plinæ

plinæ rationem & Canones pertinent. Innocent. I. Epist. 3. ad Concil. Tolet., adeoque in summa ea omnia, quæ fidem, mores, leges, disciplinam, & statum seu regimen Ecclesiæ externum ubivis & in singulis etiam Provinciis atque Ecclesiis concernunt.

Ex proprio igitur ore judicatur Febronius, has relationes non meram *consuetudinem multorum* & arbitrariam, sed veterem praxin in *traditione* stabilitam, & in essentiali jure Primatus fundatam esse, adeoque à rom. Pontificibus pro officio, *jureque* postulari, has relationes etiam ab Ecclesiis particularibus deberi in rebus anxiis, dubiis, fidem, disciplinam & Ecclesiæ statum spectantibus. Hinc nos, etiam nolente Febronio, Primatum Jurisdictionis, ultimatum judicium, & quodamodo infallibilitatem Pontificis congrue deducimus.

Sit, quod ad Cyprianum Primatem Africæ, & ad alios Patriarchas etiam relationes factæ, vel fieri jussæ sint. Conveniens erat, ut inferiores Episcopi prius cum suo Primate conferrent, præcipue si propter di-

stan-

ſtantiam ad Papam facilis recurſus non eſſet. Attamen hi ipſi, ſi cauſa exigebat, poſt modum ad Papam referebant, & in rebus gravioris momenti quivis Epiſcopus per ſe ad eundem referre potuit, quod patet ex tot decretalibus Epiſtolis ad particulares Eccleſias & Epiſcopos datis. Nihil intereſt, utrum mediate vel immediate conſuleretur Pontifex, attamen in rebus majoris momenti inde ultimatum judicium exſpectandum erat.

Ad 1. Qua fronte Febronius Innocentium I. accuſat, quod majores cauſas ex prætenſo Synodi ſtatuto & veteri conſuetudine referendas eſſe ſcripſerit? ſi jam ante ipſum hoc in Conciliis Sardicenſi, Arelatenſi, duobus Carthaginenſibus ab anno 255. receptum & obſervatum fuit. An Innocentius, qui anno 402. Petri Cathedram aſcendit, veterem conſuetudinem & traditionem non melius novit, quam ultra tredecim Sæculis poſterior Febronius? vel an S. hic Pontifex omnino mentibus eſt, dum ſcripſit, *Synodus ſtatuit, & vetus conſuetudo exigit?*

ſi

ſi talia tam facile negare liceat, quid amplius ex traditione & veterum teſtimoniis certum habebimus? Julius I. Innocentio 64. annis anterior. Reſcripto ad Orient. ſcribit: *cujus (apoſtolicæ Sedis) diſpoſitioni omnes majores cauſas, & Epiſcoporum judicia antiqua Apoſtolorum, eorumque ſucceſſorum atque Canonum authoritas reſervavit.* Hinc patet, Innocentium P. non primum fuiſſe, qui cauſas majores *reſervavit*, aut referendas dixit, dein teſte Julio hanc conſuetudinem ab Apoſtolis, horumque ſucceſſoribus, adeoque *traditione apoſtolica*, demum etiam ex Canonum, utique in Synodo aliqua conſtitutorum authoritate derivari. Julius ergo eadem, quæ Innocentius, imo adhuc clarius loquitur. In hiſce duobus teſtibus an non ſtabit verbum?

At eo tempore dicebant Pontifices, ſe tantum *conſultos* eſſe, poſtea *conſilia* in *mandata*, *directorium* in *Imperium* migrarunt. Fors exiſtimas, reſponſa Pontificum non niſi *conſilia* fuiſſe pro libitu amplectenda vel rejicienda, vel eos ad conſulta non potuiſſe le-

gem

gem dare? falleris: siquidem rescripta Principum data solum *ad consultationem vel supplicationem alterius* vim legis habent, si publice promulgantur, vel corpori juris inseruntur. Illi autem Pontifices in suis rescriptis ad consulta præcipiebant, prohibebant, sanciebant, pœnas contra refractarios statuebant, atque ea in Conciliis provincialibus, vel alias per Episcopos promulgari jubebant, uti Cap. II. §§. 7. & 8. ostendimus: igitur illa rescripta non mera *Consilia*, sed jam mandata erant. Rescripta vel decretales Epistolæ, ait Barthel Annot. ad Jus Can. Tit. 3. de Rescript, *faciunt jus universale, quia vel Pontifex voluit illas extendere ad similes causas, vel quia relatæ sunt in Corpus Juris.* Potuit ergo Pontifex ad relationes & consulta dare legem ex his etiam patet responsio

Ad 2. Confer. etiam, quæ diximus in Not. ad Cap. II. §§. 7. & 8.

Ad 3. *&* 4. Inutiles quærelæ! ante omne jus Isidorianum Pontifices vi Primatus habebant jus exigendi relationes in causis gravioribus, jus decidendi, statuendi, uti

satis

ſatis hic & alibi oſtendimus, igitur & imponendi obligationem recipiendi & ſe conformandi, ſive dein *novum jus* conderent, ſive dubia circa *jus conſtitutum* deciderent. Jam ante Concilium Nicænum Stephanus P. venientes ab hæreſi prohibuit baptizari celeberrimo illo decreto: *nihil innovetur, niſi quod traditum eſt.* Cornelius P. decreto edito pacem lapſis reddidit, Idololatris veniam conceſſit, notamque controverſiam decidit, de quo Euſebius Lib. 6. Cap. 35. & Cyprian. Epiſt, 67. *jam pridem Collega noſter Cornelius ſanxit, ejusmodi homines lapſos quidem ad pœnitentiam poſſe admitti, ab ordinatione autem Cleri & ſacerdotali honore prohiberi.* Notum eſt decretum Victoris P. de celebrando Paſchate, & aliud Zepherini P., de quo Tertullianus: *audio, edictum eſſe propoſitum, & quidem peremptorium: Pontifex ſcilicet maximus, Epiſcopus Epiſcoporum dicit.* In antiquiſſimis collectionibus Epiſtolarum roman. Pontificum præmittuntur paſſim hæc verba: *incipiunt decreta Leonis, decreta Symachi, decreta Siricii, decreta Innocentii &c.* SS. Patres Epiſtolas & reſcipta Pontificum tanquam

decreta & conſtitutiones citant: Sic Auguſtinus Epiſtolam Zoſimi, Sixti, Cœleſtini, Athanaſius Julij & alii aliorum Pontificum reſcripta & decreta, tanquam Eccleſiæ leges allegant.

Audiamus denique univerſas Eccleſias pro rom. Pontificum legibus loquentes, Hiſpaniam in Concilio Toletano III. *permaneant in ſuo vigore Conciliorum omnia conſtituta, & ſynodicæ ſanctorum romanorum Præſulum Epiſtolæ, & decernente Hilario P. nulli fas ſit ſine ſtatus ſui periculo vel divinas conſtitutiones, vel apoſtolicæ Sedis decreta temerare.* Galliam antiquam in Concilio Turon. II. *Nos ergo hoc ſequentes, quod vel Paulus Apoſtolus, vel Papa Innocentius ſtatuit, in Canonibus noſtris inſerentes.* Africam Epiſt. ad Innocent. P. *ut ſtatutis noſtræ mediocritatis etiam apoſtolicæ Sedis adhibeatur authoritas.* Dardanam reſcripta ad Gelaſ. P. *ſaluberrima apoſtolatus veſtri præcepta, qua oportet, devotione ſuſcepimus.* Univerſum denique Orientem Epiſt. ad Hormiſum. *Quia non poteſt Domini noſtri prætermitti ſententia, tu es Petrus, quaprop-*

ter ſequentes in omnibus Sedem apoſtolicam, & prædicamus omnia, quæ ab ipſa decreta ſunt. Cæcus ſit, qui in his non clare rom. Pontificibus aſſertam leges ferendi poteſtatem intuetur, & hæc quidem jam ante introductas Iſidori decretales dicta & geſta ſunt. Ad quid ergo tot circuitiones, exceptiones, violentæ aut malevolæ explicationes, ubi res in propatulo eſt?

Ad 5. Febronius non omnia fideliter proponit: affert, quæ invidiam creare poſſunt, & ignoros ſcandalizare, omittit, quæ excuſationem adſtruunt. Febronio longe æquior eſt D. Barthel. Ait hic quidem loc. cit. novam diſciplinam in Eccleſiam inductam fuiſſe per frequentes appellationes, relaxationes Canonum, & adjectas conditiones pro valide & licite celebrandis Conciliis minoribus; unde etiam recurſus & reſcripta inſigniter augebantur. At cauſam hujus rei addit: *ex hoc neutiquam*, ait, *cum Proteſtantibus inferre licet: ergo tum temporis ſpiritus Eccleſiæ diſſipatus evanuit? nam cum ſpiritus Eccleſiæ ſit ad ædificationem, non ad de-*

ſtructionem, *& refrigeſcente charitate fidelium rigor ille Canonum haud amplius expediret*, *Eccleſia eodem ducta ſpiritu illum recte immutavit.* Hæc omiſit Febronius, & eorum loco ſic inferius ſuum judicium profert: *hæc ad inſignes ſequioris ævi corruptelas pertinent. Aliter ſenſit proba antiquitas.* En! quantum Barthelius & Febronius inter ſe diſtent. Videntur autem hæc ultima Febronii verba in ipſa Proteſtantium objectione à Barthelio confutari. Cæterum diſpenſationes, exemptiones, Privilegia tum non primum cœpêre, quod ſuo loco monſtrabimus, attamen frequentiores invaluêre, & *hoc refrigeſcente Charitate, ubi rigor Canonum haud amplius expediebat.*

Ad 6. Veteres illi & ſancti Pontifices ante omnes Iſidori decretales laudabant referentes: an vero non laudare licet obſervantiam veteris juris & traditionis? an hoc iis in malum ſenſum pro libitu interpretari, ſuſpectos reddere, & invidioſam rationem ſtatus idcirco affingere licet? dein ad diſpenſatio-

fationes iterum recurrit author, fed de his fuo loco.

Ad 7. Vana hæc exceptio iam fupra præocupata fuit.

Ad 8. Iterum alibi loquar de his, ubi ex inftituto tractabuntur. Sciet interim author abufum frequentiorum difpenfationum, indulgentiarum &c. non in folum difpenfantem, fed plurimum etiam in petentes, horumque Promotores & potentes Commendatitias, ubi ftatus petentium melius, quam romæ cognofci debet, refundendum effe. Romæ & toti Ecclefiæ magnum obfequium præftabit Febronius fi hisce meliora perfuadeat, ego vades ero, non tot amplius difpenfationes româ mittendas effe. Scimus Interim, multos obloqui, & publice fcribere contra difpenfationes & pluralitatem beneficiorum eodem tempore, quo ipfi iisdem inhiant, vel iam obtentis utuntur, & retinent. Quis credat, horum monita è fincero animo proficifci, non fua quærere, fed quæ funt Jefu Chrifti, fcandala, quæ prædicant,

 refpec-

respectu ipsorum non pharisaice esse? Medice, cura te ipsum.

Febronius, qui sicut vasta eruditione, ita & proprio sensu multum abundat, tom. III. & IV. hisce adhuc numerosas explicationes, exceptiones, allegationes, restrictiones, limitationes opponit. Tom. III. iterum repetit modum promulgandi, & vim legis conciliandi decretis Pontificum *per Consensum Episcoporum*, & per *insertionem* talis decreti in *Codicem Canonum ab Ecclesiis receptum*. De primo modo satis dixi Cap. II. §. §. 7. & 8. in not. putat nihilominus, necessitatem Consensu Episcoporum ad vim legis pontificiæ se posse evincere ex Petro Constant, qui ait, afros decreto Siricii P., *ne quis Episcopum extra conscientiam sedis apostolicæ ordinaret*, hanc clausulam & temperamentum addidisse, *hoc est Primatis*, ut quod suburbicariis Ecclesiis præscriptum erat, ad suam ipsi consuetudinem accomodarent.

At inanis hæc coniectura est quam P. Constant. nulla ratione probat, nec probare potest. Siricius P. Romæ in basilica S. Petri

tri celebravit ſynodum 80. Epiſcoporum ad reſtaurandam in africa collapſam diſciplinam: Epiſtola, de qua ſermo eſt, erat ſynodalis ſpecialiter ad afros data, quibus etiam inſcripta fuit, ſi tamen genuina eſt. In hac ipſa Epiſtola occurrunt illa verba, *extra conſcientiam ſedis apoſtolicæ, hoc eſt Primatis.* Quo igitur fundamento P. Conſtant. dicere audet, hanc Epiſtolam primum Italorum Epiſcoporum cauſa ſcriptam fuiſſe, & ubi ad afros perlata eſt, hanc clauſulam & mutationem ab iis additam fuiſſe. Ubi, quando, à quibus hoc factum eſt? num ita fingere licet? ipſe Siricius ſcribit, *extra conſcientiam ſedis apoſtolicæ, hoc eſt Primatis,* Quid hæc verba aliud innuunt, quam approbationem & Confirmationem ordinandi Epiſcopi primario ad Sedem apoſtolicam pertinere, quod jus, quia ab hac propter diſtantiam locorum non exercebatur, ſecundum illius ævi diſciplinam ad Primates Provinciarum delatum fuit, ita ut ſi ordinatio Epiſcopi ſcientia & conſenſu Primatis fieret, idem eſſet, ac ſi ſcientia ſedis apoſtolicæ facta fuiſſet. Confer. ſupra §. 5. in Not. africani igitur Epiſcopi ad decretum Siricii ni-

hil addiderunt, nec contra vim legis pontificiæ hinc aliquid eruitur.

Dicit equidem Siricius cit. Epiſt., ſe non *nova præcepta* dare, ſed obſervari velle, quæ *apoſtolica & Patrum conſtitutione ſunt conſtituta.* Sed jus ordinandi & confirmandi omnes archiepiſcopos primitus ad ſolos Patriarchas ſpectabat, uti probavimus ſupra §. 5. in nota, & infra Cap. IV. §. 3. per *Metropolitanos* igitur primario intelliguntur Patriarchæ, dein illi, ad quos jus illud ſucceſſu temporis à Patriarchis delatum fuit, quippe non omnes Metropolitani confirmabant Epiſcopos ſuæ provinciæ, uti in Italia &c., & Patriarcha conſtantinopolitanus hoc jus in toto Patriarchatu ſolus exercebat. Quod ſecundum promulgandi, & pontificiis Epiſtolis vim legis communis conciliandi modum attinet, nempè per relationem in Codicem Canonum ab Eccleſiis receptum, Febronius nihil iterum lucratur. Nullus dicit, omnes omnino Pontificum Epiſtolas & reſponſa per ſe vim legis habere, & quidem eo ipſo, quia illi nolebant ea tanquam leges præſcribere, ſed tantum ad privatos, & ſæ-

pe-

pe ſola magiſtrali authoritate datæ ſunt. Hæc igitur ſuam authoritatem tantum mutuant ab obſervantia, & quod in Codicem Juris communis relata ſint.

Dum Italus dixerat, Febronium ſolum Primatum ordinis admittere, reſpondet, *non meri ordinis prærogativam, ſed permagnæ authoritatis & poteſtatis eſſe*, quod Pontifex *ſolus* & jure ſuo poſſit circa legem fideles *inſtruere*, *obſervantiam mandare*, *urgere*, finaliter *ex præſcripto Canonum* rebelles à gremio Eccleſiæ *abſcindere*.

Neſcio, qualiter iſta cohæreant. Si Papa non poteſt legem *condere*, ſi *ad eſſe legis* requiritur *conſenſus & acceptatio Eccleſiæ*, ſi non *niſi ex præſcripto Canonum* poteſt rebelles *abſcindere*, tunc ipſe non poteſt proprie obſervantiam ſuæ legis urgere, mandare, & illa omnia proprio, ſed tantum alieno jure agere, quæ qualiscunque poteſtas meri ordinis, non veræ & propriæ Juriſdictionis eſt.

Tandem Author tom. 4. Part. 2 Cap. 3. num. 6. quinque *relationum* ſpecies diſtinguit. 1. Quæ materiam fidei & ſtatum Eccleſiæ

 ſpec-

ſpectant. 2. Quæ ad tutelam & executionem Canonum pertinent. 3. Quæ ſolum pro Conſilio & magiſtrali doctrina proponuntur. 4. Relationes *graviorum cauſarum & appellationes* non pertinere ad ſubſtantiam Primatus, ſed variantis diſciplinæ eſſe. 5. Relationes actorum in Conciliis provincialibus & aliis majoribus, antequam executioni mandarentur, hoc vero tantum ex Canonum præſcripto & antiqua obſervantia, Synodum quoque poſſe aliter ſtatuere, quam Pontifici viſum fuit.

Ex his relationum ſpeciebus ſolum priores duas concedat Primatui *jure divino* annexas eſſe. Ergo quoad priores duas relationum ſpecies ſaltem verum eſt, eas à Pontifice *pro jure* poſtulari poſſe, non in *mera conſuetudine*, ſed in vero *jure Primatus* fundari, neque hoc jus intra ſolum Occidentem concludi, ut cit. loc. Febronius perperam adſtruit, quia Primatus jure divino ad univerſam Eccleſiam ſe extendit. Ruit igitur, quod initio hujus paragraphi à Febronio dictum fuit. De tertia ſpecie relationum, eas

à Pa-

à Papa pro jure postulari, & necessario ad eum referri debere, nemo somniat. De quarta & quinta dicemus, ubi de causis majoribus, appellationibus & Conciliis agemus.

§. VIII.

Quæ hinc, inde occurrunt figuratæ aut ampullatæ Patrum elocutiones, substantiam rei non mutant.

Genuina Ecclesiæ romanæ jura Patribus, Scriptoribus ecclesiasticis, & ipsis Pontificibus sæpe ansam dederunt, ut de illis in æstu concertationis amplissimis verbis loquerentur, & scriberent. Nempe à proprio & stricto verborum sensu nonnunquam generalius, & sine consideratione argumenta sumuntur ad determinata quædam jura, quæ Primatui adhærere serius prætensa sunt. Hinc græci in Concilio florentino Romanis opposuere: *quæ honoris causa dicta sunt, in consequentiam trahi non debere.*

1. In decreto, decretalibus & constitutionibus Pontificum admodum frequens est usus, seu potius abusus verborum Christi: *tu es Petrus, & super hanc Petram &c. Pa-*

sce

ſce oves meas &c. Ego rogavi pro te &c. Ad ſtabiliendam univerſalem Monarchiam, infallibilitatem, & jus excluſivum cognoſcendi de cauſis majoribus. Porro hos textus ad id, pro quo allegantur, nimium generales, & plane extraneos eſſe, Cap. 1. oſtenſum fuit. Si hoc evenit circa verbum Dei, quis mirabitur, ſimilem aut majorem abuſum circa ſcripta Patrum? de quibus ſolum pauca pro exemplo afferuntur.

2. Hyeronimus Epiſt. ad Damaſ. P. *Ego nullum primum, niſi Chriſtum ſequens beatitudini tuæ, id eſt, Cathedra Petri communione conſocior. Super illam Petram ædificatam Eccleſiam ſcio: quicunque extra hanc domum agnum commederit, profanus eſt, ſi quis in Arca non fuerit, peribit. Et poſtea, quicunque tecum non colligit, ſpargit: hoc eſt, qui Chriſti non eſt, Antichriſti eſt.* Hæc verba, utcunque turgida aliud non exprimunt, quam communionem cum prima ſede, nempe romana.

3. Auguſtinus Epiſt. 43. *in romana Eccleſia ſemper apoſtolicæ Cathedræ viguit Principatus.*

tus. Et Epift. 190. *me apud Cæfaream præ- fente venerunt, quo nos injuncta nobis à venerabili Papa Zofimo apoftolicæ Sedis Epifcopo ecclefiaftica neceffitas traxerat.* Hic iterum nihil, præterquam univerfalis Primatus, & huic cohærens jus indicendi Synodos.

4. Dum Epifcopi africani duabus Synodis Pelagianos damnaffent, harum confirmationem à Papa petierunt, ut nempe fua doctrina cum traditione Sedis apoftolicæ collata origini conformior agnofceretur: hoc fenfu dixit Auguftinus Epift. 95. ad Innocent. I. *utrum nofter rivulus, licet exiguus, ex eodem, quo etiam tuus abundans manet capite fluentorum, hoc à te probari volumus.* Poftea collatione facta dixit, *caufam finitam effe*, & quidem ex decifiva ratione, quia Papa refpondit, *quod antiquitus apoftolica Sedes cum cæteris tenet perfeveranter Ecclefia.* Seu quia in rom. Ecclefiæ doctrina univerfalis Ecclefiæ fententiam fe inveniffe putabat. Interim non omnibus ita vifum, & caufæ illa primum in ephefina Synodo *plene & effective* terminata fuit. Romani illa verba Augufti-

ni,

ni, *causa finita est*, pro universali regula ad omnes causas per rom. Pontifices decisas summunt, econtra aliud ejusdem doctoris dictum, *restabat adhuc plenarium Ecclesiæ Concilium*, ad unum solum particularem casum pertinere contendunt.

5. Pariter circa quæstionem de divinitate spiritus S. Sozomenus Lib. 4. Histor. Cap. 21. ait, *controversia judicio rom. Ecclesiæ terminata singuli quievere, eaque quæstio tandem finem accepisse videbatur.* Hic advertit Febronius, Pontificem scripsisse Orientalibus, ut *cum Episcopis Occidentis* sentirent, sicque *ut Patriarcham* omnium Occidentalium fidem proposuisse. Dein *videbatur* causa terminata, attamen unius rom. Pontificis judicio ad hoc minus sufficiente quies constantinopolitani Concilii authoritate stabiliri adhuc debuit.

6. S. Bernardus Lib. 2. de Consid. Cap. 8. *quis es? Sacerdos magnus, summus Pontifex: tu Princeps Episcoporum, tu hæres Apostolorum, tu Primatu Abel, Gubernatu Noe, Patriarchatu Abraham, Ordine Melchisedech, Di-*

gni-

gnitate Aaron, Aathoritate Moyses, Judicatu Samuel, Potestate Petrus, Unctione Christus. Tu es, cui claves traditæ, cui oves creditæ sunt. Sunt quidem & alij cæli janitores, & gregum Pastores. -- -- -- -- Habent illi assignatos sibi greges, singuli singulos, tibi universi crediti sunt, uni unus, nec modo ovium, sed & Pastorum tu unus omnium Pastor. Ex amplissimis his verbis, figurarum plenis, nihil eruitur, quam sollicitudo omnium Ecclesiarum. Ævo D. Bernardi Systema falsarum decretalium jam prævaluerat; unde minime mirandum, si idem vir sanctus secundum hujus corruptæ œconomiæ ideam locutus fuerit, & quædam scripturæ loca in eundem sensum traxerit, quæ secundum se spectata illuc nulla ratione pertinere noscuntur.

7. Hæc lucem dare possunt aliis similibus Patrum locis, in hanc causam allegari solitis, quam nulla ratione evincunt.

Nota.

Si genuina Primatus jura Patribus ansam dederunt, de illis *amplissimis verbis* lo-

quen-

quendi, tunc certe eximia & magnifica esse debent, & non talia, qualia sunt *meri Praesidis in Collegio Judicum*, nisi Patres tantum lusisse velis; neque solum hi talia in aestu Concertationes, sed ut plurimum narrando, asserendo & profitendo locuti sunt. Italus hic Febronio satis apposite & veraciter respondet. Avide corradit Febronius ea omnia, quae Primatum Pontificis impugnant, unde demum sive ex fonte sacro, profano, vel haeredicali proveniant, omnia invicte concludunt, & in solidam authoritatem admitti debent. Econtra si scriptura, si Patres pro nostra sententia pugnant, eorum verba in *sensu accomodo* intelligi postulat, elocutiones *figuratae*, & *ampullatae* sunt. At si ita est, quis credat amplius SS. Patrum verbis? an non quivis rejicere poterit, haec *Metaphorica*, ista *Hyperbolica*, illa *ampullata* esse, nec in sensu litterali summi debere? verum an non sic tota traditio, quae SS. Patrum testimoniis innititur, dubia redditur, imo penitus eversatur, & demum hi, dum de Sede apostolica magnifice loquuntur, adulatores, assentatores & parasiti dicendi

forent?

forent? quod impium eſt. Græci utique dixerunt, *quæ honoris cauſa dicta ſunt, in conſequentiam trahi non debere.* At hæc utique in *æſtu concertationis* dixerunt, & ipſis adhuc probandum reſtabat, ea non vere & proprie, ſed *ſolum honoris cauſa* dicta fuiſſe. Sed quis neſcit, in Conciliis non intermedias diſputationes, ſed finem attendendum eſſe? contrarium ipſis probatum fuit, & in fine græci manus victas dedêre, atque Primatum univerſalem rom. Pontificis definiendo ſubſcripſerunt. Hæc attendere debuiſſet Febronius.

Ad 1. Verba Chriſti de Primatu Petri univerſali & Jurisdictionis recte & proprie intelligenda eſſe, Cap. I. in not. invicte demonſtratum fuit. Non igitur *abuſus* ſed genuinus uſus eſt horum verborum, ſi ad Primatum adplicentur.

Ad 2. Verba Hyeronimi non niſi communionem cum Sede romana exprimunt: nimium parcus es, amplius quid exprimunt: Hyeronimus ſcripſit tempore ſchismatis, in quod totus oriens ſcindebatur: in his turbis nil ſibi ſecurius & certius fore exiſtimabat,

quam communionem tenere cum romana ſede: verum & huius communionis rationem & argumenta addit, quæ præprimis attendi debent, nempe quia *ſupra illam Petram ædificatam Eccleſiam ſciebat*, & quia quivis extra hanc communionem *profanus* eſt, cum non *Chriſti*, ſed *antichriſti* ſit, ideoque per hanc communionem ſe ab omni erroris periculo immunem præſtat, quæ omnia in Cathedra Petri inerrantiam & infallibilitatem in fide præſupponunt. Igitur non *ſola Communio*, ſed etiam *neceſſitas* & *ratio communionis* exprimitur. Econtra in ſenſu Febronii Eccleſia ſuper Cathedram Petri non eſt fundata, ſed ſuper omnes apoſtolos, profanus non eſt, qui extra hanc domum agnum comedit, modo in Eccleſia aliqua comedat, quia omnes Epiſcopi autoritate ſunt æquales, non romana Eccleſia ſola audienda eſt, ſed quævis Eccleſia, quia illa dono inerrantiæ non gaudet. Vides hinc, quare Febronio verba Hyeronimi *turgida* viſa ſint? nempe quia eius ſyſtemati directe adverſantur.

Ad

Ad 3. Nescio, quid in Augustini Epist. 43. Febronium fors offendere possit, nisi vox *Principatus*. At Augustinus haud facile patietur, à Febronio se corrigi, postquam in libris retractationum omnia corrigenda ipse correxit, & retractavit; neque tam impudens erit Febronius, ut Augustinum, qui Isidori decretalibus decipi nondum potuit, inter assentatores romanæ Cathedræ reponat, quando cum Irenæo, Epihanio & aliis illorum temporum Patribus locutus fuit, qui Petrum communiter *Principem* apostolorum, & eius Primatum *Principatum* adpellant. Haud igitur Augustino propter vocem *Principatus* molestus sit Febronius, concedatque eam sana mente & in proprio sensuà S. Doctore adhibitam fuisse.

In secundo textu Febronius ipse in Papa Jus indicendi concilia recognoscit, & quidem vi Primatus, quod aperte negat Cap. 6, §. 2. & 3. de Concil. Dum vero S. Augustinus *iniunctam necessitatem* vocat, valde dubito,

utrum hoc cum Primatu *nudi directorii* conciliari queat?

Ad 4. Gratis omnino fingitur, Afros suos synodales relationes ideo solum romam misisse, ut eorum doctrina cum romanæ Ecclesiæ doctrina conferatur, ac si particularium Ecclesiarum doctrina pro formando judicio romano necessaria foret; sed econtra, ut si Afrorum doctrina cum romana Pontificis consentiret, tum illam approbaret, hinc ait S. Doctor, *hoc à te probari volumus, utrum noster rivulus exiguus ex eodem, quo tuus abundans emanet capite fluentorum.* Igitur doctrina africana judicio romano non in subsidium venire debuit, sed potius tunc solum approbari & confirmari meruit, quando & quia romanæ doctrinæ conformis est.

Pariter minus vere dixit Febronius, quod Augustinus facta collatione in responsis Innocentii P. sententiam universalis Ecclesiæ invenisse ratus, exclamaverit: *causa finita est.* Duo Concilia africana non ad totam Ecclesiam, nec ad synodum universalem missa sunt, sed ad solam sedem romanam, ab hoc

solum

ſolum Auguſtinus ea probari voluit, *hoc à te probari volumus*, ab hac etiam ſola peremptorie deciſa fuit, & dein exclamavit Auguſtinus, *cauſa finita eſt.* Igitur Auguſtinus judicium romanum cenſuit eſſe ultimatum & infallibile. Neque obſtat, Auguſtinum dixiſſe, quod Innocentius non potuerit aliud reſpondere, *niſi quod antiquitus apoſtolica Sedes romana cum cæteris perſeveranter tenet Eccleſia.* Quippe romana non tenebatur prius cæterarum Eccleſiarum particularium ſententiam & doctrinam exquirere, ſed harum ſententia & conſenſus in illa tacite jam includebatur propter nexum unitatis, ob quam cæteræ cum romana in doctrina conſpirare debebant, utpote in qua tanquam centro hærebat traditionis apoſtolicæ depoſitum; unde hæc tantum ſuam ſententiam promebat, quæ etiam cenſeri debet ſententia aliarum Eccleſiarum, communione doctrinæ & fidei cum ipſa conjunctarum, hicque eſt ſenſus verborum Auguſtini. Tandem male ſugillat Auguſtinum Febronius, *cauſam finitam* non fuiſſe, niſi poſtea in Synodo epheſina. Certe in ſententia Auguſtini per judicium

romanum causa finita fuit, non tamen error finitus erat, hinc Augustinus querebatur, *error utinam finiatur.* Hoc vero ad contumaciam hæreticorum pertinet, non ad labefactandum judicium romanum inferri potest. Causa Arii in Concilio nicæno finita fuit, error tamen finitus non fuit, qui dein cum authore iterum in Conciliis sardicensi, mediolanensi, romano, parisiensi sine omni præjudicio nicænæ Synodi damnatus fuit. Vere igitur Augustinus dixit, causam finitam esse, nec ad ullum amplius Concilium respexit, vel necessarium esse censuit. Dum vero Augustinus alibi de Donatistis dixerat, ipsis post judicium romanum adhuc *restare plenarium Ecclesiæ Concilium*, id S. Pater non in proprio, sed in sensu & Persona Donatistorum præferebat: *ecce putemus*, ait, quod idem est, ac *supponamus*, *quod dicunt, eos non habuisse bonos Judices &c.* Quippe de Concilio arelatensi postea ab Imperatore ipsis concesso aperte dixit, hoc non fuisse *necessarium*, & datum fuisse solum *eorum perversitati*, non jure, atque ad cohibendam *impudentiam.* Cæterum si juxta mentem S.

Au-

Auguſtini Donatiſtis revera adhuc reſtabat Concilium, quare huic, poſtquam illis conceſſum fuit, æque non adquievere, ſicuti Judicio romano, & inſuper ad Imperatorem appellaverunt? igitur cauſa eorum neque Concilio finita fuiſſet. Confer. Cap. 1. §. 7. in Not.

Ad 5. Similis fere reſponſio eſt. Quæro tantum, de quibus *Epiſcopi romani litteris*, & *Judicio romano* Sozomenus loquatur, vel intelligi debeat? ſcripſit Damaſus P. contra hæreſes tunc graſſantes ad Paulinum antiochenum Epiſtolam, ab orientalibus Epiſcopis ſubſcribendam: ſcripſit & aliam ad Epiſcopos orientales, qua Synodum conſtantinopolitanam I. confirmavit, teſtatur hoc Photius author hac in parte nemini ſuſpectus Lib. 7. de Synod. ubi de Synodo conſtantinop. I. ait: *quibus haud multo poſt & Damaſus Epiſcopus Romæ eadem confirmans atque ſentiens acceſſit.* Si de prima Epiſtola Sozomeno ſermo ſit: igitur ad ſolam Epiſcopi romani ſententiam *controverſia terminata fuit, ſinguli quievêre*, & *quæſtio finem tandem acce-*

pisse videbatur ante omne Concilium, quod dein ad contumaciam erroris frangendam ex parte adhuc celebratum fuit; dico *ex parte*, nam & aliæ Synodi hujus congregandæ causæ suberant, nempe ut nicæna fides confirmaretur, & Constantinopoli ordinaretur Episcopus teste Socrate Lib. 5. C. 8. at tali modo elucet authoritas romani Episcopi in Oriente certe maxima, qui ibi ad suum judicium tam promptos & obsequentes habuit Episcopos; neque his saltem Concilium necessarium, vel quæstionem non finitam esse visum est, *si singuli quievere, & controversia terminata fuit.* Sit, quod error finitus non fuerit, & alii rursus motus ciere non destiterint, quod, ut dixi, etiam post damnatos errores in Conciliis generalibus nicæno, ephesino, chalcedonensi &c. factum est, quamvis causa terminata fuisset. Tantam reverentiam vero & obsequium soli *Patriarchæ*, & Episcopis Occidentis reliquos Patriarchas & Episcopos Orientis, in tanta controversia inter eos mota, mox tam prompte exhibuisse, statimque cessisse, credibile non est. Si autem Sozomenus de secunda

Epi-

Epiſtola Synodi conſtantinopolitanæ confirmatoria loquatur, quod veriſimilius eſt, quia *judicium* romanæ Eccleſiæ vocat, tunc utique illa Synodum non præceſſit, ſed ſubſecuta fuit: & revera Synodus conſtantinop. æcumenica non fuit, nec robur habuit, niſi poſtquam miſſis litteris à Damaſo confirmata fuit, & ſic, *utpote controverſia judicio rom. Eccleſiæ terminata, ſinguli quievere.* Quidquid ergo dicas, cauſa Epiſcopi romani tanquam Primatis univerſalis ſententia terminata fuit.

Ad 6. Febronius ex verbis S. Bernardi nil niſi *ſollicitudinem omnium Eccleſiarum eruit,* ubi tamen S. Pater *Principatum*, *Primatum*, *Gubernatum*, *Dignitatem*, *Authoritatem*, *Judicatum*, *Poteſtatem*, ſemper ſupremam, & officium *paſtorale univerſale* clare exprimit. Revera ejus verba ampliſſima ſunt, nec validiores comparationes inſtitui poſſunt pro probando Primatu univerſali Jurisdictionis & Infallibilitatis in Pontifice, atque pro monarchico regimine; certe in ſenſu Febronii Primatum neutiquam exprimunt, ſicque to-

tus noster est Bernardus. Quid igitur? falsis decretalibus obcæcatus fuit; unde ergo illum tam perspicacem deprehendit Febronius in materia dispensationum, exemptionum &c. & alibi, quo sæpius in rem suam gloriatur? id saltem non solum asserere, sed etiam probare debuisset: non quicunque nostram tenet sententiam, eam ex falsis decretalibus hausit, aut iisdem innititur. Nos eandem hactenus ex genuinis fontibus, & certis testimoniis explicavimus, nec ulla facta falsarum decretalium mentione.

§. IX.

Status Ecclesiæ exterior per falsas Isidori decretales penitus immutatus est.
Lineamenta hujus Systematis.

Ansam pontificiorum Jurium extra legitimos fines proferendorum, omnium ferocissimam, egregie ementitam, à primævo statu & à veritate plane alienam dederunt Isidori Decretales spuriæ Sæculo VIII. Per hanc Decretalium confictionem & introductionem Patrum disciplina confracta, & quasi pro jure proposita principia, tanquam ab aposto-

apoſtolica traditione ad nos transmiſſa, quæ Apoſtolorum moribus, & primorum ſæculorum obſervantiæ directe repugnant. De his mentionem facit Stephanus Balluzius Præfat. ad Lib. Reginon. §. 3, & inter alia, gallicanos Epiſcopos Litem adverſus eas moviſſe, viciſſe tamen fortunam Populi romani. Iſidorus autem Eccleſiæ formam per ſua falſa corrupit.

1. Rom. Pontificem ex Epiſtolis Stephani I., Victoris, Pontiani, Sixti I. facit *univerſalis Eccleſiæ* Epiſcopum.

2. Ex Anacleto, Marcello, omnes *cauſas majores & difficiliores* ad Sedem apoſtolicam vult referri.

3. Sub nomine Sixti I., Aniceti, Euleterii, Victoris, Zepherini, Marcelli romanæ Sedi reſervat *cauſas Epiſcoporum.*

4. Ex Damaſo & Julio I. nulla *Concilia* etiam *provincialia* ſine authoritate rom. Pontificis celebrari poſſe.

5. Nec Concilii decreta rata eſſe ſine ejus *confirmatione.*

6. Ex

6. Ex Antero P. fingitur *translatio* cujusdam Eufebi Epifcopi ad Sedem alexandrinam.

7. Item ex variis antiquis Pontificibus *appellatio* ad Sedem rom.

8. Ex Pelagio I. quod Metropolitani debeant recipere *Pallium*.

9. Quod non liceat diffentire à confuetudine Ecclefiæ romanæ, & *falva fit in omnibus apoftolica authoritas*.

10. His pro veris reputatio facile concluditur *pro Monarchia papali*, ut Epifcopi fint meri Miniftri vocati in partem follicitudinis, folus Papa in plenitudinem poteftatis. Ita Gratianus quoque.

11. Petrus Conftant egregie differit Præfat. ad Epift. rom. PP. de damnis per falfas has decretales illatis, præcipue quod Novatores perfpecta illorum falfitate etiam gradum facerent ad genuina in dubium vocanda.

12. Ifi-

12. Isidorus contra regulam Vincentii lirinensis formam Ecclesiæ & regiminis non talem, *qualem à Patribus acceperat*, Posteris *consignavit*, sed quo ipse *voluit*, *duxit*. Porro *Ecclesia*, ut ait Facundus, ***non est indiga falsitatis.***

Nota.

Millies, & singulis fere paragraphis Febronius lectorem admonet, atque omni modo inculcat, per falsas Isidoris decretales totum Ecclesiæ statum immutatum fuisse, inde Pontifices suæ authoritatis incrementa accepisse, hisce cardinibus Monarchiam papalem inniti, per has traditionem apostolicam, Patrum disciplinam, primorum sæculorum genuinam praxin, & consuetudinem adulteratam, imo confractam fuisse, illas omne malum in Ecclesiam induxisse, imo plus mali, quam omnes simul hæresiarchas eidem intulisse. Vid. infra Cap. 8. §. 8.

Profecto si omnes accusationes, exprobrationes querelas contra Isidori decretales ex libro febroniano abscindas, dimidium operis de-

mes.

mes. Sed quæritur, utrum omnes hæ querelæ & accusationes iustæ ac veræ sint?

Interim nostro ævo non solus Febronius his armis pugnat. Quidquid vel regimen externum Ecclesiæ, vel rom. Pontificis prærogativas, vel Episcoporum Jura in Personas sacras, vel denique immunitatem ecclesiasticam realem aut personalem attinet, omnia facile prætextu falsarum decretalium exploduntur, quasi Ecclesiæ præter has nulla alia superfint certiora & genuina Jurium suorum monumenta, omni ætate maxima in veneratione habita. Præprimis hoc notandum volo: quæcunque hactenus pro regimine monarchico, rom. Pontificis Primatu universali & Jurisdictionis à nobis dicta, & de huius juribus adhuc dicenda sunt, neutiquam ex falsis decretalibus probavimus, sed semper scriptura, traditione, Patribus, ac testimoniis certis, genuinisque utimur. Regimen Ecclesiæ ante & post Isidori decretales monarchicum fuit, & longe aliis, quam hisce decretalibus, fundamentis fulcitur, uti Cap. I. & II. abunde ostensum fuit. Per nos

ergo

ergo nihil intereſt, ſive tales falſæ decretales exiſtant, ſive non, & in vanum laborat Febronius, illas continuo lectori obiiciendo, quando nobis in nullo argumento ſunt, & omnia momenta aliunde demonſtrantur.

Attamen nec illæ Iſidori decretales tam atro ſtigmate notari merentur, uti inclamat Febronius. Et quidem ante Siricium P. iam decretales Epiſtolas oppido plurimas à rom. Pontificibus prodiiſſe certum eſt. Sic S. Hyeronimus Epiſt. ad Ageruchiam memorat, ſe *in reſponſis ad orientis, occidentisque conſultationes* Damaſum P. juvare. Leo, I. P. qui 42. annis poſt ſiricium Pontificatum cæpit, Epiſt. 1. ad univers. Epiſcop. Italiæ ait: *omnia decretalia conſtituta omnium Prædeceſſorum noſtrorum ita veſtram dilectionem cuſtodire debere mandamus, ut ſi quis illa contempſerit, veniam ſibi deinceps noverit denegari.* Nicolaus I. Epiſt. 47. Ad Galliæ Epiſcopos idem Leonis decretum allegat, atque confirmat. Verum veteres illas decretales eas ipſas eſſe, quas Iſidorus collegit, eruditi negant, hasque ſpurias eſſe dicunt. Sed duplici modo ſpu-

riæ

riæ esse possunt, primò præferendo falsum nomen Authoris & ætatem, quam non habent: secundo quando non quoad Authorem aut ætatem modo, sed in seipsis confictæ ac falsæ sunt. Primo modo ut plurimum spurias esse facile concedimus, & in hunc sensum eruditi loquuntur; at inficiamur, eas omnino in se confictas & falsas esse. Habeat Adversarius hujus rei testes, contra quos nullam exceptionem facere poterit, suos nempe patronus Petrum de Marca Lib. 3. de Concord. Cap. 5. N. 1. *in eo suffragari non possum, quod atrocibus verbis Epistolas dilacerat (Blondellus) quas è sententiis & verbis legum, Canonum antiquorum & SS. Patrum, qui in quarto & quinto Sæculo floruerunt, si pauca demas, concinnatas esse constat.* Launoi. in Anti-Bellarm. addit. 1. *igitur longe probabilius est, harum Epistolarum consarcinatorem esse plagii turpissimi reum, quod Patrum posteriorum dicta exscripserit, & alienis vulgaverit nominibus.* Natal. Alexand. differt. 21. sæc. I. ait, multa Concilia & insignes scriptores has decretales laudasse, *non quod illas à SS. Pontificibus datas censerent, sed quia illas*

illas quoad Dogmatum veritatem, quoad judiciorum ordinem ab Ecclesia receptas noverant, quorumcunque authorum essent. His accedunt, Cardin. Bona, Sirmondus, Petavius, uterque Pagius, Labbæus, Christianus Lupus &c.

Ex his colligitur, quod illæ Isidori decretales non tantum contra fidem & doctrinam morum nihil contineant, sed potius eandem nobis ex sententiis Canonum, antiquorumque SS. Patrum dictis quarti & quinti Sæculi proponant, consequenter nec falsa, nec nova esse, quæ hisce decretalibus innituntur, sed omnino veteri traditioni & antiquis Canonibus conformia, quamvis non eorum, quæ præseferunt, nominibus gloriari debeant, neque primi & secundi Sæculi ætatem plene adæquent. Hoc tamen nihil refert: multa olim opera certis authoribus perperam adscripta fuisse posterior critices detexit, sunt nihilominus in se bona, & omni veneratione dignissima. Quo igitur fundamento Febronius omnia jura Sedis apostolicæ, quæ hoc paragrapho per

12. numeros enumerat, & ubivis prætensiones & usurpationes vocat, *conficta* & *falsa* afferere audet ? oftendat prius, omnia & fingula hæc jura nullo alio fundamento, fed folis falfis decretalibus niti : oftendat, omnes & fingulas decretales, quibus innituntur, non nomine folum authoris, fed in fubftantia & reipfa confictas atque falfas effe : oftendat denique, has falfas decretales, & præter has nullam aliam caufam fuiffe, difciplinam, formamque Ecclefiæ immutandi.

Febronius ad ifta Tom, II. III. & IV. multa refpondet, nempe etiam teftibus Petro de Marca & Natali, aliisque per falfas decretales ftatum Ecclefiæ penitus immutatum fuiffe, eas Ecclefiæ magna damna intuliffe, Poteftatem Pontificis auxiffe, totum Corpus Juris Canonici infeciffe, Synodorum & Metropolitanorum Juribus grave vulnus inflixiffe, étiam Conciliis generalibus illufiffe, uno verbo per eas veteri detrito & abjecto novum jus in Ecclefiam introductum fuiffe, & quis amplius muffitare audeat, fi adhuc Durandum Mimatenfem, Fleurium,

Bal-

Balluzium, Gerſonem, Couſtant, Gregor. Zallwein, Gibert, Barthel, Bernard, & ipſum D. Bernardum in aciem præducat? ſed meminerit Febronius, ſe D. Bernardum mox ſuperiori paragrapho falſis Iſidori decretalibus obcæcatum pronuntiaſſe, & nunc contra eas Adverſarius profertur, teſte de Marca, Natali præter nomen & ætatem in ſe nihil mali aut falſi, ſed potius diſciplinam quarti aut quinti Sæculi continere. Quidquid ſit, ex his authoribus unum, alterumve Febronio lubens concedo, potiores tamen, quantumcunque adverſus Iſidori decretales inclament, eas nihilominus in ſenſu Febronii, & eum in finem neutiquam impugnant, ut tales, quales ipſe, inde ſequælas deducant. Non vocat, omnium mentem & argumenta ſpeciatim indagare. Totam rei ſummam ad ſubſequentes quæſtiones reducimus.

Quæritur 1. utrum per Iſidori decretales in Eccleſia aliquid eſſentiale, nempe quoad Dogmata fidei & morum immutatum ſit? ſi ita, tunc portæ inferi prævaluerunt

adversus Ecclesiam, & hæc in essentialibus defecit, adeoque verum erit, *quod Epistolæ decretales seducant à fide Christi.* At hæ sunt calumniæ Novatorum, & ultima propositio damnata fuit ut hæretica in Synodo constant. adversus Wicleffum. Miror, Febronium hanc objectionem, quam sibi Italus jam opposuit, à se non amoliri, dum Tom. III. §. 7. ait, *Italus audet sustinere, per eas* (Decretales) *nihil substantiale fuisse immutatum in Ecclesia. -- -- -- Ut virum hunc erroris convincamus &c.* Et tamen Italus editione mihi lucensi de anno 1770. clare asserit, se per e. g. *essentiale* intelligere Dogmata ad fidem & mores spectantia.

Haut existimo; Febronium cum Blondello & Novatoribus sentire, quod Ecclesia in his defecerit. Quamquam sibi non cohæreat (secundum mitiora eum judico) dum Tom. II. Apolog. Adverſ. 4. Theolog. pag. 305. ait: *de doctrina hic non quæritur: hanc noluit corrumpere Isidorus, sed disciplinam, extollendo Papam supra modum.* Si ergo solum circa disciplinam quæstio versatur,

Quær. 2do. utrum ea in Ecclefia mutari non poffit ? utique de hoc nemo dubitat, dum etiam in veteri Ecclefia mutationem quandoque fubiit.

Quær. 3. utrum à Sæculo IX. nulla extiterit caufa immutandi difciplinam, præter has folas decretales ?

Quær. 4. utrum per decretales Ifidori rom. Pontifici jus aliquod accreverit, quod prius nullo modo aut titulo habebat?

Nos admittimus, Sæculo IX. & X. difciplinam in multis immutatam, & quodammodo jus novum introductum fuiffe: negamus vero, illas decretales difciplinæ mutandæ caufam extitiffe, vel rom. Pontifici inde nova jura accreviffe, quæ prius non habebat, & nunquam exercuit. Hiftoria ecclefiaftica in flebili illis Sæculis Ecclefiarum ftatu fufficientes hujus mutationis caufas nobis fubminiftrat. D. Amort in Vindic. Jur. Eccleſ. Tom. 3. Differt. 5. has recenfet. 1. Ab eo tempore, quo Epifcopi Commitatibus & Principatibus aucti evaferunt feudatarii Re-

 gum

gum & Imperatorum, perfonaliter cum fuis vafallis exercitus fequi compulfi funt, quae perverfio durabat quatuor ferme Saeculis. In aliis quoque regnis erant perpetua bella inteftina vel cum Barbaris. 2. Epifcopi fic Principatibus aucti plerumque inftruebant Palatia fua inftar aulae faecularis copiofo comitatu Nobilium faecularium, cum quibus perpetuo verfari debebant. 3. Eorum plerique implicabantur negotiis & litibus faecularibus. 4. Ipfi cum aliis bella gerebant. 5. Ex defectu Academiarum rariffimi pertingebant ad mediocrem fcientiam juris. 6. Cum Europa in plus quam centum dominos fciffa fuit, multis in locis Epifcopi eidem Metropolitano fubjecti in territoriis quatuor, quinque aut fex Principum fiti erant, qui ob diffidia, aemulationes, vel metum confpirationis recufabant fuis Epifcopis licentiam comparendi in Synodo provinciali; imo hac de caufa faepe Reges in propriis regnis prohibebant Epifcopis inftituere generales conventus. 7. Apud Metropolitas non habebatur ftylus Curiae & lex conftans, fufficiens ad dirigendas partes litigantes in caufis con-

tro-

troversis. Optabilius autem est, partibus litigantibus certare in tribunali, in quo reperitur lex & stylus constans, in quo possit fundare suam intentionem. 8. Cum Synodi Episcoporum Provinciales non possint diu durare sine maximo Diæcesium detrimento in absentia suorum Pastorum, impossibile est, intricatas causas cum omnibus documentis &c., si multæ concurrant, exacte discuti à singulis Episcopis. 9. Si causæ omnes per Provinciam deferantur ad Synodum provincialem, debebit singulis annis Synodus celebrari propter multitudinem appellationum & causarum, quod fieri nequit sine maximis molestiis & impensis Episcoporum. 10. Per dependentiam à consessu tot Judicum & Consultorum episcopalium perpetuo variatorum non abbreviantur, sed protrahuntur lites, nec minuuntur, sed augentur expensæ litigantium. 11. Tolerabilius est Episcopo judicari à Papa, quam ab æquali, & quia facilis ac frequens erat appellatio ab Episcopo ad Concilium provinciale vel metropolitanum, hoc Episcopo molestum accidere, ejusque judicium contemptum redde-

re poterat. 12. Partes plus affiftentiæ & executionis fperare poffunt à Papa.

Occurrit dein D. Amort objectioni, quod hæc omnia veterem Ecclefiam non abfterruerint à deferendo Conciliis provincialibus definitivo judicio. At refpondet, in veteri Ecclefia has caufas omnes non extitiffe; primis Sæculis major erat charitas, raræ lites, Epifcopi negotiis fecularibus & militiæ non diftenti, & ipfi Canonum conditores fuerunt. Sed crefcente per orbem numero fidelium, refrigefcente charitate, multiplicatis litibus, etiam judicia & Canones multiplicari debebant: his tandem in magnum numerum excrefcentibus, non amplius arbitrii, fed multæ fcientiæ, experientiæ & indaginis res erat, caufas intricatas decidere.

Accedunt his violentia Metropolitanorum nonnunquam in Epifcopos, qui lubentius à Sede apoftolica, quam in Concilio provinciali judicari volebant, & alia fæpe in Conciliis provincialibus in damnum Reipublicæ vel Ecclefiæ perperam gefta, unde

toties

toties talia Concilia vel reprobari, vel emendari, vel causæ de novo tractari debebant. Primi generis exempla præbet non solum Ecclesia orientalis per tot violentas depositiones Episcoporum, sed insigne est etiam inter cætera illud Hincmari rhemensis in suum Nepotem Hincmarum laudunensem. Quis nescit tragicam illem Scenam, & vexationes crudeles avunculi Rhemensis in Nepotem laudunensem, qui illo ordinante ter in Synodis provincialibus judicatus, & non solum Episcopatu privatus, in exilium actus, sed demum etiam ferro vinctus & oculis orbatus fuit? ubi Canones dant facultatem Synodis provincialibus tam dire divexandi Episcopum confratrem? ter appellavit Laudunensis, sed appellationis nulla ratio habita fuit. Talis fuit Hincmarus, heros Febronii, cujus authoritate evincere vult, Isidori decretales pontificiæ Potestati incrementum peperisse; quippe ejus intererat, suam malam causam quomodocunque defendere. Similis fere fuit violentia Hincmari in Rothadum Episcopum suessionensem. Hinc Christian. Lupus in not. ad Canon. Sardic. ait: *Metropo-*

litarum præsumptio varia, & in suffraganeos crudelitas tandem coegit mutari & extendi regulam. Propter Hincmari rhemensium Metropolitæ in Rothadum suessionensem Episcopum tragicam Barbariem edixit Nicolaus I. nullum in Occidente Episcopum deponi posse sine prævia licentia. Taceo ea, quæ in causa Lotharii junioris in duobus Conciliis aquisgranensibus, & plura alia, quæ sæpe patrocinantibus in vota suorum Principum Episcopis haud conformiter ad Canones gesta sunt. Ipse Ludovic. Thomassin. de Discip. Eccles. tom. 1. part. 1. Cap. 48. multis probat, non rom. Pontificibus, sed ipsis Metropolitis imputandam esse suæ Potestatis imminutionem, dum pro ejus conservatione & vigore Pontifices prius multum institerint.

Habes inde tot causas mutandæ pristinæ disciplinæ, quando non tam falsæ decretales, quam vel denegata justitia, vel nimia violentia oppressi, vel judicio Metropolitanorum audacius resistentes Episcopi, aliaque quam plurima ansam dederunt tot appellationibus, imo necessitatem imposuerunt

Pon-

Pontificibus, caufas ad fe trahendi, & providendi, ne difciplina omnino collabatur. Recte igitur dixit Italus: Si Febronius & fui fimiles (funt autem hodiedum plurimi) antiquam difciplinam inclamant, reftituant primæva tempora, reddant apoftolicos mores, tradant priftinum Ecclefiæ ftatum, imo & venerationem, creent alium gregem & poftea contra *Paftorem fupremum* renitentem, & fine neceffitate innovantem infurgant.

Quod autem fuperius dixi, per Ifidori decretales rom. Pontifici non nova jus acceffiffe, quæ prius non habebat vel nunquam exercuit, id per fingula capita fuis locis fpeciatim demonftrabitur, quamvis ab eo tempore propter laxatam ubivis difciplinam, corruptos mores, ea jura latius explicare, & iisdem, quam prioribus Sæculis fieri folebat, frequentius uti neceffum fuerit.

Ex haftenus dictis igitur fic concludo: fi mutatio in Syftemate Ecclefiæ non quoad dogmata fidei & morum, fed folum quoad difciplinam facta fuit, quæ variari poteft: fi aliæ fufficientes hujus variationis caufæ dari poffunt, & revera tales extitêre: fi de-

nique

nique rom. Pontifici nullum novum jus inde accrevit, sed tantum temporum necessitas coegit, ut illud, quod jam habebat, sese apertius & latius explicaret, tunc vanæ & frivolæ sunt omnes querelæ contra falsas Isidori decretales, & Sede apostolica vel infensis vel minus addictis solum pro prætextu inserviunt, eam infamandi.

Verum est, quod illa collectio decretalium inciderit in ea tempora, ubi necessitas erat innovandi, & occasione harum mutatio fors facilius cessit: at aliæ justæ causæ mutationis suberant, & summi Pontifices jure suo agebant consentientibus, imo & petentibus sæpe Episcopis, verbo post decretales Isidori facta est quædam mutatio in disciplina, sed non propter decretales facta fuit. Nec obstat, in vim hujus mutationis has decretales quandoque allegatas fuisse; siquidem ejusdem & aliæ rationes fuerunt, neque decretales pro solo fundamento habebat; allegatur autem sæpius id, quod notius atque receptum est, quamvis nec unicum, nec præcipuum causæ argumentum sit.

Ad-

Adde Isidori decretales saltem doctrinam, praxin & disciplinam 4. 5. & 6ti saeculi continere, uti supra ostensum est: si quid ergo per decretales immutatum fuit, idcirco non falsum aut novum, sed statui Ecclesiae horum saeculorum conforme dici debet. Certe omnis innovatio contra usus receptos & veteres consuetudines odiosa est, & absque tumultibus fieri vix potest: quare igitur ista mutatio tam cito, tam quiete & universaliter introducta est, paucis non tam reclamantibus, quam tergiversantibus, nisi quia ista mutatio necessaria fuit, in melius fiebat, & iam antiquis regulis nitebatur? Denique Isidorus romanus non fuit, eius decretales nec romae, nec Curiae romanae mandato compilatae sunt; imo in germania, hispania & alibi iam erant usu receptae, antequam romam pervaderent, ut quid ergo roma de imposturis & usurpationibus accusatur? interim disciplina ista, contra quam adversarii tot clamores attollunt, ab Ecclesia, confirmata, & possessione novem saeculorum gaudet, unde unde demum ortum habuerit. Paenitentia publica olim in Ecclesia orien-

orientali propter incautam propalationem unius peccati fecreti fublata fuit, & in hac parte magna pars difciplinæ mutationem fubiit. Quis audeat obftrepere? fufficit, aliquam difciplinam, quæ variari poteft, ab Ecclefia effe receptam & approbatam, & nemini eam infamare licebit, nifi & fimul Ecclefiam, cuius authoritate firmatur, infamare velit.

§. X.

Novum illud Syftema non leviter roboratur per amplum dominium & regimen temporale, quod rom. Ecclefiæ circa eadem tempora acceffit. Romana Curia à Sede diftinguenda eft.

Propter ampliffimi territorii dominium temporale, romanæ Ecclefiæ liberalitate Imperatorum & Principum ferius conceffum agebatur jam Sæculo 8. & 9no. ibi fæcularis Curia, haud levem in res romani Imperii & jura capitis ejusdem habens influxum, & temporalis Principatus Majeftas dein in facri Primatus officium & adminiftrationem fe nimium quantum ingeffit.

1. Au-

1. Author enumerat donationes Ecclesiæ romanæ factas, aitque regimen temporale Pontificis Isidori decretalibus vix non coævum esse.

2. Pro defendendo Patrimonio S. Petri, aliisque bonis romani miscebant jura spiritualia cum temporalibus, & vicissim politiâ utuntur pro sustinendis juribus sacris.

3. Pientissimus quidam Galliæ Præsul hanc politicarum, sacrarumque rationum mixturam dolore apostolico deplorat.

4. In jure ecclesiastico rom. Pontifici tribuitur jus Imperatorem electum examinandi, approbandi, coronandi, aut si indignum putaverit, rejiciendi, ab eo homagium & vasallagium petendi, item quod Papa possit inobedientibus regna aufferre, votum ultramarinum non implentem regno privare, hæc omnia Isidori falsa Monarchia nituntur, quæ sanctissimorum Patrum dicta esse à Pontificibus & Imperatoribus existimabantur.

5. Ger-

5. Gerhous Reicherſpergenſis Lib. de Corrupt. ſtatu Eccleſ. carpit, *Curiam romanam* vocari, quod antehac dicebatur *Eccleſia romana.* In antiquis monumentis nusquam reperiri hoc nomen, quod potius à *cruore* vel *cura* derivatur. Sic recte cogitari & dici putabatur ante 6. Sæcula, ait Febronius, quid obſtat, ut idem exiſtimemus hodie ?

6. Magnum in jure publico ſolæciſmum committunt, qui romanam *Curiam* cum *Sede* vel *Eccleſia* confundunt. Delecti à Paulo III. Cardinales & Prælati memorant, nonnullos Pontifices coacervaſſe ſibi Magiſtros ad deſideria ſua, non ut ab iis diſcerent, quid facere deberent, ſed ut eorum colliditate inveniretur ratio, qua liceret id, quod liberet. Hinc prodierunt Doctores docentes, Pontificem eſſe dominum omnium Beneficiorum, in eum non poſſe cadere Simoniam, voluntatem Pontificis eſſe regulam actionum & operationum ſuarum, ut quiquid libeat, etiam liceat; ex hoc fonte, tanquam ex equo troiano in Eccleſiam Dei tot abuſus, & graviſſimos morbos irrupiſſe &c. Hæc

om-

omnia ſane nec *romanæ Eccleſiæ*, nec *Sedi apoſtolicæ*, ſed *Curiæ* tribuenda eſſe, etiam viri probi illa abiudicare vellent, ſi abiudicati poſſent.

Nota.

Hoc argumentum vel omnibus germaniæ Epiſcopis iniurioſum, vel ſi de ſolo romano Epiſcopatu affirmas, ſummopere invidioſum eſt. Quippe ſi dominium temporale rom. Pontifici anſam & cauſam præbuit jura ſacra & profana permiſcendi, & Monarchiam ſacram ſtabiliendi, quid dicendum de aliis Epiſcopis præſertim Germaniæ, quorum aliqua Dominia territorialia & proventus illa rom. Pontificis vix non adæquant? de his utique haud affirmabit Febronius, *temporalis Principatus Maieſtatem*, *faſtumque* ſe quandoque in officium ſacrum ingeſſiſſe, & utraque jura permixta fuiſſe? Sola igitur roma tam infelix atque perverſa eſt, ut Principatus terrenus Pontifices obcæcando jura ſacra adulteraverit in damnum totius Eccleſiæ. Quis de hoc maximos Epiſcopos Principali Majeſtate fulgentes accuſavit unquam, de

quo tu rom. Pontificem accusas? attamen argumenta & exempla Febronii nondum probant, mala romana, qualiacunque sint, ex hoc fonte manâsse. Novimus eos, qui mordentibus invectivis ambitioni, avaritiæ, cupiditati adscribunt, tanta territoria & Dominia ab Episcopis possideri, sed nihil obstat, in una, eademque Persona & sacri & profani Principatus jura coniungi, quæ legali titulo & possessione fundantur. *Ineffabile prorsus divinæ Providentiæ consilium erat*, ait D. Barthel quæst. inaugur. opusc. 4. *quod ab initio. cum Ecclesiam pauperem & inermem voluerit, ut digitus Dei ostenderetur, eandem tutatu sit mediis extraordinariis, signis & prodigiis. -- -- -- -- At postquam Ecclesia adulta facta fuit, opulentam & potentem esse voluit, quatenus eam suis se viribus, & auxilio Dei magis ordinario tuendam relinqueret.* Et superius: *nequit ipsa Religio efflorescere, nisi cum ejus Ministri & Præsules in honore sunt, hinc recte Ivo Carnot. Epist.* 240. *scripsit, dignitas episcopalis paupertatem his diebus ferre non valet. Paupertatem siquidem & impotentiam contemptus Pastorum sequitur, ex quo salus & religio Populi*

puli periclitatur. Num hæc de rom. Pontifice dicenda non ſunt? an hunc ſolum, qui portat onus totius Eccleſiæ, & ut Primas Epiſcoporum primam Perſonam gerit, egere, & pauperem eſſe vis? reſpondet ad hoc Æneas Sylvius ad Mayer. Mogunt. Lib. de mor. german. *pauperem vis eſſe rom. Pontificem, Cardinales, Epiſcopos &c. certe illis, qui regimini aliorum præſunt, paupertas noxia eſt; nam quomodo tu Judicem facies pauperem, quem nolis teſtem admittere? quod ſi teſtimonium pauperis corruptum videri poteſt, non videmus, cur Judicis inopis ſententia integra ſit. -- -- -- -- nos id experimur paſſim, qui ſacerdotes uſurarios, mendaces & falſarios aliquando videmus, quo plerumque paupertas cogit.* Et infra: *Eccleſiam pauperem qui eſſe cupiunt, ut Pragmatici, extinctam Religionem volunt.* Hæc vota, quæ à Pragmaticis tempore Æneæ Sylvii facta ſunt, ab hodiernis Politicis tandem ſtrenue impleri videntur.

Porro ſi nihilominus putas, ſoli Curiæ romanæ Dominium temporale nocuiſſe, iterum reſpondebit Æneas Sylvius Lib. cit. *Si*

velis conferre simul omnia, & minores Sedes pro suis portionibus comparare maioribus, nullam ostendes Curiam, in qua minus hoc morbi grassetur, & in qua magis ex ordine, rectoque instituto, quam in romana res gerantur. Nec usquam terrarum tantam doctrinam, tantam rerum experientiam, tot bonarum artium studia, tot viros sanctimonia præclaros, quot in romana reperies Curia, ut recte hic esse domicilium, & officinam virtutum quis affirmaverit. Hæc Æneas Sylvius eo tempore, quo contra abusus romanæ Curiæ undique conclamatum fuit. Puto, hæc nostro ævo maiori adhuc jure cavillatoribus in faciem obiectari posse. Satius fuisset Febronio, ab isto argumento de Dominio temporali omnino abstinere, quo omnes Curiæ episcopales tacite sugillari videntur, dum vitio hominum, invitis etiam Præsulibus, semper omni à labe immunes esse non possunt.

Ad 1. *&* 2. Eruditioni Febronii hic nihil opponimus, nec inquirimus, unde & quando Dominium temporale Ecclesiæ romanæ obvenerit? siquidem jura Primatus nec ab isto, nec ab Isidori decretalibus metimur.

In-

Interim hæ meræ imputationes, coniecturæ ſunt, dum ait, Pontifices jura temporalia armis ſpiritualibus defendebant, & viciſſim politice agunt pro ſuſtinendis juribus ſacris: prius tyrannis & abuſus Febronio fuit, alterum Politia ſæculi eſt. Intereſt nempe, qua facie rem intueamur. Num Eccleſia legitimas ſuas poſſeſſiones & bona cuivis diripienti ſponte cedere debebat? igitur erravit Petrus, dum ananiam & ſaphiram retinentes partem de pretio agri morte multavit, eo quod hac fraude non tantum ſibi, ſed & ſpiritui S. mentiti ſunt: cur ſpiritui S. mentiti, niſi quia totum pretium agri Deo ſacrum fecerunt? cur morte multati, ſi bona Deo ſacrata & Eccleſiæ defendere non liceat? erravit S. Laurentius, qui theſauros Eccleſiæ nec ipſi Imperatori petenti tradidit? Eccleſia utique poteſt iis armis, quibus valet, rem ſuam defendere, cum jure naturæ liceat, vim vi repellere, & iniuſto aggreſſori omnibus mediis, quæ cuivis pro jure ſuo competunt, reſiſtere. Econtra in defendendis juribus ſacris & Primatus, quantum ad regimen Eccleſiæ pertinent, ſi mitius egêre Pontifi-

 ces,

ces, quod Febronius Politiam vocat, ego moderamen apoſtolicum appello, quando nempe iuxta præceptum Chriſti non prædominante poteſtate & deſpotice, ſed ut monet, Apoſtolus, inſtando importune & opportune, arguendo, obſecrando, increpando, ſive per occaſionem, ſive per veritatem, quæ ſui juris & Chriſti ſunt, intacta eſſe voluerunt. Ubi olim omnia per *diffidationes* & *jus manuarium* everſa ſunt, Eccleſiæ res erat cum raptoribus, iniuſtis. Aggreſſoribus, contra quos utique ſua jura & bona temporalia armis ſpiritualibus, queis pollebat, defendere potuit. At ſi quando in jura ſacra peccatum fuit, ſæpe error prius dedocendus, corrigendus, quam cenſuris plectendus erat: quod hic Febronius crimen Politiæ, alii prudentem æconomiam vocant, modeſtiam laudant.

Si tamen Pontifices alicubi etiam jura ſacra ſpiritualibus armis vindicabant, iterum inſurgit Febronius, tyrannis, faſtus, abuſus eſt: quidquid igitur agant, crimen erit. Pulcherrimæ imagini ſi pro libitu quamvis umbram appingere vales, eam facile defor-

ma-

mabis: at negabit is, qui ita depingitur, sui imaginem esse.

Ad 3. Quis sit iste pientissimus Præsul, non memorat Febronius? vocat nos ad suum Cap. 7. §. 8. n. 15. & §. 9. sed ibi iterum nos ad hunc locum reducit, nec alium Galliæ Præsulem ibi invenio, quam Bossuetum cum sua defensione declarat. Cleri gallic. Dum igitur author non constat, sive ejus dicta querelæ, sive accusationes, sive testimonia sint, probatione adhuc indigent. Nam si cujusvis dicta privata & scripta attendere velimus, nemo bonus, nemo malus æstimari debet. Interim hujus Præsulis dicta animum satis exacerbatum produnt, ut inde quidem conjicere liceat, quo animo, sed non qua causa & veritate scripserit.

Ad 4. Si ista in sensu, quem verba obiter præseferunt, recipiuntur, magnum ambitum, fastum, vel etiam sacræ potestatis excessum portendere videntur: at si ea ad circumstantias temporum, nomenclaturam & gesta eorum sæculorm reducimus, quibus dicta aut exercita sunt, tota verborum Pom-

pa & pondus in nihil inusitatum fere recidunt.

Præprimis hæc omnia qualicunque, sive jura, sive prætensiones ad jura sacri Primatus neutiquam pertinere, omnibus certum est; sed solum ad veterem consuetudinem, Pacta, officium defensoris Ecclesiæ &c. reducuntur, & si qui Pontifices ea verba & textus, quibus Primatus probari solet, in hunc finem allegant, solum de materia spirituali, puta juramentis, Potestate excommunicandi intelligi debet. Hujus rei magis explicandæ gratia adverto, Imperatorem duplicem sustinere Personam atque officium, nempe summi Imperatoris in occidentali Imperio, atque defensoris Ecclesiæ. Totum igitur *examen* ante coronationem à Pontificibus fieri solitum in hoc sistebat, ut legitimo testimonio probaretur, eum à Principibus, ad quos spectabat, vere electum Imperatorem esse; dein nec sacrilegum, excommunicatum, tyrannum, fatuum, hæreticum aut paganum esse, quod eruitur ex Cap. *Venerabilem* X. *de Elect.* primum, nempe testimonium de legitima electione postula-

ftulabatur ex ipſo conſenſu tacito vel expreſſo Imperii Principum, ne quis temere coronam reciperet, antequam de ejus legitima electione & jure conſtaret; hinc Rudolphus Glaber de Coronatione Henrici II. teſtis Synchronus Hiſtor. Lib. 1. ait: *illud nimium condecens & perhoneſtum videtur, atque ad pacis tutelam optimum decretum, ſcilicet ut ne quisquam audacter romani Imperii ſceptrum præproperus geſtare Princeps adpetat, ſeu Imperator dici & eſſe valeat, niſi quem Papa Sedis romanæ moram probitate delegerit aptum Reipublicæ.* Secundum, nempe moribus & fide Chriſtianum atque Catholicum eſſe, præcipue pro officio defenſoris Eccleſiæ requirebatur: Diethmarus Lib. 7. de Coronat. Henrici II. ait: *Henricus Rex cum dilecta Conjuge Cunigunda ad Eccleſiam S. Petri, Papa exſpectante venit, & antequam introduceretur, ab eodem interrogatus, ſi fidelis vellet romanæ Patronus eſſe & defenſor Ecclesiæ, ſibi autem ſuisque ſucceſſoribus per omnia fidelis, devota profeſſione reſpondit, & tunc ab eodem in unctionem & coronam cum conthorali ſua ſuſcepit.*

His addebantur ut plurimum *Pacta* Papam inter & Imperatorem inita. Ita de Pactis Paschalis P. cum Ludovico Pio ait Astronom. in vita Ludovici Pii : *Legationis* (Pontificiæ) *Bajulus fuit Theodorus Nomenclator, qui negotio peracto & petitis impetratis, super confirmatione scilicet pacti & amicitiæ more prædecessorum suorum reversus est.* Joannes P. VIII. Epist. 63. apud Labb. Tom. 9. *Legatos ex latere nostro ad vos solemniter dirigemus, cumque pagina capitulariter continente ea, quæ vos matri vestræ romanæ Ecclesiæ, vestroque protectori Petro Apostolo prepetualiter debetis concedere.* Idem Papa Epist. 109. *omnes vos Legatorum tam viva voce, quam Epistolis studui convocare, ut pactum, quod avi & Patres vestri sanctæ romanæ Ecclesiæ jurejurando promiserunt, adimplere contenderetis.* *Pacta* igitur ista *juramento* ab Imperatoribus confirmabantur. Nostro ævo D. Barthel Opusc. 2. de Jure Reform. Antiq. Art. 8. de his juramentis ita disserit : *quia plurium Imperatorum & Regum magna sæpius extitit circa hoc* (defensionem Ecclesiæ) *perfidia, hypocrisis, simulatio, propterea tot vincula stipulationum & juramen-*

ramen-

ramentorum in solemni coronandi cæremonia usurpanda adjuncta sunt ; hinc fit, ut non nisi in Ecclesiis, & ad Altare, & dum Sacrosanctum Christianorum mysterium peragitur, ad regendum inaugurentur. In hoc igitur juramento totum illud consistit, quod pro more illorum temporum titulo *Homagii* & *Vasallagii* donatum fuit: veteres quippe in adhibendis, & distinguendis vocabulis adeo delicati non erant.

Quare examen, homagium, vasallagium &c. olim in substantia nihil aliud erant, quam hodiernæ Capitulationes cæsareæ ; & quid obstat, tale juramentum pro defensione Ecclesiæ & circa pacta utrinque inita ab Imperatore præstari summo Pontifici, quando hodie dum in Capitulationibus, etiam Statibus sibi subditis certa pacta & jura jurare debet ? dein Imperatores aliquando bona Ecclesiæ romanæ, uti Patrimonium Mathildis, Exarchatum ravennatensem &c. à rom. Pontifice in feuda recipiebant, & pactis initis desuper *Homagium* eidem præstabant ; de his itaque, non de Imperio *Vasallagium* intelli-

telligi debet, Innocentius III., dum aliqui pro Friderico juvene Henrici VI. filio coronam & Imperium negotiarentur, eidem Friderico ex hac caufa favere noluit, *quod per hoc Regnum Siciliæ uniretur Imperio, & ex ipfa unione confunderetur Ecclefia. Nam ut cætera pericula taceamus, ipfe propter dignitatem Imperii nollet Ecclefiæ de regno Siciliæ fidelitatem & hominium exhibere, ficut noluit Pater ejus.* Innocent. num. 29. regiftri Imper. p. 698. Michael Schmidt hiftor. german. tom. 2. pag. 614. ex hoc patet, Imperatores romanæ Ecclefiæ *hominium* folum præftitiffe pro bonis ab eadem infeudum receptis, non vero pro Provinciis & Territoriis Imperii, quandoquidem Imperatores, dum aliqua Provincia Imperio uniretur, nexum feudalem, quo alteri obftricta erat, folvere tentabant, & Homagium *propter Imperii dignitatem* præftare detractabant. Hinc igitur qualitatem & interpretationem *Hominii* atque *Vafallagii* ab Imperatoribus romanæ Ecclefiæ præftiti fummere debemus. *Coronatio* Imperatoris Occidentis ad quem magis pertinere debuit, quam ad Rom. Pontificem, quo adni-

tente

tente Imperium occidentis in Carolum magnum translatum eſt, ex quo tempore carolingicæ Stirpis Imperatores ſemper Romæ coronari voluerunt in Signum, ſe non francorum modo, ſed totius occidentalis Imperii Imperatores eſſe? Ludovic. II. Imperat. Epiſt. ad Baſil. Imperat. græc. ait: *Matrem omnium Eccleſiarum Dei defendendam, atque ſublimandam ſuſcepimus, ex qua & regnandi prius, & poſtmodum imperandi authoritatem Proſapiæ noſtræ Seminarium ſumpſit. Nam francorum Principes primo Reges, dein vero Imperatores dicti ſunt ii duntaxat, qui à Rom. Pontifice ad hoc oleo perfuſi ſunt.* Unde jus coronandi Imperatorem Rom. Pontifici conſuetudine, dein tacito vel expreſſo conſenſu Principum competiit, & eidem, quatenus Imperator Eccleſiæ protector & advocatus eſt, quam maxime & convenientiſſime debebatur. Noviſſimus Author Hiſtor. German. Politiæ rom. Pontificum adſcribit, quod primi poſt Carolum M. Imperatores ab iis coronarentur, & ſic coronatio romana quaſi neceſſaria, atque pro jure haberetur; ideo Stephanum V. in Galliam veniſſe pro coronando

Ludo-

Ludovico I., & Lotharium in Italia negotiis diſtentum, & jamiam reverſurum à Paſchali P. Romam invitatum fuiſſe, ubi à Papa vivente adhuc Patre coronatus fuit. Hæc elegantius dicuntur, vel potius obtenduntur, quam probantur: Stephanus V. ipſe pro coronando Ludovico in Galliam venit. Verum an non invitatus venit? num eo animo venit, ut de coronatione poſſeſſionem atque jus traheret? talis intentio præprimis probari deberet, & ſi dubia foret, factum in meliorem partem interpretari opportet. Pariter hic animus certe abfuit à Paſchali P. in coronando Lothario: Sandini in Paſchali I. ait, ipſum Ludovicum filium ſuum Lotharium factum conſortem Imperii, regemque Italiæ miſiſſe in Italiam, tum ut partes muneris Regii obiret juredicundo, *tum ut regni longobardici coronam & Imperatoris Auguſti nomen acciperet à Pontifice.* Citat. Baron. an. 823. §. 1. & Pag. 1. §. 1. & anne credibile eſt, Lotharium vivente adhuc Patre, attamen inſcio, vel non conſentiente à Papa in Imperatorem coronatum fuiſſe? non licet facto inno-

innocuo quamlibet, & pro libitu finiſtram intentionem affingere.

Dices: inde rom. Pontifices tamen ſibi jus prætendebant, electum Imperatorem, ſi indignum cenſebant, rejiciendi, vel inter duos competitores pro libitu unum eligendi, quod patet ex Cap. *venerabilem* Innocentii III. & Epiſt. 155. Joan. VIII. P. atque hoc jus deducebant ex jure coronandi ſibi debito. Reſpondeo, nondum ſatis conſtare, in quo conſiſtat illud jus, quod Pontifices in electione & coronatione Imperatorum prætendebant, vel quid per coronam illius contullerint? Authores etiam antiquiſſimi atque coævi non ſatis clarè loquuntur, neque conveniunt. Hoc certum eſt, rom. Pontifices, poſtquam poſt Sæculum VII. Orientis Imperatores omnem Eccleſiæ defendendæ curam abjeciſſent, ſibi aliunde Eccleſiæ romanæ defenſores & patronos quæſiiſſe, atque Stephanum II. in hunc finem, pactis initis, Pipinum Francorum Principem cum Carolo & Carolomanno, collata illis *Patriciatus* dignitate, defenſores conſtituiſſe, Leo III. vero eundem Carolum

rolum in Imperatorem romanorum coronavit, exultante & acclamante Populo romano; ad hujus exemplum postea omnes Occidentis Imperatores usque post Carolum V. à rom. Pontifice coronam acceperunt, non fraudibus & arte Pontificum, uti superius dixi, & aliqui romanæ Sedi vel infensi, vel minus propensi persuadere volunt, sed quia per istam coronationem sibi revera aliquod jus tribui, vel quia hanc cæremoniam aliunde necessariam esse credebant. Ex hac observantia & translatione Imperii romani ad Francos jam à tempore Caroli M. ut ait: Coccius Sabbellicus, & supra cit. Rudolphus Glaber, *creditum jam inde Imperii arbitrium apostolicæ Sedis esse*: hujus opinionis etiam quosdam Pontifices fuisse, ex eorundem Epistolis & Rescriptis erui videtur. At dum Innocent. III. qui hic objicitur, in Cap. *Venerabilem* declarat, se recognoscere in Principibus Germaniæ jus & Potestatem eligendi Regem, postea in Imperatorem promovendum; dein electi Imperatores ante coronationem omnia jura exercuerunt, & Rempublicam summa Potestate administrarunt,

non

non contradicente ullo Pontifice, tandem cum Adrianus IV. ad Friedericum I. Imp. teste Radewico Ottonis frising. continuatore scriberet: *insigne coronæ beneficium tibi contulimus.* --- -- -- -- *Debes gloriosissime fili ante oculos mentis reducere, quantam sacra romana Ecclesia tibi dignitatis plenitudinem & honoris, & qualiter imperialis Coronæ insignia libentissime contulerit.* Et insuper legatorum unus dixisset: *si Friedericus à Domino apostolico non habet Imperium, à quo ergo habet?* Otto de S. Blasio in Chronic. Indeque Imperator & Principes suspicarentur, quod Papa Imperium Sedis romanæ feudum & clientare reputaret Beneficium, tum Adrianus P. sinistra hac interpretatione intellecta, Epistola ad Imperatorem, quam pariter producit cit. Radewicus, declarat, se per *Beneficium* non intelligere *feudum*, sed *bonum factum*, & per *conferre*, *posuisse.* Ex his omnibus intelligitur, rom. Pontificum mentem neutiquam fuisse, quod Imperator sit Vasallus Ecclesiæ, neque quod à Papa *per coronationem* territoria, Principatus, & Jura Imperii quasi in feudum recipiat, uti quidam rerum male intelligentes prætendunt,

alii ex malevolentia, Galli vero ex invidia, (uti insignis aliquis Scriptor ait) Germanis imponunt: sed si rem rite perpendimus, aptius sentiunt illi Authores, qui coronationem papalem dignitatis Imperialis plenitudinem, ac veluti complementum esse volunt. Quippe à tempore Caroli M. officium defensoris Ecclesiæ, præcipue romanæ, coronæ Imperiali annexum erat, dumque hoc officium & prærogativa à Leone III. mediantibus pactis in Carolum & successores translata fuit, nolebant Pontifices sibi exin quemlibet obtrudi, nisi qui velit, aptusque sit, hoc officium adimplere, & Pactis stare. In hoc igitur jus suum fundabant rom. Pontifices, quod sibi ipsi possint Ecclesiæ defensorem eligere, nec debeant quemvis admittere, vel si Ecclesiæ noxius futurus sit, iterum valeant abiicere, sicque per coronationem illi hoc munus cum titulo & prærogativa *Imperatoris romani* tribuere intendebant: huc ergo examen, pacta, juramenta & omnes prætensiones Pontificum ante coronationem pertinent, neque propterea Imperator *vasallus*, aut Imperium *feudum Ecclesiæ* dici pos-

possunt, utpote illæ prætensiones territoria, dominia & jura temporalia, quæ per electionem regenda suscepit, non attinent. In hoc sensu dixit Innocentius III. in sæpius objecto Cap. *venerabilem.* Quod si Principes sacrilegum, excommunicatum, hæreticum, aut Paganum eligerent, utique à rom. Pontifice non fore inungendum & coronandum, vel si in electionem alicujus Personæ convenire nollent, idcirco Ecclesiam advocato & defensore carere non debere. His perpensis facile intelliguntur, & explicantur testimonia, quæ ultro citroque proferuntur, nec ullo modo prætendi potest, ut Pontifex admittat, vel recognoscat defensorem Ecclesiæ, quem Ecclesiæ infensum, hostem, vel noxium fore novit, quin propterea in ejus Principatus & territoria temporalia jus sibi arrogare, aut in his præjudicio esse valeat. Hinc etiam Bellarminus Tom. 2. Lib. 1. Cap. 3. ait: *Ecclesia non dicit, Augustum precario regnare: quin contra potius affirmat. regnum illum habere ex electione Principum, à se autem nomen Imperatoris.* Quod si fors aliquis Pontifex ultra hos limites excessisse videtur,

hac in parte non censetur infallibilis, utpote in quæstione facti particularis de potestate politica seu temporali, neque hoc ad regimen sacrum internum, vel Primatum pertinet, qui idcirco nec restringitur, nec adaugetur. Contingit autem facile in iis, qui suprema potestate potiuntur, ut eam in singulari casu aut circumstantia ulterius proferant, ubi nullos sibi limites poni vident.

Quod attinet *depositionem* Regum & *privationem* à Regno, iterum attendi debent facta, circumstantiæ & modi illis Sæculis conformes. Utique Papa per se & propria authoritate ista non potest, sed tantum per modum *arbitri necessarii*, *fidejussoris*, aut *Principalis compascisentis*, quod ab exemplis manifestum est. Sic Zacharias P. anno 749. Childericnm III. Galliæ Regem non tanquam Papa, sed tanquam arbiter imploratus à statibus regni non tam deposuit, uti aliqui putant quam deponendum declaravit arbitrio ad eum delato, ut testantur annales Loiseliani, Laurisheimenses, & Fuldenses: certe si Pontifex sua authoritate voluisset depo-

nere

nere Regem, id lutique non nudæ vocis oraculo, sed actis & litteris authenticis præstitisset, sed ubi illa? quis eorum meminit? dein Childerici successor Pipinus testibus annalibus Loiselianis & Tilianis non à Papa, sed *à Francis secundum morem Francorum electus, est ad Regem, & elevatus à Francis in Regno suo.*

Idem de depositione Henrici IV. dicendum est. Quippe certum est, Proceres Germaniæ Henrici causam ad summ. Pontificem detulisse, & inde justitiam expetiisse, dein ipsum Henricum hoc arbitrium recognovisse, spondendo intra certum terminum se justitiam aut concordiam facturum, sicuti ipse Henricus Lib. 4. Epist. Gregorii Num. 12. fatetur. *Ego Henricus Rex de murmuratione & dissensione, quam nunc habent contra me Archiepiscopi & Episcopi, Duces, Comites, cæterique Principes regni Teutonicorum, -- -- -- -- infra terminum, quem Dominus Papa Gregorius constituerit, aut justitiam secundum judicium ejus, aut concordiam secundum consilium ejus faciam.*

Hoc arbitrium Pontifici adhuc alio titulo debebatur, qui propius ejus judicium & poteſtatem tangebat, quia contra ſolemne juramentum in coronatione præſtitum, & ſæpius admonitus, accuſabatur tanquam hoſtis & invaſor Eccleſiæ, dum Simoniacam labem & inveteratum Clericorum concubinatum potenter fovebat, dein Schiſma conflavit, coacto anno 1076. conciliabulo Wormatienſi ex ſimoniacis & Concubinariis, à quibus Gregorius Pontificatu deiiciendus ſtatuebatur. Si igitur omnes huius cauſæ circumſtantiæ & motiva rite expendantur, ex hoc facto Gregorii VII. æque male concluditur, Papam ſimpliciter poſſe reges deponere, aut regno privare, ac Gregorium in hac cauſa illegitime & male egiſſe, quippe non ſolam Perſonam Judicis contra juramentum violatum & hoſtem Eccleſiæ, ſed quam maxime etiam Perſonam arbitri geſſit & fidejuſſoris aut Compaciſentis Principalis; quippe advertendum eſt; ex quo tempore officium defenſoris Eccleſiæ & dignitas Imperialis in occidente potiſſimum negotiatione romani Pontificis Coronæ regiæ in Gallia & Germania

anne-

annexa fuit, ipſosmet ſtatus regni ſuis regibus pacto tacito poſuiſſe eam legem, ut Eccleſiam defendant, dein eandem legem Imperatoribus in eorum coronatione, conſentientibus ſtatibus, expreſſe à ſum. Pontifice in Pactum deductam fuiſſe, hinc reprehendi Pontifex non debet, ſi contra pacta publica violata ex conſenſu, vel etiam rogatu ſtatuum tanquam primarius compaciſcens proceſſit.

. Quod autem eo tempore tale jus Pontifici de aliis quoque Regnis & regibus aſſertum fuit, non ſequitur, id per ſe in Poteſtate rom. Pontificis fuiſſe, ſed notandum eſt, antiquis temporibus fere omnia regna poſt Converſionem ad fidem romanæ Eccleſiæ in feuda vel in tutelam oblata fuiſſe, ut ipſe Gregorii VII. enumerat, hinc eo titulo, atque ut plurimum à ſtatibus rogati Pontifices, ad quos querelæ deferebantur, in turbas horum regnorum ſe ſæpe ingerebant, & tanquam cauſarum arbitros conſtituebant, Si res igitur ſecundum circumſtantias temporum æſtimentur, longe aliam faciem ſæpe

induunt, quam hodie nudis verbis expressæ nobis ostendunt.

Ad 5. qnid modo diceret Gerohus, dum non solum Ecclesia romana, sed & omnes aliæ Ecclesiæ *Curias* ecclesiasticas habent, & *Curiæ* appellantur? an omnibus Episcopis Febronius etiam illud Gerohi exprobrabit dicendo: *sic recte cogitari & dici putabatur ante 6 sæcula, quid obstat, ut & idem existimemus hodie?*

Ad 6. Quæritur, utrum Consilium delectorum Prælatorum, prout à Natali Alexandro & Febronio productum hominum manibus teritur, genuinum sit, an non fictitium, vel adulteratum, & ab hæreticis corruptum? Pallavicinus histor. trident. L. 4. C. 5. narrat, Paulum III. iterato mandasse, ut ista Consilia clam habeantur, & ne cuiquam Scripto traderentur, ideoque legatum Aleandrum ad Cochlæum scripsisse: *Consilii Cardinalium promulgatio cum invectiva Sturmii manibus hominum teritur, antequam vel ab authoribus edita, vel executioni fuerit demandata.* Igitur hoc Consilium primum à Sturmio, vel ab alio No-

vato-

vatore cum ejusdem invectiva editum fuit. Quod si tamen in eo nihil fictum, nihil corruptum sit, patefiunt quidem ex eo vulnera & abusus in regimine ecclesiastico, at simul etiam patescit, ut ait Pallavicinus, ea non dogmatum falsitatem, non legum iniquitatem, non calliditatem politicam sanctimonia fucatam, non vitiorum impunitatem, sed nimiam indulgentiam in delictis persequendis attingere. Patet etiam, illa vulnera summâ diligentiâ perquisita, libere ac sincere proposita fuisse à Censoribus. Hinc Febronius concludere poterit, Curiam romanam eo ipso tempore, quo de eius emendatione maxime agebatur, atque, reformatio petita fuit, non tot, tamque horrendis vitiis opplectam fuisse, qualiter ipse eam ubivis depingit, neque romæ meros assentatores & adulatores, sed etiam viros cordatos esse, qui veritatem audacter, & sincere proponere non verentur. Accedit, emendationem postea non tam in paginis, sed in opere animadversam fuisse, quod ipse Ferdinandus Imp. fassus est teste Cardinali Contareno Epist. ad Card. farnes. Ann. 1541. si

mala edicere non erubefcit Febronius etiam bona reticere non deberet.

Dum autem *Curiam romanam* à *Sede romana* diftinguit, nemo non videt, id eo fine fieri, ut eo licentius fub nomine *Curiæ* in ipfam fedem, Pontifices nempe & Cardinales obloqui poffit. Quis Epifcoporum aut Principum patienter feret, fuam Curiam defpectam reddi, & cavillationibus, atque odiis publice exponi, quin fe ipfum fimul hoc mucrone tactum fentiat?

§. XI.

Syftema falfarum decretalium etiamnum in romana Ecclefia viget, quin multo durioribus, quam olim conditionibus practicatur.

Si jus publicum ecclefiafticum per varia media, maxime per falfa Ifidori noviffime detecta ingentem plagam fuftinuit, minime mirandum, quod romana Curia iisdem Principiis continuo infiftat, & eorum confequentias multiplicet. Quod maxime evinci poteft ex Cardinali de Luca, Benedicto XIV. & aliis primariis in Curia doctoribus, Confilia-

ſiliariis & judicibus. Card. de Luca in relat. Curiæ Rom. forens. diſcurs. 4. ait: in ordine ad regimen Eccleſiæ univerſalis juxta veriorem & in Curia receptam opinionem ſub nomine officialium & adjutorum Papæ large ſeu mediate recenſeri Patriarchas: Primates, Archiepiſcopos & Epiſcopos &c., propter ſubordinationem ad primum Paſtorem, à quo, vel cum cujus authoritate propoſiti ſunt juxta proportionem, quæ cadit inter Epiſcopum & Parochum ſuæ Diæceſis. Ex tali Syſtemate Benedictus XIV. in op. de Synod. Diæces. has concluſiones deducit, Rom. Pontifex eſt univerſæ Eccleſiæ Princeps, Moderator & Paſtor. In tota Eccleſia eſt proprius Sacerdos, habet authoritatem reſervandi caſus, jus plenarie elargiendi indulgentias, poteſt ab omni jurisdictione Epiſcopi ſubtrahere quamlibet Eccleſiam, in Conciliis generalibus non tenetur ſequi majorem partem, ſupremam habet authoritatem relaxandi & commutandi legem eccleſiaſticam, poteſt ſolus leges, ritus & conſuetudines ubique receptas tollere, mutare, ſi diſpenſat, de ejus poteſtate dubitare, inſtar

ſacri-

facrilegii eft, poteft fibi refervare fpolia Clericorum. Sequuntur primarii Curialiftæ, ex quibus lector judicare poteft de reliquis.

1. In Clementis Merlini Decifionibus S. Rotæ rom. Tom. 1. de Poteftate Papæ nefas eft dubitare: in re beneficiaria eft dominus fupremus & difpenfator, & in hoc liberas habet habenas: recte potuit præjudicare quibuscunque collatoribus: eft fupra omne jus pofitivum: dogma eft certiffimum, à folis hæreticis impugnatum, regimen Ecclefiæ effe monarchicum, & Papam effe Paftorem totius Ecclefiæ etiam fimul congregatæ, & hinc tanquam Dominus & Adminiftrator difponere poteft fuper bonis omnium Ecclefiarum: congrue de eo dici, quod fit à Deo conftitutus Dominus domus fuæ, & Princeps omnis poffeffionis fuæ: Epifcopi à Papa habent poteftatem adminiftrandi bona fuarum Ecclefiarum: eft Dominus bonorum Ecclefiæ: inferiores Prælati habent adminiftrationem ab ipfo Papa, poteft alienare libere ifta bona, fupplere omnes defectus, de quo dubitare, nefas eft.

2. Ex

2. Ex Rubeo Part. 8. Decis. Rot. Papæ potestas in Beneficialibus amplissima est, ut vulgo dicitur, aptat quadrata rotundis, potest res Ecclesiæ, ut Dominus vendere, in feudum vel Emphiteusin dare, est Monarcha, Imperator, Rex, constito de ejus voluntate, nugatorium est de ejus potestate quærere, potest prævenire & concurrere cum quolibet orbis collatore circa Beneficiorum collationem, & respectu ejus omnia Beneficia sunt manualia & obedientialia, & sic ad nutum suæ voluntatis quemlibet Possessorem suo Beneficio privare.

3. Idem Part. 9. Plenitudo Potestatis Papæ longe difficilius extenditur ad Canones Conciliorum, quam ad alias constitutiones, & tamen major est Concilio: ipsi tanquam Dei vices gerenti censentur ab initio donata fuisse omnia bona Ecclesiæ, pedibus ejus tanquam vicario Christi cæsarea succumbit Majestas, Reges submittunt coronas, ejus Potestas æmula solis ubique se dilatat, relinquendo à tergo terminos Zodiaci, uti metas angustas, à Zepherinis Partis Empirei

usque

usque ad profundos abyſſos averni gloriofe ſe extendit.

4. Idem Part. 12. fas non eſt dubitare de Poteſtate Papæ, in bonis Eccleſiæ habet latiſſimam poteſtatem, nulla lege coarctatam, de ejus poteſtate dubitare ſacrilegium eſt, non attentat, cum præſit jure quæſito poſitivo.

Part. 13. poteſt tollere jus Civile, quod ei famulari debet, diſponere de bonis Eccleſiæ tanquam abſolutus Dominus.

5. Cardin. de Luca Theat. Veritat. & Juſtit. Papa eſt Epiſcopus totius orbis; habet fiſcum & territorium in toto mundo quoad perſonas & cauſas eccleſiaſticas, ad eum ſpectat, Diæceſes & loca nullius conſtituere, cæteri antiſtites inferiores ſunt ejus officiales, eſt Dominus beneficiorum, poteſt in eis tertio præjudicare, prævenire ordinarios collocatores, & concurrere cum quolibet, beneficia perpetua reſpectu ejus ſunt manualia, concordata non ligant ejus poteſtatem, concedere poteſt coadjutorias ſine

con-

confenfu coadiuti, Capituli vel Monafterii, perpetuis penfionibus poteft Ecclefias gravare, absque Patronorum confenfu, habet dominium in bona Ecclefiæ, poteft derogare Conciliis generalibus cum nota fpeciali, & tridentino absque ea. Concernentibus Deum & animam ipfe folus derogat, ad actus validitatem poteft fingere factum fuiffe, id quod erat faciendum.

6. Fagnanus in Comment. ad decretales: Papa Dei vices gerens in terris cæleſte habet arbitrium, eft maior apoftolo, nec Petri & Pauli præceptis adftringitur: omnia poteft extra jus, fupra, contra jus: eius interpretatio prævalet dictis Patrum: ftandum eft eius fententiæ, fi contradicat Ecclefiæ vel confilio, etiam in materia dogmatum: prævalet fententiæ totius mundi: non fubiicitur Canonibus: in fpiritualibus omnia poteft: facit jus de eo, quod non eft jus: poteft imutare naturam rei, & de nihilo aliquid facere: eft univerfalis Ecclefiæ Epifcopus, ordinarius fingulorum, judex omnium mortalium: folus habet plenitudinem poteftatis

&

& Principatum in omnibus Ecclesiis: explet minima per plebanos, media per Episcopos, suprema per se ipsum: quæ sunt ordinis, potest committere etiam non Episcopo in uno Episcopatu duos Episcopos constituere, concedere privilegium audiendi Confessiones alterius diæcesani, etiam Episcopo invito: in Beneficialibus eius voluntas est pro ratione, & potestas pro causa. Potest libere disponeɹe de Beneficiis Patronatus laicorum, concedendo in Germania coadiutorias perpetuas in omnibus mensibus non dicitur Concordatis contravenire, potest quem privare beneficio sine causa, & dispensare in jure positivo sine causa, est Princeps Principum, & dominus dominantium, contra infideles inobedientes potest bellum indicere, in Concilio deponit Imperatorem etiam non approbante Concilio. Ratione criminis potest absolvere vasallos laicorum ab omni obligatione, & alios Principi obnoxios à quocunque Pacto etiam jurato, propter iniustitias & iniquitates potest judices sæculares dignitate privare, potest de bonis omnium Ecclesiarum disponere

pro

pro libitu, eas collectare, rem uni Ecclesiæ auferre & dare alteri sine causa.

7. Hæ propositiones sunt *piarum* aurium offensivæ, prudentibus horrorem injiciunt, & argumentum ex absurdo conficiunt: hæc principia quam maxime *practica* & decidendis causis quotidie inservientia nec umbram spei relinquunt reunionis Protestantium & Schismaticorum cum romana Ecclesia. Monstratur in opere febroniano, has conclusiones non esse approbatas ab universa Ecclesia. Protestatur author, se hæc non proferre ad aversionem & alienationem ab Ecclesia injiciendam, sed ut romani Curialistæ tandem oculos aperiant, & suum Systema monarchicum politico-sacrum dimittant.

8. Fatetur Alexander III. P. talia subinde à romana Curia prodire, *quæ fraternum animum exasperare videntur.* Priora sunt talia: sequendum igitur Consilium ejusdem Papæ moderatione plenum, *ut rationabilis causa prætendatur, quare talia adimpleri non possint.* In allegandis his causis toti quanti sumus. Superest, ut audiamur.

 9. Tho-

9. Thomas de Vio Cardinalis Cajetanus docuit, *Ecclesiam servam natam esse, & principandi jure carere*, Dominum vero esse solum Papam. Launojus vocat hoc *inventum statua dignum, sed plumbea*, atque ad hunc consummatæ & deploratæ adulationis theologi Ludum referenda esse mandata ab Hadriano VI. suo in germaniam legato Francisco Cheregato data, & Consilium delectorum Prælatorum sub Paulo III. Sed Cajetani doctrina non supponit tantum, sed egregie confirmatur per sententias modernorum Romanorum hoc §. relatas. Deferenda est Schola *Curiæ*, & adeunda Schola *Sedis apostolicæ*, ubi traditur, Ecclesiam esse omnium Christianorum, uti & ipsius Rom. Pontificis Matrem & Dominam. Sic Concilium trident. sess. 13. Can. 9. ait, omnes & singulos Christi fideles utriusque sexus teneri singulis annis saltem in Paschate communicare *juxta præceptum sanctæ Matris Ecclesiæ*. Hoc jus præcipiendi non haberet Ecclesia, si serva nata esset.

Nota.

Nota.

Febronius nude crude iſtas propoſitiones affert ſine gloſſis, additamentis, aut explicatione authorum: præprimis oſtendere debuiſſet, quo ſenſu, quos intra limites ſententiæ illæ defendantur ab Italis Commentariſtis: probare debuiſſet, eas in ſenſu Italorum acceptas abſurdas, malas, falſas eſſe: denique non ſolum aſſerere, ſed monſtrare debuiſſet, easdem omnes in eo ipſo ſenſu quoque in tribunali romano practicari. Equidem ego non ſingulis aſſentior, atque ſubſcribo: quædam cum exceſſu dicuntur: attamen quæ cum Primatu Jurisdictionis & regimine monarchico *neceſſario* cohærent, neutiquam reprobamus, atque in rom. Curia jure practicantur, quippe non falſis Iſidori decretalibus, quod perperam clamitat Febronius, ſed S. ſcripturis, traditioni, Patribus invicte innituntur. In his ergo non exaudietur: Roma non dimittet, nec dimittere poteſt, aut debet Primatum Jurisdictionis & monarchicum, non quidem in ſenſu Febronii arbitrarie, ſed temperate, atque in

bonum Ecclesiæ exercendum, quia in jure divino fundatur, & contra eum nec rationabilis, nec justa causa prætendi potest.

Deberent igitur attendi, summa quæstionis, finis, argumenta, & modus, quibus se explicat author: his consideratis ille fastus verborum, quæ in nuda propositione apparet, sæpe multum deperdit. Exemplo sit prima propositio à Cardinali de Luca prolata. *Patriarchæ, Primates, Archiepiscopi, Episcopi sunt officiales & coadjutores Papæ.* Hæc primo intuitu satis abjecte sonant; verum adde moderationem & explicationes ipsius Cardinalis, hos tantum *large* & *mediate* dici *propter subordinationem ad primum Pastorem, à quo vel cujus authoritate præpositi sunt.* Certum est, officia Patriarchæ, Primatis, Archiepiscopi non jure divino, sed ecclesiastico esse constituta; illos non minus ac Episcopos Primatui universali jure divino subordinari. Quid igitur obstat, eos in hoc sensu largiori & improprio dici officiales & coadjutores Primatis universalis & vicarii Christi in gubernanda Ecclesia? supponit

qui-

quidem de Luca, eos à Papa ſuam authoritatem recipere; verum hæc adhucdum Scholæ ſententia eſt, contrarium nullibi ab Eccleſia definitum fuit. Attamen unde demum ſuam authoritatem recipiant, illa ſubordinatio & dependentia nihilominus jure divino ſubſiſtit, atque in hoc ſenſu largiori ſententia de Luca vera eſt.

Diſtinguat dein Febronius Poteſtatem Papæ ab ejus uſu & exercitio; multa ſiquidem poteſt, ſed non omnia expediunt: item eas conſecutiones, quæ neceſſario cum Primatu univerſali Jurisdictionis cohærent, ab iis, quæ contingenter tantum inde dimanant: admittat denique, quasdam *figuratas* & *ampullatas* horum Canoniſtarum elocutiones eſſe, *quæ ſubſtantiam rei non mutant.* Et cur hæc non admittat de privatis Scriptoribus, quod ſupra de SS. Patrum dictis tam præfracte defendit, cum tamen ab horum ſenſu & verbis absque neceſſitate recedere haud liceat, econtra privatis authoribus impune contradici poſſit. Hiſce mediis multa in harum ſcriptis abſurda evaneſcent, alios ma-

jori cum honore adverſarius dimittet. Porro allatæ propoſitiones ut plurimum Scholæ opiniones ſunt, vel aſſerta privatorum authorum. Num vero à Scholæ opinionibus vel aſſertis Legulejorum, Canoniſtarum &c. tam præſidenter ad praxin Curiarum tam eccleſiaſticarum, quam civilium argumentari licet ? habet Germania, habent & aliæ Nationes ſuos Canoniſtas, Publiciſtas, legum interpretes, & Commentariſtes. Mira videbis, ſi omnium privatas opiniones & dicta in unum colligas : non enim inter eos deſunt quoque adulatores, qui talia principia fovent, quæ ſi Curiis Epiſcoporum, Dicaſteriis Principum, ipſisque Monarchis affingere velis ; & idcirco mox ibidem practicari diceres, à crimine ambitus, deſpotiſmi vel tyrrannidis vix excuſabis, Papam cum Epiſcopis, omni Clero, ac Eccleſiæ bonis, Principibus ſubijcies, Leges, Canones, horumque interpretationes illi à poteſtate civili acceptare tenebuntur: Papa & Epiſcopi in materia fidei etiam & diſciplinæ ſine conſenſu Principis nihil amplius poterunt, Fides, Religio, Eccleſia in

Re-

Republica tantum precario ſubſiſtent, & tota Eccleſia ſerviliter famulabitur Imperio. Felix Germania, ſi non omnes privatornm opiniones, Scripta, Conſilia, quibus hodie dum ſuperabundat, in ſacratiſſima Curiarúm penetralia trahantur, ibique quaſi pro lege canonizentur! inter hæc febronianos libros quam maxime numero.

Non igitur à privatorum ſcriptorum ſententiis ad praxin totius inſignis Curiæ, vel integræ Nationis argumentari debemus. Sunt autem opiniones illæ Fagnani, Rubei, Merlini, de Luca &c. non ipſæ deciſiones Rotæ, ſed tantummodo privatæ ſententiæ & aſſerta Leguleiorum iſtorum, qui in deciſiones Rotæ commentantur. Quis interim neſcit, quod in iis materiis, quæ in Scholis controvertuntur, quisque ſibi ſententiam eligere poſſit, quæ ei veriſimilior appareat? habet Imperator, Rex Galliæ, Hiſpania, reſpublica Venetiarum, Dux Hetruriæ in Tribunali Rotæ ſuos auditores & Judices: hi certe nunquam tales ſententias nimium exceſſivas practicari permittent, minus ipſi

 practi-

practicabunt, cum & ipsi sint Judices, & sententiam ferant.

Id fabulam esse dicit Febronius appendic. 2. addit. ad §. 2. nihil juvare aliqua vota transalpinorum, ubi Itali majora efficiunt; quid juvat Germaniam gallus, ait, Hispanus &c., qui notitiam Germaniæ non habent? observantia, jura Germaniæ & Constitutiones Imperii volunt, *quaslibet causas* in Germania ortas per Judices germanos esse judicandas. Egregie ad Schisma conflandum! ergo peculiaris in Germania Papa sit, opportet, supremus in Ecclesiasticis judex ad omnes Lites, controversias &c. ibi terminandas. Nam quæro, utrum ab his germanis Judicibus ad successorem Petri adhuc pateat recursus, vel appellari possit, vel non? si primum: igitur causæ in Germania semper finiri non possunt. Si alterum: ergo Papa romanus Germaniæ nihil amplius proderit. Quippe germani Judices *quaslibet* causas fidei, morum, disciplinæ &c. per se ultimato & independenter à Papa judicabunt, nugatorium erit illud centrum unionis, & sine in-

fluxu,

fluxu, & si quid adhuc vicario Christi conceditur, totum erit, ut fors sit Consiliarius Germaniae. Febronius isto argumento etiam ea, quae Cap. II. rom. Pontifici in totam Ecclesiam concedit, penitus evertit. Constitutiones Imperii volunt, *quaslibet* causas civiles in Germania ortas per germanos Judices terminandos esse, non vero ecclesiasticas' quia in his nihil disponere possunt, & secus causae ecclesiasticae Germanorum nec in Concilio generali judicari possent, quia ibi non essent meri judices germani, & fors ipsum Concilium in Germania non celebraretur. Quod judices rotales attinet, supponitur, quemlibet exterum habere notitiam suae nationis, ut possit in causa informare, quippe in hunc finem ad Rotam assummitur: quod autem Itali vel Romani majora vota efficiant, iniquum haud est, quia tribunal Pontificis, non nationum est.

Tandem si excessum solum & abusum horum principiorum accusat Febronius, eo ipso genuinum eorum usum & facultatem admittere debet, atque magna cum injuria

ea ſine exceptione ac limitatione *uſurpationes*, *prætenſiones* vocantur. Utique in his vitio hominum, prout in omnibus mundi Curiis ſæpe contigit, exceſſus & abuſus fuiſſe, non nego; admitto etiam, Romæ, ſicut alibi, adulatores fuiſſe, qui Poteſtatem Papæ ultra juſtos limites extollunt. At iſta principia à Febronio ſuperius allata nec omnibus Italis communia ſunt, nec ibi pro lege canonizata eſſe, aut conſtanter practicari monſtratum fuit. Interim Febronius cum Novatoribus, & quibusdam Catholicis in Germania haud ſoli ſunt, qui hoſce abuſus in ſcenam producunt, & audiri volunt: fuerunt jam ante hos in Italia cordati viri, qui contra illos vocem evehebant. Conſilium delectorum Prælatorum ſub Paulo III. utique Febronius ipſe ſæpe adducit. Cardinalis Quirinus Epiſt. Decad. 5. duas Cardinalis Contareni Epiſtolas producit, quibus falſas Jurisperitorum opiniones refellit, qui cenſebant, Pontifici licere, quod vult. Vides, & Italos & Cardinales, qui officiales Papæ ſunt, nimium exceſſivas opiniones circa poteſtatem Papæ publice & ſcriptis refellere. Sunt & alii

ad-

adhuc egregii in Italia viri atque ſcriptores, qui negant, Papam poſſe Epiſcopos pro libitu deponere, eſſe ſupra jus poſitivum ſic, ut poſſit ſine cauſa diſpenſare, abrogare, eſſe Dominum omnium beneficiorum eccleſiaſticorum &c. Doctiſſimus Pontifex Benedictus XIV., quem ſupra Febronius inter defenſores falſarum opinionum recenſuit, anno 1747. in publica Congregatione Signaturæ gratiæ declaravit: *Sciant, intelligantque omnes, Pontifices ſummos eſſe duntaxat adminiſtrares & diſpenſatores eccleſiaſticorum redditum.*

Scio, adverſarios continuo vociferari, emendationem aulæ romanæ ſæpe ad ſpeciem propoſitam fuiſſe, ſed nunquam ſerio agitatam, atque in praxin deductam, neque abuſus ſublatos eſſe. Iterum dico, non ii omnes abuſus ſunt, quos tales eſſe autumant, qui Pontifici Primatum jurisdictionis denegant. Emendationem vero Aulæ romanæ non modo tentatam, ſed etiam in opus deductam, & veros abuſus ſublatos eſſe, ſatis conſtat ex hiſtoria Pallavicini Lib 2. Cap. 6. & L. 4. Cap. 5. ſub Paulo III. à quo tres

Car-

Cardinales in quolibet tribunali, apostolica Camera nempe, S. Rota, Cancellaria & Pænitentiaria designati sunt, qui sancitas emendationis leges in unoquoque tribunalium observandas curarent, & cum Ferdinandus Rex conquestus esset, agitatam Romæ morum emendationem, sed nunquam præstitam, Cardinalis Contarenus insignis ille sacri Collegii Cato, nullius dissimulator nævi, atque unus ex delectis ad emendationem Prælatis fidenter respondit, jam provisum esse, ut Episcopi in sua Diæcesi persisterent, præstantissimos viros in sacrum Senatum adlectos, pariter correctam in reliquis aulam, ut si illius in præsentia mores cum præteritis conferantur, satis foret ad accusationem eluendam, cum ipsa emendatio non in paginis, sed in operibus discerneretur, atque tum fassum Regem, ea omnia vera esse. Enumerat dein Pallavicinus accusationis capita, ad singula ostendens, qualiter emendata fuerint. Quid igitur semper antiquam Hæreticorum crambem recoquere juvat? quod si rursus aulam in deterius mutatam, & novos abusus irrepsisse velis, ostende, quales hi sint,

quo

quo tempore, à quibus denuo introducti & stabiliti fuerint? certe Romæ omnia non sunt pessima, & D. Carraccioli, qui ibi omnia perspecta habuit, atque de adulationis vitio suspectus esse non potest, novissime passim in suis libris de Cardinalibus & Aula romana talem nobis imaginem exhibet, quæ reverentiam potius, non insolentiam promoretur.

In subsidium vocat Febronius D. Barthel Append. 1. §. 4. qui Curialistas accusat romanos, quod venerandam Historiæ & Canonum antiquitatem non attendant, & facile sibi persuadeant, singula, quæ Germanis volunt obtrudere, semper ita practicata fuisse, & ex præconceptis suis opinionibus & principiis constitutiones, bullas, rescripta forment.

At præterquam quod in iis, quæ variabilem aut variatam disciplinam & praxin externæ politiæ attinent, non semper vetus disciplina & historia attendi possint, nec debeant, D. Barthel non insultando, non improperando, sed summa moderatione proponit,

nit, talia rescripta & bullas ea, qua par est, modestia, sanoque in sensu à Natione germanica deprecari licere, Quis vero hoc negabit? nemo asserit, summ. Pontificem in his errare, aut ab aliis circumveniri non posse, nec dicimus, in Curia rom. nullum unquam abusum obrepere, à qua labe nulla omnino Curia immunis est; at discrimen facimus inter abusus *mere contingentes*, & abusus *stabilitos*, & quasi *pro lege receptos*, priores in tanta negotiorum & hominum sibi invicem sæpe dissentientium turba exterminare non possumus, nisi ubivis hominibus Angeli substituantur: posteriores vero si qui sunt, tamen nec tot, nec tantos esse contendo, ut non vel patienter tollerari, vel modeste & reverenter apud ipsam Sedem apostolicam, ut D. Barthel ait, proponi possint, quin opus sit, nova & vetera, vera & ficta simul in unum conferre, in publicum edere, comminationes addere, & quasi ad extinguendam flammam totum orbem excitare eo ipso tempore, quo vera Religio ubivis per Sarcasmos & Satyras impune impetitur, per incredulos subruitur, & debita etiam vicario Christi autho-

authoritas & reverentia undequaque vilescit. *Romana vitia non probo*, ait Isidorus Clarius apud Card. Quirin. Epist. Decad. 5., *sed ea tamen ad curandum dico esse faciliora, quam iniquitatem eorum, qui ut hominibus detrahant, ipsa etiam divina inviolata esse non sinunt. -- -- -- Qui reprehensores vos morum & correctores vitæ Sacerdotibus esse profitebamini, debebatis sane ipsi sine reprehensione esse.*

Deserenda est Schola Curiæ, ait Febronius, *& adeunda Schola Sedis apostolicæ.* Quam adulanter & pie? attamen & in hanc, in ipsos nempe Pontifices, horum Doctrinam, Statuta & Constitutiones non raro invehitur. Et quare modo adeunda? quia docet, *Ecclesiam esse matrem omnium Christianorum*, adeoque ipsius Rom. Pontificis, & quia Ecclesia jus præcipiendi habet, atque præcipit, singulos Christi fideles in Paschate communicare. Profecto ridiculum hoc est. Quis negat Papam Christianum esse, atqeu ut talem etiam præceptis christianis teneri.

Index

Rerum Tomi I.

A.

B.

S. Cy-

D.

E.

Tex-

G.

H.

I.

Jus

R.

S.

T.

V.

Z.

Erra-

Errata propter abſentiam Dni. Authoris corrigenda.

Tomus I.

Errata.	*Lege.*
Pag. 20. l. 24. detorquetur.	detorquebitur.
— 21. l. 5. non in ſtudio	an in ſtudio
l. 23. non admittant, ſed ipſi	non modo admittant, ſed & ipſi
— 22. l. 14. Petrum primum	Petrus pimus
— 23. l. 12. Ambros. comment.	Ambros. cit. à Febronio comment.
l. 23. quidem hac materia	quidem de hac materia.
— 25. l. 17. eligit? ſecunda	eligit? — — ſecunda
— 28. l. 11. Febronins	Febronius
l. 17. citat	citet
— 30. l. 17. nomen ihi	nomen illi
l. 20. firmeſſimo	firmiſſimo
— 52. l. 6. erui non poſſe argumentum:	dare non poſſe argumentum.
l. 2. per ſe clarum eſt.	per ſe clarus eſt.
— 58. l. 6. ſenſu Ambroſio.	ſenſum Ambroſio.
— 59. l. 11. voce dominico.	voce dominica.
— 62. l. 9. vel ſi item ex &c. duo dicantur Eucherii,	vel ſi duo dicantur Eucherii,
— 64. l. 2. in contrarium citat; non	in contrarium citati non

Pag. 69.

Errata corrigenda.

Errata.	*Lege.*
Pag. 69. l. 4. Domini, ovili, corporis.	domui, ovili, corpori.
l. 24. fupremus Græco Ecclefiæ.	fupremus Præco Ecclefiæ.
— 70. l. 12. mentientis.	mentientes.
— 71. l. 17. Spiritus S. edoctus.	Spiritu S. edoctus.
— 73. l. 4. intereat.	intererat.
— 75. l. 1. formam Ecclefiæ non monarchicam.	formam Ecclefiæ non effe monarchicam,
— 76. l. 23. & Subditi.	ut Subditi.
— 77. l. 2. Si authoritas quæritur, maior eft urbe.	Si authoritas quæritur, orbis maior eft urbe.
— 83. l. 4. debita folertio revifa.	debitâ folertiâ revifa.
— 98. l. 9. ideo res per ifta nomina fignificata negabit? ergo lis de nomine	ideo rem per ifta nomina fignificatam negabit? ergo litem de nomine
— 99. l. 12. Item tract. Confid. 9.	Idem tract. de Poteft. Eccles. Confid. 9.
l. 15. unitate de pot. Ecc. Capitis.	unitate Capitis.
— 109. l. 5. debat. inferre.	debebat inferre.
— 112. l. ult. fe recipiat Poteltas Monarchia?	fe recipit Poteftas Monarchica?
— 113. l. 1. eam accipiant?	eam accipiet?
— 119. l. 23. qui rurfus obiicit?	qui rurfus obiicitur?
— 133. l. 22. & quæ	& qui.
— 136. l. 2. refpondit Origines. *Principes*	refpondit Origenes Comment. in hunc. loc. *Principes*
— 152. l. 1. Tefert	Refert
— 156. l. 23. univerfis	univerfalis
— 158. l. 11. temere	tenere
— 160. l. 19. doctrina	Doctrinam

Pag.

Errata corrigenda.

Errata.	*Lege.*
Pag. 178. l. 9. regere poſſent.	regerere poſſent.
— 185. l. 3. 22. Sagwell.	Saywell.
— 190. l. 21. ſis iſta.	lis iſta.
— 196. l. 18. Eccleſiæ Græcæ.	Eccleſia Græca.
— 198. l. 24. eſſe vere de fide.	eſſe fere de fide.
— 206. l. 7. de cooperante.	Deo cooperante.
— 213. l. 5. montes Syrenæos.	montes Pyrenæos.
— 217. l. 1. captore ſententiam.	captare ſententiam.
— 225. l. 2. quippe non Præſes.	quippe cum Præſes.
— 230. l. 9. Epiſcop. Parlat.	Epiſcop. Sarlat.
— 237. l. 3. ut ſit de fidei.	ut ſit de fide.
— 239. l. ult. ſe de jure.	ſed de jure.
— 245. l. 7. ſic non textum.	Sic nos textum.
— 258. l. 21. ſive ergo unius.	ſive ergo unus.
— 259. l. 16. ablegatur, interim omnes.	ablegaret, interim ii omnes
— 265. l. 22. eſſentialibus.	eſſentialius.
— 274. l. 17. Monarcho	Monarcha.
— 276. l. 18. directe inincludant	directe excludant.
— 292. l. 2. ſubiicere poſuit.	ſubiicere poſſit.
— 294. l. 17. aliæ Eccleſiæ Apoſtolicæ.	alias Eccleſias Apoſtolicas.
— 300. l. 8. in occiente.	occidente.
— 301. l. 11. immaginem Paſtoribus.	imaginem Paſtoris.
l. 18. ſubiicit in dirigenda.	ſubiit in dirigenda.

Pag.

Errata corrigenda.

Errata.	*Lege.*
Pag. 311. l. 5. & antiquissimis.	ab antiquissimis.
— 328. l. 20. item p. 331. l. 11. Conciliores.	Conciliares.
— 345. l. 9. Innocentiæ Papæ.	Jnnocentio Papæ.
— 346. l. 5. obstento.	abstento.
— 348. l. 11. Jovianum.	Jovinianum.
— 351. l. 13. nostris esse servatam.	nostis esse servatam.
— 356. l. 7. nullum dubium.	nllum dubium.
l. 11. citatam supera.	citatam supra.
— 357. l. 14. Alexandrianus.	Alexandrinus.
l. 19. Capita Patriarcham.	Capita ad Patriarcham.
— 358. l. 25. ad Bpiscopum Galliæ maximo	ad Episcopos Galliæ Maximo.
— 359. l. 5. prius Cleri sui sententia.	prius rogatâ Cleri sui sententiâ.
— 371. l. 22. tenuinorum Jurium.	genuinorum Jurium.
— 374. l. 7. mentem Febronius.	mentem Febronii.
— 384. l. 4. nectus est.	nactus est.
l. 21. obtentu abusum.	obtentu abusuum.
l. 23. Pontifici Primatus.	Pontificii Primatus.
— 391. l. 11. Episcopus verbis Romæ.	Episcopus urbis Romæ.
— 394. l. 1. lis omnium consensus.	quis omnium consensus.
l. 7. & incónclusa manebit.	& inconcussa manebit.
— 395. l. 2. fubaianum.	Jubaianum.
— 396. l. 7. præponiti.	præponitur.

Pag.

Errata corrigenda.

Errata.	*Lege.*
Pag. 400. l. 12. errore conviaceretur.	errare convinceretur.
— 401. l. ult. Regiminis? respondet.	Regiminis forma? respondet.
— 403. l. 5. S. Jrænæ. L. 3. Adverſ. Cap. 3.	S. Jrenæ. lib. 3. adverſ. hæres. Cap. 3.
— 405. l. 9. conceſſum Eccleſiæ.	conſenſum Eccleſiæ.
— 421. l. 18. Siennæ.	Viennæ.
l. 19. ut mortus.	ut mortuo.
— 425. l. 18. neceſſitate ad fidem ſpectantibus.	neceſſitate ſine diſpenſatione à quovis exerceri poteſt, in rebus ad fidem ſpectantibus.
— 435. l. 5. paneggrice. l. 9. paneggribus.	panegyrice, panegyribus.
— 437. l. 1. tale hæreſis.	tabe hæreſis.
— 442. l. 10 PetrumMagnum.	Petrum Mongum.
— 460. l. 2. Jnnocentio I.	Innocentius I.
— 476. l. 8. in furibus ſuis.	in Juribus ſuis.
— 504. l. 1. adapte ſi audeat?	adaptet, ſi audeat?
— 514. l. ult. orte Canoniſtarum.	Arte Canoniſtarum.
— 517. l. 15. quæ in Papæ univerſis.	quæ à Papa univerſis.
— 528. l. 10. abſolutam proprietatem.	abſolutam Superioritatem.
— 531. l. 14. Sanctitatis.	Sanctitas.
— 542. l. 10. errare digeſto ad veritatem Matricem.	errore digeſto ad veritatem, & matricem.
— 547, l. 7. non eſſe, tantum.	non eſſet, ſed tantum.
— 558. l. 23. mentibus eſt.	mentitus eſt.

Pag.

Errata corrigenda.

Errata.	*Lege.*
Pag. 562. l. 19. Dardanam refcripta ad Gelas. P.	Daniam Epift. ad Gelas. P.
— 588. l. 11. his pro veris reputatio.	his pro veris reputatis.
— 595. l. 2. Bernard.	Berard.
l. 3. præducat?	producat?
— 604. l. 6. & Sede Apoftolica.	& Sedi Apoftolicæ.
— 631. l. 18. Gregorii VII.	Gregorius VII.